ปีที่ 9
ฉบับที่ 1
(มกราคม - กุมภาพันธ์ 2564)
Vol.9 No.1
(January - February 2021)

Journal of MCU Peace Studies

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-ISSN : 2539-6765

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

Journal of MCU Peace Studies

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2564)

Vol. 9 No. 1 (January-February 2021)

E-ISSN: 2539-6765

● วัตถุประสงค์

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร กำหนดเผยแพร่ปีละ 7 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม, ฉบับที่ 4 มิถุนายน, ฉบับที่ 5 กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 6 กันยายน – ตุลาคม และ ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน – ธันวาคม) ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

วารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านพระพุทธศาสนา สันติศึกษา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

The Journal of MCU Peace Studies published 7 time per year (1st issue January - February, 2nd issue March - April, 3rd issue May, 4th June, 5th issue July - August, 6th issue September – October and 7th issue November- December). It aims to promote research and disseminate academic and research articles for researchers, academicians, lecturers and graduate students.

The Journal focuses on Buddhism, Peace Studies, Sociology, Liberal Arts and Multidisciplinary of Humanities and Social Sciences. All the articles published are peer-reviewed by at least two experts. The articles are in both Thai and English.

The articles, submitted for The Journal of MCU Peace Studies, should not be Previously published or under consideration of any other journals. The author should carefully follow the submission instructions of The Journal of MCU Peace Studies including the reference style and format.

Views and opinions expressed in the articles published by The Journal of MCU Peace Studies, are of responsibility by such authors but not the editors and do not necessarily reflect those of the editors.

- **เจ้าของ**

  หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
  สาขาวิชาสันติศึกษา
  มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
  อาคารเรียนรวม ห้อง D 423 79 หมู่ที่ 1
  ถนนพหลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
  จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
  โทรศัพท์ 035248000 ต่อ 8528,
  092-556-4635, 063-561-5326
  duangden.tun@mcu.ac.th
  โทรสาร: 035-248000 ต่อ 8528
  https://www.tci-thaijo.org/index.
  php/journal-peace

- **ที่ปรึกษา**

  อธิการบดี
  รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
  คณบดีคณะพุทธศาสตร์
  คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

- **Owner**

  Master of Arts Program in Peace Studies,
  Mahachulalongkornrajavidyalaya University
  Zone D, D423 4th floor, School Building,
  79 M.1, Phahon Yothin Road, Lam Sai,
  Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya,
  13170, Thailand.
  Tel: + 66 35 248 000 ext. 8528
  092-556-4635, 063-561-5326
  duangden.tun@mcu.ac.th
  Fax: + 66 35 248 000 ext. 8528
  https://www.tci-thaijo.org/index.php/
  journal-peace

- **Advisors**

  The Rector
  Vice-Rector for Academic Affairs
  Dean, Faculty of Buddhism
  Dean, Graduate School

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

- **บรรณาธิการบริหาร**

พระมหาดวงเด่น จิตญาโณ, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- **กองบรรณาธิการ**

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ไกรฤกษ์ ศิลาคม,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.ปราโมทย์ ยอดแก้ว,
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น,
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นิศานาจ โสภาพล,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์,
มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ชลัท ประเทืองรัตนา,
สถาบันพระปกเกล้า

The Secretary-General of King Prajadhipok's Institute
The Secretary-General of the Office of the Judiciary

- **Executive Editor**

Asst.Prof.Dr. Phramaha Duangden Thitañāṇo
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

- **Editorial Board**

Dr.Phrakhruvinaithonsuriya suriyo,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr.Phra Pramote Vadakovido,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc.Prof.Dr.Rattana Panyapa,
Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc.Prof.Dr. Sanya Kenaphoom,
Rajabhat mahasarakham University
Asst.Prof.Dr.Krairoek Silakom,
Udon Thani Rajabhat University
Asst.Prof.Dr.Pramote Yotkaew,
Suan Dusit University
Asst.Prof.Dr.Uthai Satiman,
Suan Dusit University
Asst.Prof.Dr.Khantong Wattanapradith,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst.Prof.Dr.Nisanart Sopapol,
Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr. Padtheera Narkurairattana,
Mahidol University
Dr. Chalat Pratheuangrattana
King Prajadhipok's Institute

นายสุชญา ศิริธัญภร, **Mr. Suchaya Siritanyaporn,**
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย *Mahachulalongkornrajavidyalaya, University*

- **ฝ่ายประสานงานและจัดการ** **Coordination and Management**

พระมหาปิยะนัฐ ปิยรตโน (โสมา), Phramaha Piyanat Piyaratano (Soma)
มือถือ: 061-296-1654 Line ID: piyanat1996 Tel. 061-296-1654 ID line: piynat1996
อีเมลล์: piyanat.sa@mcu.ac.th Email: piyanat.sa@mcu.ac.th

- **ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)**

คชาภรณ์ คำสอนทา: Kachaporn Kumsonta

- **ออกแบบปก (Cover designed)**

พระมหาปิยะนัฐ ปิยรตโน (โสมา), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phramaha Piyanat Piyaratano (Soma)

- **จัดรูปเล่ม (Content designed)**

พระสมพร ปสนฺโน (หลังแก้ว), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phra Somporn Pasanna (Langkaew)

- **กำหนดออกเผยแพร่**

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม
ฉบับที่ 4 มิถุนายน
ฉบับที่ 5 กรกฎาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 6 กันยายน – ตุลาคม
ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน – ธันวาคม

วารสารกำหนดระบบการอ้างอิงเป็น APA เอกสารอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความผู้เขียนจะต้องปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด เพื่อพัฒนาวารสารในการเตรียมเพื่อเข้าสู่ฐาน ACI และ Scopus ต่อไป

ตั้งแต่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562) เป็นต้นไป ได้ยกเลิกการตีพิมพ์รูปเล่มที่เป็นเอกสาร โดยจะเผยแพร่เฉพาะฉบับออนไลน์เพียงช่องทางเดียว สามารถดาวน์โหลดได้ที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/index

บทบรรณาธิการ

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้คณาจารย์บุคลากร เจ้าหน้าที่ นิสิต และผู้สนใจ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้เสนอและเผยแพร่บทความ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทรรศน์ และบทความพิเศษ ที่ได้มาตรฐานสู่สาธารณชน รวมทั้งยกระดับผลงานทางวิชาการให้ได้รับการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ ด้วยหวังให้เป็นตลาดแห่งองค์ความรู้ที่สามารถค้นคว้า ถ่ายถอด และแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย และที่สำคัญองค์ความรู้ดังกล่าวจะเป็นแนวทางไปสู่การบูรณาการ เพื่อการพัฒนาส่งเสริมสันติวิธี เนื่องจากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำในสังคม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการอยู่ร่วมกันของสมาชิกที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและภาษา เป็นต้น อันก่อให้เกิดแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งเชิงโครงสร้างของสังคม หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร เพื่อให้เป็นตลาดวิชาการ และเป็นช่องทางแห่งการค้นหาและรวบรวม แนวคิด ทฤษฎี หลักการ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ ขั้นตอนในการจัดการความขัดแย้ง และหลักการ แนวทางในการเสริมสร้างสันติวิธี เพื่อพัฒนาไปสู่สันติสุขหรือสันติภาพ ดังนั้น ชุดองค์ความรู้จากบทความวิชาการ บทความวิจัย เป็นต้น ที่ทางวารสารได้รับตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หลากหลายสาขามาไว้ด้วยกัน จะเกิดการสร้างสรรค์และค้นพบเครื่องมือการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จะทำให้บุคคล องค์กร สังคม ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติให้เกิดสันติสุขได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันหรือเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลหรือสังคมเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ความขัดแย้ง ความรุนแรงที่จะตามมา

ทั้งนี้ วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้เปิดรับบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สันติศึกษา สังคมวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชม การศึกษา จิตวิทยา และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเผยแพร่ ปีละ 7 ฉบับๆ ละ 33 บทความ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2564) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษา

และพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้รับความไว้วางใจ และความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความวิจัย และบทความวิชาการที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ซึ่งเป็นการเอื้อเฟื้อแบ่งปันชุดองค์ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อจะร่วมกันพัฒนาชีวิต องค์กร ชุม และสังคม ให้เจริญน่าอยู่อาศัยอย่างอารชนยิ่งๆ ขึ้นไป

กองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ให้ความสนใจส่งบทความวิชาการเข้ามาร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้ และกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกผู้ติดตามอ่านทุกท่าน หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

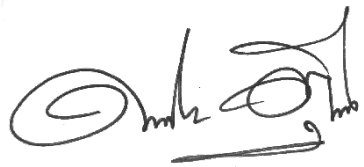

(พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
บทความวิจัย: Research Articles	
Diagnostic Approach to Communicative Competence in English Speaking for Thai High School Students *Ekkaraj Rakmuang, Achara Wongsotorn, Suwaree Yodchim and Suttipong Boonphadung*	**1-13**
An English as a Foreign Language Teaching Method of English Verb Phrase Structure by Government and Binding Theory *Benchamas Sornkam, Suwaree Yordchim, Cholthicha Sudmuk and Suttipong Boonphadung*	**14-26**
กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: Export Strategy and Success of Thai Cosmetic Business in Laos People's Democratic Republic *ทองนัชชา วรรณพฤกษ์ และ นพดล พันธุ์พานิช: Thongnatcha Wannapurk and Noppadol Punpanich*	**27-43**
วาทกรรมทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยเรื่อง สายน้ำที่ไหลกลับ: Social Discourse in Contemporary Lao Literature "Saynamteelaiklab" *ปียกนิษฐ์ สาธารณ์ และ ราชันย์ นิลวรรณาภา: Peekanit Satarn and Rachan Nillawanapha*	**44-58**
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์: Health Care Behaviors of Monks in Surin Municipality *กุญช์พสิฏฐ์ เสาะหายิ่ง, กาญจนา พนมรัมย์, กาญจนา ราดด่านจาก, กุณฑิกา ด่านกระโทก, ณัฐกานต์ พลศรี และ คมวัฒน์ รุ่งเรือง: Kunphisith Sorhaying, Kanjana Panumram, Kanchana Raddanchak,*	**59-71**

Kunthika Dankratoke, Natthakarn Polsri and Komwat Rungruang

เรื่อง	หน้า
การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี: Communication for the Reconciliation Building with the Nine Principles in Buriram Peace Community Project *ดารณี ธัญญสิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว และ สุภาภรณ์ ศรีดี: Daranee Thanyasiri, Witayatorn Torkaw and Supaporn Sridee*	**72-83**
หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา: Buddhist Principles and Principles to Strengthen Family Security in Accordance with Buddhism *วัฒนะ กัลยาณ์พัฒนกุล, พระครูนิรมิตสังฆกิจ, พระครูสมุห์ณรงค์ โฆสิตธมฺโม, อานนท์ เมธีวรฉัตร และ สุวรรณฐา ลึม: Watthana Kanlayapatthanakul, Phrakhrunirimitsanggakic, Phrakhrusamu Narong Hositadhammo, Anond Metheevarachatra and Suvannatha Loem*	**84-94**
การสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2: A Synthesis of Social Services Learning Model to Promote the Public Mind of the 2nd Year Secondary School Students *รุ่งโรจน์ หวังชม และ ประสงค์ สายหงส์: Rungrot Wangchom and Prasong Saihong*	**95-107**
รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม: Systematic administration model for self-reliance potential project of the Buddhist Dhamma Medicine Volunteers *หมายขวัญพุทธ กล้าจน, จิตรกร โพธิ์งาม และ กิตติรัตน์ สีหปัณฑ์: Maikwanphut KlaJon, Jittrakorn Po-ngam and Kitirat Sihaban*	**108-121**
การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: A Development of a Cooperative Development Supervision Model to Academically Improve Learning Measurement and Assessment in Basic Education Schools in Northeast Thailand	**122-138**

วิรัลพัชร นิลแก้วบวรวิชญ์ และ ธัชชัย จิตรนันท์: Wirunpueh Nilkaewbowonvit and Thatchai Chittranan

เรื่อง **หน้า**

กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา: Strategies for Dual Vocational Education System Management of Vocational Education Institutions under the Office of the Vocational Education Commission..... **139-151**

สุวิทย์ สวัสดี และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ์: Suwit Sawasdee and Chaiyuth Sirisuthi

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา: Strategic Management of Academic Affairs in the Digital Age of Educational Institutions under the Office of the Vocational Education Commission..... **152-162**

พันทา สวัสดี และ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์: Phanta Sawasdee and Chaiyuth Sirisuthi

รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครู วิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: The Coaching and Mentoring Model to Conduct Classroom Action Research for the Teachers at Savannakhet Teacher Training College in Lao PDR...... **163-178**

กติกา ราชบุตร, โกวิท วัชรินทรางกูร และ นวมินทร์ ประชานันท์: Katika Rajboutra, Kovit Vajarintarangoon and Nawamin Prachanant

ทศพิธราชธรรม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน: Virtues of The King: An Analytic, Appreciative and Applicative Study..... **179-186**

พระมหาสุริยา สุเมโธ (ด้วงติลี), กีรติ บุญเจือ และ เมธา หริมเทพาธิป: Phramaha Suriya Sumeto (Duangtili), Kirti Bunchua and Metha Harimtepathip

การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดสมุทรปราการ: Development of Potential of the Manufacturing Contractor to the Success of The Automotive Parts Business in Samut Prakarn Province..... **187-200**

ดำรงค์ สุดวิลัย: Damrong Sutwilai

เรื่อง	หน้า
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ ของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว: Factors Affecting Decision to Study Abroad of Thai Students' in the Field of Hospitality Industry and Tourism *สถิรา มะลาสิน และ ประสพชัย พสุนนท์:* *Sathira Malasin and Prasopchai Pasunon*	**201-214**
การสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์: Creating and Developing Learning Innovations Using Multimedia Integrated with Online Social Networks *ชัชวาล พุทโธนโมชัย: Chatchawan Phudthonamochai*	**215-225**
รูปแบบการการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา: The Model of Professional Teacher Development in Elementary Level *สกุณา บุญรอดรัมย์, ศรีเพ็ญ พลเดช และโกวิท วัชรินทรางกูร:* *Sakuna Bunrotram, Sripen Poldech and Kovit Vajarintarangoon*	**226-239**
ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี: The Organizational Commitment of Private School Teachers in Saraburi Province *อภิสรรค์ ภาชนะวรรณ และ สุภาวดี ลาภเจริญ:* *Apison Pachanavon and Supavadee lapcharoen*	**240-252**
การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม: กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี: A Study of Technology Acceptance for Small and Medium-Sized Enterprises in Agricultural Sector: Case Study of Agriculture in Suphanburi Province *อนันตพร วงศ์คำ, นริส อุไรพันธ์ และ จินดา ทับทิมดี:* *Anantaporn Wongkam, Naris Uraipan, and JindaTabtimdee*	**253-264**
รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ: A Model for Development of Santi-Karuna for Youth *นรารัตน์ สงวนทรัพย์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท:* *Nararat Sanguansap, Phramaha Hansa Dhammahāso* *and Phra Pramote Vadagovido*	**265-275**

เรื่อง	หน้า
กระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี: The Online Comnunication Process Through The Facebook Of Monks To Promote Peace By Buddhist Peaceful Means *สำราญ สมพงษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท:* *Samran Sompong, PhramahaHansa Dhammahãsoand Praproamote Waatagovito*	**276-289**
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี: The Development of Leaning Activity Package to Improve Reading and Writing Skills of Elementary School Grade 1-4 at Wat Pa Thampootei School Thong Pha Phum District Kanchanaburi *ปรเมศร์ กลิ่นหอม: Poramet Klinhom*	**290-303**
กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์: The Process of Youth Development for Creating Peaceful Media in Online Society *บุณณดา สุปิยพันธุ์, ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระเทพปวรเมธี:* *Boonnada Supiyaphun, Khantong Wattanapradithan and Phra Theppavaramethi*	**304-318**
รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล: Models of Participatory Cultural Tourism Management of Thai Christian Villages in the Khong Chi Moon Cluster Provinces *ภคิน ศรีวงศ์, นิศานาจ โสภาพล และ กุลวดี ละม้ายจีน:* *Pakin Srivong, Nisanart Sopapol and Kulvadee Lamaijeen*	**319-332**
การอนุรักษ์สืบสานการดีดซึงในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย: Sung Playing Conservation and Inheritance in the Upper Northern Region of Thailand *ขรรค์เพชร คำสัตย์ และ คมกริช การินทร์:* *Khanpetch Khumsat and Khomkrich Karin*	**333-346**

เรื่อง	หน้า
บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย: Antecedents Affecting the Success of Trade in Nong Khai Special Economic Zone *นพวรรณ กาญจนปรัชญากุล, ศิรวิทย์ กุลโรจนภัทร และ วรเดช จันทรศร:* *Noppawan Kanchanaprudyakul, Siravit Koolrojanapat and Voradej Chandarasorn*	347-354
กระบวนทัศน์นิเวศวิทยา: ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย: Ecological Paradigm: Cooperation in Sustainable Forest Resource Management of Thai Community *พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนฺทูปโม (ภูโคกหวาย):* *Phrakhrubaideeka Teerayut Cantupamo (Phukhokwai)*	355-368
ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง: The Operational Potential According to the Role and Duty of the Village Health Volunteers in Rayong Province *ฉลาด ภู่ระหงษ์, มาลี ไชยเสนา และ กุลชญา ลอยหา:* *Chalad Poorahong, Malee Chaisena and Kulchaya Loyha*	369-379
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี: Development of a Model Constructivism Virtual Learning Environment for Abilities of Nursing Student's Analytical Thinking Boromarajonani College of Nursing *อาคม โพธิ์สุวรรณ, สาโรช โศภีรักษ์ และ ณัฐพล รำไพ:* *Akom Phosuwan, Saroch Sopeerak and Nattaphon Rampai*	380-400
เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียน ระดับมัธยมปลาย ในจังหวัดขอนแก่น: Reasons for Movements against the Government of High School Student in Khon Kaen Province *มนัญชัย รัตนบุรานนท์ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล:* *Manachai Ratanaburanon and Siwach Sripokangkul*	401-415

บทความวิชาการ : Articles

อิทธิบาท: แนวทางการเสริมสร้างสติเพื่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย: Iddhipāda: The Guidelines for Enhancing Mindfulness for the Way of Life of the Elderly... **416-429**

จินดามาศ ทินกร และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท:

Jindamard Thinakorn, and Phra Pramote Vadakovido

การนำนโยบายเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีแรงงานเด็กข้ามชาติ: The Implementation of National Policy to Eliminate the Worst Forms of Child Labour: In case of Migrant Child Labour..... **430-445**

นางสาวปานชนก ชูหนู: Panchanok Choonoo

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
เป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารวิชาการ
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (JSH)

Diagnostic Approach to Communicative Competence in English Speaking for Thai High School Students*

[1]Ekkaraj Rakmuang, Achara Wongsotorn, Suwaree Yodchim and Suttipong Boonphadung

[1]Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: ekkaraj_1985@hotmail.com

Abstract

This research on diagnostic approach for Thai high schools in Thailand aimed: (1) to study high school students' English speaking skill components of English communicative competence, (2) to diagnose high school students' English-speaking problems, and (3) to develop remedial speaking lessons to improve Thai high school EFL students' speaking skills basing on teachers' and high school students' questionnaire results. This research was classified to be a research and development. The constructed speaking diagnostic test was to remedy the students' speaking weaknesses, give corrective feedback, and develop remedial learning instruction for the students' speaking fluency. The goal of the speaking diagnostic test was to help the students enhance their ability to use English in various situations, in school, community and society, and in the world community for exchange of knowledge as a basic tool for further education, career, and livelihood. The samples were 99 teachers and 176 high school students in Surat Thani, by stratified random sampling and the sample sizes were used by the criterion of the research objectives. The obtained data from instruments were analyzed by the application of frequency and percentage. Results showed that a teacher survey by questionnaires identified high school students' English-speaking skills and problems basing on components of English communicative competence in six aspects. To find remedial strategies, the results of the high school students' English speaking problems were analysed using questionnaire results. The diagnostic test for English language teaching and learning, therefore, could fulfill the goal of remedial teaching and learning through the developed remedial materials by its

* Received April 8, 2020; Revised July 19, 2020; Accepted July 22, 2020

direct and effective strategies to meet the needs and demand of individual students in solving their pronunciation problems.

Keyword: Diagnostic Approach; Communicative Competence; English Speaking

Introduction

The English Proficiency Index research had looked at adult English proficiency in 2018 and found that Thailand was 64 of 88 countries/regions. Thailand's EF EPI score was 48.54 which meant low proficiency level and Thailand's position in Asia was 16 of 21 (EF EPI EF English Proficiency Index, 2018). As, Thailand was found that student scores of the English rational Education Testing Service national basic (O – NET) tests have been consistently low (The National Institute of Educational Testing Service, 2018).

In addition, students' English speaking skills are unsatisfied when students use it in real communication in the classroom. They are unable to use English speaking communication in an effective manner.

A diagnostic test can help locate the precise areas of difficulty encountered by a class or by an individual student. In this way the teacher can assist their students through appropriate teaching and the students should be able to learn from their identified weaknesses, in turn promoting the quality of teaching/learning (Heaton, 1988). Moreover, selected English diagnostic tests help motivate EFL students to improve their English oral communication skills.

Therefore, it is urgent that Thai students' English language problems are to be diagnosed and corrected for improvement. To alleviate the problems, diagnostic and remedial English language programs need to be carefully developed. In addition, the textbooks prescribed by the Ministry of Education for use in Thai high schools should be carefully analyzed to find key phonetic and phonological elements for remedial material development to improve the situation.

Objectives of the research

1) to study high school students' English speaking skill components of English communicative competence

2) diagnose high school students' English-speaking problems.

3) develop remedial speaking lessons to improve Thai high school EFL students' speaking skills basing on teachers' and high school students' questionnaire results.

Research Methodology

This research and development project employing the mixed methods of quantitative and qualitative research (Tashakkori, and Teddlie, 1998) by with the researcher has formulated the research process as follows:

1. Compilation of high school students' errors at functional levels and analytical level using the following procedures: Teacher surveys: 89 teacher participants answered the Survey of Teachers' opinion towards Communicative Competence in English Speaking of Thai High school students in Thailand concerning their opinion about their high school students' English speaking problems, English language learning and teaching in Thailand, and factors that affect Thai students' oral communication. Then, through teacher conferencing: 10 teacher participants using the CEFR Fundamental ongoing at B1 level (www.examenglish.com/CEFR/cefr.php) to identify the functions listed in McGraw Hill Education, New World (Manuel, 2016) and Express Publishing Upstream (Virginia and Jenny, 2016) teaching materials series in which the students had been using and been making most errors, and analysed test results by functions specified by CEFR, and error committed by the students at analytical level of sounds to identify the degrees of frequency of pronunciation errors. Approximately 70 % of teachers used the phonology or phonetics book of reference published by New World (Manuel, 2016), My World (Manuel, 2016), English Explorer (Helen, 2016) and Upstream (Virginia, and Jenny, 2016) while only 30% of teachers used the phonology or phonetics book of reference published by Oxford English Dictionary Online and Elementary English Pronunciation in use (Marks, 2007), and the Application of Phonetics to Teaching English Pronunciation (Ronnakiat, 2013). These coursebooks served a reference were used to identify the phonological errors made by the students and Student surveys: 83 student participants answered the Survey of Students' opinion towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High school students in Thailand to give their opinion about their high school students' English-speaking problems, English language learning and teaching in Thailand, and factors that affect Thai students' oral communication. Data from the questionnaires were analysed, checked, and double checked for completeness. Each item in the questionnaires was rated by three experts of English for index of item - objective congruence: IOC. The descriptive statistics such as frequency and

percentage were used for describing the demographic information about the samples, the Survey of Teachers' opinion towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High school students in Thailand, the CEFR Fundamental ongoing at B1 level and the Survey of Students' opinion towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High school students in Thailand.

2. Development of learning materials and a diagnostic testing instrument to investigate and improve the sampled 93 students speaking ability. Three experienced teachers from Suratpittaya school, Khiansapitthayakhom school, and Bannawittayakhom school helped review and commented on the materials series and back ward design (Wiggins, and McTighe, 2005). The learning materials were for two weeks of class. The teachers reviewed the developed diagnostic test to improve the test items. They also confirmed the face validity and content validity of the test by judgment and IOC analysis, effective test item analyses were performed to find item difficulty and discrimination, and test reliability. (Bachman, and Palmer, 1996; Sukamolson, 1981; Srisa-ard, 1980)

Research Results

The study offers a framework for understanding follows as: 1) Teachers' opinions towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High School Students in Thailand; 2) High school students' English speaking skill components of English communicative competence; 3) Diagnosing Surat Thani high school students' opinions about their English speaking ability; 4) Test blueprint for the diagnostic test of communicative competence in English speaking of Thai High school, and 5) Developing remedial speaking lessons to improve Thai high school EFL students' speaking skills as follows: According to the survey of Teachers' Opinions towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High school students in Thailand were answered in three terms as follows as: (1) English Language Learning and Teaching in Thailand, (2) Factors that affect Thai students' oral communication and (3) The English speaking problem. Then, the checking of CEFR Fundamental ongoing at B1 level by teachers were discussed, and specified the errors in two terms of functional errors and analytical pronunciation errors. Moreover, the Survey of Students' opinion towards Communicative Competence in English Speaking for Thai High school students in Thailand were answered in three following aspects:

English Language Learning and Teaching in Thailand, factors that affect Thai students' oral communication, and the English speaking problems. The communicative speaking competence was classified into two terms: Function and Pronunciation. The purpose of the diagnostic test was to identify functional levels, specific and analytical level of sounds of strength of weakness in English Speaking Ability so as to assign students and they were able to express themselves in a limited way in familiar situations, and to deal in a general way with nonroutine information. From analyzing the functional errors and analytical pronunciation errors analysed in terms of frequency of topics. Apart from the list of their speaking ability, the Thai Ministry of Education (2014). Language in Diagnostic test is developed from both speaking ability, the Flyer Speaking test's expected responses, the Office of Basic Education Commission's the English Speaking Test-Blueprint (O-NET M.6, 2018) and information obtained from focus group of English High School Teachers who discussed, and determined the common and frequent high school student' speaking errors together with the checklist the teachers in the focus group used to identify the errors.

The questionnaires of Surat Thani high school students' opinions yielded results about their English speaking ability. In terms of the English speaking problems - It was obvious that most students had the English speaking problem. Most students agreed on their common twenty English speaking problems. The results of the diagnostic test of communicative competence in English speaking for Thai high school students, constructed from the diagnostic test blueprint molded on the framework specified by results of the research conducted earlier in this study. The test blueprint was divided into two parts– function and pronunciation. The first, function, its descriptive are speak and present ideas clearly (accuracy) and fluently express ideas. (Consistency). The second, pronunciation, its descriptive are clear pronunciation, use correct sentence and word stress, produce clear sounds and pronounce key words correctly. The Developing remedial speaking lessons to improve Thai high school EFL students' speaking skills. There were 19 lessons concerning the functional errors and pronunciation errors, as illustrated in figure 1:

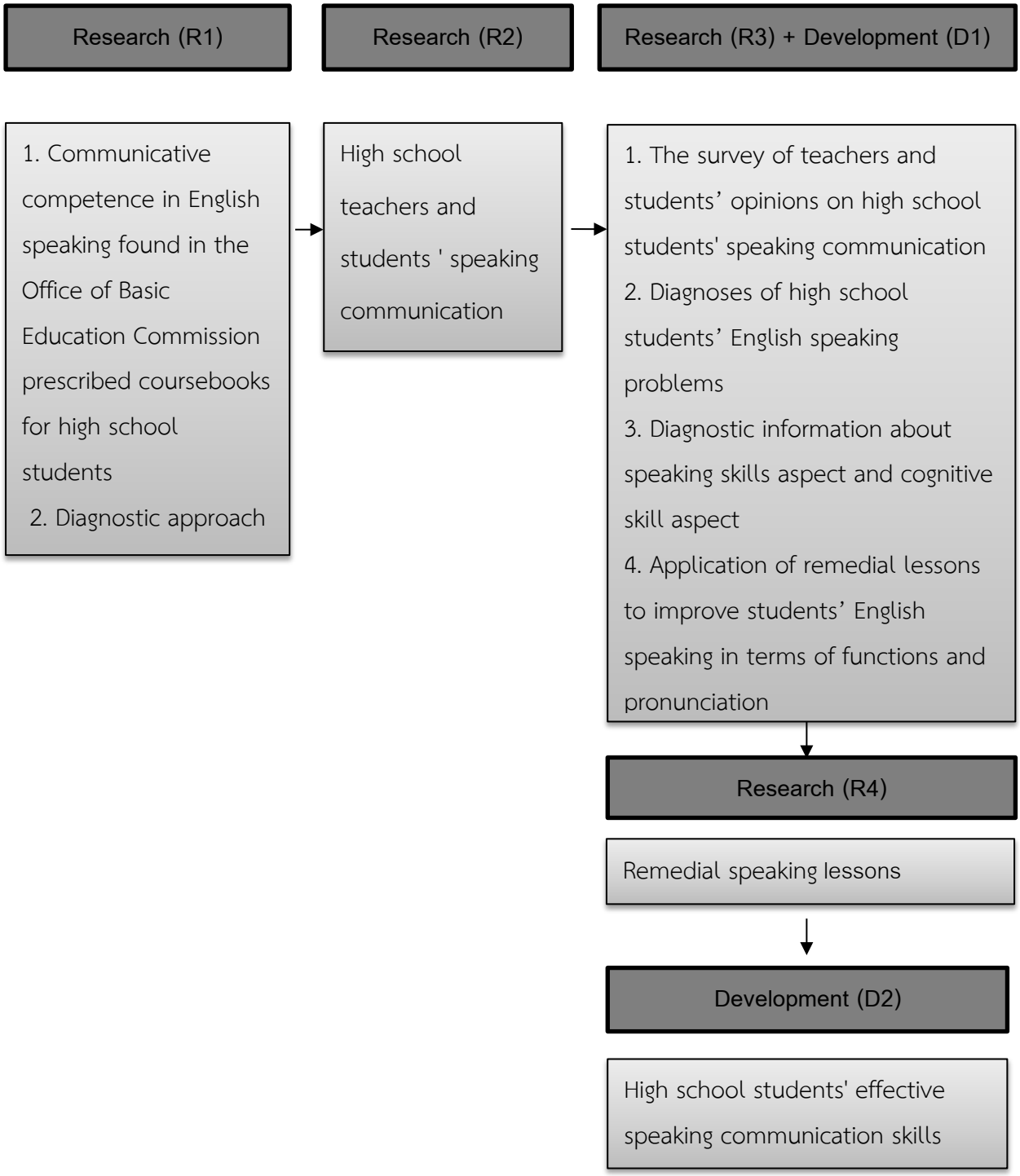

Figure 1: "Diagnostic Approach Model for Improving English Speaking Communication"

Discussion of research results

The English speaking skill components of communicative competence of high school students. First, English Language Learning and Teaching in Thailand - Teachers use English in their daily life for many reasons, communication, teaching, chatting or talking and

everyday greetings, with many groups of people, students, teacher friends and foreigners. Teachers exposed to English in their daily life for speaking to friends, teachers, more than 6 times a day to greet and to chat, listening to friends, teachers, more than six times a day for listening to music, film, TV, and mobile phone in English, writing to friends, colleagues, doing English homework and once a day, reading English books, lessons, homework friends, line messages in English more than six times a day, speaking with friends, colleagues, foreigners more than six times a day. The goals were four goals for learning English for Thai, namely to communicate, and to 'develop oneself in English', both at school or at university, and to prepare for a job or earning one's living. English should be instructed about four ways for teaching English well. There were present to using material or new methods, going to the movies or listening to English songs, practicing English, reading and writing skills. The content should be covered in English lessons. There was four contents that should be covered in English lessons. There was conversation or real life situations, vocabulary and grammar, English as an integrated subject, and English for culture. After each of their English classes, teachers have thought about what teachers have done well or what teachers should try to improve or change for better. Most teachers identified three things they had done well during their English classes. They were to solve the problem and to gain motivation, teach vocabulary and grammar and teach via games. Teachers thought it was important to do well and improve after every English lesson. There was to help students improve their English ability, to promote education effectively and avoid boredom. Teachers thought that the students and teachers should always work hard on choosing activities to improve the learning outcomes. During a lesson, teachers find it easy to see what is going well, okay, or bad. There were seven things that teachers should do. There was to monitor and assess students, use new techniques and methods, change activities, prepare lesson plans, use materials, give clear instructions and discipline control and give enough examples.

Second, factors that affect Thai students' oral communication. Most teachers agreed that the factors that affecting Thai students' oral communication: Students felt proud about the fact that Thailand had never been colonized. They knew that English was a very important language for international communication; therefore, they and try to learn English well. They preferred to listen to the teachers' lectures in Thai while they take note rather than practicing English listening and writing. They were afraid to ask questions, or even use English to communicate. They were shy to tell teachers that they do not understand the English being taught. They required their teachers to teach them using mimicry or "repeating

after me" and memorization methods. They felt awkward or embarrassed when practicing English speaking with teachers and friends. They lacked English proficiency. They liked to use English to communicate and were not afraid to make mistakes. They could speak English like native speakers.

Third, the English speaking problem. Most teachers agreed English speaking problem. Their students were able to talk digital media and technology such as YouTube and Facebook. Their students were able to respond to questions with short answers, and formed questions to elicit information. Their students were able to pronounce vowel sounds. Their students were able to talk about jobs. Students were able to offer help. Their students were able to talk about locations and directions. Their students were able to pronounce consonant and consonant cluster sounds. Their students were able to talk about festivals. Their students were able to pronounce content words and compound words. Their students were able to express probability or possibility about things in the future. Their students were able to pronounce short and long sentences in a paragraph such as a postcard, email, news, etc. Their students were able to pronounce intonation: exclamations. Their students were able to pronounce intonation: rising and falling in the statements and questions. Their students were able to pronounce unstressed and stressed words. Their students were able to express what products were made of, how and where that are made. Their students were able to respond to making arrangements. Their students were able to talk about safety. Their students were able to talk about regrets and missed opportunities. Their students were able to make a complain it about goods or services. Their students were able to respond to make incidents or events that have happened by chance.

Forth, the high school students' English speaking skill components of English communicative competence. The high school students' English speaking skill components of English communicative competence or language for communication such as function and pronunciation. Their descriptions were identified into 3 terms. Understanding of and capacity to interpret what has been heard from various types of media, and ability to express opinions with proper reasoning**,** endowment with language communication skills for exchange of data and information; efficient expression of feelings and opinions and ability to present data, information, concepts and views about various matters through speaking.

Fifth, the analysis of the functional and analytical enunciation errors. The purpose of the Diagnostic test was to identify functional levels, specific and analytical level of sounds of strength of weakness in English Speaking Ability so as to assign students who have been

admitted to the English I, II, III, IV, V or VI to specific courses or learning activities. These students were in the same CEFR level at B1 meaning that their ability to express themselves in a limited way in familiar situations, and to deal in a general way with nonroutine information.

Sixth, the Diagnostic Test Blueprint. Students' speaking ability, the Thai Ministry of Education (2014). Language in Diagnostic test was developed from both speaking ability, the Flyer Speaking test's expected responses, the Office of Basic Education Commission's the English Speaking Test-Blueprint (O-NET M.6, 2018), and information obtained from focus group of English High School Teachers who discussed, and determined the common and frequent high school student' speaking errors together with the checklist the teachers in the focus group used to identify the errors.

Then the diagnostic test-blueprint and the language construct for the diagnostic test items were revised. The diagnostic test identified 30 items concerning construct and objectives of language in Diagnostic test. Furthermore, the diagnostic test was synthesized a strand and 3 standards in order to design the diagnostic test for studying high school students' English speaking skills components of English communicative competence by the researcher.

Last, the diagnostic test items were evaluated for test item difficulty, discrimination level, and test reliability. Like, Bachman and Palmer used the diagnosis for identifying specific areas of strength or weakness in language ability so as to assign students to specific courses or learning activities such as the editing of sentence level grammar and punctuation errors. Their diagnostic achievement test was developed to determine whether the test takers have mastered specific material in the phone company's ESP program. For this achievement test, the following syllabus-based construct definition is used: 'knowledge of specific grammatical forms and punctuation marks in writing a formal business letter.' The following specific components are included in the construct definition as follows: grammatical forms and punctuation marks. (Bachman, and Palmer, 1996). As Sukamolson (1981) stated, the definition of achievement test as a tool constructed for measuring the teaching results or some course training while diagnostic test was for testing learning both in the past and for the future, and may serve as a tool in the remedial lesson planning. Diagnostic theory found that there were three different features of achievement test and diagnostic test as follows: function, content and test analytical methodology. Srisa-ard (1980) and Sukamolson (1981) stated that the construct of diagnostic test learning test

should cover learning objectives and all basic skills. Learning diagnostic test could search for and discover the weaknesses of learning and point out the student errors. The data found by learning diagnostic tests could be used as complementary to the difficulty diagnosis or the student English language problems. Organizing the test to follow the content areas will facilitate the diagnosis. Besides, each area should have at least 3 test items to assess student learning as they would help confirm the test accuracy or the test validity. The test result could be used to revise and correct high school students' English speaking problems speaking ability effectively. In the research, most students had the consensus on their English speaking problems. For example, they were able to talk about digital media and technology such as YouTube and Facebook. Some students discussed their favorite TV documentaries and show series. In addition, they discussed issues concerning new trends in computer because they used it for surfing the internet fort news, shopping, food, health, etc., and watching the movies both Thai and English. Some students responded to questions about digital media and technology as follows:

Teacher: Which technologies do you use the most in your life?

Student: I use computer the most in my life.

Teacher: Why do you use it the most?

Student: Because it helps me to search for my interesting stories and practice English by listening to songs.

Some students employed phonological features such as /**ə**/ is realized as [**ɒ**] in word final syllable position, e.g., in 'computer'. Moreover, other phonological features include /**ɜ**ː/ is realized as [**ɪə**], in vowel position e.g. in 'search' and /**ɪ**/ is realized as [a**ɪ**], in initial vowel position e.g. in 'listen.'

Conclusion

The research results revealed that teachers identified high school students' English speaking skill components of English communicative competence in six aspects reported on students by basing on teachers' questionnaire. First, English Language Learning and Teaching in Thailand, factors that affect Thai students' oral communication, the English speaking problem and the high school students' English speaking skill components of English communicative competence, the analysis of the functional and analytical pronunciation errors and the Diagnostic Test Blueprint. Second, diagnosed high school students' English speaking problems based on high school students' questionnaire led to construction of a

diagnostic test for English language teaching and learning in order to fill the void of directly remedial teaching and learning materials to meet the needs and demand of individual students by developing remedial speaking lessons to improve Thai high school EFL students' speaking skills. A diagnostic test can help identify high school students' English speaking problems in two terms such as Function terms. Firstly, high school students were understanding of and capacity to interpret what has been heard from various types of media such as map and pictures, and ability to express opinions with proper reasoning. For example, students were giving the reason why students knew about Halloween festival when people wear scary costumes and masks. The second high school students could be endowment with language communication skills for exchange of data and information; efficient expression of feelings and opinions.

Suggestions

It is necessary to promote the diagnostic approach for teachers who could apply the diagnostic results of both high school and university students in order to improve speaking and pronunciation. Moreover, developing remedial speaking lessons to improve Thai high and university school EFL students' speaking skills in various situations in school, community and society and usage of English as basic tools for further education, livelihood and exchange of learning with the world community. The diagnostic approach should be integrated in diagnosing the students' studying problem in each subject in class in order to enhance their ability in studying and finally, it will help students get the higher learning achievement.

References

Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). *Language Testing in Practice*. Oxford: Oxford University press.

British Council. (2020). *Consonant Cluster*. © British Council, 10 Spring Gardens, London SW1A 2BN, UK Retrieved February 12, 2020, from https://www.teachingenglish.org.uk/article/consonant-cluster

EF Education First Ltd. (2018). EF EPI, EF *ENGLISH PROFICENCY INDEX, The world's largest ranking of English skills.* Retrieved August 10, 2019, from https://www.ef.co.th/epi/regions/asia/thailand/.

Exam English. (2014). *CEFR Levels*. *2014 © Exam* English Ltd. ALL Rights Reserved. Retrieved December 5, 2015, from http://www.examenglish.com/CEFR/cefr.php

Slayen, G. (2009). *Central Thai Phonology*. Retrieved February 12, 2020, from http://www.thai-language.com/resources/slayden-thai-phonology.pdf.

Heaton, J.B. (1988). *Writing English Language Tests.* London: Longman.

Stephensen, H. (2016). *Student's book English Explorer* 4. National Geographic™.

--------. (2016). *Student's book English Explorer* 5. National Geographic™.

--------. (2016). Student's book *English Explorer* 6. National Geographic™.

Beare, K. (2018). *Understanding English Pronunciation Concepts*. Retrieved February 11, 2020, from https://www.thoughtco.com/understanding-english-pronunciation-concepts-1211977

Learning English. (2013). *How-to-learn-english/strong-form-weak-form-english-conversation*. Copyright www.learnenglish.vn 2013 Retrieved February 14, 2020, from http://learnenglish.vn/how-to-learn-english/strong-form-weak-form-english-conversation/

MacKenzie, M., Patchanok, K., & Phaisit, B. (2016). The competence and warmth of Thai students' attitudes towards varieties of English: the effect of gender and perceptions of L1 diversity. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37(6), 536-550.

Manuel, d. S. (2016). *My World student Book* 4. New Yok: Mac Graw Hill Education.

---------. (2016). My World student Book 5. New Yok: Mac Graw Hill Education.

---------. (2016). *My World student Book* 6. New Yok: Mac Graw Hill Education.

Ministry of Education (2008). *Basic core curriculum for* A.D. *2008*). Bangkok: Kurusapa Ladprao Publishing.

--------. (2014).*The Guidelines on English language teaching and Learning Reforming Policy.* Bangkok: Kurusapa Ladprao Publishing.

Ronnakiat, N. (2013). *The application of phonetics to teaching English pronunciation*. Bangkok: Thammasat University Press.

National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). (2019). *O-netresul.* Retrieved April 2 , 2019, from http://www.onetresult.niets.or.th.

Srisa-ard, B. (1980). *Diagnostic test*. Retrieved June 5, 2019, from http://sompattama.blogspot.com/2010/11/diagnostic-test.html.

Sukamolson, S. (1981). Theories in Language Testing and Persistent Problems in

Testing the Achievement. Chulalongkorn Universtiy Language Institute. *PasaaParitat Journal*, 2.

Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches.* New Delhi: Sage Publications.

Virginia, E., & Jenny. D. (2016). *Upstream 4 Student's Book*. UK: Express Publishing.

----------. (2016). *Upstream 5 Student's Book*. UK: Express Publishing.

----------. (2016). *Upstream 6 Student's Book*. UK: Express Publishing.

Wiggins, G. (2005). *Overview of UBD & The Design Template*. Retrieved April 2, 2019, from https://files.software-carpentry.org/training-course/2012/08/UbDQuikvue1005.pdf

Wiggins, G., & Mc Tighe, J. (2005). *Understanding by design (2nd ed.).* Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development ASCD.

Wongsothorn, A. (2012). The Interface between Language Assessment and English Classroom Practices: What research says. *FLLT Journal*, 1(2).

An English as a Foreign Language Teaching Method of English Verb Phrase Structure by Government and Binding Theory*

[1]Benchamas Sornkam, Suwaree Yordchim, Cholthicha Sudmuk and Suttipong Boonphadung

[1]Suan Sunadha Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: benchamas2010@gmail.com

Abstract

English is very important and essential for everyday use in the 21st century, for example, English is the language of international communication, English allows us to access to an online information and knowledge, English helps us to enter the global workforces as it is the dominant business language. Therefore, to enhance the quality of English as a Foreign language learning management at the tertiary level in Thailand, Government and Binding Theory is applied to study and analyze English verb phrase structures as contents for teaching. The objectives of this research are (1) to analyze English verb phrase structures by Government and Binding Theory, (2) to create the lesson plans with the content of the verb phrase structures analyzed by Government and Binding Theory, (3) to compare students' achievement before and after learning by the teaching method with the content of the verb phrase structures analyzed by Government and Binding Theory, and (4) to present the students' satisfaction on the lesson plan. A mixed method research is used by analyzing the content from English text books used in the ENL1001 General English subject of 9 campuses of Rajamangala University of Technology with Government and Binding Theory. Quantitative data are collected from 30 students by random sampling. The research instruments are content-relevant and reliable, including 1) 6 lesson plans with activities and practice exercises of the verb phrase structures analyzed by Government and Binding Theory with content validity (IOC = 1), 2) 20 items of pre-test and post-test with content validity (IOC = 0.78), difficulty index (p = .3000-.7333), discriminant index (r = .223-.643), and Reliability = .836, and 3) 10 questions of a survey of students' satisfaction on lesson plan (IOC = 1).

* Received April 8, 2020; Revised November 15, 2020; Accepted January 23, 2021

The results of this research have been found that (1) there are 2 main structures of the verb phrase structures, which are a head verb initial and a modal verb/aspect with a head verb initial. The first structure is more common since 4,879 sentences are found in the data while only 859 sentences are found for the second structure. There are 3 patterns of the first verb phrase structure, which are 1) head verb (V) + noun phrase (NP) e.g. ate Sukiyaki and ice-cream; 2) head verb (V) + infinitival clause (CINF) e.g. want to find a hobby; and 3) head verb (V) + complementizer clause (CP) e.g. thinks that the south of Italy is warmer than the north. For the second verb phrase structure, there are 2 patterns, which are 1) modal verb (MV) + head verb (V) e.g. can shop for hour; 2) aspect (ASP) + head verb (V) e.g. am studying English. Both groups of the verb phrase structures contain the optional internal phrase structures, which are noun phrase (NP), prepositional phrase (PP), adjective phrase (AdjP), and adverb phrase (AdvP), e.g. am an football fan [VP [V am [NP [DET an [N football [N fan]]]]]]; take the subway to school [VP [V take [NP [DET the [N subway]]] [PP [PREP to [NP [N school]]]]]]; is great fun [VP [V is [ADJP [ADV great [ADJ fun]]]]]; and like her very much [VP [V like [NP [N her]] [ADVP [ADV very [ADV much]]]]], respectively. (2) The verb phrase structures that are found in the content analysis are used as both the contents of 6 lesson plans that are created by the framework of Content Base Learning and the 30 multiple choices of the pre-test and the post-test. Those lesson plans are designed to teach 6 hours according to the objectives of each learning topic. After finishing the teaching processes, 3 parts of the survey of students' satisfaction on lesson plan, which are personal information, opinion on the lesson plan, and suggestion, are conducted to evaluate the teaching. (3) For the result of the post tests, the students have had higher achievement at .05 level of statistical significance, and (4) the students have high level of satisfaction on the lesson plan of this teaching as the result of the satisfaction survey. This dissertation is significant in terms of Linguistics pedagogy for English as a Foreign Language. According to the result of this study, Thai students have the better understanding of English verb phrase structures when analyzed by the Government and Binding Theory. It could be useful for instructors to apply Government and Binding Analysis on the other English structures as the contents of the teaching method for Thai students who study English as a foreign language.

Keywords: English as a Foreign Language; Teaching Method; English Verb Phrase Structure; Government and Binding Theory

Introduction

The Ministry of Education of Thailand is aware of the importance of English language for Thai students as we can see in the management of education which includes various levels of English programs from primary school to university level. According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008) (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2008), English and other foreign languages are included in the curriculum for 40 hours in grades one to three and 80 hours in grades four to six at primary school level, 120 hours (3 credits) at junior high school level, and 240 hours (6 credits) at senior high school level each academic year. However, for the students in the vocational education program, who are in the same level with senior high school students, they study English and other foreign languages only 36 hours (6 credits) each academic year (Vocational Certificate Program, Office of the Vocational Education Commission, 2019). Besides, their duration of English learning is less than the duration of the students who are in the basic education program.

At the university level, English is continuously specified to be the core subjects and the free elective subjects for both academic and technological universities. For the technological university such as Rajamangala University of Technology Rattanakosin (hereafter RMUTR), which focuses on technology and science with the aim of developing students' capacity through academic and technological input with a practical approach, compels every first-year student to take "General English" (ENL1001), which comprises all English four skills: listening, speaking, reading, and writing. This subject also includes grammar learning.

All English skills of the first-year students at RMUTR, i.e. listening, speaking, reading, and writing, are limited to the academic purpose because most of them graduated from a vocational education program in technical schools where their English classes focused on specific subjects such as English for Industrial Technicians, English for Business, English for Agriculture, and English for Tourism. A classroom research conducted by Makkana (2013) shows that the test results of the RMUTR Industrial Management major students' speaking skill in subjects such as "General English" and "English for Everyday Use" are low to moderate level. The surveys in classrooms also indicate that many engineering students make some mistakes when writing some English structures such as the errors of the adjective position in a noun phrase and that of an adverb in

a verb phrase. Furthermore, the every year overall grading of most of the students, who study "General English", is not at the satisfied level, for example, in 2016, from the total of 41 Telecommunication Engineering students, only 4.88 percent achieved grade A; 0 percent for B+; 2.44 percent for B; 4.88 percent for C+; 9.76 percent for C; 17.07 percent for D+; 24.39 percent for D; and 26.83 percent for F; in 2017, from the total 35 Computer Engineering students, only 7.14 percent obtained grade A, 9.52 percent for B+, 9.52 percent for B, 14.29 percent for C+, 14.29 percent for C, 9.52 percent for D+, 7.14 percent for D, and 11.90 percent for F.

According to the Framework For Teaching (FFT) developed by Charlotte Danielson, one of the four domains is instruction, which should engage the students in learning. From the past till present, Tradition Grammar is applied as English teaching method for Thai students from the primary school to the university level. It is a grammatical framework for the description of the structure of the language. In order to be fluent in English, students need to memorize English prescriptive rules, the definition of its parts of speech, and the parsing of English sentences. Even in the university level, the traditional grammar has been used in English teaching until nowadays according to the RMUTR lecturers' interview. Lecturers start lessons with the parts of speech and grammar rules, which need to be memorized by the students. The prescriptive grammatical rules that the students memorized do not allow them to generate the English sentences that they have never seen before. So, their capacity to write English sentences is limited only to those sentences that the teachers taught them as it is stated by Hillocks (1986) that the study of traditional school grammar has no effect on raising the quality of student writing. Most of Thai students cannot apply the English rules to write the correct English sentences even though they have learned them since in primary schools.

According to the surveys in classrooms, one of the English phrase structure errors of RMUTR engineering students is verb phrase structures in the embedded clauses. For example, they used "verb + verb" instead of "verb + infinitive verb" as in *I want to go study, *I go buy some food. In order to have the clarified explanation for the internal structure of English verb phrase, the Linguistics theory, Government and Binding Theory (GB), is proposed as a tool for the analysis. In the 1980s, Noam Chomsky, an American linguist, introduced the Government and Binding Theory, which is the theory of syntax and a phrase structure grammar in the tradition of Transformational Generative Grammar. GB considers the Phrase Structure Grammar as the basis

of grammatical analysis. Phrase Structure Rules are the native speakers' competence on their own language's syntactic constraints. The idea is that a syntactic structure composes of constituents that have some grammatical relations, for example

A sentence "John buys a book." composes of [NP John] + [VP buy a book]

A verb phrase "buy a book" composes of [V buy] + [NP a book]

A noun phrase "a book" composes of [Det a] + [N book]

GB then can be an appropriate analysis of the internal structure of English phrases, which are also based on the constituency relations, for example, an English verb phrase "go biking on the weekends" is analyzed by GB as [VP [V go [NP [N biking]] [PP [PREP on [NP [DET the [N weekends]]]]]]], which a verb go is a head, a noun phrase biking is its complement, and a prepositional phrase on the weekends is its adjunct.

In order for the RMUTR engineering students to have a better understanding of the structure of English verb phrase, this study proposes a syntactic analysis of English Verb Phrase Structure by Government and Binding Theory for English as a Foreign Language teaching method in a tertiary level.

Objectives of the research

1. to analyze English verb phrase structures in General English (ENL1001) textbooks of Rajamangala Universities of Technology by Government and Binding Theory.

2. to create the lesson plans with the content of the verb phrase structure analyzed by Government and Binding Theory.

3. to compare students' achievement before and after learning by the teaching method with the content of the verb phrase structure analyzed by Government and Binding Theory.

4. to present the students' satisfaction on teaching method with the content of the verb phrase structure analyzed by Government and Binding Theory.

Research Methodology

The research methodology of the dissertation follows a mixed method research which is the type of research in which a researcher combines elements of qualitative and quantitative research approaches. It is divided into two main parts which are content analysis and teaching

method. It is started with a content analysis of English verb phrase structure in the textbooks used in 9 Rajamangala Universities of Technology. After that, the findings of content analysis are created the teaching method to be tested and evaluated with the first year engineering students who study General English subject at Rajamangala Universities of Technology.

The population in part 1: content analysis is all English sentences in text books which are used in General English subject in nine Rajamangala Universities of Technology. After the survey of problems in teaching English at RMUTR by interviewing, there was a survey of the textbooks by asking for the information from nine lecturers who teach at nine Rajamangla Universities of Technology. There are eight textbooks used in General English subject of Rajamangala Universities and the population in this research was listed from these eight as they are the representatives of all textbooks used at nine RMUT. There are 6,737 affirmative sentences. Due to the Government and Binding theory in using surface structures for analyzing the verb phrase structures, only 6,737 affirmative sentences were used as the samples in the first objective of this research.

The tool in the first part of the research study is Excel Program which is conducted to collect all sentences from the textbooks. There are two Excel Program presentations for collecting data. The first Excel Program Form 1: Sentence Collecting is presented a column of all affirmative sentences. This form is used to collect the data. The second Excel Program Form 2: VP Structures consists of three columns. There are numbers, verb phrase structures, and structures of verb phrase. This form is used to group and analyze the data. Verb phrase structures are grouped into 2 mains groups; 1) Head verb with a modal verb initial: (MV) V and, 2) Head verb initial: V (CONJ V), (MV) V (ASPECT), V (INF CLAUSE), and V (CP). In this research, tree diagrams and square brackets are also used to be tools as presented for analyzing each group of English verb phrase structures by Government and Binding Theory.

The step of refinement and processing of the instrument is to find and classify the structures of English verb phrase. Then, English verb phrase structures in affirmative sentences are presented in tree diagrams according to the Government and Binding Theory in order to explain the relationship of each constituents as a syntactic structure composes of constituents that have some grammatical relations. After that, verb phrase structures are formed and grouped into phrase structures by a square bracket to create the teaching method with the content of the verb phrase structure before teaching in the classroom.

The population in the second part are students who study English at Rajamangala Universities of Technology in the same level and program. The participants of the research are selected by random sampling which is one of the simplest forms of collecting data from the total population. All population carries an equal opportunity of being chosen as a part of the sampling process. Regarding non-English major students, 30 first year engineering students, are selected to be the samples of this study as they need the knowledge of verb phrase structure in learning other English subjects in the next academic year. Moreover, all of them have the same basic knowledge of English subject after finishing the English fundamental course (ENL001) which is specified for the first year students according to the policy of the university. Another reason is that the results of the research may be discrepant with English major students because of their basic knowledge and interest. Thus, 30 non-English major students are selected by random sampling.

The participants of the research are 17 Instrument Engineering students, 10 Telecommunication Engineering students, and 3 Mechatronics Engineering students. All of them study General English subject in semester 2, 2019 academic year.

The research instrument of this study are 1) lesson plans: lesson 1 part of speech and verb phrase structure, lesson 2 V (CONJ V), lesson 3 (MV) V, lesson 4 V (ASPECT), lesson 5 (INF CLAUSE), and lesson 6 V (CP), 2) tests: Pre-test, and Post-test, and 3) a survey of students' satisfaction on lesson plans.

The lesson plan of a teaching method of English verb phrase structure is designed by using the GB theory for students to do worksheet and activities in individual, pair, and group work. They help each other in concluding the knowledge of each learning unit after finishing all activities.

Pre-test and post-test are designed according to the results of the content analysis. The objective of the pre-test is to know how well the students has knowledge about the subject according to the lesson plan. Meanwhile, the objective of the post-test is to see their progress after finishing the lesson plan learning. The reason that why they are the same tests is to investigate and measure the progress of students in studying and use the results to reflect on the lesson plan. So that the lesson plan by GB theory is completed and suitable for the further use.

The results of pre- test, and post- test will be collected and reported to explain the efficiency of the method by T-test statistic. Moreover, a survey of student's satisfaction with

lesson plan will be used to examine their satisfaction. The descriptive statistics: frequencies, percentages, means, and standard deviations will carry out.

In order to collect the data in Part 2: teaching methods, lesson plans are administered to the samples who are 30 first year engineering students in General English for one semester. The lesson plan begins with the pre- test and the results of the test will be recorded. After that, lesson one to six will be taught for six weeks. Then the post-test is conducted to compare the achievement of the students after learning with the teaching method. During class time, all feedback and responses on the lessons will be recorded to be used in the analysis as well.

The study of verb phrase structure teaching method will be used to find the validity and reliability in order to make the efficient lesson plan. After adjusting the lesson plan, it will be taught in classrooms for one semester to evaluate the efficiency of the method. The results of pre- test and post- test will be collected and reported to explain the efficiency of the method by T-test statistics.

In teaching method, the material validation was completed through the evaluation of three experts in the field of Linguistics and two experts in statistics and measurement. The agreement of tools of the verb phrase structure analyzed by Government and Binding Theory will determine the true finding. The index of Item- Objective Congruence (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977) is used to validate.

Research results

This research consists of four objectives:1) to analyze English verb phrase structures by Government and Binding Theory, 2) to create a lesson plans with the content of the verb phrase structure, 3) to compare students' achievement after learning by the teaching method, and 4) to present the students' satisfaction with said teaching method. The findings are presented as follows:

1) the findings on content analysis: verb phrase structure,

2) the findings on lesson plans with the content of the verb phrase structure analyzed by Government and Binding Theory,

3) the findings on students' achievement after learning by the teaching method, and

4) the findings on the students' satisfaction on the teaching Method.

First, in the findings of content analysis: verb phrase structure, there are 2 main groups of verb phrase structure. They are grouped and analyzed by using tools: the table in excel program, square brackets, and tree diagram. The data is analyzed and grouped as follows:

1) Head verb with a modal verb initial verb phrase structure

1.1) (MV) V

1.2) (Modal Verb) Verb (Aspect); (MV) V (ASPECT).

The finding is found that 1,462 sentences of verb phrase begin with modal verb: (Modal Verb) Verb; (MV) V, and (Modal Verb) Verb (Aspect); (MV) V (ASPECT).

2) Head verb initial verb phrase structure: consists of:

2.1) V aspect

2.2) V (CONJ V)

2.3) V (INF CLAUSE)

2.4) V (CP)

It is also found that 5,275 sentences begin with finite verb: Verb (Conjunction Verb); V (CONJ V), Verb (Infinitive Clause); V (INF CLAUSE), and Verb (Complementizer Phrase); V (CP).

There are noun phrases, prepositional phrases, adjective phrases, and adverb phrases followed verb phrases and formed the sentences.

1) Findings related to noun phrase

Noun phrase in English sentences is presented from the least to the most complex structures in the following patterns:

1) NP ⟶ N,

2) NP ⟶ ADJ N,

3) NP ⟶ ADJ ADJ N,

4) NP ⟶ DET N,

4.1) NP ⟶ DET ADJ N,

4.2) NP ⟶ DET ADV ADJ N, and

5.) NP ⟶ N POSS N.

2) Findings related to prepositional phrase

Prepositional phrase in English sentences is shown from the least to the most complex structures in the following patterns: PP ⟶ P (NP).

3) Findings related to adjective phrase

Adjective phrase in English sentences is revealed from the least to the most complex structures in the following patterns:

1) ADJP ⟶ ADJ,

2) ADJP ⟶ ADJ CONJ ADJ,

3) ADJP ⟶ ADV ADJ,

4) ADJP ⟶ ADV ADJP,

5) ADJP ⟶ COMP ADJP,

6) ADJP ⟶ ADJ COMP NP, and

7) ADJP ⟶ COMP ADJ COMP NP.

4) Findings related to adverb phrase

Adverb phrase in English sentences is proposed from the least to the most complex structures in the following patterns:

1) ADVP ⟶ ADV, and

2) ADVP ⟶ ADV ADV.

Second, in the findings in lesson plans, 30 multiple choice items of pre-test and post-test which are created by the results of content analysis, six lesson plans with worksheets, comprising parts of speech, noun phrases, prepositional phrases, adjective phrases, adverb phrases, and verb phrases designed to teach for 6 hours in the controlled class, and a 3-parts survey of students' satisfaction on lesson plan are conducted to 30 engineering students of Rajamangala University of Technology in the controlled class .

Third, for the result of the tests: pre-test and post-test, the students show a high achievement at .05 level of statistical significance. That means after learning using the teaching method with the content of verb phrase structure, the students have better understanding on the topics and it reveals that the developed tools are effective.

Fourth, in the part of the students' satisfaction with said teaching method, the students are highly satisfied at highest level on the opinion on the lecturer, the facilities in learning, and the content of the teaching method, respectively.

Discussion of research results

The findings of the present study showed that Thai EFL students are not aware that part of speech influences the positioning of structures. In this case, the study to a considerable extent discussed the subcategorization frames of part of speech, which tell what type of words to form the sentences. Research study and teaching method or methodology concerning the awareness of pattern of phrases in relation to be followed after verb in order to provide useful data and patterns for instructors to initiate teaching and developing students' ability by linguistics approach in English classrooms. It is also hoped that new findings from research results could help students to improve their competencies in English learning,

The study of English language of Thai students in the past demonstrated teaching and learning using traditional theories which may not have been satisfactory. In this research, the researcher proposes a linguistics theory that helps Thai learners who study English as a foreign language have more understanding on verb phrase structure. In the findings, it is found that the use of linguistics theory: Government and Binding Theory, in teaching and learning comes with the satisfied results according to the post-test scores of the samples whose post-test scores have increased 76.66% with the statistical significance.

However, the high standard deviation (S.D.) in the findings: pre-test 3.88 and post-test 4.61 indicates that the values are spread out over a wider range. This means the samples in the research have much difference in English skills.

Meanwhile, some findings of the research showed that there are samples who have the post-test at the same score (10%) and lower score (13.33%), the samples present their opinions on the teaching method at the highest in overall aspects: lesson plan, lecturer, duration, and place and facilities in learning. Thus, many reasons or factors that make the student's exam scores the same and lower. It can be deduced that students may not familiar with the teaching by the contents analyzed by Linguistics Theory. However, most of the student got higher post-test score just learning with the teaching method for one semester. Hence, the English teaching method with Linguistics Theory should be included in the basic curricular from high school, so that the achievement in learning English of Thai students will be more effective.

This study proposes a syntactic analysis of English Verb Phrase Structure by Government and Binding Theory for English as a Foreign Language teaching method in a tertiary level in order

to clarify the inside structures of English verb phrase from the simplest structure to the most complex structure solving problems in learning English of Thai English learners due to the traditional linguistics teaching. It is found that modern linguistics theory can be perfectly enrolled in English teaching for Thai students who study English as a foreign language. Not only in the tertiary level but also in all levels should apply the modern linguistics theory to the pedagogy since Thai students study English for so many years in school but numerous challenges still there. This study can be a better option for both students and teachers.

Conclusion

The Government and Binding Theory (GB) is proposed to analyze English verb phrases structures for teaching Thai students as a foreign language. This journal is significant in terms of Linguistics pedagogy for English as a Foreign Language. According to the result of this study, Thai students have the better understanding of the English verb phrase structures analyzed by the Government and Binding Theory. It could be useful for Thai instructors to apply Government and Binding Analysis on the other English structures as the content of the teaching method for Thai students who study English as a foreign language.

Suggestions

There are 3 recommendations related with the research study as follow:

First, according to the feedback from the samples of the research, the teaching method may be adjusted in terms of duration and content used in each chapter by considering from the pilot study and basic knowledge of students. For example, engineering students have relatively weak background knowledge in English subject based on the results of the pilot study, the instructor can adjust the teaching duration from 1 hour to 1.5. - 2 hours by adding lecture on the content and number of exercises so that students can learn and understand lessons better. Moreover, the bigger group of samples would be reasonable for the next research. The researcher should give the treatment to the bigger group of samples, also to the other majors with poor English in other Rajamangala Universities of Technology to see if it yields the same results.

Second, there are many commercial foreign text books or tools based on phrase structure, like text books of Oxford press and Cambridge press. Meanwhile, there is little research about

teaching method of English verb phrase structure by linguistics theory in Thailand. In addition, there is not a curriculum or English text books which are suitable in a Thai context. So, there should be a standard curriculum and text books according to the Ministry of Education policy so that it is significant in terms of the pedagogy to help Thai technological students to have better understanding in phrase structure and English verb phrase structure by linguistics approach. Moreover, it could be useful for Thai instructors to apply the teaching method in teaching for Thai students who study English as a foreign language.

Third, there should be a standard curriculum and text books with Linguistics knowledge from the high school to the university level in the Ministry of Education policy so that it is significant in terms of the pedagogy to help Thai students to have better understanding in English grammar by linguistics approach.

References

Chomsky, N. (1980a). On binding. *Linguistic Inquiry,* 1-46.

Danielson, C. (1997). *Enhancing professional practice: A framework for teaching*. ASCD.

Hillocks, G. (1986). ERIC Claringhouse on Rrading and Communication Skills. Departments of Education and English. Chicago: The University of Chicago.

Howatt, A. (1984). *A history of English language teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Makkana, U. (2013). *A Development of English-Speaking Skills of English for Everyday Use Course for Industrial Management Students* (Research Report). Wang Klaikangwon Campus. Rajamangala University of Teachnology Rattanakosin.

Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008).* Bangkok: Bureau of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission.

Office of the Vocational Education Commission. (2019). *Vocational Certificate Program.*

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research,* 49-60.

กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

Export Strategy and Success of Thai Cosmetic Business in Laos People's Democratic Republic

[1] ทองนัชชา วรรณพฤกษ์ และ นพดล พันธุ์พานิช

[1]Thongnatcha Wannapurk and Noppadol Punpanich

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

[1]Western University, Thailand.

[1]Correesponding Author's Email: Thongnatcha@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อศึกษากลยุทธ์การส่งออกของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อศึกษาลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อศึกษาลักษณะความสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลผู้ประกอบการในพื้นที่ประเทศไทย และผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง ด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ของตลาด พิจารณาถึงกฎหมายควบคุมของประเทศที่ต้องการส่งออกเป็นสำคัญ พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต GMP โดยประยุกต์ใช้วัตถุดิบพื้นบ้านของไทยสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างจากสินค้าของคู่แข่งขัน เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการสร้างสรรค์มาจากเรื่องราวจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านและมีส่วนผสมของสมุนไพรไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ากลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจที่มีความสำเร็จในการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ (1) การตลาดออนไลน์ สร้างเว็บไซต์และใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางทำการตลาดส่งออก (2) การสร้างเครือข่ายตัวแทนธุรกิจ สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับตัวแทน ลดขั้นตอนความยุ่งยากและลดภาระต้นทุนด้านต่างๆ (3) พัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การส่งออก; เครื่องสำอางไทย; สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

* Received March 4, 2020; Revised April 23, 2020; Accepted May 16, 2020

Abstract

The research article consisted of the following objectives: to study the characteristics of Thai cosmetic exporters in Lao People's Democratic Republic; to study the export strategies of cosmetic entrepreneurs and strategies on the innovation of marketing management in Lao People's Democratic Republic; to study the behavioral characteristics of cosmetic buyers in Lao People's Democratic Republic; and to study the success characteristics of cosmetic entrepreneurs in Lao People's Democratic Republic. The study applied a qualitative method. The data were collected from entrepreneurs in Thailand and cosmetics consumers by means of specific methods from buyers of Thai cosmetics who were people living in Lao People's Democratic Republic.

From studying the export strategies and success of Thai cosmetic business in Lao People's Democratic Republic, it was found that entrepreneurs must study and analyze the marketing situation by taking into account the laws of the country that has an emphasis on export, along with improving the quality of cosmetic products in order to be certified for the standards of GMP. This can be implemented by applying Thai local raw materials to create products that are different from the competitors' products and created from the folk wisdom and a mixture of Thai herbs. Therefore, the researcher views that the export strategies for a successful Thai cosmetic business in Lao People's Democratic Republic are as follows: 1) online marketing by creating website and using online media as a channel for export marketing; 2) creating a network of business representatives, creating a good relationship with business representatives, reducing procedures that are complicated as well as cost burden in various fields; and 3) developing product innovation through innovation and creativity, increasing the value of products, and creating acceptable production standards.

Keywords: Export Strategies; Thai Cosmetics; Lao People's Democratic Republic

บทนำ

ปัจจุบันจะเห็นว่าประชากรโลกได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ และมีการเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกได้หันมาสนใจดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งมีความสนใจทางด้านดูแลสุขภาพร่างกายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านความงาม ซึ่งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับธุรกิจเครื่องสำอางจึงเข้ามีบทบาทอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของโลก และเครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าทางการตลาดสูง และมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับนานาประเทศ ดังนั้นในปัจจุบันการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนการจัดเตรียมวัตถุดิบการผลิต การทดสอบประสิทธิภาพ การทดสอบความเป็นพิษหรือความระคายเคือง รวมทั้งขั้นตอนการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ก่อนจำหน่าย ซึ่งเครื่องสำอางเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น ไม่เฉพาะกลุ่มสตรีเท่านั้นในปัจจุบันจะพบว่าตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของราคาและคุณภาพที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนนำไปสู่การแข่งขันกันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดที่มีมูลค่ามหาศาลทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดนอกประเทศ รวมทั้งธุรกิจส่งออกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้และสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ อุตสาหกรรมส่งออกเครื่องสำอางไทยนั้นนับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย การส่งออกเครื่องอางของประเทศไทยในปี 2561 ประเทศไทยมีอัตราการส่งออกเครื่องสำอางประเภทสบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว คิดเป็นมูลค่า 98,482.6 ล้านบาท มีการขยายตัวสูงขึ้นเป็นร้อยละ 18.60 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 และประเภทเครื่องหอมและสบู่ คิดเป็นมูลค่า 78,918.7 ล้านบาท มีการขยายตัวสูงขึ้นเป็นร้อยละ 21.95 โดยกลุ่มตลาดหลักที่สำคัญที่ประเทศไทยส่งออกเครื่องสำอางไปมากที่สุดอยู่ในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมูลค่าการส่งออกเครื่องสำอางของประเทศไทยสู่กลุ่มประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2561 เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิวปี 2561 สูงถึง 17,013.1 ล้านบาท และเครื่องสำอาง เครื่องหอม สบู่ ปี2561 สูงถึง 12,141.0 ล้านบาท (Thai Cosmetic Manufacturers Association, 2019)

สำหรับเครื่องสำอางไทยในตลาดอาเซียนที่ได้ติด 9 อันดับตลาดส่งออกสินค้าความงามในอาเซียน จะเป็นตลาดที่ได้สะท้อนมุมมองที่มีต่อตลาดเครื่องสำอางที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นต่อการเปิดตลาดเครื่องสำอางในต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เริ่มเห็นโอกาสธุรกิจความงามใหม่ ๆ ในตลาดต่างประเทศอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นจึงควรมาสัมผัสตลาดเครื่องสำอางในอาเซียนโดยเริ่มจากตลาดเครื่องสำอางประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งถือว่าเป็นตลาดส่งออกเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวใหญ่ที่สุดในอาเซียน โดยผู้คนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ จึงไม่ต้องกังวลว่าอาจจะสื่อสารกันไม่เข้าใจโดยกลุ่มผลิตภัณฑ์ความงามยอดนิยมส่วนใหญ่ในตลาดจะเป็นผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม ผลิตภัณฑ์ดูแลภายในช่องปากและเครื่องสำอางคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 91.80 ของมูลค่าทั้งหมด และหากนับเฉพาะมูลค่าเครื่องสำอางในปี 2559 ประเภทเดียวก็คิดเป็นเงินหลัก 1,000 ล้านบาทแล้ว ฟิลิปปินส์จึงเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูงที่ผู้ประกอบการไม่ควรมองข้าม โดยตลาดของประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย หรือแม้แต่ตลาดของประเทศกัมพูชาแต่เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีจุดเด่นการเป็นเมืองท่าสำคัญที่เชื่อมต่อกับเส้นทางคมนาคมหลักของเอเชีย ทั้งทางทะเลและทางอากาศจึงทำให้สินค้ามีความงามที่จะขนส่งไปยังประเทศอื่น ๆ ต้องผ่านสิงคโปร์ผู้ประกอบการจึงควรมีความรู้ความเข้าใจตลาดสิงคโปร์ไว้ด้วย ตลาดเครื่องสำอางประเทศเวียดนาม อาจจะเป็นกลุ่มประเทศ CLMV มีมูลค่าตลาดน้อยที่สุด ประมาณ 485,758,937 บาท แต่ก็มีสัดส่วนตลาดความงามที่น่าสนใจคือ เครื่องสำอางมีมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุดในบรรดากลุ่มผลิตภัณฑ์ความงามอื่น ๆ และหากมองลึกลงไปในกลุ่มสินค้าเครื่องสำอาง พบว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า ครีมกันแดด และโลชั่น ได้รับความนิยมมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.94 ของสินค้าเครื่องสำอางทั้งหมดหรือมูลค่าราว ๆ 103 ล้านบาท ถ้าแบรนด์ไหนทำ

การตลาดดี ๆ ตลาดเวียดนามเป็นตลาดที่น่าส่งออกอีกประเทศหนึ่ง สำหรับตลาดเครื่องสำอางประเทศบรูไนเป็นตลาดที่ไม่ถึง 1 ล้านบาทแต่ตั้งอยู่บนเกาะเดียวกับประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียและเป็นประเทศกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามทำให้ตลาดความงามบรูไนเป็นเสมือนผลพลอยได้จากการตีตลาดความงามในประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย (Phanpanich. 2018)

ดังนั้น กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรมีการนำกลยุทธ์การส่งออกเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการธุรกิจเพื่อให้เกิดความสำเร็จจึงมีความสนใจในการศึกษาและติดตามเพื่อประโยชน์ในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและมูลค่าเพิ่มให้กับกิจการในอนาคต (Thomas, and Goldembergeds, 2002) การพัฒนากลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดย่อม จะเป็นการเน้นใน การบริหารการสื่อสารการตลาดของ “ตราสินค้า” ด้วยการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารจาก 3 ช่องทางการ ตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ใหม่ความชัดเจน โดดเด่น มีความแตกต่างจากตราสินค้าอื่นในการจดจำ ที่อยู่ในใจของผู้ซื้อหรือลูกค้าเป้าหมาย เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและศักยภาพในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต (Kaewbunruang, 2003)

จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในประเทศไทยในประเทศลาวการยังคงต้องปรับกลยุทธ์การตลาดส่งออกในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้น และมักจะถูกปัจจัยภายนอกกดดันให้มีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถแข่งขัน ดังนั้นผู้บริหารที่ดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจึงต้องคำถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอกในระดับมหาภาค (macro environment) ที่ครอบคลุมอุตสาหกรรมที่กำลังดำเนินงานยังมีการวิเคราะห์ การเมือง (politic) เศรษฐกิจ (economic) สังคม (social) และเทคโนโลยี (technology) หรือ PEST ปัจจุบันมีการเพิ่มเติมในส่วนของสภาพแวดล้อม (environment) และกฎหมาย (low) กลายเป็น PESTEL ของแต่ละประเทศที่มีผลครอบคลุมการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอุตสาหกรรมที่มีกิจการกำลังดำเนินงานอยู่ (Phimonratanakan, 2017) และนอกจากนี้ยังพบว่าถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องของการส่งออก ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านวัฒน-ธรรมและสังคม รวมทั้งปัจจัยด้านการแข่งขันของตลาดเครื่องสำอางทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ยังคงรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังมีการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนทำให้เกิดคู่แข่งขันทางการค้ารายใหม่ ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ อีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในประเทศไทยในประเทศลาวที่ส่งออก คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กร (A firm’s characteristics) ซึ่งหมายถึง ประสบการณ์ในการส่งออกและการบริหารจัดการดังแนวคิดของ คาโอแกนและคณะ (Cadogan et al., 2012) นอกจากนั้นยังรวมไปถึงปัจจัยด้านทรัพยากรองค์กร ถือเป็นแหล่งที่มาของความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในธุรกิจส่งออก สิ่งที่สำคัญที่สุดขององค์กรคือทรัพยากรภายในองค์กร ที่มุ่งตอบสนองความเปลี่ยนแปลงและความต้องการตามสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร โดยทรัพยากรองค์กร ได้แก่ ทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรด้านเทคโนโลยีดังเช่นที่ จูเลียนและอาธ์เมคได้กล่าวไว้ (Julian, and Ahmed, 2012) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการไทยจะต้องปรับกลยุทธ์การตลาดส่งออกโดยพิจารณาถึงปัจจัยด้านคุณลักษณะ

องค์กร ปัจจัยด้านทรัพยากรองค์กรและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก เพื่อยกระดับความสามารถในการผลิตและการตลาดเพื่อการส่งออกให้สูงขึ้น เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดและช่วยให้สินค้าเครื่องสำอางไทยยืนหยัดต่อไปบนเวทีการค้าโลกในอนาคตได้ (Klaharn, 2014) ดังนั้นความสำคัญของธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในประเทศไทยในประเทศลาว (สปป.ลาว) ซึ่งผู้วิจัยมุ่งเน้นประเด็นที่จะศึกษา 1) ลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้แก่ ประเภทของเครื่องสำอาง รูปแบบการลงทุนธุรกิจเครื่องสำอางของต่างชาติใน (สปป.ลาว) สถานที่ตั้งของร้านค้าใน (สปป.ลาว) กฎหมายระหว่างประเทศการนำเข้าและขายสินค้าของธุรกิจเครื่องสำอาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลักษณะการจัดตั้งธุรกิจใน (สปป.ลาว) วัฒนธรรมการซื้อสินค้าเครื่องสำอาง 2) กลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอางกลยุทธ์การขยายธุรกิจเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาด 3) ลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางใน (สปป.ลาว) 4) ความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอาง ทั้งนี้ในการศึกษาจะสามารถนำผลวิจัยเป็นแนวทางในการประกอบการธุรกิจส่งออกเครื่องเครื่องสำอางของผู้ประกอบการที่สนใจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) วางแผนกลยุทธ์การตลาดส่งออกเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และยังนำไปวัดผลประกอบการธุรกิจส่งออกเครื่องสำอาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การส่งออกของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

3. เพื่อศึกษาลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

4. เพื่อศึกษาลักษณะความสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ ผู้วิจัยศึกษากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และ ข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยศึกษาจาก ลักษณะการประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง กลยุทธ์การส่งออก

เครื่องสำอางนวัตกรรมการจัดการตลาด พฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางและลักษณะความสำเร็จของธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการศึกษาลักษณะของผู้ประกอบการและการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอาง**,** ลักษณะกลยุทธ์การส่งออกทางการตลาดและนวัตกรรมการจัดการตลาดและพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และความสำเร็จของการประกอบธุรกิจส่งออกของเครื่องสำอางไทย

ขั้นตอนที่ 2 การหากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ประกอบไทยที่เป็นผู้ส่งออกสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และความคิดเห็นจากกลุ่มนักวิชาการพาณิชย์การตลาดดิจิทัล และนักผู้เชี่ยวชาญธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อหากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและรายงานโดยการเขียนวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สำหรับวิธีการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาข้อมูลเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีเหตุผลและวิธีการศึกษาโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสารโดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการบทความวารสารวิทยานิพนธ์รายงานวิจัยและข้อมูลต่างๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อมูลจากการดำเนิน งานของผู้ประกอบการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทย กลยุทธ์การส่งออกและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาด ลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อและลักษณะความสำเร็จของธุรกิจ เพื่อเป็นข้อมูลมาเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้ลักษณะคำถามกึ่งโครงสร้างแบบปลายเปิดกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึกและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูล ไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิด ประกอบด้วย ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจการลงทุนใน สปป. ลาว (Department of Export Promotion Ministry of Commerce, (2018) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอาง (Sutthisom, 2017) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการทางการตลาด (Wuthirong, 2019) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอาง (Sukhotprom, 2016) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจเครื่องสำอาง โดยใช้ทฤษฎี (Tirawattananan, 2014)

2.กฎหมายระหว่างประเทศการนำเข้าและขายสินค้าของธุรกิจเครื่องสำอางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (Department of Export Promotion Ministry of Commerce, 2018) ที่สามารถเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบต่อไปการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้วิจัยนำผลการศึกษาค้นคว้าเอกสาร มาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงร่างการสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงและให้ความเห็นเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง คำถามจะเป็นประเภทคำถามแบบปลายเปิด

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยจะใช้ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ชุด สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ประเทศไทยธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอาง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอาง

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มกลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางใน (สปป.ลาว)

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่อง สำอาง ซึ่งลักษณะของข้อคำถามจะเป็นแบบเชิงลึก โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โดยการสัมภาษณ์ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสนทนาพูดคุย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ประชากรและขนาดตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวิจัยคุณภาพ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วย

1). ผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการจำหน่ายหรือตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางภายใต้ตราสินค้าของตนเองที่ส่งออกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่มีประสบการณ์การส่งออกมาแล้ว 3 ปี โดยเลือกผู้ประกอบการที่ส่งออกเครื่องสำอางแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน

2) ผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจาก ผู้ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน

3) กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 9 คน

4) ผู้บริหารในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 3 คน

2. พื้นที่ในการศึกษา โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาพื้นที่ประเทศไทย สำหรับผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และกลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออก 2) การการศึกษาพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาจะดำเนินการศึกษาระหว่างเดือน มิถุนายน 2562 - พฤษภาคม 2563

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษา กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงบริบท ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2. การศึกษาค้นคว้าเอกสารผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการทางธุรกิจ แนวคิด และทฤษฎีด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์สมุนไพร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อไป

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยนำผลการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) มาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงร่างการสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงและให้ความเห็นเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและ

ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง คำถามจะเป็นประเภทคำถามแบบปลายเปิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผู้วิจัยขอกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (3) เพื่อศึกษาลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (4) เพื่อศึกษาลักษณะความสำเร็จของธุรกิจเครื่องสำอางประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย โดยเป็นการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลผู้ประกอบการในพื้นที่ประเทศไทย และผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจาก ผู้ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยประกอบด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 กลุ่มเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย มีรายละเอียดดังนี้ โดยการเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1). กลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการจำหน่ายหรือตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางภายใต้ตราสินค้าของตนเองที่ส่งออกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่มีประสบการณ์การส่งออกมาแล้ว 3 ปี โดยเลือกผู้ประกอบการที่ส่งออกเครื่องสำอางแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน

2) กลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจาก ผู้ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน

3) กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประกอบด้วย

3.1) กลุ่มนักวิชาการพาณิชย์ จำนวน 3 คน

3.2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเครื่องสำอาง จำนวน 3 คน

3.3) กลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านตลาด จำนวน 3 คน

4) กลุ่มผู้บริหารในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 3 คน

2. พื้นที่ในการศึกษา โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบ-ด้วย 1) การศึกษาพื้นที่ประเทศไทย สำหรับผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) และกลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออก 2) การการศึกษาพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สำหรับกลุ่มผู้-บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยประกอบด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 กลุ่มเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 กลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (คน)
1.ผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการจำหน่ายหรือตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางภายใต้ตราสินค้าของตนเองที่ส่งออกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่มีประสบการณ์การส่งออกมาแล้ว 3 ปี โดยเลือกผู้ประกอบการที่ส่งออกเครื่องสำอางแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน	15
2.ผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ซื้อเครื่องสำอาง แบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน	60
3. กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการพาณิชย์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเครื่องสำอาง และกลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านตลาด กลุ่มละ 3 คนเฉลี่ยเท่ากัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)	9
4. ผู้บริหารในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 3 คน	3
รวม	**87**

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่อง-สำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผู้วิจัยขอนำเสนอผลวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 15 คน โดยแบ่งตามกลุ่มประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออก สรุปได้ดังนี้

1) ประเภทของเครื่องสำอางส่งออก 3 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ (1) กลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับผม (2) กลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับใบหน้า (3) กลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับผิวกาย เพื่อการทำความสะอาดร่างกาย

2) การลงทุนของธุรกิจเครื่องสำอาง ส่วนใหญ่มีการลงทุนในประเทศไทย ส่งออกสินค้าผ่านตัวแทนจำหน่าย ขออนุญาตนำเข้าสินค้าและจัดจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงในประเทศ สร้างความสัมพันธ์กับส่วนราชการของลาว เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้าสินค้า รวมทั้งใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตออนไลน์ Facebook, Instagram, Line@ สร้างการรับรู้ข้อมูลสินค้าให้เป็นที่รู้จักและขายสินค้า

3) สถานที่ตั้งของร้านค้า ที่ตั้งของร้านค้าจะอยู่ในแหล่งชุมชน โดยมีลักษณะที่เป็นทั้งร้านค้าทั่วไป ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ร้านขายเครื่องสำอางเฉพาะ ร้านขายส่งเครื่องสำอาง ซึ่งจำหน่ายสินค้าผ่านตัวแทนที่อยู่ในประเทศไทยและประเทศลาว โดยมีขนาดของร้านตั้งแต่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สินค้าที่วางขายมีหลายประเภทรวมกัน โดยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและเป็นที่รู้จัก

4) สิทธิประโยชน์ทางกฎหมายระหว่างประเทศการนำเข้าและขายสินค้าของธุรกิจ สปป.ลาวเป็นประเทศที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และหลังจากที่สปป.ลาวเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ได้มีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบภายในประเทศให้มีมาตรฐานสากลมากขึ้น มีการปรับกฎหมายเป็นฉบับเดียวสำหรับชาวลาวและชาวต่างชาติ

5) การดำเนินงานการจัดตั้งธุรกิจ และการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลและบุคคลธรรมดา การประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทย มีลักษณะเป็นธุรกิจทั่วไป (General Business) ซึ่งเป็นการลงทุนในสาขาเศรษฐกิจทั่วไป ไม่ต้องขอสัมปทานจากรัฐบาล ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคล

6) วัฒนธรรมการซื้อสินค้าเครื่องสำอางของกลุ่มลูกค้า ผู้บริโภคชาวลาวมีรสนิยมค่อนข้างคล้ายคลึงกับไทย จากประเพณีและวัฒนธรรม และพรมแดนที่อยู่ติดกัน ทั้งยังนิยม เลียนแบบการบริโภคสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์ของไทย นิยมซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ และมีตรายี่ห้อหรือแบรนด์สินค้าไทย นิยมสินค้าจากร้านค้าปลีกดั้งเดิมและตลาดสดใกล้ที่พักอาศัย และซื้อได้ครั้งละไม่มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษากลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอางและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ลาว)จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดย

คัดเลือก ผู้ประกอบการที่ส่งออกเครื่องสำอางแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย รวมทั้งหมด 15 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีกลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจและกลยุทธ์นวัตกรรมการจัดการทางการตลาดเครื่องสำอางที่สำคัญ ได้แก่ (1) การตลาดออนไลน์ สร้างเว็บไซต์และใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางทำการตลาดส่งออก เพื่อสร้างความสะดวกสบายแก่ลูกค้าในการหาสินค้าอย่างมาก และช่วยเพิ่มยอดขายให้กับสินค้า (2) การตลาดแบบบอกต่อ โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสินค้า และการรีวิวและไลฟ์สดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการใช้สินค้า (3) การตลาดผ่านช่องทางการค้นหา โดยการค้นหาทางเสริชเอ็นจิน (Search Engine) และติดแฮชแท็กด้านหน้าเว็บไซต์ ประเภทสินค้า และเฟซบุ๊กแฟนเพจ เพื่อให้ติดอันดับการค้นหา (4) การสร้างเครือข่ายตัวแทน สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับตัวแทน ลดขั้นตอนความยุ่งยากและลดภาระต้นทุนด้านต่างๆ รวมทั้งการขนส่งและกระจายสินค้าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ (5) พัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐานการผลิตเป็นที่ยอมรับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องสำอาง โดยคัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงจากผู้ซื้อเครื่องสำอางแบรนด์ไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) การซื้อสินค้าไทยของผู้ซื้อเครื่องสำอางใน สปป.ลาว ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการซื้อด้วยตนเอง โดยมีอิทธิพลจากเพื่อนหรือคนรู้จัก และอิทธิพลจากสื่อโฆษณา (ทั้งออนไลน์และสื่อทั่วไป) โดยซื้อสินค้าไทยทุกวัน ซื้อครั้งละไม่มาก มีช่วงเวลาในการซื้อส่วนใหญ่คือ ตามเวลาที่สะดวก (ไม่มีกำหนด) และช่วงวันหยุดงาน สถานที่ในการซื้อสินค้าไทยส่วนใหญ่คือ ร้านค้าใกล้บ้าน ตลาด และห้างสรรพสินค้า สินค้าจำเป็นต้องมีตรายี่ห้อที่คนทั่วไปรู้จัก โดยสาเหตุในการซื้อสินค้าไทยคือ เชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าไทย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ศึกษาลักษณะความสำเร็จของธุรกิจเครื่องสำอางประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 9 คน แบ่งกลุ่มละ 3 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิชาการพาณิชย์ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเครื่องสำอาง 3) เครื่องสำอางกลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านตลาด ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคชาวลาวนิยมสินค้าแบรนด์ไทย เพราะเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า ซึ่งผู้บริโภคชาวลาวต้องการบริโภคสินค้าคุณภาพ สินค้านำเข้า และสินค้ามีแบรนด์ การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเน้นที่ประโยชน์ของสินค้าเป็นสำคัญ ผู้ประกอบจึงควรใส่ใจที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตรงความต้องการกับกลุ่มผู้บริโภค ทั้งในด้านของตัวผลิตภัณฑ์หลัก บรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการรักษามาตรฐานของสินค้า เพื่อจะสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ 2) การตลาดออนไลน์ แม้ว่าผู้บริโภคจะนิยมซื้อสินค้าผ่านช่องทาง

โดยตรง เนื่องจากสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ทันที แต่ในยุคปัจจุบันความนิยมในการเลือกใช้ช่องทางดิจิทัลสั่งซื้อสินค้าผ่านทาง เฟซบุ๊กและไลน์ ร้านค้ามีความน่าเชื่อถือในการแสดงตัวตน รวมถึงมีช่องทางในการสื่อสารกับลูกค้าผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถสื่อสารข้อมูลกับลูกค้าได้ การสร้างเพจในการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพื่อทำให้ลูกค้าติดตามและสนใจผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น 3) การสร้างเครือข่ายตัวแทน เป็นการขยายตลาดผลิตภัณฑ์โดยเปิดรับตัวแทนจำหน่ายทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งและกระจายสินค้า ที่สามารถเข้าถึงลูกค้า ด้วยจัดจำหน่ายที่ครอบคลุม ทั่วถึง และสามารถส่งต่อสินค้าให้ผู้บริโภคได้อย่าง รวดเร็ว ด้วยต้นทุนการขนส่งที่ต่ำกว่าคู่แข่งขัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะการประกอบธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 15 คน โดยแบ่งตามกลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย

จากผลการวิจัยลักษณะการประกอบธุรกิจ พบว่า ประเภทของของเครื่องสำอางส่งออก ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับผม กลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับใบหน้า และกลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับผิวกาย ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ เน้นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ แปลกใหม่ หลากหลาย สะดวกในการใช้งาน และมีคุณภาพดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewbunruang, (2003) พบว่า ผู้ประกอบการมีการวางแผนที่จะพัฒนารูปแบบสินค้าอยู่เสมอ ซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างกันออกไป โดยออกแบบตามคำสั่งของลูกค้าหรือตามความคิดเห็นของสมาชิกหรือคู่แข่ง สำหรับสภาพการแข่งขันของตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ส่วนใหญ่อำนาจการต่อรองอยู่ในมือผู้บริโภค เนื่องจากมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ผลิตสินค้าแบบเดียวกัน คุณภาพและสรรพคุณใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น โดยผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอาง ต้องวางวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายของธุรกิจให้ชัดเจน

2.กลยุทธ์การส่งออกของธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า กลยุทธ์การส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ที่สำคัญได้แก่ การตลาดออนไลน์ สร้างเว็บไซต์และใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางทำการตลาดส่งออก เพื่อสร้างความสะดวกสบายแก่ลูกค้าในการหาสินค้าอย่างมาก และช่วยเพิ่มยอดขายให้กับสินค้า สอดคล้องกับ Sakara and Alhassan (2014) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินการตลาดด้วยการสื่อสารที่ทันสมัยมีความ สำคัญและจำ เป็นต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจที่มีการมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการทำความเข้าใจถึงวิธีการและกระบวนการในการสื่อสารผ่านเครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัย จะช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจมีโอกาสในการเจริญเติบโตทางธุรกิจได้ การสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า ดังนั้นธุรกิจในยุคปัจจุบันจึงต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อม ให้มีความยืดหยุ่นและ คล่องตัวในการบริหารจัดการ และพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจให้แข่งขันกับคู่แข่งขันในอุตสาหกรรมได้ เพื่อความอยู่อยู่รอดของธุรกิจในระยะยาว

3. ลักษณะพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ซื้อเครื่องสำอางไทยที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของเครื่องสำอาง ได้แก่ 1) เครื่องสำอางสำหรับผม 2) เครื่องสำอางสำหรับใบหน้า 3) เครื่องสำอางสำหรับผิวกาย กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน

จากผลการศึกษาลักษณะพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางไทย พบว่า ผู้ซื้อส่วนใหญ่ซื้อสินค้าไทยทุกวันและซื้อครั้งละไม่มาก ซึ่งการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจะพิจารณาปัจจัยด้านประโยชน์ใช้สอยและราคาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wirunrat, (2013) ส่วนผลการศึกษาสาเหตุในการซื้อสินค้าไทยพบว่า ผู้บริโภคประเทศ สปป.ลาว ซื้อสินค้าไทยเนื่องจากสินค้าไทยมีคุณภาพที่ดี มีความเหมาะสมของปริมาณหรือหน้าที่การใช้งาน ราคาคุ้มค่าเมื่อเทียบกับสินค้าประเทศอื่นๆ จากผลสะท้อนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในยุคที่ผ่านที่มีการสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออก มีนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมจากผู้ลงทุนประเทศต่างๆ ที่มีทักษะด้านการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเกิดขึ้นในประเทศไทยมากมาย จึงเกิดการถ่ายทอดทักษะฝีมือผู้สู่แรงงานไทย สินค้าที่ผลิตในประเทศไทยจึงได้ชื่อว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมากที่สุดในภูมิภาค (Thai Cosmetic Manufacturers Association, 2019)

4. ความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากผลการวิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จำนวน 9 คน แบ่งกลุ่มละ 3 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิชาการพาณิชย์ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเครื่องสำอาง 3) เครื่องสำอางกลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านตลาด

จากผลการศึกษาความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอางไทย พบว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจตลาดเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากผู้บริโภคชาวลาวต้องการบริโภคสินค้าคุณภาพ สินค้านำเข้า และสินค้ามีแบรนด์ ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเน้นพิจารณาจากประโยชน์ของสินค้าเป็นสำคัญ ผู้ประกอบการจึงต้องพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การที่มีการเรียนรู้ตลอดเวลา จัดกระบวนการบริหารจัดการให้มีความเหมาะสม ทันสมัย ยืดหยุ่น เพียงพอสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และส่งเสริมการพัฒนาความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phanpanich, (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงปริมาณระหว่างการปฏิบัติตามกลยุทธ์โดยใช้ 7 เอสของแมคคินซีย์กับความยั่งยืนของความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย พบว่า การดำเนินงานขององค์การให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัย หนึ่งในนั้นคือการจัดการความรู้ขององค์การ เพราะการจัดการความรู้เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีการเรียนรู้ตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องสร้างองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพราะความรู้ไม่มีที่สิ้นสุด การพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การที่มีการเรียนรู้ตลอดเวลา จะเน้นการ

ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้แสวงหาความรู้ ให้ความสำคัญกับการปรับวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยลักษณะผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ผู้ประกอบการควรศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการส่งออกและมาตรฐานทางภาษีศุลกากร ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ทิศทางตลาด และกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงาน กำหนดกลยุทธ์ธุรกิจ โดยพิจารณาประเภทของเครื่องสำอางที่ส่งออกให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ด้วยสมุนไพรไทย เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อร่างกายอื่น ๆ เพื่อแสดงให้ลูกค้าเห็นถึงความเชี่ยวชาญในด้านสมุนไพรของตนเองและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในผู้ประกอบการและสินค้าที่จำหน่าย โดยสินค้าที่ส่งออกต้องมีคุณภาพ ได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากล ทำการตลาดผ่านช่องทางขายตรง เจาะกลุ่มลูกค้าเฉพาะ ใช้ช่องทางการจำหน่ายแบบผสมผสาน อาทิ ซูเปอร์มาร์เก็ต มินิมาร์ท ร้าน Modern Trade ห้างสรรพสินค้า ตลาดกลางแจ้ง และร้านค้าปลีกซึ่งตั้งอยู่ตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ โดยส่งออกทางตรงผ่านตัวแทน (Agents) ที่เป็นบุคคลหรือกิจการ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขายสินค้าให้กับกิจการ ทั้งที่อยู่ในบริเวณชายแดนไทย-ลาว และเขตเมืองใหญ่ในประเทศลาว ทำให้ง่ายต่อการส่งสินค้าไปยังลาว และลดภาระต้นทุนด้านต่างๆ ทั้งการผ่านแดน การขนส่ง และการจัดจำหน่าย นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรใช้เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล เพื่อให้สินค้าของตนเองเป็นที่รู้จัก

1.2 จากผลการวิจัยลักษณะของพฤติกรรมผู้ซื้อเครื่องสำอางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ซื้อตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากประโยชน์ใช้สอยและราคาเป็นหลัก ดังนั้นผู้ประกอบการต้องมุ่งมั่นพัฒนาสินค้าและการเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้า และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สินค้ามีความแตกต่างและตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง รวมทั้งเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนหลังจากใช้สินค้า เนื่องจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะเป็นสิ่งยืนยันถึงคุณภาพของสินค้า และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแบรนด์ นอกเหนือจากความน่าเชื่อถือของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมาตรฐานการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รวมทั้งผู้ประกอบการยังควรที่จะเปิดเผยข้อมูลและช่องทางการติดต่อของตนเองให้ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าในการทำธุรกรรมออนไลน์ รวมถึงการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งถือเป็นข้อควรปฏิบัติในการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ประเมินตามมาตรฐานคุณภาพธุรกิจ e-Commerce ของกรมพัฒนาธุรกิจ เพื่อยืนยันตัวตนของธุรกิจและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การส่งออกและความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางไทยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการศึกษาการตัดสินใจลงทุนของผู้ประกอบกาในบริบทของประเทศอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะการประกอบธุรกิจที่มีการขยายการลงทุนในเขตพื้นที่ชายแดน รวมถึงเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการในการวางแผนธุรกิจ และกำหนดกลยุทธ์การตลาดเพื่อการส่งออกสินค้าไปในต่างประเทศ

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดต่างประเทศของธุรกิจในอุตสาหกรรมอื่นเพื่อให้ได้แนวทางหรือรูปแบบของกลยุทธ์ในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศของธุรกิจ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับนักลงทุนและผู้ประกอบการที่สนใจทำธุรกิจในต่างประเทศ

2.3 เนื่องจากการทำการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัล เป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่พบจากงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจเพื่อการส่งออกควรมีลักษณะอย่างไรและการสื่อสารทางการตลาดแบบใดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำการตลาดในยุคปัจจุบัน

References

Phanpanich, N. (2018). Strategic Process of Business Automation Systems that Facilitate the Elderly of Small and Medium Enterprises for the Transition to the Elderly Society in Thailand. *Western University Research Journal Humanities and Social Sciences*, 4(3), 169 -178.

Thai Cosmetic Manufacturers Association. (2019). *Trace the industry EP.08 SMEs, Thai cosmetics manufacturers go global*. Retrieved on 23 May 2019., from https://www.thaicosmetic.org/index.php?start=9.

Wirunrat, S. (2013). Somyot Tirawattananan and Others (2014*).* Strategies for Entering the International Market for SMEs. *Executive Journal.*

Devendra, J. (2013). Effect of Brand Image on Buying Behavior. *A Multidisciplinary Journal of Global Macrotrends,* 7(2), 156-162.

Kaewbunruang, C. (2003). Chareon Sopa and Others, (2018). Behavior on purchasing goods produced from Thailand by consumers from the Lao People's Democratic Republic. *Thonburi University Journal of Science*, 12(28).

Department of Export Promotion Ministry of Commerce. (2018). *Trading and Investment Manual Lao People's Democratic Republic.* Retrieved May 13, 2019, from https://www.sme.go.th/upload/mod_download/คู่มือLAOS-20171101165032.pdf.

Tirawattananan, S. (2014). Strategies for Entering the International Market for SMEs. *Executive Journal,* 95-102.

Sukhotprom, S. (2016). *International business strategy*. Bangkok: Triple Education Co., Ltd.

Wuthirong, P. (2019). *Innovation Management*. (6th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Sutthisom, T. (2017). *Entrepreneurship*. Bangkok: S.S.

Department of Export Promotion Ministry of Commerce. (2018). *Trading and Investment Manual Lao People's Democratic Republic.* Retrieved May 13, 2019, from https://sites.google.com/a/srisongkram.ac.th/athittiyakornph15/w9

Phimonratanakan, S. (2017). *Entrepreneurship*. Bangkok: SE-EDK Floor, Bangkok PLC.

Sakara, A., & Alhassan, F. (2014). An Assessment of Brand Equity and Brand Image Influces The Purchase Behavior of Female Cosmetic Consumers: A Case of Career Women in Ghana. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 2(10), 1-14.

วาทกรรมทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยเรื่อง สายน้ำที่ไหลกลับ*

Social Discourse in Contemporary Lao Literature “Saynamteelaiklab”

[1]ปียกนิษฐ์ สาธารณ์ และ ราชันย์ นิลวรรณาภา

[1]Peekanit Satarn and Rachan Nillawanapha

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1]Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Thailand.

[1]Corresponding Author’s Email: s.peekanit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย เป็นการวิเคราะห์วาทกรรมและนัยยะทางสังคม โดยศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “สายน้ำที่ไหลกลับ” ฉบับภาษาลาวของพอนสะหวัน พันทะวีจิด ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 2015 ผ่านแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมของฟูโกต์

ผลการศึกษาพบวาทกรรมทางสังคมจำนวนสามวาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมบริโภคนิยม วาทกรรมอนุรักษ์นิยม และวาทกรรมชาตินิยม ทั้งนี้วาทกรรมบริโภคนิยมที่พบ สามารถแบ่งออกเป็นสองประเด็นคือ วาทกรรมบริโภคนิยมกับการจำแนกชนชั้น และวาทกรรมบริโภคนิยมกับแบบแผนการดำเนินชีวิต อำนาจของวาทกรรมดังกล่าวส่งผลให้ตัวละครตกเป็นทาสของวัตถุนิยม ขณะที่วาทกกรรมอนุรักษ์นิยมถูกนำเสนอในรูปแบบของขั้วตรงกันข้ามระหว่างตัวละครที่มีพฤติกรรมของการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวและตัวละครที่ต่อต้านวัฒนธรรมลาวซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเด็นคือ วาทกรรมอนุรักษ์นิยมผ่านเครื่องแต่งกายและวาทกรรมอนุรักษ์นิยมผ่านที่อยู่อาศัย และวาทกรรมชาตินิยมที่พบคือ วาทกรรมชาตินิยมผ่านลักษณะความเป็นชาติลาวและวาทกรรมชาตินิยมผ่านการเป็นพนักงานของรัฐ วาทกรรมชาตินิยมนี้เป็นชุดความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในความเป็นชาติลาว จากวาทกกรรมข้างต้นเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้วรรณกรรมเป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดนโยบายจากรัฐสู่ประชาชนเพื่อประกอบสร้างสังคมลาวใหม่ในด้านวัฒนธรรม ความเท่าเทียมกันในสังคม และส่งเสริมให้คนลาวทำงานรับใช้ชาติ

คำสำคัญ: วาทกรรมทางสังคม; วรรณกรรมลาวร่วมสมัย; สายน้ำที่ไหลกลับ

Abstract

The research article aims at studying the social discourse in contemporary Lao literature. The study focuses on analyzing the social discourse and implications through studying the literature called “Say Nam Tee Lai Klab” in Lao version authored by

* Received April 1, 2020; Revised May 9, 2020; Accepted May 16, 2020

Phonsavanh Phanthavijid, which was published in the year 2015, and based on the concept of discourse analysis of Fugot.

From the study, it is found that there are 3 types of social discourse: consumerist discourse, conservative discourse, and nationalist discourse. The common consumerist discourse found can be divided into 2 issues: 1) consumerist discourse and classification of social class and 2) consumerist discourse and lifestyle. The power of such discourse has influenced the characters to become a slave of materialism. While the conservative discourse is always presented in an opposite style between characters with behaviors of conserving Lao culture and those that are against Lao culture. The conservative discourse can be divided into 2 aspects: on a costume and on a residence. The nationalist discourse is found through the characteristic of Laoness and of public officers. This kind of discourse is a mindset representing the pride in being Lao. From the abovementioned discourse, it shows that the author uses literature as a medium to convey the government's policies to the people in order to build a new Lao society in terms of culture, equality in society, and the promotion for Lao people to serve the nation.

Keywords: Social Discourse; Contemporary Lao Literature; Say Nam Tee Lai Klab

บทนำ

วรรณกรรมลาวเรื่อง สายน้ำที่ไหลกลับ เป็นงานการประพันธ์ของ พอนสะหวัน พันทะวีจิด นวนิยายเรื่องนี้ได้รับรางวัลซีไรต์ ประจำปี ค.ศ. 2015 เนื้อหากล่าวถึงความรักระหว่างเพียงดาวและอะพิสิดที่ถูกพ่อแม่จับคลุมถุงชนเพราะความเหมาะสม แต่ทั้งคู่มีอุดมการณ์ที่ต่างกัน เพียงดาวคือภาพแทนของนักอนุรักษ์นิยม ขณะที่อะพิสิดคือภาพแทนคนที่ตกอยู่ใต้อำนาจบริโภคนิยม ความแตกต่างนี้ทำให้ทั้งคู่อยู่ร่วมกันไม่ได้ ซึ่งในขณะนั้นอะพิสิดก็มีพันธะกับสายวาลีจนตั้งท้อง ด้วยความที่สายวาลียากจนแม่ของอะพิสิดจึงไม่ยอมรับ หลายปีต่อมาเพียงดาวไปเป็นครูที่เวียงจันทน์และได้พบกับสายวาลีและลูก เพียงดาวส่งจดหมายไปบอกอะพิสิดให้ออกตามหาทั้งสองคนแม่ลูก และเหตุการณ์วันนั้นทำให้เพียงดาวพบรักกับมีไซชายหนุ่มผู้มีอุดมการณ์ชาตินิยม ขณะที่อะพิสิดได้พยายามขอโอกาสเพื่อดูแลสายวาลีและลูกแต่ก็ได้รับคำปฏิเสธ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาของนวนิยายนี้ได้สะท้อนให้สังคมที่เปลี่ยนจากยุคดั้งเดิมมาสู่ยุคลาวใหม่ ภายใต้บริบทการรับวัฒนธรรมจากตะวันตก วรรณกรรมนี้จึงได้นำเสนอปฏิบัติการทางวาทกรรมที่อิงอยู่ภายใต้บริบททางสังคมลาว ที่ผู้เขียนนำเสนอและเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และวรรณกรรมได้ทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์และวาทกรรมทางสังคมตามนโยบายของรัฐเพื่อสร้างประเทศลาวเพื่อก้าวเข้าสู่ “สังคมนิยม” ตามที่รัฐบาลวางตามแผนการปฏิวัติไว้ 3 ประการคือ ปฏิวัติการผลิต ปฏิวัติวิทยาศาสตร์ และปฏิวัติวัฒนธรรม (Puttichote, 2004)

นวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมคนลาวสมัยใหม่ที่เผชิญหน้ากับภาวะบริโภคนิยมที่มาพร้อมกับการเปิดประเทศ ขณะที่รัฐบาลก็มีนโยบายที่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ เน้นฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อให้เป็นสิ่งตัดสิน“ความเป็นชาติ”(Phengphachanh, 2008) บทความวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งศึกษาผ่านแนวคิดวาทกรรม ทั้งนี้ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร(Charoensinolan, 2011) ได้กล่าวถึงแนวคิดนี้ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่งในสังคม ทั้งความรู้ ความจริง อำนาจ ผู้วิจัยจึงใช้ตัวบทเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณกรรม โดยมองว่าวรรณกรรมเป็นสนามต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์ที่แตกต่าง ซึ่งต่างทำหน้าที่ในผลิตซ้ำความแตกต่างให้กับบุคคลที่ถือต่างวาทกรรม ทำให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่แตกต่างกันถึงแม้ว่าตัวละครในเรื่องจะเป็นคนลาวเหมือนกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวาทกรรมทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยในนวนิยายเรื่อง สายน้ำที่ไหลกลับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจและรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดข้อมูลที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยจึงกำหนดการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมลาวร่วมสมัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาวาทกรรมผ่านตัวบทวรรณกรรมลาวร่วมสมัยโดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Foucault, 1972)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการนำเสนอผลการวิจัยโดยเรียบเรียงการวิจัย สรุป อภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วาทกรรมทางสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยเรื่องสายน้ำที่ไหลกลับประกอบด้วยวาทกรรมบริโภคนิยม วาทกรรมอนุรักษ์นิยม และวาทกรรมชาตินิยม ซึ่งผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วาทกรรมบริโภคนิยม เป็นวาทกรรมที่ทำให้บุคคลตัดสินคุณค่าตนเองและคนอื่นผ่านพฤติกรรมการบริโภค และเชื่อว่าวัตถุนิยมสามารถยกระดับตนเองให้เป็นคนชั้นสูงผ่านรสนิยมและแบบแผนชีวิต ขณะเดียวกันภาคปฏิบัติการของวาทกรรมสามารถกดทับผู้อื่นให้อยู่ในฐานะด้อยกว่าตน (Preedakorn & Wongsuwan, 2009) นวนิยายเรื่องนี้มีการปรากฏให้เป็นชุดวาทกรรมดังกล่าว ดังนี้

1.1 วาทกรรมบริโภคนิยมกับการจำแนกชนชั้น

วาทกรรมบริโภคนิยมส่งผลให้ตัวละครมีพฤติกรรมแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม ทั้งนี้นวนิยายได้ประกอบสร้างวาทกรรมดังกล่าวผ่านตัวละคร “แม่ส้อยสังวาน” ที่พยายามคลุมถุงชนระหว่างอะพิสิดลูกชายของตนกับคนที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งก็คือเพียงดาวลูกสาวเพื่อนที่เรียนจบจากต่างประเทศและเป็นมหาเศรษฐี ดังเช่น

เหตุการณ์ที่นางได้ชักจูงอะพิสิดให้ไปพบกับเพียงดาวเป็นครั้งแรกด้วยท่าทีที่กระตือรือร้น เพื่อให้การพบกันครั้งแรกของทั้งคู่ราบรื่นดังที่นางหวัง ดังตัวบทที่ปรากฏว่า

> “ปาติโท ! แม่นลูกแต่งโตจั่งได๋? เหมือนคนจะไปดำนา แต่งแบบนี้เหรอ จะไปรับผู้สาว? บ่ได้ ไปเอาชุดใหม่ ไปผูกเนคไทให้สง่างาม แต่งกายให้สวยงามสมกับฐานะแม่หน่อย ลูกเอ้ย เจ้าว่าเจ้าแม่นไผ? ลูกหัวหน้าบริษัทนำเข้ารถยนต์ผู้มีชื่อเสียงเลยนะ บ่ใช่ชาวไร่ชาวนา จะแต่งตัวไปไร่ไปนา แบบนี้ไม่ได้ ไปไปแต่งตัวมาใหม่ไปๆๆ ไวๆ จั่งแม่นบ่ได้ดั่งใจสักคน”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏให้เห็นอำนาจของวาทกรรมบริโภคนิยมที่ได้ครอบงำแม่ส้อยสังวานผ่านการยกย่องเพียงดาวลูกสาวโดยคะยั้นคะยอลูกชายให้พบกับเพียงดาวจนออกนอกหน้า และพยายามชี้นำการแต่งกายของลูกชายให้เป็นไปตามสมัยนิยมตามแบบอย่างตะวันตกซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะแนวคิดบริโภคนิยม การที่นางส้อยสังวานได้ถูกอำนาจบริโภคนิยมครอบงำได้ส่งผลให้นางเป็นคนดูถูกชาวนา วาทกรรมดังกล่าวยังส่งผลให้นางปลูกฝังแนวคิดระบอบบริโภคนิยมให้กับลูกชายของตนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อำนาจของวาทกรรมบริโภคนิยมก็มิได้ครอบงำเฉพาะแม่ส้อยสังวานเท่านั้น แม้กระทั่งพ่อเทบสะหวันสามีของนาง ที่แม้จะมีแนวความคิดที่เกลียดชังการแบ่งแยกชนชั้น และระบอบบริโภคนิยมตลอดจนไม่ชอบพฤติกรรมของภรรยาที่ยึดติดกับอำนาจวาสนา หรือทรัพย์สินเงินทองมากกว่า การมองคุณค่าของคนที่คุณงามความดี ก็ยังต้องพ่ายแพ้ให้แก่ระบอบบริโภคนิยมเช่นกัน ดังปรากฏตัวบทว่า

> “นับแต่สายวาลีมาเรียนเฮาก็ฮักแพง ถือนางเป็นลูกเป็นเต้า นางก็ไปมาหาสู่ครอบครัวเฮาเป็นประจำ. แต่บ่รู้ว่าเด็กน้อยเขาคิดกันแนวใด มาเกิดมีความรัก เมื่อรู้เรื่องเราก็พยายามห้ามปาม เพราะอะพิสิดลูกชายเฮามีคู่หมั้นแล้ว แต่ถึงจะบ่มีเฮาก็บ่ควรให้เขาเอากันได้ ย้อนเมียเฮามักจำแนกด้านฐานะที่แตกต่างกัน. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเฮาให้เขาเอากันไป ดีงามนำกันมันก็จะบ่มีปัญหา, ถ้าเขาบ่ดีงามกันแล้ว ผู้ใหญ่เฮาจะเสียพี่เสียน้อง เสียความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เว่าท่อนี้หวังว่าพ่อสิงจะเข้าใจ”
>
> (Phanthavijid, 2015)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นข้อความในจดหมายที่พ่อเทบสะหวันเขียนไปถึงพ่อใจสิงพ่อของสายวายลี หลังจากที่ทราบว่าลูกของเพื่อนรักคบหาดูใจกับลูกชายของตน ใจความสำคัญของจดหมายคือ ให้สายวายลีตัดใจจากอะพิสิดลูกชายตน เพราะความไม่เหมาะสมกันด้านฐานะทางสังคม จะเห็นได้ว่าวาทกรรมบริโภคนิยมทำให้พ่อเทบสะหวันได้กล่าวคำพูดในลักษณะของการ “ต่อต้าน” และ “ดูถูก” คนจนด้วยการไม่ยอมรับสายวาลีเป็นลูกสะใภ้ โดยการอ้างเหตุผลว่าหากเด็กทั้งสองคนรักกันจะทำให้ทั้งสองครอบครัวที่เคยรักใคร่กลมเกลียวกันต้องมาแตกแยก อำนาจของวาทกรรมบริโภคนิยมที่ครอบงำพ่อเทบสะหวันทำให้เขากล้าที่จะเขียนจดหมายเพื่อตัดขาดความรักระหว่างสายวาลีและอะพิสิด และยังเป็นการทำลายสายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนอีกด้วย ดังนี้

"สายเอ้ย! ฐานะเฮามันบ่เท่าเทียมเพิ่น, เพิ่นบ่เลือกเฮาดอกลูกเอ้ย!" หรือ
"พ่อก็บ่อยากปากอยากเว้า แต่ว่าครอบครัวของฝ่ายชายเขาเว่า เขาจำแนกฐานะเฮา"

(Phanthavijid, 2015)

จากข้อความดังกล่าวเป็นคำพูดของพ่อใจสิงที่พูดกับสายวาลีผู้เป็นลูกสาวให้ตัดใจจากอะพิสิด พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลว่าเป็นความประสงค์ของพ่อแม่ฝ่ายชาย โดยข้อความในจดหมายนั้นได้แสดงให้เห็นภาวะการต่อต้านคนจนในรูปแบบของการกีดกันความรัก ทั้งยังเป็นนัยยะของมิตรภาพที่แตกแยกระหว่างเพื่อน โดยมีสาเหตุจากการแบ่งฐานะทางสังคม ซึ่งผู้ได้รับผลกระทบจากภาวะดังกล่าวก็คือสายวาลีกับพ่อใจสิง

ไม่เพียงเท่านี้การที่แม่ส้อยสังวานพึงพอใจกับฐานะทางสังคมและคุณสมบัติของเพียงดาวนั้น ทำให้นางสามารถทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะได้เพียงดาวมาเป็นลูกสะใภ้ นางจึงใช้แม่สื่อมาช่วยสานสัมพันธ์ของทั้งคู่ ดังเช่นในตอนที่กลับจากรับเพียงดาวที่สนามบิน เมื่อนางเห็นทีท่าของเพียงดาวที่ไม่สนใจลูกชายตน นางจึงได้หาแม่สื่อมาช่วยทำให้ความหวังของนางเป็นจริง ดังข้อความที่ปรากฏว่า

"...มันบ่ไวโพดบ่แม่ส้อยกะดาย? อีดาวมันหาก่อกลับมา มันคือจะยังบ่พ้อมดอกดีบ่ดีมันมีแฟนมาแต่ฝรั่งนำกันหันเด่ จะว่าแนวใด? ด้วยเหตุนี้ละ เราจึงมาหาโต เพื่อตัดไฟแต่ต้นลม หรือว่าจู่โจมยามฝ่ายตรงข้ามบ่ทันตั้งตัวมันจั่งได้ผล"

(Phanthavijid, 2015)

จากตัวอย่างที่ปรากฏข้างแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในคุณสมบัติของเพียงดาวตั้งแต่แรกเห็น แต่เมื่อเพียงดาวไม่ได้มีทีท่าจะสนใจอะพิสิด นางก็กลัวที่จะเสียเพียงดาวไปให้คนอื่น แม้ว่าแม่สื่อจะทักท้วงเรื่องเพียงดาวอาจจะมีคนรักแล้วตาม แต่แทนที่แม่ส้อยสังวานจะมีจิตสำนึก กลับเร่งให้แม่สื่อรีบดำเนินการติดต่อขอเพียงดาวมาเป็นลูกสะใภ้ของตนให้จนได้ และนางก็ไม่สนใจว่าการกระทำของนางจะเป็นการพลัดพรากคู่ครองของผู้อื่นหรือไม่ การกระทำของแม่ส้อยสังวานที่กล่าวมาทั้งหมดได้สะท้อนให้เห็นว่านางได้ถูกอำนาจของระบอบบริโภคนิยมครอบงำจนไม่ยั้งคิดว่าอะไรคือการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม หรือขัดต่อระบอบศีลธรรม จนเป็นต้นเหตุให้สายวาลีและอะพิสิดต้องเลิกรากัน

1.2 วาทกรรมบริโภคนิยมกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

วาทกรรมบริโภคนิยมมีอิทธิพลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่องซึ่งหากวาทกรรมนี้ได้ครอบงำความคิดของผู้ที่เป็นใหญ่ในครอบครัวแล้วก็จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนอื่นด้วย ดังเช่นอำนาจบริโภคนิยมส่งผลให้แม่ส้อยสังวาลตกอยู่ใต้อำนาจเงินทองจนไม่รู้บาปบุญคุณโทษ เมื่อนางทราบว่าสายวาลีตั้งท้องลูกอะพิสิด นางจึงได้สั่งให้สายวาลีไปทำแท้งเพราะเกรงว่าเพียงดาวจะไม่ได้แต่งงานกับอะพิสิด ดังเช่น

"ข้อยบ่รับรองว่าจะเป็นสายเลือดของไผเพื่อความเป็นธรรม ข้อยจะเอาเงินให้สายวาลีห้าสิบล้าน บ่พอข้อยจะให้ห้าร้อยล้าน เพื่อจัดการเรื่องเด็กในท้อง ก็เรียนแพทย์เรียนหมอมา ก็คงจะรู้วิธีดีว่าจะเฮ็ดแนวได๋? "

(Phanthavijid, 2015)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นคำพูดของแม่ส้อยสังวานที่พูดกับสายวาลี พ่อเทบสะหวันและอะพิสิด แสดงให้เห็นว่านางใช้เงินในการแก้ไขปัญหาเพราะหวังให้ทั้งคู่เลิกกัน การที่นางยืนยันว่าจะไม่ยอมรับผิดชอบลูกในท้องของสายวาลีเป็นเพราะอำนาจบริโภคนิยมได้ครอบงำความคิดของแม่ส้อยให้เป็นคนที่ไม่มีคุณธรรมจนสามารถฆ่าเด็กในท้องได้ ซึ่งถือว่าเป็นการดูถูกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสายวาลีอีกด้วย จะเห็นได้ว่าอำนาจของวาทกรรมบริโภคนิยมสามารถเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยของแม่ส้อยสังวาลให้เป็นคนเห็นแก่ตัว จนแผนการสร้างครอบครัวของทั้งสายวาลีและอะพิสิดต้องล้มเลิกเพราะอะพิสิดต้องแต่งงานกับเพียงดาวเท่านั้น

นอกจากนี้วาทกรรมบริโภคนิยมยังได้ครอบงำความคิดและพฤติกรรมของอะพิสิด ผ่านบทบาทของความเป็นลูกที่ไม่ต้องการทำให้แม่ผิดหวัง จึงยอมที่จะทอดทิ้งสายวาลีและตัดสินใจแต่งงานกับเพียงดาว ทั้งที่ส่วนลึกนั้นเขาต้องการที่จะสร้างครอบครัวกับสายวาลี จะเห็นได้ว่าอำนาจบริโภคนิยมสามารถควบคุมความต้องการที่แท้จริงของตัวละครในเรื่องได้ ดังเหตุการณ์ที่อะพิสิดได้สารภาพรักต่อสายวาลี พร้อมบอกเหตุผลที่ต้องปฏิเสธลูกและภรรยาไปเนื่องจากต้องการให้แม่มีความสุข ดังปรากฏในตัวบทว่า

> “สายวาลี อ้ายขอโทษ ! ในเหตุการณ์ที่ผ่านมาสิ่งที่อ้ายกระทำกับน้องนั้น มันก็เกิดด้วยความฮัก แต่ความฮักนั้น อ้ายยอมรับว่ามันบ่หนักแน่น ด้วยเหตุใดน้องคงจะเข้าใจ บ่แม่นอ้ายโทษแม่ อ้ายก็คือลูกทั่วไปต้องยอมทุกอย่าง เพื่อให้แม่มีความสุขในสิ่งที่เพิ่นต้องการ. เดียวนี้เพิ่นก็พอใจแล้ว สำหรับเรื่องอ้ายกับเพียงดาวมันแม่นความฮักชั่วูบ อ้ายยอมรับว่าอ้ายเคยได้กล่าวคำว่าฮักเขา แต่เขาบ่ได้ฮักอ้าย”
>
> (Phanthavijid, 2015)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจของวาทกรรมบริโภคนิยมที่อยู่เหนือความรัก ความรักของอะพิสิดพ่ายแพ้ต่ออานุภาพของทรัพย์สินเงินทอง จนทำให้เขาต้องละทิ้งแผนการดำเนินชีวิตในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นระหว่างเขากับสายวาลีต้องสิ้นสุดลงไป ระบอบดังกล่าวทำให้คนที่ต่างขั้วต่างอุดมการณ์ระหว่างเพียงดาวและอะพิสิดไม่สามารถสร้างครอบครัวร่วมกันได้ เพียงดาวได้ปฏิเสธอะพิสิดเพราะไม่ยอมรับในภาวะบริโภคนิยมของคนในบ้านอะพิสิด ขณะเดียวกันวาทกรรมต่อต้านบริโภคนิยมก็ทำให้สายวาลีเกิดความทะนงในศักดิ์ศรีของตนไม่ยอมคืนดีกับอะพิสิด ถึงแม้ว่าครอบครัวของอะพิสิดจะตามขอโทษนางก็ตาม

จะเห็นได้ว่าชุดความคิดดังกล่าวได้ครอบงำครอบครัวของอะพิสิดที่เริ่มต้นจากแม่ส้อยสังวานผู้มีอำนาจในครอบครัว จะส่งต่ออิทธิพลความคิดมายังสามีและลูก วาทกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบให้มีผู้ได้รับความทุกข์ทรมานจากอำนาจบริโภคนิยมหลายคน เช่น ครอบครัวของสายวาลี ครอบครัวของเพียงดาว ทั้งยังส่งผลให้มิตรภาพระหว่างเพื่อนของพ่อใจสิงและพ่อเทบสะหวันต้องจบลง จะเห็นได้ว่าตัวละครที่ต่อต้านอำนาจบริโภคนิยมและตัวละครที่ตกอยู่ใต้อำนาจวาทกรรมบริโภคนิยมจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันได้

2. วาทกรรมอนุรักษ์นิยม วาทกรรมอนุรักษ์นิยมในที่นี้ คือการให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมชนเผ่าต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า เผยแพร่คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ สนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในภารกิจวัฒนธรรม (Subcommittee on collecting, reviewing, and recording History in

occasion of 450 years Nakhone Luang Vientiane, 2010) ทั้งนี้วรรณกรรมลาวร่วมสมัยได้สร้างชุดความคิดอนุรักษ์นิยมผ่านลักษณะความเป็นขั้วตรงกันข้ามของตัวละคร ดังนี้

2.1 วาทกรรมอนุรักษ์นิยมผ่านเครื่องแต่งกาย

วาทกรรมการอนุรักษ์นิยมถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะที่ทำให้ตัวละครต่อต้านและอนุรักษ์วัฒนธรรมลาว ซึ่งตัวละครที่ต่อต้านถูกทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากตัวละครเอกซึ่งก็คือเพียงดาว พฤติกรรมการต่อต้านวัฒนธรรมลาว นอกจากได้รับอิทธิพลจากการสั่งสอนแล้ว การศึกษาก็มีส่วนสำคัญในการผลิตซ้ำการต่อต้านวัฒนธรรมให้แก่อะพิสิด เมื่ออะพิสิดและเพียงดาวอยู่ในฐานะคู่หมั้นและต้องดูชุดแต่งงาน อำนาจการต่อต้านวัฒนธรรมที่อยู่ใต้จิตสำนึกของอะพิสิดก็แสดงออกมาด้วยการดูถูกวัฒนธรรมตนเอง ดังนี้

> “เพียงดาว อ้ายบ่คิดเลยว่าผู้หญิงสมัยใหม่คือน้องจะมีแนวคิดรักษาของเดิม เฮือนก็อยากอยู่เฮือนโบราณ เครื่องนุ่งก็นุ่งแต่สิ่นหมี่สิ่นไหม ลายมะโงงมะงางปานงูเหลือม! หรือ ถ้าเจ้าใส่กระโปรงหรือโส้งขาสั้นแอวต่ำจักหน่อย เสื้อเกาะอกฮัด ๆ ไรไล้ผมสีทองหรือสีแดงสาจักหน้อย เจ้าจะงามกว่านางงามจักรวาลแน่นอน! ”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นการต่อต้านวัฒนธรรมลาวของอะพิสิดที่ได้รับวัฒนธรรมต่างประเทศในขณะที่เขาศึกษาต่อ ส่งผลให้ตัวละครใช้ชีวิตและมีมุมมองที่ต่างจากคนลาว ทั้งยังได้ดูหมิ่นวัฒนธรรมการ แต่งกายด้วยผ้าซิ่นของคนลาวว่าเป็นอัตลักษณ์ที่ไร้คุณค่า ไม่สวยงาม บ่งบอกถึงการเป็นประเทศที่ล้าหลัง ทรรศนะดังกล่าวทำให้อะพิสิด กลายเป็นอื่นในสายตาของเพียงดาว ซึ่งขัดแย้งกับการแต่งกายของเพียงดาว ดังนี้

> “แม่ส้อยสังวาน จูงแขนลูกชายรีบเข้าไปหาหญิงสาวที่มีรูปร่างสูงขาว งามสง่า หน้าตาสวยงามแบบธรรมชาติ อยู่ในชุดผ้าไหมลาว ซิ่นสีเขียวแก่ลายดอกไหมสีคำ เสื้อสีใกล้เคียงกับชุดพอดี ปล่อยมวยผมที่ดกดำเหลื่อมงามปานปีกแมงภู่ ยาวลงมาเกือบเพียงแอว หอบช่อดอกไม้หลายช่อก้าวออกมาข้างนอกอย่างสง่างามเป็นที่สะดุดตาของหลายๆ คน”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความข้างต้นเป็นการบรรยายถึงลักษณะการแต่งกายของเพียงดาวที่สวยงามจนเป็นที่จับตามอง การเปิดตัวนางเอกด้วยภาพลักษณ์ดังกล่าวได้บ่งบอกได้ถึงภาวะอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวให้กับเพียงดาว ทั้งนี้การที่เพียงดาวจบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศสแต่มีรสนิยมการแต่งกายที่ตรงกันข้ามกับตะวันตก ทำให้เห็นว่านางมีความภูมิใจในวัฒนธรรมลาว ทั้งยืนยันได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกไม่มีอิทธิพลต่อการแต่งกายของนาง

นอกจากนี้พฤติกรรมการต่อต้านวัฒนธรรมลาวยังส่งผลให้อะพิสิดต้องการที่จะครอบงำเพียงดาวให้เลือกชุดแต่งงานตามแบบตะวันตก เขาจึงบังคับให้เพียงดาวซึ่งอยู่ในฐานนะคู่หมั้นแต่งกายในแบบที่เขาต้องการ โดยที่เขาไม่รู้ตัวว่าเป็นการบังคับจิตใจของเพียงดาวจนนำมาสู่การยกเลิกการหมั้น ดังที่ปรากฏ

> “บ่ได้! น้องต้องเลือกเบิ่งชุดแต่งงานแบบสากลนิยม อ้ายสั่งเขาออกแบบมาแต่เมืองนอกเป็นพิเศษสำหรับน้อง เอาชุดผ้าลายลูกไม้บางเบา ขาวนวล เวลาน้องสวมใส่จะได้งามปานนางฟ้า ในเทพนิยายจั่งได๋ละ.
>
> (Phanthavijid, 2015:)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านวัฒนธรรมลาวผ่านตัวละครอะพิสิด ที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกทำให้มองว่าวัฒนธรรมลาวล้าหลัง เมื่อเขาแต่งงานเขาจึงต้องการจัดงานแบบตะวันตก ความต้องการนี้กระทบต่อเพียงดาวที่เป็นคู่หมั้น เพราะเขาได้กำกับเครื่องแต่งกายของเจ้าสาวในแบบที่เขาต้องการ จะเห็นได้ว่าอิทธิพลจากการศึกษาสามารถครอบงำรสนิยม และทัศนคติของตัวละครได้ ตรงข้ามกับเพียงดาวที่มีภาคภูมิใจกับเครื่องแต่งกายของคนลาวการถูกบังคับเช่นนี้ จึงทำให้เพียงดาวรู้สึกว่าถูกจำกัดอิสรภาพและกำลังสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ดังข้อความที่ปรากฏ

> “เจ้าจะบ่ปล่อยให้ข่อยเป็นอิสระจักแนวหวะ ! แม่นแต่ซิ่นเสื้อ เจ้าก็หม่นเข้าไปจะบ่ให้ข่อยได้มีโอกาสเป็นตัวของตัวเองสั่นบ่!...ขอบใจที่เฮ็ดเพื่อข้อย แต่ข้อยบ่ต้องการความช่วยเหลือจากเจ้าหมดทุกอย่าง ข้อยควรได้เป็นตัวของตัวเองกว่านี้ บ่แม่นจะถืกยัดเยียดและมัดมือชกแบบนี้”
>
> (Phanthavijid, 2015:)

จากข้อความแสดงให้เห็นชุดความคิดอนุรักษ์วัฒนธรรมของตัวละครเพียงดาว การที่นางมีแนวความคิดที่แตกต่างจากอะพิสิดจึงกลายเป็นความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ซึ่งส่งผลให้การแต่งงานของทั้งคู่ต้องถูกยกเลิก พฤติกรรมของอะพิสิดได้ถูกครอบงำด้วยแนวคิดแบบตะวันตกจนเกิดการต่อต้านวัฒนธรรมลาว ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และถูกประกอบสร้างจากระบอบการศึกษาที่กล่อมเกลาให้เขากลายเป็นคนที่มีวัฒนธรรมตะวันตกในตัวสูง แตกต่างจากเพียงดาวซึ่งเป็นคนที่มีความรักและภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นลาว ความแตกต่างดังกล่าวจึงส่งผลให้ทั้งคู่ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันในฐานะสามีภรรยาตามความตั้งใจของพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย การขอยกเลิกงานแต่งงานกับอะพิสิดครั้งนี้จึงเป็นนัยยะถึงภาวะความเป็นนักอนุรักษ์วัฒนธรรมของลาวในตัวเพียงดาวด้วย

2.2 วาทกรรมอนุรักษ์นิยมผ่านที่อยู่อาศัย

ในเรื่องรสนิยมเรื่องที่อยู่อาศัยของอะพิสิดและเพียงดาวก็มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นเมื่อทั้งสองคนต้องไปเลือกเรือนหอร่วมกัน อะพิสิดต้องการบ้านทรงยุโรป ขณะที่เพียงดาวชื่นชอบบ้านทรงลาวโบราณ ด้วยความชื่นชอบในวัฒนธรรมที่ต่างกัน จึงเกิดการโต้เถียงกันขึ้น ดังนี้

> “น้องเว้าออกมาได้จั่งได๋เพียงดาว เฮือนทรงลาวมันตกยุคไปแล้ว บ่มีไผสร้างกันดอก! หรือจะมานั่งเคี้ยวหมากอยู่ปลายชาน ฮึ ฮึ ฮึ”
>
> (Phanthavijid, 2015:)

ข้อความข้างต้นสะท้อนคำพูดของอะพิสิดที่กำลังดูถูกสถาปัตยกรรมประเทศลาวว่าล้าหลัง รสนิยมตะวันตกได้ครอบงำพฤติกรรมของอะพิสิดให้กลายเป็นคนหัวสมัยใหม่ที่ชื่นชอบอารยธรรมตะวันตกไม่เว้นแม้กระทั่งที่อยู่อาศัยก็จะต้องเป็นอย่างยุโรป การไม่เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมลาวเช่นนี้ จึงขัดแย้งกับวาทกรรมอนุรักษ์นิยมที่มุ่งเน้นอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ดีงามของประเทศลาว พฤติกรรมนี้ตรงข้ามกับเพียงดาวที่ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส และเติบโตมาในครอบครัวที่มีฐานะ แต่นางกลับมีความภาคภูมิใจและมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนลาว ดังปรากฏในข้อความ

> “...ถ้าข้อยเลือกได้ ข้อยจะสร้างเรือนไม้ทรงลาวจักหลังหนึ่ง ในสวนที่ร่มเย็น มีต้นหมากต้นพร้าวแบบบ้านเฮือนของลาวสมัยโบราณ บรรยากาศเป็นธรรมชาติ บ่จำเป็นต้องมโหฬารเพียงนี้ดอก”
>
> (Phanthavijid, 2015:)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงชุดความคิดอนุรักษ์นิยมที่อยู่ในจิตวิญญาณของเพียงดาวที่ไม่หลงใหลไปกับค่านิยมสมัยใหม่ พฤติกรรมและคำพูดของนางมีความภาคภูมิใจกับศิลปะแบบลาวโบราณที่แสดงออกถึงตัวตนและอุปนิสัยการเป็นนักอนุรักษ์นิยมในตัวเพียงดาว จึงส่งผลให้นางปฏิเสธบ้านสมัยใหม่ที่จะสร้างเป็นเรือนหอ การปฏิเสธนี้เป็นการต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่มีบ้านทรงยุโรปเป็นสัญลักษณ์จะเห็นได้ว่าอำนาจวาทกรรมอนุรักษ์นิยมส่งผลให้เพียงดาวปฏิเสธอะพิสิดซึ่งเป็นนัยยะของการต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตกด้วย

3. วาทกรรมชาตินิยม เป็นวาทกรรมที่ทำให้คนในสังคมรู้สึกภูมิใจในประเทศลาว ทั้งเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นหนึ่ง เช่น มีภาษาเดียวกัน ความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ระบบบริหารเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน และวาทกรรมดังกล่าวทำหน้าที่ปลุกเร้าให้คนในชาติรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน (Boonmee, 2008) ทั้งนี้นวนิยายเรื่องสายน้ำที่ไหลกลับได้นำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยมผ่านตัวละคร ดังนี้

3.1 วาทกรรมชาตินิยมผ่านลักษณะความเป็นชาติลาว

การนำเสนอวาทกรรมชาตินิยมในนวนิยายถูกนำเสนอผ่านเพียงดาวผู้มีความภาคภูมิใจในชาติตน เนื้อหาได้กล่าวถึงอะพิสิดที่ต้องการสร้างไมตรีกับเพียงดาวจึงนำดอกไม้นำเข้าไปต้อนรับนางที่สนามบิน ขณะที่อะพิสิดเห็นว่าดอกไม้นำเข้ามีความเหมาะสมกับนาง แต่เพียงดาวกลับชอบดอกไม้ลาวมากกว่า ดังนี้

> “ขอบใจสำหรับช่อดอกไม้งาม ๆ ดอกไม้บ้านเฮาก็มีแต่แนวงามๆ บ่ต่ำแต้มของต่างประเทศ.บ่แม่นดอกไม้บ้านเฮา! มันเป็นดอกไม้นำเข้าได๋! เพียงดาว แนมเบิ่งหน้าเจ้าของผู้เว่าด้วยความขุ่นเคือง
>
> แม่นหวะ! ถ้าแม่นดอกไม้บ้านเฮา คือจะมีคุณค่าสูงที่สุด ความเว่ามันแสดงถึงความรู้สึก บ่กินเส้นกับเจ้าของดอกไม้นั้นพอเท่าใด เพียงแต่เหลียวเห็นหน้า เบิ่งเพิ่นเว่าจาปราศรัยวางท่าทางใส่แล้ว ก็รู้โลดว่าสิมีนิสัยใจคอเป็นแบบใด แต่ด้วยมารยาทนางยิ้มให้เจ้าของดอกไม้ พร้อมทั้งกล่าวขอบใจ...”
>
> (Phanthavijid, 2015)

จากคำพูดเพียงดาวที่พูดกับอะพิสิดแสดงให้เห็นถึงภาวะความเป็นชาตินิยมในตัวละครเพียงดาว กล่าวคือเมื่อนางเห็นอะพิสิดมอบดอกไม้นำเข้าให้นาง นางจึงไม่พอใจที่เขาประเมินคุณค่าดอกไม้ลาวว่าต่ำต้อย แต่ให้ราคากับดอกไม้นำเข้ามากกว่า ส่งผลให้การพบกับอะพิสิดในครั้งแรกไม่ดีนัก เช่นเดียวกันกับตอนที่อะพิสิดตอบเพียงดาวถึงเหตุผลที่เขาชอบใช้ชีวิตชอบชีวิตเมืองนอกมากกว่าประเทศลาว ดังนี้

> ...ดาวน้องบ่คิดฮอดประเทศฝรั่งแหน่บ่? อ้ายก็คิดอยากไปอยู่พุ่นคือกัน แต่ขีนใจแม่บ่ได้อ้ายจึงกลับมา แม่บอกว่าภายหลังได้ลูกได้เมียแล้ว จะให้อ้ายพาเมียไปอยู่อเมริกาพุ่นละ อ้ายก็โอเค เว่าสื่อๆ อยู่เมืองลาวจักเป็นจั่งได๋บุอ้ายบ่ลิ่ง”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงภาวะความเป็นตะวันตกของอะพิสิด จนไม่พอใจในประเทศของตนเอง และต้องการที่จะสร้างครอบครัวที่ต่างประเทศ จากคำตอบ “บ่ลิ่ง” หมายความถึงไม่คุ้นเคยกับประเทศบ้านเกิดและต้องการไปอาศัยต่างประเทศ เป็นคำตอบที่บ่งบอกถึงการมองประเทศลาวในลักษณะของความเป็นประเทศอื่น ภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นจากความไม่พอใจกับทุกอย่างที่เป็นประเทศลาว เช่น ที่อาศัย รสนิยมของการมองผู้หญิง เหตุนี้เองทำให้เพียงดาวรู้สึกโกรธอะพิสิดที่ไม่ภาคภูมิใจในประเทศของตนเอง ดังนี้

> “จะลมกันแนวใด? ฟังเพิ่นเว่าอยู่ฟ้าอยู่แถน คนจั่งใดอวดทะนงตัว เหยียบยอดหัวประเทศชาติบ้านเมือง ลำคาน! ลูกหน้าจะใช้เวลาพิสูจน์หลายกว่านี้จึงค่อยตกลง” หรือ “ข้อยบ่แม่นเพื่อนเจ้า! แม่นข้อยมันล้าสมัย ข้อยบ่เข้าใจว่านักศึกษานอกผู้มีความรู้และไฮโซคือเจ้า จะลืมตน หนีไปนิยมของผู้อื่น มีแนวคิดดูถูกชาติตนแนวนี้และตีราคาผู้อื่นต่ำต้อย”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นชุดความคิดชาตินิยมของเพียงดาว ซึ่งขัดแย้งกับอะพิสิดที่พฤติกรรมของเขาเต็มไปด้วยการถูกครอบงำจากวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งล้วนได้รับอิทธิพลมาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และจากระบอบการศึกษาที่กล่อมเกลาให้เขากลายเป็นคนที่ไม่พอใจกับทุกอย่างที่เป็นประเทศลาว ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้ทั้งคู่มีอุดมการณ์ที่แตกต่างกันมากจนเกิดความรู้สึกต่อต้านซึ่งกันและกัน

3.2 วาทกรรมชาตินิยมผ่านการเป็นพนักงานรัฐ

วาทกรรมชาตินิยมนี้ได้นำเสนอผ่านตัวละครมีไซ ซึ่งเป็นภาพแทนของคนที่มีอุดมการณ์รักชาติ มีไซเป็นคนที่มีการศึกษาสูงและเรียนจบจากต่างประเทศแต่กลับมีความต้องการที่จะทำงานในชนบทของประเทศลาวเพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติบ้านเกิด ดังคำกล่าวของพ่อสายวาลีที่พูดถึงมีไซ ดังข้อความ

> “มีไชเอ้ย เจ้าช่างเป็นคนดีมีน้ำใจ รู้ต่ำรู้สูง รู้เคารพนบไหว้ จิตใจกว้างขวางมานะอดทนเรียนวิชาความรู้มาก็ไปรับใช้ประชาชนอยู่ชนบทพุ้น บ่ได้มาอยู่ในเมืองนำเพิ่น หมู่ผู้อื่นมีความสะดวกสบายอยู่ในเมืองในนาอยู่ทางเล่นกินตาประสาวัยหนุ่ม แต่

> กลับเจ้ากลับไปหมกมุ่นอยู่กับพื้นฐานประชาชนที่อยู่ห่างไกล อยู่นำป่าเขาลำเนาไพรไกลห่างจากตัวเมือง และความเจริญ. แต่เจ้ายังบ่รู้ว่าคนที่เจ้ารัก กำลังจะจากเจ้าไปแล้ว!”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความนี้กล่าวถึงมีไชชายคนรักของสายวาลี มีไชจบการศึกษาจากเวียดนาม แล้วกลับมาทำงานที่ชนบทเพื่อตอบแทนประเทศชาติ พฤติกรรมนี้แสดงให้เห็นอำนาจวาทกรรมชาตินิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้ต้องทำงานเพื่อสนองอุดมการณ์ของพรรค ขณะที่สายวาลีเมื่อพบรักกับอะพิสิดแล้วก็ลืมคำสัญญาที่ให้กับมีไช ขณะเดียวกันความรักยังสามารถเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์เพื่อชาติของสายวาลีได้อีก คือจากที่นางเคยตั้งใจไว้ว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะทำงานให้รัฐ แต่พอนางได้พบรักกับอะพิสิดนางก็ได้ทิ้งอุดมการณ์ทั้งหมดและเลือกที่จะไปอยู่ในเมืองเพื่อแต่งงานกับอะพิสิด และอุดมการณ์ที่แตกต่างกันนี้เองนางจึงบอกเลิกมีไชด้วย ดังนี้

> “อ้ายมีไช น้องว่าเราสองคนบ่เหมาะสมกันดอก” “วิชาเฉพาะ และ อุดมการณ์ต่างกัน”“แต่อ้ายคิดว่า คงจะบ่มีปัญหาดอกน้องก็ไปเป็นแพทย์อยู่สุขศาลา บ่อนอ้ายอยู่ประชุมชนเขาต้องการแพทย์หมอหลาย มันก็สะดวกสบายอยู่ได๋” “น้องว่ามันจะสวนทางกัน อ้ายมักชนบท น้องมักอยู่ในเมือง น้องก็คงไปอยู่ชนบทนำอ้ายบ่ได้”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ชาตินิยมที่มีอยู่ในตัวของสายวาลี จากที่เคยยึดมั่นที่จะทำงานเพื่อตอบแทนประเทศและชดใช้ทุนที่รัฐบาลมอบให้ก็เปลี่ยนไป เมื่อความเป็นชาตินิยมในตัวสายวาลีลดลง ส่งผลให้สายวาลีต้องบอกเลิกมีไช เพราะนางกลัวชีวิตที่ลำบากในชนบท ทั้งยังต้องการที่จะไปทำงานที่เวียงจันทน์เพื่อใช้ชีวิตที่สุขสบายกับชายคนรัก ซึ่งแตกต่างกับเพียงดาว ถึงแม้ว่าครอบครอบของเพียงดาวจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะที่ร่ำรวยและมีการศึกษา สามารถสืบทอดธุรกิจของครอบครัวได้ แต่นางเลือกที่จะทำงานเป็นพนักงานของรัฐตามอุดมการณ์ที่นางตั้งใจ ดังปรากฏในข้อความ

> “ภายหลังแก้ปัญหาทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว นางได้ไปเสนอตัวต่อกระทรวงศึกษาอาสาสมัครขึ้นเมือเป็นครูสอนภาษาฝรั่งเศสอยู่หลวงพระบางบ้านเกิดของพ่อ ที่นั้นมีลุงป้าอาวอามีญาติพี่น้องหลายคน เพียงดาวคิดว่านางบ่มีโอกาสได้เฮ็ดในสิ่งที่เรียนมาเพราะกับมาฮอดก็ถือให้เอาผัว มื่อนี้นางได้รับอิสรภาพทุกอย่างแล้ว นางจึงตัดสินใจเข้ารับรัฐบาลเป็นครูสอนตามความหวังวาดไว้”
>
> (Phanthavijid, 2015)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงวาทกรรมชาตินิยมของตัวละครเพียงดาวที่มีความฝันว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนางจะทำงานเป็นพนักงานของรัฐ เป็นครูสอนในชนบทท้องถิ่นทุรกันดานถึงแม้ว่าครอบครัวของนางจะทัดทานเพราะเห็นว่าเป็นที่ห่างไกลความเจริญ แต่ด้วยอุดมการณ์ที่ต้องการพัฒนาประเทศชาติ นางจึงยืนยันที่จะทำตามความฝันของตนเอง ถึงแม้ว่าครอบครัวจะมีธุรกิจให้สืบทอดแต่ก็ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความตั้งใจของนางได้ กล่าวได้ว่าตัวละครที่มีลักษณะความเป็นชาตินิยมดังเช่นเพียงดาวและมีไช จะมีเป้าหมายของชีวิตคือการที่ได้ทำงานเป็นพนักงานของรัฐเพื่อพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ต่างจากสายวาลีที่ถูก

ความรักครอบงำจนทำให้ลืมอุดมการณ์ชาตินิยม อย่างไรก็ตามนวนิยายได้เสนอให้เห็นว่าการประเทศชาติจะเจริญได้คนในชาติต้องมีความภาคภูมิใจในชาติและร่วมกันพัฒนาประเทศไปพร้อมกับรัฐบาล

จากวาทกรรมทางสังคมสู่การประกอบสร้างความเป็นลาวสมัยใหม่

เมื่อประเทศลาวก้าวเข้าสู่การพัฒนาและมีการเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทในการลงทุน สังคมลาวก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะวัฒนธรรมเดิมของลาวที่กำลังจะถูกกลืนด้วยสังคมแบบบริโภคนิยม และสื่อบันเทิงก็มีอิทธิพลทำให้คนลาวกลายเป็นคนชาติอื่น อีกทั้งคนลาวก็ได้หลั่งไหลไปทำงานต่างประเทศจนกลายเป็นปัญหาตามมา นักเขียนจึงได้มีส่วนในการสะท้อนสังคมโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความคิดสู่ผู้อ่าน หรือเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดนโยบายจากพรรคสู่ประชาชนเพื่อประกอบสร้างสังคมลาวสมัยใหม่ภายใต้ความเป็นระบอบสังคมนิยม นวนิยายเรื่องสายน้ำที่ไหลไกลับจึงมิใช่เพียงภาพสะท้อนสังคมเท่านั้น แต่นวนิยายเรื่องนี้ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างสังคมด้วย ดังนี้

1. จากวาทกรรมบริโภคนิยมที่สะท้อนให้เห็นการแบ่งแยกชนชั้นทางทางสังคม จะเห็นได้ว่านวนิยายได้ประกอบสร้างการต่อต้านระบอบชนชั้นสังคมในลาว ตลอดจนเป็นการขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ถือว่าเป็นมูลเชื้อของระบอบศักดินา เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนชนทั้งชาติลาวไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตาม อาทิ นักธุรกิจ (ครอบของของเพียงดาวและอะพิสิด) กรรมกร (พ่อสายวาลีซึ่งเป็นชาติกำเนิดของสายวาลี) ปัญญาชน (ตัวละคร อะพิสิด เพียงดาว และสายวาลี) ล้วนแล้วแต่เป็นประชาชนลาวด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นคนลาวจะต้องมีความสามัคคีต่อกันไม่แบ่งแยกชนชั้นทางสังคม (ดังเช่นครอบครัวของอะพิสิด) และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาประเทศชาติ แนวคิดนี้จึงสอดคล้องกับที่รัฐ โดย (Phothisan, 2000) ได้กล่าวว่า รัฐได้วางนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีกันระหว่างชนเผ่าให้ทุกคนในชนเผ่าปฏิบัติต่อกันเหมือนอ้ายน้องในครอบครัวเดียวกันเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมมือกันในการขจัดปัญหาความยากจนของประเทศเพื่อให้ประชาชนลาวมีรายได้ที่สามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้ และเสริมสร้างบุคคลากรหรือการจัดหาอาชีพให้ประชาชนให้ประเทศมากขึ้น ตลอดจนมีการวางนโยบายรับรองสิทธิความเสมอภาคระหว่างชนเผ่า ต้องพยายามยกเลิกความคิดชนเผ่าคับแคบ และแนวคิดหมิ่นประมาทเผ่าอื่น หรือดูถูกตนเอง

2. จากวาทกรรมอนุรักษ์นิยมในนวนิยายเรื่องสายน้ำที่ไหลกลับจะเห็นว่านักเขียนได้ประกอบสร้างสังคมลาวใหม่โดยการส่งเสริมโลกทัศน์ให้แก่คนในสังคมลาวสมัยใหม่มีค่านิยมอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติเพื่อให้คนลาวมีลักษณะที่เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตนเองควบคู่ไปกับเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่นในประเทศลาว ไม่ส่งเสริมการแต่งกายที่โป๊เปลือย หรือไม่สุภาพ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ประชาชนลาวมีส่วนร่วมในภารกิจวัฒนธรรมของชาติ โดยการแลกเปลี่ยน รักษาและฟื้นฟูและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชาติลาวด้วยการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของลาวผ่านการแต่งกายให้เหมาะสม กล่าวคือ การสวมชุดประจำชาติหรือชุดที่เหมาะสม ส่วนหญิงควรใส่ซิ่นซึ่งเป็นชุดประจำชาติ มวยผมหรือเกล้าผม หรือแต่งตามธรรมเนียมที่เหมาะสม หรือหากเป็นสถาปัตยกรรม มีการส่งเสริมให้คนลาวอนุรักษ์แบบบ้านไม้ทรงลาวโบราณ มีชานอยู่หน้าบ้านรายล้อมด้วยธรรมชาติของเมืองลาว เพื่อให้คนลาวรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตนเอง ซึ่งตัวละครเพียงดาวคือภาพแทนของตัวละครที่เป็นแบบอย่างของแม่หญิงลาวที่มีคุณสมบัติเป็นนักอนุรักษ์นิยมได้เหมาะสมที่สุด

3. จากวาทกรรมชาตินิยม จะเห็นว่าสังคมลาวใหม่ต้องการส่งเสริมให้คนลาวในต่างประเทศให้หวนกลับคืนมาพัฒนาประเทศ หันกลับมาเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง พร้อมทั้งเสริมสร้างทัศนคติให้คนเหล่านั้นมีน้ำใจรักชาติ ผูกพันกับบ้านเกิด ให้เป็นคนที่รู้จักใช้สติปัญญาเพื่อนำมาพัฒนาบ้านเกิดอย่างเหมาะสม เพราะการที่คนลาวไปทำงานต่างประเทศซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของลาวมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมถอย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้คนลาวทำงานรับใช้พรรคและรัฐตามความสามารถ และเห็นประโยชน์ของชาติมาก่อนความสุขส่วนตัวเสมอ ดังเช่นตัวละครในเรื่องคือ เพียงดาวที่จบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศสแต่กลับมาเป็นครูสอนหนังสือที่หลวงพระบาง ขณะที่มีไชก็จบการศึกษาที่ประเทศเวียดนามแต่กลับมาทำงานเพื่อพัฒนาชนบทในประเทศลาว เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

นวนิยายเรื่องสายน้ำที่ไม่ไหลกลับเป็นเรื่องเล่าที่นำเสนอวาทกรรมทางสังคมทั้งสิ้น 3 วาทกรรมได้แก่ วาทกรรมบริโภคนิยมได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละครให้สามารถทำทุกวิถีทางเพื่อฐานะที่ร่ำรวย มีคู่ครองที่เหมาะสม และเพื่อหน้าตาทางสังคม ส่วนวาทกรรมอนุรักษ์นิยมถูกนำเสนอในลักษณะของขั้วตรงกันข้ามเพื่อแสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวผ่านตัวละครที่มีความความภาคภูมิใจในความเป็นชาติลาวผ่านสัญญะเครื่องแต่งกาย และรสนิยมบ้านในแบบฉบับของคนลาว ซึ่งตรงกันข้ามตัวละครที่ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกครอบงำจนเกิดการต่อต้านวัฒนธรรมลาว ส่งผลให้ตัวละครที่เป็นภาพแทนของนักอนุรักษ์นิยมและภาพแทนของวัฒนธรรมตะวันตกต้องไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ สุดท้ายคือวาทกรรมชาตินิยมถูกนำเสนอผ่านตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติและมุ่งที่จะทำงานเพื่อพัฒนาประเทศ แม้ว่าจะต้องทำงานในที่ห่างไกลก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ต้องการดึงดูดให้คนลาวเหล่านั้นหวนคืนกลับประเทศ และเสริมสร้างทัศนคติให้คนลาวมีน้ำใจรักชาติ เพื่อพัฒนาประเทศชาติอย่างเหมาะสม (The Central Committee of Lao Front for National Construction, 2011)

ผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างกับงานวิจัยเรื่อง “แม่หญิงในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยหลังการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย ค.ศ. 1975” ที่นำเสนออุดมการณ์ในวรรณกรรมโดยเน้นเรื่องชาตินิยมและสังคมนิยม คือ ผู้หญิงในวรรณกรรมมักเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของชาติและการเป็นส่วนหนึ่งของโลกสมัยใหม่ (Tularak, 2007) แต่นวนิยายเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่าได้มีการสร้างให้ตัวละครชายเป็นเพศที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมเช่นเดียวกับเพศหญิง ซึ่งส่วนมากแล้ววรรณกรรมลาวร่วมสมัยมักสร้างตัวละครหญิงให้มีอุดมการณ์ชาตินิยมมากกว่า เนื่องจากสังคมลาวใหม่เป็นสังคมที่มีความต้องการที่จะยกระดับความเท่าเทียมทางเพศ และให้คุณค่าผู้หญิงลาวมากขึ้น (Wongchanta, 2012) นอกจากนี้ในส่วนของ วาทกรรมบริโภคนิยมยังเป็นวาทกรรมที่พบในยุคสมัยใหม่ที่มาพร้อมกับความเจริญทางวัตถุของยุคการเปิดประเทศและเมื่อมีความเจริญทางวัตถุมากขึ้น ส่งผลให้คนลาวหลงใหลกับอำนาจบริโภคนิยมจนนำมาสู่วาทกรรมอนุรักษ์นิยมที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ต้องการรักษาความเป็นลาวดั้งเดิม

อาจกล่าวได้ว่าจากการศึกษานวนิยายเรื่องสายน้ำที่ไหลกลับนี้พบว่า นักเขียนได้ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อกลางในการประกอบสร้างสังคมลาวสมัยใหม่ผ่านวาทกรรมทำมีอิทธิพลต่อความคิด ทัศนคติของตัวละครให้

เป็นไปตามนโยบายของพรรคที่กำหนดไว้ทั้งด้านความเท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นทางสังคม การรณรงค์ให้คนลาวหวนกลับประเทศเพื่อทำงานตอบแทนประเทศ ตลอดจนนโยบายการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นลาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวาทกรรมทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย ซึ่งหมายถึงยุคสมัยที่ลาวเริ่มเปิดประเทศตั้งแต่ ค.ศ. 1991 ดังนั้นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไปคือ ศึกษาเปรียบเทียบการประกอบสร้างสังคมลาวสมัยใหม่เปรียบเทียบการสังคมลาวในช่วงก่อน ค.ศ. 1991 เพื่อดูว่าวาทกรรมที่พบในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยนี้มีการประกอบสร้างสังคมลาวสมัยใหม่ให้มีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างจากช่วงก่อนที่มีการเปิดประเทศอย่างไร และอะไรคือจุดเปลี่ยนที่นำมาซึ่งความแตกต่างนั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวรรณกรรมลาวร่วมสมัยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – ปัจจุบัน ผ่านแนวคิดแบบใหม่ในเชิงลึก เช่น ศึกษาวรรณกรรมเชิงนิเวศน์ เพื่อให้เห็นว่าวรรณกรรมลาวในมิติใหม่ให้ความสนใจเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะใด เพราะแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายที่รัฐบาลลาวให้ความสำคัญ

2.2 เนื่องจากงานวิจัยฉบับเป็นการศึกษาวาทกรรมทางสังคมโดยใช้วรรณกรรมเป็นพื้นที่ในการประกอบสร้างสังคมลาวสมัยใหม่ จึงทำให้เห็นปฏิบัติการทางสังคมลาวสมัยใหม่ด้วย ข้อมูลที่ได้จากผลการงานวิจัยจึงสามารถนำไปอ้างอิงบริบทสังคมลาวในช่วงหลัง ค.ศ. 1991 ได้อย่างน่าสนใจ เพราะข้อมูลมีความทันสมัยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและบริบทสังคมลาวในยุคของการเปิดประเทศเพื่อรับความเจริญก้าวหน้าได้

References

Boonmee, T. (2008). *Michel Foucault*. Bangkok: Kledthai.

Charoensinolan, C. (2011). *Development Discourse power knowledge truth identity and Otherness.* (5nd ed.). Bangkok: Viphasa.

Foucault, M. (1972). *The Archaeology of knowledge.* New York: Pantheon Books.

Phengphachanh, P. (2008). *The Revitalization of Palm Leaf Manuscript in Renovation Era of Lao People Democratic Republic*. (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Mahasarakham.

Phanthavijid, P. (2015). *Saynamteelaiklab.* Vientiane: The National Committee.

Preedakorn, P., & Wongsuwan, N. (2009). Sufficiency Economy: Opening of the Social Space with Discourse Analysis. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 29(3), 219-236.

Puttichote, A. (2004). *Relations between educational and economic development policies under the Lao PDR" s "new thinking" 1986-2000*. Khonkaen: Klungnana vitthaya press.

Nakhone Luang Vientiane. (2010). *Nakhone Luang Vientiane 450 years.* Vientiane: Nakhone Luang Vientiane Printing.

Phothisan, S. (2000). *Laos History: Ancient-Present.* Vientiane: Ministry of news report and culture.

The Central Committee of Lao Front for National Construction. (2011). *The Documents of the 7 th Conference of Nationwide Representatives of the Lao Front for National Construction*. Vientiane: State Printing House Vientiane, Laos.

Tularak, U. (2007). *Women in Contemporary Lao Literature after National and Democratic Revolution in 1975.* (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Mahasarakham.

Wongchanta, W. (2012). *Consructing "Laoness" in Contemporary Work and Films.* (Master's Thesis). Graduate School: Chulalongkorn University. Bangkok.

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์*

Health Care Behaviors of Monks in Surin Municipality

กุญช์พสิฏฐ์ เสาะหายิ่ง, กาญจนา พนมรัมย์, กาญจนา ราดด่านจาก,
กุณฑิกา ด่านกระโทก, ณัฐกานต์ พลศรี และ [1]คมวัฒน์ รุ่งเรือง
Kunphisith Sorhaying, Kanjana Panumram, Kanchana Raddanchak,
Kunthika Dankratoke, Natthakarn Polsri and [1]Komwat Rungruang

[1]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
[1]Boromarajonani College of Nursing Surin, Thailand.
[1]Corresponding Author's Email: komwat_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมือง สุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยบวชมาแล้ว 2 พรรษาขึ้นไป มีจำนวน 129 รูป ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage sampling) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 5 ด้าน จำนวน 45 ข้อ มีความเชื่อมั่นโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างดี ร้อยละ 82.20 ($\bar{X}$ = 3.21, S.D.= 0.52) และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์รายด้าน พบว่า 1. ด้านโภชนาการ อยู่ในระดับค่อนข้างดี ร้อยละ 72.10 ($\bar{X}$ = 3.01, S.D.= 0.50) 2. ด้านการบริหารกาย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ร้อยละ 49.60 ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. = 0.74) 3. ด้านการจัดการความเครียด อยู่ในระดับค่อนข้างดี ร้อยละ 53.50 ($\bar{X}$ = 3.43, S.D.= 0.51) 4. ด้านสุขอนามัย อยู่ในระดับดี ร้อยละ 44.20 ($\bar{X}$ = 3.84, S.D.= 0.79) และ 5. ด้านอบายมุข อยู่ในระดับดี ร้อยละ 81.40 ($\bar{X}$ = 3.75, S.D.= 0.34)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ; พระภิกษุสงฆ์; จังหวัดสุรินทร์

---

* Received April 5, 2020; Revised April 14, 2020; Accepted May 16, 2020

Abstract

The research article aimed at studying the heath care behaviors of monks in Surin municipality. A sample group consisted of 129 monks who had ordained for more than 2 rainy seasons and dwelled in the temples in Surin municipality throughout the rainy season. The study applied a survey research method in which a sample was acquired by means of two-stage sampling. The research instruments included a questionnaire on health care behaviors of monks comprising 3 parts: the 1st part on general information; the 2nd part on personal information; and the 3rd part on health care behaviors of monks in all 5 aspects, in a total of 45 questions. The reliability of the instrument was tested by using Cronbach's Alpha Coefficient and was equal to 0.87. The acquired data were analyzed by descriptive statistics.

From the study, it was found that most of the health care behaviors of monks are at a high level with a percentage of 82.20 ($\bar{X}$ = 3.21, S.D. – 0.52). When considering the health care behaviors of monks in each aspect, it was found as follows: 1) On nutrition was at a high level with a percentage of 72.10 ($\bar{X}$ = 3.01, S.D. – 0.50); 2) On physical exercise was at a high level with a percentage of 49.60 ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. – 0.74); 3) On stress management was at a high level with a percentage of 53.50 ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. – 0.51); 4) On hygiene was at a high level with a percentage of 44.20 ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. – 0.79); and 5) On cause of ruin was at a high level with a percentage of 81.40 ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. – 0.34).

Keywords: Health Care Behavior; Monks; Surin Province

บทนำ

จากสภาวะเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยทั่วไป ไม่เว้นแม้ในกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันพระภิกษุสงฆ์สูงอายุในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาสุขภาพ ส่วนใหญ่อาพาธด้วยโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง ปอดอุดกั้นเรื้อรัง ไตวายเรื้อรัง เป็นต้น ซึ่งไม่แตกต่างไปจากโรคที่พบในประชาชนทั่วไป จากการตรวจคัดกรองสุขภาพของพระสงฆ์และสามเณรทั่วประเทศ ปี 2559 รวม 122,680 ราย พบพระสงฆ์เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังคือ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โดยมีพฤติกรรมเสี่ยงก่อให้เกิดโรคคือ สูบบุหรี่ มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ บริโภคอาหารไม่เหมาะสม การแก้ปัญหาได้ยึดหลักการทางธรรมนำทางโลกตามคำประกาศธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 ส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในทุกระดับ และส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้เป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคมต่อไป ซึ่งการทำงานที่ผ่านมาได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย

ก่อให้เกิดการพัฒนาระบบการบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ และเกิดเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นแกนนำในการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์กันเอง ตลอดจนการจัดให้วัดมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการมีสุขภาพดี ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงวัดกับชุมชน ทำให้พระสงฆ์แข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข (Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, 2017)

จากแนวคิดการดูแลสุขภาพในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่า ความไม่มีโรคทั้งหลายเป็นลาภอย่างยิ่ง (อโรคยา ปรมา ลาภา) เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ไม่ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ถ้ามีสุขภาพที่ไม่ดีจะไม่สามารถปฏิบัติบทบาทของตนเองได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ แม้แต่บุคคลที่จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ก็ยังต้องมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ขอบวชนั้นมีสุขภาพดี สุขภาพดีเป็นสิ่งที่คนเราต้องแสวงหามาให้ได้ในชีวิต โดยการใช้ความพากเพียรพยายามของตัวเอง พระพุทธองค์ได้ทรงเห็นความสำคัญของการดับความทุกข์เพื่อให้เกิดความสุข ดังจะเห็นได้จากเหตุที่ดลพระทัยให้ทรงออกพระผนวช ด้วยพระหฤทัยที่ยึดมั่นและมุ่งมั่นในการทรงแสวงหาความหลุดพ้นจากทุกข์และอาสวะทั้งปวง พระพุทธองค์จึงได้ทรงเพียรพยายามบำเพ็ญศีลและภาวนาจนเกิดปัญญาญาณ บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณด้วยอริยสัจธรรม 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ คือความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ และเป็นของทนได้ยาก สมุทัย คือเหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธ คือความดับทุกข์ และ มรรค คือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ส่วนสุขเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับทุกข์กล่าวคือ สุขคือความสบายกาย สบายใจเนื่องจากได้ประพฤติปฏิบัติธรรมนำให้ถึงความดับทุกข์นั้นเอง

จากข้อมูลการตรวจคัดกรองสุขภาพพระภิกษุ สามเณร จังหวัดสุรินทร์ ปี 2559 มีพระภิกษุสามเณรทั้งหมด จำนวน 8,637 รูป ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพ 6,874 รูป (ร้อยละ 79.59) พบประวัติพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงถึงร้อยละ 40.14 มีดัชนีมวลกายอยู่ที่ระดับอ้วนถึงอ้วนมาก ร้อยละ 19.68 มีภาวะความดันโลหิตสูง ร้อยละ 10.21 ผลการตรวจร่างกายและตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่ามีโคเลสเตอรอลสูงร้อยละ 13.59 มีกรดยูริคสูง ร้อยละ 9.38 เสี่ยงต่อการเป็นเบาหวาน ร้อยละ 6.49 เป็นเบาหวาน ร้อยละ 3.52 และมีภาวะซีด ร้อยละ 4.59 จากปัญหาสุขภาพที่พบดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม พระภิกษุสามเณรมีข้อจำกัดเรื่องการบริโภคอาหารที่ได้รับการถวายจากประชาชน ทำให้บริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วนตามหลักโภชนาการ ขาดการออกกำลังกาย รวมถึงวิถีชีวิตของพระภิกษุ สามเณร มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมประจำวัน ที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพได้ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยสะสม จนในที่สุดก็ไม่อาจรักษาให้หายขาดได้ (Surin Provincial Public Health Office, 2017) ซึ่งจากแนวคิดการดูแลสุขภาพในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่า ความไม่มีโรคทั้งหลายเป็นลาภอย่างยิ่ง (อโรคยา ปรมา ลาภา) เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ไม่ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ถ้ามีสุขภาพที่ไม่ดีจะไม่สามารถปฏิบัติบทบาทของตนเองได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ แม้แต่บุคคลที่จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ก็ยังต้องมีการตรวจสอบ ให้แน่ใจว่าผู้ขอบวชนั้นมีสุขภาพดี สุขภาพดีเป็นสิ่งที่คนเราต้องแสวงหามาให้ได้ในชีวิต โดยการใช้ความพากเพียรพยายามของตัวเอง

จากปัญหาที่กล่าวมาเบื้องต้น นักวิจัยตระหนักเห็นความสำคัญในการดูแลพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่มักถูกมองข้ามปัญหาในเรื่องการดูแลสุขภาพ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ขึ้น เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์และ

รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในการดูแลสุขภาพพระภิกษุสงฆ์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่พระภิกษุสงฆ์ซึ่งจะเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไx

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

ประชากร คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยบวชมาแล้ว 2 พรรษาขึ้นไป มีจำนวน 175 รูป

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยบวชมาแล้ว 2 พรรษาขึ้นไป มีจำนวน 129 รูป ประกอบด้วย การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 122 รูป และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 คิดเป็น 7 รูป ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเท่ากับ 129 รูป ดังแสดงในตาราง 1 ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-stage sampling) ประกอบไปด้วย

1. แบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G power ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 122 รูป และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 คิดเป็น 7 รูป ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเท่ากับ 129 รูป โดยสุ่มร้อยละ 100 ของวัดในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์

2. การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 129 รูป นำมาหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างรายวัดโดยวิธีจับฉลาก ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายวัด

วัดในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์	ประชากร(N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)
วัด ก	14	10
วัด ข	26	19
วัด ค	25	18
วัด ง	18	13
วัด จ	21	16
วัด ฉ	17	13
วัด ช	18	13
วัด ซ	13	10

วัดในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์	ประชากร(N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)
วัด ฌ	16	12
วัด ญ	7	5
รวม	175	129

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ ประกอบไปด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ประเภทวัด สังกัดนิกาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษาที่บวช ระดับการศึกษาทางโลกและทางธรรม ตำแหน่งหน้าที่ทางสงฆ์ โรคประจำตัวและประวัติการตรวจสุขภาพประจำปี

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ จำนวน 45 ข้อ ประกอบด้วย พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ จำนวน 9 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการบริหารกาย จำนวน 9 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการความเครียด จำนวน 9 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 9 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุข จำนวน 9 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

4. สร้างเครื่องมือการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ประเภทวัด สังกัดนิกาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษาที่บวช ระดับการศึกษาทางโลกและทางธรรม ตำแหน่งหน้าที่ทางสงฆ์ โรคประจำตัวและประวัติการตรวจสุขภาพประจำปี

ส่วนที่ 3 คำถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ จำนวน 55 ข้อ ประกอบด้วย พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ จำนวน 11 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการบริหารกาย จำนวน 11 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการความเครียด จำนวน 11 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 9 ข้อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุข จำนวน 11 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆครั้ง เป็นบางครั้ง ไม่เคยเลย ดังนี้

การปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

เป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติทุกวัน
บ่อยครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์
เป็นบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์
นานๆครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 1 ครั้ง/สัปดาห์
ไม่เคยเลย	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติ

โดยเกณฑ์การแปรค่าระดับปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ เป็นแบบสอบถามแบบ Rating Scale 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	เท่ากับ	5 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	เท่ากับ	4 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	เท่ากับ	3 คะแนน
ปฏิบัตินานๆครั้ง	เท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	เท่ากับ	1 คะแนน

5. นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

6. จัดทำเครื่องมือฉบับร่าง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามและสร้างข้อคำถามตามประเด็นพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ทั้ง 5 ด้าน เป็นแบบมาตราประมาณค่า5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 55 ข้อ แล้วนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.40 - 1.00 ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ (IOC มีค่ามากกว่า 0.50) ไว้ ด้านละ 9 ข้อ รวมจำนวน 45 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 และนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 รูป แล้ว นำมาหาความเชื่อมั่นโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น โดยคำถามพฤติกรรมสุขภาพ จำนวน 45 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 และรายด้านดังนี้ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ เท่ากับ 0.83 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านบริหารร่างกาย เท่ากับ 0.81 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการความเครียด เท่ากับ 0.82 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอนามัย เท่ากับ 0.87 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุข เท่ากับ 0.83 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจเพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ โดยการสอบถามข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ทำเรื่องขออนุญาตเก็บข้อมูลจากวัดในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์

2. ผู้วิจัยเดินทางไปประสานงานกับเจ้าอาวาสของวัด เพื่อขอความร่วมมือให้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เก็บข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ของวัดในเขตเทศบาลอำเภอเมืองสุรินทร์ และแจ้งให้ทราบว่า ในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเต็มใจและสมัครใจ คำตอบที่ได้จะเป็นความลับและนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

4. ในกรณีที่พระภิกษุสงฆ์มีข้อจำกัดในการอ่านและเขียน คณะผู้จัดทำวิจัยจะอ่านให้พระภิกษุสงฆ์ฟัง และช่วยตอบแบบสอบถามเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้คำนึงถึงประเด็นจริยธรรมในการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยให้ความความสำคัญในขั้นตอนต่างๆของการวิจัย ผ่านการอบรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เลขที่ P-EC 14-01-62

ขั้นตอนที่ 7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

3.5.2 ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลสุขภาพรายด้านและภาพรวม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้

3.5.3.1 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ

3.5.3.2 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการบริหารกาย

3.5.3.3 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการกับความเครียด

3.5.3.4 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอนามัย

3.5.3.5 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุข

ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การพิจารณา (Phra Suttipot Suddhivajano, 2013)

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์

พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 40 ปี จำนวนพรรษาที่บวชเฉลี่ย 12 พรรษา ระดับการศึกษาทางโลกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 45 ระดับการศึกษาทางธรรม ส่วนใหญ่จบนักธรรมชั้นเอก ร้อยละ 69.80 แผนกบาลียังไม่ได้เปรียญธรรม ร้อยละ 52.70 ตำแหน่งหน้าที่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นพระลูกวัด ร้อยละ 65.90 โรคประจำตัวส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 11.60 และส่วนใหญ่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 79.80

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์

ผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ พบว่า โดยรวมมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{x}$ = 3.21, SD =0.52) และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงดี ดังแสดงในตาราง 2 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ รายด้านจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนี้ ลำดับ1 ด้านสุขอนามัย พบว่ามีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 3.84, SD =0.79) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านสรงน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.36; S.D. = 1.01) รองลงมาคือ ท่านทำความสะอาดปาก และฟันวันละ 2 ครั้ง ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.33; S.D. = 1.00) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการป้องกันสัตว์นำโรคภายในกุฏิ เช่น หนู แมลงสาบ ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.45; S.D. = 1.17) ลำดับ 2 ด้านอบายมุข พบว่ามีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.65, S.D. 0.34) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านไม่ฉันเครื่องดื่มชูกำลัง ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.10; S.D. = 0.84) รองลงมาคือ ท่านสูบบุหรี่อย่างมากวันละ 1 มวน ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.33; S.D. = 0.68) ลำดับ 3 ด้านการจัดการความเครียด พบว่ามีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.41, S.D. 0.51) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านคิดว่าการผ่อนคลายความเครียดด้วยการใช้ยา สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เป็นการลดผ่อนคลายเครียดที่ไม่ถูกวิธี ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.78; S.D. = 1.39) รองลงมาคือ ท่านมีการผ่อนคลายความเครียดที่เหมาะสม ได้แก่ การสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ปลูกต้นไม้ ปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนๆ ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.35; S.D. = 0.98) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมองปัญหาเป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง หรือปรึกษาผู้ใกล้ชิด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.76; S.D. = 1.13) ลำดับ 4 ด้านโภชนาการ พบว่ามีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.01, S.D. 0.50) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านฉันอาหารครบตรงตามเวลา ภายใน 1 วัน ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.78; S.D. = 1.03) รองลงมาคือ ท่านฉันน้ำปานะมากกว่า 2 แก้ว/วัน ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.38; S.D. = 1.03) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านฉันอาหารเสริมเครื่องดื่มบำรุงสุขภาพวิตามินเสริม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.36; S.D. = 1.06) และลำดับ 5 ด้านการบริหารกาย พบว่ามีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.89, S.D. 0.74) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีกิจกรรมทางกายโดยการปฏิบัติตามกิจวัตรของสงฆ์เช่น การบิณฑบาต กวาดลานวัด เดินจงกรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.72; S.D. = 1.11) รองลงมาคือ ท่านทำกิจกรรมทางกายตามความเหมาะสม

ของสภาพร่างกาย ($\overline{X}$ = 3.34; S.D. = 0.95) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านออกกำลังกายโดยใช้อุปกรณ์ช่วยเช่นปั่นจักรยานอยู่กับที่วิ่งบนลู่วิ่งแต่ต้องอยู่ในที่มิดชิดเช่นในกุฏิ ($\overline{X}$ = 1.89; S.D. = 1.11)

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานและระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ จำแนกรายด้าน (n=129)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ
ด้านโภชนาการ	3.01	0.50	ค่อนข้างดี
ด้านการบริหารกาย	2.89	0.74	ค่อนข้างดี
ด้านการจัดการกับความเครียด	3.43	0.51	ค่อนข้างดี
ด้านสุขอนามัย	3.84	0.79	ดี
ด้านอบายมุข	3.65	0.34	ดี
พฤติกรรมสุขภาพโดยรวม	3.21	0.52	ค่อนข้างดี

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ โดยพิจารณารายบุคคล พบว่า ในภาพรวม พระภิกษุสงฆ์มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 4 ด้าน พระภิกษุสงฆ์มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ยกเว้นด้านที่ 5 คือพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุข พบว่า พระภิกษุสงฆ์มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ จำแนกรายด้าน (n=129)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ									
	ดีมาก		ดี		ค่อนข้างดี		พอใช้		ไม่ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านโภชนาการ	0	0.00	19	14.70	93	72.10	15	11.60	2	1.60
ด้านการบริหารกาย	3	2.30	20	15.50	64	49.60	39	30.90	3	2.30
ด้านการจัดการความเครียด	2	1.60	55	42.60	69	53.50	3	2.30	0	0.00
ด้านการสุขอนามัย	31	24.00	57	44.20	33	25.60	8	6.20	0	0.00
ด้านอบายมุข	105	81.40	23	17.80	1	0.80	0	0.00	0	0.00
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพโดยรวม	0	0.00	4	3.10	106	82.20	19	14.70	0	0.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{x}$ =3.21; S.D. = 0.52) ร้อยละ 82.20 อาจเป็นผลจากการที่พระภิกษุต้องปฏิบัติศาสนกิจ ตามพระวินัยและพระสงฆ์พึงมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ การดูแลตนเองทั้งเรื่องอาหาร การรักษาสุขภาพ การมีกิจกรรมทางกาย สภาพแวดล้อมและการพักผ่อนอย่างเหมาะสม การฝึกฝนพัฒนาจิตและปัญญาเพื่อให้มีความพร้อมต่อการทำ

หน้าที่ในฐานะผู้สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Houngmitr, Titinuntiwat and Kumtub (2017) ศึกษารูปแบบการสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพเครือข่ายพระภิกษุสงฆ์ในเขตเทศบาลนครสวรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 1.10) พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X}$= 3.01; S.D.=0.50) อาจเนื่องมาจากการถวายภัตตาหารของพุทธศาสนิกชนที่บางส่วนจะถวายภัตตาหารที่เค็มจัด มันจัด หรือหวานจัด จนเป็นปัจจัยที่มีส่วนทำให้พระภิกษุสงฆ์อาพาธ เพราะอาหารที่มีรสเค็มส่งผลต่อความดันโลหิตสูงได้ ส่วนอาหารที่หวานจัด หากพระภิกษุสงฆ์มีพันธุกรรมที่เป็นโรคเบาหวานจะเป็นส่วนเสริมให้เป็นโรคเบาหวานได้ง่ายขึ้น และอาหารที่มันจนเกินไป จะทำให้ไขมันในเลือดสูงและไขมันอุดตันในเส้นเลือดได้ สอดคล้องการการศึกษาของ Pitakphupa (2017) ที่พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่เหมาะสม ร้อยละ 80.70 พระสงฆ์มีการฉันภัตตาหารที่ให้พลังงานสูงโดยฉันอาหารที่เป็นแกงถุง อาหารคาวประเภทที่ใส่กะทิ อาหารที่มีรสเค็มจัด ชากาแฟ/เครื่องดื่มชูกำลัง และพระสงฆ์มากกว่าร้อยละ 50 มีพฤติกรรมฉัน ชากาแฟ/เครื่องดื่มชูกำลังทุกวัน มากกว่าร้อยละ 30 ฉันขนมหวาน อาหารทอด และไข่บ่อยมาก และฉันบ่อย คือ เนื้อไม่ติดมัน สัตว์ปีกติดหนังพลังงานที่ได้จากการฉันภัตตาหารที่มีไขมันสูง น้ำตาลสูง มากกว่า 290 แคลลอรี่/วัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม (Onto, Rudtanasudjatum, Tanvatanakul and Sangjun, 2019) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Phra Suttipot Suddhivajano (2013) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการอยู่ในระดับมาก

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการบริหารกายอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X}$ = 2.83 ; S.D. = 0.74) อาจเนื่องมาจากพระภิกษุสงฆ์ต้องเดินทางไปเผยแผ่พระธรรมตามสถานที่ต่างๆ ทำให้การดูแลสุขภาพด้านการบริหารกาย เช่น การกวาดลานวัด ลานเจดีย์ ทำความสะอาดโบสถ์ ศาลาวัด การทำกิจวัตรประจำวัน การทำความสะอาดห้อง การถูกุฏิ เป็นต้น ลดน้อยลง และการปฏิบัติกิจวัตรตามวิถีชีวิตของพระสงฆ์ พบการเคลื่อนไหวน้อยมาก โดยพบเดินบิณฑบาตเลี้ยงชีพระยะทาง น้อยกว่า 1.5 กิโลเมตร/วัน ปฏิบัติกิจของสงฆ์น้อยกว่า 2 ชั่วโมง/วัน และพบมากกว่าร้อยละ 96 ไม่มีการปฏิบัติกิจอื่นนอกเหนือจากกิจของสงฆ์ ซึ่งเป็นปัญหาต่อสุขภาพโดยรวมเพราะกิจของสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนไหวระดับเบา ไม่เพียงพอต่อการเผาผลาญ และ มีงานวิจัยสนับสนุนในทิศทางเดียวกันว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติกิจวัตรน้อยกว่าบุคคลทั่วไปพระสงฆ์ออกกำลังกายเป็นประจำ ร้อยละ 43.90 นานๆ ครั้ง 28.90 และ ไม่ได้ออกกำลังกายเลย14.60 (Onto, Rudtanasudjatum, Tanvatanakul and Sangjun, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Longchareon (2014) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการบริหารร่างกายในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X}$ = 3.13; S.D. = 0.74)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการความเครียดอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X}$= 3.43 ; S.D.=0.51) อาจเป็นเพราะสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้สุขภาพด้านการจัดการความเครียดลด

น้อยลง แต่ในขณะเดียวกันการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา การสวดมนต์ ฝึกสมาธิเป็นการฝึกจิตให้มีความสงบและเป็นการพักผ่อนอย่างแท้จริง นอกจากนี้พระภิกษุสงฆ์ยังปฏิบัติตามหลักการสร้างสุขภาพทางจิต โดยการส่งเสริมสุขภาพทางจิตให้เข้มแข็ง โดยยึดหลักธรรมที่สามารถเกื้อกูลกัน ได้แก่ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน สมถกัมมัฏฐาน และการเจริญมหาสติปัฏฐาน 4 ในหมวดของจิตตานุปัสสนา คือ ให้ใช้ปัญญาในการพิจารณาตามเห็นซึ่งจิต โดยอาการ 16 อย่าง และปฏิบัติตามหลัก ของไตรสิกขา เจริญด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา (Sutsuk, 2011) นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Longchareon (2014) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการความเครียดของพระภิกษุสงฆ์ในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X}$ = 3.10; S.D. = 0.08)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$= 3.84 ; S.D. = 0.79) อาจเนื่องมาจากพระภิกษุสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองและสุขอนามัยพื้นฐาน เป็นรากฐานการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เพื่อการมีสุขภาพกายที่แข็งแรงและสุขภาพจิตที่ดีของพระภิกษุ และสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองการปฏิบัติศาสนกิจจึงสร้างสมดุลเป็นสุขทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ และวัดตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ซึ่งทำให้พระภิกษุสงฆ์ตระหนักในการดูแลสุขภาพของตนเองจึงทำให้สามารถปฏิบัติตนให้มีสุขภาพที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Phra Souksavanh Boutkhamuan (2016) ศึกษาการดูแลสุขภาพตนเองของพระสงฆ์ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุขอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 3.65; S.D. = 0.34) ทั้งนี้เนื่องจากพระภิกษุสงฆ์คือต้นแบบของบุคคลในชุมชนจึงต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลและพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปของฆราวาสและศาสนชน ว่าอบายมุขคือสิ่งต้องห้ามตามหลักพุทธศาสนาจึงไม่ได้จัดหาหรือส่งเสริมนำไปถวาย จึงเป็นการส่งเสริมให้พระภิกษุมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านอบายมุขอยู่ในระดับดี ซึ่งการศึกษาสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Phra Pipat Apiwatthano (2011) ศึกษาการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพด้านบายมุขอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดัง นี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1. มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพในระยะยาวให้แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อคัดครองภาวะสุขภาพและลดความเสี่ยงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดโปรแกรมการถวายความรู้เกี่ยวกับการพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอย่างเป็น

ระบบและต่อเนื่อง ตามหลักการดูแลสุขภาพและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560

1.2 ควรมีการดูแลและให้คำแนะนำในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่องแก่พระภิกษุสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และป้องกันอาการเสี่ยงที่จะทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม

1.3 ควรจำทำคู่มือในการดูแลส่งเสริมสุขภาพทั้ง 5 ด้านเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ให้ดีมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในพระภิกษุสงฆ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพพระภิกษุสงฆ์

References

Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2017). *Annual epidemiological surveillance report 2015*. Bangkok: Express Transportation Organization of Thailand (E.T.O.).

Houngmitr, C., Titinuntiwat, N., & Kumtub, A. (2017). *The Model for Health Promotion Behavior Improvement of Buddhist Monk Network in Nakhon Sawan Municipality*. Nakhon Sawan: Office of Disease Prevention and Control 3 Nakhon Sawan Province Ministry of Public Health.

Longchareon, W. (2014). *Health Behavior of Buddhist monks in Amphoe Muang, Chanthaburi Province.* (Master's Thesis). Graduate School: Burapha University. Chanthaburi.

Onto, P., Rudtanasudjatum, K., Tanvatanakul, V., & Sangjun. S. Behavior Relationship between Eating Habits and Monastic Life Practices. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(2), 348-363.

Phra Pipat Apiwatthano. (2011). *A Analytical Study of Buddhist Monks' Health Care Behavior in Phrae Province.* (Master's Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Phra Souksavanh Boutkhamuan. (2016). *Self Health Care of Monks in Dusit District, Bangkok Metropolis*. (Master's Thesis). Graduate School: Thammasat University. Bangkok.

Phra Suttipot Suddhivajano. (2013). *The Health Behaviour of Monks in Phangkhon District, Sakonnakhon Province*. (Master's Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Pitakphupa, S. (2017). *Factors related the health behavior of monks in food consumption*. Trang: Sirindhorn College of Public Health, Trang.

Surin Provincial Public Health Office. (2017). *Report of the health examination program for novices and monks in Surin Province in 2016.* Retrieved May 3, 2018, from http://www.svcomsanom.com/archives/3824.

Sutsuk, U. (2011). *Health Care in Tipitaka: Integration for Health & Life Quality*. (2nd Ed.). Bangkok: Phim khrang.

การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี*

Communication for the Reconciliation Building with the Nine Principles in Buriram Peace Community Project

[1]ดารณี ธัญญสิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว และ สุภาภรณ์ ศรีดี

[1]Daranee Thanyasiri, Witayatorn Torkaw and Supaporn Sridee

[1]มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[1]Sukhothai thammathirat Open University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: daranee2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี 2) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ 3) รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จ.บุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 22 คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ข้อสรุปและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร คือ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่ยึดถือความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติอย่างเหนียวแน่นทำให้เกิดความสมานฉันท์ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) กระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้เรื่องการสร้างความสมานฉันท์ เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ ธรรมนูญเก้าดี หลักการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนชุมชน สื่อหลักที่ใช้ คือ สื่อบุคคลและหอกระจายข่าว ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาร 3) รูปแบบการสื่อสาร ใช้การสานเสวนา ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทาง และใช้การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ต้องยอมรับในความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร การกำหนดประเด็นเนื้อหาต้องตรงกับเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน เป็นไปตามวิถีชุมชน และรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ควรใช้รูปแบบการสานเสวนา ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางและการสื่อสารผ่านประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ: การสื่อสาร; การสร้างความสมานฉันท์; โครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

---

* Received April 8, 2020; Revised May 18, 2020; Accepted June 8, 2020

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the context of communication for reconciliation building in the Buriram Nine Principles of Peace Community Project; 2) the process of communication for reconciliation building; 3) the patterns of communication for reconciliation building; and 4) approaches for developing better communication for reconciliation building. This was a qualitative research. The study area was Charoen Suk Village, Moo 12, Buriram Province. In-depth interviews were held with 22 key informants and additional data were obtained through non participatory observation. Data were analyzed through conclusion forming and reported descriptively.

The results showed that 1) the context that involved communication was the local identity expressed in traditions that cement familial relationships and thus promote peaceful co-existence and happiness. 2) In the communication process, the message sender was credible and knowledgeable about reconciliation. The messages communicated were about the Nine Principles of Peace agreement, life guidance, and the well being of the community. The media used were primarily personal media and the public address system. The message receivers had good attitudes toward the message sender and the messages. 3) The patterns of communication were dialogue, Buddhist approaches and community culture and traditions. 4) Approaches for improvement are to accept the equality of message senders and message receivers, and to select messages that comply with reality, that are beneficial to the stakeholders and that fit in with the community mores. The patterns of dialogue, Buddhist approaches and communication through community culture and traditions are appropriate for building reconciliation.

Keywords: Communication; Reconciliation; Buriram Peace Community Project

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติและสถาบันการเมืองอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติมิชอบ ความรู้สึกว่าไม่ได้รับความธรรม การถูกเลือกปฏิบัติช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย การเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นสังคมแห่งความหวาดระแวง (King Prajadhipok's Institute, 2013) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว กระทบต่อความมั่นคง ประชาชนและประชาธิปไตย

ความแตกแยกของคนในชาติทำให้ขาดความรักและความสามัคคี อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (Luangaram, and Sethapramote, 2018)

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีที่มาจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลที่สร้างความขัดแย้ง จึงควรสร้างจิตสำนึกความมีเหตุมีผลให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนัก และให้ความสำคัญต่อการบริโภคข้อมูล/ข่าวสาร เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน (Saengkanokkul, 2017) เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นพบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและช่วยสร้างความสมานฉันท์ สอดคล้องกับการศึกษาของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการสื่อสารสันติภาพ (CPCS) (2016) ที่พบว่า การสื่อสารคือกลไกสำคัญในการสร้างสันติภาพ

จากรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ครบรอบ 1 ปี แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างบรรยากาศความปรองดอง ส่งเสริมความสามัคคีสมานฉันท์ในพื้นที่ โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในสังคมหรือชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนี้ จะเป็นพลังชุมชนที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนา และเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2015)

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็น 1 ใน 4 จังหวัดส่งเสริมคุณธรรม ที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ริเริ่มขึ้น มีรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (area base) (Moral Promotion Center (Public Organization), 2017) ซึ่งจังหวัดบุรีรัมย์ได้นำตัวแบบการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์รายกรณี (B- CM Model : Buriram Case Management Model) มาเป็นแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยความเห็นชอบของประชาคมหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557 กำหนดให้มีธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุขเก้าดี ได้แก่ 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) จัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) สร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชน มาเป็นหลักปฏิบัติในพื้นที่จนเกิดเป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนวัดผลได้ คือ ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ลดลง เกิดความปรองดองสมานฉันท์ คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น รวมถึงหมู่บ้านได้รับรางวัลต่างๆ มาโดยตลอด (Phasukjai, 2018) ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนของจังหวัดบุรีรัมย์นั้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและใช้การสื่อสารช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดความสำเร็จ การสื่อสารจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญที่ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

ดังนั้นการวิจัย เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษากระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ บ้านเจริญสุข หมู่ 12 ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การศึกษานี้จะเป็นการถอดบทเรียนการสื่อสารซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจ

เกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ อันจะนำไปสู่แนวทางการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนอื่นๆ เพื่อให้สังคมไทยเกิดความปรองดองในทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี
3. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบริบทของการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความถูกต้อง เหมาะสมก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่เป้าหมายคือ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ โดยลงสำรวจศึกษาในพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านเจริญสุข 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ประธานคุ้ม 8 คน ประชาชน 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน จำนวนรวม 22 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องมีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้รับผิดชอบโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติคือ มีประสบการณ์ด้านการสอน วิจัย หรือบริการวิชาการที่เกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ไม่น้อยกว่า 10 ปี

ขั้นตอนที่ 5 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interviews) โดยแบบสัมภาษณ์พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตในการประชุมหมู่บ้าน และงานประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน อาทิ งานทำบุญหมู่บ้าน งานประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ ถ่ายภาพประกอบทำงาน และมีการจดบันทึกข้อมูลการสังเกต และตรวจสอบความแม่นตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล (data triangulation) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และนำมาอธิบายผลด้วยวิธีพรรณนา

ขั้นตอนที่ 8 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการศึกษาวิจัยมาเขียนเป็นรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า หมู่บ้านมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา มีความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติกันอย่างเหนียวแน่น มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนาชุมชน เสียสละเพื่อส่วนรวม มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม มีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ และเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน และยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารร่วมกันของสมาชิกทั้งในระดับกลุ่มและระดับชุมชนจนได้รับรางวัลต่างๆมากมาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า 1) ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และประธานคุ้ม มีความรู้ในเรื่องธรรมนูญเก้าดีเป็นอย่างดี มีทักษะในการสื่อสาร มีคุณสมบัติของความน่าเชื่อถือและมีความยุติธรรม 2) เนื้อหาสาร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมนูญเก้าดี โดยเนื้อหาของสารทั้งหมดจะเน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองให้กับชุมชน 3) สื่อ สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ประกอบด้วย 1. สื่อบุคคล คือ ผู้นำชุมชน 2. สื่อชุมชน โดยใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการเผยแพร่ 3. สื่อเฉพาะกิจ ผู้ส่งสารจึงได้ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมนูญเก้าดีในประเพณีและวัฒนธรรมทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี 4. สื่อสังคมออนไลน์ โปรแกรมไลน์เป็นช่องทางในการให้ข้อมูล ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาที่รวดเร็ว 3) ผู้รับสาร คือชาวบ้านจะมีทักษะด้านภาษาที่มีความหลากหลาย ผู้รับสารมีทัศนคติต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสารในทิศทางที่ดี ทำให้มีความร่วมมือเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า 1) รูปแบบการสื่อสารมีการใช้รูปแบบการสานเสวนา ซึ่งจะใช้วิธีการนั่งล้อมวงคุยกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใช้เหตุผลในการพูดคุยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง มีการสวดมนต์ ปฏิญาณตนต่อธรรมนูญหมู่บ้าน และนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางปฏิบัติ 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยึดถือประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมา ปราชญ์ชาวบ้านจึงเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเก้าดีลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน ความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ทำให้มีความรู้สึกผูกพันกันและรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสมานฉันท์และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และ 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย เป็นการสื่อสารที่เชื่อมโยงกันอย่างมั่นคงเหมือนตาข่าย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลาง มีประธานคุ้ม

8 คุ้ม เป็นลูกข่าย และประธานคุ้มก็เป็นศูนย์กลางล้อมรอบด้วยครัวเรือนในคุ้ม ครัวเรือนในคุ้มก็กลายเป็นศูนย์กลางโดยมีสมาชิกในครอบครัวเป็นลูกข่าย เป็นทอดๆไป ซึ่งเครือข่ายนี้มีความเชื่อมโยงในการแลกเปลี่ยนข่าวสารรวมถึงการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์ ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมีทักษะในการสื่อสาร และควรมีทัศนคติที่ดี ไม่มีอคติ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้ผู้ส่งสารเกิดความเชื่อใจ 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหา ต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน ก็ทำให้เกิดความปรองดองในชุมชนได้ 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ควรมีรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยต้องมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง (Arya, Phramaha Hansa Dhammahaso, Kittayarak, and Vatanasapt, 2019)

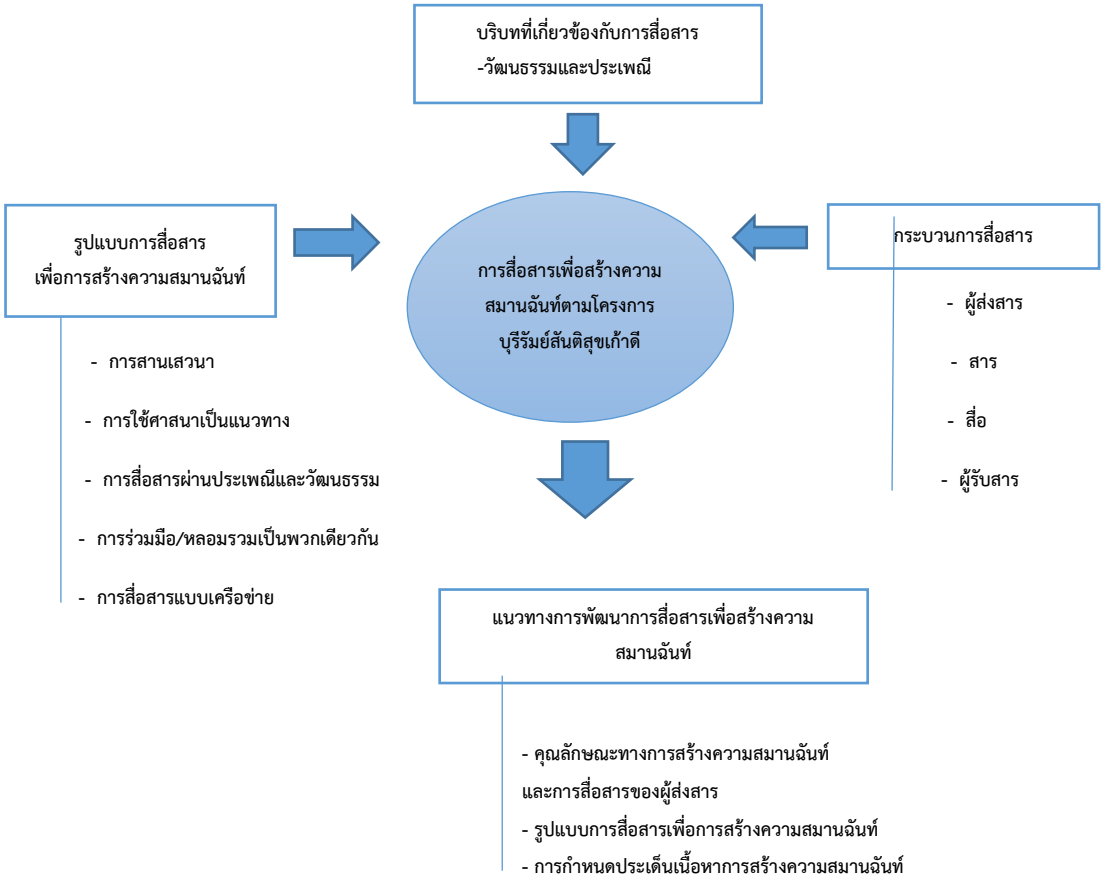

ภาพที่ 1: องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่ บริบทด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณี เป็นตัวกำหนด

ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ผู้ที่จะสื่อสารเข้าใจกันได้ดีที่สุดนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเหมือนกัน

กระบวนการสื่อสาร 1) ผู้ส่งสาร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารเป็นอย่างดี ต้องมีทักษะในการสื่อสาร และเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างได้ 2) สาร การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญก็คือ รูปแบบและเนื้อหาต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และมีประโยชน์ต่อผู้รับสาร 3) สื่อ สื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่ได้ผลดี เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ สื่อชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เป็นสื่อที่กระจายข่าวได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวก สื่อเฉพาะกิจ จะเป็นสื่อประเภทพิธีกรรม เช่น เทศน์มหาชาติ ประเพณีต่างๆ และสื่อสังคมออนไลน์ ใช้โปรแกรมไลน์เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลต่างๆ ทำให้คนในชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาอันรวดเร็ว 4) ผู้รับสาร ผู้รับสารควรมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาร ก็จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) การสานเสวนา โดยใช้รูปแบบการพูดคุยแสดงความคิดเห็น (โสเหล่) เน้นการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและนำไปสู่การสร้างความปรองดอง 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง คือ การใช้คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตักเตือนและแก้ไขความขัดแย้ง 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คือ ยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเก้าดีลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน คือ การมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติทำให้เกิดความรู้สึกผูกผัน และเป็นบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน และ 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย คือ การใช้โปรแกรมไลน์ซึ่งสามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อม ๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆกัน ดังนั้นจึงควรมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดี 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ ต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจง หรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์วิถีชุมชน 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรจะมีการประยุกต์ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) นอกจากนี้ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี คือ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นไปตามทฤษฎีสื่อสารเชิงบริบททางสังคมที่ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสาร สอดคล้องกับการศึกษาของ Siripongtugsin (2018)

ซึ่งพบว่า วิถีวัฒนธรรมชุมชนมีส่วนช่วยในการสร้างความสมานฉันท์ของชุมชน ดังนั้นการมีอัตลักษณ์ชุมชนที่ชัดเจนทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชนได้

ส่วนกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร พบว่า ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือ เป็นไปตามทฤษฎีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารที่ว่า หากผู้รับสารพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือแล้ว ผู้ส่งสารจะส่งสารอะไรผู้รับสารก็เชื่อถือ สอดคล้องกับการศึกษาของ Worathanphasuk and Rukpollmuang (2014) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน และทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมเมื่อมีข้อขัดแย้ง 2) เนื้อหาสาร เป็นเนื้อหาหลักตามธรรมนูญเก้าดี เน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นไปตามแนวคิดการออกแบบสาร คือ การออกแบบเนื้อหาสารที่ผู้รับสารพอใจ เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับสารหรือเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ง่ายต่อการเข้าใจ ก็จะสามารถสร้างความน่าสนใจได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sanannaree, Leeka, Sa-waingam and Thongnuek (2018) ที่พบว่า การสื่อสารเพื่อสันติและความปรองดองต้องเป็นการสื่อสารที่เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมได้ 3) สื่อ จากการศึกษาพบว่า สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ ประกอบด้วย (1) สื่อบุคคล (2) สื่อชุมชน (3) สื่อเฉพาะกิจ และ (4) สื่อสังคมออนไลน์ เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่ว่า ช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก หรือการถอดรหัสของผู้รับสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Pranee (2014) ที่พบว่า วัฒนธรรม ประเพณี เช่น การทำขวัญข้าว ประเพณีการลงแขก เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในชุมชนและสังคม นอกจากนั้นยังใช้โปรแกรมไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกของหมู่บ้านซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ซึ่งช่องทางการสื่อสาร หรือ สื่อ แต่ละประเภทต่างมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม 4) ผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารมีความรู้ไม่เท่าผู้ส่งสาร จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เป็นไปตามทฤษฎีการเลือกรับสารที่กล่าวว่า ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดฯลฯ ซึ่งการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้รับสารมีความสามารถในการเลือกรับสารและประเมินประโยชน์ของข่าวสารได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Siwisorn, Phramaha Duangden Thitañāno and Wattanapradith (2018) ที่ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่ติดตามเหตุการณ์ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ที่สมดุลระหว่างกัน

สำหรับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความปรองดอง ที่กล่าวถึงการส่งเสริมแนวทางในการป้องกันแก้ไขและจัดการกับปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรม ทางเลือก และการสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นภายใต้หลักการและแนวทางการมีส่วนร่วม สันติวิธี และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1) การสานเสวนา โดยจะใช้วิธีการนั่งล้อมวงคุยกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็น เมื่อมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันก็ใช้เหตุผลในการพูดคุยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย สอดคล้องกับ สถาบันพระปกเกล้า ที่ได้นำเสนอหลักการสร้างความปรองดอง

ประกอบด้วยหลักการของการสานเสวนาว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความปรองดอง (King Prajadhipok's Institute, 2014) 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง มีการใช้ศาสนาเข้ามาเป็นแนวทาง มีการสวดมนต์ และปฏิญาณตนต่อธรรมนูญหมู่บ้าน หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ก็จะนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตักเตือน สอดคล้องกับการศึกษาของ Pra Kowit Palanano, Phramaha Duangden Thitañāno and Wattanapra- dith (2018) ที่พบว่า ชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล มีวัฒนธรรม จะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คนในหมู่บ้านรักษาประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเก้าดีลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ ของ Siripongtugsin (2018) และการศึกษาของ Buaprom and Narot (2018) ที่พบว่า ชุมชนที่ยังมีฐานความเชื่อทางด้านศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปรองดอง สมานฉันท์ เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้ 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน พบว่าความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและมีความรู้สึกผูกผันกันอย่างมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัย ปริญญา สุทธินันท์ ที่พบว่า ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ระบบอาวุโส และผู้นำชุมชน ยังมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน (Parinyasutinun, 2014) 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูลต่างๆผ่านโปรแกรมไลน์ ซึ่ง Saipradit (2008) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จาก สื่อใหม่ (New Media) ว่าช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารข้อมูล สามารถให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่มเป้าหมายเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อม ๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ เป็นไปตามทฤษฎีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร แนวคิดเกี่ยวกับสาร และทฤษฎีการเลือกรับสาร ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารทั้งกระบวนการเพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ไว้ดังนี้ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆกัน ดังนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะในด้านต่างๆ ควรมีทัศนคติที่ดี นอกจากนี้หากมีความเชื่อใจในตัวผู้นำชุมชนหรือผู้ส่งสาร ชุมชนนั้นจะมีความสงบเรียบร้อย สอดคล้องกับ Phramaha Krisada Kittisobhano (2016) ที่พบว่า ผู้ส่งสารที่จะช่วยสร้างให้เกิดความสมานฉันท์ได้นั้นต้องมีความรู้ความสามารถในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสารและการส่งสาร รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ ประเด็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความต้องการและบอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ Siripongtugsin (2018) และการศึกษาของ Buaprom and Narot (2018) ที่พบว่ารูปแบบการสื่อสารที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความ

สมานฉันท์ คือ การสานเสวนา และการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ โดยชุมชนที่มีฐานความเชื่อทางด้านศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปรองดอง สมานฉันท์เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้

สรุป

การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดีประสบความสำเร็จเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ได้แก่ บริบทของชุมชน ซึ่งมีการยึดถือวัฒนธรรมและเประเพณีที่สืบต่อกันมา กระบวนการสื่อสารของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 มีผู้ส่งสาร คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก มีปราชญ์ชาวบ้าน และประธานคุ้ม เป็นผู้ส่งสารรอง เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมนูญเก้าดี ผ่านสื่อบุคคล หอกระจายข่าว และสอดแทรกเนื้อหาลงไปในวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ รวมถึงการใช้ไลน์เป็นช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้รับสาร คือ ประชาชนในหมู่บ้าน รูปแบบของการสื่อสารใช้รูปแบบของการสานเสวนา (โสเหล่) มีการใช้คำสอนทางศาสนาเป็นแนวทาง ทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในชุมชน ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ควรคำนึงถึง คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ซึ่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดี สำหรับการกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ ไม่จำเป็นเป็นต้องเฉพาะเจาะจงหรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ ประเด็นของเนื้อหาที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม เนื้อหานั้นต้องเป็นความจริงและมีประโยชน์ ส่วนรูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์ ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จัดทำโครงการหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์ไปสู่ชุมชนโดยใช้กระบวนการพัฒนา 3 ระดับ ดังนี้ (1) สถานการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง (Pre-Conflict Situation) ต้องพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (2) สถานการณ์ระหว่างเกิดความขัดแย้ง (Conflict Situation) ต้องพัฒนาทักษะ (Skills) เพื่อให้สามารถนำความรู้การเสริมสร้างความสมานฉันท์ไปวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และ (3) สถานการณ์หลังเกิดความขัดแย้ง (Post-Conflict Situation) ต้องพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Thinking) ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง และนำไปสู่การเป็นชุมชนที่มีความสมานสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Happiness Society)

1.2 เจ้าหน้าที่รัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดโดยอาศัยความจริงใจ และความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนต่างๆได้ แต่ก็ยังมีประเด็นที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งต่อไปได้แก่ ควรทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นเพื่อให้เห็นกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจน ควรศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างประชาชนในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร และศึกษากระบวนการสื่อสารในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ กับประชาชน เพื่อให้ทราบจุดเด่น รวมถึงอุปสรรคและปัญหาของการสื่อสารที่อาจจะส่งผลต่อการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ และควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน

References

Arya, G. (2019). The Chairman of the Human Rights and Development Foundation. *Interview*. June, 4.

Buaprom, B., & Narot, P. (2012). Reconciliation Process for Local governments: Case study of Thapra Sub-District Municipality, Muang District in KhonKaen Province. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 5(1), 213-226.

King Prajadhipok's Institute. (2013). *The KPI Report on National Reconciliation for the House Subcommittee on National Reconciliation*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

Kittayarak, K. (2019). The Executive Director of the Thailand Institute of Justice (TIJ). *Interview*. August, 5.

Luangaram, P., & Sethapramote, Y. (2018). *Economic Impacts of Political Uncertainty in Thailand, PIER Discussion Paper, No. 8*. Retrieved April 2, 2019, from https:// www.pier. or.th/wp content/uploads/2018/05/pier_dp_086.pdf.

Office of the National Economic and Social Development Council. (2015). *Executive Summary First Year Performance Report of the Government of General Prayut Chan-o-cha (12 September 2014-12 September 2015)*. Retrieved Mar 6, 2019, from http://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php.

Pansawat, N., Phramaha Hansa Dhammahaso, & Bannaruji, B. (2019). Community Leaders's Desirable Characteristics for Peace in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(6), 1595-1605.

Parinyasutinun, U. (2014). Restorative justice and conflict management of khuan so community. *SDU research journal Humanities and Social Sciences*, 10(1), 207-221.

Phasukjai, S. (2018). Village Headman of Charoen Suk Village, Moo 12 . *Interview*. June, 10.

Phramaha Duangden Thitañāno. (2018). The Way of Promotion of the Peaceful Community According to Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Doichang Coffee Farmers. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(Sp1), 284-297.

Phramaha Hansa Dhammahaso. (2019). Director of International Buddhist Studies College (IBSC) Mahachulalongkomrajavidyalaya University. *Interview*. May, 25.

Phramaha Krisada Kittisobhano. (2016). Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province. *Journal of MCU Social Science*, 5(3), 45-61.

Pra Kowit Palanano, Phramaha Duangden Thitañāno, & Wattanapradith, K. (2018). The Multi–Cultural Way of Wat Khan-ngoen Community in Chumporn Province According to Buddhist Peaceful Means. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(Sp1), 182-193.

Pranee, C. (2014). Community Culture and Bringing about Reconciliation in Thai Society Using Culture as Key Instruments. *Journal of Community Development and Life Quality*, 2(2), 115-123.

Sanannaree, N., Leeka, J., Sa-waingam, S., & Thongnuek. P. (2018). Buddhist Communication for Reconciliation in Society. *Journal of Graduate MCU khonkaen Campus*, 5(1), 159-178.

Siripongtugsin, N. (2018). Restorative Justice: Managing Conflicts to Empower the Justice of Pru Khuan Kreng Community in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Social Development*, 20(1), 1-16.

Siwisorn, C., Phramaha Duangden Thitañāno, & Wattanapradith, K. (2018). The Way ofPromotion of the Peaceful Community According to BuddhistPeaceful Means: A Case Study of Doichang Coffee Farmers. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue,* 6(Sp1), 284-297.

Vatanasapt, W. (2019). The President of Chaiyaphum Rajabhat University. *Interview*. June, 15.

Worathanphasuk, N., & Rukpollmuang, C. (2014). Proposed processes for community empowerment to strengten peace and reconciliation for local authorities. *An Online Journal of Education*, 9(2), 282-294. Retrieved March 15, 2019, from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37351.

หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคง ในครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา*

Buddhist Principles and Principles to Strengthen Family Security in Accordance with Buddhism

[1]วัฒนะ กัลยาณ์พัฒนกุล, พระครูนิรมิตสังฆกิจ, พระครูสมุห์ณรงค์ โฆสิตธมฺโม, อานนท์ เมธีวรฉัตร และ สุวรรณฐา ลือม

Watthana Kanlayapatthanakul, Phrakhrunirimitsanggakic, Phrakhrusamu Narong Hositadhammo, Anond Metheevarachatra and Suvannatha Loem

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: watthana.kan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ในสังคมไทย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่นำความสำเร็จมาสู่ครอบครัว โดยการดำเนินชีวิตอย่างมีแบบแผน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สมรรถภาพของมารดาบิดาในการทำหน้าที่พ่อแม่ที่ดี ความสามารถในการเลี้ยงบุตรธิดาได้ดี ความสามารถส่งบุตรธิดาให้เรียนดี ความสามารถสอนลูกให้เป็นคนดี ได้ทราบเสรีภาพสำหรับครอบครัว เช่น การสร้างเจตนคติที่ดีด้านครอบครัว การสร้างกิจกรรมในครอบครัว กิจกรรมพาลูกเข้าวัด การเตรียมความพร้อมเป็นพ่อแม่มือใหม่ และได้ทราบความเสมอภาคในมิติต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาคทางเพศ ความเสมอภาคทางความคิด ความเสมอภาคในครอบครัว ความเสมอภาคในการตัดสินใจร่วมกัน 3) พุทธธรรมสามารถเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ตั้งแต่การเลือกคู่ครอง การแต่งงานเป็นสามีภรรยา การดูแลเอาใจใส่กัน การดำรงอยู่ในสถานะมารดาบิดา การอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา การเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้บุตรธิดา บูรณาการใช้หลักมงคล 38 สำหรับพ่อแม่มือใหม่ บูรณาการสู่ภาคปฏิบัติ ในขณะเดียวกันได้ทราบความสัมพันธ์ของบุตรธิดาต่อสังคมภายนอก มีความเข้าใจจริยธรรมทางสังคม ซึ่งคู่ครอง ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญ เป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทำให้เกิดฐานะและหน้าที่อย่างใหม่

คำสำคัญ: หลักธรรม; หลักการเสริมสร้าง; ความมั่นคงในครอบครัว

---

* Received May 5, 2020; Revised December 28, 2020; Accepted December 28, 2020

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the Dhamma and principles for enhancing the stability of family according to Buddhism; 2) to analyze the process of enhancing the stability of family according to Buddhism; and 3) to integrate the Dhamma in enhancing the stability of family for inexperienced parents in Thai society.

The results of the research can be concluded as follows: 1) The Dhamma and principles for enhancing the stability of family according to Buddhism can bring about success to the family through the patterns of life which allow members of the family to live their lives in the society efficiently. 2) The parent competencies in performing good parental duties, the ability to raise up the children well, the ability to let the children receive a good education, the ability to teach children to be a good person, the ability to cultivate children to be aware of freedom for the family such as having a good attitude about family, creating family activities, taking the children to the temple, preparing for being new parenthood, and being informed about equality in various dimensions e.g., gender equality, equality in thinking, family equality, and the equality in joint decision making, etc. 3) The Buddhadhamma is able to enhance the stability in the family starting from choosing a partner, getting married as a husband and wife, taking care of each other, being a parent, raising up children, enhancing the auspiciousness for children, integrating the Maṅgala (highest) blessings into practice for inexperienced parents, whereas at the meantime, being aware of the children's relationship with the outside society and understanding the social morality. Having a life partner is considered a milestone, a significant change that brings about a new position and duty.

Keywords: Buddhist Principles; Principles; Family Security

บทนำ

ครอบครัวเป็นสังคมขนาดเล็ก ที่สามีภรรยาร่วมกันสร้างขึ้นท่ามกลางการรับรู้และยอมรับของคนในสังคม ต่อมาจึงเกิดมีบุตรธิดาเป็นสมาชิกเพิ่มมาตามลำดับ เมื่อครอบครัวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ความซับซ้อนของสังคมก็หลากหลาย ปัญหาสังคมก็มีมากเป็นเงาตามตัว ปัญหาสังคมมักพบว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากปัญหาครอบครัวที่แตกแยกบ้าง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวบ้าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความไม่พร้อมของชายหนุ่มหญิงสาวในการทำหน้าที่เป็นสามีภรรยาและหน้าที่ของความเป็นมารดาบิดา เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี การเปิดใจยอมรับสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (Horsaengchai, 2020) จุดเริ่มต้นที่สำคัญ คือ ความเป็นพ่อแม่ที่สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถช่วยกันสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและปฏิบัติหน้าที่ของพ่อแม่ให้สมบูรณ์เพื่อการบ่ม

เพาะคุณธรรมให้เกิดขึ้นต่อบุตรในครอบครัว (Poopat, 2020; Thitipasitthikorn, Yusamran, and Sodprasert, 2020) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปบูรณาการอบรมสั่งสอนบุตรธิดาให้เป็นผู้มีศีลธรรมนำชีวิต สร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในครอบครัวสำหรับพ่อแม่มือใหม่ได้ สามารถการพัฒนามนุษย์และสังคม ให้มนุษย์มีการพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี เต็มไปด้วยความรักเมตตาอันยิ่งใหญ่ (Rungmuang, Prapawan, and Supabhato, 2020) เช่น ทิศ 6 ประการ มงคลชีวิต 38 ประการ อคติ 4 ประการ หลักการครองชีวิตคู่ที่ดี การสงเคราะห์บุตรและภรรยา การทำหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดี บุตรธิดาพึงตอบแทนแสดงความกตัญญู สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้สร้างความสุขในครอบครัวจึงเป็นการสร้างครอบครัวที่มั่นคงตามหลักพระพุทธศาสนา บทบาทหน้าที่ของบิดาที่มีต่อครอบครัว คือ 1. ให้ความคุ้มครองและปกป้องครอบครัว โดยธรรมชาติผู้ชายถูกสร้างมาให้เข้มแข็งทางด้านร่างกายมากกว่าผู้หญิง พ่อจึงเป็นเสาเอกค้ำชูบ้านให้มั่นคง ครอบครัวที่มีพ่อบ้านเข้มแข็งจึงมีความมั่นคงปลอดภัย 2. ให้การค้ำจุนเกื้อหนุนเศรษฐกิจในครอบครัว โดยทั่วไปรายได้หลักของครอบครัวมักมาจากพ่อบ้าน 3. เป็นที่พึ่งในยามต้องการ พ่อบ้านควรให้ความช่วยเหลือคนในครอบครัว เช่น ยามเจ็บไข้ นำส่งโรงพยาบาล 4.ให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว พ่อบ้านควรดูแลเอาใจใส่บุคคลในครอบครัวด้วยความรักและความอาทร มีความจริงใจ และความเสียสละ ร่วมทุกข์ร่วมสุขได้ทุกสถานการณ์ 5. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก พ่อบ้านที่ดีย่อมสร้างศรัทธาให้แก่ลูก มีเจตคติที่ดีต่อชีวิตและมองโลกในแง่ดี มีความมั่นคงในจิตใจ ไม่หวั่นไหวเมื่อมีเหตุการณ์มากระทบ 6. ให้เกียรติและเคารพในสิทธิของคนในครอบครัว พ่อบ้านควรให้เกียรติและยกย่องแม่บ้านทั้งต่อหน้าและลับหลัง ส่วนบทบาทหน้าที่ของมารดาต่อครอบครัว ดังนี้ 1. มารดาคือผู้สร้างและประสานความมีส่วนร่วมในครอบครัว ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว เช่น งานซักผ้า รีดผ้า กวาดบ้าน ทำกับข้าว เลี้ยงลูก 2. มารดาคือผู้ป้องกันความแตกแยกของครอบครัว ความสุขของครอบครัวเกิดจากแม่เป็นผู้รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา แก้ปัญหาด้วยเหตุผล มีสติที่จะกระทำด้วยความรู้สึกถึงความเป็นสุขของครอบครัวเป็นหลัก 3. มารดาคือผู้สานความผูกพันของครอบครัว มีจิตใจงดงาม ไม่สร้างความหงุดหงิดในครอบครัว ต้องเข้าถึงจิตใจ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกในครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า คำว่า “ครอบครัว” หมายถึง ชะตาของสังคม เพราะครอบครัวไม่ใช่แค่ชีวิตของคนภายในเริ่มแต่สามีภรรยาและบุตรเท่านั้น แต่ ครอบครัวนี้เป็นสังคมย่อยหรือเป็นฐานของสังคม สังคมทั้งหมดมาจากครอบครัว ถ้าแต่ละครอบครัวดีแล้ว สังคมของเราก็จะดี เราต้องการให้สังคมประเทศชาติของเราเจริญมั่นคงมีความร่มเย็นเป็นสุขก็ ทำได้โดยทำครอบครัวแต่ละครอบครัวนี้ให้ดี (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2007) ครอบครัว หมายถึง การจัดสรรสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ไม่เป็นพิษต่อตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ พูดง่าย ๆ ก็คือ การทำบรรยากาศของบ้านให้เป็นฐานของการภาวนา เพื่อให้บ้านเป็นที่ที่ทุกคนในบ้านจะใช้พัฒนา สติปัญญาของตนเองได้อย่างมีความสุข มองไปทางไหนก็มีแต่สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาสติปัญญา (Sathira Dhammasathan, 2010) “พระในบ้าน” คือ พ่อกับแม่ เพราะท่านมีความเป็นพระ (ผู้ประเสริฐ) คือคุณธรรมความดีอยู่ในตัว และ ได้ปฏิบัติภารกิจอันเป็นหน้าที่ของตนเองอย่าง

ครบถ้วนบริบูรณ์ ทั้งในด้านจิตใจก็เปี่ยมล้นด้วย ความรัก ความปรารถนาดีและความสงสาร อันเป็นเหตุชักจูงให้ท่านได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ยอมเป็นผู้ให้อยู่ตลอดมา (Phrathammakittivong, 1998)
ครอบครัว คือ หน่วยย่อยที่สุดในสังคม เมื่อหลายครอบครัวมารวมกันเป็นสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง สามัคคี ปรองดองกัน สังคมโดยรวม และรัฐหรือประเทศชาติก็ย่อมเข้มแข็ง (Intasara, 2004) ครอบครัวเป็นสถาบัน ทางสังคมที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดทางสายเลือด และมีการเอื้ออาทรเลี้ยงดูกัน (Tantiphlachiva, 2019) ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดทางสายเลือด ทางการแต่งงาน ทางอารมณ์ และมีการเอื้ออาทรเลี้ยงดูกัน และมีการปรับตัวของครอบครัว ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่น และสามารถใช้ชีวิตและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ (Kulsiripanyo, 2015)
ดังนั้นหากได้ปฏิบัติภารกิจอันเป็นหน้าที่ของตนเองอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ทั้งในด้านจิตใจก็เปี่ยมล้นด้วยความรัก ความปรารถนาดีและความสงสาร การทำบรรยากาศของบ้านให้เป็นฐานของการภาวนาเป็นสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง สังคมโดยรวม และรัฐหรือประเทศชาติย่อมเข้มแข็งตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา
3. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วรรณกรรมทางศาสนา วรรณกรรมคำสอน หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย (Research Process) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล โดยการศึกษาข้อมูลจากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยจำแนกข้อมูลเป็น 2 ระดับ คือ ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กล่าวถึง ทิศ 6 ประการ และ มงคล 38 ประการ ได้แก่ 1. ความหมาย ลักษณะ ความสำคัญของหลักธรรมแต่ละหมวด 2. การวิเคราะห์หลักธรรมเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ได้แก่ ทิศ 6 ประการ และ มงคล 38 ประการ และ 3.การบูรณาการหลักธรรมเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัวข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากตำราวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกี่ยวการเสริมความความมั่นคงในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูล หลังจากที่ได้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดแล้ว โดย

ศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาที่เกิดกับครอบครัวที่ขาดความพร้อมเกิดความแตกแยก และหลักธรรมเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ได้แก่ ทิศ 6 และ มงคล 38 ประการ โดยจะศึกษา 3 ประเด็น คือ 1. ความหมาย ลักษณะ ความสำคัญของหลักธรรมดังกล่าว จากนั้นจึงวิเคราะห์หลักธรรมเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ได้แก่ ทิศ 6 ประการ และ มงคล 38 ประการ แล้วบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา โดยนำข้อวิจัยทั้งหมดมาอภิปรายสรุป ตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักที่จะทำให้สังคมเข้มแข็ง หากครอบครัวอ่อนแอ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยปริยาย หลักธรรมคำสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสั่งสอนบุตรธิดา ที่สามารถนำมาปรับพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ซึ่งแต่ละหลักธรรมจะมุ่งเน้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ให้อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเข้าใจ การสร้างสัมพันธภาพอันดี ด้วยความเข้าใจกันอย่างมีมิตรไมตรีกับผู้ที่อยู่แวดล้อมตัวเรา หรือผู้ที่เราต้องเกี่ยวข้อง หลักพุทธธรรมที่จะเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ได้แก่

1) มงคล 38 ประการ ได้แก่ การไม่คบคนพาล 1 การคบบัณฑิต 1 การบูชาบุคคลที่ควรบูชา 1 การอยู่ในประเทศอันสมควร 1 ความเป็นผู้มีบุญอันทำไว้แล้วในกาลก่อน 1 การตั้งตนไว้ชอบ 1 พาหุสัจจะ 1 ศิลปะ 1 วินัยที่ศึกษาดีแล้ว 1 วาจาสุภาษิต 1 การบำรุงมารดาบิดา 1 การสงเคราะห์บุตร 1 การสงเคราะห์ภรรยา 1 การงานอันไม่อากูล 1 ทาน 1 การประพฤติธรรม 1 การสงเคราะห์ญาติ 1 กรรมอันไม่มีโทษ 1 การงดเว้นจากบาป 1 ความสำรวมจากการดื่มน้ำเมา 1 ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย 1 ความเคารพ 1 ความประพฤติถ่อมตน 1 ความสันโดษ 1 ความกตัญญู 1 การฟังธรรมโดยกาล 1 ความอดทน 1 ความเป็นผู้ว่าง่าย 1 การได้เห็นสมณะทั้งหลาย 1 การสนทนาธรรมโดยกาล 1 ความเพียร 1 พรหมจรรย์ 1 การเห็นอริยสัจ 1 การกระทำนิพพานให้แจ้ง 1 จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว 1 ไม่เศร้าโศก 1 ปราศจากธุลี 1 เป็นจิตเกษม 1

หลักธรรมดังกล่าวย่อมนำพาชีวิตให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า ก่อเกิดพัฒนาการด้านคุณธรรมขั้นพื้นฐานตั้งแต่ไม่คบคนพาล ไปถึงขั้นสูงสุดคือพ้นจากกิเลส พัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าเสมือนเดินตามขั้นบันได โดยเริ่มตั้งแต่การไม่คบคนพาลเป็นปฐมมงคล ถึงจิตเกษมเป็นปัจฉิมมงคล ซึ่งจะนำความเป็นสิริมงคลเจริญก้าวหน้ามาสู่ครอบครัวจากข้อประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นสูงขึ้นตามลำดับ จนถึงความพ้นทุกข์ คือ พระนิพพาน

2) ทิศ 6 ประการ ได้แก่ 1. ปุรัตถิมทิศ หมายถึง ทิศเบื้องหน้า คือ ทิศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ตรงหน้าบุตรธิดา มีความใกล้ชิดสนิทสนม ดำรงในฐานะบุพการีคือผู้ทำอุปการะบุตรธิดาก่อน 2.

ทักขิณทิศ หมายถึง ทิศเบื้องขวา คือ ทิศใต้ ได้แก่ ครูอาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อบรมสั่งสอน มอบความรู้ศิลปะวิทยาการทั้งทางโลกและทางธรรม ดำรงอยู่ในฐานะปูชนียบุคคล 3. ปัจฉิมทิศ หมายถึง ทิศเบื้องหลัง ทิศตะวันตก ได้แก่ ภรรยา ซึ่งทำหน้าที่เป็นคู่ชีวิตร่วมสุขร่วมทุกข์ ให้เกียรติ ยกย่อง ปกป้องศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน อยู่ในฐานะที่เกื้อหนุนจุนเจือกัน 4. อุตตรทิศ หมายถึง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเหนือ ได้แก่ มิตรสหาย ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการ เช่น มีงานเกิดขึ้นคอยเกื้อกูลกัน แม้ในยามตกทุกข์ได้ยากก็ช่วยเหลือกัน หรือแม้แต่เพื่อนฝ่ายหนึ่งหลงผิด ก็นำพากลับสู่เส้นทางที่ถูกต้อง 5. เหฏฐิมทิศ หมายถึง ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน ซึ่งต่างมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อกันด้วยดี ลูกจ้างก็ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถตามที่ได้รับมอบหมาย ส่วนนายจ้างก็ใส่ใจค่าจ้างแรงงาน ดูแลไม่ทอดทิ้ง ไม่ใช้งานเกินกำลัง 6. อุปริมทิศ หมายถึง ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ คือ พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ศึกษาและมีปฏิปทาปฏิบัติดีปฏิบัติชอบปฏิบัติตรง เผยแผ่คำสอน ปกป้องสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ซึ่งทำหน้าที่เป็นนาบุญของชาวโลก
ทิศ 6 ประการ ตั้งแต่ทิศเบื้องหน้าเป็นปฐมทิศ ถึงทิศเบื้องบนเป็นปัจฉิมทิศ เป็นหลักธรรมสำหรับสมาชิกหรือบุคคลผู้อยู่รอบด้านเราทั้งหกทิศ ซึ่งต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ต่อกันด้วยภาระหน้าที่และคุณธรรมที่พึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเกิดความสงบสุขเรียบร้อย

นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกื้อกูลต่อการเสริมสร้างความมั่นคง ได้แก่ อคติ 4 ประการ หลักการครองชีวิตคู่ที่ดี การสงเคราะห์บุตรและภรรยา การทำหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดี บุตรธิดาพึงตอบแทนแสดงความกตัญญู สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่านักวิชาการหลายท่านได้พูดถึงหลักการเสริมสร้างความมั่นคง ไว้ว่า
บิดามารดาควรปฏิบัติตามหลักการ ดังนี้ คือ 1. ให้ความรักความอบอุ่น ความรักเป็นสิ่งที่บิดามารดาไม่ต้องซื้อหาไม่มีต้นทุน หากมีแต่กำไรงอกเงยให้แก่บุตรธิดาของเราเพียงแต่บิดามารด่าต้องปฏิบัติตัวสื่อให้บุตรธิดารับรู้ถึงความรักที่บิดาและมารดามีต่อบุตรธิดาซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น 1.1 โดยการพูดการบอกบุตรธิดาให้เขารู้ว่า “แม่รักลูกมากนะจ๊ะ” “หนูเป็นลูกที่พ่อแม่รักมากนะลูก”การทำเช่นนี้บุตรธิดาจะรู้สึกมีคุณค่าความมั่นใจในตนเองและบุคคลรอบ ๆ ตัวเขาจะรู้จักรับความรักและรู้สึกให้ความรักคนอื่นและบุตรธิดาจะรู้สึกอบอุ่นใจมากรู้สึกดีกับตัวเอง 1.2 การสัมผัสโอบกอดด้วยความรัก เป็นการสื่อด้วยภาษากายที่บุตรธิดาสามารถรับรู้ได้ 1.3 การมีกิจกรรมร่วมกันเช่น การเล่นกับบุตรธิดา การพาบุตรธิดาไปเที่ยว ไปส่งที่โรงเรียนบ่งบอกถึงความใส่ใจและการใส่ใจก็บ่งบอกถึงความรักที่ดีต่อบุตรธิดา 1.4 สนใจกิจกรรมและเรื่องราวเกี่ยวกับบุตรธิดาอย่างสม่ำเสมอ เช่นตั้งใจฟังเรื่องที่เล่าให้ฟังตลอดถึงถามถึงความเป็นอยู่ของบุตรธิดา 1.5 ทำอะไรให้เป็นพิเศษเช่นซื้อของขวัญมีของฝากในโอกาสสำคัญพิเศษหรือในวันสำคัญของบุตร 1.6 ให้เวลาแก่บุตรธิดาอย่างเหมาะสม 2. มีความเข้าใจในตัวบุตรธิดา ยอมรับลูกอย่างไม่มีเงื่อนไขเข้าใจว่าบุตรธิดาเป็นบุคคลที่มีชีวิตมีจิตใจและมีความรู้สึกที่แตกต่างจากคนอื่น รวมถึงอาจแตกต่างจากบิดามารดาด้วย 3. เป็นตัวอย่างที่ดี บิดามารดาอยากให้บุตรธิดาเป็นอย่างไร ก็ควรทำอย่างนั้นต่อบุตรธิดาเช่นถ้าอยากให้บุตรธิดาพูดสุภาพอ่อนหวานบิดามารดาก็ต้องพูดสุภาพอ่อนหวานต่อบุตรธิดาด้วยเช่นกัน 4. มีความสม่ำเสมอภาค เรื่องกิจวัตรประจำวัน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ระเบียบวินัยมีความคงเส้นคงวาจะช่วยให้บุตรธิดามีความรู้สึกมั่นใจ รู้จักเรียนรู้และกระทำตามกฎระเบียบใน

สังคมโดยเชื่อมโยงจากสังคมภายในบ้านไปสู่สังคมนอกบ้าน 5. มีการลงโทษที่เหมาะสม การลงโทษเป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การลงโทษควรมีเหตุสมควรแก่การลงโทษไม่ควรลงโทษบุตรธิดาด้วยอารมณ์ ควรชี้แจงบอกบุตรธิดาว่าเขากำลังจะถูกลงโทษ เพราะสาเหตุใด พร้อมกับสอบถามความเข้าใจว่า บุตรธิดาเข้าใจหรือไม่และเมื่อลงโทษแล้วควรให้อภัยแก่บุตรธิดาโดยทันที (Yoelao, 1992)

ทิศนา แขมมณี ได้สรุปการอบรมสั่งสอนบุตรธิดาตามวิถีชีวิตไทยไว้ 10 รูปแบบ ดังนี้ 1. การให้อิสระเชิงควบคุม 2. การควบคุมเชิงละเลย 3. การยอมรับแบบไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม 4. การเป็นแบบอย่างบุตรธิดาเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวกและทางลบ 5. การให้บุตรธิดาได้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม 6. การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย 7. การใช้อำนาจในการอบรมสั่งสอนบุตรธิดาผู้ 8. การไม่คงเส้นคงวา 9. การมีผู้ดูแลบุตรธิดาหลายคน 10. บิดามารดาตอบสนองความต้องการของบุตรธิดาเปลี่ยนแปลงไปตามวัยวุฒิภาวะและเพศ เป็นต้น (Khammani, 1992)

สรุป การอบรมเลี้ยงดูทางกาย ทางวาจา ทางใจ และอารมณ์ เป็นเหตุให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคงเป็นปึกแผ่น โดยการแสดงออกด้วยความรักความอบอุ่น ความเข้าอกเข้าใจธรรมชาติของคน การเป็นแบบอย่างที่ดี และให้ความสำคัญในความเสมอภาค

วัตถุประสงค์ที่ 3 บูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ในสังคมไทย พบว่า ในทางพระพุทธศาสนา พ่อแม่มือใหม่ ต้องเป็นผู้มีความสามารถ 4 ประการ คือ 1. เป็นพระพรหมของบุตรธิดา 2. เป็นเทวดาของบุตรธิดา 3. เป็นครูคนแรกของบุตรธิดา 4. เป็นอาหุไนยบุคคล (Tripitakas: 21/63/81) ซึ่งมีความหมายว่า

1. ความสามารถในฐานะเป็นพระพรหม ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร. มารดาบิดา เป็นพรหม (ของบุตร) (Tripitakas: 21/63/107) มารดาบิดาปรารถนาให้บุตรธิดาพ้นทุกข์ คอยสอดส่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งดีและร้าย ให้บุตรธิดาได้ประสบพบเจอแต่สิ่งดีงาม ให้พ้นจากสิ่งที่เป็นภัยร้าย เหตุผลที่มารดาบิดาเป็นพระพรหมของบุตรธิดา เพราะคำว่า “พรหม” หมายถึง ผู้ประเสริฐ ทรงเปรียบพระองค์ว่าเป็นดุจ “พรหม” (Tripitakas: 26/390/331) ตรัสเรียกบุคคลผู้ประพฤติดีงามว่า “พรหม” (Tripitakas: 13/4/4) และตรัสเรียกการประพฤติตนตามพระธรรมวินัย ว่า “พรหมจรรย์” (Tripitakas: 13/4/4)

2. ความสามารถในฐานะเป็นเทวดา คนทั่วไปมักมองเทวดาในฐานะเป็นผู้วิเศษ มีฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ เหาะเหินเดินอากาศได้ ใครมีความปรารถนาสิ่งใด ก็อ้อนวอนขอให้เทวดาปกปักรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัย การที่บุตรธิดามีความประสงค์สิ่งใด มารดาบิดาทำให้สมประสงค์ดังมโนรถ ด้วยเหตุนี้ มารดาบิดาจึงได้ชื่อว่าเป็นเทวดาของบุตรธิดา คอยบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้

3. ความสามารถในฐานะเป็นอาจารย์คนแรก ครูอาจารย์ได้รับการยกย่องให้เกียรติว่าเป็นแม่พิมพ์ของชาติ คือให้คำแนะนำลูกศิษย์ มีหน้าที่ให้วิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน มารดาบิดาก็เช่นกัน เป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรธิดานับตั้งแต่แรกเกิดก่อนบุคคลอื่น เช่น สอนให้รู้จักกิน เดิน นั่ง นอน พูด ตลอดจนความรู้และคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ จวบจนเติบใหญ่

4. ความสามารถในฐานะเป็นอาหุไนยบุคคล (เป็นพระอรหันต์) ลักษณะของอาหุไนยบุคคลเป็นคุณสมบัติของพระอริยสงฆ์เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรสักการบูชา การที่บุตรธิดา ถือกำเนิดมาได้เพราะอาศัยมารดาบิดา เป็นผู้ให้กำเนิด มารดาบิดาเป็นเช่นพระอรหันต์ของบุตรธิดา เนื่องจากเป็นผู้มีอุปการคุณต่อบุตรธิดา

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา มี 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการเสริมสร้างด้านสมรรถภาพ 2) กระบวนการเสริมสร้างด้านเสรีภาพ 3) กระบวนการเสริมสร้างด้านความเสมอภาค ทำให้ทราบสมรรถภาพของมารดาบิดาในการทำหน้าที่พ่อแม่ที่ดี ความสามารถเลี้ยงบุตรธิดาได้ดี ความสามารถส่งบุตรธิดาให้เรียนดี ความสามารถสอนลูกให้เป็นคนดี ได้ทราบเสรีภาพสำหรับครอบครัว เช่น การสร้างเจตนคติที่ดีด้านครอบครัว การสร้างกิจกรรมในครอบครัว กิจกรรมพาลูกเข้าวัด การเตรียมความพร้อมเป็นพ่อแม่มือใหม่ และได้ทราบความเสมอภาคในมิติต่างๆ เช่น ความเสมอภาคทางเพศ ความเสมอภาคทางความคิด ความเสมอภาคในครอบครัว ความเสมอภาคในการตัดสินใจร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักที่จะทำให้สังคมเข้มแข็ง หากครอบครัวอ่อนแอ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยปริยาย หลักธรรมคำสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสั่งสอนบุตรธิดา ที่สามารถนำมาปรับพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว ซึ่งแต่ละหลักธรรมจะมุ่งเน้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ให้อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเข้าใจ การสร้างสัมพันธภาพอันดี ด้วยความเข้าใจกันอย่างมีมิตรไมตรีกับผู้ที่อยู่แวดล้อมหรือผู้ที่เราต้องเกี่ยวข้อง เพราะครอบครัวไม่ใช่แค่ชีวิตของคนภายในเริ่มแต่สามีภรรยาและบุตรเท่านั้น แต่ ครอบครัวนี้เป็นสังคมย่อยหรือเป็นฐานของสังคม สังคมทั้งหมดมาจากครอบครัว ถ้าแต่ละครอบครัวดีแล้ว สังคมของเราก็จะดี เราต้องการให้สังคมประเทศชาติของเราเจริญมั่นคงมีความร่มเย็นเป็นสุขก็ ทำได้โดยทำครอบครัวแต่ละครอบครัวนี้ให้ดี (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2007) ครอบครัวเป็นสถาบัน ทางสังคมที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดทางสายเลือด ทางการแต่งงาน ทางอารมณ์ และมีการเอื้ออาทรเลี้ยงดูกัน (Tantiphlachiva, 2019)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา จะมีแนวทางที่หลากหลาย ดังนั้น บิดามารดาควรปฏิบัติตามหลักการที่เหมาะสม ได้แก่ ให้ความรักความอบอุ่น การสัมผัสโอบกอดด้วยความรัก การมีกิจกรรมร่วมกัน สนใจกิจกรรมและเรื่องราวเกี่ยวกับบุตรธิดาอย่างสม่ำเสมอ หรือ ให้เวลาแก่บุตรธิดาอย่างเหมาะสม (Khammani, 1992) นอกจากนี้ให้มีการลงโทษที่เหมาะสม เพราะว่า การลงโทษเป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การลงโทษควรมีเหตุสมควรแก่การลงโทษไม่ควรลงโทษบุตรธิดาด้วยอารมณ์ ควรชี้แจงบอกบุตรธิดาว่าเขากำลังจะถูกลงโทษ

เพราะสาเหตุใด พร้อมกับสอบถามความเข้าใจว่า บุตรธิดาเข้าใจหรือไม่และเมื่อลงโทษแล้วควรให้อภัยแก่บุตรธิดาโดยทันที (Yoelao, 1992)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ในสังคมไทย จะต้องเป็นผู้มีความสามารถ 4 ประการ คือ 1) เป็นพระพรหมของบุตรธิดา เพราะว่ามารดาบิดาปรารถนาให้บุตรธิดาพ้นทุกข์ คอยสอดส่องเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งดีและร้าย ให้บุตรธิดาได้ประสบพบเจอแต่สิ่งดีงาม ให้พ้นจากสิ่งที่เป็นภัยร้าย 2) เป็นเทวดาของบุตรธิดา เพราะว่า จะเป็นผู้สร้างสรรค์ที่ดีงามในชีวิตของบุตร 3) เป็นครูคนแรกของบุตรธิดา ให้ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ จวบจนเติบใหญ่ และ 4) เป็นอาหุไนยบุคคล เพราะว่าการที่บุตรธิดา ถือกำเนิดมาได้เพราะอาศัยมารดาบิดา เป็นผู้ให้กำเนิด มารดาบิดาเป็นเช่นพระอรหันต์ของบุตรธิดา เนื่องจากเป็นผู้มีอุปการคุณต่อบุตรธิดา ดังนั้น “พระในบ้าน” คือ พ่อกับแม่ เพราะท่านมีความเป็นพระ (ผู้ประเสริฐ) คือคุณธรรมความดีอยู่ในตัว และ ได้ปฏิบัติภารกิจอันเป็นหน้าที่ของตนเองอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ทั้งในด้านจิตใจก็เปี่ยมล้นด้วย ความรัก ความปรารถนาดีและความสงสาร อันเป็นเหตุชักจูงให้ท่านได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ยอมเป็นผู้ให้อยู่ตลอดมา (Phrathammakittivong, 1998)

สรุป

หลักธรรมและหลักการสร้างความมั่นคงของครอบครัว ได้แก่ มงคล 38 ประการ ทิศ 6 พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 สังคหวัตถุ 4 คารวะ 6 เป็นต้น เป็นหลักธรรมที่นำความสำเร็จมาสู่ครอบครัว โดยการดำเนินชีวิตอย่างมีแบบแผน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักธรรมคำสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสั่งสอนบุตรธิดา สามารถนำไปอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูบุตรธิดา และฝึกหัดพัฒนากายวาจาใจให้เป็นมนุษย์ที่เจริญแล้ว ซึ่งแต่ละหลักธรรมจะมุ่งเน้นการวางแผน แนวทางประพฤติปฏิบัติต่อกัน ความรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ของตน การอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรมด้วยความรักความเข้าใจ การสร้างสัมพันธภาพอันดี ด้วยความเข้าใจกันอย่างมีมิตรไมตรี ที่ประกอบไปด้วยความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การมีคู่ครอง ถือกันว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งครั้งหนึ่งในชีวิตของบุคคล เป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทำให้เกิดฐานะและหน้าที่อย่างใหม่ คือ ฐานะแห่งสามี และฐานะแห่งภรรยา พร้อมทั้งหน้าที่ซึ่งผูกพันอยู่กับฐานะทั้งสองนั้นอันเกิดจากความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อกัน ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบนี้มิใช่จำกัดอยู่เพียงในระหว่างคู่สามีและภรรยาเท่านั้น แต่ยังขยายออกไปถึงบุคคลและทรัพย์สิน อันมีมาแต่เดิมของแต่ละฝ่ายอีกด้วย เช่น บิดา มารดา เครือญาติ และมิตรสหายของคู่ครองเป็นต้น ทำให้เกิดผลอีกอย่างหนึ่ง คือ การสมรสนี้เท่ากับเป็นวิธีเพิ่มพูนจำนวนญาติมิตรและทรัพย์สินต่าง ๆ ให้มากมายกว้างขึ้นเป็นทวีคูณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอจากการวิจัย

1.1 ควรมีหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนได้เก็บรวบรวมข้อมูลนำไปบูรณาการหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงระดับอุดมศึกษา รวมถึงคณะสงฆ์ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการเสริมสร้างครอบครอบมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1. ควรสร้างรูปแบบการปลูกฝังศีลธรรมแก่บุตรธิดา ตามหลักพุทธธรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวอย่างยั่งยืน

2.2 จัดทำหลักสูตรอบรมคุณธรรมสำหรับพ่อแม่มือใหม่ ตามหลักพุทธธรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัว เพื่อสร้างครอบครัววิถีพุทธอย่างอย่างยั่งยืน

References

Horsaengchai, S. et al. (2020). The Perspective of Education as Philosophy Changing Acceptation as Buddhist Peaceful Means. *Journal of Arts Management,* 4(1), 180-192.

Intasara, W. (2004). *Life with family*. Bangkok: OS Printing House.

Khammani, T. (1992). *Development Principles and Patterns of Young Children along the Thai Way of Life*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Kulsiripanyo, J. et al. (2015). The Mobility Disabled Military Family's Roles Cause of Security Crime in Three Southern Border Provinces. *National Defence Studies Institute Journal,* 6(4), 51-56.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2007). *Valuable life*. (7th ed.). Bangkok: Pim Suay.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2020). *Partner Ideal life*. Retrieved February 13, 2020, from http://www.watnyanaves.net.

Phra Thammakittiwong (Thongdee Suratejo). *Phra in the house*. Bangkok: Rungreang Printing.

Poopat. (2020). A Model of Parenthood according to Buddhist Psychology. *Journal of Arts Management*, 4(2), 223-238.

Rungmuang, T. Prapawan, P., & Supabhato, P. (2020). The Role of Monks in Educational Management Accordance with the Neo-Humanism Philosophy: A Case Study of Wat Samrong School Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 3(2), 195-208.

Sathira Dhammasathan. (2010). Be happy for you to see a good person for you to see. (4th ed.). Bangkok: Amarin Dharma.

Swasdipanish, K. (1976). *Family Relations*. Bangkok: Wattana Panit.

Thitipasitthikorn, P.P. Yusamran, P.P., & Sodprasert, S. (2020). Conscious Building the Good Citizenship in Community development and Urbanized Buddhist Community in Nakhon Pathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, 3*(1), 63-80.

Vanindananda, N. (1993). *Bushiest Parents' Characteristics as Correlates of Child-Rearing Practices: Behavioral Science Approach*. Bangkok: Srinakharinwirot University.

Yoelao, D. (1992). *Synthesis of Research Results on Child Rearing Practices in Thailand using Meta-analysis Procedure. Summary of the Research Project Srinakharinwirot University Research*. Bangkok: Srinakharinwirot University.

การสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*

A Synthesis of Social Services Learning Model to Promote the Public Mind of the 2nd Year Secondary School Students

[1]รุ่งโรจน์ หวังชม และ ประสงค์ สายหงส์

[1]Rungrot Wangchom and Prasong Saihong

[1]มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1]Mahasarakham University, Thailand.

[1]Corressponding Author's Email: ewangchorm@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การนำเสนอในครั้งนี้เป็นการการสังเคราะห์เอกสารในระยะที่ 1 การศึกษาบริบทสภาพปัจจุบันและแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ในลักษณะพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ เป็นการสอนการคิดที่ดีที่สุด เพราะเป็นการคิดแบบเป็นวงจรมีกระบวนการและขั้นตอนที่จะก้าวไปทีละขั้น ๆ โครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสมบูรณ์เมื่อเยาวชน หรือนักเรียนหรือผู้ปฏิบัติและชุมชนได้รับความสำเร็จร่วมกัน ทุกขั้นตอนของวงจรการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนจะเป็นแนวทางให้ดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชนสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักสำหรับผู้ปฏิบัติ คือ จะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการแต่ละขั้นตอนและผลสะท้อนที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอน ทุกคนจะต้องอภิปรายร่วมกันด้วยคำถามง่าย ๆ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จในงานเรียนรู้และก้าวต่อไป

คำสำคัญ: การสังเคราะห์; รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม; จิตสาธารณะ

---

* Received May 17, 2020; Revised July 20, 2020; Accepted July 20, 2020

Abstract

The research article aims at presenting a synthesis of social services learning model to promote the public mind of the 2nd year secondary school students. This presentation is a synthesis of documents at the 1st phase by studying the context of current conditions, including concepts, theories, and research related to the teaching and learning model by social services. The data was analyzed and synthesized in a descriptive manner.

The research results found that the social services learning model to promote the public mind is the best way to teach thinking for it is a cyclical thinking, with processes step by step. The teaching and learning projects by social services will be complete when youth, students or practitioners and the community receive mutual success. Every step of the teaching and learning cycle by social services will create learning and experiences. What happens at each step is the guidelines for the planning and implementation of activities for the community. The important thing that the practitioners should be aware of is the learning of the processes in each step including its reflections, and that everyone must take part in a discussion with simple questions to create mutual understanding for success in work and further learning in order to move forward.

Keywords: Synthesis; Social Services Learning Model; Public Mind

บทนำ

การรับใช้สังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสำนึกทางสังคม มีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่ชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ความรับผิดชอบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากความเชื่อของปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติหรือ การลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติเสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ (Chuayprom, and Kaewurai, 2016)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย และมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดไว้ว่าคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และพัฒนา

สังคม นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ การปรับตัว ทักษะทางสังคม มีคุณธรรม และจิตสาธารณะ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดี (Office of the Education Council, 2005) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมุ่งปลูกฝังจิตสานึกที่ถูกต้องด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (Office of the National Education Commission, 2002) มีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (Chantawee, Udomsak, and Sritrakarn, 2020)

การพัฒนาจิตสาธารณะในตัวบุคคล ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรม ทำให้กิดจิตสำนึกร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนสู่ความเป็นเมืองที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนในชุมชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงได้มีโอกาสเสนอแนะความคิดร่วมกันในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชน เป็นแสดงออกถึงการมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (Thitipasitthikorn, Yusamran, and Sodprasert, 2020) น้อมนำสู่การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี การเปิดใจยอมรับสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (Horsaengchai, Vatagovito, and Abhinandavedi, 2020) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังจะก้าวสู่วัยรุ่น เด็กในวัยนี้สามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมและเป็นวัยที่เริ่มแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนจะสามารถมองเห็นความแตกต่างสามารถเปรียบเทียบคิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน รู้จักคิดโดยใช้การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตนเอง (Pantumanawin, 1995) ผู้สอนต้องนำเสนอให้นักเรียนตั้งคำถามอันดับแรกของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม คือ เกิดอะไรขึ้นกับชุมชนสังคมของเราทุกคนต้องร่วมคิด ร่วมเห็น ร่วมความรู้สึกเดียวกัน (Joyce, and Weil, 2004) จึงจะรู้ว่าควรจะทำอะไรให้กับชุมชนสังคมของเราทำเพื่ออะไร สิ่งสำคัญหรือจุดมุ่งหมายคืออะไร ทุกคนอภิปรายร่วมกัน แสดงความคิดเห็นความรู้สึกและประสบการณ์ ตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในสังคมและชุมชนคำตอบจึงจะได้ว่าทำเพื่ออะไรเราจะทำอะไรต่อไปให้กับชุมชน สังคมของเราร่วมคิดพิจารณาตัดสินใจช่องทางที่ดีที่สุดเพื่อการสร้างความเข้าใจใหม่และร่วมกิจกรรมในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับชุมชน (National Youth Leadership Council, 2010)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศพบว่า การพัฒนารูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดจิตสาธารณะ มีความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง ทักษะการแก้ปัญหา เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะ

และไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ร่วมกันอภิปรายโต้แย้งเพื่อหาข้อสรุปของประเด็นปัญหาที่เจอในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนเป็นการแนะแนวทางในการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้สัมผัสจริงจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่สังคมได้จัดขึ้นและยังฝึกให้ผู้เรียนถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการผ่านกระบวนการนำเสนออีกด้วย

บทความนี้จะนำเสนอการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข สบายใจ ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดีเหมาะสม ของครอบครัว สังคมและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา สำรวจความต้องการของชุมชนที่ต้องการรับบริการวิชาการจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจีกพิทยาคม

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 1 สวายจีก หมู่ 2 สวายจีก หมู่ 3 หนองปรือ หมู่ 4 บ้านใหม่ หมู่ 5 มะค่า จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และจัดเวทีประชาคมโดยการระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้การสนทนา จัดเวทีประชาคม มีวิธีและขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2.2 กำหนดขอบข่ายการสังเกต และประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุม เสนอแนะเพื่อแก้ไข ซึ่งแก้ไขในประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ว่าวัดได้ครบทุกตัวชี้วัด

2.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 การตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือ

1) ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ไม่ครอบคลุมในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นตัวชี้วัดวัดไม่ครบ

2) ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ไม่ครอบคลุมในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวชี้วัดวัดไม่ครบ

2.5 ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ในการจัดเวทีประชาคม และแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

3.1 ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของการสำรวจความต้องการในการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจีกพิทยาคม ให้บริการสังคม กำหนดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการจัดเวทีประชาคมและระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อหาประเด็นปัญหาและความต้องการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคมและ สังเกตจากการมีส่วนร่วมของชุมชน มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสวายจีกพิทยาคม ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ที่ชุมชนมีสภาพปัจจุบันและความต้องการของชุมชนจากการจัดเวทีประชาคม

3.2.2 ช่วงเวลา และจำนวนนักเรียนที่ชุมชนต้องการให้นักเรียนไปใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

3.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง และขอคำแนะนำเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการศึกษา และวิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนารูปแบบการการเรียนรู้แบบบริการสังคม ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง ระบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญสำหรับใช้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหารายวิชาที่กำหนด ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยออกแบบและจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิผลต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ครอบคลุมด้วย 6 องค์ประกอบ (Joyce, Weil and Calhoun, 2011) ได้แก่1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการ

ตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุนองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้ 6 ประการ คือ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนในรูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องบูรณาการระหว่างความรู้ทางวิชาการและการทำกิจกรรมบริการสังคมควบคู่กันเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์จริง พิจารณาไตร่ตรอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ ทั้งนี้ผู้เรียนและชุมชนจะต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ผลการวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือ การส่งเสริมจิตสาธารณะ การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากความเชื่อของปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติหรือ การลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ตรง ได้ทดลองปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือ ร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการกระทำและรู้จักการวางแผนแก้ปัญหาร่วมกัน มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกันกับชุมชนที่ตนเรียนรู้และผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมที่คาดว่าจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ที่มาแนวคิด/ทฤษฎี ขั้นตอนและส่วนที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
แนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning)	1.ขั้นการเตรียมการ (Preparation)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและ	แนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมบริการสังคม และการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วน

		กำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	ร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคมในขั้นแรกนักเรียนควรจะมีความรู้เกี่ยวกับ 1.1 การสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน 1.2 การเลือกและวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่คาดหมาย 1.3 ระบุชื่อองค์กรและการขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน 1.4 กำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมบริการสังคม
	2.ปฏิบัติการ (Action)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุข ให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ซึ่งจะต้อง 2.1 เป็นการปฏิบัติอย่างมีความหมาย 2.2 มีการบูรณาการทางวิชาการ 2.3 เป็นการพัฒนาอย่างเหมาะสม 2.4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2.5 มีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง

		ชุมชนและสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	
	3.การสะท้อนกลับ (Reflection)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ	ขั้นที่ 3 ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การบริการสังคม และการประยุกต์การเรียนการสอนของนักเรียน ในเชิงวิชาการบริบทส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมทางสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อนกลับนี้มีหลายประเภท ได้แก่ 3.1 การอภิปราย 3.2 การเขียนบรรยาย 3.3 การอ่าน 3.4 การแสดงความคิดออกมาในเชิงศิลป์ 3.5 โครงงานนักเรียน 3.6 การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ

		2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	
	4.เฉลิมฉลอง (Celebration)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนถือเป็นการปิดกิจกรรมการบริการสังคม การเฉลิมฉลองอาจประกอบด้วย 4.1. การประชุมโรงเรียน 4.2 การใช้สื่อพิเศษ 4.3 การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริการสังคม 4.4 การมอบใบประกาศนียบัตร 4.5 การจัดงานเลี้ยง 4.6 การฉลองในสถานที่ที่จัดการบริการสังคม (เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะที่นักเรียนไปช่วยทำความสะอาด)

จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ในการจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3)ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนซึ่งด้านขั้นตอนการ

จัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) ลงมือปฏิบัติการ 3) การสะท้อนกลับ และ 4) เฉลิมฉลอง

องค์ความรู้ใหม่

การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ตรง ได้ทดลองปฏิบัติเสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือ ร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการกระทำและรู้จักการวางแผนแก้ปัญหาร่วมกัน มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกันกับชุมชนที่ตนเรียนรู้และผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมที่คาดว่าจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะ สามารถนำเสนอได้ดัง แผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพที่ 1 สมารถอธิบายได้โดยสังเขปดังนี้

1) การเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมบริการสังคมและการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคม

2) ปฏิบัติการ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้

3) ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การบริการสังคม และการประยุกต์การเรียนการสอนของนักเรียนในเชิงวิชาการบริบทส่วนตนและบริบททางสังคม

4) เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนถือเป็นการปิดกิจกรรมการบริการสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนซึ่งด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) ลงมือปฏิบัติการ 3) การสะท้อนกลับ และ 4) เฉลิมฉลอง การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสะท้อนวิธีการเรียนรู้ของบุคคล สอดคล้องกับจุดประสงค์และวิธีการประเมินผล สนับสนุนการมีส่วนร่วมมีลำดับขั้นตอนของการเรียน สามารถปรับใช้กับทุกระดับชั้นเรียนและความหลากหลายของกลุ่มผู้เรียน การกำหนดกรอบโครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่เสนอแนะไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมนั้น ควรมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การบรรลุประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้การตอบสนองและการปรับตัวของผู้เรียน กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีสมรรถนะและความสะดวกเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ เงื่อนไขบริบทแวดล้อมในการตอบสนองและการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุผลในข้อมูลข่าวสาร ความคิด (Ideas) ทักษะ ค่านิยม วิธีการคิดและวิธีการปฏิบัติหรือการแสดงออกของผู้เรียน รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการรู้คิด และงานทางสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานของการเรียนรู้ (Joyce, and Calhoun, 2011)

การรับใช้สังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสำนึกทางสังคม มีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่ชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ความรับผิดชอบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากความเชื่อของปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติหรือ การลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติเสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ (Chuayprom, and Kaewurai, 2016) การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม คือ เกิดอะไรขึ้นกับชุมชนสังคมของเราทุกคนต้องร่วมคิด ร่วมเห็น ร่วมความรู้สึกเดียวกัน จึงจะรู้ว่าควรจะทำอะไรให้กับชุมชนสังคมของเราทำเพื่ออะไร สิ่งสำคัญหรือจุดมุ่งหมายคืออะไร ทุกคนอภิปรายร่วมกันแสดงความคิดเห็นความรู้สึกและประสบการณ์ ตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในสังคมและชุมชนคำตอบจึงจะได้ว่าทำเพื่ออะไรเราจะทำอะไรต่อไปให้กับชุมชน สังคมของเรา

ร่วมคิดพิจารณาตัดสินใจ ช่องทางที่ดีที่สุดเพื่อการสร้างความเข้าใจใหม่และร่วมกิจกรรมในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับชุมชน (National Youth Leadership Council, 2010)

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยประสบการณ์จริงและใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมในปัจจุบันเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำจริง โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคม ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในการคิดไตร่ตรองและสะท้อนความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามศักยภาพของตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนควรให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ จากการฝังตัวอยู่ในชุมชนเพื่อให้ค้นพบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

References

Chantawee, B., Udomsak, P. V., & Sritrakarn, T. (2020). A Study of Responsibility Development of Students in 21St Century Opportunity Expansion School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1. *Journal of Arts Management,* 4(1), 23-33.

Chuayprom, S., & Kaewurai, W. (2016). A Development of Activities Model to Enhance Public Mind through Service Learning for Elementary Students. *Lampang Rajabhat University Journal,* 5(2), 133-146.

Horsaengchai, S., Vatagovito, P. P., & Abhinandavedi, P. W. (2020). The Perspective of Education as Philosophy Changing Acceptation as Buddhist Peaceful Means. *Journal of Arts Management,* 4(1), 180-192.

Joyce, B., & Weil, M. (2010). *Models of Teaching*. United State of America: Prentice Hall International.

Joyce, B. R., & Weil, E.A. (2004). *Models of Teaching*. (7th ed.). London: Allyn & Bacon.

National Youth Leadership Council. (2010). *Standard & Curriculum Integration, Best Pratices, Reflection, Youth Voice & Leadership*. Retrieved January 12, 2020. From http://www/nyle.org.

Office of the Education Council. (2005). *National Education Standards*. Bangkok: Office of the Education Council.

Office of the National Education Commission. (2002). *National Education Act B.E. 2542 and Amendment B.E. 2545*. Bangkok: Office of the National Education Commission.

Pantumanawin, P. (1995). *Ethical Tree Theory of Research and Human Development*. Bangkok: National Institute of Development Administration.

Thitipasitthikorn, P. P., Yusamran, P., & Sodprasert, S. (2020). Conscious Building the Good Citizenship in Community development and Urbanized Buddhist Community in Nakhon Pathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, 3*(1), 63-80.

Wattanathamsiri, P., & Sanjohn, S. (2000). Desirable Thai Consciousness. Bangkok: October Printing.

รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการ
สร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม*

Systematic administration model for self-reliance potential project of the Buddhist Dhamma Medicine Volunteers

[1]หมายขวัญพุทธ กล้าจน, จิตรกร โพธิ์งาม และ กิตติรัตน์ สีหปัณฑ์

[1]Maikwanphut KlaJon, Jittrakorn Po-ngam and Kitirat Sihaban

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[1]Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: maikwanphut.kG60@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพรูปแบบ พัฒนารูปแบบ ประเมินรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เครื่องมือที่ใช้ แนวทางสัมภาษณ์ เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วม สนทนากลุ่ม ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ SWOT เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัยคือ1) ศึกษาสภาพ 3 ด้านคือ พระธรรมคำสอนที่นำมาใช้ กิจกรรมต่างๆในระหว่างอบรม และการจัดการบริหารบุคลากร โดยประเมินสถานการณ์ทั้งจุดดี จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ผลคือสมควรพัฒนาระบบ บริหารงานบุคคล 2) พัฒนารูปแบบมี 6 องค์ประกอบ (1) หลักการแนวคิดบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ (2) ปณิธานขององค์การพึ่งตนและช่วยคนช่วยโลก (3) วัตถุประสงค์รูปแบบสืบสานพระพุทธศาสนา (4) การดำเนินการรูปแบบ มี 5 ข้อ คือ 1. จัดการบุคลากรจิตอาสาแนวพุทธมี 4 ส่วน คือ การสรรหาบุคลากร การธำรงรักษา การอบรมพัฒนา การคัดคนออก 2. จัดการความหลากหลายบุคลากรจิตอาสาด้วยการเคารพผู้นำและหมู่กลุ่มที่ดี 3. การพัฒนาบุคลากรจิตอาสาด้วยความรู้ เรียนรู้ การเรียนรู้จากพื้นที่ ปฏิบัติจริง 4. จิตอาสานักพัฒนา 5. สร้างพันธมิตรเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน (5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จอุดมการณ์ร่วมแห่งชีวิต (6) การประเมินผล ความเข้าใจในประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก, ชำนาญในการทำงานอย่างสัมมาทิฏฐิ , เชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส และเข้าใจปรับอุปนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม สู่บุคคลวรรณะ 9 3) การประเมินรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบการโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60)

คำสำคัญ: บริหารงานเชิงระบบ; โครงการสร้างศักยภาพพึ่งตน; จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

---

* Received April 8, 2020; Revised August 1, 2020; Accepted January 25, 2021

Abstract

The research article applied research and development (R&D) process with the objectives to study the conditions of a model, to develop a model, and to assess a systematic management model for the project on building potentiality for self-reliant of Dhamma medical volunteers. The research instruments consisted of a guideline for in-depth interviews, participatory observation, and focus group discussion. The qualitative data were proceeded by content analysis and SWOT analysis, while the quantitative data were proceeded by using a questionnaire. The statistics used were frequency and percentage.

The results of the research found as follows: 1) There are 3 aspects of model conditions that were studied, namely, the Buddhist teachings that were applied, the activities during the training, and personnel management, by assessing strengths, weaknesses, opportunities, and threats. The results found that the systems, as well as personnel management, should be developed; 2) There are 6 components for developing a model which are (1) The concepts of human resource management based on the Buddhist ways, (2) The organization's determination to be self-reliant and help people to save the world, (3) The objectives of a model inherit Buddhism, (4) The implementation of a model consists of 5 steps which are 1. The management of Buddhist volunteers comprising 4 parts i.e., recruitment, maintenance, training and development, elimination, 2. The management of a diversity of volunteers with respect for leaders and groups, 3. The development of volunteers with knowledge, field-based learning, and real practice, 4. “Developer” volunteers, 5. Creating network partners to learn together, (5) The conditions for success and the shared ideology, (6) The assessment of understanding in the application of Buddhist teachings in the Pali Canon, expertise in working based on Sammādiṭṭhi (Right View) and removing *Kilesa* (defilement), understanding and adjusting habit and attitudes in order to become a person of the 9 virtuous practice; 3) The assessment of a systematic management model for the project on building potentiality for self-reliant of Dhamma medical volunteers by experts overall is found to have suitability at the highest level ($\overline{X}$ = 4.77) and feasibility at the highest level ($\overline{X}$=4.60).

Keywords: Systematic Management; Project on Building Potentiality for Self-Reliant; Dhamma Medical Volunteers

บทนำ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization Theory) ได้เกิดขึ้นและสร้างแต่ความเจริญทางวัตถุ มิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อจิตใจ ผู้คนมีความฟุ้งซ่าน เพ้อฝัน หดหู่ สิ้นหวัง ทะเลาะแตกร้าว เป็นความทุกข์ใจจากพฤติกรรมแก่งแย่ง แข่งขัน เอาตัวรอด อยากได้ดั่งใจหมาย ทั้งเงินเดือน ตำแหน่ง ลาภยศ สรรเสริฐ เกิดความเสื่อมถอยในทุกมิติที่สัมพันธ์กับมนุษยชาติ ทั่วโลกต่างยึดถือปฏิบัติตามกระแสหลักทุนนิยมมายาวนาน ประเทศกลายเป็นประเทศกำลังพัฒนาในสายตาของชาวโลก ในปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2017-202) กำหนดให้คนดีมีศีลธรรมเป็นจุดเป้าหมายหลักของการพัฒนา เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบบูรณาการและองค์รวมอย่างเป็นระบบ ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องภูมิปัญญาบูรณาการบนฐานคิดพุทธปรัชญา : ยุทธศาสตร์ทางเลือกในการพัฒนาสังคมไทย (Sangsehanat, 2006) กล่าวไว้ว่าการพัฒนาคนต้องมีทั้งแนวลึกในระดับบุคคลและแนวกว้างในระดับสังคมหรือโลก ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการมีเป้าหมายชีวิตคน เป็นคนดีมีศีลมีธรรม พร้อมพัฒนาปรับเปลี่ยน เพราะคนไม่มีศีลจะมีทุกข์ ไม่สบายกายใจ หลักธรรมทางพุทธศาสนาสอนว่า เราพ้นทุกข์ได้ถ้าเราเปลี่ยนแปลงได้ การเป็นจิตอาสาเป็นการประกอบสัมมาอาชีพทำงานฟรีและเป็นคนดีของสังคม แรงจูงใจของจิตอาสาต้องเริ่มจากตัวจิตอาสาที่มีอุดมการณ์ในการทำงานด้านนี้ เกิดจากจิตภายในและเกิดจากการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรมที่ดี (Jaruwanchai, 2018) การนำพระธรรมไปสังเคราะห์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตในการพึ่งตนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาหรือจิตวิญญาณให้เจริญขึ้นๆ มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักแห่งการพึ่งตนเอง เป็นคำสอนที่แสดงให้เห็นถึง หลักการพัฒนาตนเองของปัจเจกบุคคล จากการพัฒนาในเบื้องต้น ในการดำรงชีวิตจนสามารถยกระดับจิตของตนให้ก้าวสู่การพึ่งอันประเสริฐอย่างมั่นคงด้วยการบรรลุธรรม เป็นอิสระหลุดพ้นจากกิเลสได้อย่างถาวร (Phramaha Yutthana Narachettho, 2013) ลักษณะของมนุษย์พัฒนาคือ พึ่งตนเองได้อย่างอิสระเสรี สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutt), 2003) บุคคลที่พึ่งพาตนเองได้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นบุคคลที่แสดงออกถึงความพยายามที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่ตนมีอยู่กระทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง (Phrakru Niwitpanyakorn (Tulaphongsaruk), 2012)

องค์การแพทย์วิถีธรรมเป็นองค์การไม่แสวงหากำไร ทำงานสาธารณสุขเกี่ยวกับสุขภาพพึ่งตน มีการบริหารจัดการแบบผสมผสาน โครงสร้างขององค์การไม่ชัดเจนและยืดหยุ่นต่อองค์ประกอบ มีปัญหาการบริหารจัดการบุคลากร ซึ่งองค์การมีเจตนารมณ์สร้างจิตอาสาให้มีศักยภาพพึ่งตนเป็นบุคคลวรรณะ 9 มีการอบรมด้วยกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ดี มีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ทำงานเป็นหมู่คณะได้ อยู่ด้วยชีวิตพอเพียง เรียบง่าย ร่างกายแข็งแรง พึ่งตนเองและช่วยผู้อื่นได้จริงในทุกมิติต่างๆ (Jitsaeng, 1918) ซึ่งองค์รวมของสุขภาวะพึ่งตนในด้านกาย จิตใจ สังคมและปัญญา เป็นรากฐานต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสา และกระบวนการพัฒนาคุณภาพที่เหมาะสม (Damnoen, Inthapho, and Chaivoramankul, 2020) ฝึกดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท รู้เท่าทัน มีสติ มีความรู้ความเข้าใจในตัวเอง ใจเย็น มีเหตุผลมากขึ้น นำปัญญามาเป็นตัวนำทางและควบคุม

พฤติกรรมจนหลุดพ้นจากปัญหา ดับทุกข์ได้ ทำให้เป็นอิสระ สดใสเบิกบาน สุขสงบอย่างแท้จริง (Phramaha Kraiwan Chinatuttiyo, 2019)

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างบุคลากรขององค์การมีความสำคัญเพื่อได้บุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ สามารถพึ่งตนและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ การบริหารงานบุคคลมีความจำเป็นและสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุน ควรมีการปรับการบริหารจัดการบุคคลให้เหมาะสม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากรพึ่งตน และนำมาบูรณาการร่วมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ ให้เกิดการพัฒนาและเจริญรุ่งเรือง มีงานวิจัยกล่าวถึงการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคลากรนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่ สรรหาบุคคลเข้าทำงาน ดูแลรักษาคนจนพ้นออกจากตำแหน่ง (Ketsin, 2007) สอดคล้องกับการศึกษาของ (Memak, 2012) การพัฒนาบุคลากรยังเป็นกระบวนการสร้างเสริมศักยภาพบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดียิ่งขึ้นและ พัฒนาการบริหารงานบุคคลเป็นการฝึกอบรมต่างๆ สร้างความสามารถ ทักษะ และความรู้ตลอดจนทัศนคติที่ดี ต่อตนเองและองค์การด้วยระบบการจัดการบริหารงานบุคคล (Singsa, 2013) ดังนั้นการคัดคนเข้ามาเป็นจิตอาสา มีความจำเป็นและสำคัญ ควรเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ที่ระบุการมาเป็นจิตอาสาที่ชัดเจนขึ้น ตามวัตถุประสงค์หลักขององค์การในการขับเคลื่อนสืบสานพระพุทธศาสนา และได้จิตอาสาที่มีคุณลักษณะบุคคล“วรรณะ 9”ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกคือ เป็นมนุษย์น่าเลื่อมใส น่ายกย่อง และน่าสรรเสริญคือ 1) เป็นคนเลี้ยงง่าย 2) บำรุงง่าย 3) มักน้อย กล้าจน 4) สันโดษ ใจพอ 5) ขัดเกลา 6) กำจัดกิเลสด้วยศีลเคร่ง 7) อาการน่าเลื่อมใส 8) ไม่สะสม และ 9) ปรารภความเพียร ยอดขยัน ทั้งหมดเป็นมาตรฐานแห่งความดีงาม เป็นอุดมคติของมนุษย์ในสังคม เป็นสิ่งดี สิ่งเลิศสูงสุดที่ควรกระทำ เป็นแนวทางสู่การเป็นบุคคลในอุดมการณ์ขององค์การแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่สวนป่านาบุญเป็นศูนย์สุขภาพพึ่งตนขององค์การแพทย์วิถีธรรม มาเป็นพื้นที่ทดลองแบบเจาะจง 4 ศูนย์ คือศูนย์จังหวัด มุกดาหาร สุพรรณบุรี แพร่ และนครศรีธรรมราช และพื้นที่ทดลองที่ “ภูผาฟ้าน้ำ” จังหวัดเชียงใหม่ มาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์สถานการณ์ภายในและภายนอก และมาร่างและพัฒนารูปแบบ โดยผ่านขบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ มีพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักของการบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ได้รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบ โครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
2. พัฒนารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบ โครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
3. ประเมินรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบ โครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งเก็บข้อมูลใน 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พัฒนาเชิงคุณภาพด้วย 3 ประเด็นดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก ร่วมกับเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำไปใช้ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกในวิถีชีวิตจิตอาสา การพึ่งตน 7 มิติในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การปกครอง สุขภาพ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การสื่อสาร 2) ศึกษากิจกรรมต่างๆระหว่างการอบรมเช่น การปฏิบัติกิจสวดมนต์ การขัดเกลาจิตใจระหว่างอบรมด้วยบททบทวนธรรมและจับกลุ่มสนทนาธรรม การทำงานหรือบำเพ็ญบุญตามฐานงาน การดูแลสุขภาพ 5. วิจัยตนเองเป็นด้วยหลักอาริยสัจ 4 3) ศึกษาวิธีการจัดการบริหารบุคลากร คือการบริหารจัดการแนวพุทธ วิธีการจัดการบริหารงานบุคลากรจิตอาสา คนทำงานฟรี ปัญหาการบริหารงานบุคลากร จิตอาสา มีกลุ่มเป้าหมายที่ 1ได้แก่ จิตอาสา ระดับคบคุ้น ระดับเตรียม ระดับจร และระดับประจำ ตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 16 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จาก 4 ศูนย์ ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร, จังหวัดนครศรีธรรมราช, จังหวัดแพร่ และจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มเป้าหมายที่ 2 ระดมสมองสนทนากลุ่ม โดยคณะกรรมการ (จิตอาสาประจำ)จาก 4 ศูนย์ จำนวนรวม 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นจิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรมตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป เพื่อยืนยันข้อมูล หรือถ้าข้อมูลที่ยังคลุมเครือ โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ่ง และสภาพบริเวณโดยรอบ วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลจากเอกสารระดับทุติยภูมิ คือ พระสงฆ์หรือสมณะ 2 รูป และข้อมูลภาคสนาม นำมาถอดเทปอย่างละเอียดเพื่อมาวิเคราะห์เนื้อหา และมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทำการวิเคราะห์ประเมินสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกขององค์การแพทย์วิถีธรรม ด้วยการวิเคราะห์ SWOT

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบฯ โดยการสร้างและทดลองใช้รูปแบบฯ

จากการศึกษาระยะที่ 1 ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์มา นำมาร่างรูปแบบ โดยนำแนวคิด ทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์ใช้กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ นำเสนอร่างรูปแบบนั้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เป็นระยะการพัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มวิพากษ์ เสนอแนะร่างรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์จำนวน 7 คน ได้แก่ประธานผู้นำองค์การ รองประธานองค์การ ผู้รับใช้เครือข่าย เจ้าหน้าที่ผู้บริหารจัดการบุคคลองค์การภายใน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การพัฒนามนุษย์ เป็นการบูรณาการบริหารงานบุคลากรกับหลักพระธรรมในพุทธศาสนาขององค์การแพทย์วิถีธรรม ได้รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมี 6 องค์ประกอบคือ หลักการ ปณิธานขององค์การ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ การประเมินผล เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ มีวิธีการดำเนินการ 5 องค์ประกอบคือ 1) การบริหารจัดการบุคลากรจิตอาสาแนวพุทธ 2) การจัดการความหลากหลายบุคลากรจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 3) การพัฒนาบุคลากรจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม : การจัดการความรู้ การเรียนรู้ และการอยู่และทำงานพื้นที่ปฏิบัติจริง 4) จิตอาสานักพัฒนา คือ ผู้นำองค์การแพทย์

วิถีธรรม, จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเชิงบุคคล, จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเชิงระบบ (มติหมู่) 5) สร้างพันธมิตรเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน

นำรูปแบบการบริหารเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มาทดลองใช้ ณ ศูนย์ภูผาฟ้าน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ อบรม “พระไตรปิฎก” จำนวน 7 วัน วันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2563 ตั้งแต่ 04.00 น.-18.30 น. กลุ่มเป้าหมาย เฉพาะสมาชิกเครือข่ายภาคเหนือ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือผ่านการอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรมหลักสูตร 5 วันขึ้นไป อย่างน้อย 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมทดลองอยู่ฐานะ “ผู้บำเพ็ญ” ที่สมัครใจเข้าร่วมอบรม จำนวน 60 คน มีกิจกรรมคือ สวดมนต์ ตั้งกลุ่มสนทนาธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจ อบรมคำสอนในพระไตรปิฎกและทบทวนธรรม การทำงานหรือบำเพ็ญบุญตามฐานงาน การดูแลรักษาร่างกายด้วยหลักเทคนิค 9 ข้อของแพทย์วิถีธรรม การวิจัยตนเองด้วยหลักอริยสัจ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบวัดอุดมการณ์ แบบบันทึกรายบุคคล มีรายละเอียดคือ 1) สอบถามแรงจูงใจที่เข้าองค์การแพทย์วิถีธรรม 2) ความคิดเห็นการปฏิบัติตนของผู้เข้ารับการอบรมด้าน เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อม ปกครอง และการสื่อสาร 3) ความคิดเห็นกิจกรรมในการอบรม “พระไตรปิฎก” 4) แบบประเมินด้านความเข้าใจประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก ความเข้าใจชำนาญงานอย่างสัมมาทิฏฐิ ความเข้าใจเชี่ยวชาญขัดเกลากิเลสและความเข้าใจปรับอุปนิสัย ทัศนคติเป็นบุคคลวรรณะ 9 ด้วยการทดลองก่อนและหลังอบรม 5) แบบวัดอุดมการณ์ร่วมแห่งชีวิต ทดลองก่อนและหลังการอบรม การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบด้วย Dependent Samples t-test และเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 หลังทดลองรูปแบบนำมาให้ตรวจสอบประเมินรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบ เป็นการพัฒนาเชิงปริมาณ และคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเกณฑ์คือ เป็นผู้มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บริหารงานบุคลากรการแพทย์วิถีธรรม การพัฒนาสังคม จัดการประชุมเพื่อประเมิน ในงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในความเข้าใจประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก ความเข้าใจชำนาญงานอย่างสัมมาทิฏฐิ ความเข้าใจเชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส ความเข้าใจปรับอุปนิสัย ทัศนคติสู่บุคคลวรรณะ 9 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 สภาพ บริบท รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมี 3 ประเด็นดังนี้

1. ศึกษาหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำไปใช้ 2. ศึกษากิจกรรมต่างๆระหว่างอบรม 3. ศึกษาวิธีการจัดการบริหารบุคลากร

1) วิเคราะห์และสังเคราะห์หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก ร่วมกับเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำไปใช้ “สุขภาวะพึ่งตน” ทาง กาย จิต สังคม และปัญญา ได้แนวทางการปฏิบัติ 5 อย่างพัฒนาศักยภาพพึ่งตนของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมดังนี้ 1. ปฏิบัติศีล 5 เป็นอย่างน้อย 2. เลิกอบายมุข 3. รับประทานอาหารมังสวิรัติ 4. ฟังมติหมู่กลุ่มคนดีมีศีล 5. ทำงานฟรี

2. ศึกษากิจกรรมต่างๆระหว่างอบรม ผู้เข้ารับการอบรมได้ความรู้และประโยชน์ในการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ได้ความรู้ใหม่ๆจากการลงฐานงาน รู้จักการล้างกิเลสระหว่างทำกิจกรรม รู้จักตนเอง อยู่กับความจริง พัฒนาตนเองสร้างภาวะผู้นำ ขจัดความขลาดกลัว เห็นคุณค่าของเวลา สำรวม ใจเย็น เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การเสียสละของพี่เลี้ยง รู้ความพร้อมเพียง ในหมู่คณะฟังมติหมู่

3) ศึกษาวิธีการจัดการบริหารบุคลากร 4 ประเด็นดังนี้ 1. แนวคิดการบริหารจัดการแนวพุทธ ด้วยหลัก สัปปุริสธรรม 7อปริหานิยธรรม7 สาราณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 2. วิธีการจัดการบุคลากรจิตอาสา ด้วยการการวางแผนงาน การสื่อสาร ประสานงาน การประเมินผลบุคลากรจิตอาสา 3. คนทำงานฟรี คนตั้งใจทำงานฟรี มาเสียสละ เป็นอาชีพสัมมาทิฏฐิ เป็นอาชีพไม่ใช่ลาภแลกลาภ ได้รับความสุขมีปีติจากการทำความดีที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เผื่อแผ่แบ่งปัน ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักคิดและสร้างสรรค์งานที่ดีมีประโยชน์ และได้พบหมู่กลุ่มคนดีมีศีลมาทำดีร่วมกัน 4. ปัญหาการบริหารงานบุคลากรจิตอาสาขาดการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและเป็นระบบ ไม่สามารถดึงศักยภาพของจิตอาสา กระบวนการกลุ่มหรือทำงานเป็นทีมไม่ชัดเจน ไม่กล้าแสดงออก ขาดสร้างภาวะของการเป็นผู้นำ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาและประเมินสภาพแวดล้อม นำข้อมูลทั้งจุดดี จุดอ่อน มาเปรียบเทียบกับโอกาส - อุปสรรค การวิเคราะห์ SWOT จะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบที่นำมาเป็นส่วนในการร่างรูปแบบดังนี้

1. จุดแข็ง-โอกาส ผู้นำองค์การและจิตอาสาองค์การมีธรรมะเป็นพื้นฐาน ควรเร่งสร้างเร่งพัฒนาจัดตั้งหน่วยบุคลากรขึ้นมาที่จะมาดำเนินการจัดการบริหารงานบุลากรในองค์การ ให้จิตอาสามีศักยภาพพึ่งตนมากยิ่งขึ้น จะได้ทำงานเชื่อมร้อยประสานงานกับองค์การของรัฐ และสนับสนุนการทำงานที่ให้เกิดประโยชน์

2. จุดอ่อน-อุปสรรค ปัญหาการบริหารงานบุคลากร ขาดการบริหารงานบุคลากรจิตอาสาอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและเป็นระบบ และองค์การมีอุปสรรคเพราะไม่ใช่งานแพทย์กระแสหลัก ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร จึงเร่งสร้างกลยุทธ์ ป้องกันตัว (defensive strategy) .คือให้มีการประชุมภายในบ่อยๆ สามัคคีพูดคุย ปรึกษา ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกจิตอาสาเข้ามาทำงาน พัฒนาบุคคล ให้ความรู้ให้มากขึ้น สร้างความมั่นใจ มีกำหนด เงื่อนไข วินัย บทลงโทษจริงจัง หรือสร้างความเข้าใจในการเป็นจิตอาสาประจำให้ชัดเจนในความยั่งยืนและปลอดภัย เสริมสร้างอุดมการณ์ร่วมจิตอาสากับองค์การ

3. จุดอ่อน-โอกาส จิตอาสาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ทำงานไปด้วย ลดกิเลสไปด้วย ทุกคนมีเจตนาดีมาทำงานช่วยผู้อื่น สังคมยอมรับ สถานการณ์องค์การมีโอกาสทั้งการเชื่อมร้อยกับองค์การต่างๆ และหน่วยงานของรัฐกับเอกชน มีความเข้าใจกัน แต่จุดด้อยคือจิตอาสายังขาดวิสัยทัศน์ และประมาณที่เหมาะควรต้องเรียนรู้ และพัฒนายิ่งๆขึ้น องค์การต้องสนับสนุนการอบรมต่างๆ เช่น การอบรมพระไตรปิฎกเป็นฐานการบริหารขององค์การ อบรมการมีพี่เลี้ยงให้จิตอาสาเข้าใจในหน้าที่ของพี่เลี้ยงที่ดี อบรมการเป็นผู้นำที่ดีที่ต้องกล้าหาญ เสียสละ สร้างขวัญ กำลังใจ ให้เกิดความมุ่งมั่นจะช่วยองค์การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา ด้วยการพยายาม ดึงพลังหรือศักยภาพจิตอาสาที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดมากที่สุดต่อตนเองและผู้อื่น

4. จุดแข็ง-อุปสรรค องค์การแพทย์วิถีธรรมและจิตอาสาสามารถยืนได้ด้วยตนเองและสามารถพึ่งตนได้อย่างแข็งแรง เป็นจุดแข็งที่สามารถฝ่าวิกฤติได้ แม้ทางสังคมมองว่าเป็นการแพทย์ไม่ได้ผล ช้า เชย ไม่ทันสมัย แต่องค์การแพทย์วิถีธรรมอยู่ได้มา และช่วยคนได้มากมาถึงปัจจุบัน องค์การต้องพัฒนาจิตอาสา ขยายเครือข่าย ประสานงาน ติดต่อต่อเนื่อง ไม่ขาดข้อมูล ไม่รอ ไม่หวัง แต่ทำเพื่อมวลมนุษยชาติ

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการพิจารณาพัฒนารูปแบบฯ เป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาและ สภาพแวดล้อม ภายนอกและภายในด้วย SWOT Analysis พบว่ามีการพัฒนาทางด้านจิตใจดีขึ้นตามศักยภาพของแต่ละคนที่มีเป็นลำดับๆ และองค์การแพทย์วิถีธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์ มีการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนกระตุ้นเป็นระยะๆ แต่การพัฒนาด้านระบบงานบุคลากรในกิจกรรมต่างๆขององค์การยังติดขัด ไม่ราบรื่น ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยจึงได้ร่างรูปแบบฯนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบฯ

การสร้างหรือพัฒนารูปแบบฯในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นผู้วิจัยยกร่างรูปแบบนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมกันวิพากษ์ แนะนำ ปรับปรุง แก้ไข ได้แนวคิดและแนวทางปฏิบัติจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ได้รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีองค์องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) ปณิธานสู่ความสำเร็จขององค์การ 3) วัตถุประสงค์ 4) ประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 6) วิธีการดำเนินการมี 5 ข้อ 1.การบริหาจัดการบุคลากรจิตอาสาแนวพุทธ ประกอบด้วย การสรรหา การธำรงรักษา การพัฒนาอบรม การพ้นจากตำแหน่งหรือออกจากงาน 2. การจัดการความหลากหลายบุคลากรจิตอาสา 3. การพัฒนาบุคลากรจิตอาสา 4. จิตอาสานักพัฒนา 5. สร้างพันธมิตรเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม **ณ** ภูผาฟ้าน้ำ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ อบรม“พระไตรปิฎก”จำนวน 60 คน เป็นเวลา 7 วัน สรุปผลการทดลองกลุ่ม“ผู้บำเพ็ญ”ต่อการใช้รูปแบบฯ จากการทดลองมีผลดังนี้

“ประหยัด ใช้เสื้อผ้าน้อยลง มีมากเอาไปบริจาค ทานยาเคมีน้อยลง ใช้สมุนไพรไทยเป็นยาและกินอาหารเป็นยา มีอะไรดีๆจะเอาไปแจกจ่ายแบ่งปัน ทำงานฟรีได้ มีหมู่มิตรดีช่วยเหลือ”

“จะสามัคคีขึ้นในระหว่างครอบครัว จะไม่บังคับใจ ทำตามเท่าที่ได้ นัดเพื่อนๆไปทำกิจกรรมโรงบุญ ทำอาหาร มังสวิรัติฟรี ช่วงวันเฉลิม วันพระ วันปีใหม่ฯ พาเด็กๆทำกิจกรรมไปเป็นจิตอาสาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ไม่เที่ยวเตร่ ทำอาหารรับประทานเองที่บ้านประหยัดมีประโยชน์ มีความสุข”

“รู้จักใช้มติหมู่ ไม่ทำคนเดียวตามใจตนเอง เพราะไม่ได้ล้างความเอาแต่ใจ ให้ความเคารพผู้นำมีศีลมีคุณธรรม ศรัทธาเพื่อนในส่วนดี และเมตตาเพื่อนในส่วนด้อย หัดรักและเข้าใจคนอื่น”

“รับประทานอาหารสุขภาพปรับสมดุลร่างกายเป็น แยกแยะผักฤทธิ์ร้อน-เย็นได้ รู้ว่าอาหารอร่อยปรุงมาก มีผลต่อสุขภาพที่เสื่อมโทรม เจ็บป่วย การออกกำลังกาย ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ รู้จักถอนพิษร้อนเกินเย็นเกินของร่างกายได้”

“ไม่สนับสนุนลูกไปวิ่งแข่งขันสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้แต่วิชาเพิ่มทุกข์ มาเรียนกับพระพุทธเจ้าสอนวิชาพ้นทุกข์ เรียนรู้และอยู่เหนือทุกข์ให้ได้ ตนเองพากเพียร ฝึกฝนอยู่เสมอ รู้ซึ้งว่าทุกข์ที่กายแค่ฝุ่นปลายเล็บ ทุกข์แท้อยู่ที่ใจ ตอนนี้สบายใจมาก ล้างความยึดมั่น เรียนรู้ธรรมะ สนุกมาก”

“ได้ปลูกต้นไม้เอง สบายใจ สดชื่น ทำที่กักเก็บน้ำให้ต้นไม้มีน้ำเลี้ยงต้นไม้เอง เราไม่ต้องมาคอยรดน้ำทุกวัน มาทำบารายคัลเจอร์ข้างล่างเก็บน้ำไว้ใช้ ข้างบนปลูกต้นไม้ มีใบไม้ แห้งๆนำมาผสมเศษอาหารที่เหลือๆ ทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือทำน้ำยาอเนกประสงค์จากจุรินทรีย์พลังศีล จะเอาดินหรือดินสอพองมาผสมถ่านและเกลือทำยาสีฟันใช้เอง ปากสะอาด มีอะไรใช้ทำประโยชน์ได้หมด เรียนรู้และไปทำต่อที่บ้าน”

ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. ปัจเจกบุคล 2. ส่วนของระบบงานองค์การแพทย์วิถีธรรม

1) ด้านปัจเจกบุคล มีสุขภาวะพึ่งตนด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญาคือ พึ่งรู้ตนด้านร่างกายชัดเจนในกรรม เป็นผลของกระทำที่ตนทำมา สามารถรู้สาเหตุถึงความเจ็บป่วย สามารถทำร่างกายแข็งแรงเบากาย สบายตัว อยู่อย่างพอเพียงพึ่งตนอย่างผาสุกด้วยปัจจัย 4 คืออาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคเท่าที่น้อย หาง่าย ใกล้ตัวและไม่มีโทษ ปฏิบัติได้ด้วยใจพึ่งตน ใจพึ่งธรรม เป็นจิตพุทธะ ใจไร้ทุกข์กับทุกสถานการณ์ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม่หวั่นไหว ด้วยพลังปัญญาพุทธะ คือปัญญาล้างกิเลสได้ สิ้นความขลาดกลัวดับทุกข์ที่ใจทลายทุกข์ทั้งแผ่นดิน ทำให้มีแรงมีพลังช่วยผู้คน สร้างสรรค์สังคม พึ่งตนเองได้จนสามารถเป็นที่พึ่งพิงของผู้อื่นได้ ผู้มีปัญญาคือผู้มีวิชชา เป็นผู้มีศรัทธาเชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เพราะวิชชาเป็นหัวหน้าแห่งกุศลธรรม จึงต้องหมั่นศึกษาพระธรรม โดยสมาทานอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ด้วยความไม่ประมาท

การอบรมครั้งนี้เพื่อได้ความรู้ ทักษะ นิสัย ทัศนคติที่ดีขึ้นหลังเข้าอบรมที่ดีขึ้นต่อตนเองและหมู่กลุ่ม ,มีหลัก 4 ด้านคือ มีความเข้าใจการประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก เข้าใจและชำนาญงานอย่าง

สัมมาทิฏฐิ เข้าใจและเชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส และเข้าใจปรับอุปนิสัย ทัศนคติสู่ บุคคลวรรณะ 9 ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ก่อนหลังอบรมต่อการอบรมโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม N=60

ความเข้าใจต่อการอบรมโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	**การทดลอง**	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ค่าt	**Sig.**
ประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก	**ทดลองก่อน**	2.08	.726	น้อย	-23.469	.000*
	ทดลองหลัง	4.71	.433	มากที่สุด		
ชำนาญการงานอย่างสัมมาทิฏฐิ	**ทดลองก่อน**	2.07	.658	น้อย	-24.067	.000*
	ทดลองหลัง	4.51	.471	มากที่สุด		
เชี่ยวชาญในการขัดเกลากิเลส	**ทดลองก่อน**	2.16	.799	น้อย	-21.594	.000*
	ทดลองหลัง	4.63	.436	มากที่สุด		
ปรับอุปนิสัย ทัศนคติเป็นบุคคลวรรณะ 9	**ทดลองก่อน**	2.27	.950	น้อย	-16.630	.000*
	ทดลองหลัง	4.46	.379	มาก		

แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็น ความเข้าใจประยุกต์ใช้คำสอนในพระไตรปิฎก ทดสอบก่อนอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.08) และหลังอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.71) ความเข้าใจ ชำนาญงานอย่างสัมมาทิฏฐิ ทดสอบก่อนอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.07) และหลังอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.51) ความเข้าใจ เชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส ทดสอบก่อนอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 2.16) และหลังอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.63) ความเข้าใจ ปรับอุปนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม สู่บุคคลวรรณะ 9 ทดสอบก่อนอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ =2.27) และหลังอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.46) อุดมการณ์แห่งชีวิตจิตอาสาขององค์การแพทย์วิถีธรรมก่อนการอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ =2.14) และหลังอบรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.57) ผลการเปรียบเทียบก่อนหลัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มีความเข้าใจที่จะประยุกต์ใช้พระธรรมในพระไตรปิฎกให้กับตนเองและการทำงานกับเพื่อนๆในองค์การได้ดี เข้าใจเนื้อหาความรู้คำสอนได้ดี ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี มีความเข้าใจ สามารถนำพระธรรมคำสอน มาชำระล้างกิเลสได้ และช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ได้ เข้าใจ รู้วิธีล้างทุกข์ได้ถูกต้อง มีความเข้าใจมากพอ ที่จะไม่เดินหลงทาง ให้เสียเวลาไปสร้างทุกข์ สร้างความลำบาก วนเวียนไม่รู้จบ

ด้านความเข้าใจชำนาญงานอย่างสัมมาทิฏฐิ ทำงานฟรีให้กับกองกลาง การฝึกปฏิบัติในแต่ละฐานงานทำได้โดยไม่ยากไม่ลำบาก การทำงานสบายๆไม่มีกดดัน ตามถนัด มุ่งใจสำเร็จ ไม่ใช่อยู่ที่ผลของงาน ตื่นตัวอยู่กับปัจจุบัน สามารถปรับเปลี่ยนการทำงานได้ตลอดเวลา

ด้านความเข้าใจเชี่ยวชาญขัดเกลากิเลส การขัดเกลาล้างกิเลส ทำให้จิตใจผ่องใส ไร้ความกลัว ความกังวล ความระแวง ความหวั่นไหว ไม่สงสัย ทำให้จิตตั้งมั่นในการทำความดี การขัดเกลาล้างกิเลส ทำให้ไม่เอาแต่ใจตนเอง มีผลดีต่อสุขภาพร่างกาย ขัดเกลากิเลสตนเองได้ ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันภายในองค์การ

ด้วยความสามัคคี เ มีปัญญาขัดเกลากิเลสตลอดเวลา ถือว่าเป็นผู้ไม่ประมาท การขัดเกลากิเลส เป็นการธำรงไว้ซึ่งแก่นแท้พระพุทธศาสนาและเป็นการเข็ญกงล้อพระธรรมจักร

ด้านความเข้าใจ ปรับอุปนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม สู่บุคคลวรรณะ 9 เป็นคนเลี้ยงง่าย กิน อยู่ หลับนอน เรียบง่ายไม่ยึดมั่น เป็นคนบำรุงง่าย ว่านอนสอนง่าย พัฒนาได้ มักน้อย กล้าจน กล้าสละออก (สลัด สละคืน ปล่อยไป ไม่พัวพัน) รู้จักพอ ใจพอ รู้จักขัดเกลาตนเอง เปลี่ยนพฤติกรรมไม่ดีให้ดีขึ้น มีปัญญารู้ดีขึ้นเรื่อยๆ มีศีลเคร่ง มีอาการน่าเลื่อมใส เป็นคนไม่สะสม ทั้งสิ่งของและกิเลส ยอดขยัน ปรารถนาความเพียร ขวนขวาย เอาภาระ

2) ด้านระบบงานขององค์การแพทย์วิถีธรรม

ระบบงานขององค์การแพทย์วิถีธรรม พบว่า 1) องค์การได้ระบบการจัดการบริหารงานบุคลากรจิตอาสาด้วยการอบรม”พระไตรปิฎก” 2) เกิดเคารพผู้นำและฟังพี่เลี้ยงที่ดีมีศีล 3) มีจิตอาสาช่วยทำงาน ช่วยผู้อื่นอย่างเต็มกำลัง 4) กล้าแสดงออก มีภาวะผู้นำ 5) เข้าใจยอมรับมติหมู่ 6) ให้ความร่วมมือเมื่อถูกร้องขอแรงบุญช่วยเหลืองาน 7) ทำงานเป็นทีม กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นได้รับความร่วมมือ

ระยะที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

แสดงให้เห็นว่าจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบการโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60) และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า หลักการแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธของรูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.88) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71) ปณิธานองค์การมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.88) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$= 4.76) วัตถุประสงค์ของรูปแบบพบว่าโดนรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.82) มีความเป็นไปได้มากที่สุด $\overline{X}$ = 4.71) วิธีการดำเนินการมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.88) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76) การประเมินผลของรูปแบบพบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 5.00) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จพบว่าโดยรวมความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4. 59) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.47)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผ่านการอบรม “พระไตรปิฎก” จิตอาสามีพลัง มีสมรรถนะในการดำรงชีวิต และปฏิบัติหน้าที่การงาน ด้วย “7 พลังพวธ.” (seven powers of Buddhist Dhamma Merdicine Model) พลังที่มีประสิทธิภาพพึ่งตนของจิตอาสา เป็นพลังพุทธะที่ได้จากการปฏิบัติตามคำสอนอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ที่ตนเองพากเพียรปฏิบัติจนเกิดพลังในตนที่มนุษย์พึงได้ พึงมี พึงเป็น และนำพลังนี้ขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา มีดังนี้คือ 1.พลังผู้นำที่ดีมีศีล 2. พลังหมู่มิตรดีสหายดี 3.พลังบุญ (ชำระใจ ล้างกิเลส) 4. พลังกุศล (ช่วยผู้คนให้พ้นทุกข์) 5.พลังสมดุล ด้านร่างกาย 6.พลังสมดุลด้านเหตุการณ์ และ7. พลังสมดุลด้านจิตใจ “7 พลังพวธ.”

เป็นพลังปฏิบัติพึ่งตนของจิตอาสาคือ “พลังผู้นำที่ดีมีศีล” คือมีพลังปัญญามีความบริสุทธิ์ใจ มีความแววไวที่จะนำพาองค์การผ่านวิกฤติต่างๆ เป็นผู้นำทางความคิด สติปัญญาและการกระทำ “พลังหมู่มิตรดีสหายดี” ต้องอยู่ในสังคมหมู่มิตรดี เชื่อฟังและทำตามมติหมู่ มิตรดีเป็นพลังเสริมหนุน ในทุกด้านทุกมิติทั้งด้านกำลังใจ กำลังปัญญา กำลังบารมีร่วม ทุกมิติในมิตรดีจะช่วยให้ทุกอย่างเสริมหนุนพ้นทุกข์หรือได้รับความผาสุกในพลังร่วมของมิตรดี “พลังบุญ” คือหมั่นชำระกิเลส ล้างความกังวล ความเบียดเบียน ความยึดมั่นถือมั่นต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์ ถ้าชำระได้ จะได้พลังผุดผ่องใส ไร้กังวล “พลังกุศล” ภาระสำคัญของจิตอาสาคือความยินดีและเต็มใจช่วยผู้อื่น ด้วยใจที่บริสุทธิ์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน “พลังสมดุล” เป็นการประมาณที่ดีของจิตอาสา

“พลังสมดุลด้านร่างกาย” คือสามารถทำให้ร่างกายแข็งแรง เบากาย สบายตัว “พลังสมดุลด้านเหตุการณ์” คือสามารถประมาณการกระทำที่พอเหมาะ ในเหตุการณ์นั้นๆได้อย่างเป็นประโยชน์ที่สุด และ “พลังสมดุลจิตใจ” ใจไม่ทุกข์ไม่สุข จิตใจที่แกล้วกล้า อาจหาญ จากผลที่ได้ฝึกปฏิบัติ จะสมหวังหรือไม่ก็สุขได้ พร้อมวางใจเสมอ”อยู่กับความ เสียสละ สภาวะจิตวิญญาณบริสุทธิ์ ไร้กิเลสในกามและอัตตา จิตที่ปลอดโปร่ง คือ “ปริสุทธา” จิตบริสุทธิ์หมดจด “ปริโยทาตา” จิตสะอาดผุดผ่องแม้สัมผัสอยู่ ถูกสั่งสมจิตสะอาดไปเรื่อยๆ จนเกิด “มุทุ”เป็นจิต หัวอ่อน ดัดง่าย แววไว ยิ่งเก่งแคล่วคล่อง ว่องไว แข็งแรง ชัดเจน อันเป็นแก่น ที่ทำให้เกิดสภาวะ “จิตกัมมัญญา”และ“ปภัสสรา” คือเป็นจิตควรแก่การงาน จิตใจ ผ่องใส เบิกบาน จาก“มุทุ”ที่ทำได้ จึงทำงานได้มากอย่างแข็งแรง ยิ่งแข็งแรง ทำงานได้มากยิ่งขึ้นๆ สูงขึ้นๆ มีสมรรถนะสูงขึ้นๆไปเรื่อยๆ เจริญขึ้นเรื่อยๆ จิตบริสุทธิ์ขึ้นเรื่อยๆ มีปัญญาพุทธะที่สร้างสรรค์ ให้ตนเองอยู่ รอดปลอดภัย และช่วยผู้อื่นได้มากขึ้นเรื่อยๆเป็น “ระบบพุทธะ”เป็นพลังมีคุณค่า ได้ประโยชน์สูงสุด อันเป็นไปเพื่อ“พหุชนหิตายะ” เพื่อหมู่มวลมหาชนเป็นอันมาก “พหุชนสุขายะ”เพื่อความสุขของหมู่มวลมหาชนเป็นอันมาก และ “โลกานุกัมปายะ”เพื่อรับใช้โลก ช่วยโลก เป็นบุคคลที่เหมาะควรได้เข้ญกงล้อพระธรรมจักร สืบสานพระพุทธศาสนาสืบไป อันเป็นอุดมการณ์ร่วมบุคลากรจิตอาสาและองค์การแพทย์วิถีธรรม ที่สามารถพึ่งตน และทำประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า การทำงานจิตอาสาในแง่ของพระพุทธศาสนาเป็นการฝึกฝนจิตใจ ลดละกิเลส ลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน สามารถสร้างความซาบซึ้งในคุณค่าตนเอง ถือเป็นการปฏิบัติที่ไม่ควรที่จะละเลยในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา การทำงานจิตอาสาก็คือการปฏิบัติธรรม หรือเป็นโอกาสในการที่จะได้พัฒนาฝึกฝนตนเอง อันเป็นประโยชน์ทั้งประโยชน์แก่ตน ประโยชน์แก่ผู้อื่น และงานวิจัยของ Jitsaeng (2018) ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จังหวัดขอนแก่น พบว่าการทำงานของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีผู้บริหารองค์การ เป็นผู้มีภูมิปัญญาที่ชาญฉลาด สามารถวิเคราะห์กลไกการเกิดการหายของโรคได้ การปฏิบัติงานของจิตอาสา มีแผนงานโครงการเป็นขั้น เป็นตอน มีการประสานงานหลากหลายมีการทำงานป็นทีม จะช่วยเหลือกันและกัน ที่สำคัญจิตอาสาพากเพียรปฏิบัติ ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา และมาอยู่อย่างสมถะ กินอยู่ เรียบง่าย เดินตามรอยของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”ซึ่งในโอวาทตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล

อดุลยเดช ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2534 พระองค์ตรัสว่า “เราบอกว่า ถ้าจะให้แนะนำก็แนะนำได้ ต้องทำ “แบบคนจน” เราไม่เป็นประเทศ ที่ร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก ก็จะมีแต่ถอยหลัง ประเทศเหล่านั้น ที่เป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลัง และถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่า “แบบคนจน” แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคีนี่แหละ คือเมตตากัน ก็จะอยู่ได้ตลอดไป..คนที่ทำงานตามวิชาการ จะต้องดูตำรา เมื่อพลิกไปถึงหน้าสุดท้ายแล้วในหน้าสุดท้ายนั้นเขาบอก “อนาคตยังมี” แต่ไม่บอกว่าให้ทำอย่างไร ก็ต้องปิดเล่มคือปิดตำรา ปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอะไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกใหม่ เปิดหน้าแรกก็เริ่มต้นใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง แต่ถ้าเราใช้ตำรา “แบบคนจน” ใช้ความอะลุ้มอล่วยกัน ตำรานั้นไม่จบ เราจะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ (พระราชดำรัสที่ทรงเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นจากที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2534 โดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP))

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้สร้างศักยภาพพึ่งตนและพัฒนาบุคลากรในองค์กรไม่แสวงหากำไรหรือองค์กรอื่นๆ

2. องค์การแพทย์วิถีธรรม ควรนำรูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคลากรเพื่อสร้างศักยภาพพึ่งตนของจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารมนุษย์หรือบริหารบุคลากรสร้างกลยุทธ์ทำดีเพื่อสังคม สร้างคู่มือเพื่อประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการองค์การต่างๆ เช่นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

References

Damnoen, P.S. P., Inthapho, P.W.V., & Chaivoramankul, Y. (2020). The Active Ageing in Buddhist Way Index Development of the Elderly in Retired Government Official Group. *Solid State Technology*, 63(2s), 1333-1341.

Jaruwanchai, P. (2018). T*he Development of Human Resource Management Pattern Enhancing Human Resource Strategic Partnership of Non-profit Organization*. (Doctoral dissertation). Burapha University. Chonburi.

Jitsaeng, G. (2018). *A Study of Operational Outcomes of Dhamma Medical Volunteerism in KhonKaen.* (Master’s Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Ketsin, S. (2007). *Modern Personnel Administration.* Bangkok: Thai Watanapanich.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2003). *Buddhadhamma*. (11th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya.

Phrakru Niwitpanyakorn (Tulaphongsaruk) (2012). *An Analytical Study of Buddha Dhamma In Improving Self-Reliance*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Phramaha Yutthana Narachettho (Siriwan). (2013). *Buddhist Integration of Self-Reliance Principles In Thai Society*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Sangsehanat, S. (2006). *Yutthasat Thang-leuak nai Kan-pattana Sangkhom Thai (Alternative Strategies in Developing Thai Society).* (Doctoral Dissertation). Thammasat University. Bangkok.

Singsa, S. (2013). *Personnel development of the Uyai Subdistrict Administration Organization. Si Mueang Mai District Ubon Ratchathani Province*. (Master's Thesis). Ubon Ratchathani Rajabhat University. Ubon Ratchathani.

Phramaha Kraiwan Chinatuttiyo. (2019). The Process of Enhancing the Health of the Elderly. *Journal of Arts Management*, 3(3), 190-204.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*

A Development of a Cooperative Development Supervision Model to Academically Improve Learning Measurement and Assessment in Basic Education Schools in Northeast Thailand

[1]วิรัลพัชร นิลแก้วบวรวิชญ์ และ ธัชชัย จิตรนันท์

[1]Wirunpueh Nilkaewbowonvit and Thatchai Chittranan

[1]มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1]Mahasarakham University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: Wirunpuch.Nilk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้และความต้องการในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยและ รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีชื่อเรียกว่า "CoPDA Model"มีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 2) การวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู3) การลงมือปฏิบัติ มีการสังเกตการณ์สอนของครู การให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 4) การประเมินผลการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ไปใช้และการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า 1) ทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ 2) ทีมร่วมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning โดยการ

* Received March 13, 2020; Revised March 29, 2020; Accepted October 16, 2020

ประเมินตนเองด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ทีมร่วมนิเทศทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 3) ครูผู้รับการนิเทศมีลำดับการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนดีขึ้นทุกคน 4) ครูผู้รับการนิเทศ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ; การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

Abstract

The research article aimed at developing the cooperative professional development model for developing academic work on the learning measurement and evaluation in basic educational institutions in the Northeast region by employing the research and development process. The process was divided into 3 phases: the 1st phase was to study the current conditions of the learning measurement and evaluation as well as the needs of cooperative professional development in basic educational institutions; the 2nd phase was to create the cooperative professional development model for developing academic work on the learning measurement and evaluation in basic educational institutions in the Northeast region; and the 3rd phase was to develop the cooperative professional development model for developing academic work on the learning measurement and evaluation in basic educational institutions in the Northeast region. The statistics used for analyzing the acquired data were percentage, means, standard deviation (S.D.), and content analysis.

The results of the research found that the learning measurement and evaluation development in basic educational institutions has the current conditions at a low level. While the cooperative professional development model for developing academic work on the learning measurement and evaluation in basic educational institutions in the Northeast region that is called “CoPDA Model” consists of the following components: 1) The cooperative professional development; 2) The supervision planning on the learning and teaching management of teachers; 3) Practical implementation, the observation of teachers, providing feedback; and 4) the evaluation of the cooperative professional development. From applying the cooperative professional development model and the evaluation of the developed model, the following findings are found: 1) The team of the cooperative professional development has knowledge and understanding in the use of a supervision model; 2) The team of the cooperative professional development has the ability for learning management by emphasizing an active learning approach. From self-evaluation on the ability for learning management, everyone in the team has the ability at a high level; 3) Every supervision teacher has improved the learning and teaching behavior; 4)

Teachers who receive supervision have the ability in active learning management. The evaluation of the learning management by the team of the cooperative professional development is at a high level.

Keywords: Model Development; Cooperative Professional Development; Learning Measurement and Evaluation

บทนำ

การจัดการศึกษาทุกระดับสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนต้องประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนที่กำหนด เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับนั้นๆ การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การรับรู้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไปโดยเฉพาะผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีทักษะอื่นอีกหลายอย่าง เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดคำนวณ เป็นต้น เพื่อให้อยู่ในโลกแห่งการแข่งขันได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข นอกจากนี้ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กและเยาวชนควรมีคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความร่วมมือ (Collaboration) (Ministry of Education, 1999)

สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร มีการกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน คือ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Office of the Basic Education Commission, 2003) ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องจัดทำหลักสูตรของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด คือ เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานช่วงชั้นที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้โดยต้องสอดคล้องและสนองความถนัดความสนใจและความสามารถผู้เรียน และความต้องการของชุมชน (Office of the National Primary Education Commission, 1997) และเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ได้มีสาระบัญญัติให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาเป็นอีกแนวคิดหนึ่งในหลายๆ แนวคิดทางด้านการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นวิธีการนิเทศการสอนวิธีหนึ่งที่มีเป้าหมายอยู่ที่การปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองหรืองานที่ตนเองรับผิดชอบร่วมกัน การนิเทศแบบร่วมพัฒนา (Cooperation Professional Development) ในยุคปัจจุบันน่าจะเป็นวิธีการนิเทศที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากการนิเทศการสอนแบบร่วมพัฒนาเป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือครูกับผู้นิเทศร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง หรืองานที่ตนเองรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูตามคำแนะนำของเพื่อนร่วมงานและผู้รอบรู้ที่มาช่วยเหลือแนะนำ ซึ่งเป็นวิธีการที่ครูผู้สอนมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูหรือผู้รับการนิเทศด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ (Sanglee, 2002) ได้สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนไปในทางที่ดี มีความกระตือรือร้นมากขึ้น มีการเตรียมตัวมากขึ้น มีการเตรียมแผนการสอนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนครูในทางที่ดี มีการสนทนาทางวิชาการมากขึ้น ยอมรับข้อแนะนำของเพื่อนครู มีการสังเกตการสอนร่วมกัน มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการสอนเพิ่มขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็น สามารถสร้างและใช้เครื่องมือสังเกตการสอน และทดลองใช้ให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังสังเกตการสอน 2) ด้านนักเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น มีความตื่นตัวทางการเรียนมากขึ้น มีความสุขกับการจัดการเรียนการสอนของครู กล้าตอบคำถาม มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 3) ด้านผู้นิเทศภายใน (ผู้บริหาร, ครูวิชาการ) มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นผู้ประเมินผล เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ให้คำปรึกษา รับฟังความคิดเห็นของครูและมีส่วนร่วมในการนิเทศตนเอง ได้รับทราบปัญหาและความต้องการของเพื่อนครูที่แท้จริง ทำให้สามารถนิเทศครูได้ตรงจุดเป็นไปตามสภาพปัญหาที่แท้จริง ได้ใช้ทักษะการบริหารบูรณาการกับการนิเทศการสอน สนองตามหลักสูตรที่ต้องการให้มีการนิเทศภายในเพื่อเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพ 4) ด้านผู้นิเทศจากภายนอก เป็นการลดภาระของผู้นิเทศภายนอก การนิเทศแบบร่วมพัฒนาทำให้ครูมีความรู้ความสามารถในการนิเทศการสอนเพิ่มขึ้น สามารถประเมินความก้าวหน้าของเพื่อนครูในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ครูสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ (Phrapalad Somchai Payogo (Damnoen), and Phumphongkhochasorn, 2020)

บริบทและสภาพการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยความจริงใจ ปรับวิธีการทำงานด้วยการอุทิศตนเองต่อการจัดการศึกษา มีความวิริยะ อุตสาหะ อดทน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน เยาวชน รวมทั้งการประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรที่ครูจำเป็นที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินการเรียนรู้โดยเฉพาะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลชนิดต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพจริงของผู้เรียนที่ถูกประเมิน

การวัดและประเมินผลผู้เรียนนั้นครูจะต้องดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานครูวิชาชีพครู ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อที่ 5 ความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ดังนี้ คือ ด้านสาระความรู้ 1) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา 2) การสร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษา 3) การประเมินตามสภาพจริง 4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน 5) การประเมินภาคปฏิบัติ 6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม ด้านสมรรถนะการวัดและประเมินผล 1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้และหลักสูตร (Wiriyakun, 2013)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กระทำไม่ต่อเนื่อง การพัฒนาครูมีเทคนิคและวิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น การประชุมสัมมนา การศึกษาต่อการนิเทศการศึกษาและอื่นๆ แต่เทคนิควิธีการที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และทำให้ครูมีกระบวนการที่ดี คือการฝึกอบรม ควรนำการฝึกอบรมรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นเทคนิควิธีในการพัฒนาวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ครูมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ภาระกิจการงานที่ปฏิบัติอยู่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ครูมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ที่จะสนองกระบวนการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ อันจะเป็นผลทำให้ครูมีความตื่นตัวและทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาครูทั้งด้านความรู้ทักษะและเจตคติ ในการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นได้ (Wiratchai, and Sa-nguan, 2002)

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีหน้าที่ในการนิเทศการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จึงมีความสนใจที่จะใช้กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้และวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสามารถด้านคำนวณ (Numeracy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดและสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับประโยชน์ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้และความต้องการในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้เป็นระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

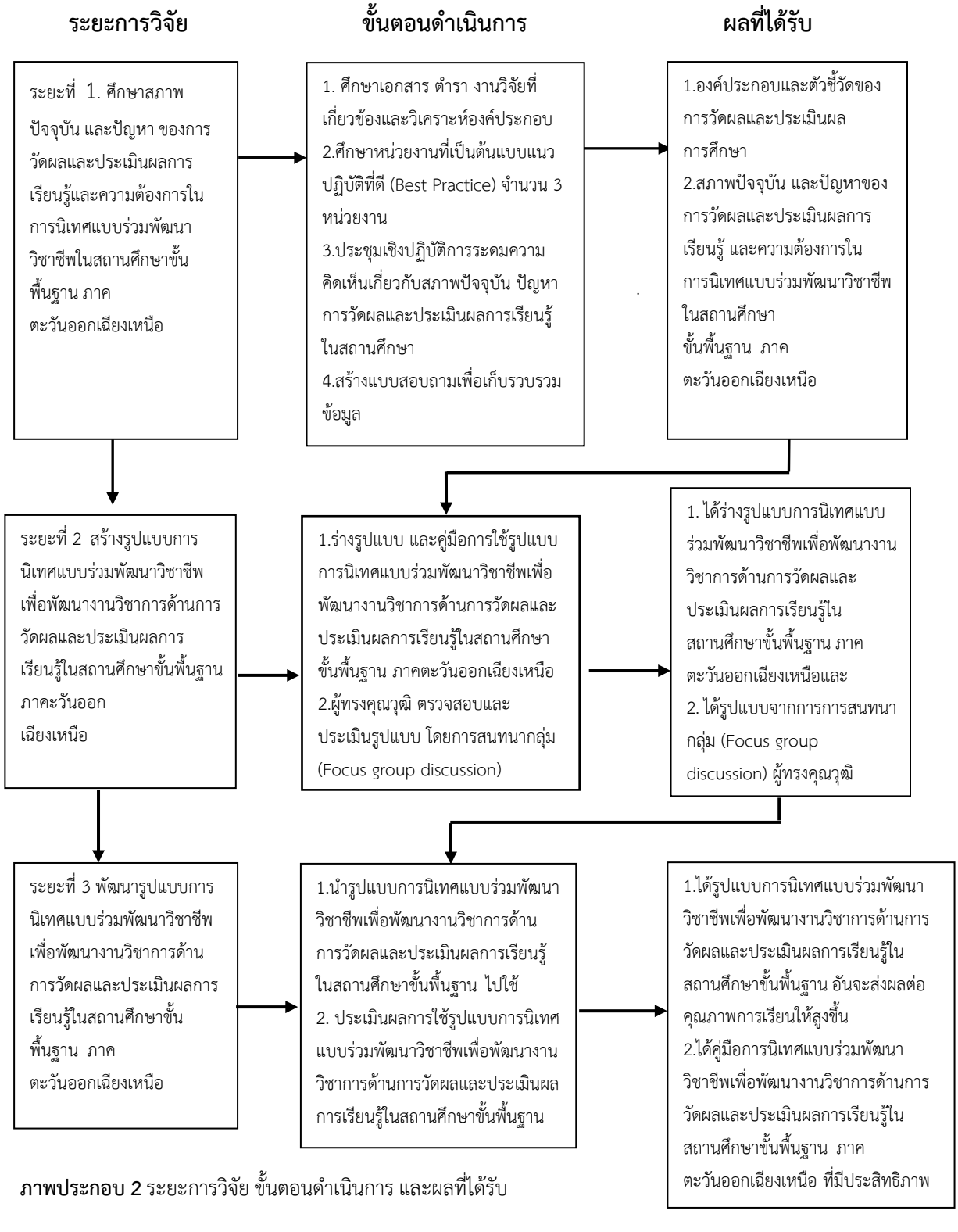

ภาพประกอบ 2 ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่ได้รับ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1 เครื่องมือที่ใช้ ในขั้นตอนนี้สร้างจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออก เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน จบวิชาเอก ขนาดโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน เป็นแบบเลือกที่กำหนดไว้เป็นตัวเลือก (Force choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และความต้องการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ประชากรและขนาดตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระยะ ดังต่อไปนี้

1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้และความต้องการในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 2 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 แห่ง

1.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 216 คน

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถาม จำนวน 7 คน

1.4 ประชากร ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 183 เขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 100 โรงเรียน จำนวน 100 คน

2 การสร้างรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมการจัดสัมมนาการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.1.1 นักวิชาการที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกและเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน

2.1.2 ผู้ปฏิบัติการนิเทศที่เป็นศึกษานิเทศก์ หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าเชี่ยวชาญ หรือ การศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก จำนวน 4 คน

2.2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบ ดังนี้

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ ครูวิชาการทำหน้าที่นิเทศ จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียน , ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียน , ครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียน , ศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่นิเทศ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน โดยได้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านแห่ประชานุกูล โรงเรียนบ้านผักกาดหญ้าโรตารี่อุทิศ และโรงเรียนไชยวานนาเลิงคุ้งสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนำผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of item-Objectives Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์รายข้อมีค่าเท่ากับ 0.60 ขึ้นไป

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจพิจารณาความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง ตรวจสอบความถูกต้อง สำนวนภาษาที่ใช้ และพิจารณารายข้อ ถ้าข้อคำถามใดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of item-Objectives Congruence: IOC) มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ตัดทิ้ง แล้วแก้ไขให้สมบูรณ์

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา อีกครั้งก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

(Checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมด้านเนื้อหาการบรรยาย

ด้านเนื้อหาการบรรยาย	N=216	
	จำนวน	ร้อยละ
ด้านวิทยากรและเนื้อหา (ภาคทฤษฎี)		
1. การบรรยายของวิทยากรในหัวข้อเรื่อง“การประเมินผลการเรียนรู้”		
1.1ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	123	56.94
1.2ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	91	42.13
1.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	2	0.93
2. การบรรยายของวิทยากรในหัวข้อเรื่อง “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด”		
.2.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	188	87.04
2.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	28	12.96
2.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	0	0
3. การบรรยายของวิทยากรในหัวข้อเรื่อง “การออกแบบเครื่องมือการประเมินผล”		
3.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด		
3.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	176	81.48
3.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	40	18.52
	0	0

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาการบรรยายของวิทยากร เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อการบรรยาย พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.04 รองลงมาคือ การออกแบบเครื่องมือการประเมินผลมีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้คิดเป็น ร้อยละ 81.48 และ

การประเมินผลการเรียนรู้ มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากเป็นอันดับที่สาม คิดเป็นร้อยละ 56.94

การประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมด้านการปฏิบัติ (Workshop) ประเด็น การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 : การวิเคราะห์และประเมินสถานภาพของตนเอง

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาในการประเมินผลและแนวทางการแก้ปัญหา

กิจกรรมที่ 3 : การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด

กิจกรรมที่ 4 : การเขียนข้อสอบ

กิจกรรมที่ 5 : การออกแบบเครื่องมือการประเมินผล

ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมด้านการปฏิบัติ (Workshop) ประเด็น การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมด้านการปฏิบัติ

การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้	**N=216**	
	จำนวน	**ร้อยละ**
Workshop : การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้		
กิจกรรมที่ 1 : การวิเคราะห์และประเมินสถานภาพของตนเอง		
1.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	116	53.70
1.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	97	44.91
1.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	3	1.39
กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาในการประเมินผลและแนวทางการแก้ปัญหา		
2.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด		
2.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	133	61.57
2.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	81	37.50
	2	0.93
2.1 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไข		
2.1.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด		
2.1.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	182	84.26
2.1.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	34	15.74
	0	0
2.2 ผลการวิเคราะห์แนวคิด /หลักการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
2.2.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด		
2.2.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	176	81.48
2.2.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	40	18.52
	0	0
กิจกรรมที่ 3 : การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด		
3.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	184	85.19
3.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	32	14.81
3.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	0	0
การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้	N=216	

	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมที่ 4 : การเขียนข้อสอบ		
4.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	168	77.78
4.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	48	22.22
4.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	0	0
กิจกรรมที่ 5 : การออกแบบเครื่องมือการประเมินผล		
5.1 ครอบคลุมและมีประโยชน์มากที่สุด	172	79.63
5.2 ครอบคลุมและมีประโยชน์มาก	44	20.37
5.3 ครอบคลุมและมีประโยชน์น้อย	0	0

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ด้านการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุดทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นจำแนกตามค่าร้อยละเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า กิจกรรมด้านการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.19 รองลงมาคือกิจกรรมการสรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไข คิดเป็นร้อยละ 84.26 และกิจกรรมผลการวิเคราะห์แนวคิด /หลักการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.48 ตามลำดับ

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีผู้เข้าอบรมทั้งสิ้นจำนวน 216 คน และผู้ผ่านการอบรมตามเงื่อนไขและเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 216 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้การอบรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ เกิดจากการร่วมวางแผนงานที่และการกำหนดประเด็นหัวข้อ เนื้อหา วิธีการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ตลอดจนความตั้งใจของผู้เข้าร่วมอบรม ทำให้สามารถดำเนินการอบรมได้ครบถ้วนตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่วางไว้และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการอบรมได้ทันที ในด้านความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.04 รองลงมาคือประเด็นเรื่องการออกแบบเครื่องมือการประเมินผลมีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้คิดเป็นร้อยละ 81.48 และประเด็นเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากเป็นอันดับที่สาม คิดเป็นร้อยละ 56.94 ส่วนผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมด้านการปฏิบัติประเด็น การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้พบว่า มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุดทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า กิจกรรมด้านการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด มีความครอบคลุมและมีประโยชน์สามารถนำแนวคิดลงสู่การปฏิบัติได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.19 รองลงมาคือกิจกรรมการสรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไข คิดเป็นร้อยละ 84.26

สรุป ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อหาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และความต้องการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ของ

ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 216 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า

1) สภาพปัจจุบัน ของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจากการให้คุณครูทำกิจกรรมใบงานวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหาจากครูทำกิจกรรมใบงานแผนภูมิต้นไม้แต่ละคนและนำมาสรุปเป็นภาพรวมของแต่ละกลุ่ม พบว่า สาเหตุของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เนื่องจากครูไม่ได้เตรียมแผนการสอน ไม่มีแบบทดสอบเพื่อวัดผลและประเมินผลนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน ไม่มีสื่อการเรียนการสอน ไม่มีเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูไม่สามารถออกแบบเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเองได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร การหาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 หาได้จากการทำกิจกรรมใบงานแผนภูมิต้นไม้ ดังภาพประกอบ

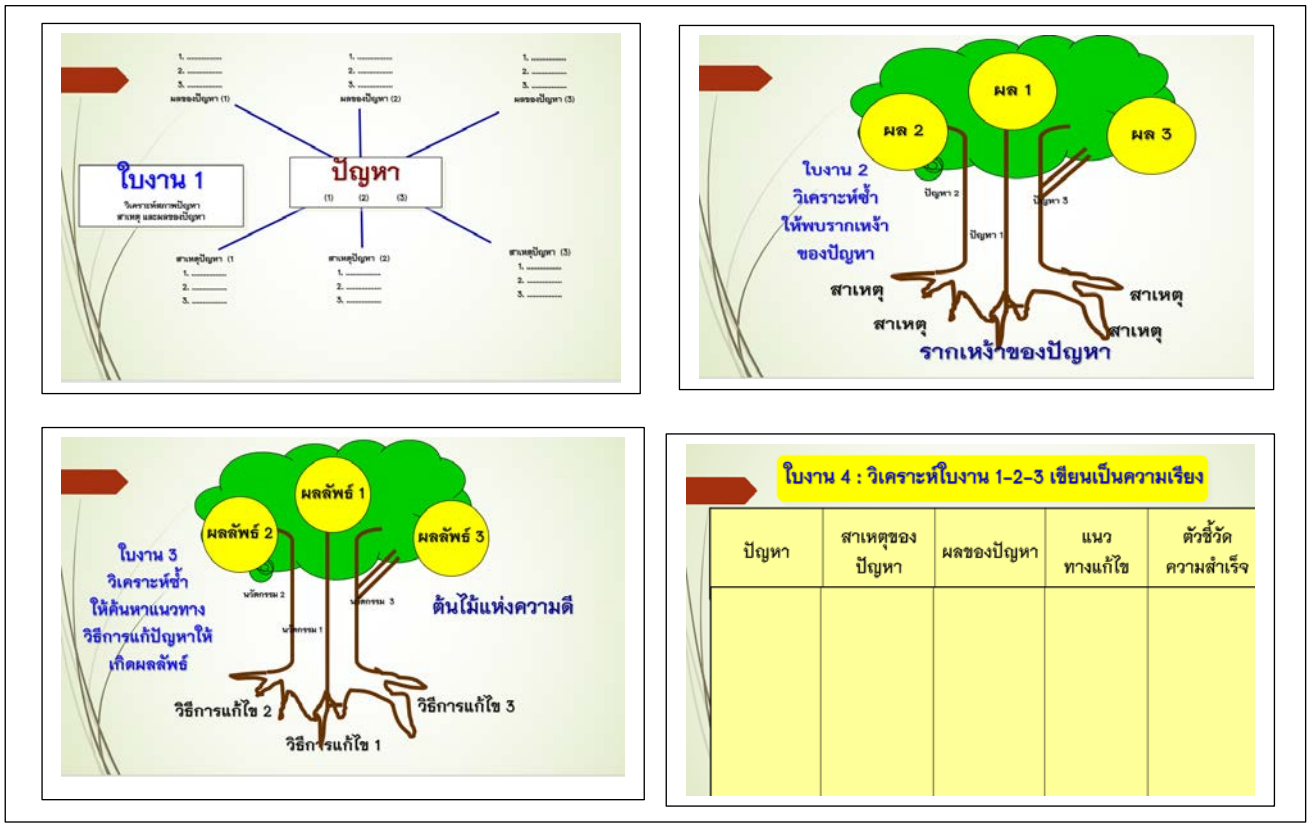

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิต้นไม้ หาสภาพปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนไม่มีการประชุมคณะครูเพื่อชี้แจง แนะนำ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามระเบียบและสอดคล้องกับหลักสูตร ผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ครูไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูต้องการผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น องค์ประกอบหลักของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมี 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ (Plan : P) 2) การดำเนินการนิเทศ (Do : D) 3) การประเมินผลการนิเทศ (Assessment : A) และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้ ตัวชี้วัด 1 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านการนำผลการเรียนรู้ไปเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. การสร้างรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 องค์ประกอบกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพโดยให้มีการร่วมพัฒนาวิชาชีพในทุกขั้นตอนของการนิเทศได้ดังนี้ องค์ประกอบหลักของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมี 3 ขั้นตอนดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนการนิเทศ (Plan : P) องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการนิเทศ (Do : D) องค์ประกอบที่ 3 การประเมินผลการนิเทศ (Assessment : A)

2.2 องค์ประกอบของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งได้ 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2 การนำผลการเรียนรู้ไปเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยการประเมินจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ทีมร่วมนิเทศผ่านการประเมิน และมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวัดได้จากผลการประเมินทีมร่วมนิเทศคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบในการดำเนินการวิจัย และจากการประเมินเพื่อยืนยันองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและ

ประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแบบแผนหรือกระบวนการเชิงระบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ จึงได้องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศและองค์ประกอบของการนิเทศ ได้ว่าการนิเทศมีผลสรุปแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านที่ 2 การนำผลการเรียนรู้ไปเพื่อพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ Sanglee (2002) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ด้านโจทย์ปัญหาเพิ่มขึ้น และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่สอนโดยครูซึ่งได้รับการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพมีสมรรถการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นที่ดีต่อกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพผู้นิเทศทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้วยอย่างมากต่อกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ

2. สร้างรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผล

การเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ผ่านการตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และคู่มือการใช้รูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความเหมาะสม และการใช้ประโยชน์ จนได้รูปแบบการนิเทศการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) การประเมินผลการนิเทศ ส่วนที่ 2 รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่ 3 การดำเนินการพัฒนาการนิเทศ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประเมินผลหลังการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Wiriyakun (2013) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการนิเทศการสอนเพื่อเพิ่มศักยภาพครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อเพิ่มศักยภาพครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย

2. การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศมีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สามารถพัฒนาวิชาชีพ และพฤติกรรมการ

จัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น จากการประเมินผลของทีมนิเทศ พบว่า ทีมนิเทศมีความรู้ ความเข้าใจรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยการประเมินจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังอบรม ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 75 ทุกคน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของทีมนิเทศ ด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning พบว่า ทีมนิเทศมีความสามารถให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด จากการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้รับการนิเทศ และใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนโดยทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ สอดคล้องกับ Timnark (2001) ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนภาษาไทย ที่ได้รับการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ มีความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศอยู่ในระดับมาก 2) ครูผู้สอนภาษาไทย มีความคิดเห็นที่ดีต่อการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีสมรรถภาพการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในด้านการอ่านสูงขึ้น 4) นักเรียนชั้น 1-3 มีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของครู 5) ผู้นิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเห็นด้วยอย่างมากต่อกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การนำรูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้เพื่อให้ได้ผลตรงตามความต้องการ ควรมีการปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นกิจกรรมการดำเนินการนิเทศได้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษานั้น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ เช่น โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิผล

References

Anutarot, P. (2001). *Academic administration*. Bangkok: Pimpee Company Limited.

Buasri, S. (1961). *Educational supervision.* Bangkok: Khurusapha Publishing House.

Chuenchit, A. (2004). *Professional supervision for developing learning outcomes in mathematics on mathematical processes of Prathom Suksa 1-6 students* (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Khamkerd, T. (1998). *Total technical articles*. Nakhon Pathom: Phetchakasem Printing.

Khemmanee, T. (2007). *Science of knowledge teaching for efficient learning process management.* (6th ed.). Bangkok: Dan Sutthakar Dan.

Kunsila, O. (2012). Peer-to-Peer Supervision for Development of Learning Management Ability of Mathayomsuksa 1-3 Teachers. *Silpakorn Education Research Journal*, 6(1), 192-205.

Ministry of Education. (1999). *National Education Act 1999*. Bangkok: Khurusapa Publishing House, Lat Phrao.

Office of Roi Et Primary Education Area, Area 3. (2015). Information documents for educational measurement and evaluation group, academic year 2015. Educational information year 2015.

Office of the Basic Education Commission (2003). *Guide for supervision guidelines for developing school internal supervision system*. Bangkok: Teachers Council.

Office of the National Primary Education Commission (1997). *Documentation for the meeting of the school committee*. Bangkok: Khurusapha Printing House.

Phothong, A. (2001). Edu*cational supervision.* (2nd ed.) Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

Phrapalad Somchai Payogo (Damnoen), & Phumphongkhochasorn, P. (2020). The Development of the Innovative Model of School Administration in the Secondary Education Area Office 18. *Solid State Technology*, 63(2s), 2058-2065.

Pridiyl, K. (1989). *Administration and supervision of preliminary studies*. Bangkok: Aksorn Pipat.

Samama, S. (2009). *Development of joint supervision to increase skills*. Narathiwat: Narathiwat Primary Educational Service Area Office, Area 1.

Sanglee, S. (2002). *Cooperative professional development supervision for the improvement of mathematics learning achievement of first-sixth grade student.* (Master's thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Sa-nguan, C. (2002). *Theory and practice in school administration*. Bangkok: Bookpoint Company Limited.

Si Sa-at, B. (2002). *Preliminary research*. (7th ed.). Bangkok: Suwiniyasarn.

Thai Panit Thesis. (1985). *Educational supervision techniques*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Thewanom, D. (1997). *Educational Supervision. Nakhon Pathom*: Silpakorn University

Timnark, J. (2001). *Cooperative professional development supervision for the improvement of Thai subject instruction of first-third grade classes.* (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Wiratchai, N., & Sawongvanich, S. (2001). *Synthesis of educational research by clinical supervision*. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.

Wiriyakun, K. (2013). *Introduction to Industrial Psychology*. Bangkok: Odeon Store printing.

กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*

Strategies for Dual Vocational Education System Management of Vocational Education Institutions under the Office of the Vocational Education Commission

[1]สุวิทย์ สวัสดี และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ์

[1]Suwit Sawasdee and Chaiyuth Sirisuthi

[1]มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

[1]Northeastern University, Thailand.

[1]Corresponding Author's E-mail: krusuwitsawasdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) พัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยใช้วิธีผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความร่วมมือสถานประกอบการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศ 4) การวัดผลประเมินผล 2. สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาน กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิ กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพ

* Received March 4, 2020; Revised April 4, 2020; Accepted April 5, 2020

การนิเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย กลยุทธ์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผล

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี; สถาบันอาชีวศึกษา

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the components of the management of dual vocational education of vocational education institutions; 2) to study the current conditions and desirable states of the management of dual vocational education of vocational education institutions; and 3) to develop the strategies for the management of dual vocational education of vocational education institutions under the office of the vocational education commission. The study applied mix-methods research. A simple group consisted of 297 persons. The research instrument was a questionnaire with the reliability equal to 0.92. The statistics used were percentage, means, standard deviation (S.D.), and Priority Needs Index Modified (PNI Modified).

The results of the research are found as follows: 1. There are 4 aspects to the components of strategies for the management of dual vocational education of vocational education institutions under the office of the vocational education commission which are 1) The cooperation between workplaces, 2) The learning and teaching management, 3) Supervision, and 4) Evaluation; 2. The current conditions of the management of dual vocational education of vocational education institutions under the office of the vocational education commission overall are found to be at a moderate level, while the desirable states of the management of dual vocational education of vocational education institutions under the office of the vocational education commission are found to be at the highest level; 3. There are 6 strategies for the management of dual vocational education of vocational education institutions under the office of the vocational education commission as follows: the 1st strategy on creating a network of cooperation between educational institutions and workplaces, the 2nd strategy on building relationship and coordinating for cooperation between educational institutions and workplaces, the 3rd strategy on increasing the efficiency of supervision on the management of dual vocational education, the 4th strategy on increasing the efficiency of supervision with modern technology, the 5th strategy on increasing the efficiency of the learning and teaching management based on the dual vocational education, and the 6th strategy on promoting the development of evaluation processes.

Keywords: Strategy; Dual Vocational Education; Vocational Education Institutions

บทนำ

กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา การฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เกิดวัฒนธรรมสันติภาพ การพัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมทางสังคม และการเป็นพลเมืองนานาชาติ ภาระงานดังกล่าวทำให้การฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะแค่จัดฝึกอบรมแรงงานวิชาชีพเพื่อป้อนให้กับโรงงานเท่านั้น แต่เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและ จัดการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Office of the Vocational Education Commission Ministry of Education, 2010) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงตระหนักในภาระงานหลักในการจัดการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นหรือระยะยาว ควบคู่กับการสร้างอาชีพและการมีรายได้ของผู้จบการศึกษา (Office of the Vocational Education Commission Ministry of Education, 2013) การปฏิรูปทางการศึกษา (Education Reform) ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2554-2561) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและได้กำหนดนโยบายมาตรการในการปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พร้อมได้วางนโยบายปรับเปลี่ยนหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลทุกระดับ พร้อมการมีกำหนดมาตรการด้านการอาชีวศึกษา คือจัด การศึกษาระบบทวิภาคี/สหกิจศึกษาอย่างจริงจังและขยายผลในเชิงปริมาณให้มากขึ้นเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ระบบหนึ่งที่ผู้เรียนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาและมีการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม จุดมั่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีจากสถาบันการศึกษา พร้อมกับศึกษาความรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกนั้นนักเรียนยังได้รับประสบการณ์จริงจากการฝึกปฏิบัติงาน ทำให้คุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาการเรียนการสอนที่เกิดจากการให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สถานประกอบการในการจัดการศึกษานับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านการอาชีวศึกษา ซึ่งองค์กรภาคเอกชน องค์กรวิชาชีพและสถานประกอบการได้เพิ่มความสนใจตระหนักถึงบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือ เพื่อพัฒนาการผลิตกำลังคนระดับกลางให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

มาตรา 8 (3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

มาตรา 51 ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ (Bilateral Vocational Education Center, 2013) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้มีนโยบายในการส่งเสริมการอาชีวศึกษาทวิภาคี ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีศักยภาพตรงกับอุปสงค์แรงงานของสถานประกอบการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี เพื่อประสานงานด้านการจัดการเรียนการสอนทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีนโยบายให้สถานศึกษาเพิ่มปริมาณผู้เรียนทวิภาคี และสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการศึกษาระบบทวิภาคีร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยจัดการเรียนการสอน 3 ระดับ คือ ระดับปวช. ระดับปวส. ภาคปกติ/ปวส.ระบบเทียบโอนประสบการณ์ และระดับปริญญาตรี และจัดการเรียนการสอน 4 รูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผ่านการปฏิบัติจริง ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ที่เรียกว่า “Constructionism” จะนำมากำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี และขยายผลให้สถานศึกษาแห่งอื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ Thipkongkong (2003) ผลการจัด อาชีวศึกษาระบบดังกล่าวสามารถช่วยแก้ปัญหาด้านงบประมาณของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาไม่ ต้องลงทุนสูงด้านเครื่องมือเครื่องจักร เพราะการจัดฝึกภาคปฏิบัติดำเนินการในสถานประกอบการที่มีเครื่องมือเครื่องจักรใช้งานอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสามารถทำงานกับเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยนั้นได้ทันทีทำให้มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในส่วนของสถานประกอบการสามารถจัดให้พนักงานใหม่คือ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเข้าปฏิบัติงานได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลาและ ค่าใช้จ่ายในการฝึกพนักงานใหม่อีก แสดงให้เห็นถึงความตระหนักของสถานประกอบการและ ความเข้าใจของผู้ปกครอง จากข้อมูลดังกล่าวน่าจะทำให้การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก้าวหน้าต่อไปอย่างเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม พบว่า ในระหว่างปีการศึกษา

2549 – 2552 จำนวนนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีลดลงตามลำดับ ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภท อุตสาหกรรม มีจำนวน 76,321 และ 32,022 คิดเป็นร้อยละ 70.58 และ 59.94 ตามลำดับ ซึ่งมีสัดส่วน ที่สูงสุด และเป็นปัจจัยด้านกำลังคนที่สำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศ อาจกล่าวได้ว่า แรงงานช่างอุตสาหกรรมมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา จำนวนนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีลดลงต่อเนื่อง ทุกปีจนถึงปีการศึกษา 2552 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบหรือแนวปฏิบัติทำให้การจัดการเรียนการ สอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้นักเรียน นักศึกษามีความต้องการเข้าเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีลดน้อยลง ส่วน Chaiwong (2005) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการของการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ปัญหาของผู้ปกครองขาดความสนใจในการติดตามดูแลนักเรียนเกี่ยวกับการ เรียนและพฤติกรรม รวมทั้งไม่เข้าใจวิธีการเรียนระบบทวิภาคีอย่างแท้จริง (Choomnoom, 2000) ได้ชี้ให้เห็นว่า การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและองค์กรภาคเอกชนยังอยู่ในวงแคบและขาดระบบงานที่จูงใจให้สถานประกอบการเห็นคุณค่าของความร่วมมือจนส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการและยังไม่เป็นที่ยอมรับ ในทำนองเดียวกันงานวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือ ของ U-Nnern, (1998) พบว่านักเรียนที่เรียนในระบบทวิภาคียังขาดทักษะพื้นฐานในการทำงาน ขาดคุณธรรม จริยธรม และขาดความรับผิดชอบในการทำงาน หรือ การบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย มีปัญหาไม่ต่างจากสถานศึกษาอื่นๆของประเทศที่มีการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Nong Khai Technical College, 2010)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการอาชีวศึกษาจะต้องส่งเสริมการจัดอาชีวะศึกษาระบบทวิภาคีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใหม่เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะของคนในการประกอบอาชีพโดยมีหลักฐานที่สำคัญคือต้องผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ทันทีไม่ต้องไปอบรมหรือฝึกปฏิบัติงานจริงก่อนเพื่อการพัฒนาความรู้ให้เท่าทันกับเทคโนโลยีที่ก้าวไกลอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความสูญเสียดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้กำหนดแนวทางเป็นหลักการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาว่าจะต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกงาน และทำงานจริงในสถานประกอบการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีนโยบายให้สถานศึกษาการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี (The Secretariat of the Council of Education, 2008) ในการที่จะแก้ไขปัญหาหรือการที่จะพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชนสังคมและการพัฒนาบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการให้มีศักยภาพสูงขึ้น ที่สำคัญผู้บริหารการอาชีวศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารกระบวนการในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบมีการวางทิศทางการบริหารหรือทิศทางกลยุทธ์ทำให้มีจุดมุ่งหมายในการไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปแบบ การ

วางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การมีกลยุทธ์ทำให้เกิดความชัดเจนในภารกิจและบทบาทความเกี่ยวข้องของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ทำให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการวัดและประเมินผลสำเร็จจากการศึกษา

ดังนั้นการพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อสำหรับเป็นแนวทางในการบริหารการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในอนาคต ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กร เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการดำเนินการในงานและโครงการภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. พัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยที่สำคัญ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) การสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามร่วม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

3) ประเมินองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ครูผู้สอนสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี และผู้บริหารสถานประกอบการ หรือเจ้าของ หรือครูฝึกสถานประกอบการ สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (สถานศึกษานำร่อง พ.ศ. 2556 จำนวน 36 สถานศึกษาดำเนินการเลือกสถานศึกษาที่ทำการศึกษาโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, and Morgan, 1970) จำนวน 33 สถานศึกษา เลือกบุคคลในสถานศึกษาที่ทำการศึกษา โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 33 คน ครูผู้สอนสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี จำนวน 231 คน และผู้บริหารสถานประกอบการ หรือเจ้าของ หรือครูฝึกสถานประกอบการ จำนวน 33 คน รวมจำนวน 297 คน

2) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมิน เพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน และนำแบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) พร้อมทั้งหาคุภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coeffcient Cronbach; Sri Sa-at, (2011)

3) วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentang) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และดัชนีความสำคัญของความจำเป็น PNImodified

ระยะที่ 3 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ค่าความต้องการจำเป็น Matrix Analysis ที่มา (Wongwanich, 2015) โดยใช้วิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง PNImodified

2) ยกร่างกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) ตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4) การประเมินยืนยันกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประเมิน ตรวจสอบ ยืนยัน รับรอง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholder โดยผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินตรวจสอบ ยืนยัน รับรองโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน ได้กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำกลยุทธ์การจัดการ

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาฉบับนี้ไปใช้ในการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

ศึกษาองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือสถานประกอบการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล แสดงให้เห็นว่า หากสถานศึกษาใดมีการดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้และจะสามารถทำให้สถานศึกษานั้น ๆ สามารถจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เหล่านี้เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsawat, (2017)

ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าทั้ง 4 ด้านอยู่ในผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ketthai, (2013) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ปัญหาที่พบมากได้แก่ การนิเทศการศึกษา

พัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ 17 มาตรการและ 34 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยทำให้ได้กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการวางแผนการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้าน ต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร ร่วมกันพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาและสถานประกอบการให้มีศักยภาพสูงขึ้น มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรร่วมกัน เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ส่วนกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มาก สอดคล้องกับงานวิจัย Sangsawat (2017) การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสมกับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด คือ

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ส่วนกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ต่ำสุด คือ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี แสดงให้เห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kalayalak (2015) เรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ขั้นการดำเนินการ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์และให้สถานประกอบการและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมและ

3. ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ส่วนกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์ต่ำสุด คือ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ketthai (2013) กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเป็นไปได้ คือ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศติดตามเป็นเรื่องที่จะทำให้การบริหารจัดการอาชีวศึกษารบบทวิภาคีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าองค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือสถานประกอบการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล แสดงให้เห็นว่า หากสถานศึกษาใดมีการดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้และจะสามารถทำให้สถานศึกษานั้น ๆ สามารถจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เหล่านี้เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsawat (2017) การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสมกับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความร่วมมือของสถาน

ประกอบการ และ (Ketthai, 2013) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านความร่วมมือสถานประกอบการ 3) ด้านการนิเทศ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพปัจจุบันปฏิบัติในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ เมื่อนำมาวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าทั้ง 4 ด้านอยู่ในผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ketthai (2013) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ปัญหาที่พบมากได้แก่ การนิเทศการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1). ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานประกอบการควรสร้างมาตรการแรงจูงใจและกลไกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบยั่งยืน

1.2 ควรมีการสร้างแรงจูงใจและมาตรการผลประโยชน์ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการจะได้รับ มีความชัดเจนและความแตกต่างระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษาและสถานประกอบการที่ไม่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินสมรรถนะคุณวุฒิวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาที่มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1.2 ควรมีการพัฒนาในด้านการวัดผลประเมินผลระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะร่วมกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

References

Bilateral Vocational Education Center. (2013). *Rules for promoting and developing bilateral vocational education management to Excellence 2 0 1 4 .* Bangkok: Office of the Vocational Education Commission Ministry of Education.

Ketthai P. (2013). *Strategic development for development of bilateral vocational education management in Lower Northern Region Technical College*. (Doctoral Dissertation). Kamphaeng Phet Rajabhat University. Kamphaeng Phet.

Konyalak, N. (2015). *Development of a bilateral vocational education management system in Khon Kaen Province*. Bangkok: Institute Develop teachers, faculty and educational personnel.

Minghat, A., & Yasin R. (2010). A sustainable framework for technical and vocational education in malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences***.** 9, 1233-1237.

Sangsawat, P. (2017). *Development of a model for bilateral vocational education management that is appropriate for the subject Industrial technicians using participatory action research.* (Doctoral Dissertation). Burapha University. Chonburi.

Saroj requested the Ten Yuan. (2016). *Strategy for quality assurance management of technical colleges under the jurisdiction of the Office of Vocational Education Commission.* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Sripatum University. Bangkok.

Siualnuan, N. (2014). *The effective academic administration model of schools under the office of Vocational Education Commission.* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Suratthani Rajabhat University. Suratthani.

Srikhamnuan, B. (2017). Factors affecting the success of bilateral vocational education management of Educational institutions in Lampang Under the Office of Vocational Education Commission Department. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 2325 - 2548.

Sriphom, Th. (2014). *Development of a form of bilateral vocational education administration in schools under Office of Vocational Education Commission.* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Naresuan University. Phitsanulok.

Sritrakul, W. (2014). *Development of bilateral vocational education education, Nong Khai Technical College.* King Mongkut's University of Technology North Bangkok. Bangkok.

Suksriwong, S. (2012). *Management principles.* Bangkok: The Publisher of Chulalongkorn University.

Sutruang, S., & Wannapairo, S. (2019). *The Relationship Between Dual Vocational Education*

of Executive and Quality of Graduates from Phatthalung Vocational College under Office of the Vocational Education Commission. Retrieved May 3, 2019, from https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/publicationfile/item/20th-ngrc-2019/HMO28/HMO28.pdf

Thongjan, T. (2015). *Management of bilateral education.* Nonthaburi: Nonthaburi Technical College.

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*

Strategic Management of Academic Affairs in the Digital Age of Educational Institutions under the Office of the Vocational Education Commission

[1]พันทา สวัสดี และ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์

[1]Phanta Sawasdee and Chaiyuth Sirisuthi

[1]มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

[1]Northeastern University. Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: phantasawaddeek@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างาน จำนวน 272 คน จาก 34 วิทยาลัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาครู 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาครูให้มีศักยภาพทางเทคโนโลยีและดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพสื่อมัลติมีเดียสู่มาตรฐานสากล กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนสู่ยุคดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารงาน; งานวิชาการในยุคดิจิทัล; สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

---

* Received March 4, 2020; Revised April 4, 2020; Accepted April 5, 2020

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the components and indicators of academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission; 2) to study the current conditions and desirable states of academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission; and 3) to develop strategies for the academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission. The study applied mixed-methods research. A group sample was selected by means of stratified sampling consisting of directors, deputy directors, and supervisors, in a total of 272 persons from 34 colleges. The research instruments were interview form and questionnaire with the reliability equal to 0.93. The statistics used were percentage, means, standard deviation (S.D.), and Priority Needs Index Modified (PNI Modified).

The results of the research are as follows: 1) There are 5 aspects to the components and indicators of academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission which are 1) The development of teachers, 2) Supervision, 3) The development of multimedia, 4) The management of an online learning and teaching, and 5) The development of online curriculum. 2) The current conditions of academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission overall are found to be at a moderate level. While the desirable states of academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission overall are found to be at the highest level. 3) There are 5 strategies for the academic administration in the digital age of educational institutions under the office of the vocational education commission: the 1st strategy on developing teachers to have potential in technology and digital media; the 2nd strategy on increasing the efficiency of supervision on education with information technology and digital media; the 3rd strategy on increasing the quality of multimedia to the international standards; the 4th strategy on increasing the efficiency of the learning and teaching management for the digital age; and the 5th strategy on developing the curriculum to match the needs to develop the country through information technology and digital media.

Keywords: Administrative Strategy; Academic Work in the Digital Age; Vocational Education Commission

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือในฐานะที่เป็นแหล่งสร้างแรงงานเพื่อป้อนตลาดแรงงาน การใช้เทคโนโลยีจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลกและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการเร่งรัดการพัฒนาประเทศ ให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ยึดวิสัยทัศของกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนดขึ้น (The Secretariat of the Council of Education, 2009)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัฒน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุง หลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อ สร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมือสร้างสรรค์ ในเวทีโลก รัฐได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาของชาติจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง ระบบการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามกาลเวลาและบริบทของสังคมไทย ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับกลางและนักเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปทั้งระดับความแนวคิด โครงสร้างและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ผลิตผลของการอาชีวศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาชาติ Ministry of Education, (2010)

จากรายงานของ Office of the Vocational Research and Development ,(2010) ได้ระบุถึงปัญหาของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่จัดทำกลยุทธ์ระดับสถานศึกษาขึ้น แต่ไม่สอดคล้องกับแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ และกลยุทธ์ขาดความเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการบริหารงาน แนวทางการปฏิบัติไม่ชัดเจน ไม่เป็นรูปธรรมและมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจาก 1) การเปลี่ยนแปลสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้กลยุทธ์ล้าสมัยไม่มันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) กลยุทธ์ระดับสถานศึกษาและระดับสำนักงานไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Phichaichannarong (2011) ได้กล่าวไว้ในการสัมมนา “โครงการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารการพัฒนากระบวนการทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพบริหารการจัดการอาชีวศึกษาใหม่ว่า “กลยุทธ์ของ

วิทยาลัยส่วนใหญ่ที่ใช้อยู่ล้าสมัยไม่ทันกับยุคเศรษฐกิจดิจิตอล (Digital Economy) ควรปรับกลยุทธ์การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาเชิงรุกแนวใหม่ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการ ควรมุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้อาชีวศึกษาใหม่ รวมทั้งต้องสร้างและประสานเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ระหว่างโลกอาชีพกับสถานประกอบการและสังคม ชุมชน ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ Office of the Vocational Education Commission, (2012) ซึ่งสอดคล้องกับ Sonnil (2012); Chiangkul (2010) ยังได้สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ของวิทยาลัยเทคนิคที่ไม่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ 1) ขาดกระบวนการประเมินผลการประกันคุณภาพภายในที่ต่อเนื่อง 2) การใช้และการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรยังค่อนข้างต่ำ 3) วัสดุ อุปกรณ์การฝึกทักษะการเรียนการสอนไม่เพียงพอร้อยละ 72.91 ยังถือว่าค่อนข้างน้อย (ไม่ถึงร้อยละ 80) 4) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช.มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังต่ำ (ร้อยละ 46.43) 5) จำนวนผู้เชี่ยวชาญหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาถือว่าน้อย (ร้อยละ 9.45 ของงบประมาณดำเนินการ) 7) ศูนย์วิทยบริการและสื่ออุปกรณ์ยังขาดความพร้อม ขาดระบบการประเมินคุณภาพและแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 8) ความเพียงพอและความทันสมัยของอุปกรณ์ทางการศึกษาร้อยละ 78.37 ยังถือว่าค่อนข้างน้อย ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเลคโทรนิคส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา (Office of Educational Development Religion and culture, educational area 12, 2007)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการพัฒนากลยุทธ์ที่จะนำมาใช้กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยที่สำคัญ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้บ่งชี้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

3) การสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามร่วม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4) ประเมินองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิคนละชุดกับผู้ให้การสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 2 โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, and Morgan, 1970) มีประชากรทั้งสิ้น 34 สถานศึกษา จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 34 สถานศึกษา โดยเลือกเจาะจงผู้บริหาร 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน 6 คน ประกอบด้วย 1) หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 2) หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล 3) หัวหน้างานวิทยบริการและห้องสมุด 4) หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 5) หัวหน้างานสื่อการเรียนการสอน และ 6) หัวหน้าแผนกวิชาสามัญสัมพันธ์ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 272 คน

2) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมิน เพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน และนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index : IOC) พร้อมทั้งหาคุภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coeffcient Cronbach) (Sri Sa-at, 2011)

3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentang) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ SWOT Analysis: จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) และและดัชนีความสำคัญของความจำเป็น $PNI_{modified}$

ระยะที่ 3 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) วิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ค่าความต้องการจำเป็น Matrix Analysis ที่มา (Wongwanich, 2015) โดยใช้วิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง $PNI_{modified}$

2) ยกร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) ตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4) การประเมินยืนยันกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประเมิน ตรวจสอบ ยืนยัน รับรอง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholder โดยผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินตรวจสอบ ยืนยัน รับรองโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน ได้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

ผลการวิจัย

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาครู 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า หากสถานศึกษาใดมีการดำเนินการครบทั้ง 5 องค์ประกอบนี้และจะสามารถทำให้สถานศึกษานั้น ๆ สามารถบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมในอยู่ระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าทั้ง 5 ด้านอยู่ในผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Thamsasanan (2017) กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 25 มาตรการ และ 37 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังแผนภาพ

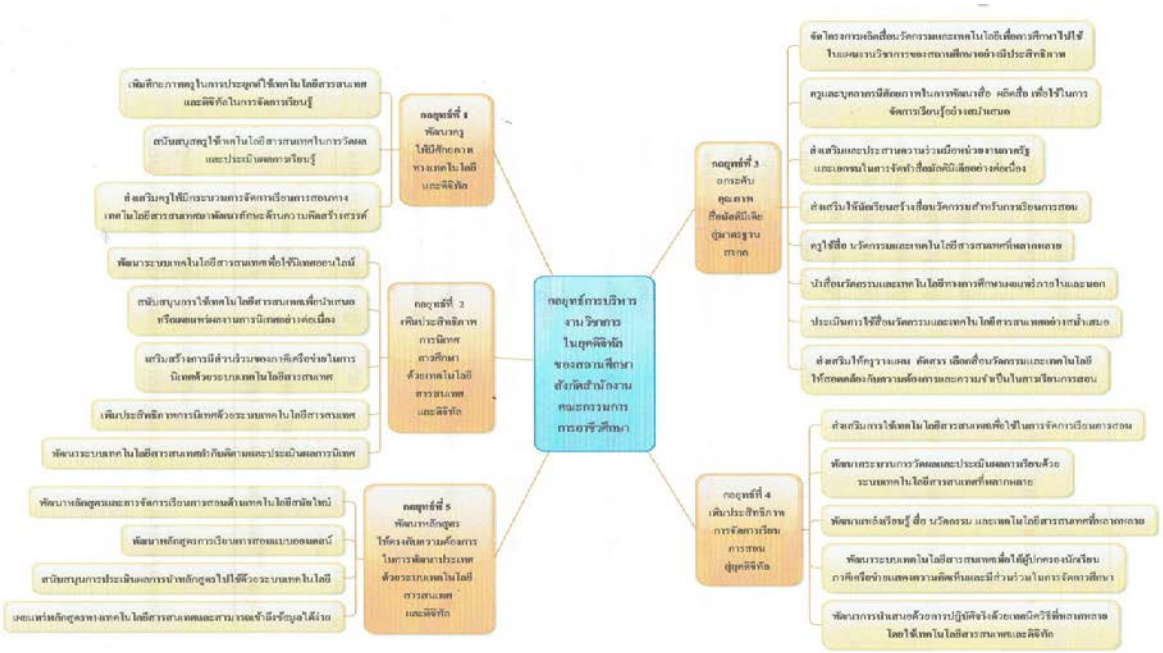

แผนภาพ: กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยทำให้ได้กลยุทธ์การบริหารวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 25 มาตรการ และ 37 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้องค์ความรู้ใหม่ว่า การพัฒนาการศึกษา แบบเป็นพลวัตรและแปรเปลี่ยนไปตามความผันแปรของสถานการณ์โลก ทำให้คนไทยเกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และยังเป็นการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้ตระหนักต่อการเตรียมความพร้อม และดำเนินไปควบคู่กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษ มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาครู 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ แสดงให้เห็นว่า หากสถานศึกษาใดมีการดำเนินการครบทั้ง 5 องค์ประกอบนี้และจะสามารถทำให้สถานศึกษานั้น ๆ สามารถบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลเหล่านี้เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kerdruang (2017) การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล พบว่า การเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคดิจิทัลต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานและการดำรงชีวิตเน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุดครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีสภาพปัจจุบันมีระดับการปฏิบัติในอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งมีการปฏิบัติระดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการพัฒนาครู 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์และ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาครู 2) ด้านการนิเทศ 3) ด้านการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ ตามลำดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าทั้ง 5 ด้านอยู่ในผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง สอดคล้องกับผลงานวิจัย Wiangkamol (2011)

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 25 มาตรการและ 37 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งมีกลยุทธ์น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้ 1) ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ากลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาครู แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูเป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มาก เพราะการพัฒนาครูนำไปสู่ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการสอดคล้องกับงานวิจัย Thawonglang (2007) ได้สรุปว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจาก

เป็นแนวทางที่เน้นให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครู ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความสามัคคี และรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จนทำให้การพัฒนาครูด้านการ จัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ากลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด คือ กลยุทธ์ที่ 2 การนิเทศ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการนิเทศเป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มาก เพราะการพัฒนาการนิเทศนำไปสู่ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ketanont (2012) กล่าวว่าปัญหาของงานวิชาการด้านการนิเทศ การศึกษาอาจเป็นเพราะผู้บริหารมีภารกิจมากเกินไป จึงทำให้การปฏิบัติการนิเทศไม่ต่อเนื่อง และไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ อีกทั้งครูที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศ ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการนิเทศ และมีภาระกจิการการสอนหรืองานอื่น ๆที่ได้รับมอบหมายที่มากส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ต่ำสุด และ 3) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ากลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่ามีความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้มาก เพราะการพัฒนาพัฒนาครูไปสู่ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kitjajaja (2016) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการ พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วย ICT เพื่อการศึกษา เป็นกลยุทธ์ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน การแนะแนวให้คำปรึกษาทางการเรียนแก่ผู้เรียนและผู้รับบริการ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สรุป

สรุปกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาครูให้มีศักยภาพทางเทคโนโลยีและดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนสู่ยุคดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนปฏิบัติของสถานศึกษาด้วยแผนระยะสั้น แผนระยะกลางและแผนรยะยาว การจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสร้างความรู้ ความเข้าในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของชาติให้สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมการอบรม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการอบรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำมาจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารเทศด้านการจัดการเรียนการสอน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนนักศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยทั้ง 5 ด้าน วางแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาด้วยแผนระยะสั้น แผนระยะกลางและแผนรยะยาว มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทางการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของชาติให้สูงขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับเนื่องจากมีบริบทสภาพแวดล้อมความแตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาทุกขนาดเพื่อเปรียบเทียบและทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลต่อไป

References

Addoddorn, Y. (2011). *Academic administration strategies of basic education institutions to promoter sustainable development.* (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.

Kerdruang, A. (2017). Promoting learning in the 21st century to support Thai society in the digital age. *Journal of Lampang Rajabhat University,* 6(1), 173-184.

Office of Vocational and Vocational Standards. (2013). *Introduction to the Office of Vocational Education Standards and Vocational Diploma 2013 B.E.*, Bangkok.

Smith, E. W. et al. (1961). *The Education Encyclopedia***.** New Lersey: Prentice-Hall.

Thawonglang, J. (2007). *The teacher development of learning manage ment based on child centered approach : a case study of noen sa-ard pittata school under the office of khon kaen educational service area 5.* Loei Rajabhat University. Loei.

Tassananon, S. (2011). *Theoretical principles and educational administration innovations.*

(1st ed.) Maha Sarakham: Maha Sarakham University.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice***.** New York: Harcourt, Brace and World.

Thipkongka.P (2008). *Management Model for Vocational Change in Thailand*. (Doctoral Dissertation). Graduate school: King Mongkut's University of Technology North Bangkok. Bangkok.

Demchenko, Y. (1997). *Cooperative and Contributive Learning in Professional Education.* Retrieved May 3, 2019, from http://www.uazone.org/demch/papers/site98demch.html.

Zorn, A. (2018). *Higher education in the digital age: moving academia online*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครู วิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

The Coaching and Mentoring Model to Conduct Classroom Action Research for the Teachers at Savannakhet Teacher Training College in Lao PDR

[1]กติกา ราชบุตร, โกวิท วัชรินทรางกูร และ นวมินทร์ ประชานันท์

[1]Katika Rajboutra, Kovit Vajarintarangoon and Nawamin Prachanant

[1]บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

[1]Graduate School, Buriram Rajabhat University, Thailand

[1]Corresponding Author's Email: Katikaraj531@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ (2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ทำหน้าเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยอาสาสมัคร จำนวน 10 คน และครูใหม่ที่รับการดูแลในการทำวิจัย 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยคู่มือการอบรมการวิจัยในชั้นเรียน คู่มือการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ แบบประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ แบบประเมินรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบที่ได้ มีชื่อว่า 2PME Coaching and Mentoring Model ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) เชิงระบบสนับสนุน และ 3) กระบวนการ โดยที่กระบวนการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ 3)การดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และ 4) การประเมินผล 2. ผลการตรวจสอบการใช้รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า (1) สมรรถนะของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (2) สมรรถนะด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลอยู่ในระดับมาก (3) ความพึงพอใจของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ความพึงพอใจของครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ให้การดูแล อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ; การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ; การวิจัยในชั้นเรียน; ครูผู้ให้การดูแล; ครูผู้รับการดูแล

* Received November 15, 2020; Revised December 1, 2020; Accepted December 26, 2020

Abstract

This research aimed (1) to develop the coaching and mentoring model to conduct classroom action research for teachers at Savannakhet Teacher Training College in Lao PDR, and (2) to examine the effectiveness of the constructed model. The sample group of this study included 10 teachers who volunteer to be teacher mentors and 10 teachers as classroom action researchers or mentees, in a total of 20. The research instruments were classroom action research training manual, coaching and mentoring manual, classroom action research competency evaluation form, coaching and mentoring competency evaluation form, coaching and mentoring model evaluation form, and satisfaction questionnaires toward the coaching and mentoring model. The obtained data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and content analysis technique. The findings revealed as follows:

1. The coaching and mentoring model to conduct classroom action research for teachers at Savannakhet Teacher Training College in Lao PDR was called "2PME Coaching and Mentoring Model" which consisted of 4 components: 1) Principles and Objectives, 2) Support, and 3) Process. The process component composed of 4 steps: 1) Preparation (P), 2) Planning (P), 3) Mentoring and Coaching (M), and 4) Evaluation (E).

2. The result of examining the effectiveness of 2PME Coaching and Mentoring Model revealed that (1) the competencies of teacher mentors for coaching and mentoring the classroom action research were at the highest level, (2) the competencies of the teacher mentees for conducting classroom action research were at a high level, (3) the satisfaction of teacher mentors toward the constructed model was at the highest level, and (4) the satisfaction of the teacher mentees towards the teacher mentors' coaching and mentoring was at a high level.

Keywords: Model; Coaching and Mentoring; Classroom Action Research; Teacher Mentors; Teacher Mentees

บทนำ

การทำวิจัยนับได้ว่าเป็นเสมือนหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเป็นงานที่ท้าทาย ชวนให้คิดอยากลองทำ อยากติดตาม เกิดความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น ในบางครั้งต้องใช้เวลาทุ่มเท เพราะเป็นงานที่ละเอียดถี่ถ้วน ครูที่มีสมรรถภาพพื้นฐานทางการวิจัยจะเป็นผู้ที่มีความรู้และเจตคติที่ดีต่อการวิจัย อันเป็นการเอื้ออำนวยให้ความร่วมมือในการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรหรือนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาด้านเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนด้านสื่อการเรียนการสอน ในการนำการวิจัยเข้าไปช่วยในการเรียนการสอน และการนำพาผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรที่วางไว้นั้น ครูผู้ใช้หลักสูตรต้องสามารถ

ทำการวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพปัญหาตามสภาพจริง สิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงานทางการศึกษาจำเป็นต้องมี คือ การสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลและอำนวยความสะดวกต่อการวิจัยทางการศึกษา เช่น การวิจัยให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ดี และพร้อมที่จะหยิบข้อมูลมาใช้ได้ มีเอกสาร แนวความคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่เพียงพอสำหรับการทำวิจัยในแต่ละเรื่อง สาเหตุสำคัญที่ต้องมีการใช้การวิจัยนำการเรียนการสอนเป็นเพราะมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนของครู โดยที่ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีและหลักการที่ได้เรียนรู้หรืออบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้ ครูจึงสอนด้วยการเน้นเนื้อหาเป็นสำคัญ ทำอย่างไรจึงจะทำให้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญของการวิจัย และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติการสอน เพื่อนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของตนเองหรือแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ประสบอยู่ (Euengsakun, 1997) นอกจากนี้ การวิจัยยังเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเป็นกระบวนการและเทคนิคที่ช่วยแก้ไขปัญหาของมนุษย์ โดยการศึกษาวิทยาการความก้าวหน้าในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของการปฏิบัติงานให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง (Ministry of Education and Sports, 2001)

จากความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว ทำให้กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (Ministry of Education and Sports, 2005) แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ระบุไว้ในกฎหมายการศึกษา ค.ศ. 2005 (ฉบับปรับปรุง)ว่า ครูในทุกสถาบันการศึกษาทั้งในระดับสามัญ ระดับวิชาชีพ วิทยาลัยครู และระดับมหาวิทยาลัย ต้องมีหน้าที่ทำการวิจัย เพราะการวิจัยเป็นการสร้างองค์ความรู้อย่างหนึ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาและการวิจัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ นอกจากนี้ แผนงานการศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 2015 (Ministry of Education and Sports, Teacher Training Development, 2015) ได้กำหนดมาตรฐานครูไว้ 4 ประการในด้านการทำวิจัย ประกอบด้วย 1) ครูทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการวิจัยว่ามีส่วนสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของตนเองอย่างไร 2) ครูทุกคนต้องสามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง 3) ครูทุกคนต้องสามารถปฏิบัติการทำวิจัยและสนับสนุนการทำวิจัยของเพื่อนครูและ พนักงานใหม่เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จทางด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) ครูที่มีประสบการณ์การวิจัยต้องสามารถให้คำปรึกษาแนะนำครูใหม่เกี่ยวกับการทำวิจัยอย่างชัดเจนและลึกซึ้ง เพื่อให้ครูใหม่มีทั้งความรู้และความสามารถในการนำงานวิจัยมาพัฒนานวัตกรรม หรือสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าวิทยาลัยครูเป็นสถาบันผลิตครูที่มีชื่อเสียงและเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่จากการสำรวจการทำวิจัยของครูในวิทยาลัยครู พบว่า ร้อยละ 70 ไม่สามารถนำวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนไปใช้ในการแก้ปัญหาการสอนของตนเองได้ แต่จะเป็นการเน้นความลึกในเนื้อหารายวิชาเพื่อให้สำเร็จตามหลักสูตรแห่งชาติในแต่ละปี เหตุผลที่ครูเหล่านั้นไม่สามารถนำวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะคิดว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน ขาดความรู้

ความสามารถที่ดีพอ ขาดประสบการณ์การทำวิจัย ไม่มีเวลาทำการวิจัย ขาดการส่งเสริมจากฝ่ายบริหาร ส่งผลให้คุณภาพการเรียนการสอนของวิทยาลัยครูได้ไม่ดีนัก นักเรียนนักศึกษาขาดระบบการทำงาน ทักษะการคิดและผลการเรียนรู้ที่ไม่พึงประสงค์ (Savannakhet Teacher Training College, 2017)

จากสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาครูของวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ครูได้เห็นความสำคัญในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความเชื่อว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการนำวิธีการสอนใหม่ๆ และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู และผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Coaching and Mentoring Model) มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและวิจัยแก่ครู ส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญมากที่ช่วยในการพัฒนาในช่วงของความเป็นนักศึกษาครู (Pre-service Teachers) ได้แก่ ในช่วงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และในช่วงที่เป็นการพัฒนาครูประจำการ (In-service Teachers) ทั้งนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังไม่มีรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาสำหรับครูประจำการอย่างเต็มรูปแบบ (Sweeny, 2008) ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลาง อันจะทำให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองซึ่งถือว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะระดับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคนไม่เท่ากัน โดยเฉพาะครูที่จบใหม่ที่ยังมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์น้อยไม่สามารถทำงานวิจัยได้ตามลำพัง การพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตที่สร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Research: R_1) สำหรับในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎีแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

2) การร่างรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียน จากนั้นได้นำร่างรูปแบบดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) ด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้

3) การปรับปรุงรูปแบบ (Development: D_1) โดยนำรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครู มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณารูปแบบที่ใช้ได้ โดยต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยและใช้ได้ หรือเห็นด้วยอย่างน้อย 0.50-1.00

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น (Research: R_2) ผู้วิจัยได้ทำการทดลองและเผยแพร่รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การจัดอบรมให้ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (Teacher Mentors) และครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียน (Teacher Mentees) ในหัวข้อเรื่อง “การทำวิจัยและรูปแบบการดูแลให้ปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน”จำนวน 40 ชั่วโมง จากนั้นทำการประเมินสมรรถนะในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ประเมินสมรรถนะในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียน (Teacher Mentees) ประเมินความพึงพอใจของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentors) ต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และประเมินความคิดเห็นของครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentees) ที่มีต่อการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentors)

2) การปรับปรุงรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนและเผยแพร่ (Development: D_2)

3) การประเมินและยืนยันรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ให้การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำให้แก่ครูจบใหม่ (Teacher Mentors) เป็นครูที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนและการทำวิจัยในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งได้มาจากการอาสาสมัคร จำนวน 10 คน โดยการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ทำการสอนจาก 4 ห้องการ (Offices) เกี่ยวกับสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องการวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ห้องการวิทยาศาสตร์สังคม ห้องการสร้างครูอนุบาลและประถม และ

ห้องการภาษาต่างประเทศ 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นอย่างน้อยและเป็นครูที่ปรึกษาด้านงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าอาจารย์ หรือมีผลงานการวิจัยมาแล้วในระดับโรงเรียน ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ

2) ครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียนของวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต (Teacher Mentees) ซึ่งได้มาจากการอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยของครู จำนวน 10 คน จาก 4 ห้องการดังกล่าวซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นผู้ที่สอนใน 4 ห้องการ 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในสอนไม่เกิน 5 ปี 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และ 4) มีความตั้งใจและต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถ และสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาในห้องเรียนของตนเองอย่างจริงจัง

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) คู่มือการอบรมการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 10 หัวข้อ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียน การสำรวจและการกำหนดปัญหาเพื่อเตรียมวิจัยในชั้นเรียน การศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรและสมมติฐานในการวิจัย รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ ทั้งนี้ หัวข้อดังกล่าวผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00

2) คู่มือการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ประกอบไปด้วย 9 หัวข้อ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอน การวางแผนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ การดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำตามแผนที่วางไว้ การสังเกตและบันทึกตามสภาพในชั้นเรียน การใช้คำถามกระตุ้นความคิดของผู้เรียน การให้ความสนใจและตั้งใจฟังของผู้เรียน การให้คำแนะนำผู้เรียนในด้านเทคนิคการเรียนการสอน การให้คำแนะนำผู้เรียนในด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนหลังการสังเกตการสอน ทั้งนี้ หัวข้อดังกล่าวผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00

3) แบบประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เท่ากับ 0.96 และทดลองใช้กับครูในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

4) แบบประเมินสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เท่ากับ 0.98 และทดลองใช้กับครูในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

5) แบบประเมินรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ มีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ

6) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับครูในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ร่างรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากนั้นนำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC)

2) ปรับปรุงรูปแบบที่สร้างขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3) จัดอบรมครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และครูผู้ทำวิจัยจำนวน 10 คู่ ในหัวข้อเรื่อง “การทำวิจัยและรูปแบบการดูแลให้ปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน”จำนวน 40 ชั่วโมง

4) ประเมินสมรรถนะในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ

5) ประเมินสมรรถนะในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียนในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

6) ประเมินความพึงพอใจของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ

7) ประเมินความคิดเห็นของครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำที่มีต่อการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ

8) ปรับปรุงรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน

9) ประเมินและยืนยันรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการยกร่างรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดำเนินการโดยข้อมูลของคู่มือการอบรมการวิจัยในชั้นเรียนและคู่มือการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC)

2) การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขตที่สร้างขึ้น

2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนและแบบประเมินสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ในขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลให้

คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใช้การวิเคราะห์โดยหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในขั้นตอนการยืนยันรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน มีชื่อว่า “รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (2PME Coaching and Mentoring Model)” ประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงสนับสนุน รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ (Preparation Phase: P) ระยะที่ 2 ระยะการวางแผนดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Planning Phase: P) ระยะที่ 3 ระยะดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Phase: M) ในระยะที่ 3 ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมก่อนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Pre-conference) 2) ระยะการสังเกตและการเก็บรวบรวมข้อมูล (Observation and Data Collection) 3) ระยะการร่วมมือกันวิเคราะห์ และสะท้อนความคิดเห็น และการปฏิบัติ (Collaboration, Reflection and Analysis) และ 4) การประชุมหลังการดูแลให้ปรึกษาแนะนำ (Post-conference) และระยะที่ 4 ระยะการประเมินผลการดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Evaluation Phase: E)

2. ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (2PME Coaching and Mentoring Model) ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยวิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC)

2.1 ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีของรูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.86-1.00 โดยข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.86 ได้แก่ การประชุมเพื่อกำหนดปัญหาการวิจัยร่วมกันระหว่างครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentors) กับครูผู้รับการดูแล (Teacher Mentees) ในการดำเนินการของรูปแบบระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ (Preparation Phase: P)

2.2 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.71-1.00 โดยข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.71 จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) การร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) ความเต็มใจในการพัฒนาวิชาชีพของทั้งครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และ 3) ครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีสอดคล้องเป็นไปได้เท่ากับ 0.86 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

1) การหาอาสาสมัครผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัยในชั้นเรียน และ 2) การฝึกอบรมครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียนในการดำเนินการของรูปแบบ

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (2PME Coaching and Mentoring Model) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต พบว่า การประเมินสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentors) หลังการใช้ 2PME Coaching and Mentoring Model โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 82.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 74.00) และมีความสามารถในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละ 83.86)

2. ผลการประเมินสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (Teacher Mentees) หลังจากใช้ 2PME Coaching and Mentoring Model โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีสมรรถนะในการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 79.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ มีความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 74.40) และครูมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละ 86.00)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Teacher Mentors) ที่มีต่อ 2PME Coaching and Mentoring Model พบว่า ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีความพึงพอใจต่อรูปแบบดังกล่าวโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78, S.D.= 0.26) โดยที่ด้านการนำไปใช้ของรูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.90, S.D.= 0.12) รองลงมาได้แก่ ผลของการใช้รูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.84, S.D.= 0.19) และองค์ประกอบของรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.80, S.D. = 0.41) และด้านกระบวนการของรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.30) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้รับดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียน (Teacher Mentees) ที่มีต่อการดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นในด้านที่ครูผู้รับการดูแลมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ด้านครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำช่วยให้ครูผู้รับการดูแลบรรลุผลสำเร็จการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นอย่างดีเยี่ยม ($\overline{X}$ = 4.80, S.D. = 0.42) รองลงมาได้แก่ ด้านครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำสื่อสารและสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.48) และด้าน

ครูผู้การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำได้ให้ความรู้ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้นจากการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.48) ส่วนด้านที่ครูผู้รับการดูแลทำการวิจัยชั้นเรียนให้ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีเทคนิคการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้รับการดูแล ($\overline{X}$ = 3.90, S.D. = 0.74)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองนำ 2PME Coaching and Mentoring Model ไปใช้ในระยะที่ 3 ของการวิจัยนี้ พร้อมทั้งการประมวลผลการสนทนากลุ่มครูและครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาที่มีต่อกระบวนการของรูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า ถ้าหากครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและครูผู้รับการดูแลได้ใช้เวลาในการจับคู่ให้คำปรึกษาแนะนำล่วงหน้าก่อนการกำหนดปัญหาและให้เวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียนมากกว่านี้ จะช่วยให้ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำสามารถดูแลได้ต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการกำหนดปัญหาการวิจัยจนถึงการเขียนรายงานการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับแก้ไขรายละเอียดในส่วนกระบวนการของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยปรับกระบวนการจับคู่ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมาดำเนินการก่อนขั้นตอนการกำหนดปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน ส่วนระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 3 การฝึกอบรมควรเกิดขึ้นก่อนการกำหนดปัญหาการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการเสนอของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ โดยกำหนดให้การกำหนดปัญหาหลังการจัดฝึกอบรมครูผู้ให้และผู้รับ แต่ให้อยู่ในขั้นตอนเดียวกันโดยไม่มีการแยกระยะดังกล่าว

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2PME Coaching and Mentoring Model) ดังแสดงในภาพประกอบ 1

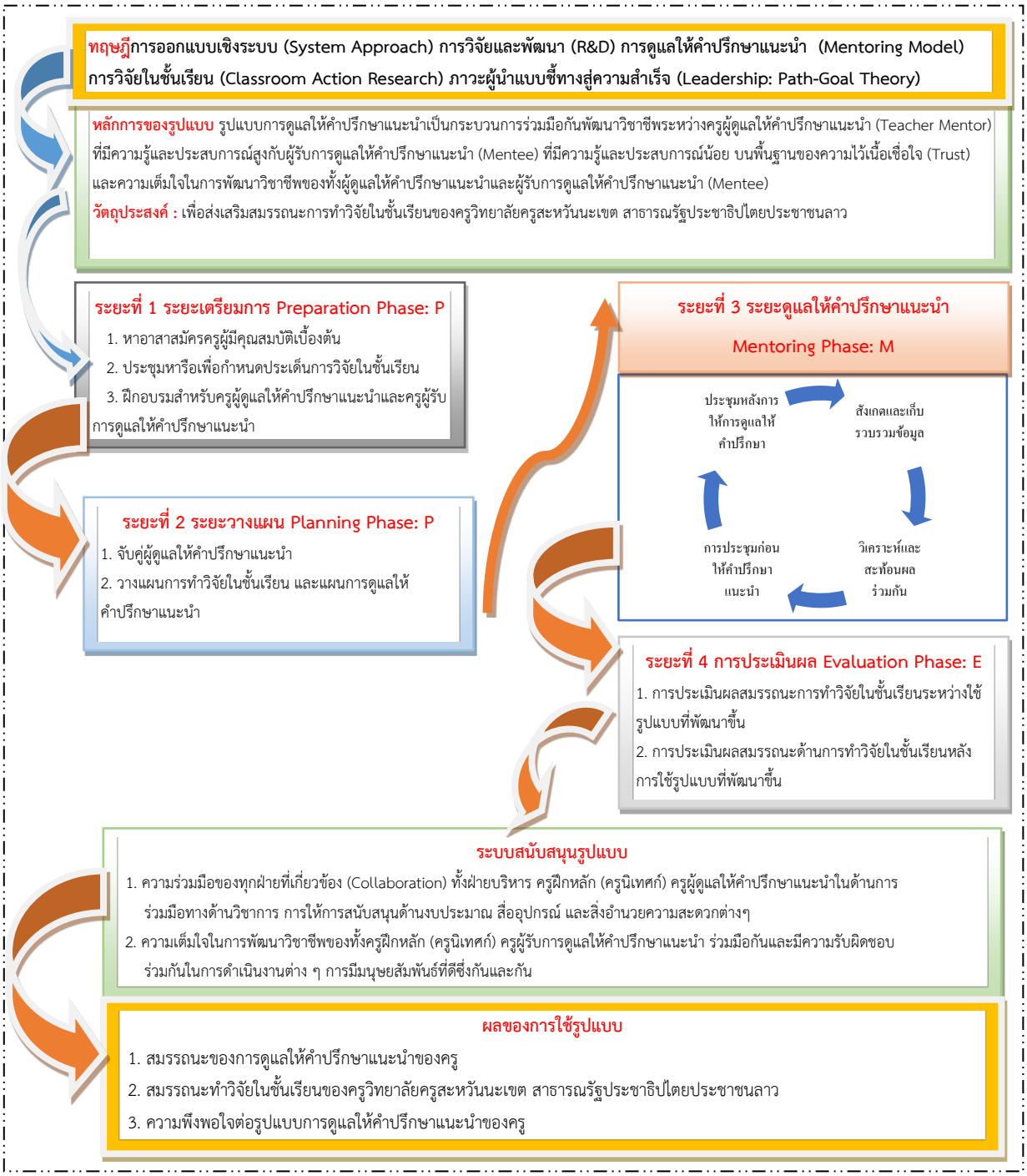

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (2PME Coaching and Mentoring Model)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน มีชื่อว่า “รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน (2PME Coaching and Mentoring Model)” ประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงสนับสนุน รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ (Preparation Phase: P) ระยะที่ 2 ระยะการวางแผนดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Planning Phase: P) ระยะที่ 3 ระยะดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Phase: M) ในระยะที่ 3 ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมก่อนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Pre-conference) 2) ระยะการสังเกตและการเก็บรวบรวมข้อมูล (Observation and Data Collection) 3) ระยะการร่วมมือกันวิเคราะห์ และสะท้อนความคิดเห็น และการปฏิบัติ (Collaboration, Reflection and Analysis) และ 4) การประชุมหลังการดูแลให้ปรึกษาแนะนำ (Post-conference) และระยะที่ 4 ระยะการประเมินผลการดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Evaluation Phase: E) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นภายใต้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่สนับสนุนและให้แนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น องค์ประกอบเชิงกระบวนการในระยะที่ 1 ระยะการเตรียมการ/เตรียมความพร้อม พัฒนาภายใต้แนวคิดการออกแบบเชิงระบบของ Kruse (2018) Dick, Carey & Carey (2005) แนวคิดการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของ Sweeny (2003; 2008) หลักการเรียนของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ Brookfield (1986; cited in Glickman, Stephen, and Jovita, 2010) รวมทั้งแนวคิดของ Glickman, Stephen and Jovita (2010) ระยะที่ 2 ระยะการวางแผนดูแลให้คำปรึกษาแนะนำพัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิดของการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของ Starcevish (2009) กระบวนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำตามแนวคิดของ Lowriendee (2010) แนวคิดการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของ Sweeny (2003) ระยะที่ 3 ระยะดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำ พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิดการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของ Marlene and McHenry (2002) แนวคิดการสื่อสารและสื่อความหมายของ Gorton (1987; cited in Arjinsamajarn, 2004) และระยะที่ 4 ระยะการประเมินผลการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ สังเคราะห์ขึ้นภายใต้แนวคิดการออกแบบเชิงระบบของ Dick, Carey and Carey (2005) ซึ่งได้นำไปใช้ในการร่างรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนของ Manee-on et al. (2018) และ Tamee (2019) ที่ใช้วิธีการเชิงระบบในการวิเคราะห์สภาพและประเมินความต้องการการนิเทศการสอนเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา ซึ่งจากผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพและประเมินความต้องการในทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้กำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาสาระสำคัญที่ควรเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบ 2PME Coaching and Mentoring Model จากการประเมินสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำหลังการใช้รูปแบบโดยภาพรวม พบว่า ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีสมรรถนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ

อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และมีความสามารถในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอยู่ในระดับสูงทั้งสองด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการตามขั้นตอนของรูปแบบ 2PME Coaching and Mentoring Model ประกอบด้วยกระบวนการในการเตรียมความพร้อมของครูนิเทศก์ ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นก่อนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศที่ประสบความสำเร็จของ Glickman, Stephen ans Jovita (2010) ที่กล่าวถึงการเตรียมความรู้และทักษะที่จำเป็นก่อนการนิเทศช่วยให้การนิเทศดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้การให้การฝึกอบรมที่ประกอบด้วยการให้ความรู้ในภาคบรรยายและการฝึกปฏิบัติการผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce and Showers (1992; cited in Park, and Joy, 2007) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนจะได้รับความรู้ในระดับที่ต่ำ เกิดทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานระหว่างการบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติ หรือการช่วยเหลือแนะนำการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ในระดับสูงมาก ตลอดจนเกิดทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง ทั้งนี้การให้การฝึกอบรมในการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นของการฝึกอบรมในด้านความสำคัญของการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และการฝึกปฏิบัติการพัฒนาเครื่องมือการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพโดยอาศัยกระบวนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Program) ซึ่งการให้ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเห็นคุณค่าของการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่ต้องคำนึงถึงความต้องการที่จะรับรู้ หรือความต้องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่แต่ละบุคคลเป็นหลัก และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องอาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ (Brookfedld, 1986; cited in Lowriendee, 2010; Glickman, Stephen, and Jovita, 2010; Watthanawong, 2012; Wiles, and Bondi, 2004) ทั้งนี้ในกระบวนการของรูปแบบในชั้นเรียนของการหาอาสาสมัครในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentors and Mentees) อาจทำให้ครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำที่เข้าร่วมการทดลองเป็นผู้เต็มใจในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งเมื่อการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นจากความเต็มใจแล้วก็ทำให้กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำมีสมรรถนะในระดับสูง ดังที่ Park and Joy (2007) กล่าวว่า เงื่อนไขในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Program) จะเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีหากอยู่บนพื้นฐานของผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการต้องการรู้ มีความต้องการศึกษาและต้องการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ Soonthornrojana (2016) ที่กล่าวว่า ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนจะเกิดขึ้นตลอดเวลาในระหว่างการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นแผนการดำเนินการวิจัย และแผนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำครูควรมีความยืดหยุ่นปรับไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เช่น มีการพูดคุยกันเรื่องเวลาการติดตามดูแลเพื่อให้ผู้ให้และผู้รับมีเวลาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยผ่านการศึกษากลุ่มและการสังเกตการสอนและการสะท้อนผลร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังลอดคล้องกับ Nillapun (2006) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของงานวิจัยจำนวน 10 เรื่อง ซึ่งครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำถือเป็นนักวิจัยมือใหม่ ดังนั้นแบบแผนการวิจัย

ประเภทดังกล่าวจึงน่าจะเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนเบื้องต้นสำหรับครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ถือว่าเป็นครูใหม่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี และผลของการส่งเสริมสมรรถนะการการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้วยรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำสอดคล้องกับการศึกษาของ Soonthornrojana (2016) ที่กล่าวว่า การนิเทศการสอนนี้ช่วยให้ครูมีความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

สรุป

รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำที่พัฒนาขึ้น มีชื่อว่า 2PME Coaching and Mentoring Model ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และ 3) องค์ประกอบเชิงระบบสนับสนุน โดยที่องค์ประกอบที่ 2 เชิงกระบวนการ ประกอบด้วยกระบวนการในการปฏิบัติการ 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมการ/เตรียมความพร้อม (Preparation Phase: P) ระยะที่ 2 การวางแผนการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Planning Phase: P) ระยะที่ 3 การดำเนินการดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำ (Coaching and Mentoring Phase: M) และระยะที่ 4 ประเมินผลการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Evaluation Phase : E) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำที่พัฒนาขึ้น คือ 2PME Coaching and Mentoring Model เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบใน 3 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงสนับสนุน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำหรือการพัฒนารูปแบบการนิเทศต่าง ๆ ควรคำนึงถึงความครอบคลุมขององค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นหลัก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำที่พัฒนาขึ้น คือ 2PME Coaching and Mentoring Model เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบ ตลอดจนรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำดังกล่าวเป็นรูปแบบที่อาศัยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สูง (Mentors) ด้านการวิจัยทำหน้าที่ดูแล ช่วยเหลือแนะนำ และติดตาม ผู้เริ่มเข้าสู่วิชาชีพหรือผู้รับการดูแล (Mentees) ซึ่งรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำนี้จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้น ถ้าหากเกิดจากความเต็มใจและความสมัครใจของทั้งผู้ทำหน้าที่ดูแลให้และรับการดูแล ดังนั้น การนำรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษานี้ไปใช้ประโยชน์

ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจและสมัครใจในการพัฒนาวิชาชีพร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้รับในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำนี้ สามารถส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับดูแลให้คำปรึกษาแนะนำได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นควรศึกษาวิจัยเพื่อการนำรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำนี้ไปทดลองเปรียบเทียบกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะกับการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเปรียบเทียบสมรรถนะการสอนที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำนี้กับรูปแบบการนิเทศหลากหลายวิธี เป็นต้น

2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ โดยครูผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเป็นผู้ให้การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ดังนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบอื่น ๆ ในการส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยนักศึกษาเป็นผู้พัฒนาตนเอง เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Supervision) เป็นต้น

References

Arjinsamajarn, C. (2004). *Educational Supervision*. Bangkok: A & P Books.

Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2005). *The Systematic Design of Instruction*. Boston, Massachusetts: Pearson/Allyn and Bacon.

Euengsakun, P. (1997). Classroom Action Research. *Journal of Educational Research, Graduate School, Srinakarinwirot University*, 5(4), 12-24.

Glickman, C. D., Stephen, P. G., & Jovita, M. R-G. (2010***).*** *Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach.* (8th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.

Kruse, K. (2018). *Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model*. Retrieved October 15, 2019, from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.

Lowriendee, W. (2010). *Supervision of Instruction.* (5th ed.). Nakornpathom: Silpakorn University Press.

Manee-on, S. et al. (2018). *Guidelines for Supervision of Learning Activities through Problem-based Learning of Private Teachers under Chonburi Provincial Education Office*. Bangkok**:** National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational Personnel, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.

Marlene, P. C., & McHenry, M. J. (2002). *The Mentor's Handbook: Practical Suggestions for Collaborative Reflection and Analysis***.** Norwood: Christopher Gordon Publisher.

Ministry of Education and Sports. (2001). *Lao Education Law: Objectives*. Vientiane: Ministry of Education and Sports Printing.

Ministry of Education and Sports. (2005). *Lao Education Law: Section 51 Rights Burden and Mission of Teachers.* Vientiane: Ministry of Education and Sports Printing.

Ministry of Education and Sports, Teacher Training Department. (2015). *Teacher Education Reform Plan 2015-2020: Coaching and Mentoring of New Graduate.* Vientiane: Nhan Dan Printing House.

Nillapun, M. (2006). *Research Methodology in Behavioral and Social Sciences*. Nakornpathom: Silpakorn University Press.

Park. R., & Joy, B. (2007). *Mentoring-Coaching: A Handbook for Education Professionals*. Bershire, England: Open University Press McGraw-Hill Education.

Savannakhet Teacher Training College. (2017). *Annual Report of Savannakhet Teacher Training College*. Copied.

Soonthornrojana, W. (2016). Developing Third Year Thai Major Students' Researching Skill Using Coaching and Mentoring Process. *Journal of Education, Mahasarakham University*, 10(4), 155-176.

Starcevish, M. M. (2009). *Coach, Mentor: Is there Difference?* Retrieved February 11, 2019, from http://www/mentoringassociation.org./memberonly/DelM&Coach2.html.

Sweeny, B. W. (2003). *Defining the Distinctions between Mentoring & Coaching*. Retrieved April 8, 2019, from: http://www.mentoringassociation.org/meberonly/DefM& Coach2.html.

Sweeny, B. W. (2008). *The CBAM: A Model of the People Development Process*. Retrieved June 12, 2019, from: http://www.mentoring-association.org/meberonly /CBAM.html.

Tamee, P. (2019). *The Development of Supervision Model for Inclusive Education in Chiang Rai Primary Educational Service Area 1*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education.

Watthanawong, S. (2012). *Psychology for Training Adult*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Wiles, D. & Bondi, S. (2004). *Supervision: A Guide to Practice.* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.

ทศพิธราชธรรม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน*

Virtues of The King: An Analytic, Appreciative and Applicative Study

[1]พระมหาสุริยา สุเมโธ (ด้วงติลี), กีรติ บุญเจือ และ เมธา หริมเทพาธิป

[1]Phramaha Suriya Sumeto (Duangtili), Kirti Bunchua and Metha Harimtepathip

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1]Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: suriya.jdar@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธานทศพิธราชธรรม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการวิเคราะห์ทศพิธราชธรรม พบว่า ทศพิธราชธรรม คือ ธรรมที่ผู้นำและผู้ปกครองรัฐ ตั้งต้นแต่พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไปพึงถือเป็นข้อปฏิบัติมี 10 ประการ คือ ทาน, ศีล, การเสียสละ, ความซื่อตรง, ความอ่อนโยน, ความเพียร, ความไม่โกรธ, ความไม่เบียดเบียน, ความอดทน และความเที่ยงธรรม 2. ผลการวิจักษ์ทศพิธราชธรรม พบว่า ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้เพราะธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนมีความเป็นสากล และทศพิธราชธรรมเป็นหลักจริยธรรมที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้นำได้เหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21 และ 3. ผลการวิธาน พบว่า ทศพิธราชธรรมสามารถประยุกต์ใช้ได้ดีกับผู้นำกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลางที่ใช้วิจารณญาณเป็นเครื่องมือนำไปสู่ผลอันเลิศคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและส่วนรวม

คำสำคัญ: ทศพิธราชธรรม; วิเคราะห์; วิจักษ์; วิธาน

Abstract

The research article aims at conducting an analytical, appreciative, and applicative study of Dasavidha-rājadhamma (Tenfold Virtue of the Ruler). The results of the research are as follows: 1) From an analytic study on Dasavidha-rājadhamma, it refers to the virtues that leaders whether the emperor, king, or ruler in general should adhere to as a tenfold practice which are Dāna (Giving), Sīla (High Moral Character), Pariccāga (Self-sacrifice), Ājjava (Honesty), Maddava (Kindness), Tapa (Austerity), Akkodha (Non-anger), Avihiṃsā (Non-violence), Khanti (Patience), and Avirodhana (Non-deviation from righteousness); 2) From an appreciative study on Dasavidha-rājadhamma, it is found appropriate to apply as the virtues for general leaders

* Received March 26, 2020; Revised December 13, 2020; Accepted January 21, 2021

because the Dhamma taught by the Buddha is universal and able to develop the quality of life of leaders in the 21st century era; and 3) From an applicative study on Dasavidha-rājadhamma, it can be applied well to the paradigm leaders after the moderate postmodernism where the judgment was used as a tool leading to excellent results, namely, the development of quality of one's life and of the public.

Keywords: Dasavidha-rājadhamma; Analyze; Appreciate; Apply

บทนำ

ทศพิธราชธรรม คือ ธรรมที่ผู้นำและผู้ปกครองรัฐ ตั้งแต่พระมหาจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไป พึงถือเป็นข้อปฏิบัติมี 10 ประการ ได้แก่ ทาน ศีล การเสียสละ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความโกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน และความไม่คลาดจากธรรม (Office of the Royal Society, 2011) ในมหาสังฆชาดก (Thai Tripitakas: 28/673-673) พญาหงส์ธตรฐทูลถามว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นกษัตริย์ พระองค์ทรงพิจารณาเห็นชัดเจนพระชนมายุอันเป็นอนาคตยั่งยืนยาว หรือพระองค์ทรงมัวเมาในอารมณ์ที่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมาไม่สะดุ้งกลัวปรโลกหรือ" พระราชาสังยมะ สังยมนะหรือสัญญมนะตรัสตอบว่า "ดูก่อนพญาหงส์ เราพิจารณาเห็นชัดซึ่งอายุมันเป็นอนาคตยังยืนยาวอยู่ เราตั้งอยู่แล้วในธรรม 10 ประการ จึงไม่สะดุ้งกลัวปรโลก คือ การให้ ความประพฤติดีงาม การบริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความสำเร็จ ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทนและความไม่คลาดธรรม"

ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมที่ถูกขนานนามว่า "ธรรมะของพระราชา" และในประเทศไทยพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ล้วนทรงดำเนินตามหลักแห่งทศพิธราชธรรมนี้สืบต่อกันมา ทำให้บ้านเมืองสงบสุขและร่มเย็น พสกนิกรล้วนได้รับความสุขจากพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรมนี้ ในพระไตรปิฎก กล่าวถึงพระราชาว่า เป็นหนึ่งในบุคคล 5 จำพวก "(1) สตรีผู้มีความประสงค์บุรุษ (2) บุรุษผู้มีความประสงค์สตรี (3) โจรผู้มีความประสงค์จะลักทรัพย์ (4) พระราชาผู้ประกอบในราชกรณียกิจ (5) ภิกษุผู้มีความประสงค์จะปราศจากสังโยชน์ ที่หลับน้อยในราตรี จึงมีความจำเป็นต้องมีสิ่งที่คอยทำหน้าที่ คอยควบคุมให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความราบรื่นปราศจากอุปสรรคขัดขวาง" (Thai Tripitakas: 22/136/155) ในอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ได้กล่าวถึง "พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงเป็นธรรมเป็นธรรมราชาในโลกนี้ทรงอาศัยธรรมนั่นเอง สักการะธรรม เคารพธรรม ยำเกรงธรรม มีธรรมเป็นธง มีธรรมเป็นตรา มีธรรมเป็นใหญ่ ทรงจัดการรักษาป้องกัน และคุ้มครองที่ประกอบด้วยธรรม" (Thai Tripitakas: 20/453/125) ด้วยเหตุนี้ ทศพิธราชธรรมจึงเป็นเหมือนกำลังแห่งพระราชา เป็นข้อปฏิบัติที่เสริมสร้างบารมีของพระราชเพื่อให้พระราชกรณียกิจลุล่วงและอย่างราบรื่น ผู้นำโดยทั่วไปไม่อาจเทียบเท่าได้เลยถึงวิริยะอุตสาหะ (Phra Dhammapidok (P. A. Payutto), 1995)

ในปัจจุบัน พบว่า ได้มีการนำเอาหลักทศพิธราชธรรมมาอบรมให้กับข้าราชการและประชาชนทั่วไป ตลอดทั้งนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดด้านคุณธรรมสำหรับผู้นำเพื่อวัดประสิทธิภาพประสิทธิผลของผู้นำในองค์กรต่าง ๆ

จึงมีคำถามขึ้นมาว่า ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำที่นับถือพุทธศาสนาเท่านั้นใช่หรือไม่ และทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำศาสนาอื่นหรือผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลยหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำงานวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เพื่อตอบโจทย์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตลอดทั้งจะได้มีโอกาสใช้วิจารณญาณเพื่อพัฒนางานวิจัยนี้ไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้เต็มศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธานทศพิธราชธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางปรัชญา อันได้แก่ วิภาษวิธี (dialectical method) และกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discursive procedure)

วิภาษวิธี คือ การตั้งคำถามที่อาจตอบได้หลายคำตอบที่เป็นไปได้ (pluralistic question)

ดำเนินการโดยการรับฟังเหตุผลที่สนับสนุนแต่ละคำตอบ เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ และมีเหตุผลเหนือกว่าทุกฝ่ายเท่าที่จะเป็นไปได้

เนื้อหาที่เสนอมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ส่วน คือ วิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน

ผลการวิจัย

จากการถกปัญหาทางปรัชญาเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ว่า “ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้หรือไม่” ผลการวิเคราะห์ และการเสนอคำตอบใหม่ พบว่า

1. ฝ่ายตรงข้าม เชื่อว่า ทศพิธราชธรรมไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไป ด้วยเหตุผลสำคัญ ดังนี้ 1) ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมที่เหมาะสมกับพระราชาเท่านั้น 2) ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำที่นับถือพุทธศาสนาเท่านั้น และ 3) ทศพิธราชธรรมไม่เหมาะสมกับผู้นำที่นับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่พุทธศาสนารวมถึงผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย

2. เหตุผลฝ่ายตรงข้าม ดูเหมือนว่า ทศพิธราชธรรมไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไป แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งวิจารณ์เหตุผลของฝ่ายตรงข้าม เพื่อชี้ให้เห็นว่า 1. ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมที่เหมาะสมกับทุกคน 2. ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำทุกศาสนา และ 3. ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย

3. เมื่อได้ข้อสรุปเป็นที่แน่ใจแล้วว่า สิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามเสนอไว้นั้นไม่สมเหตุสมผลในเรื่องการประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรม ผู้วิจัยจึงเสนอคำตอบใหม่ว่า ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรม

สำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้ ด้วยเหตุผลสำคัญดังนี้ 1) ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนมีความเป็นสากล และ 2) ทศพิธราชธรรมเป็นหลักจริยธรรมที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้นำได้เหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ทศพิธราชธรรม สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การที่ฝ่ายตรงข้าม เชื่อว่า ทศพิธราชธรรมไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปนั้น สามารถอภิปรายได้ว่า เป็นเพราะฝ่ายตรงข้ามเห็นว่า ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมชั้นสูง คู่ควรแก่พระราชเท่านั้น ประดุจช้างเผือกที่คู่ควรแก่ธรรมราชา บุคคลใดเป็นสามัญชนธรรมดาจึงมิบังควรนำหลักทศพิธราชธรรมนี้ไปปฏิบัติ เพราะแลดูไม่เหมาะสมและไม่คู่ควรแก่สามัญชนคนทั่วไป อนึ่ง ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอน พระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาของพุทธศาสนาจึงเหมาะสมกับผู้นำที่นับถือพุทธศาสนาเท่านั้นที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เหมาะกับผู้นำที่นับถือศาสนาอื่น และผู้นำศาสนาอื่นนั้นก็ต่างมีหลักคำสอนของตนอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นใด ๆ เลยที่ศาสนาอื่นจะเอาหลักทศพิธราชธรรมไปใช้ และพระพุทธเจ้าก็มิใช่ศาสดาของศาสนาอื่น ๆ การที่คนศาสนาจะนำไปใช้จึงเป็นเรื่องยาก และหากมีการนำไปใช้ คนในศาสนาพุทธก็คงไม่ยอม เพราะเป็นลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมของชาวพุทธที่นับถือพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ทศพิธราชธรรมยังไม่เหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย นั่นเป็นเพราะเขาไม่ได้นับถือพุทธศาสนาและยังไม่เชื่อในเรื่องของศาสนาด้วย เขาจึงไม่เชื่อในโลกหน้า ไม่เชื่อในเรื่องของการบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นจากทุกข์ทั้งปวง เขาจึงเลือกที่จะเชื่อหลักมนุษยธรรม เชื่อเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในด้านกฎหมาย หรือเชื่อในด้านมนุษยธรรมที่อิงกับหลักจิตวิทยาที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Srisirirung, and Bunchua, 2017) ศาสนาเป็นเรื่องที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์เพราะมาจากการตรัสรู้หรือการหยั่งรู้ของศาสนา ซึ่งพุทธศาสนาก็เช่นกัน ดังนั้น เมื่อเขาไม่ได้นับถือศาสนาใดเลยรวมถึงพุทธศาสนาด้วย เขาจึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมให้ลำบาก และถึงแม้เขาจะเอาไปปฏิบัติ แต่เมื่อเขาไม่มีศรัทธาในพุทธศาสนาเสียแล้ว เมื่อเจออุปสรรคใด ๆ ในการบำเพ็ญเพียรบารมีเขาย่อมท้อถอย หนักไม่เอาเบาไม่สู้ ทศพิธราชธรรมจึงไม่เหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย ด้วยประการฉะนี้

2. เหตุผลฝ่ายตรงข้าม ดูเหมือนว่า ทศพิธราชธรรมไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไป แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้าม ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า การที่ฝ่ายตรงข้ามพยายามจูงใจด้วยเหตุผลเพื่อให้เชื่อว่า ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมที่เหมาะสมกับพระราชาที่ปกครองประเทศเท่านั้น แต่ความเป็นจริงแล้วบุคคลธรรมดาสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพราะนอกจากจะเป็นหนทางนำพาสู่ความเจริญก้าวหน้าแล้วยังเป็นการดำเนินตามเบื้องพระยุคลบาทด้วย อนึ่ง ทศพิธราชธรรมนี้ มิใช่ข้อปฏิบัติที่ยากจนเกินความสามารถของคนธรรมดาสามัญที่จะทำตามไม่ได้ บางครั้งเราก็ปฏิบัติอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว หลักธรรมดังกล่าวก็จะเป็นทุนชีวิตที่เราพัฒนาขึ้นมา หากเรามีความตั้งใจจริงที่น้อมนำไปปฏิบัติก็ย่อมช่วยหนุนนำให้เราได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางความดีงาม ความมั่นคง ก่อให้เกิดความสำเร็จตามที่เราปรารถนา ด้วยการประพฤติปฏิบัติที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ อนึ่ง หากมองใน

เชิงความเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนประกอบด้วยสัญชาตญาณ 4 บุคคลไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด เพศใด ชนชั้นวรรณะ ชาติตระกูลใด ก็ล้วนแต่มีสัญชาตญาณ 4 เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ได้แก่ สัญชาตญาณสสาร สัญชาตญาณพืช สัญชาตญาณสัตว์ และสัญชาตญาณปัญญา (Harimtepathip, 2016) มนุษย์ทุกคนล้วนมีสัญชาตญาณปัญญาที่สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมได้เพื่อสร้างเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม สามารถเสริมสร้างความเป็นผู้นำที่ทำดีมีสุขได้ในทุกอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย เท่าที่ศักยภาพจะอำนวย

ธรรมะของพระพุทธเจ้าทุกข้อ ทุกหมวด ล้วนต้องผ่านการตรวจสอบด้วยหลักโยนิโสมนสิการ และหลักกาลามสูตร จึงเป็นหลักคำสอนที่เหมาะกับผู้นำทุกศาสนา เพราะในคำสอนนั้นมุ่งเน้นในเรื่องการสร้างวิจารณญาณของผู้นำ เพราะผู้นำไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด หากจะได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้ว จะต้องเป็นผู้มีวิจารณญาณเป็นพื้นฐาน (Harimtepathip, 2016)

อนึ่ง การที่ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลยนั้นเพราะเกณฑ์ตัดสินความจริงตามหลักกาลามสูตรเป็นเกณฑ์ตัดสินที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Harimtepathip, Bunchua, and Phramahamakhawin Purisuttamo, 2015)

การส่งเสริมให้มนุษย์ใช้วิจารณญาณ ชื่อว่า เป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยไม่ต้องอ้างศาสนา เพราะมนุษย์ที่ไร้วิจารณญาณไม่มีอยู่จริง มนุษย์ทุกคนล้วนมีวิจารณญาณด้วยกันทั้งนั้น เพียงแต่จะยอมน้อมใจของตนไปรับใช้สัญชาตญาณที่ต่ำกว่าสัญชาตญาณปัญญาหรือไม่เท่านั้น (Phrakhrutham-masatkhosit, Harimtepathip, and Bunchua, 2017) ธรรมทั้ง 10 ข้อแห่งทศพิธราชธรรมนี้ล้วนก่อให้เกิดเจตนาอันดี คือ เป็นกุศลธรรมทั้งในส่วนเจตนาและผลการกระทำ เจตนาที่ดีที่มากับผลอันเลิศ ก่อเกิดคุณภาพชีวิตเช่นนี้ เป็นเรื่องของการยกระดับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นกว่าในระดับกฎหมาย ส่งเสริมให้เกิดหลักมนุษยธรรม คือ การไม่เบียดเบียนกัน ให้อภัยกัน การสงเคราะห์เกื้อกูลกันและกัน และการปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นเพื่อประสานความร่วมมือกันด้วยความรู้รักสามัคคีด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ทุกคน

ความสำคัญอีกประการหนึ่งที่ชี้เฉพาะเจาะจงให้เห็นว่า ทศพิธราชธรรมเหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย นั่นก็เพราะ

1. ถ้านรก-สวรรค์/โลกหน้า ไม่มีจริง ก็เกิดความอุ่นใจได้ว่า เมื่อไม่ได้ทำชั่ว ไม่ได้ ก่อความเดือดร้อนหรือเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก็สบายใจได้ว่า ความทุกข์ความเดือดร้อน ย่อมไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน สามารถทำดีมีสุขได้ในโลกปัจจุบันโดยไม่ต้องอ้างอิงนรก-สวรรค์หรือโลกหน้า

2. ถ้าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่เป็นจริง ก็เกิดความอุ่นใจได้ว่า คนที่ทำความดีแล้วไม่ได้ดี ก็ไม่เห็นจะเป็นไร เพราะไม่ได้ขาดทุนตรงไหน อย่างน้อยก็ไม่เดือดร้อนใจ เพราะไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน

ทั้ง 2 ข้อนี้ถือเป็นเกณฑ์ค้ำประกันความชอบธรรมในเชิงจริยธรรมของคนที่ไม่นับถือศาสนา อย่างน้อยก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเบียดเบียนนั้นย่อมสร้างความเดือดร้อนให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น โดยไม่ต้องอ้างศาสนาแต่อย่างใด คนที่ไม่นับถือศาสนาสามารถนำหลักทศพิธราชธรรมมาปฏิบัติและทดสอบให้เกิดผลประจักษ์ได้ และสามารถอธิบายให้เหตุผลในเชิงจิตวิทยาได้ หรืออธิบายผ่านความมีมนุษยธรรมก็ย่อมได้

ดังนั้น ทศพิธราชธรรมจึงเหมาะสมกับผู้นำที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเลย และเหมาะสมกับผู้ที่นับถือศาสนาทุกศาสนาด้วย เพราะทศพิธราชธรรมมีความเป็นสากล มีความตรงต่อธรรมหรือสอดคล้องกับความเป็นจริงในธรรมชาติ เป็นธรรมที่ถูกนำมาใช้บนพื้นฐานของสัญชาตญาณปัญญา คือ ใช้หลักกาลามสูตรมาเป็นเครื่องดำเนินเคียงคู่ เพื่อให้เกิดโยนิโสมนสิการ เกิดวิจารณญาณตามหลักกาลามสูตร ซึ่งเหมาะกับคนทั่วไปและบุคคลที่ต้องการพัฒนาตนเองเป็นผู้นำทั้งที่นับถือศาสนาและไม่นับถือศาสนา

3. เมื่อได้ข้อสรุปเป็นที่แน่ใจแล้วว่า สิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามเสนอไว้นั้นไม่สมเหตุสมผลในเรื่องการประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรม ผู้วิจัยจึงเสนอคำตอบใหม่ว่า ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำโดยทั่วไปได้ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนมีความเป็นสากล ซึ่งทศพิธราชธรรมก็เช่นกัน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนทั้งหลายในพะพุทธศาสนาที่บุคคลทั่วไปสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจตนเองให้เป็นผู้นำได้ ผู้น้อมนำเอาหลักทศพิธราชธรรมไปปฏิบัติย่อมละซึ่งการเบียดเบียน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนและผู้อื่นจนเกิดเป็นความสุขความสำเร็จร่วมกัน (Amaritwarin, and Bunchua, 2015) และมีความไม่ยึดมั่นถือมั่น เปิดโอกาสให้ประโยชน์สุขเหล่านั้นไหลเวียนไปยังสังคมอื่น ๆ ประเทศอื่น ๆ ให้ได้รับความสุขทั่วกัน อนึ่ง ทศพิธราชธรรมมีความเหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความทันสมัย สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เพราะเน้นในเรื่องคุณค่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างปัญญา และสร้างวิจารณญาณให้กับผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างปัญญา และการสร้างวิจารณญาณให้กับผู้นำด้วยหลักทศพิธราชธรรม ควรประยุกต์ใช้บนกระบวนทรรศน์ที่ 5 ด้วยเพื่อไม่เกิดความยึดมั่นถือมั่น เพราะข้อธรรมทั้ง 10 ประการนั้น เมื่อแต่ละคนนำไปปฏิบัติย่อมได้ผลทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน จึงควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในความเหมือนและต่างนั้น ก็จะได้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน พร้อมทั้งได้กัลยาณมิตรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาต่อไปด้วย โดยการนำเอาหลักทศพิธราชธรรมมาทำเป็นโครงสร้างในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สามารถสร้างเป็นแบบจำลองสร้างหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับพัฒนาผู้นำองค์กร

2. นำผลวิจัยในส่วนที่เป็นหลักธรรมสำหรับผู้บริหารไปปรับใช้ในองค์กรทางด้านการบริหาร เช่น การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

3. ใช้หลักธรรมการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานมาปรับใช้เพื่อการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นการวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน ในประเด็นของหลักทศพิธราชธรรม แต่ยังมีหลักธรรมที่น่าสนใจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำในองค์กรได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1) ศึกษาเรื่องพรหมวิหารธรรมเพื่อการประยุกต์ใช้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง

2) ศึกษาภาวะผู้นำตามแนวคิดของทางตะวันตกกับแนวคิดในพระไตรปิฎก

References

Amaritwarin, S., & Bunchua, K. (2015). Philosophy of Sufficiency Economy and Authentic Happiness According to Reality. *SSRU Graduate Studies Journal,* 8(2).

Bunchua, K. (2002). *St. John's philosophy and religion, The first book*. Bangkok: St. John's University.

Bunchua, K. (2002). *Postmodern Philosophy, Concepts for the study of new plans*. Bangkok: Duangkamon.

Bunchua, K. (2003). *St. John's philosophy and religion, Third book*. Bangkok: Thanbundit.

Bunchua, K. (2008). *Ethics Handbook according to international academic principles*. Bangkok: Chain Printing.

Bunchua, K. (2012). *Problems and solutions regarding morality and ethics training (including morality), in Thailand from the perspective of Samuel Huntington*. Research report. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University.

Chareonwongsak, K. (2013). *Mind Map*. (11th ed.). Bangkok: Success Media.

Department of Religious Affairs. (1982). *Tipitaka, Thai Language, Royal Version*. Bangkok: Department of Religious Affairs.

Harimtepathip, M., Bunchua, K., & Phramahamakhawin Purisuttamo. (2015). Criterion of Truth According to Kalamasutta: An Analytic, Appreciative and Applicative Study. *Rommayasan Journal,* 13(3).

Harimtepathip, M. (2015). Postmodern Perspective in the Principle of Participation. Appreciative and Applicative Study. *Rommayasan Journal,* 16(3).

Harimtepathip, M. (2016). The New Paradigm of the Information Society for Good Governance. *Journal of Buddhamagga*, 1(1).

Jones, W.T. (1969). *A History of Western Philosophy***.** New York: Harcourt Brace.

Office of the Royal Society. (2011). *Royal Institute Dictionary 2011 Edition*. (2st ed.). Bangkok: Nanmeebooks.

Phra Dhammapidok (P. A. Payutto). (1995). *Dictionary of Buddhism*. (9th ed.). Bangkok: Sahadhammika print.

Phrakhruthammasatkhosit, Harimtepathip, M., & Bunchua, K. (2017). The Moderate Way of Hermeneutics in the Noble Eight-Fold Path: An Analytic, Appreciative and Applicative

Stud. *Journal of Graduate Studies Review*, 13(2) 110-119.

Sangsriin, P. (2008). *The Application of the Ten Royal Virtues of Thai King: A Case Study of King Rama IV.* (Master's Thesis). Graduate School: Mahamakut University.

Srisirirung, S., & Bunchua, K. (2017). Buddhism and Science: An Analytic, Appreciative and Applicative Study. *Journal of Graduate Studies Review,* 13(2).

การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดสมุทรปราการ*

Development of Potential of the Manufacturing Contractor to the Success of The Automotive Parts Business in Samut Prakarn Province

ดำรงค์ สุดวิลัย

Damrong Sutwilai

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Business Administration, Western University, Thailand.

Corresponding Author's Email: damrong_sut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ และเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจในเขตจังหวัดสมุทรปราการ 390 บริษัท และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในอาชีพยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัย พบว่า ทักษะประกอบธุรกิจอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการทำงานร่วมกันระดับมากที่สุด กระบวนการพัฒนาในการดำเนินธุรกิจ ระดับมาก ซึ่งด้านธุรกิจยานยนต์ ระดับมากที่สุด และศักยภาพของผู้ประกอบการระดับ มาก ซึ่งด้านการวางแผน ระดับมากที่สุด ผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต ที่มีอายุแตกต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับความชำนาญเกี่ยวกับทักษะในการประกอบธุรกิจ กระบวนการพัฒนาในการดำเนินธุรกิจ และศักยภาพที่แตกต่างกัน และจากการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณศักยภาพของผู้ประกอบการ พบว่าด้านธุรกิจยานยนต์ บริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ เทคโนโลยี ทีมงานสัมพันธ์ การสื่อสาร และพัฒนาทุนมนุษย์ส่งผลกับศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต มีค่าเท่ากับ .519 และมีการแปรผันร่วมกันทั้ง 6 ตัวแปร อำนาจการพยากรณ์ด้านธุรกิจยานยนต์ บริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ เทคโนโลยี ทีมงานสัมพันธ์ การสื่อสาร และพัฒนาทุนมนุษย์ ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าตั้งแต่ - .63 ถึง .089 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าตั้งแต่ - .21 ถึง .042 และด้านการสื่อสารส่งผลกับศักยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และผลการประชุม Focus Group กลุ่มอาชีพยานยนต์และชิ้นส่วน พบว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; ผู้ประกอบการรับจ้างช่วง; ความสำเร็จของธุรกิจ; ชิ้นส่วนยานยนต์

---

* Received March 28, 2020; Revised June 6, 2020; Accepted January 23, 2021

Abstract

The research article aimed at studying the potential of manufacturing subcontractors affecting the success of automotive parts manufacturing businesses in Samut Prakan province and proposing the guidelines for developing the potential of manufacturing subcontractors. A sample group consisted of 390 business operators in Samut Prakan province as well as the experts on a career in automotive parts. The research instrument employed questionnaires. The statistics used were mean, percentage, and standard deviation (S.D.).

The results of the research are found as follows: the business skills of manufacturing subcontractors are at a high level; the skill on working together is at the highest level; the development process in business operation is at a high level; the automotive parts are at a high level; the potential of manufacturing subcontractors is at a high level; and planning has the highest level. Manufacturing subcontractors with different ages and work experiences have a level of expertise in business skills, a business process in business operation, and potential that are different. From the multiple linear regression of the potential of manufacturing subcontractors, it is found that automotive parts, business resource management, technology, relationship among teams, communication, and the human capital development affect the potential of manufacturing subcontractors equal to .519. The study also found that there are 6 variations which are automotive parts business forecasting, business resource management, technology, the relationship among teams, communication, and human capital development, all of which in term of the raw score (b) is .63 to .089 while the standard score (β) is .21 to .042. In addition, communication affects the potential of manufacturing subcontractors with a statistical significance at .01 level. The result of the focus group discussion of those with a career in automotive parts found that the potential development of manufacturing subcontractors is related in all aspects.

Keywords: Potential Development; Manufacturing Subcontractors; Business Success; Automotive Parts

บทนำ

สำหรับสถานการณ์เศรษฐกิจภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการพัฒนาประเทศ ระบบคมนาคม และความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ASEAN Economic Community (AEC) ที่มีจุดมุ่งหมายผลักดัน ASEAN ให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือได้อย่างเสรี ทำให้บริษัทต่างชาติมีตัวเลือกในการตั้งฐานการผลิตและกระจายสินค้า

มากขึ้น ในระยะต่อไปความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคจะยกระดับขึ้นอีกขั้น ซึ่งไทยอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เชื่อมต่อมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดีย (East-West Economic Corridor) และเชื่อมต่อจีนตอนใต้เข้ากับภูมิภาคแหลมทอง (North-South Economic Corridor) ทำให้ไทยมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาคและการเป็นประตูสู่เอเชียได้ อย่างไรก็ตาม อีไอซีมองว่าเวียดนามจะผันตัวมาเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่ไทยต้องจับตามอง เพราะเวียดนามเป็นหนึ่งในเป้าหมายการลงทุนจากต่างชาติที่มีความโดดเด่น ด้วยข้อได้เปรียบด้านแรงงานจำนวนมากที่อายุยังน้อยและค่าแรงต่ำ ตำแหน่งที่ตั้งที่ติดกับจีนและเป็นประตูสู่มหาสมุทรแปซิฟิก ตลาดผู้บริโภคที่ยังขยายตัวต่อเนื่อง และนโยบายของประเทศที่ชัดเจนในการก้าวขึ้นเป็น “โรงงาน” และ “ซิลิคอนวัลเลย์” ของเอเชีย ในขณะที่ตัวขับเคลื่อนสำคัญของไทยอย่าง Eastern Seaboard กำลังหมดไฟ และอุตสาหกรรมที่ไทยมีความเชี่ยวชาญกำลังตกยุค ส่งผลให้ในปัจจุบันมีบริษัทต่างชาติพิจารณาย้ายฐานการผลิตจากไทยไปยังเวียดนามแล้ว หนึ่งในนั้นได้แก่ Samsung Electronics Limited LG Electronics และ Daikin Industries Limited ดังนั้นหากไทยไม่เร่งพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศตั้งแต่วันนี้ มีความเป็นไปได้ว่าเวียดนามจะสามารถแซงหน้าไทยด้วยมูลค่า GDP ที่สูงกว่าในปี 2050 ขณะที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมาอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะแรกได้ขับเคลื่อนด้วยเกษตรกรรม ต่อมาจึงพัฒนาอุตสาหกรรมเบาเพื่อทดแทนการนำเข้า ตามด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออก เช่นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับ 3 กับดักที่เป็นอุปสรรคต่อการเติบโตต่อไปในอนาคต ได้แก่ กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักความไม่เท่าเทียม (Inequality Trap) และกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance Trap) อีกทั้งยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะสมมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำ โดยหากพิจารณาผลการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า การเติบโตของ GDP ภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยอยู่ที่เพียงร้อยละ 3 ต่อปี การลงทุนเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2 ต่อปี มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.4 ต่อปี และผลิตภาพรวม (Total factor productivity: TFP) ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.7 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมไทย ซึ่งเป็นเครื่องยนต์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ในระยะ 20 ปีข้างหน้า ตามกรอบการพัฒนาประเทศไทย 4.0 กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ขึ้นภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก” โดยตั้งเป้าหมายในระยะ 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2560 – 2579) ให้ภาคอุตสาหกรรมไทยมีอัตราการเติบโตของ GDP เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปีการลงทุนเติบโตเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี มูลค่าการส่งออกขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี และ TFP เติบโตเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.0 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถขยับสู่การเป็นประเทศรายได้สูงภายในปี 2579 ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในระยะ 20 ปี และแผนที่นำทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในระยะ 20 ปีข้างหน้า โดยกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในการเพิ่มขีด

ความสามารถและศักยภาพทางการแข่งขันในระดับนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และเป็นการสร้างงานให้แก่ประชาชน รวมถึงเป็นการพัฒนาสังคมของประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน บรรลุผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีต่อไป (Strategy for Thai Industrial Development 4.0 for 20 years (2017 - 2036), 2016)

จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเมืองอุตสาหกรรมการผลิตต้นน้ำ มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมบางพลี มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก และโรงงานที่อยู่นอกนิคมอุตสาหกรรมรวมแล้ว มากกว่า 2,000 โรงงาน ถือว่าเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมที่ใหญ่ในระดับต้นๆ ของประเทศโรงงานในจังหวัดสมุทรปราการมีการประกอบการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์เป็นส่วนใหญ่ จึงถือว่าจังหวัดสมุทรปราการเป็นแหล่งโรงงานผลิตชิ้นส่วนที่สำคัญของประเทศ ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) ปัจจัยด้านทักษะในการประกอบธุรกิจ 2) ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา 3) ปัจจัยด้านศักยภาพของผู้ประกอบการรับช่วงการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่รับจ้างช่วงการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ โดยอ้างอิงข้อมูลจากสมาคมส่งเสริมการรับจ้างช่วงการผลิตไทย 208 บริษัท นิคมอุตสาหกรรมบางพลี 114 บริษัท นิคมอุตสาหกรรมบางปู 64 บริษัท และอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ (นอกนิคมอุตสาหกรรม) 34 บริษัท รวมทั้งสิ้น 420 บริษัท (Thai Subcontracting Promotion Association, 2018)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้แทนผู้ประกอบการธุรกิจที่รับจ้างช่วงการผลิตในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สถานประกอบการละ 1 คน ทั้งหมด จำนวน 390 ท่าน

3. สัมภาษณ์ในการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ คณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา กลุ่มผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ตามคำสั่งคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งหมด จำนวน 30 ท่าน เลือกสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 9 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการสำงานของผู้ประกอบการ ระยะเวลาการดำเนินการ สถานะภาพทางธุรกิจ (นิติบุคคล/บุคคลธรรมดา) ขนาดของธุรกิจ (ทุนจดทะเบียน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม กระบวนการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามถามถึงศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่รับจ้างช่วงการผลิตในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งหมด จำนวน 390 บริษัท ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่นำแบบสอบถามกลับมาและทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ประกอบด้วย

การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายค่าของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ถึงแบบสอบถามส่วนที่ 4 การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายค่าของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ถึงแบบสอบถามส่วนที่ 4 การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อสำหรับวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ และข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ประกอบการ เป็นเพศชาย จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 86.41 และเพศหญิงเป็นส่วนน้อย จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.59 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 53.33 มีการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 55.38 มีประสบการในการทำงาน 11-15 ปี ร้อยละ 40 ซึ่งลักษณะของการประกอบการเป็นบุคคลธรรมดา ร้อยละ 88.97 และขนาดของการประกอบการ (ทุนจดทะเบียน) ตั้งแต่ 1 ล้านแต่ไม่เกิน 5 ล้าน ร้อยละ 53.08

ผลการวิเคราะห์ทักษะในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ

ทักษะกระบวนการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ ทักษะกระบวนการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การลงมือทำงานตามแผนงานที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 รองลงมาได้แก่ การวิเคราะห์งาน มองภาพรวมของงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 การวางแผนในการทำงาน กำหนดเป้าหมายของงาน ระยะเวลา คน และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานนั้นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และการประเมินผลการทำงานและตรวจสอบผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76

ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนช่างสังเกต สามารถศึกษาหรือรับรู้ข้อมูล มองเห็นและเข้าใจปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 รองลงมา คือ การวิเคราะห์และแยกแยะปัญหา ว่าปัญหาที่มีมากน้อยเพียงใดและลำดับความสำคัญของปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 สร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยการศึกษาค้นคว้า การตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และประเมินทางเลือกหรือวิธีในการแก้ปัญหา สามารถพิจารณาได้อย่างละเอียดว่าทางเลือกใดที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

ทักษะการทำงานร่วมกัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ ทักษะการทำงานร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 รองลงมาได้แก่ มีทักษะในการพูดแสดงความคิดเห็นและเป็นผู้ฟังที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 มีนำเสนองาน มีทักษะในการนำเสนองานการปฏิบัติงาน แบบต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 สรุปผลการทำงานออกมาอย่างเป็นรูปธรรม อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดทำรายงาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และรู้จักบทบาทหน้าที่ ในการทำงานร่วมกับลูกน้องหรือพนักงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

ทักษะการแสวงหาความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ ทักษะการแสวงหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 รองลงมาได้แก่ มีสามารถกำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 การวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้ มีการกำหนดเป้าหมายว่าจะสืบค้นข้อมูลความรู้จากที่ใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 สามารถสรุปผลจากการสืบค้นความรู้และการบันทึกจัดเก็บเมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้นำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาอย่างละเอียดถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25

ทักษะการจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ ทักษะการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมีการวิเคราะห์ทรัพยากร ทั้ง คน, วัสดุ อุปกรณ์, เงิน, วิธีการ ว่าทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 รองลงมาได้แก่ การตั้งเป้าหมาย คาดหวังในสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลภายในระยะเวลาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และ การวางแผนและกำหนดทรัพยากรไว้ล่วงหน้าว่า จะต้องทำอะไร สิ่งใด อย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84

ผลการวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ

ด้านธุรกิจยานยนต์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านธุรกิจยานยนต์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่หาข้อมูลรายละเอียด ก่อนทำการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 รองลงมาได้แก่ ให้ความสำคัญถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น เพื่อระมัดระวังในการดำเนินธุรกิจตามแผนที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ใช้ความรู้อย่างรอบด้าน เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง ในการดำเนินธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และระมัดระวังในการใช้จ่ายเพื่อไม่ให้เกินกว่างบประมาณที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24

ด้านบริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านบริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผนทางการเงินที่ดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 รองลงมาได้แก่ สามารถคัดสรรวัสดุก่อสร้างที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีเงินหมุนเวียนและแหล่งเงินทุนสำรองในการดำเนินกิจการอย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 มีการวางแผนในการใช้เงินทุนอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากการสั่งทำชิ้นส่วนของลูกค้าเพื่อที่นำเสนอสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และแก้ไขปัญหาด้านการเงินของธุรกิจในทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

ด้านเทคโนโลยี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 รองลงมาได้แก่ มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนสะดวกในการดูแลและตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 มีการควบคุมภาพของวัตถุดับและกระบวนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีคุณภาพสำหรับกระบวนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์และเมื่อมีปัญหาในกระบวนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ สามารถแก้ไขปัญหาและสามารถดำเนินงานต่อได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ด้านทีมงานสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านทีมงานสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 รองลงมาได้แก่ มีพนักงานในองค์กรมีความรู้ในงานเฉพาะด้าน และมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานที่ตรงกับตำแหน่งของพนักงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 พนักงานในสถานประกอบการเอาใจและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และพนักงานในสถานประกอบการมีความผูกพันกับองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

ด้านการสื่อสาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่สามารถสั่งงาน ชี้แจงรายละเอียดของงานให้พนักงานดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 รองลงมาได้แก่ สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงานได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายขององค์กรให้พนักงานทราบอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่งเสริมให้พนักงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และมีการติดต่อประสานงานกับผู้ดูแลงานแต่ละส่วนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ด้านพัฒนาทุนมนุษย์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ด้านพัฒนาทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ได้แก่ มีความสามารถเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า ที่จะเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานให้ได้ทันท่วงที มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 รองลงมาได้แก่ มีความมุ่งมั่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 สามารถเข้ากับคนทุกชั้นวรรณะได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 มีความเชื่อมั่นใจตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 มีความเฉลียวฉลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 มีประสบการณ์ในการปกครองบังคับบัญชาเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และเป็นคนมีเหตุผลดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ

ด้านความสำเร็จ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ด้านความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ความมุ่งมั่นและความต้องการใฝ่หาทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 รองลงมาได้แก่ การแสวงหาโอกาส มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ความมีพันธะต่องาน ความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และมีความกล้าเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

ด้านการวางแผน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการตั้งเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 รองลงมาได้แก่ มีการวางแผน ติดตาม การประเมินอย่างมีระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30

ด้านอำนาจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ด้านอำนาจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการชี้ชวน การชักจูง การมีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากต่อการตัดสินใจด้วยตัวเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30

จากการวิเคราะห์ด้วยการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ศักยภาพของผู้ประกอบการ พบว่าด้านธุรกิจยานยนต์ ด้านบริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ ด้านเทคโนโลยี ทีมงาน สัมพันธ์ การสื่อสาร และพัฒนาทุนมนุษย์ส่งผลกับศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ มีค่าเท่ากับ .519 และมีการแปรผันร่วมกันทั้ง 6 ตัวแปร อำนาจการพยากรณ์แต่ละด้านของด้านธุรกิจยานยนต์ ด้านบริหารจัดการทรัพยากรทางธุรกิจ ด้านเทคโนโลยี ทีมงานสัมพันธ์ การสื่อสาร และพัฒนาทุนมนุษย์ ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าตั้งแต่ - .63 ถึง .089 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าตั้งแต่ - .21 ถึง .042 และตัวแปรด้านการสื่อสารส่งผลกับศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังสมการ

Y = B.076 1 + B .089 2 + B .069 3 + B .054 4 – B .063 5 + B .084 1

Z = B .035 1 + B .026 2 + B .042 3 + B .020 4 – B .21 5 + B .02 6

ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ในการประชุมคณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา กลุ่มอาชีพยานยนต์และชิ้นส่วนครั้งที่ 4/2562 วันที่ 17 สิงหาคม 2562 ณ สถาบันเทคโนโลยีการผลิตสุมิพล (SIMTEC) สามารถทำได้ดังนี้

1. ด้านทักษะในการประกอบการ

1.1 พัฒนาทักษะด้านการตลาด และความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้ายานยนต์และผลิตชิ้นส่วนในงานอุตสาหกรรม

1.2 พัฒนาทักษะด้านเทคนิคในการทำงาน และเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

1.3 พัฒนาทักษะด้านมาตรฐานการผลิต (ISO) เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการผลิต คุณภาพการผลิต ระยะเวลาในการส่งมอบตลอดจนการสืบค้นข้อมูลกรณีเกิดปัญหาในการผลิต

2. ด้านการบริหารจัดการในการประกอบการ

2.1 พัฒนาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (สินเชื่อธนาคาร) และการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 พัฒนาด้านการจัดซื้อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการผลิต เข้าถึงแหล่งผลิตวัสดุต้นทุนต่ำ

2.3 พัฒนาด้านการบริหารจัดการการเงินบัญชี

2.4 พัฒนาด้านบุคลากรในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การทำงานเป็นทีมความสัมพันธ์ในองค์กร ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายและการก้าวสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จร่วมกัน

3. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการประกอบการ

3.1 ศึกษารูปแบบการรับช่วงการผลิตระหว่างบริษัทขนาดใหญ่ที่ญี่ปุ่นเป็นเจ้าของและส่งงานจ้างรับช่วงการผลิตให้บริษัทขนาดเล็ก (SME) ซึ่งเป็นญี่ปุ่นด้วยกัน และนำรูปแบบมาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการรับจ้างช่วงการผลิต SME ไทย

3.2 พัฒนานวัตกรรมในการผลิตที่จะส่งผลให้ผลิตสินค้าได้ราคาต่ำสุด ส่งงานได้รวดเร็วต่อความต้องการของลูกค้าและคุณภาพสินค้าดีที่สุด (ถูก-เร็ว-ดี) ซึ่งเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการในปัจจุบัน

3.3 สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นชิ้นส่วน ประดับตกแต่ง อุปกรณ์เสริมในกลุ่มยานยนต์ เช่น กันชนหน้า-หลังรถยนต์ ที่พักเท้ารถยนต์ หลังคารถยนต์ หรืออุปกรณ์เสริมแต่งทั้งรถยนต์และจักรยานยนต์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

สถานภาพด้านเพศของผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นต่อทักษะในการประกอบธุรกิจ ด้าน ได้แก่ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ มีความแตกต่างกัน ทักษะกระบวนการทำงานและทักษะการทำงานร่วมกัน ไม่มีความแตกต่าง Wongvilaivarin (2003) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการคิดของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เพศ ของผู้ประกอบการไม่มีผลต่อความแตกต่างของรูปแบบการคิดของผู้ประกอบการ

ด้านทักษะในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการทำงานร่วมกัน รองลงมาได้แก่ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะการจัดการ Thanasansaenlan (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า

ทักษะในการประกอบธุรกิจและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ แตกต่างกัน และความชำนาญทักษะในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความต้องการการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ

ด้านกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านธุรกิจยานยนต์ รองลงมาได้แก่ การสื่อสาร และด้านเทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พัฒนาทุนมนุษย์ Wongpaisansirikul (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการในโครงการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะที่ทำให้ประสบความสำเร็จ 21 คุณลักษณะ อยู่ในระดับมาก

ด้านศักยภาพของผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านอำนาจมีอิทธิพล และด้านความสำเร็จ สอดคล้องกับ Yingchol (2016) นวัตกรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์ในระดับ SMEs ผู้ประกอบการจะเริ่มมีแนวคิดทางการวางแผนมากขึ้น และเริ่มใช้เครื่องมือหรือนวัตกรรมเพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานและความสามารถในการแข่งขันให้ สูงขึ้นตามไปด้วย เช่น การใช้ระบบปฏิบัติการเพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและช่วยตัดสินใจในกระบวนการ ผลิตและขายสินค้า

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ด้านทักษะในการประกอบการ ผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิตพัฒนาทักษะด้านการตลาด และความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้ายานยนต์และผลิตชิ้นส่วนในงานอุตสาหกรรมสามารถเข้าถึงลูกค้าได้ โดยมีกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะการใช้สื่อ Internet/Social Network เจาะกลุ่มลูกการค้าที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ต้องการความแตกต่าง และลักษณะที่ไม่เหมือนกัน และพัฒนาทักษะด้านเทคนิคในการทำงาน และเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างแบร์นของตัวเอง ตามความต้องการของลูกค้า รวมถึงการพัฒนามาตรฐานการผลิต (ISO) เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการผลิต คุณภาพการผลิต ระยะเวลาในการส่งมอบตลอดจนการสืบค้นข้อมูลกรณีเกิดปัญหาในการผลิต และใช้สำหรับประชาสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมลงทุนเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานงานผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต

ด้านการบริหารจัดการในการประกอบการ คำนึงถึงด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (สินเชื่อ) และการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบาย การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนร่วมลงทุนกับแหล่งทุนที่ไว้ใจได้ หาเทคโนโลยีที่สอดคล้องช่วยด้านการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิต เข้าถึงแหล่งผลิตวัสดุต้นทุนต่ำ รวดเร็ว สามารถต่อรองระยะเวลาการชำระหนี้ได้ สอดคล้องกับ Wongpaisansirikul (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการในโครงการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมี

คุณลักษณะที่ทำให้ประสบความสำเร็จ 21 คุณลักษณะ อยู่ในระดับมาก และเข้าถึงแหล่งผลิตวัสดุต้นทุนต่ำ จะทำให้ธุรกิจประสบ และนำเทคโนโลยีด้านการบริหารจัดการการเงินบัญชีมาใช้สำหรับการบริหารจัดการ เพื่อลดความผิดพลาดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการทรัพย์สิน และสินทรัพย์ สร้างแรงจูงใจในความสำเร็จมากกว่า รวมถึงการทำงานเป็นทีมความสัมพันธ์ในองค์กร ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายและการก้าวสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จร่วมกัน กำหนดค่าคาดหมายสำหรับเงินโบนัสประจำปี เพื่อกระตุ้นการทำงานให้เต็มประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการประกอบการ ควรศึกษารูปแบบการรับช่วงการผลิตระหว่างบริษัทขนาดใหญ่ที่ญี่ปุ่นเป็นเจ้าของและส่งงานจ้างรับช่วงการผลิตให้บริษัทขนาดเล็ก (SME) ซึ่งเป็นญี่ปุ่นด้วยกัน และนำรูปแบบมาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการรับจ้างช่วงการผลิต SME ไทย รวมถึงกลุ่มทุนต่าง ๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำรูปแบบการผลิตใหม่ ๆ เทคโนโลยี การบริหารจัดการมาใช้ในการเป็นผู้ประกอบการรับจ้างช่วงการผลิต พัฒนานวัตกรรมในการผลิตที่จะส่งผลให้ผลิตสินค้าได้ราคาต่ำสุด ส่งงานได้รวดเร็วต่อความต้องการของลูกค้าและคุณภาพสินค้าดีที่สุด (ถูก-เร็ว-ดี-มีคุณภาพ) ซึ่งเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการในปัจจุบัน รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นชิ้นส่วน ประดับตกแต่ง อุปกรณ์เสริมในกลุ่มยานยนต์ เช่น กันชนหน้า-หลังรถยนต์ ที่พักเท้ารถยนต์ หลังคารถยนต์ หรืออุปกรณ์เสริมแต่งทั้งรถยนต์และจักรยานยนต์ และใช้ระบบการผลิตอัตโนมัติเข้ามาช่วยการผลิตเพื่อลดต้นทุนด้านแรงงานที่นับวันจะมีมูลค่าสูง สอดคล้องกับ Yingchol (2016) ที่ได้กล่าวถึงนวัตกรรมอุตสาหกรรมยานยนต์ในระดับ SMEs ที่ผู้ประกอบการจะเริ่มมีแนวคิดทางการวางแผนมากขึ้น และเริ่มใช้เครื่องมือหรือนวัตกรรมเพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานและความสามารถในการแข่งขันให้ สูงขึ้นตามไปด้วย เช่น การใช้ระบบปฏิบัติการเพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและช่วยตัดสินใจในกระบวนการผลิตและขายสินค้า จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผู้ประกอบการควรพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างความแตกต่างกับคู่แข่ง โดยเฉพาะคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ที่อยู่ในช่วงอายุ ไม่เกิน 30 ปี ที่มักมีแนวคิดใหม่ๆ รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ ในการนำเสนอผลงาน

1.2 ควรมีพัฒนาตนเอง และพนักงานให้คุณภาพทั้งด้านความคิด และด้านปฏิบัติงาน นอกจากนี้ความพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น

1.3 ผู้ประกอบการควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ เช่น การทำจัดเว็บไซต์ของธุรกิจ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ลูกค้า

1.4 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ผู้ประกอบการ เกี่ยวกับศักยภาพในการบริหารธุรกิจ ศักยภาพด้านภาษา และศักยภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายธุรกิจในกลุ่มเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางและการดำเนินการทางธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ประกอบในนิคมอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ สามารถเอาผลข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นั้น มาพัฒนาและต่อยอดได้

2.2 ควรทำการศึกษาโอกาสในการลงทุนในพื้นที่ หรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อมีโอกาสขยายธุรกิจ

2.3 ควรทำการศึกษาเรื่องศักยภาพของผู้ประกอบการ ในพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากอุตสาหกรรมในไทยมีหลากหลายพื้นที่ ดังนั้นหากทำการศึกษาในเรื่องของผู้ประกอบการในพื้นที่อื่นๆ จะสามารถทำให้วางแผนและรับมือกับวิกฤตหรือโอกาสนั้นง่ายขึ้น

References

Wongvilaivarin, V. (2003). *The study of small and medium entrepreneurs thinking styles in Bangkok*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.

Thanasansaenlan, P. (2015). Small Entrepreneurs' Potential Development in Pathumthani province. *SSRU Graduate Studies Journal*, 2(2), 74-86.

Wongphaisansirikun, K. (2015). The process of Entrepreneur Development in the University Business Incubator Project in the Lower Northeast. *ROMMAYASAN*, 13(1), 133-148.

Ministry of Industry. (2016). *Strategy for Thai Industrial Development 4.0 for 20 years (2017 - 2036)*, 1-54.

The Office of Industrial Economics. (2012). *Master Plan for Thai Industrial Development B.E. 2012 – 2074. The Office of Industrial Economics*. Retrieved February 10, 2018, from http://www.oie.go.th

Shehnaz T., & T. Ramayah. (2015). Entrepreneurial Competencies and SMEs Business Success: The Contingent Role of External Integration. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(1), 50-61.

Robert S., & David P., N. (2007). Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System. *Harvard Business Review*, 85(7).

Andreas, R., Johan, W., Lumpkin, G. T., & Michael F. (2009.) Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future**.** *Journal: Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 761-787.

Salinesi, C., Kusumah, I., Rohleder, C., & Kusumah, I. (2018). *New Approach for Supporting Future Collaborative Business in Automotive Industry*. IEEE International Conference on Engineering, *Technology and Innovation (ICE/ITMC)*, 1-9**.**

Gregory G. D., Lumpkin G. T., & Dess G. (2005). *Strategic Management: Creating Competitive Advantages*. (7th) ed. UK: Pearson Education.

Wang, H., & Zhang, J. (2016). *Research on the relationship between customer characteristics and categories in personal automotive business*. Chinese Control and Decision Conference (CCDC) 1003-1008.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ ของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว*

Factors Affecting Decision to Study Abroad of Thai Students' in the Field of Hospitality Industry and Tourism

[1]สถิรา มะลาสิน และ ประสพชัย พสุนนท์

[1]Sathira Malasin and Prasopchai Pasunon

[1]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1]Faculty of Management Science, Silpakorn Uninersity, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: sathira@ms.su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟ่า แบบสอบถามกระจายแก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 419 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยผลักดันด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ขณะที่ปัจจัยดึงดูดด้านการได้รับการสนับสนุนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว รองลงมาคือ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ผลจากวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการทำความเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว และมีข้อเสนอแนะสำหรับธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษาต่อต่างประเทศ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มระดับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ปัจจัยผลักดัน-ดึงดูด; การตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ; อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

---

* Received April 2, 2020; Revised April 7, 2020; Accepted January 23, 2021

Abstract

The research article aimed at studying driving and attracting factors affecting the decision to study abroad of Thai students' in the field of the hospitality industry and tourism. The research instrument was a questionnaire with reliability tested by using Cronbach's Alpha Coefficient. A questionnaire was distributed to a sample group who were 419 students in Bangkok Metropolitan Region by means of simple random sampling. The acquired data were analyzed by using the following statistics: frequency, percentage, standard deviation (S.D.), and multiple linear regression technique.

The results of the research found that the driving factor on the conditions of facilities at the destination country is the most important factor which affects positively the decision to study abroad of Thai students' in the field of the hospitality industry and tourism. Followed by knowledge and understanding of the destination country. While the attracting factor on getting support is the most important factor that affects positively the decision to study abroad of Thai students' in the field of the hospitality industry and tourism. Followed by the factor on economic, culture, and environment for studying. The results of the study point out the importance on understanding the factors affecting the decision to study abroad of Thai students' in the field of the hospitality industry and tourism. The results also found suggestions for the companies related to studying abroad, educational institutions, and related organizations that will influence positively the decision to study abroad of Thai students' in the field of the hospitality industry and tourism.

Keywords: Driving/ Attracting Factors; Decision to Study Abroad; Hospitality Industry and Tourism

บทนำ

ปัจจุบันโลกของเราได้ก้าวเข้าสู่ยุคของการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศในรูปแบบที่ไร้พรมแดน ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ รวมทั้งการพัฒนาประเทศของกันและกันได้ตลอดเวลา จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อยกระดับและพัฒนาประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่เรียกว่า “ประเทศที่พัฒนา” ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลให้ความสำคัญและพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศอยู่ตลอดเวลา ในทุกรัฐบาลมีการพัฒนาในด้านศึกษาและเป็นอีกหนึ่งบริบทที่มีการดำเนินการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาลหนึ่งไปสู่รัฐบาลหนึ่ง จะเห็นได้จากการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ที่ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 บนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการศึกษาโดยตรง คือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (Office of the National Economics and Social Development Council, Prime Minister's Office, 2016)

การศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ผ่านการถ่ายถอดความรู้ ฝึกฝน อบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Royal Thai Government Gazette, 1999) โดยการจัดการศึกษานั้นต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ พ.ศ. 2542. หมวด 1 บททั่วไป ที่ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา 6 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Royal Thai Government Gazette, 1999)

ในปัจจุบันการได้เดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ ถือว่าเป็นเป้าหมายหนึ่งเพราะว่าการจบการศึกษาจากต่างประเทศเปรียบเสมือนใบเบิกทางสู่การประสบความสำเร็จหน้าที่การงานในอนาคต ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้ จะเห็นได้จากรายงานของสำนักงานสถิติการศึกษาขั้นสูง (Higher Education Statistics Agency) ประเทศสหราชอาณาจักรแสดงให้เห็นว่าในปีการศึกษา 2560/61 มีจำนวนนักเรียนนักศึกษาไทยเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศมากถึง 15,738 คน สหราชอาณาจักรยังเป็นจุดหมายปลายทางอันดับแรกในการศึกษาต่อ ถัดมาคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและแคนาดา ทั้งนี้สาขาวิชาที่นักเรียนนักศึกษาไทยเลือกเรียนมากที่สุด ยังเป็นสาขาทางด้านการบริหารธุรกิจ รองลงมาคือ สาขาวิศวกรรมและเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ กฎหมาย และการออกแบบอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยหลักสูตรการศึกษาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในหลักสูตรสาขาวิชาทางด้านการบริการบริหารธุรกิจที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนนักศึกษาไทย (Higher Education Statistics Agency, 2018) สำหรับประเทศไทยนั้นอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว ยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพที่ตั้ง เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ อัธยาศัยไมตรีของคนไทย (National Tourism Policy Committee, 2017) ในปี พ.ศ. 2562 World Economic Forum ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก (World Economic Forum, 2019) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของประเทศไทยยังได้รับคัดเลือกให้เป็นที่สุดด้านการท่องเที่ยวของโลกในการจัดอันดับระดับนานาชาติ เช่น เมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รางวัลชายหาดที่ดีที่สุดของเอเชีย รางวัลประเทศท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในด้านการท่องเที่ยวครอบครัว การพักผ่อนและสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการวิวาห์ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศไทยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก (National Tourism Policy Committee, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนนักศึกษาไทย เช่น การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 (Jitreenngam, 2018) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยาของบัณฑิตแพทย์ (Aukkarapipatkul, 2015) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อด้านสะเต็ม (STEM) ในระดับอุดมศึกษาของอดีตผู้แทนนักเรียนไทยที่ไปแข่งขันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โอลิมปิก (Nuiman, 2018) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และผู้ที่จะสำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย (Payoko, and Saensing, 2017) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีหลักสูตรนานาชาติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Samrit, 2017) และปัจจัยส่งเสริมการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาพาณิชยกรรม (Maneewan, and Sirinupong, 2017) เป็นต้น ซึ่งทำให้ทราบว่าการปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศของนักเรียนนักศึกษาไทยยังมีอยู่อย่างจำกัดในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว โดยผลการวิจัยเป็นการแสดงข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อให้ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาต่อ โดยเฉพาะในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว นำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินกลยุทธ์ส่งเสริมผลักดัน และดึงดูดความสนใจของนักเรียนไทยที่สนใจศึกษาต่อในสาขาวิชาทางด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ และความสามารถในการทำงานความสอดคล้องกับแนวโน้มของการพัฒนาประเทศในยุค 4.0 ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนนักศึกษาไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 400 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 400 คน ตามจำนวนขั้นต่ำที่กำหนด ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) แบบง่าย (Simple random sampling)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อคำถาม ปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ จำนวน 23 ข้อคำถาม และปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ จำนวน 11 ข้อคำถาม และปัจจัยการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ จำนวน 6 ข้อคำถาม โดยมาตรวัดที่ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ คือ มาตรวัด 5 ระดับในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.50 เพื่อแสดงว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่ต้องการวัด Rovinelli and Hambleton (1977) ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด โดยมีค่าระหว่าง 0.86 – 1.00 จากนั้นทำการเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบความเหมาะสมเบื้องต้น (Pilot Test) กับกลุ่มตัวอย่างอีก 30 คน โดยทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ (Hair et al. 2014) ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ค่าระดับความเที่ยงของตัวแปรในแบบสอบถามทั้งหมด 6 ตัวแปร ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด โดยมีค่าระหว่าง 0.743 - 0.922 รวมทั้งการปรับปรุงคำถามอีกครั้ง เพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาและปัจจัยทั้งหมดที่ต้องการศึกษา ก่อนการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่ต่ำกว่า 400 คน

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2563 โดยแบบสอบถามมีคำถามในการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ข้อที่ 1 ของแบบสอบถาม โดยถามว่าท่านมีความสนใจที่จะศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวใช่หรือไม่ เพื่อเป็นการทำให้มั่นใจว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวจริง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

2. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s alpha)

3. การทดสอบสมมุติฐานด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4. การวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ซึ่งเป็น

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ ส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ ส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และใช้ค่าร้อยละ (Percentage) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1981) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 = น้อยที่สุด, 1.50 - 2.49 = น้อย, 2.50 - 3.49 = ปานกลาง, 3.50 - 4.49 = มาก, 4.50 - 5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนไทยที่มีความสนใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 419 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 70.40 มีอายุระหว่าง 22 – 29 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 มีสถานะโสด จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 93.10 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 ส่วนใหญ่มีความสนใจศึกษาต่อต่างประเทศในระดับปริญญาโท จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 และมีความสนใจสถาบันการศึกษาในทวีปยุโรปมากที่สุด จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60

ผลการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า การตรวจสอบ KMO เท่ากับ 0.889 ซึ่งเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของข้อมูลทั้งหมดในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยได้ในระดับดี และจากการทดสอบ Bartlett’s Test of Sphericity พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ (Chi-Square = 13770.793, df = 780, sig. = 0.000) แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน มีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ปัจจัย หลังจากนั้นทำการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อจัดกลุ่มและลดจำนวนปัจจัยด้วยวิธีทางสถิติที่เรียกว่า Principle Component Factor Analysis โดยใช้การหมุนแกนในลักษณะของ Varimax Rotation ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกจำนวนปัจจัยโดยใช้ค่า Eigen Value ที่สูงกว่า 1 และกำหนดค่า Factor Loading ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 โดยผลจากการวิเคราะห์สามารถจัดกลุ่มปัจจัยได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา 2) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา 3) ปัจจัยด้านการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ 4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 5) ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุน และ 6) ปัจจัยด้านการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น พบว่าจากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ (Hair et al., 2010) พบว่าทุกแปรผ่านเกณฑ์ที่กำหนดโดยมีค่าระหว่าง 0.772 – 0.928 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตัวแปร	ค่าความน่าเชื่อถือ Cronbach's α(> 0.7)	ผลการทดสอบ
สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา	0.928	ผ่านเกณฑ์
ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา	0.854	ผ่านเกณฑ์
การแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ	0.772	ผ่านเกณฑ์
เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	0.823	ผ่านเกณฑ์
การได้รับการสนับสนุน	0.904	ผ่านเกณฑ์
การตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยฯ	0.879	ผ่านเกณฑ์

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยผลักดันโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยผลักดันที่มีความคิดเห็นระดับมาก ประกอบด้วย สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา และการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ปัจจัยผลักดันการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สภาพสิงอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา	4.24	0.509	มาก
ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา	4.12	0.593	มาก
การแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ	3.71	0.778	มาก
รวม	**4.02**	**0.627**	**มาก**

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยดึงดูดโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยดึงดูดที่มีความคิดเห็นระดับมาก ประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุน และเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ปัจจัยดึงดูดการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การได้รับการสนับสนุน	3.97	0.639	มาก
เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิงแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	4.13	0.551	มาก
รวม	**4.05**	**0.595**	**มาก**

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว พบว่า การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อโดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ปัจจัยการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศของนักเรียนไทย	4.14	0.575	มาก
รวม	**4.14**	**0.575**	**มาก**

4. ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงลำดับตามขนาดของการมีอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้แก่ สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา และความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.376 และ 0.255 ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยผลักดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงลำดับตามขนาดของการมีอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุน และเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.194 และ 0.096 ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

และยังพบว่า สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา การแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ การได้รับการสนับสนุน เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) เนื่องจากค่า Tolerance ทุกตัวแปร มีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF ทุกตัวแปร มีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรตาม คือ มีค่า R^2 เท่ากับ 0.609 หรือ 60.90% หมายความว่า สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา การแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ การได้รับการสนับสนุน เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศของนักเรียนนักศึกษาไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกัน 60.90% ส่วนอีก 39.10% เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ดังตารางที่ 6

จากตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ พบว่า มีตัวแปรต้นเพียง 4 ตัวแปร อันได้แก่ ตัวแปรด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ตัวแปรด้านการได้รับการสนับสนุน และตัวแปรด้าน

เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น ผลการศึกษาจึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยบางส่วนและสามารถแสดงสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$\hat{y} = 0.424X_1^* + 0.248\ X_2^* + 0.202\ X_4^* + 0.086\ X_5^* + 0.098$$

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับความสำคัญ	ตัวแปรตาม การตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว						
	Coefficients			t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Unstandardized		standardized			Tolerance	VIF
	B	Std.Error	Beta				
ค่าคงที่	0.098	0.169		0.580	0.562		
สภาพสิ่งอำนวยฯ (X1)	0.424	0.048	0.376	8.775	0.000*	0.516	1.939
ความรู้ความเข้าใจฯ (X2)	0.248	0.040	0.255	6.152	0.000*	0.549	1.820
การแนะแนวการศึกษาฯ (X3)	0.011	0.025	0.015	0.450	0.653	0.816	1.225
การได้รับการสนับสนุน (X4)	0.202	0.056	0.194	3.603	0.000*	0.327	3.055
เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมฯ (X5)	0.086	0.042	0.096	2.076	0.039*	0.442	2.260
R = 0.781	R^2 = 0.609	Adjusted R^2 = 0.604	SE_{est} = 0.36132				
F = 128.756	Sig. of F = 0.000						

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ คือ ปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว อย่างละ 2 ด้าน ที่สามารถร่วมกันอธิบายการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 60.90 โดยทุกด้านต่างส่งผลในเชิงบวก กล่าวคือ ปัจจัยผลักดันด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการที่นักเรียนเกิดการรับรู้ถึงการวางโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถวางแผนการเดินทางและการดำรงชีวิตในสถาบันการศึกษาของประเทศ

จุดหมายปลายทางที่มีความตั้งใจจะเป็นศึกษาต่อได้อย่างราบรื่นและมีความความสุข จะทำให้นักเรียนมีระดับของการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dao and Thorpe (2015) ที่พบว่าปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและการบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยของนักเรียน และ Ahmad, Buchanan and Ahmad (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ในด้านโครงสร้างพื้นฐานของนักเรียนต่อประเทศจุดหมายปลายทางการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในหลักสูตรทางด้านการบริการและการท่องเที่ยว

ด้านปัจจัยผลักดันด้านความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาของสถาบันในประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการศึกษาต่อที่ดีอย่างเพียงพอ จะก่อให้เกิดแรงผลักดันในการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dao and Thorpe (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่าการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศจุดหมายทางทางของสถาบันการศึกษา เช่น หลักสูตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และช่องทางการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยของนักเรียน และ Shah, Nair and Bennett (2013) ที่พบว่าการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรที่สามารถทำความเข้าใจได้โดยง่ายถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียน

ในขณะที่ปัจจัยดึงดูดด้านการได้รับการสนับสนุนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการที่นักเรียนเกิดการรับรู้ถึงการสนับสนุนทางด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของประเทศจุดหมายปลายทางที่ตนเองมีความตั้งใจจะเป็นศึกษาต่อนั้น ส่งผลทำให้นักเรียนมีระดับของการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Larbi and Fu (2017) ที่พบว่าปัจจัยดึงดูดด้านการได้รับโอกาสรับมอบทุนการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการศึกษาต่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศของนักเรียน และ Shah, Nair and Bennett (2013) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการได้รับโอกาสทางด้านการศึกษาเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่างประเทศของนักเรียน และปัจจัยดึงดูดด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ ชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณี และการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเรียนรู้ของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการศึกษาในการศึกษาต่อ จะส่งผลให้เกิดแรงดึงดูดที่สามารถโน้มน้าวการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Singh (2016) ที่พบว่าสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจุดหมายปลายทางการศึกษาต่อเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียน และ Larbi and Fu (2017) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศจุดหมายปลายทางเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียน ในขณะที่การศึกษาของ Shah, Nair and Bennett (2013) ยังพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียน นอกจากนี้ James-MacEachern and Yun (2017) ยังได้ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในการศึกษาเรียนรู้เป็นปัจจัยดึงดูดที่มีความสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการรับรู้และตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียน

ในขณะที่ปัจจัยผลักดันด้านการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศไม่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการที่นักเรียนได้รับการให้คำปรึกษาหรือบริการแนะแนวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวนั้น ไม่ได้ส่งผลให้นักเรียนมีระดับการตัดสินใจศึกษาต่อที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากนักเรียนไทยในปัจจุบันเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นประชากรรุ่นใหม่ของประเทศที่มีเติบโตมาพร้อมกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการศึกษาในต่างประเทศได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น จึงเป็นผลให้บริการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศนั้น ไม่ได้มีความจำเป็นสำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yomchinda, Yomchinda and Takgawitoonsak (2018) ที่พบว่าการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรด้วยกลยุทธ์การขายโดยบุคคลหรือการให้คำแนะนำไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของผู้เรียน และ Nuiman (2018) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าการได้รับการแนะนำหรือปรึกษาจากผู้ปกครอง ครู และเพื่อนไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อด้านสะเต็ม (STEM) ในระดับอุดมศึกษาของอดีตผู้แทนนักเรียนไทยที่ไปแข่งขันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โอลิมปิก

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยผลักดันด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในประเทศที่เดินทางไปศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจในประเทศที่เดินทางไปศึกษา ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการให้คำแนะนำสำหรับการศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวสภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกสบายของสถาบันการศึกษาในประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งข้อมูลทางด้านระบบการศึกษา หลักสูตร ความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง เพื่อให้นักเรียนที่มีความสนใจได้รับ

ข้อมูลข่าวสารที่สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวได้ตรงตามความต้องการ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยดึงดูดด้านการได้รับการสนับสนุนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนไทยในสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ รองลงมาคือ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการให้คำแนะนำสำหรับการศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนการศึกษา เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษา รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของประเทศที่จุดหมายปลายทางการศึกษาต่อ และสิ่งดึงดูดใจทางด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนไทยและกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาทางด้านอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรแยกศึกษาเป็นกลุ่มของนักเรียนที่สนใจศึกษาต่อต่างประเทศในระดับต่าง ๆ เช่น ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่แน่ชัดเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวในแต่ละระดับการศึกษา และใช้เป็นแนวทางสนับสนุนที่สามารถต่อยอดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดในแต่ละระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันได้

2. ศึกษาปัจจัยผลักดันและดึงดูดอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว เช่น ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ภูมิหลังการศึกษา ภูมิหลังครอบครัว การรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง อุปนิสัยและความเคยชิน การถูกบังคับ และโอกาส เป็นต้น

3. นำกรอบการวิจัยนี้ ไปศึกษาเพิ่มเติมในบริบทของการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาอื่น ๆ ของนักเรียนในประเทศไทยต่อไป

References

Ahmad, S. Z., Buchanan, F. R., & Ahmad, N. (2016). Examination of students' selection criteria for international education. *International Journal of Educational Management*, 30(6), 1088-1103.

Aukkarapipatkul, K. (2015). Actors affecting decision to specialize in ophthalmology of graduated medical students at Thammasat University. *Eye South East Asia (EyeSEA)*, 10(2), 13–19.

Best, J. W. (1981). *Research in Education*. (4th ed.) New Jersey: Prentice Hall.

Dao, M. T. N., & Thorpe, A. (2015). What factors influence Vietnamese students'choice of university? *International Journal of Educational Management,* 29(5), 666-681.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2014). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. California, CA: Sage Publications.

Higher Education Statistics Agency. (2018). *Higher Education Student Statistics: Alternative Providers, 2017/18 - Qualifications achieved*. Retrieved March 19, 2019, from https://www.hesa.ac.uk/news/14-02-2019/sb254-higher-education-student-statistics APs/qualifications.

James-Maceachern, M., & Yun, D. (2017). Exploring factors influencing international students' decision to choose a higher education institution: A comparison between Chinese and other students. *International Journal of Educational Management,* 31(3), 343-363.

Jitreenngam, N. (2018). Integrated Marketing Communications (IMC) Affecting to Decision Making in Higher Education Institutions of Mathayomsuksa 6 Student Nonthaburi. *Siam Communication Review*, 17(3), 47–58.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

Larbi, F.O., & Fu, W.Q. (2017). Practices and challenges of internationalization of higher education in China; international students' perspective: A case study of Beijin Normal University. *International Journal of Comparative Education and Development*, 19(2/3), 78-96.

Maneewan, N., & Sirinupong, P. (2017). Guidelines for the promotion of decision-making on further study at the vocational education certificate. *Journal of Industrial Education*, 11(1), 22–32.

National Tourism Policy Committee. (2017). *The second national tourism development plan (2017-2021)*. Retrieved March 18, 2019, from http://www.ubu.ac.th/web/filesup/03f2017052216244626.pdf.

Nuiman, R. (2018). A Study of Factors Influencing Decisions to Pursue STEM Majors in Higher Education among Thailand's Representative Students in the Mathematics and Science Olympiads 2003–2016 from Office of the Basic Education Commission. *Journal of Chandrakasemsarn*, 24(47), 48–63.

Office of the National Economics and Social Development Council, Prime Minister's Office. (2016). *THE TWELFTH NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN (2017-2021)*. Retrieved March 18, 2019, from http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf.

Payoko, P.J., & Saensing, P. (2017). The Factors Affecting of Decision Making to Study in Bachelor's Degree in Buddhism of Students Who Will Graduate High School and Graduated from High School: a Case Study of Yasothon. Buddhist Collage. *Journal of Graduate Studies Review*, 13(2), 190–200.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

Royal Thai Government Gazette. (1999). *National Education Act B.E. 2542*. Retrieved March 18, 2019, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/074/1.pdf.

Samrit, W. (2017). Factors that Influenced the Decision Making of Public High School Students in Bangkok to Study in Bachelor's Degree, International Program. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 2(3), 61–72.

Shah, M., Nair, C.S., & Bennett, L. (2013). Factors influencing student choice to study at private higher education institutions. *Quality Assurance in Education*, 21(4), 402-416.

Singh, M. K. M. (2016). Socio-economic, environmental and personal factors in the choice of country and higher education institution for studying abroad among international students in Malaysia. *International Journal of Educational Management*, 30(4).

World Economic Forum. (2019). *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019*. Retrieved March 19, 2019, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf.

Yomchinda, T. Yomchinda, L., & Takgawitoonsak, N. (2018). The factors affecting decision making towards studying in the degree of master of business administration: A case study of Bangkok students. *Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University*, 1(3), 72–82.

การสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์*

Creating and Developing Learning Innovations Using Multimedia Integrated with Online Social Networks

ชัชวาล พุทโธนโมชัย

Chatchawan Phudthonamochai

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

Corresponding Author's Email: cphudthonamochai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาของผู้เรียนให้เกิดคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษา 3).เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนได้ใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนที่ 3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรภายในคณะบริหารและจัดการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรวมทั้งนิสิต/นักศึกษา อาจารย์ และแม่บ้านแล้วนั้น มีความพึงพอใจต่อการนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยสื่อมัลติมีเดียมาบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับที่มา ($\overline{X}$ = 3.78 S.D=0.90) เนื่องจากผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมการเรียนรู้มาปรับใช้ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการเรียน โดยมีการเพิ่มบรรยากาศในการเรียนการสอนให้น่าเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุข อีกทั้งยังนำสื่อมัลติมีเดียมาบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความพึงพอใจในการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาบูรณาการในบทเรียน ซึ่งผลของการตอบสนองของผู้เรียนนั้นเป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยสรุปแล้ว ความพึงพอใจของบุคลากร คณะการบริหารและจัดการ ซึ่งรวมถึงนิสิต/นักศึกษา อาจารย์ และแม่บ้าน ในการนำ ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ มาปรับใช้ในการเรียนยุคศตวรรษที่21 อยู่ในระดับที่มาก

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการเรียนรู้; นวัตกรรมการเรียนรู้; สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วม; เครือข่ายสังคมออนไลน์

---

* Received March 4, 2020; Revised March 29, 2020; Accepted January 23, 2021

Abstract

The purpose of this research 1). Study on the development of multimedia integration with online social networks regarding the educational technology of learners for quality and efficiency 2). Comparison of results before and after studying by using multimedia media integrated with online social networks in education technology 3). To study the satisfaction of learners using integrated multimedia with online social networks The tools used in this study The instrument used for data collection for research studies was a questionnaire. The researcher used the questionnaire to survey the data and collect data. The researcher has divided the questions into 3 parts as follows: Part 1: Personal data of the respondents Part 2 : Satisfaction in using learning innovation by using multimedia integrated with social networks Part 3 Benefits of using learning innovations using multimedia integrated with social networks

The results of the research on satisfaction in using innovative learning by using multimedia integrated with online social networks found that personnel within the Faculty of Management and Management of King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Which includes students, professors and housewives Satisfied with the integration of multimedia learning innovation with online social networks Is at the source level (x = 3.78 S.D = 0.90) because the researchers have applied learning innovation To make changes in education By adding an atmosphere in teaching and learning to be interesting Make the students happy It also integrates multimedia media with online social networks. The online social networks at this time, the students are very interested. Therefore, students are interested and satisfied in bringing online social networks to integrate in the lesson. The result of the response of the students has been improved. In summary, the satisfaction of personnel. Faculty of Management and Management of King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang This includes students, professors and housewives in bringing satisfaction to the use of learning innovation by using multimedia integrated with online social networks. Adapted to study in the 21st century at a very high level

Keywords: Learning Effectiveness; Learning Innovation; Multimedia Integration; Online Social Networking

บทนำ

ประสิทธิผลการเรียนรู้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ ความสามารถให้กับบุคคล เมื่อพูดถึงรูปแบบทางด้านการศึกษาในอดีตมักจะเป็นการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ที่ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดความเบื่อหน่ายในรูปแบบการเรียนการสอนเดิมๆ ดังนั้นควรมีการขยายรูปแบบทางการศึกษาให้มีความหลากหลาย เพื่อที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยกับสังคมในยุคปัจจุบัน โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาให้น่าสนใจและเหมาะสมกับการเรียนการสอนในยุคสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น (Phithakthanachakul, 2014)

เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศในโลกปัจจุบันมีการพัฒนา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีสำหรับทุกคนโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นมาปรับใช้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ผู้สอนควรเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ลงในหลักสูตรการเรียนการสอน คือ 3R X 7C และก้าวออกมาจากการสอนแบบเดิมๆ ที่เน้นการท่องจำ มาใช้เป็นการสร้างสรรค์เน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการบูรณาการสื่อเข้ากับนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวและตอบสนองในชั้นเรียนด้วยความรู้ใหม่ในการเรียนการสอน ส่งผลให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีต่อผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนมากมาย โดยที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนที่ผสมผสานองค์ความรู้ ทำให้เกิดการเรียนการสอนในรูปแบบที่พัฒนาไปจากเดิม ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบูรณาการกับนวัตกรรม ทำให้เกิดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียเข้ามา จึงทำให้มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย แปลกตา และน่าศึกษามากยิ่งขึ้น โดยที่นวัตกรรมนั้นเป็นตัวกลางหรือช่องทางการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งความรู้ข้างนอกไปสู่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ได้มีการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีทางด้านอื่นๆเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะต้องมีระบบอินเตอร์เน็ตเข้ามารองรับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั่วกัน นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระ โดยมีทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Sophonpanich, 2019)

ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน ทำให้สื่อมัลติมีเดียถูกนำไปใช้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านธุรกิจการค้า ด้านสื่อมวลชน และด้านการศึกษา โดยสื่อมัลติมีเดียได้แพร่หลายเข้ามาทางด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้สอนได้นำสื่อมัลติมีเดียเข้าไปใช้ในการเรียนการสอน โดยการจัดทำเป็นบทเรียน ซึ่งถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจ เพราะมีภาพ เสียงและสีสันอันสดใส ทำให้ผู้เรียนโต้ตอบกับผู้สอนได้ และเป็นประโยชน์ให้กับผู้ที่ไม่เข้าใจในบทเรียนเข้าใจยาก ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ชัดเจน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถที่จะศึกษาด้วยตนเองได้ทั้งในและนอกเวลา เพราะสื่อมัลติมีเดียมีการนำเสนอบทเรียนที่เป็นข้อความ ภาพเคลื่อนไหว หรือวิดีโอพร้อมคำบรรยาย เพื่อสร้างบรรยากาศให้การเรียนการสอนสนุกและน่าสนใจมากขึ้นอีกด้วย นอกจากมีสื่อมัลติมีเดียแล้ว ยังมี

อินเตอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกนำมาใช้กับคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูล และยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกของทุกคน โดยสามารถรับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ อีกทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้อย่างรวดเร็วโดยมีสื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวกลางในการกระจายข้อมูลในเรื่องต่างๆ ที่ผู้คนนิยมใช้งานกันอย่างกว้างขวาง (Teepasuwan, 2019)

ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงสนใจ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการเพิ่มความรู้ความสามารถของทั้งผู้เรียนและผู้สอน ให้มีประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ในด้านการเรียนของผู้ที่เรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาของผู้เรียนให้เกิดคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนได้ใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการใช้ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างโดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มบุคลากรภายในคณะการบริหารและจัดการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์หาจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการทำงานวิจัยโดยใช้สูตรของ Taro Yamane

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่สร้างขึ้นเพื่อทดสอบกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำ ผลการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์และสรุปผล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง สารสนเทศต่างๆและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนค้นคว้าจากผลงานวิจัยจากห้องสมุด รวมทั้งเอกสารและบทความงานวิจัยอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้ทำการใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Closed-end question)

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้คำถามปลายปิด (Close – Ended Question)

ส่วนที่ 3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้คำถามปลายปิด (Close – Ended Question)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ SPSS windows ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาและนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยจะนำเสนอในรูปแบบ ของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการศึกษา เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบ ลักษณะส่วนบุคคลของคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และเป็นการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทดสอบ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิธีทางสถิติสามารถแบ่งการ วิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยนำเสนอ ในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยจะนำเสนอในรูปแบบ ของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การวิเคราะห์สมมติฐานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยประชากรศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ดังนี้

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบ ความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์ และระดับความคิดเห็น แตกต่างกัน ว่ามีผลต่อความพึงพอใจใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแประอิสระ ซึ่งก็คือ ปัจจัยประชากรศาสตร์ กับ ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 95%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้ใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งข้อมูลในการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปรับปรุงข้อมูลสื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผู้ที่ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 : แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้สอบถาม ส่วนที่ 2 : ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนที่ 3 : ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทางออนไลน์ด้วยการเจาะจงตัวอย่างประชากรที่เป็นบุคลากร นักศึกษา และอาจารย์ของคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 300 คน แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรม

ส่วนที่ 1: แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้สอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้สอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	134	44.5
หญิง	166	55.5
รวม	300	100

จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.5 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.5 ดังตารางที่ 1

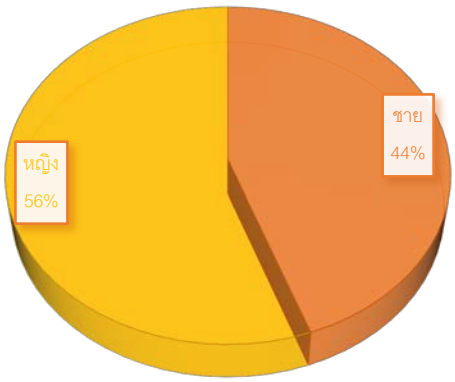

ภาพที่ 1

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นิสิต/นักศึกษา	107	36.3
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	53	18
บุคลากร	123	41.7
อื่นๆ(แม่บ้าน)	10	3.4
รวม	300	100

จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในอาชีพบุคลากร 123 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.7 ส่วนนิสิต/นักศึกษา 107 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 53 คน คิดเป็นร้อยละ18 และอื่นๆ (แม่บ้าน) 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ดังภาพที่ 4

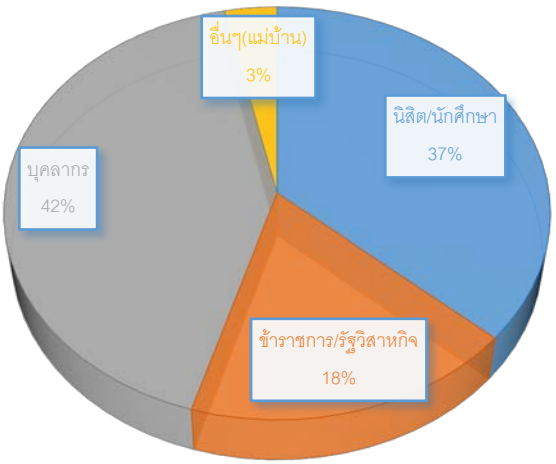

ภาพที่ 2

ตารางที่ 3 ผลก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษา ดังภาพในตารางที่7

	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่า S.D	t
ทักษะก่อนเรียน	20	12.5	1.47	12.23
ทักษะหลังเรียน	20	17.8	1.79	

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ที่เรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 12.5 และหลังจากการที่นำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ แล้วทำการทดสอบหลังเรียน พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นจากเดิมเป็น 17.8 การวิเคราะห์ t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่างบุคลากร นักศึกษา และอาจารย์ของคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยจำแนกตามลักษณะความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งาน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

ประโยชน์ได้รับจากการใช้นวัตกรรมการ	ระดับความเห็น					ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
การนำนวัตกรรมโดยใช้สื่อมัลติมีเดียมาผสมผสานกับสื่อสังคมออนไลน์	3	9	45.3	33.3	9	3.36	0.88	ปานกลาง
เมื่อนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้เข้าใจใน	0.33	2.33	37.33	43	13.66	3.64	0.79	มาก

บทเรียนมากขึ้น								
เมื่อนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ ทำให้ผลการเรียนของท่านเพิ่มไปจากเดิม	0.66	4.33	39	36	19.66	3.68	0.88	มาก
ท่านได้รับประโยชน์จากการนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์	0.66	1.66	34.66	44.33	18.66	3.78	0.78	มาก
นำสาระความรู้ที่ได้จากการนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในชีวิตประจำวัน	0.66	2.66	36.66	40.33	20	3.76	0.82	มาก
รวม	N = 300					3.64	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่า บุคลากรภายในคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ประโยชน์จากการนำนวัตกรรมโดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลากรภายในคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรวมทั้งนิสิต/นักศึกษา อาจารย์แล้วนั้น ได้รับประโยชน์จากการใช้นวัตกรรมโดยสื่อมัลติมีเดียที่บูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีประโยชน์สูงสุดจากการตอบแบบสอบถามนั้น ได้แก่ การที่นำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้เกิดประโยชน์ไปในทางที่ดี โดยมีการเปลี่ยนแปลงในบทเรียน ทำให้บทเรียนน่าเรียนมากขึ้น จึงส่งผลให้มีผลการเรียนที่ดี ซึ่งผู้เรียนมีความพึงพอใจในการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ โดยผลรวมนั้นหลังจากการที่นำนวัตกรรมโดยสื่อมัลติมีเดียที่บูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ ทำให้เห็นว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาจากการเรียนแบบบเดิมมาสู่การเรียนแบบใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับการเรียน

การสอน จึงทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความแปลกใหม่ในการเรียนรู้ และนำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่า บุคลากรภายในคณะบริหารและจัดการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรวมทั้งนิสิต/นักศึกษา อาจารย์ และแม่บ้านแล้วนั้น_มีความพึงพอใจต่อการนำนวัตกรรมการเรียนรู้โดยสื่อมัลติมีเดียมาบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับที่มา ($\overline{X}$ = 3.78 S.D=0.90) เนื่องจากผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมการเรียนรู้มาปรับใช้ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการเรียน โดยมีการเพิ่มบรรยากาศในการเรียนการสอนให้น่าเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุข อีกทั้งยังนำสื่อมัลติมีเดียมาบูรณาการกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ในขณะนี้ผู้เรียนได้ให้ความสนใจกันเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความพึงพอใจในการนำเครือยข่ายสังคมออนไลน์มาบรูณาการในบทเรียน ซึ่งผลของการตอบสนองของผู้เรียนนั้นเป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยสรุปแล้ว ความพึงพอใจของบุคลากร คณะการบริหารและจัดการ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรวมถึงนิสิต/นักศึกษา อาจารย์ และแม่บ้าน ในการนำ ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียบูรณาการร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ มาปรับใช้ในการเรียนยุคศตวรรษที่21 อยู่ในระดับที่มาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมให้มีการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาเป็นแนวทางหนึ่งในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่นๆและระดับอื่นๆอีกต่อไป

References

Phuworawan, Y. (1995). *Application of educational technology*. academic seminar documents on the role and Technology Direction, Kasetsart University.

Hongkhunthod, T. (2014). *Smart Classroom*. Retrieved August 15, 2019, from http://pitcforteach.blogspot.com/2014_05_01_archive.html.

Malithong, K. (1997). *Educational technology and innovation*. Bangkok: Chulalongkorn University.

The faculty of the Department of Educational Technology and Innovation. (1996). *Educational technology. Bangkok: Faculty of Education,* Suan Dusit Rajabhat University.

Worawit Communication Arts (2008). *Media and learning in*novation. Pathum Thani: Sky Books.

Sinthaphanon, S. (2010). *Teaching innovation to improve the quality of youth*. (4th ed.). Bangkok: 9119 Printing techniques.

Sutthirat, C. (2012). *80 innovative learning management that is student-centered* (5th ed.). Bangkok: Daenex Inter Corporation.

Songkram, N. (2010). *Multimedia design and development for learning*. Bangkok: hulalongkorn University.

Khammanee, T. (2014). *Teaching science*: knowledge for effective learning process Management (18th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.

Santiwong, T. (2007). *Organization and Management.* (9th ed.). Bangkok: Thai Wattana Panich.

รูปแบบการการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา*

The Model of Professional Teacher Development in Elementary Level

[1]สกุณา บุญรอดรัมย์, ศรีเพ็ญ พลเดช และโกวิท วัชรินทรางกูร

[1]Sakuna Bunrotram, Sripen Poldech and Kovit Vajarintarangoon

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

[1]Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author E-mail: Saku_na@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา และ 3) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา โดยมีดำเนินการ 3 ระยะ ประกอบด้วยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ประชากรคือครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 11,551 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.47, S.D = 0.69) รองลงมาคือ การพัฒนาสร้างสื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.60) ส่วนการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.06, S.D = 1.04) 2. รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยการสร้างระบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบคลินิกที่นำมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงที่สุด 3. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาพบว่าความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D = 0.72) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.48) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D = 0.65)

คำสำคัญ: ครูมืออาชีพ; รูปแบบการพัฒนา; โรงเรียนระดับประถมศึกษา

* Received January 14, 2021; Revised February 23, 2021; Accepted February 25, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the desirable conditions of professional teachers at the elementary level; 2) to study a model for professional teacher development at the elementary level; and 3) to assess the propriety, feasibility, and utility of a model for professional teacher development at the elementary level. The study was divided into 3 phases: the 1st phase on studying the desirable conditions of professional teachers at the elementary level. The population was 11,551 teachers under Buriram Primary Education Service Area Office 1-4 from the academic year B.E. 2562, while a sample group consisted of 400 persons and chosen by means of stratified random sampling; the 2nd phase on developing a model for professional teacher development at the elementary level; and the 3rd phase on assessing the propriety, feasibility, and utility of a model for professional teacher development at the elementary level.

The results of the research are as follows: 1. The desirable conditions of professional teachers at the elementary level in Buriram province overall are found to be at a high level ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.74). When considering each aspect, it is found that the aspect on analysis, synthesis, and research is at the highest level ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.69), followed by the aspect on the creation of learning media and arrangement of learning activities ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.60). While the aspect on the relationship building and cooperation with community for learning management is at the lowest level ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 1.04). 2. A model for professional teacher development at the elementary level consists of the integration between the building of a mentoring system and clinical supervision in order to earn the highest achievement. 3. From assessing the propriety, feasibility, and utility of a model for professional teacher development at the elementary level, it is found that the propriety of a model is at a high level ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.72). The feasibility of a model is at a high level ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.48). Lastly, the utility of a model is at a high level ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.65).

Keywords: Professional Teacher; Development Model; Elementary School

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าตลอดจนแก้ปัญหาในสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนในทุกด้าน ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข ในขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและให้ความสำคัญกับการสร้างคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันและคุณภาพต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงวัย และในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการคือ “ครู” ที่ยังคงเป็นผู้ที่เป็นกลไกและปัจจัยสำคัญมากที่สุดต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญกับส่วนนี้เป็นอย่างมาก (Ministry of Education, 2018**)** ครูมืออาชีพ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเป็นระบบด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพและเป็นครูที่มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมตัว ทุกครั้งก่อนสอน มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่น และมีคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานวิชาชีพและมีการประพฤติตนที่ถูกต้องเหมาะสมและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์และครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับนับถือในฐานะปูชนียบุคคล และเป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครอง เป็นผู้ร่วมงานที่ดีของโรงเรียน สังคมและประเทศชาติ (Yao Thani, 2017)

จากสภาพปัญหาในการพัฒนาครูมืออาชีพในปัจจุบัน สรุปได้ 7 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ระบบการพัฒนาครูยังไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าภาพหลักที่จะทำหน้าที่ดูแลกำกับติดตามขาดระบบฐานข้อมูลของครูและการวางแผนร่วมกัน ทำให้การพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความซ้ำซ้อนไม่เกิดความคุ้มค่า 2) ขาดกลไกในการรวมพลังขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ระบบการนิเทศช่วยเหลือครูยังมีความอ่อนแอ 3) หลักสูตรการพัฒนาครูไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหา ทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครูที่แท้จริง 4) วิธีการและสาระการพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ มีระยะเวลาน้อยไม่เหมาะกับเนื้อหา ขาดความเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ผลการพัฒนาไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูได้ 5) สถานที่จัดอบรมพัฒนาครู ส่วนใหญ่เน้นการอบรมตามห้องประชุมในโรงแรมซึ่งดึงครูออกจากห้องเรียนส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะจะมีปัญหามากในโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้น 6) ระบบการติดตามผล การพัฒนาครูขาดระบบการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และ 7) ครูยังขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง (Chinnabut, 2017; Ministry of Education, 2019)

Office of Educational Research and Development (2016) มีข้อสรุปในการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของวิทยาการทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะครูต้องชี้แนะความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากสื่อภายนอก สอนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ กลั่นกรองความรู้อย่างมีวิจารณญาณ ก่อน

นำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของตนเองในอนาคต ประกอบด้วย 1) ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเข้าใจว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองและควรพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและทักษะที่ต้องการ 2) สามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาหรือกับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน 3) ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู 4) ครูต้องมีทักษะการสื่อสารทั้งการบรรยาย การเลือกใช้สื่อและการนำเสนอ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเหมาะสม 5) มีมุทิตาจิตที่ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดการผ่อนคลาย ซึ่งนักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด 6) มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงด้วยการกำกับและประสานงานกับสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและพระราชบัญญัติสภาครู รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณและมีการส่งเสริมยกย่องไปสู่ความเป็นเลิศเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย ครูเป็นอาชีพที่ต้องมีการเสียสละต้องทำงานหนักและอุทิศเวลาในแต่ละวันให้นักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นทั้งแม่พิมพ์ของชาติทั้งด้านวิชาการและวิชาชีวิตและยังต้องเป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียน มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ปรับไปตามบริบทและลักษณะของชั้นเรียน มีความสามารถในการทำเนื้อหาจากยากให้เป็นง่าย สร้างสภาวะแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่ดีและเน้นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง สำหรับข้อเสนอแนะในเรื่องแนวทางการพัฒนาครูที่ควรมีการอบรมความเป็นครูหรือการดูแลส่งเสริมครูใหม่นั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและต้องมีการพัฒนาระบบครูผู้ช่วยโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาในเขตภาคอีสานของประเทศไทย (Ministry of Education, 2017) ซึ่งการพัฒนาครูให้มีลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพในด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 Ministry of Education (2019) ได้กำหนดลักษณะครูไว้ ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานการบริการที่ดีการพัฒนาตนเองการทำงานเป็นทีมและด้านประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียนการบริหารจัดการชั้นเรียนการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาหรือพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่เข้ากับยุคสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Chinnabut, 2017)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมา การพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้ามากขึ้น สังคมและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีการเชื่อมโยงกันได้ง่ายขึ้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้หลายแหล่ง ทั้งจากอินเตอร์เน็ตหรือสื่อการเรียนรู้ประเภทอื่นทำให้ครูต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยโดย

การปรับเปลี่ยนตนเองให้มีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดีและต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม มีด้านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนและช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เรียนและให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง มีความเมตตา กรุณา มีความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจทำให้เกิดสภาพการเรียนรู้ได้ดีที่สุดและต้องได้รับการพัฒนาด้วยการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะทำให้ครูมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ด้วยการนิเทศแบบคลินิกและการสร้างระบบพี่เลี้ยงเพื่อนำมาบูรณาการใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ต้องมีครูที่มีความเป็นมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการประพฤติตน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของกการวิจัย

1. ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา
2. ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา
3. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพมีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

1. ประชากรคือครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 11,551 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) สำหรับการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของจำนวนนักเรียนเป็นขนาดเล็ก กลางและใหญ่

2. ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ในส่วนของการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด (IOC) จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู

ในพื้นที่การศึกษาเดียวกันและมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) (Cronbach's Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .94 ซึ่งถือว่าใช้ได้

3.ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมแนบแบบสอบถามและทำการส่งด้วยตนเองและทำการเก็บให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดประเมินค่า สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำผลมาสังเคราะห์จัดทำร่างรูปแบบพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาจะใช้การวิเคราะห์ข้อความ (Content Analysis) มาทำข้อสรุปในการร่างรูปแบบ

ระยะที่ 2 ศึกษาพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

1.ร่างรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาด้วยการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ

2. การร่างรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาโดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ผลเพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสม โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) 4) ด้านผลย้อนกลับ (Feedback) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน และวิเคราะห์ข้อความ (Content Analysis) เพื่อใช้สรุปเป็นร่างรูปแบบ

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

1. นำไปทำการทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนบ้านคลองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 20 คน

2. นำผลการเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาครูมืออาชีพชั้นประถมศึกษาก่อนและหลังพัฒนา ที่พบว่าคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ค่าคะแนนของทั้ง 8 ลักษณะ ได้ผลดังต่อไปนี้ 1) การบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังพัฒนามีค่าคะแนน 26.35 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 13.47 2) การพัฒนาผู้เรียนหลังพัฒนามีค่าคะแนน 27.49 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 15.33 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน หลังพัฒนามีค่าคะแนน 28.97 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 13.54 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลังพัฒนามีค่าคะแนน 28.25 ก่อนพัฒนาค่าคะแนน 15.49 5) การมีภาวะผู้นำครู หลังพัฒนามีค่าคะแนน 27.89 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 14.35 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ หลังพัฒนามีค่าคะแนน 27.16 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 13.92 7) การจัดการเรียนรู้ หลังพัฒนามีค่าคะแนน 27.36 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 12.7 และ 8) การเลือกใช้พัฒนาสร้าง

สื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หลังพัฒนามีค่าคะแนน 26.88 ก่อนพัฒนามีค่าคะแนน 13.11 สำหรับผลวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์

3. ทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาพบว่าความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D = 0.72) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.48) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D = 0.65) และครูมีความพึงพอใจภายหลังใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D = 0.52)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.50 อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 34.75 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 60.75 และประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 16-20 ปี ร้อยละ 29.75

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาโดยรวม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.47, S.D = 0.69) รองลงมาคือ การเลือกใช้พัฒนาสร้างสื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.60) ส่วนการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.06, S.D = 1.04) ด้านการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับวัยและความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ($\bar{X}$ = 4.60, S.D = 0.48) รองลงมาคือ สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาจากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา มีองค์ประกอบ ได้แก่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อวิเคราะห์สิ่งที่จำเป็นในรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาที่ครอบคลุมปัจจัยนำเข้าทั้งหมด

2. ด้านกระบวนการ (Process) เพื่อวิเคราะห์ ขั้นตอนวิธีการ ในการพัฒนาสมรรถนะของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ทั้ง 8 ด้านเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารโรงเรียนและแนวปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการพัฒนาสมรรถนะของครูระดับประถมศึกษา ทั้งก่อนการสร้างระบบ ระหว่างสร้างระบบและหลังจากได้ระบบ

3. ด้านผลผลิต (Output) เพื่อวิเคราะห์ผลผลิต ผลพลอยได้และผลเสียที่อาจจะเกิดจากระบบการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการทำให้ครูสามารถบริหารจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ หากไม่ดำเนินการจัดทำตามระบบการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ก็จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ไม่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันโดยเฉพาะคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะไม่ตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย

4. ด้านผลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อวิเคราะห์การประเมิน การพิจารณาผลกระทบของการนำระบบไปใช้ เพื่อการกำกับ ดูแลและควบคุมให้การพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูมืออาชีพ ในประเด็นการประเมิน ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสม 2) ความเป็นไปได้ และ 3) ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D = 0.72) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.48) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D = 0.65)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้จากการวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาและได้นำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาที่มีความเหมาะสม และนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเป็นครูมืออาชีพได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาครูมืออาชีพในสังกัดให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาจะเป็นไปตามแผนภาพที่ 1

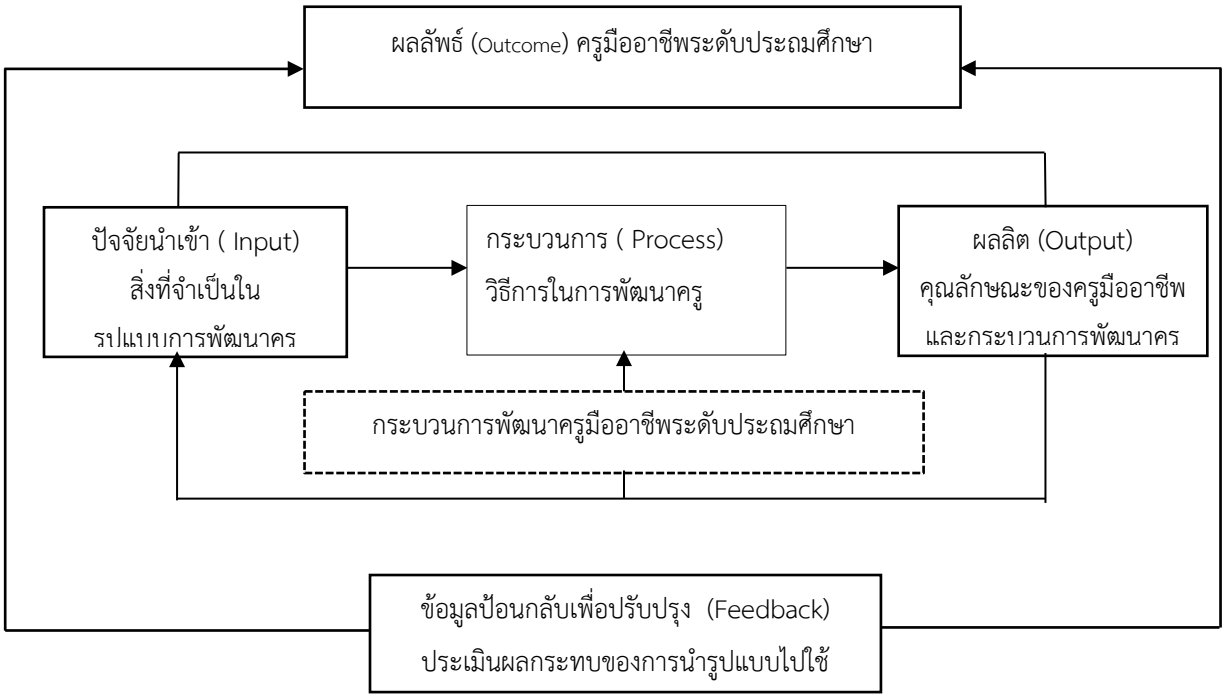

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา

แนวทางในการนำรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา มาดำเนินการ จะเริ่มจากการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องจัดให้มีห้องปฏิบัติการในการพัฒนาสมรรถนะ จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสิ่ง รวมทั้งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสมรรถนะ จัดทรัพยากรคน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม วิทยากร ผู้เข้ารับการพัฒนา ตลอดจนขอความอนุเคราะห์กับผู้มีส่วนได้เสียในการส่งเสริมจนประสบความสำเร็จ สำหรับเงื่อนไขของความสำเร็จในการนำรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังต่อไปนี้

1. การนำรูปแบบไปใช้ที่ชัดเจนเพื่อให้ครูไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
2. ครูควรมีคุณภาพและสมรรถนะที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของระบบ
3. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและสัมพันธภาพที่ดีภายในโรงเรียน
4. มีการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ต้องมีการติดตามและประเมินผลทุกขั้นตอน แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ
5. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงของครูในเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เท่าทันสังคมโลก
6. ความสำเร็จที่ต้องทำเพื่อให้การนำรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาไปใช้ให้ได้ผลโดยสิ่งสำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดผลดีที่ทุกฝ่ายต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการของโรงเรียนรวมทั้งกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ต่อการศึกษา ต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ต้องวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายเป็นระบบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและตามทันเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ Yao thani (2017) ที่งานวิจัยพบว่าครูมืออาชีพถือเป็นแกนกลางของความพยายามในฐานะผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้จัดระเบียบการเรียนการสอน การดูแลควบคุม กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรตามตารางสอน จัดการนิเทศภายในการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าของโรงเรียนประสบผลสำเร็จที่สูงขึ้น การพัฒนาครูเป็นหน้าที่ของต้นสังกัดและหน่วยงานกลางด้านนโยบายและส่งเสริมครู โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นครูในเมืองในชนบทหรือมีขนาดใหญ่ กลางหรือขนาดเล็ก ให้มีความเป็นวิชาชีพหรือมืออาชีพได้ตามมาตรฐานอันจะส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพด้วย สอดคล้องกับ Blair (2016) กล่าวว่าหน้าที่ของครูมืออาชีพในโรงเรียนคือการบูรณาการของงานเพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นผลผลิตที่สำคัญของโรงเรียน การบริหารกิจกรรมทุกชนิดและทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิผลตามมาตรฐานที่กำหนด

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ที่พบว่าประกอบด้วยการวิเคราะห์สิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาที่ครอบคลุมความต้องการของโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานต้นสังกัดทั้งหมด ด้วยกระบวนการซึ่งเป็นขั้นตอนวิธีการ ในการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 8 ด้านเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อให้ได้ครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาที่สามารถบริหารจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย สอดคล้องกับ Butler and Leahy (2018) ที่พบว่า สมรรถนะครูมืออาชีพจะส่งผลโดยตรงต่อการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการสอนและผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาครูควรทำด้วยการประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังต้องมีการประเมินผลกระทบของการนำระบบไปใช้ เพื่อการกำกับ ดูแลและควบคุมให้การพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับ Camburn and Han (2015) ที่ผลการวิจัยพบว่าครูมืออาชีพโดย

ภาพรวม จะต้องถูกประเมินจากผลการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร สนองต่อความต้องการของสังคม ชุมชนและชาติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ที่พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ระดับมากในการนำไปใช้ในการพัฒนาครูมืออาชีพ มีความสอดคล้องกับการพัฒนางาน มีองค์ประกอบที่ชัดเจนและขั้นตอนกระบวนการพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าจะมีคุณค่าอย่างมาก หากได้มีการนำไปประยุกต์ใช้ สำหรับรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา จะมีองค์ประกอบที่มีความสำคัญและลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์และต่อเนื่องกันทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลย้อนกลับจึงจะประสบผลสำเร็จและเป็นเครื่องชี้วัดความเป็นครูมืออาชีพอีกด้วย สอดคล้องกับ Camburn and Han (2015) ที่พบว่าในการพัฒนาครูมืออาชีพ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการนิเทศเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย เป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน

ความเป็นไปได้ของรูปแบบในการนำไปใช้กับสถานการณ์จริงและเป็นที่ยอมรับได้อยู่ระดับมาก หากนำไปการดำเนินการในกระบวนการพัฒนากิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย สอดคล้องกับ Harford (2010) กล่าวว่าการพัฒนาครูมืออาชีพให้มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะส่วนตนในด้านวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคต ก้าวหน้า ทันสมัย มีทัศนะคติเชิงบวก เปิดใจกว้าง มีอุปนิสัยพื้นฐานทางบวก ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน รับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษย์สัมพันธ์ ทำงานเป็นทีมได้ สร้างผลงาน สานสัมพันธ์ คิดสร้างสรรค์ สร้างจินตนาการ หาทางพัฒนาตน พัฒนางาน สร้างการยอมรับ

ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบต่อการพัฒนางานและจะทำให้เกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้นหากมีการดำเนินการตามรูปแบบในแต่ละขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ระดับมากจากการทำให้สมรรถนะของครูระดับประถมศึกษาทั้ง 8 ด้าน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับงานหลักสูตร การทำแผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผลการวัดผลและการนิเทศการสอนให้ได้มาตรฐานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสนองต่อความต้องการของสังคม ชุมชนและชาติ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจหลักของโรงเรียน ได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับ Avalos (2011) พบว่ากิจกรรมในการพัฒนาสมรรถนะครูมืออาชีพให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธะกิจและเป้าหมายของโรงเรียนและต้องนำเผยแพร่ แก่คณะครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดการยอมรับ

สรุป

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุปเป็นองค์ความรู้ จากการที่ครูมืออาชีพ จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน หากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตลอดจนปรับพฤติกรรมการสอนให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตามความคาดหวังของรัฐบาล ผู้ปกครองและชุมชน สำหรับข้อค้นพบใหม่ในการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าการพัฒนาสมรรถนะของครู ประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนในการจัดการในโรงเรียนและ 3) สมรรถนะที่จำเป็นของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ที่แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมขององค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะที่มีความจำเป็น ทั้งนี้เพราะมีความสำคัญและสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมากและครูมืออาชีพควรได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง เช่นในด้านการนิเทศการสอน อย่างจริงจัง การประเมินผลการดำเนินงานในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งนี้เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังกับครูสูงมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นควรมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ส่งเสริมและความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครูมือการชีพระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และด้านผลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาเชิงระบบ โดยเริ่มจากการวางแผนและจัดระบบงานในโรงเรียนที่จะทำให้เกิดผลผลสำเร็จสอดคล้องกับหลักสูตรเนื้อหาและเป้าหมายตามกำหนดและดำเนินการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาตามแนวทางของรูปแบบ โดยมีการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะสอดคล้องกับนวัตกรรมทางการศึกษา รวมทั้งทำให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพร่วมกัน

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา รูปแบบการพัฒนามีความสอดคล้อง เหมาะสม อยู่ระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีคุณลักษณะเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครูมืออาชีพในด้านระบบการพัฒนาครูที่ยังไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าภาพหลักที่จะทำหน้าที่ดูแลกำกับอย่างจริงจัง

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับกลไกในการรวมพลังขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เช่น หลักสูตรการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครูที่แท้จริง

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบการติดตามผล เพราะปัจจุบันการพัฒนาขาดระบบที่มีความต่อเนื่องและขาดการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุน

2.4ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาลักษณะให้ครูระดับประถมศึกษาให้มีความเป็นนักคิดในเชิงกลยุทธ์เทคโนโลยีตามการเปลี่ยนแปลงกระบวนการในการสร้างสรรค์ตามบริบทของไทยแลนด์ 4.0

References

Avalos, B. (2011). Teacher professional development in Teaching and Teacher Education over ten years. *Teaching and Teacher Education,* 27(1), 10-20.

Butler, D., & Leahy, M. (2018). *Moving towards innovation: The development of a sustainable framework for teacher professional learning.* New York: Sage.

Blair, D.J. (2016). Experiential learning for teacher professional development at historic sites. *Journal of Experiential Education.* 18(1), 31-44.

Camburn, E.M., & Han, S.W. (2015). Infrastructure for teacher reflection and instructional change: An exploratory study. *Journal of Educational Change,* 16 (4), 511-533.

Harford, J. (2010). Teacher education policy in Ireland and the challenges of the twenty-first century. *European Journal of Teacher Education,* 33 (4), 349-360.

Kijpreedawholesome, B**.** (2006). *Statistics for research.* (4th ed.). Bangkok: Chamchuri Product.

Camburn, E.M., & Han, S.W. (2015). Infrastructure for teacher reflection and instructional change: An exploratory study. *Journal of Educational Change,* 16 (4), 511-533.

Chinnabut, T. (2017). *Teachers' Perspectives, School Group, Educational Quality Development Network 21, Phu Sing District, Sisaket Province.* Towards learning management that focuses on the learner is important. (Master's Thesis). North Bangkok University. Bangkok.

Ministry of Education. (2018). *Education Quality Assurance 2018.* Bangkok: Royal Gazette.

Ministry of Education. (2017). *Revised National Education Development Plan* (2009-2017). Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand.

Ministry of Education. (2019). *Education Reform.* Bangkok: Cabinet and Royal Publishing House.

Office of Educational Research and Development (2016). *Directions and research problems of Thai education to achieve the goal of Sustainable development of the world.* Bangkok: 21 Century Company Limited.

Yao thani, T. (2017). *Quality assurance system administration according to the CUPT QA educational quality assurance criteria of the Faculty of Nursing.* University of Phayao. (Master's Thesis). Phayao University. Phayao.

ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี*

The Organizational Commitment of Private School Teachers in Saraburi Province

[1]อภิสรรค์ ภาชนะวรรณ และ [2]สุภาวดี ลาภเจริญ

[1]Apison Pachanavon and [2]Supavadee lapcharoen

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[1]Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Thailand.

[2]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: Ap_pra2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน 2) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน และ 3) ศึกษาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 292 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.955 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ภายหลัง โดยใช้การทดสอบของ เชฟเฟ่ และการสรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.16,S.D.=0.62) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$= 4.30,S.D.=0.69) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\overline{X}$= 4.26,S.D.=0.65) ด้านนโยบายการบริหาร ($\overline{X}$= 4.24,S.D.=0.65) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า($\overline{X}$= 4.09,S.D.=0.72) และด้านค่าตอบแทน ($\overline{X}$=3.90,S.D.=0.76) 2. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการทำงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน และสถานภาพในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน คือ การมีส่วนร่วมในการบริหาร เช่น การกำหนด นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ขององค์การร่วมกัน

คำสำคัญ: ความผูกพัน; ครู; สถานศึกษาเอกชน

* Received August 24, 2020; Revised September 11, 2020; Accepted January 23, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the organizational commitment of private school teachers in Saraburi province; 2) to compare the organizational commitment of private school teachers in Saraburi province; and 3) to study a guideline for promoting the organizational commitment of private school teachers in Saraburi province. The study was a mixed-method research. A sample used in the research was 292 teachers in private schools in Saraburi province per the academic year 2020 which was classified by the following statuses of the questionnaire respondents: gender, age, marital status, level of education, salary, operational status, and working period. The research was conducted by way of stratified random sampling. The research instruments for data collection were a questionnaire with the reliability of 0.955 and in-depth interview. The statistics used for data analysis were percentage, average, standard deviation (S.D.), t-test, one-way ANOVA, post-hoc test by Sheffe's Method, and summary of the Content Analysis.

From the study, it was found as follows: 1. Overall, the organizational commitment of private school teachers in Saraburi province was at a high level ($\overline{X}$ = 4.16,S.D.=0.62), with the average in descending order i.e., safety in work, ($\overline{X}$ = 4.30,S.D.=0.69) relationships with colleagues, ($\overline{X}$ = 4.26,S.D.=0.65) management policies, ($\overline{X}$ = 4.24,S.D.=0.65) stability and progress ($\overline{X}$ = 4.09,S.D.=0.72) and compensation, ($\overline{X}$ =3.90, S.D.=0.76) 2. Overall, the comparison of the organizational commitment of private school teachers in Saraburi province classified by age, marital status, and working period found to be different with a statistical significance at the .05 level. When classified by gender, level of education, salary, and operational status, overall found no difference. 3. The guideline for promoting the organizational commitment of private school teachers referred to the participation in the management, namely, the formulation of policy, vision, mission, and goals together.

Keywords: Commitment; Teachers; Private Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (Ministry of Education, 2002) เปิดกว้างให้เอกชน มีส่วนสำคัญในการดำเนินการทางการศึกษาทั้งในระดับพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทำให้สถาบันการศึกษาเอกชนสามารถผลิตนักเรียนนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคมได้มากขึ้น รวมทั้งประกันความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปของนิติบุคคล (Office of Educational Reform, 2002)

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเอกชน โดยมีสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นฝ่ายเลขานุการ ซึ่งมีผู้แทนจากหลายฝ่าย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเอกชน สถานศึกษาเอกชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับผลกระทบจากการปฏิรูปการศึกษาในด้านการแข่งขันกับภาครัฐหรือภาคเอกชนด้วยกันเอง การปรับบทบาทในการจัดการศึกษา ถึงแม้ว่า การปฏิรูปจะนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในการศึกษาและสังคมโดยรวมก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วย่อมก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อการจัดและการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะสามารถสนองตอบต่อการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและความสำเร็จในการแข่งขันในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนจึงมีความสำคัญในฐานะผู้ที่จะนำองค์กรในช่วงการปฏิรูปการศึกษา (Ministry of Education, 2011)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีและการสร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม ตลอดจนวิธีการ ต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูตระหนักว่าเป็นบุคลสำคัญในองค์กร ในอันที่จะทำให้องค์กรอยู่รอดได้ในปัจจุบัน ไม่ว่าสภาพเศรษฐกิจจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสามารถนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต หากครูรู้สึกว่าการทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ความสามารถเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร แต่องค์กรไม่เห็นคุณค่า ไม่ได้รับความใส่ใจ มีความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้น อาจทำให้ครูเกิดความคับข้องใจ ไม่อยากทำงานและอยากลาออกไปในที่สุด จะส่งผลทำให้องค์กรเสียค่าใช้จ่ายในการคัดเลือกบุคคลมาแทนตำแหน่งงานใหม่ ทำให้สูญเสียงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ทำให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดความล่าช้า (Steers, 1997)

ความผูกพันในองค์กร (Organizational Commitment) นับเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างหนึ่งขององค์กร การรักษาให้บุคคลคงอยู่กับองค์กรอย่างมีคุณค่า ด้วยการพยายามสร้างทัศนคติ ความผูกพันที่ดีกับองค์กรให้เกิดกับสมาชิกในแต่ละคนในองค์กร นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่าความผูกพันในองค์กรนั้นเป็นทัศนคติที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานกับองค์กร เพื่อนำองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ สเตียร์ (Steers, 1997) ได้ให้นิยามของคำว่าความผูกพันในองค์กรไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่ครูแสดงตนว่าเป็นอันหนึ่งเดียวกับวัตถุประสงค์ขององค์กร มีค่านิยมเช่นเดียวกับสมาชิกองค์กรเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ระหว่างครูและหัวหน้า พฤติกรรมที่ครูแสดงออก คือ เต็มใจที่จะปฏิบัติตามให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ครูที่มีความผูกพันต่อองค์การจะสูง จะแสดงพฤติกรรม เช่น มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกสภาพขององค์กร มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทพลังงานเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์กร และ มีความเชื่ออย่างแรงกล้าและยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร

ความผูกพันเป็นผลของทัศนคติที่ดีของครูที่มีต่อองค์กรโดยรวม ซึ่งเป็นตัวแปรที่น่าสนใจเนื่องจากได้รับความเชื่อว่า การเพิ่มความผูกพันในองค์กรทำให้ประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ความผูกพันในองค์กรยังเป็นการคาดหวังในการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรและครู นั่นคือ เมื่อองค์กรมีความผูกพันที่จะตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของครู ครูก็จะมีความผูกพันต่อการทำงานให้องค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ซึ่งการแลกเปลี่ยนในการจ้างงาน เป็นการที่บุคคลรู้สึกผูกพันตนเองเข้ากับองค์กร เพื่อให้ได้รับการตอบสนองบางอย่างจากองค์กรกลับคืนมา โดยที่บุคคลเข้าทำงานในองค์กรพร้อม

ด้วยทักษะ ความสามารถ ความต้องการ เพื่อบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลหากครูรับรู้ว่าองค์กรตอบสนองความต้องการของตนได้ไม่เพียงพอ ความผูกพันที่มีในองค์กรก็จะน้อยลง นอกจากนั้น เฟดเดอริโก (Federico, 2000) ยังได้อธิบายความหมายของความผูกพันต่อองค์การว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความผูกพันต่อองค์การด้านพฤติกรรม (Behavioral Commitment) แนวทางนี้เป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์การด้านพฤติกรรมการแสดงออกของสมาชิกในองค์กร ซึ่งแสดงออกถึงความสม่ำเสมอของพฤติกรรมที่ต่อเนื่องหรือความคงเส้นคงวาในการทำงานและการไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่บุคคลได้เปรียบเทียบอย่างถี่ถ้วนแล้วถึงสิ่งที่ได้ลงทุนไปในองค์กรและผลได้ผลเสีย (Sunk Cost) ที่เกิดขึ้นว่าไม่คุ้มค่าที่จะจากองค์กรไป และ 2) ความผูกพันต่อองค์การด้านทัศนคติ (Attitudinal Commitment) คือ การที่บุคคลรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและเป้าหมายองค์กร และบุคคลต้องการที่จะคงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กรไว้เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการนำพาให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ในท้ายที่สุดความผูกพันต่อองค์การด้านทัศนคติมีความหมายที่กว้างกว่าความพึงพอใจในงาน กล่าวคือ ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรเป็นความรู้สึกที่มีต่อองค์กรในองค์รวม ส่วนความพึงพอใจในงานเป็นเพียงความรู้สึกพึงพอใจในเนื้องานเท่านั้น (Rapheephisarn, 2006)

การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดสระบุรี อาจกล่าวได้ว่า มีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าความพึงพอใจในงานที่ทำ ด้วยเหตุนี้เอง จึงถือได้ว่าความผูกพันต่อองค์การเป็นกุญแจสำคัญที่จะคอยผูกมัดครูให้ปฏิบัติงานและร่วมงานอยู่กับองค์กรไป นาน ๆ นอกจากนี้แล้ว ความผูกพันต่อองค์การยังมีความมั่นคงกว่าความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การนี้จะค่อยๆ พัฒนาไปอย่าง ช้า ๆ แต่จะคงอยู่อย่างมั่นคง โดยจะทำหน้าที่คอยเป็นแรงผลักดันและจูงใจให้ครูปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท และอุทิศตนเพื่อองค์กร แต่ในทางตรงกันข้าม หากพนักงานหรือครูเกิดความรู้สึกอึดอัดใจ ไม่สนใจหรือไม่พึงพอใจต่องานที่ตนเองทำแล้วพนักงานหรือครูเหล่านั้นก็จะไม่มีความจงรักภักดี และไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร ส่งผลให้ครูเหล่านั้นลาออกจากองค์กรไป ผลกระทบที่ตามมาก็คือทำให้งานที่ทำเกิดความล่าช้า หยุดชะงัก ขาดความต่อเนื่อง และหากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง การที่องค์กรมีอัตราการลาออกของครูสูง ก็จะเป็นการสูญเสียภาพพจน์ที่ดีขององค์กร อันจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อองค์กรถึงความมั่นคงที่จะร่วมงานกับองค์กร (wanichkul, 2019)

และอีกประการการหนึ่ง ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเกิดความวิตกกังวลมาก คือผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของไวรัส โคโรน่าสายพันธ์ใหม่ หรือโควิด19 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการจ่ายเงินเดือน และค่าชดเชยให้กับครูได้ เนื่องจากไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้จึงไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล (มติชนออนไลน์มติชนออนไลน์ วันศุกร์ที่ 11 กันยายน 2563) ซึ่งอาจทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นต่อองค์กรโรงเรียนเอกชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรีเพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขสภาพและปัญหา ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรีโดยจะเป็นประโยชน์ในการที่จะสามารถส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรี ให้เชื่อมโยงกับระดับความต้องการขั้นพื้นฐานของครูได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรีเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ได้แก่ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้า จากเอกสารวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 แห่ง จำนวน 1,079 คน (Saraburi Provincial Education Office, 2020)

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ครู จากสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดสระบุรี ในปีการศึกษา 2563 จากการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ได้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้สถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูจากการจดบันทึก และการบันทึกเสียงของผู้ให้การสัมภาษณ์ โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปสาระสำคัญเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1.การวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยสรุป ดังนี้

1.1 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านนโยบายการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการกำหนดเป้าหมาย นโยบายที่ชัดเจน 2) มีหลักการมอบหมายงานที่ชัดเจน และ 3) แนวทาง การปฏิบัติงานเหมาะสมกับสภาพความต้องการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการกระจายงานให้กับครูอย่างยุติธรรม

1.2 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและร่วมมือในการปฏิบัติงานต่อกัน 2) สร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในหน่วยงานหรือการสร้างทีมงาน และ 3) บรรยากาศในการทำงานกับเพื่อน

ร่วมงานเป็นไปอย่างอบอุ่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การให้ความสนิทสนมเป็นกันเองของผู้บังคับบัญชา

1.3 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านค่าตอบแทน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ 2) การจัดสวัสดิการให้แก่ครูตามความจำเป็น ต่าง ๆ ในหน่วยงาน และ 3) ความเหมาะสมของเงินเดือนหรือค่าตอบแทนตามตำแหน่งหน้าที่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของที่พักที่หน่วยงานจัดให้

1.4 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานที่ทำงานมีแสงสว่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 2) สถานที่ทำงานมีการจัดรักษาความสะอาดอย่างเพียงพอ และ 3) หน่วยงานมีการกำหนดกฎระเบียบในการทำงานเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุอย่างเคร่งครัด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานที่ทำงานมีการจัดระเบียบของพัสดุทำให้เกิดผลดีต่อการทำงาน

1.5 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน 2) ความเจริญก้าวหน้าได้จากการศึกษาอบรมและการไปศึกษาต่อ และ 3) ได้รับการสนับสนุนให้ได้รับความมั่นคงในการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การได้รับพิจารณาความดีความชอบมีความยุติธรรมตามความเหมาะสม

1.6 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ด้านค่าตอบแทน และด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า

2. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี

2.1 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านค่าตอบแทน และด้านความปลอดภัยในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบายการบริหาร และด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

2.3 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรสในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบายการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านค่าตอบแทน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับเงินเดือน ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.6 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบายการบริหาร ด้านค่าตอบแทน ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

2.7 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระยะเวลาในการทำงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายการบริหาร ด้านค่าตอบแทน และด้านความปลอดภัยในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเอกชนควรบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพราะจะทำให้ครูมีความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนเป็นเจ้าของ นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ครูอยากมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์การ มีการประชุมวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน การสร้างความเข้าในการงานร่วมกัน รวมถึงการสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า

1.1 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรี ด้านนโยบายการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บังคับบัญชาสรรหาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อครูในองค์กรเพื่อให้ครูเกิดความผูกพันต่อองค์กรซึ่งจะส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Worasing (2006) ที่ได้ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์การระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ต่างเห็นว่าความผูกพันต่อองค์การเป็นปัจจัยสำคัญอยู่ในระดับมาก

1.2 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงาน ใด ๆ จะเกิดประสิทธิผลได้ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความผูกพัน อย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตนโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Phanmawanit (2008) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า บุคคลในองค์กรสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ กับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก

1.3 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านค่าตอบแทน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เงินเดือน โบนัส โอที เป็นลักษณะที่ช่วยให้ครอบครัวของครูมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ Tipdoungta (2014) ได้ศึกษาความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของครู สังกัดส่วนงานกองกลางสำนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ด้านเงินเดือนครูเป็นรายได้หลักที่ทำให้ตนเอง และครอบครัวสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานเอกชนในจังหวัดสระบุรีส่วนใหญ่ มีความและจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของครูให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Kaewmueng (2009) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของพนักงานเทศบาล ตำบลบ้านแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การกับลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การด้านความปลอดภัย ในระดับมาก

1.5 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่พนักงานได้รับโอกาสในการเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีโอกาสได้ศึกษาต่อเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความท้าทาย และเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และทำให้ความผูกพันต่อองค์การเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Phramaha Chitnaretes Wutthidhammo (2011) ได้ศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับความผูกพันต่อองค์การของครู และผู้บริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี พบว่า ด้านความก้าวหน้าในการทำงานมีความผูกพันต่อองค์การของครู และผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า

2.1 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นตรงกันว่าว่าองค์การมีความมั่นคงเพียงพอ ดังนั้น จึงทำให้สมาชิกเกิดความผูกพันต่อองค์กรสูง จึงทำให้มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hoynokkong (2012) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรีที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีความเห็นว่า ความผูกกันต่อองค์กร เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาองค์กร นับว่าเป็นพฤติกรรมของสมาชิกที่แสดงความผูกพันต่อองค์การนั้นซึ่งเป็นคุณสมบัติอันพึงปรารถนาของทุกองค์กร เพราะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญจึงทำให้มีความผูกพันสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Nawanatjetsada (2014) ที่ศึกษาระดับความผูกพันของครูโรงเรียนเอกชนต่อสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา พบว่า ความผูกพันต่อสถานศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ที่มีสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความผูกพันองค์กรเป็นความรู้สึกที่ชดเชยส่วนที่เขาควรจะได้รับจากครอบครัวทำให้เขาคิดว่าเขาเป็นเสมือนเจ้าขององค์กรร่วมกันของสมาชิก ทำให้เป็นแรงผลักให้ปฏิบัติงานในองค์กรอย่างเต็มที่ เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของบุคคลในองค์กรกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kitsongsermkul (2018) ที่ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์การของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสถานภาพสมรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี มีความเห็นว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้ครูจงรักภักดีและทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจในการปฏิบัติงาน และพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้า โดยทุกคนมีความรู้สึกว่าองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของตนเอง จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยความผูกพันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hoynokkong (2012) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับเงินเดือนในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี มีความเห็นว่า ความผูกพันต่อองค์การ เป็นสิ่งที่สำคัญต่อความอยู่รอดและความมีประสิทธิผลขององค์กร กล่าวคือ องค์กรจะต้องมีความสามารถในการสรรหา และสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นกับสมาชิกแต่ละคนในองค์กร เพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านบุคคลที่มีคุณภาพ จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยความผูกพัน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hoynokkong (2012) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง พบว่า ครูที่มีอัตราเงินเดือนต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.6 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความผูกพันต่อองค์การมีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง ซึ่งจะลึกซึ้งและมีเสถียรภาพมากกว่าความพึงพอใจในงาน ถึงแม้ว่าความผูกพันจะมีการพัฒนาไปอย่าง ช้า

ๆ แต่ ว่ามีความยั่งยืนมากกว่า จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยความผูกพันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Laokhongtham (2011) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.7 ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี ที่มีระยะเวลาในการทำงาน มากกว่า 10 ปี จะมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากเป็นความรู้สึกเหมือนเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกันของสมาชิก ทำให้เป็นแรงผลักให้สมาชิกปฏิบัติงานในองค์กรอย่างเต็มที่ รวมทั้งเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของบุคคลในองค์กรกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยความผูกพันสูงกว่ากลุ่มอื่น ต่างกับครูที่มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี ซึ่งครูกลุ่มนี้ยังขาดความมั่นใจว่าจะอยู่ในองค์การนี้ต่อไปอีกหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย Hoynokkong (2012) ได้ศึกษาความความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง พบว่า ระยะเวลาในการทำงาน มีความผูกพันต่อองค์การสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน พบว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มเป้าหาย มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพราะจะทำให้ครู มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ นอกจากนั้น ผู้วิจัยยัง พบว่า ครู อยากมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์การ มีการประชุมวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน การสร้างความเข้าในการงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ropkhop (1999) ที่ศึกษาเรื่องความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การเภสัชกรรม สังกัดสำนักงานใหญ่ราชเทวี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ได้แก่ ความเข้าใจในกระบวนการของงาน การมีส่วนร่วมในการบริหาร ความคาดหวังในโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ ความรู้สึกว่าองค์การเป็นที่พึ่งพิงได้ ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์การ และทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ Swegdaroontorn (2014) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์ในหน่วยงานสังกัดส่วนการศึกษา กองบัญชาการกองทัพไทย สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การ ประกอบด้วย การรับรู้พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารองค์การ บรรยากาศองค์การ วัฒนธรรมองค์การ แรงจูงใจในการทำงาน ความไว้วางใจต่อองค์การ และความพึงพอใจในงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัย จากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ควรหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น ด้านค่าตอบแทนของครู เช่น เงินเดือน ดังนั้นองค์กรควรพิจารณาขึ้นเงินเดือนตามความรู้ความสามารถที่แท้จริง

ผลจากการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สถานภาพสมรสเป็นตัวแปรหนึ่งทีทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น องค์กรควรให้ความเอาใจใส่กับบุคลากรที่มีสถานภาพ หม้าย หย่าร้าง ให้มากขึ้น การปฏิบัติงานก็เป็นตัวแปรหนึ่งทีทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น องค์กรควรคำนึงถึงการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลาที่รับเข้ามาใหม่ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในองกรณ์

ผลจากการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า บุคลากรต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในองค์กร ดังนั้น องค์กร ควรจัดโครงสร้างใหม่โดยให้บุคลากรครูเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรี

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดสระบุรีกับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

References

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing.* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Federico, P. (2000). *Management Information*. New York: Oxford University Press.

Hoynokkong, J. (2012). *Organizational Commitment of Personnel, Phatthalung Primary Educational Service Area*. (Master's Thesis). Thaksin University. Songkhla.

Kaewmueng, P. (2009). *The Organizational Commitment of the Employees of Ban Mae Kha Sub District Municipal Office, Fang District, Chiang Mai*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.

Kitsongsermkul, Y. (2018). The Organizational Commitment of Teachers and School Administrators under the Jurisdiction of Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. *Silpakorn Educational Research Journal*, 10(1), 321-337.

Kittisuksathit, S. et al. (2013). *Quality of Life, Work and Happiness*. Bangkok: Thammada Press.

Laokhongtham, C. (2011). *The Organizational Commitment of School Administrators and Teachers Under Trat Educational Service Area Office*. (Master's Thesis). Rambhai Barni Rajabhat University. Chanthaburi.

Phanmawanit, K. (2008). *Factors Relating to the Organizational Commitment of Employees of Office of The University Press, Sukhothaithammatirat Open University*. (Master's Thesis). Phranakhon Rajabhat University. Bangkok.

Phramaha Chitnaretes Wutthidhammo. (2011). *The Relationship Between Personnel's Satisfaction and Relation to Organization, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubon Ratchathani Campus*. (Master's Thesis). Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University. Ayutthaya.

Ministry of Education, Department of Curriculum and Instruction Development. (2002). *National Education Act of B.E. 2552 [A.D. 1999] and Revision (Issue 2) B.E. 2545 (A.D. 2002).* Bangkok: Siam Sport Syndicate Col., Ltd.

Ministry of Education, Department of Curriculum and Instruction Development. (2011). *Guidelines for the Decentralization of Educational Administration and Management for the Office of the Basic Education Commission and Educational Institutions According to the Ministerial Regulations Specifying the Rules and Procedures for the Decentralization of Educational Administration and Management B.E. 2550 [A.D. 2007].* Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand., Ltd.

Nawanatjetsada, P. (2014). *Commitment of Teachers in Private General Education Schools in Bangkok Private at Primary Education Level*. (Master's Thesis). Saint John's University. Bangkok.

Office of Educational Reform. (2002). *Five Ways to Reform Education: Guideline to Practice.* Bangkok: Pimdee Co., Ltd.

Rapheephisarn, W. (2006). *Human Resource Management*. Bangkok: Wichit Hatthakon Printing House.

Ropkhop, N. (1999). *The Employee Commitment for the Organization: A Case Study of Government Pharmaceutical Organization Under Ratchathewi Headquarters*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.

Steers, R.M. (1997). Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46-56.

Sunartwanichkul, S. (2019). Licensee of Lavo Technology College. *Interview*. December, 23.

Swegdaroontorn, T. (2014). A Development of the Organization Commitment Causal Model of the Instructors in Royal Thai Armed Forced Headquarters Academy. *Journal of Education*, 15(2), 48-62.

Tipdoungta, K. (2014). *Job Satisfaction and Organization Commitment of General Division Employees, Chiang Mai University*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.

Wittaya-udom, W. (2006). *Organizational Behavior.* (3rd ed.). Bangkok: Theera Film & Scitex Co., Ltd.

Wongrattana, C. (1998). *Statistical techniques in research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Worasing, M. (2006). *A Study of the Commitment Towards the Basic Education Organizations of Roi-et Primary Educational Service Area Office 3*. (Master's Thesis). Thepsatri Rajabhat University. Lopburi.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

Yavirach, N. (2010). *Modern Management.* (7th ed.). Bangkok: Triple Group.

การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม: กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี*

A Study of Technology Acceptance for Small and Medium-Sized Enterprises in Agricultural Sector: Case Study of Agriculture in Suphanburi Province

[1]อนันตพร วงศ์คำ, นริส อุไรพันธ์ และ จินดา ทับทิมดี

[1]Anantaporn Wongkam, Naris Uraipan, and JindaTabtimdee

[1]คณะคณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

[1]Faculty of Business and Public Administration, Western University, Thailand.

[1]Corresponging Author's Email: a.noon2524@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีและ 3) เพื่อศึกษาการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างได้แก่เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามการวิจัยแบบมาตราส่วน 5 ระดับซึ่งผ่านการตรวจคุณภาพของเครื่องมือโดยมีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหาเท่ากับ 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบโดยวิธีเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศและการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำนายการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี; วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; เกษตรกรรม

---

* Received April 16, 2020; Revised January 26, 2021; Accepted February 1, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the technology for small and medium-sized enterprises in agriculture on a case study of farmers in Suphanburi province; 2) to study the factors affecting the technology acceptance for small and medium-sized enterprises in agriculture on a case study of farmers in Suphanburi province; and 3) to study the perception towards the easiness of the use of information technology and towards the benefits of the use of information technology that can predict the technology acceptance for small and medium-sized enterprises in agriculture. A sample group consisted of farmers in Suphanburi province. The research instrument was a questionnaire with a Likert rating scale of 5 with validity equal to 0.80 and reliability equal to 0.972. The data was collected from a sample group and analyzed by using mean, standard deviation (S.D.) and the coefficient of multiple correlations.

The results of the research are as follows: 1) The perception towards the easiness of the use of information technology and towards the benefits of the use of information technology are at a high level; 2) The factors affecting the technology acceptance for small and medium-sized enterprises in agriculture on a case study of farmers in Suphanburi province are at a high level; and 3) The factors on the perception towards the easiness of the use of information technology and towards the benefits of the use of information technology that can predict the technology acceptance for small and medium-sized enterprises in agriculture on a case study of farmers in Suphanburi province.

Keywords: Technology Acceptance; Small and Medium-Sized Enterprises; Agriculture

บทนำ

ความรู้ความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนับวันดูจะยิ่งมีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับดำเนินงานในหลายๆ ด้าน ทรัพยากรมนุษย์รุ่นใหม่ที่จะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานในยุคนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารติดตัวมาด้วยเปรียบเสมือนเป็นอวัยวะหรือมันสมองส่วนหนึ่งที่จะนำพาตนเองให้ก้าวเดินและฝ่าฟันอุปสรรคในการปฏิบัติงานให้เป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพแม้ว่าประเทศไทยเราจะมีนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ที่เป็นกรอบกำหนดในการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับนโยบาย IT2000 ที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลาหลายปีผ่านมาแล้ว (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539) แต่ภาพรวมในด้านศักยภาพและความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านหลายๆประเทศในภูมิภาคเอเชียถึงแม้ว่าในขณะนี้ภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในหน่วยงานต่างๆทั้งของภาครัฐ

และเอกชน รวมไปจนถึงในด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรม เพื่อให้มีการใช้งานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก็มีการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง แต่นั่นก็เป็นเพียงภาพในแง่มุมหนึ่งของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ปรากฏและเป็นที่รับรู้ของสาธารณะส่วนใหญ่เท่านั้น

ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกระจายวงกว้างออกไปอย่างต่อเนื่องจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การบริการ การบริหารจัดการของภาครัฐมีความต่อเนื่องไปเรื่อยๆและไม่เว้นแม้แต่ภาคเกษตรกรรมจนถึงตัวเกษตรกรจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เมื่อสภาพแวดล้อมรอบตัวเกี่ยวข้องไปเรื่องของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปเสียหมดทั้งด้านปัจจัยการผลิต ระบบสนับสนุน ระบบการตลาด ระบบการส่งเสริมการเกษตร ล้วนแต่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นแล้วตัวเกษตรกรควรจะต้องดำเนินชีวิตอย่างไรหรือปรับตัวอย่างไรที่ผ่านมาจะพบได้ว่า คำตอบจากเกษตรกรที่ตอบได้ตรงกันคือ ไม่เห็นต้องเดือดร้อนอะไร เพราะการทำการเกษตรมาตั้งแต่สมัยรุ่นปู่ย่าตายายก็ไม่เคยมีเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องก็ยังทำกันได้ไม่เห็นมีปัญหาอะไร แล้วทำไมจะต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวกันด้วยในความเป็นจริงก็เป็นสิทธิ์ของตัวเกษตรกรเองที่จะเลือกทางเดินของชีวิตตนเอง เพราะคนทุกคนย่อมมีความคิดที่แตกต่างกัน เปรียบได้กับเรื่องของการยอมรับนวัตกรรมที่มีอยู่หลายระดับ แต่เรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารค่อนข้างเป็นระบบที่ค่อนข้างกว้างและไกลตัวเกษตรกรมากว่าเรื่องโดยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเกษตรกรไทยเกษตรกรไทยเรานั้นค่อนข้างจะมีระดับการศึกษาที่หลากหลายตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนถึงกลุ่มหัวก้าวหน้าแต่สำหรับกลุ่มใหญ่แล้วก็ยังคนเป็นผู้ที่มีการศึกษาไม่ถึงระดับปริญญาตรี ซึ่งความแตกต่างทางการศึกษาก็ทำให้เกิดความแตกต่างทางการคิดและกระบวนการในการทำการเกษตรที่แตกต่างกันไป นับได้ว่าเป็นช่องว่างที่กว้างพอสมควรเกษตรกรที่ค่อนข้างมีระดับการศึกษาสูงหรือมีคนในครอบครัวที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาสูงเข้ามาช่วยในการทำการเกษตรก็มักจะได้มีโอกาสและสัมผัสกับเรื่องของเทคโนโลยีอยู่บ้างถึงแม้ว่าจะเป็นในระดับผิวเผินแต่ก็ถือว่าได้มีโอกาสในการรับรู้และเป็นการปูพื้นฐานเรื่องของเทคโนโลยีอยู่ในระดับหนึ่ง และบางคนบางกลุ่มก็อาจจะได้มีโอกาสในการรับรู้และสัมผัสเรื่องของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นไปอีก จนถึงขั้นเป็นระดับ user และ super user จากตรงนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่อาจใช้เป็นเกณฑ์หรือตัวกำหนดในการชี้วัดในการเข้าถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจนถึงขั้นการเข้าสู่การยอมรับ

นอกจากนี้การให้ความรู้ การสร้างความคุ้นเคยจากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการยอมรับ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยิ่งในโลกเราแทบทุกวันนี้ จะมีภาพของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เห็นอยู่ตลอดเวลาการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีโอกาสสัมผัสสร้างความรู้สึกให้เป็นเรื่องใกล้ตัวและทำให้เห็นประโยชน์ในการใช้งานและประโยชน์ที่ได้รับ ก็เป็นสร้างการตอกย้ำทางความคิดและทัศนคติได้มากขึ้น จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะได้เห็นภาพเกษตรกรและกลุ่มคนในชนบทที่ห่างไกลส่วนหนึ่งพูดถึงเรื่องของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างไม่เคอะเขิน ถึงแม้ว่าจะไม่เคยได้มีโอกาสใช้งานก็ตามที แต่ก็เรียกว่าในหัวสมองและในจิตใจส่วนหนึ่งก็มีเรื่องพวกนี้อยู่การสร้างการยอมรับนั้นไม่ใช่ว่าจะต้องประสบกับความสำเร็จในกลุ่มคนรุ่นแรก ในบางเรื่องอาจจำเป็นต้องใช้เวลานานพอสมควรทั้งตั้งการปลูกฝังสร้างความคุ้นเคยเพื่อนำไปสู่การยอมรับ บางครั้งแค่ได้รู้จักหรือรับรู้ในกลุ่มคนรุ่น

แรกสามารถนำไปสู่การยอมรับในกลุ่มคนรุ่นที่สองหรือสามได้การสร้างให้เกิดการรับรู้ รู้จัก เกิดความคุ้นเคยทางความคิด ทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น มีทัศนคติที่ดี ก็จะนำไปสู่การยอมรับได้ในโอกาสต่อไปเรื่องของการยอมรับอาจต้องใช้เวลาบ้าง ยิ่งเป็นสิ่งที่ไกลตัวอย่างเรื่องของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยแล้ว ก็ยิ่งต้องใช้เวลาและหายุทธวิธีต่างๆเข้ามาช่วยเพื่อช่วยให้ย่นระยะเวลาในการยอมรับให้ลดลงและทำให้เห็นผลได้เร็วขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ บางครั้งเราก็ไม่สามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีได้แต่เราก็สามารถทำให้เกษตรกรรู้จักและรู้เท่าทันเทคโนโลยีและรู้ว่าเมื่อใดเวลาใดที่เขาควรจะใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและเกิดประโยชน์ที่แท้จริงได้โดยไม่กระทบวัฒนธรรมการเกษตรที่เคยมีมาในอดีต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อศึกษาการรับความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจความคิดเห็น (Survey Research) โดยการศึกษาด้วยการทบทวนวรรณกรรมในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้การศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวิสาหกิจขนาดและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม ที่มีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีที่ประกอบด้วยตัวแปรด้านความประทับใจครั้งแรก ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม แรงจูงใจภายใน และความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยตรง2) ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ที่ประกอบด้วยตัวแปรด้านบรรทัดฐานของบุคคล ปัจจัยทางสังคม และ ภาพลักษณ์3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนที่ประกอบด้วยตัวแปรด้านการตระหนักความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความสอดคล้องในการใช้งานและความมั่นใจในตนเอง 4) ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพที่ประกอบด้วยตัวแปรด้านการตระหนักความมีประโยชน์ความคาดหวังถึงผลลัพธ์ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบการจัดการทรัพยากรให้มีความเหมาะสมและผลที่จะ

ตามมาในระยะยาวและ 5) ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งานที่ประกอบด้วย การตระหนักความง่ายในการใช้งานความยากในการใช้งานและความซับซ้อนยุ่งยาก (Kiatkamjorn, 2014)

ตัวแปรตาม ได้แก่ผลของการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับวิสาหกิจขนาดและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรมประกอบด้วย การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ และการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยี (Davis, Bagozzi, and Warshaw, 1989)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ขอบเขตด้านพื้นที่

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 61,478 ครัวเรือน (http://www.suphanburi.doae.go.th/pdf/Data/Area.pdf) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี แยกตามอำเภอต่าง ๆ การหากลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ยามาเน่ (Yamane, 1997) ได้กลุ่มตัวอย่าง 397 ครัวเรือนจากนั้นได้ทำการหาสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามอำเภอต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือการวิจัย

เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากทฤษฎีแนวคิดเอกสารตำราทั้งในและต่างประเทศและผ่านการทดสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของเครื่องมือการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านได้ค่าดัชนีความความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 -1 และทำการวัดความเชื่อมั่นหรือความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 (Petroj, and Chaniprasas, 2002)

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการประสานงานกับเกษตรอำเภอแต่ละอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้พื้นที่เพื่อการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยนำแบบสอบถามมอบให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านผู้ผ่าหมู่บ้านช่วยเหลือในการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างกำหนดรับแบบสอบถามคืนโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 397 ชุดได้คืนจำนวน 397 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100.0 ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ประกอบด้วยปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ ประกอบด้วยปัจจัยด้านความคาดหวังต่อประสิทธิภาพ และปัจจัยด้าน

ความคาดหวังในการใช้งาน และผลของการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน การรับรูประโยชน์ ที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3. การสร้างสมการพยากรณ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ และการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยใช้การวิเคราะห์การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณเป็นเทคนิคทางสถิติที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมาสร้างสมการในการทำนาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีร้อยละ 58.00 รูปแบบของการทำเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำนาคิดเป็นร้อยละ 36.50 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้งานคอมพิวเตอร์เลยคิดเป็นร้อยละ 71.25 ส่วนใหญ่จะรู้จักระบบอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 88.50 มีการใช้มือถือ คิดเป็นร้อยละ 93.00 และไม่ใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 85.00

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน

ด้าน	การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน	($\overline{X}$)	S.D.	แปลผล
1	ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี	3.65	0.687	มาก
2	ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม	3.58	0.695	มาก
3	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน	3.61	0.678	มาก
	รวม	**3.62**	**0.687**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรมกรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.65) มีค่ามากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ($\overline{X}$ = 3.61) และปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของการรับรู้ประโยชน์

ด้าน	การรับรู้ประโยชน์	($\overline{X}$)	S.D.	แปลผล
1	ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ	3.60	0.720	มาก

2	ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน	3.58	0.696	มาก
	รวม	**3.58**	**0.690**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรมกรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.60) มีค่ามากที่สุด และปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน ($\overline{X}$ = 3.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของผลของการยอมรับ เทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้าน	**การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ**	**($\overline{X}$)**	**S.D.**	**แปลผล**
1	การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.60	0.675	มาก
2	การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.57	0.682	มาก
	รวม	**3.59**	**0.678**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรมกรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 3.60) มีค่ามากที่สุด และการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 3.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณของการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตัวแปร	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	2.629	0.161	16.310	0.000
ด้านการเข้ากับความต้องการ (x_{11})	0.062	0.028	2.221	0.027
ด้านประยุกต์ใช้กับงานดั้งเดิมได้ (x_{12})	0.067	0.025	2.747	0.006
ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (x_{13})	0.073	0.028	2.571	0.011
ด้านเข้ากับวิถีชีวิต (x_{14})	0.064	0.027	2.424	0.016
	r	= 0.289	Adjust R^2	= 0.074
	R^2	= 0.083	SE	= 0.347

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_1) ของการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ด้านการเข้ากับความต้องการ (x_{11}) ด้านประยุกต์ใช้กับงานดั้งเดิมได้ (x_{12}) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (x_{13}) และด้านเข้ากับวิถีชีวิต (x_{14}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ได้ร้อยละ 7 (adjusted R^2 = 0.074)

สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_1) โดยใช้คะแนนดิบดังนี้

$$Y_1 = 2.629 + 0.062\ x_{11} + 0.067\ x_{12} + 0.073\ x_{13} + 0.064\ x_{14}$$

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณของการรับรู้ประโยชน์ต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตัวแปร	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	2.596	0.145	17.880	0.000
ด้านการช่วยงานให้ทันเวลา (x_{21})	0.151	0.024	6.197	0.000
ด้านการรับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว (x_{22})	0.072	0.025	2.874	0.004
ด้านการช่วยพัฒนาความรู้ (x_{23})	0.053	0.025	2.143	0.033
	r	= 0.346	Adjust R^2	= 0.113
	R^2	= 0.120	SE	= 0.339

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ของการรับประโยชน์ต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ด้านการช่วยงานให้ทันเวลา (x_{21}) ด้านการรับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว (x_{22}) และด้านการช่วยพัฒนาความรู้ (x_{23}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_2) ได้ร้อยละ 11 (adjusted R^2 = 0.113)

สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_2) โดยใช้คะแนนดิบดังนี้

$$Y_2 = 2.596 + 0.151\ x_{21} + 0.072\ x_{22} + 0.053\ x_{23}$$

องค์ความรู้ใหม่

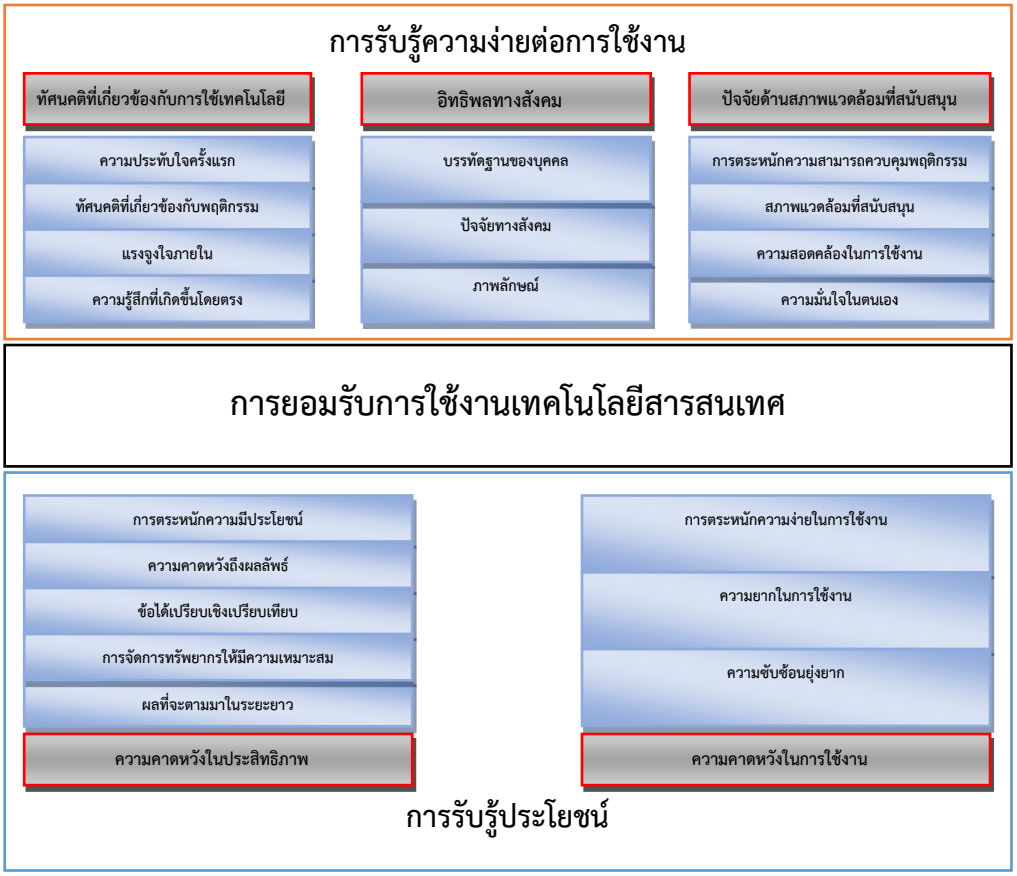

รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยี สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย 2 ปัจจัย 5 องค์ประกอบ

1. ปัจจัยด้านการยอมรับความง่ายต่อการใช้งานคือ การรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยี นั้น ๆ จะส่งผลให้ทราบถึงการใช้งานที่ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยความพยายาม มากนัก อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานและเป็นประโยชน์ โดยการยอมรับความง่ายต่อการใช้งานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่
   - 1.1 ทัศนคติเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบที่จะพิจารณาถึง ความประทับใจครั้งแรกต่อการใช้งาน ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม แรงจูงใจภายใจ และความรู้สึกที่เกดขึ้นโดยตรง
   - 1.2 อิทธิพลทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่พิจารณาถึงบรรทัดฐานของบุคคล ปัจจัยทางสังคม และภาพลักษณ์
   - 1.3 สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนเป็นองค์ประกอบที่พิจารณาถึงการตระหนักถึงความสามารถในการควบคุมความประพฤติ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ความสอดคล้องในการใช้งาน และความมั่นใจในตนเอง
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ หมายถึง ระดับความเชื่อส่วนบุคคลที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ ซึ่งคาดว่าจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานทางด้านเทคโนโลยีที่มีการใช้งานที่ไม่ยากเกินไป อีกทั้งยังต้องรวมไปถึงความรวดเร็ว และความถูกต้องด้วย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบได้แก่

2.1 ความคาดหวังในประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบที่พิจารณาถึง การตระหนักถึงความมีประโยชน์ ความคาดหวังถึงผลลัพธ์ ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ การจัดการทรัพยากรให้มีความเหมาะสม และผลที่จะตามมาในระยะยาว

2.2 ความคาดหวังในการใช้งาน เป็นองค์ประกอบที่พิจารณาถึง การตระหนักถึงความง่ายในการใช้งาน ความยากในการใช้งาน และความซับซ้อนยุ่งยาก

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าจากรูปแบบการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่นั้นยังทำนาอยู่ และเกษตรกรไม่ได้ใช้งานคอมพิวเตอร์ ถึงแม้จะมีการใช้มือถือในการดำเนินชีวิต และรู้จักอินเทอร์เน็ต แต่ก็ยังมีเกษตรกรส่วนมากที่ยังไม่ใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เป็นเพราะความมั่นไม่มั่นใจในเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะเข้ามาช่วยให้การทำเกษตรมีความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งจากสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamnerd (2014) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพร้อมของเกษตรกรต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์: โปรแกรมประยุกต์ไลน์โดยพบว่าความรู้สึกไม่สบายใจในการใช้เทคโนโลยี และความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยส่งผลเชิงลบ ต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีได้แก่ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ต่อความง่ายของการใช้งานเทคโนโลยี และปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunuthai (2019) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง ที่พบว่ามีปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นวิธีการในการการพยากรณ์ถึงการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับกรณีศึกษาของเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

ดังนั้น หากต้องการให้เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีสามารถสนเทศให้มากขึ้น เกษตรกรจึงควรจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้รวมถึงวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร โดยอาจจะเริ่มต้นจากหน่วยงานของภาครัฐได้แก่ เกษตรอำเภอแต่ละแห่ง เกษตรจังหวัดของแต่ละจังหวัด กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรมวิชาการเกษตร รวมไปถึงสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว) ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีการบูรณาการองค์ความรู้และร่วมกัน เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร จนเกิดการลงมือปฏิบัติจริงของเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงเพื่อประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ควรศึกษาความความเป็นไปได้ที่จะให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการการเกษตรให้มากขึ้น ดังนั้นจึงควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ ความจำเป็น และผลที่จะได้รับตามมาจากเทคโนโลยีที่พัฒนาไป

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ควรให้การส่งเสริมความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นอาจจะทำการจัดการสัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับเกษตรกรเพื่อรับทราบถึงแนวทางในการที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเกษตรของตนได้

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ควรศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านราคาและผลผลิตของเกษตรกรเพราะเป็นประโยชน์ของเกษตรกรในการลดหรือเพิ่มผลิตผลิตทางการเกษตรหรือเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชตามความต้องการของตลาดรวมไปถึงแนวทางในการทำการตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน ที่อาจจะช่วยลดปัญหาพ่อค้าคนกลางให้กับเกษตรกรได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับเกษตรกร ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (smart farmer) มากขึ้น

2.2 อบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเกษตรกรในพื้นที่ให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.3 นำเอาอินเทอร์เน็ตประสานสรรพสิ่ง (Internet of things) ไปใช้ในการทำการเกษตร

References

Bunuthai, M. (2019). Factors affecting the use of information technology to agriculture of rubber farmers. *Journal of Vocational and Technical Education,* 15(8), 1-9.

Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science,* 35(8), 982–1003.

Kamnerd, S. (2014). *A Study of Agriculturist's Technology Readiness Effecting to Behavioral Intention to Communicate by Social Media: Focusing on Line Application.* (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.

Kiatkamjorn, A. (2014). *Factors Influencing in Acceptance Technology: A Case Study of Using Interactive Whiteboard in Faculty of Medicine Siriraj Hospital***.** The 15th Graduate Research Conferences*, Khon Kean University.*

Petroj, L., & Chaniprasas, A. (2002). *Research Methodology*. Bangkok.

รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ*

A Model for Development of Santi-Karuna for Youth

[1]นรารัตน์ สงวนทรัพย์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

[1]Nararat Sanguansap, Phramaha Hansa Dhammahāso

and Phra Pramote Vadagovido

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]Corresponding's Author's Email: Bimnararat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาเยาวชนหญิงในอำเภอ ปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนายุวนารีสันติภาพตามแนวพุทธสันติวิธี 3) เพื่อได้รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นวิจัยคุณภาพเชิงพัฒนาแบบ R&D โดยศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และวิจัยเชิงทดลอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 2 กลุ่ม จำนวน 19 ท่าน โดยคัดเลือกคุณสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจเครื่องมือรวม 12 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริบท สภาพอำเภอปรางค์กู่มีพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหา ได้แก่ การท้องก่อนวัยอันควร การคบเพื่อน การใช้สื่อโซเชียลเกินความจำเป็น (2) การพัฒนาเยาวชนหญิงออกจากปัญหา โดยสร้างคุณค่าตนเอง พัฒนาเป็นแกนนำด้านจิตสาธารณะที่มีสติ กรุณาเป็นฐาน เห็นคุณค่าในการทำดีช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสันติภาพ (3) รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพเป็นการบูรณาการพุทธสันติวิธีกับวิทยาการร่วมสมัย ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ ได้แก่ การยิ้มแย้ม ใจเย็น เป็นกัลยาณมิตร คิดถึงผู้อื่น หยิบยื่นแบ่งปัน สานฝันพลโลก โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือเปิดใจ ยอมรับ พัฒนา และแบ่งปันอย่างมีกรุณา ให้เกิดสันติภาพ มีจิตใจอ่อนโยน ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นความลำบาก มีจิตสาธารณะบริการสังคม เป็นประโยชน์ตนเอง ครอบครัว บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ลดความขัดแย้งเจริญเติบโตอย่างมีศักยภาพ การฝึกอบรมยุวนารีสันติภาพให้เป็นแกนนำเยาวชนหญิงต้นแบบ เข้าถึงวิถีกรุณา 4 ด้าน 1) แกล้วกล้าทางความคิด 2) มีวินัย รู้เคารพการยอมรับ 3) มีใจกตัญญูต่อบุคคล 4)เชิดชูสังคม สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ตามแนวคิด (KARUNA-DHAM MODEL) ยุวนารีสันติภาพ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; สันติกรุณา; ยุวนารีสันติภาพ

---

* Received January 11, 2021; Revised February 3, 2021; Accepted February 7, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the context, problems, concepts, and theories of youth development in Prangku district, Sisaket province; 2) to analyze a model for the development of peaceful youth according to the Buddhist peaceful means; and 2) to acquire a model for the development of Santi-Karuṇā for peaceful youth in Prangku district, Sisaket province. The study was a qualitative research by means of research and development process from studying documents, in-depth interviews, and experimental research. The key informants were divided into 2 groups with a total of 19 persons selected based on qualifications. The research instruments were tested by 12 experts.

The results of the study are found as follows: 1) The context and conditions of Prangku district that are exposed to risks are teenage pregnancy, association with friends, and the excessive use of social media; 2) The development of youth to solve the problem by building self-worth, being a leader in the public mind with mindfulness and compassion as a base, recognizing the values in helping others for peace; and 3) A model for the development of Santi-Karuṇā for peaceful youth is the integration of Buddhist peaceful means with modern science which consist of 6 attributes as follows: smiley, calm, kalyāṇa-mittatā (being a good friend), empathetic of others, sharing, and following dreams. All of which can be done through the following 4 steps: opening mind, accepting, developing, and compassionately sharing in order to build peace, to have a kind heart, to help other people from difficulty, to have a public mind for social service, to benefit oneself, family, villages, monasteries, schools, and communities, and lastly, to reduce conflict and to grow with full competencies. The training of peaceful youth to be a role model of youth leader must follow the way of compassion in all 4 aspects: 1) to have courage to think; 2) to have discipline, respect, and acceptance; 3) to have gratitude towards others; and 4) to admire society and environment through the participation of villages, monasteries, schools, and communities. All of which fall under the “Karuna-Dham Model" for peaceful youth, Prangku district, Sisaket province.

Keywords: Development Model; Santi-Karuṇā; Peaceful Youth

บทนำ

เยาวชนหญิง หรือ “ยุวนารี” คือเด็กในวัยที่กำลังเข้าสู่เยาวชน “ยุวนารี” ที่เติบโตขึ้นท่ามกลางสภาวะการณ์ทางสังคม โดยจากการสำรวจสถิติสภาวการณ์ทางวัฒนธรรมของเด็ก และเยาวชนไทยพบปัญหาสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ อันดับ 1 ปัญหาเยาวชนเสพยาเสพติดมากถึง 2.7 ล้านคน อายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน

3 แสนคนต้องเข้ารับการบำบัด ส่วนเยาวชนอายุ 11 ปีจำนวน 7 คนเริ่มเสพยาบ้า และอายุ 7 ปีส่งยาบ้า อันดับ 2. ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จากสถิติพบว่า อายุต่ำกว่า 19 ปีลงมา ท้องถึงปีละ 1.5 แสนคน อันดับ 3 เด็กถูกละเมิดและกลั่นแกล้ง กระทำความรุนแรงโดยสื่อ อันดับ 4 การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ยุคใหม่ที่รักลูกแบบไม่ถูกทาง อันดับ 5 การเสพสื่อออนาจารผ่านสื่อออนไลน์ และอันดับ 6 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดนักดื่มหน้าใหม่ เพิ่มขึ้น 2.5 ล้านคน โดยอายุต่ำกว่า 20 ปี สามารถซื้อหาเครื่องดื่มได้เองถึงร้อยละ 98.7 (Thai Health Promotion Foundation, 2019)

เนื่องจากสภาพพื้นที่การศึกษาสาเหตุ ของปัญหาเยาวชนหญิงอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกิดจากด้านค่านิยม การคบเพื่อน สื่อโลกโซเชียลปัจจุบัน ตลอดจนขาดต้นแบบในวัยเดียวกัน ให้กับเยาวชนหญิงที่ขาดความเชื่อมั่นในการทำความดี และมีพฤติกรรมการเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม ถูกล่อลวง และใช้เวลาเข้าถึงสื่อมากเกินไป (สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่) สอดคล้องกับปัญหาสังคมด้านการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการกระทำโดยสื่อ เล่นการพนันผ่านออนไลน์มากขึ้น จากข้อมูลยังพบว่าเด็ก และเยาวชนร้อยละ 63.7 ชอบดูสื่อลามก ร้อยละ 15.7 เคยดาวน์โหลดภาพโป๊เปลือย ถูกล่อลวงกระทำชำเรามีแนวโน้มสูงขึ้น สถิติเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปีทำคลอดสูงกว่า 108,427 คน กว่า 1 ใน 2 ของเด็กและเยาวชนในระดับอุดมศึกษายอมรับการอยู่ก่อนแต่ง ขณะที่ปัญหาการใช้ความรุนแรงยังเพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้น การได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาเยาวชนหญิงให้เข้มแข็ง และเป็นแกนนำเพื่อช่วยเหลือป้องกันในเยาวชนวัยเดียวกัน จึงมีการศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีวิทยาการร่วมสมัย มาบูรณาการแนวทางพุทธสันติวิธีเพื่อได้รูปแบบการพัฒนายุวนารีสันติภาพในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ได้จากการสะท้อนจากบริบท สภาพปัญหา สาเหตุ และผู้วิจัยได้นำหลักพุทธสันติวิธี มาเป็นเครื่องมือออกแบบการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาไปสู่การคลี่คลายของปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นไปที่การป้องกัน ปลูกฝังความเป็นจิตอาสา คือกรุณาตนเอง และผู้อื่น ในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งการวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือ ชุดฝึกอบรมพัฒนาได้คำนึงถึง การส่งผลกระทบ 3 ด้าน คือ ตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นที่มาของการบูรณาการพุทธสันติวิธีทำให้ตนเองมีสติยับยั้ง ควบคุมการตัดสินใจ การแยกแยะทางความคิด ด้านสังคมเพื่อการไม่กระทบกระทั่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การเป็นต้นแบบแนวทางให้เพื่อนหญิงให้มีพลังหญิงเพิ่มขึ้น จึงเสริมสร้างสันติสุขอย่างใคร่ครวญ รู้จักยอมรับ การเห็นคุณค่าตนเอง และผู้อื่น โดยปราศจากความขัดแย้งการแก้ปัญหาด้วยการรับฟังอย่างประณีประนอม และพัฒนาเป็นโครงการกิจกรรมรู้รักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกับพลโลก

จากบริบท สภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาเยาวชน พร้อมกับสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ และคิดช่วยเหลือผู้อื่นโดยนำหลักสติ ยับยั้งอารมณ์ หลักสันติการยอมรับ และหลักกรุณาคิดช่วยเหลือแบ่งปันมาบูรณาการเพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนายุวนารีให้มีสันติภาพ ให้เป็นแกนนำ พลังต้นแบบการทำความดี ดึงตนเองออกจากสภาพปัญหาต่าง ๆ แก่เยาวชนวัยเดียวกันในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีการส่งเสริมจากครอบครัว วัด โรงเรียน และชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาเยาวชนหญิงในอำเภอ ปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบยุวนารีสันติภาพตามแนวพุทธสันติวิธี
3. เพื่อได้รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพัฒนา Research & Development (R & D) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการทดลองใช้ (Practical Trial) นำข้อมูลมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ มี 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษา บริบท สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางการพัฒนาความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เยาวชนหญิง ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน บุคลากรครูในพื้นที่ เพื่อทราบสภาพปัญหา และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎีหลักสันติ เพื่อออกแบบและตรวจเครื่องมือ จำนวน 19 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ /ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน และศึกษาความรู้จากตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ นำมาบูรณาการจัดทำ “รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ”

ขั้นตอนที่ 5 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้อีก จำนวน 7 คน มาสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อรับรองโมเดล/ชี้แนะการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ แล้วนำคำแนะนำ ปรับแก้รูปแบบหรือโมเดลที่ให้มีความถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 นำรูปแบบไปทดลองใช้ (Practical Trial) กับเยาวชนหญิง “ยุวนารีสันติภาพ” จำนวน 15 คน ติดตามเยี่ยม ประเมินผลต่อเนื่อง โดยประเมินผ่านสมุดปันประสบการณ์ โครงงาน กิจกรรมบริการสังคม เป็นเวลา 3 เดือน เพื่อเห็นผลอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 7 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Practical Trial) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลนำเสนอ “รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ” เพื่อใช้กับเยาวชนหญิงในชุมชนต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาเยาวชนหญิงในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหาของเยาวชนหญิงอำเภอปรางค์กู่ เยาวชนเริ่มการมีความสัมพันธ์ชู้สาวในระหว่างเรียนได้ เป็นเหตุให้มีการตั้งท้องก่อนวัยอันควร เยาวชนใช้เวลา

ไม่เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความต้องการ อยากได้ อยากมีในวัตถุสิ่งของ เยาวชนมีความคิดในทัศนะที่ยังอ่อนต่อโลก และเยาวชนขาดประสบการณ์แยกแยะทางความคิด คำพูด การกระทำ และแสดงออกไม่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเยาวชนมาจากบุคคลต้นแบบพระพุทธเจ้า องค์ทาไลลามะ พระเจ้าอยู่หัวในหลวงรัชกาลที่ 9 และต้นแบบเยาวชนแห่งปี เกรต้า เธนเบริ์ก สาวน้อยรักสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์กรพัฒนาเยาวชนจากด้านความกรุณา มูลนิธิฉือจี้ ด้านสติปัฏฐาน ยุวพุทธิกสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์แห่งประเทศไทย และด้านรับผิดชอบต่อสังคม มูลนิธิต่อต้านการทุจริต นำมาบูรณาการจนได้แนวทางการพัฒนาตนเอง สู่การทำงานเป็นทีม โดยบูรณาการร่วมพุทธสันติวิธีหลักสติ สันติ และกรุณา ทำให้ยุวนารีเข้าใจคุณค่าตนเอง คิดถึงผู้อื่น เป็นกำลัง เป็นแกนนำ ให้สังคม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อได้รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ มีหลักการ 2 กระบวนการ 6 และ 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ 2 สติ กรุณา อธิบายความว่า การปลูกฝังคุณธรรม “กรุณา” ด้านความอ่อนโยน ให้มีเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยปกติก็จะเริ่มต้นพัฒนาจากภายในใจ ให้เกิดความเห็นใจ สงสาร มีกรุณาให้พ้นทุกข์ แบ่งเบาให้สบาย และบรรลุเป้าหมาย เราเรียกว่า การทำความกรุณาให้บังเกิดจากความคิดที่มีเมตตา และลงมือกระทำการช่วยเหลือ และเป็นความกรุณาที่เป็นไปด้วยประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น จึงต้องหมั่นเจริญกรุณาด้วยความมี “สติ” มารองรับเหตุแห่งความกรุณานั้น เพื่อขับเคลื่อนการกระทำที่เหมาะสม พอสมควรแก่การงาน ไม่เบียดเบียน มีความสุขขณะกระทำการช่วยเหลือ จนได้ผลลัพธ์คือสันติภาพ ๔ ด้าน

กระบวนการ 6 ที่เป็นคุณลักษณะที่ต้องการ อธิบายความถึง การยิ้มแย้ม ใจเย็น เป็นกัลยาณมิตร คิดถึงผู้อื่น หยิบยื่นแบ่งปัน สานฝันพลโลก มาออกแบบเป็นกระบวนการ คือลำดับการเปลี่ยนแปลง ลำดับภาพตามกรอบความคิด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานด้านการพัฒนา มี ๖ ลักษณะ ได้แก่

1. ยิ้มแย้ม หมายถึง ลักษณะท่าทีการแสดงออกที่เกิดจากความสุข สงบจากภายใน และสะท้อนสู่ภายนอกให้เป็นที่พบเห็น คือ การแย้มยิ้ม เป็นลักษณะการสื่อสารทางกายแก่ผู้พบเห็น

2. ใจเย็น หมายถึงลักษณะบ่งบอกถึงความสงบ อดทน ไม่ตัดสินใจวู่วาม ไม่เพลิดเพลินตามใจ การอยู่ให้เป็น เย็นให้พอ รอให้ได้กับสภาวะความรู้สึกทางจิตใจ

3. เป็นกัลยาณมิตร ลักษณะการเป็นที่พึ่งที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ให้ความเป็นมิตรแนะประโยชน์

4. คิดถึงผู้อื่น หมายถึง การมีความรู้สึกนึกถึงผู้อื่น ให้ได้รับความสุขเช่นตน ให้หลุดพ้นจากความทุกข์

5. หยิบยื่นแบ่งปัน หมายถึงการเสียสละในสิ่งที่ตนมี และไม่แสดงอาการหวงแหน ให้ผู้รับการช่วยเหลือได้มีความสุข พ้นทุกข์

6. สานฝันพลโลก หมายถึง โลกที่รอบล้อมตัวเรา ได้แก่ สานฝันตนเอง สานฝันผู้อื่น ให้ได้รับความสุข พ้นทุกข์ ด้วยการลงมือช่วยเหลือ โดยจากความปรารถนาภายในใจ และแสดงผลต่อภายนอก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลอันใกล้ หรือขยายผลต่อบุคคลที่ห่างไกลออกไป

ขั้นตอน 4 ขั้น หมายถึง การลำดับกิจกรรมให้ดำเนินไปตามลำดับ เพื่อให้บรรลุถึงผลลัพธ์

1.ขั้นเปิดใจ การรับรู้ด้วยการสร้างสติให้เกิดการรับรู้อยู่สภาวะปัจจุบัน

2.ขั้นยอมรับ การใคร่ครวญ ยอมรับ เช่น ความรู้ กติกาในกิจกรรม หรือในชีวิตประจำวัน การเข้าใจและยอมรับกันในครอบครัว กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน ชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งภายในตนเอง และผู้อื่น

3.ขั้นพัฒนา การลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดประโยชน์ หรือให้เกิดทักษะชำนาญการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพในสิ่งนั้น

4. ขั้นแบ่งปัน เป็นส่วนที่ให้ หรือการช่วยเหลือสังคมที่เติมเต็มกันและกัน ให้พัฒนาถึงขั้นสู่สังคมโลก

สรุปผลการฝึกอบรมพัฒนายุวนารีสันติภาพอย่างมีกรุณา สู่สังคมสันติสุข และมีสันติภาพในตนเอง เยาวชนหญิงที่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมแล้ว ผลสัมฤทธิ์จะเป็นยุวนารีที่สมบูรณ์ด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ดังนี้ (1) บุคลิกภาพดี ร่างกายสะอาด หน้าตายิ้มแย้ม ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความรับผิดชอบ (2) สังคมดี มีวินัย คือ การเชิดชู รักกตัญญูต่อบ้านเกิด ช่วยเหลือแบ่งปัน บริการสังคมด้วยความใจเย็น เป็นกัลยาณมิตร (3) จิตใจอ่อนโยน เปี่ยมสุข อารมณ์ดี คิดถึงผู้อื่น หยิบยื่นแบ่งปัน มีกรุณาธรรมให้ผู้อื่นพ้นความลำบาก (4) ปัญญาเบ่งบาน คิดด้วยเหตุผล เข้าใจตนเอง และยอมรับผู้อื่น สามารถเผชิญเหตุการณ์ได้อย่างมีสติกรุณาเพื่อสันติภาพ

องค์ความรู้ใหม่

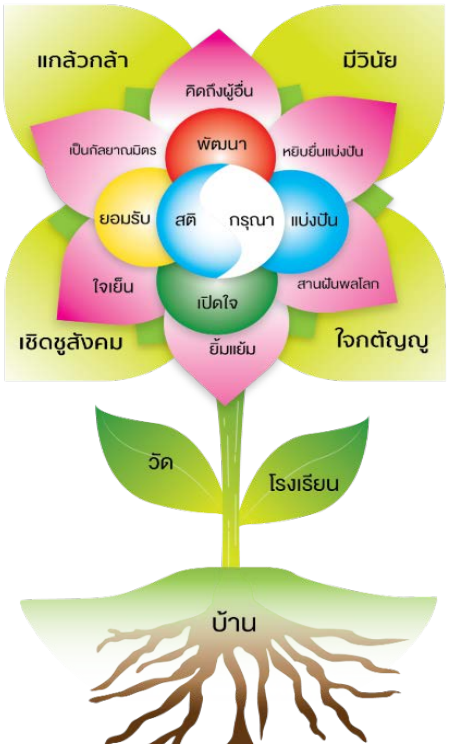

KARUNA - DHAM MODEL

รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ

รูปแบบ “KARUNA - DHAM MODEL” มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ 2 ได้แก่ สติ กรุณา อธิบายความว่า “สติ” หมายถึง อารมณ์การตัดสินใจ การเผชิญปัญหาที่ใคร่ครวญถึงประโยชน์ตน ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม และกรุณา คือการช่วยเหลือผู้อื่น ขวนขวาย แบ่งปัน “สันติกรุณา” หมายถึง การพัฒนาตนเอง เข้าถึงความสงบ และส่งต่อความปรารถนาดีช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีความเดือดร้อน เพื่อให้พ้นจากความลำบากอย่างมีสติ

กระบวนการ 6 ที่เป็นคุณลักษณะที่ต้องการ อธิบายความถึง การยิ้มแย้ม ใจเย็น เป็นกัลยาณมิตร คิดถึงผู้อื่น หยิบยื่นแบ่งปัน สานฝันพลโลก มาออกแบบเป็นกระบวนการ คือลำดับการเปลี่ยนแปลง ลำดับภาพตามกรอบความคิด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานด้านการพัฒนา มี 6 ลักษณะ ได้แก่

1. ยิ้มแย้ม หมายถึง ลักษณะท่าทีการแสดงออกที่เกิดจากความสุข สงบจากภายใน และสะท้อนสู่ภายนอกให้เป็นที่พบเห็น คือ การแย้มยิ้ม เป็นลักษณะการสื่อสารทางกายแก่ผู้พบเห็น

2. ใจเย็น หมายถึงลักษณะบ่งบอกถึงความสงบ อดทน ไม่ตัดสินใจวู่วาม ไม่เพลิดเพลินตามใจ การอยู่ให้เป็น เย็นให้พอ รอให้ได้กับสภาวะความรู้สึกทางจิตใจ

3. เป็นกัลยาณมิตร ลักษณะการเป็นที่พึ่งที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ให้ความเป็นมิตรแนะประโยชน์

4. คิดถึงผู้อื่น หมายถึง การมีความรู้สึกนึกถึงผู้อื่น ให้ได้รับความสุขเช่นตน ให้หลุดพ้นจากความทุกข์

5. หยิบยื่นแบ่งปัน หมายถึงการเสียสละในสิ่งที่ตนมี และไม่แสดงอาการหวงแหน ให้ผู้รับการช่วยเหลือได้มีความสุข พ้นทุกข์

6. สานฝันพลโลก หมายถึง โลกที่รอบล้อมตัวเรา ได้แก่ สานฝันตนเอง สานฝันผู้อื่น ให้ได้รับความสุข พ้นทุกข์ ด้วยการลงมือช่วยเหลือ โดยจากความปรารถนาภายในใจ และแสดงผลต่อภายนอก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลอันใกล้ หรือขยายผลต่อบุคคลที่ห่างไกลออกไป

ขั้นตอน 4 ขั้น หมายถึง การลำดับกิจกรรมให้ดำเนินไปตามลำดับ เพื่อให้บรรลุถึงผลลัพธ์ความกรุณา

1.ขั้นเปิดใจ การรับรู้ด้วยการสร้างสติให้เกิดการรับรู้อยู่สภาวะปัจจุบัน

2.ขั้นยอมรับ การใคร่ครวญ ยอมรับ เช่น ความรู้ กติกาในกิจกรรม หรือในชีวิตประจำวัน การเข้าใจและยอมรับกันในครอบครัว กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน ชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งภายในตนเอง และผู้อื่น

3.ขั้นพัฒนา การลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดประโยชน์ หรือให้เกิดทักษะชำนาญการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพในสิ่งนั้น

4. ขั้นแบ่งปัน เป็นส่วนที่ให้ หรือการช่วยเหลือสังคมที่เติมเต็มกันและกัน ให้พัฒนาถึงขั้นสู่สังคมโลก ผลลัพธ์ คือสันติภาพ ทั้ง 4 ด้าน หมายความถึง การประมวลผล ประเมิน ติดตามผลของการอบรม ตามแนวพุทธสันติวิธี คือ สันติภาพ 4 ด้าน ได้แก่

1) แกล้วกล้า การพัฒนาชุดความคิดที่มีสติเชิงบวก (สติทางความคิด) แบบ Active learning

2) มีวินัย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ส่งผลต่อการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ และยอมรับกติกาสังคม

3) ใจกตัญญู ความอ่อนโยน กรุณา เคารพ ให้เกียรติ ลดความขัดแย้งในตนเอง และผู้อื่น

4) เชิดชูสังคม การรักการแบ่งปัน บริการสังคม มีความเป็นแกนนำเป็นที่ยอมรับในศักยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัย มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาเยาวชนมาจากหลากหลายสาเหตุ ตามบริบท สภาพปัญหาแตกต่างกันตามพื้นที่ แต่ปัญหาหลักในสังคม ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านฮอร์โมนร่างกาย การเจริญเติบโตทางความคิด และสภาพจิตใจ ซึ่งเป็นปัญหาภาพรวมทางสังคม เป็นปัญหาที่สังคมตระหนักและพยายามพัฒนาส่งเสริมเป็นแนวทางป้องกันเสมอมา และเชื่อมั่นเสมอว่า มนุษย์สามารถพัฒนาให้ดีและมีศักยภาพได้ โดยอาศัยพัฒนาสิ่งแวดล้อม การฝึกให้รักษ์โลกอย่างมีกรุณา ทำให้มีจิตใจอ่อนโยนได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณค่าของมนุษย์และวัฒนธรรม ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 1999) ทำให้การพัฒนายุวนารีพัฒนาผ่านโครงงานวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ เช่น โครงการขยะกรุณา โครงการน้ำสมุนไพร (Karana Drink) แมสปันสุข เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัย ของอุบลรัตน์ เพ็งสถิต ว่าวัยรุ่นมีการพัฒนาด้านร่างกายการเติบโตอย่างรวดเร็ว มีน้ำหนัก ส่วนสูงสัดส่วนอวัยวะของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงมักนำวัยรุ่นไปสู่การลองผิดลองถูก การพัฒนาด้านอารมณ์ในวัยรุ่นช่วงปลายจะสามารถควบคุมได้ดีกว่า จึงทำให้ยุวนารีที่อายุมากกว่าสามารถเป็นผู้นำน้อง ๆ และเข้าใจระบบการมีผู้นำในทีม (Pengsatit, 1996)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนารูปแบบสำหรับยุวนารีสันติภาพ คือ เยาวชนหญิง ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการขยับเขยื้อนร่างกาย ดังนั้น รูปแบบการพัฒนา จึงเป็นลักษณะ Active learning โดยผสานวิธีกับพุทธสันติวิธีแบบเชิงรุก สอดคล้องกับ การเผยแผ่เชิงรุก (Strategic Propagation) เป็นรูปแบบการพัฒนา เมื่อเวลาผ่านไปวิธีการเผยแผ่ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องเกิดความแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง ซึ่งเข้าในลักษณะธรรมะสะอาด ฉลาดประยุกต์ สนุกมีสาระ (Phra Pramote Vadakovito, 2018)และการพัฒนาที่เข้าถึงจิตใจได้ดีคือการทำหน้าที่กรุณาที่เป็นต้นทางความกรุณาแห่งการรับผิดชอบตนเอง กรุณาเห็นคุณค่าตนเองได้ จึงส่งต่อความรักปรารถนาดีช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Jaruwat Kittiyano (2014) พบว่าสภาวะที่ขวนขวายช่วยเหลือผู้อื่น ที่ตกทุกข์ได้ยาก ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และสังคมได้นั้น มีธรรมอื่น ๆ สนับสนุน มีสังคหวัตถุ เป็นต้นเป็นธรรมที่มีปัญญาคู่กับกรุณาในทาน การแบ่งปัน เข้าใจผู้อื่น จึงเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยความรู้ และความดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า รูปแบบการพัฒนาสันติกรุณาสำหรับยุวนารีสันติภาพ ต้องเกิดจากการพัฒนาที่เข้าใจ เข้าถึงบริบท สภาพ และช่วงวัย รวมถึงการบูรณาการกระบวนการฝึกอบรมที่ทันต่อโลก ในขณะโลกโซเชียลที่อยู่ในมือเด็ก และเยาวชน มีอยู่ตลอดเวลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้น “ความกรุณา” คิดช่วยเหลือในฐานะเด็ก และเยาวชนที่เป็นกำลังพัฒนาชาติ จำเป็นต้องบ่มเพาะต้นกรุณา คือ คุณธรรมให้เบ่งบาน เพื่อรับมือต่อสิ่งเร้าด้วยการร่วมประสานมนุษย์ สังคมให้พัฒนาชีวิตตน และผู้อื่นอย่างสันติสุข การพัฒนายุวนารีเพื่อสันติภาพ KARUNA MODEL ที่มี DHAM เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืน ในแนวทางสันติวิธีของยีนชาร์ป กล่าวไว้ว่า ถึงการควบคุมตนเอง เพื่อลดความขัดแย้ง (Sharp, 1979) ดังนี้จึงนำหลักควบคุมตนเอง เท่ากับฝึกให้มีหลักสติ หลักการไร้ความรุนแรง สอดคล้องแนวคิดของ Satha-Anand, (2002) มีนัยยะว่า สันติวิธีที่ประกอบด้วยความระงับความรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เมื่อไร้ความรุนแรงเท่ากับมีสันติเกิดขึ้น รวมถึงบ่มเพาะให้ใช้สติปัญญาหาทางออกจากปัญหา การปราศจากความขัดแย้งเท่ากับมีกรุณา ทั้งภายใน คือ ตัณหา ทิฏฐิ มานะ และภายนอก ได้แก่ข้อมูล Big data ,ผลประโยชน์ Interest, โครงสร้าง Structure,ความสัมพันธ์ Relation,และค่านิยม Value ดังทฤษฎี Wattanasap, (2004) ได้กล่าวไว้ เป็นลักษณะการต่อสู้กัน หรือการแข่งขันระหว่าง ความคิด ความสนใจ หรือผลประโยชน์ มุมมองหรือรสนิยม ค่านิยม แนวทาง ความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร ฯลฯ ทางออกที่ยั่งยืนสำหรับตนเอง และผู้อื่น ที่ต้องปราศจากค่านิยมที่ผิด ย่อมมาจากความกรุณาที่มาจากภายในก่อน สอดคล้องกับความมีเมตตาที่เป็นสากล คือแผ่ความรู้สึกเป็นมิตรไมตรี มีความรักความปรารถนาประโยชน์สุขแก่มนุษย์ทั่วทุกคนเสมอเหมือนกัน โดยไม่มีการจำกัดหรือแบ่งแยก ทำให้ความกรุณามีผลมากต่อสังคมสันติสุข Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1999)

สรุป

สรุปรูปแบบตามหลักการศึกษารวบรวม โดยวิธีการประมวลข้อมูล ประสานวิธี ประยุกต์วิเคราะห์สังเคราะห์กับบริบท สภาพปัญหา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในงานวิจัย สำหรับยุวนารีสันติภาพ ตามแนว KARUNA (กรุณา) หมายถึง ยุวนารีที่มีคุณลักษณะ การยิ้มแย้ม ใจเย็น เป็นกัลยาณมิตร คิดถึงผู้อื่น หยิบยื่นแบ่งปัน สานฝันพลโลก ยุวนารีสันติภาพ จะต้อง KARUNA เป็นคุณลักษณะ มีรอยยิ้ม ที่มีเมตตาธรรมสร้างความเป็นมิตร คือกัลยาณมิตร มิตรที่แนะประโยชน์ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความเดือดร้อนทั้งทางกาย และจิตใจ ยุวนารีสันติภาพใจเย็นพอที่จะยอมรับการอบรมสั่งสอนที่ควรค่า ทนต่อคำไม่เกิดประโยชน์ ไม่ชอบใจ

จากการประเมินผล และติดตาม พบว่า มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น ได้แก่ (KARUNA - DHAM MODEL) นอกจาก KARUNA แล้วยังพบว่า การพัฒนายุวนารีสู่ความยั่งยืนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัย และความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ส่วน DHAM = ธรรม ในบาลี ธรฺ ธาตุ ในความทรงไว้ ซึ่งในงานวิจัย หมายถึง พัฒนาอย่างมั่นคง ยั่งยืน ความกรุณาเป็นนามธรรมที่เป็นเบ้าหลอม ขัดเกลาให้ยุวนารีได้มีความกรุณาเพื่อสันติภาพ ต้องอาศัยการทำซ้ำ ต่อเนื่อง หมายถึง การพัฒนา Developing ประกอบด้วย ครอบครัวของยุวนารี Housing วัด โรงเรียน ที่เป็นส่วนเสริมแรงภายนอก Advantage และการมีส่วนร่วมของชุมชน Mix community เห็นถึงความสำคัญ ส่งเสริมให้ความร่วมมือ ซึ่งเป็นจุดยึดโยงความกรุณาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ “ต้นกรุณา” ได้พัฒนาเติบโด เพราะมีราก ใบ และลำต้น ด้วยการเสริมแรงให้ต้นกรุณาเบ่งบานในอำเภอปรางค์กู่เติบโตอย่างยั่งยืนโดยธรรมเป็น KARUNA – DHAM

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เห็นพัฒนาการด้านความกรุณา และความมีสันติภาพในตนเอง การปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม และการนำทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ควรมีการนำกิจกรรมไปใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมพัฒนาทักษาด้านการทำงานเป็นทีม ความกล้าแสดงออก ภาวะผู้นำ การช่วยเหลือแบ่งเบาภาระทางสังคม

1.2 จากการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มทดลอง ทำให้ทราบว่าแรงจูงใจภายในของยุวนารีมีมากพอหลังจากอบรม ดังเห็นได้จากการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของบ้าน (ครอบครัว) วัด โรงเรียน ชุมชน ส่งผลมากต่อการสร้างความยั่งยืน และพัฒนาในศักยภาพเชิงบวกให้สูงขึ้น

1.3 หลังการฝึกอบรมพัฒนายุวนารีสันติภาพ ผู้วิจัยได้มีการมีการขยายผลการนำไปใช้ โดยการเปิดศูนย์พัฒนาเยาวชนด้านสันติกรุณา อันจะนำไปสู่การเกิดประโยชน์ในวงกว้าง โดยผู้วิจัยเปิด “ชมรมยุวนารีสันติภาพอย่างมีกรุณา” ให้แก่เยาวชนหลังจากจบการฝึกอบรม เพื่อเป็นพื้นที่รองรับการสร้างความดี และเป็นแนวป้องกันเยาวชนให้ปลอดภัยในการใช้ชีวิตในสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาด้านภาวะผู้นำ และการกล้าแสดงออกอย่างมีธรรมาภิรมย์ ให้กับเยาวชน ผู้เป็นอนาคตของชาติ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาด้านการบำเพ็ญตามทศบารมีในกลุ่มเยาวชนชาย ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมค่อนข้างมาก ตามแนวสัลเลขธรรมอย่างพุทธสันติวิธี

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาสันติกรุณาให้กับเยาวชนในกลุ่มเสี่ยง หรือ กลุ่มที่มีปัญหาพฤติกรรม เพื่อลดความรุนแรงในการดึงเยาวชนออกจากพื้นที่เสี่ยงทางโลกโซเชียล

References

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (1999). *Sustainable Development*. Bangkok: Komolpublishing.

Pengsatit, U. (1996). *Development Psychology*. (3rd ed.). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

Phra Pramote Vadakovito. (2018). *A Model of Development an Ideal Expert in Peace by Buddhist Peaceful Means.* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayuthaya.

Phra Jaruwat Kittiyano. (2014). *A Study of Karunabhavana (Compassion Development) in Theravada Buddhism.* (Master’s Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayuthaya.

Sharp, G. (1979). *Gandhi as a Political Strategist.* Boston: Porter Sargent Publishers.

Satha-Anand, C. (2002*). Teaching Materials 10101 peace Studies. Non-Violence*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Wattanasap, W., & Wattanasap, R. (2004). *Resolving conflicts in educational institutions.* (3rd ed.). Bangkok. Phrapokkhlao Institute.

Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1999). The view on world peace through olden days of globalization. Bangkok: Dharmasarn Printing.

Thai Health Promotion Foundation. (2019). *Annual Report Thai Health 2019*. Retrieved May 3, 2020, from https://www.thaihealth.or.th/Books/651/ %B8%9E+%28%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%AA.%29.html.

กระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี*

The Online Comnunication Process Through The Facebook Of Monks To Promote Peace By Buddhist Peaceful Means

[1]สำราญ สมพงษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

[1]Samran Sompong, PhramahaHansa Dhammahāsoand Prapraamote Waatagovito

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: off_38@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันและกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติภาพ 2) ศึกษาพุทธสันติวิธีที่ส่งเสริมกระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทย 3) นำเสนอกระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยนักวิชาการด้านศาสนาและพุทธสันติวิธี นักวิชาการด้านสันติวิธี นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 9 รูป/คน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยยุคปัจจุบัน มีเนื้อหาขัดต่อหลักวาจาสุภาษิตอยู่บ้าง ทั้งเฟกนิวส์ คำเกลียดชัง คำหยาบ โพสต์ไร้ประโยชน์ในลักษณะเลียนแบบฆราวาสวิสัย เกิดจากขาดสติไม่ปรับทัศนคติรับองค์ความรู้รองรับสื่อใหม่ ไม่พัฒนาทักษะประกอบสารให้โดนใจ ไม่สร้างเครือข่ายทำงานเป็นทีม ดังนั้น พระสงฆ์ไทยจึงต้องปรับทัศนคติแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสาร ทั้งทฤษฎี SMCR ของ เดวิด เค. เบอร์โล ทฤษฎี 5W1H ของ ฮาโรลด์ลาสแวลล์ ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติภาพ “4N” ของ โยฮัล กันตุง และทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติ “NVC” ของ มาร์แชล โรเซนเบิร์ก โดยมีพระสงฆ์ 4 รูปเป็นต้นแบบ พร้อมนำหลักพุทธสันติวิธีคือ “วาจาสุภาษิต” มาบูรณาการ เสริมด้วยหลักธรรมทั้ง เมตตา กรุณา ขันติธรรม โดยมีสติเป็นฐาน ตาม 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล) โมเดล ตามด้วยวิเคราะห์ประเมินตัวเองและผู้รับสารด้วยหลักโยนิโสมนสิการ สังเกตข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความต้องการ ประกอบสารที่มีเนื้อหาจริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานผลประโยชน์ รวมถึงหลัก “4N” และ “NVC” ออกแบบเนื้อหาให้เหมาะกับเฟซบุ๊ก แล้วส่งในเชิงขอร้อง ทุกขั้นตอนต้องมีสติ ไร้อคติ มีเมตตา กรุณา ระดับสากล จึงทำให้การสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กส่งเสริมสันติภาพเกิดสันติสุขสากล

คำสำคัญ: กระบวนการสื่อสารออนไลน์; เฟซบุ๊ก; พุทธสันติวิธี

* Received December 18, 2020; Revised February 7, 2021; Accepted February 9, 2021

Abstract

The research article consisted of three objectives: 1) to study the current conditions and problems of the online communication through Facebook of Thai monks at the present time and the communication process for peace; 2) to study the Buddhist peaceful means that promotes the online communication process through Facebook of Thai monks; and 3) to present the online communication process through Facebook of monks to promote peace by Buddhist peaceful means. This was a qualitative research focusing on documentary research and interview with related experts in Buddhism and Buddhist peaceful means, scholars on the peaceful means, scholars on sociology, and journalists, in a total of 9 persons.

From the study, it was found as follows: the current conditions and problems of the online communication through Facebook of Thai monks at the present time are against the Buddhist doctrine on Subh**ā**sitav**ā**c**ā** (Well-Spoken Speech). Including, there have been fake news, hate speech, the post on Facebook of worthless content imitating the way of laypeople, lack of mindfulness to adjust the open-minded attitude for the body of knowledge in order to accommodate the new media, lack of development on content skills, and lack of network to work as a team. Therefore, it is necessary for monks to adjust their attitude and seek new knowledge on the basic communication theory of SMCR by David K. Berlo, the theory of Peace Journalism, "4N", by Johan Galtung, and the approach on Nonviolent Communication (NVC) by Marshall Rosenberg, having 4 monks as the role models. The Buddhist peaceful means on Subh**ā**sitav**ā**c**ā** should also be integrated together with the principles on mett**ā** (loving-kindness), karuṇ**ā** (compassion), khanti-dhamma (tolerance) with mindfulness as a base according to the "7M" model (monk sending messages for international peace and happiness). Moreover, monks should analyze and assess themselves and the receivers (R) based on Yonisomanasik**ā**ra (analytical thinking), observing the feelings and the needs, as well as designing contents that are accurate, pleasant, timely and beneficial. The principles on "4N" and "NVC" should also be included in order to have appropriate contents for Facebook and have them delivered in a polite manner. Every step requires mindfulness, impartiality, loving-kindness, compassion in order for online communication through Facebook to result in international peace and happiness.

Keywords: Online Communication Process; Facebook; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

การสื่อสารเป็นธรรมชาติพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมขณะเดียวกันบางครั้งก็อาจถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำลายสังคมให้วิบัติย่อยยับไปสร้างความขัดแย้ง รุนแรง และสงคราม ประกอบกับสังคมยุคปัจจุบันเรียกว่า “ยุคดิจิทัล” ที่เทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามาก มีมีแพลตฟอร์ม (platform) ยอดฮิต อาทิ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ เว็บไซต์ หรือ อีเมลทำให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและหลาย มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ และถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ อย่างเช่นประเทศไทยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มุ่งนำเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล และนวัตกรรม มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศที่เรียกว่า “ยุคไทยแลนด์ 4.0” พร้อมกับน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นฐานในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพแบบมีความรู้คู่คุณธรรม เก่ง ดี มีความสุข มีความเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เพื่อยกระดับประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างไรก็ตามจากผลสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2560 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า คน Gen Y เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันสูงสุด โดยช่วงวันทำงานหรือวันเรียนหนังสือใช้เฉลี่ยที่ 7.12 ชั่วโมง/วัน และมากถึง 7.36 ชั่วโมง/วันในช่วงวันหยุด ขณะที่ Gen X และ Gen Z ใช้อินเทอร์เน็ตในวันทำงานและวันเรียนหนังสือ โดยเฉลี่ยเท่ากันที่ 5.48 ชั่วโมง/วัน แต่ในวันหยุด Gen Z กลับใช้เพิ่มขึ้นเป็น 7.12 ชั่วโมง/วัน สวนทางกับ Gen X ที่ใช้ลดลงที่ 5.18 ชั่วโมง/วัน สำหรับโซเชียลมีเดียที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ YouTube (97.1%), Facebook (96.6%), Line (96.8%), Instagram(95.%), และ Twitter (27.6%) (ETDA, 2017) คน Gen X ซึ่งเป็นประชากรที่เกิดระหว่าง พ.ศ.2508-2523 คน Gen Y ซึ่งประชากรที่เกิดระหว่าง พ.ศ.2524-2543 ในยุคที่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ และ อินเทอร์เน็ต เป็นคนที่ชอบเทคโนโลยี ชอบความเร็ว ทันทีทันใด ไม่ชอบรอนาน ชอบสีสัน และคน Gen Z ซึ่งประชากรที่เกิดช่วงหลัง พ.ศ.2543 เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาพร้อม Digital และ Social Network นั้น นอกจากจะเป็นผู้บริโภคข่าวหรือผู้รับสารโดยตรงแล้วยังมีความสามารถเป็นผู้ส่งสารในระดับมวลชนหรือที่เรียกว่า “สื่อสารมวลชน” จึงทำให้การสื่อสารระดับบุคคลทรงพลังสามารถสร้างเป็นกระแสที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างและใช้ในการต่อรองได้ พัฒนาเป็น “การสื่อสารมวลชน” แต่ผู้รับสารหรือผู้บริโภคข่าวในสังคมไทยมีลักษณะเป็นนักบริโภคนิยมแบบไร้สติ มักเชื่อสิ่งที่สื่อนำเสนอนั้นเป็นความจริง (Veerachoti, 2009) พร้อมกันนี้การสื่อสารถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองไทยสร้างความขัดแข้ง ความรุนแรงด้วย

จากการสำรวจของสำนักสถิติพยากรณ์ สำนักสถิติแห่งชาติเมื่อปี 2561 พบว่า ประชากรของประเทศไทยร้อยละ 93.5 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 5.4 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.1 ที่เหลือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่ไม่มีศาสนา น้อยกว่าร้อยละ 0.1 ประชากรมีหลักพุทธสันติวิธีที่สนับสนุนการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสันติภาพที่สามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งอาทิ ในส่วนของพระธรรมได้แก่ “สัมมาวาจา” ในมรรคมีองค์ 8 “อนุปวาโท” ในโอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระพุทธเจ้าได้

ประเทศเป็นนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา “วาจาสุภาษิต” ที่ต้องมีองค์ประกอบคือ “จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานผลประโยชน์ ประกอบด้วยเมตตา” ศีลข้อที่ 4 ในศีล 5 “เมตตาวจีกรรม” ในสาราณียธรรม 6 “ปิยวาจา” ในสังควัตถุ 4 เป็นต้น มีงานวิจัยที่นำหลักพุทธสันติวิธีบูรณาการกับหลักนิเทศศาสตร์หรือทฤษฎีการสื่อสารอย่างเช่น ทัศนีย์ เจนวิถีสุข ที่ได้วิเคราะห์หลักธรรมเกี่ยวกับการสื่อสารคือ “สัมมาวาจา” และหลักธรรมการพัฒนาการสื่อสารด้วยหัวใจนักปราชญ์ 4 คือ (สุ (จิ) ปุ ลิ) พร้อมกันนี้ (Jenwithisuk, 2011) พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส(นิธิบุณยากร) ได้วิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีเข้ากับทฤษฎี SMCR ของ เดวิดค. เบอร์โล (David K.Berlo) โดยได้เพิ่มตัว M เข้ามาอีกตัวหนึ่งในกระบวนการการสื่อสารเชิงพุทธตามทฤษฎีของเบลโลเป็น “SMCMR” คือ Method หรือ “วิธีการ” โดยมุ่งเน้นใช้หลักโยนิโสมนสิการเป็นสำคัญ พร้อมกันนี้หลักพุทธธรรมว่าด้วยไตรสรณคมน์ และพุทธลีลา ก็สอดคล้องทฤษฎี SMCR นับได้ว่าหลักพุทธสันติวิธีดังกล่าวเป็นพื้นฐานความคิดการสื่อสารตามแนวพุทธสันติวิธีอันเป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ที่มุ่งประโยชน์และบุคคลหมู่มากเป็นสำคัญ สมดังพระพุทโธวาทที่ประทานแก่พระอรหันต์ 60 รูป ซึ่งเป็นพระธรรมทูตรุ่นแรกว่า “จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” (Thai Tripitakas: 10/86/46-47) แต่ประเด็นปัญหาจึงมีอยู่ว่า จะใช้การสื่อสารลักษณะใดถึงจะคล้องกับคำว่า “พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย” ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารมวลชนน่าจะคล้องและตอบโจทย์ “สื่อมวลชนของสงฆ์” ตามแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (PhraBrahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2017)

บุคลากรในพระพุทธศาสนามีฐานะทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารหรือผู้บริโภคข่าวสาร พระสงฆ์ไทยก็ลักษณะเช่นนั้น ได้นำสื่อออนไลน์ไปใช้ทั้งด้านบวกและลบ ด้านบวกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อธรรมแก่ผู้รับสารคือพุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป แต่พบว่า ยังไม่เกิดพลังหรือสร้างจุดสนใจในการกดไลค์ ไม่มีประสิทธิภาพหรือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความขัดแย้งหรือรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในบริบทต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเมือง ส่วนหนึ่งเกิดจากขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดหรือทฤษฎีการสื่อสารหรือทฤษฎีการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสันติภาพตามแนวพุทธสันติวิธี ขาดทักษะการใช้เทคนิคในการสื่อสาร แม้ว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีการเปิดหลักสูตรธรรมนิเทศแต่ขาดนวัตกรรมใหม่ที่จะดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนจึงทำให้ผู้ที่จบการศึกษาด้านนี้เข้ามาทำหน้าที่ “สื่อมวลของสงฆ์” มีอยู่จำนวนน้อย และขาดการบริหารจัดการที่ดีมีลักษณะเป็นโครงข่ายหลอมรวมเชื่อมโยงกัน เพราะส่วนใหญ่มีลักษณะมีลักษณะต่างคนต่างทำพร้อมกันนี้ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง จึงมีความจำเป็นอย่างที่จะกำหนดแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนามีแนวคิด หลักการ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี แผนงาน โครงการ ด้านการเผยแผ่หรือการสื่อสารมวลชนของพระสงฆ์ไทยให้ชัดเจน เพราะหากพระสงฆ์ล้าหลังเรื่องเทคโนโลยีหรือไม่มีการปรับตัวนำเทคโนโลยีไปใช้ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าพระพุทธศาสนามีโอกาสที่จะค่อยๆ เลือนหายไปจากสังคมสมัยใหม่ (Phra Akkarapisuth Loonlavan, 2017) ในด้านลบนั้นพบว่าพระสงฆ์ในสังคมไทยยังนำสื่อออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกแยกในสังคมอันสืบเนื่องมาจากการฝักใฝ่การเมือง มีพฤติกรรมการใช้งานเฟซบุ๊กไม่เหมาะกับกาลเทศะ และไม่สอดคล้องกับสถานภาพและบทบาท (Buamai, 2017) มีพฤติกรรม

วิพากษ์วิจารณ์ที่ส่อไปในทางยุยงปลุกปั่นส่งผลให้เจ้าคณะผู้ปกครองระดับต่างๆ ออกคำสั่งให้พระสังฆาธิการตรวจสอบพฤติกรรมและลงโทษพระภิกษุสามเณรในปกครองที่มีพฤติกรรมดังกล่าว เท่ากับว่าคณะสงฆ์ไทยเห็นอิทธิพลของสื่อออนไลน์มองเห็นโทษของข้อมูลที่เผยแพร่ออกมามีลักษณะเป็นมารคือมีทั้งจริงและไม่จริง (PhraBrahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2017) รวมถึงกระตุ้นในการสร้างนวัตธรรมการใช้เฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพให้มีพลังต้านความขัดแย้งความรุนแรงและสงครามได้ ยิ่งในปี 2563 โลกประสบปัญหาไรวัสโควิด-19 ระบาด การสื่อสารออนไลน์มีความจำเป็น จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง“กระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันและกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติภาพ
2. เพื่อศึกษาพุทธสันติวิธีที่ส่งเสริมกระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทย
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept- interview) โดยมุ่งเน้นศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันและกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติภาพ รวมพุทธสันติวิธีที่ส่งเสริมกระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยเพื่อนำเสนอ “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี” โดยกำหนดเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน และกระบวนการการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ที่เกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสารทั่วไปอาทิ ทฤษฎี SMCR ทฤษฎี 5W1H ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติภาพ และทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติจากเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเชิงเอกสารเกี่ยวกับพุทธสันติวิธีคือวาจาสุภาษิตและหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่สนับสนุน ทั้งหลักการวิธีการ และกระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ไทย โดยการค้นคว้าคัมภีร์พระไตรปิฎก(ฉบับภาษาไทย) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสาร ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักวิชาการด้านศาสนาและพุทธสันติวิธี นักวิชาการด้านสันติวิธี นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 9 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบเป็น “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี”

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้างประเภทละ 1 คน อันประกอบด้วยนักวิชาการด้านศาสนาและพุทธสันติวิธี นักวิชาการด้านสันติวิธี นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 9 รูป/คน แล้วนำมาปรับปรุงการออกแบบเป็น “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี”

ขั้นตอนที่ 5 ประชาพิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน ประกอบด้วยพระเมธาวินัยรส,รศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัย ประธานกรรมการ พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ ,ผศ.ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรสันติศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ และผู้อำนวยการหลักสูตรสันติศึกษา ประธานกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท,ดร.ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารพุทธสันติวิธี และกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และ ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ที่ห้องพุทธเมตตา หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ. พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2563 แล้วดำเนินการปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอ “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี” ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กโดยพุทธสันติวิธี” พบว่า

ประการแรกศึกษาสภาพปัญหาการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน โดยอาศัยเครื่องมือคือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทถือวาจาสุภาษิตและเงื่อนไขในทฤษฎีกระบวนการสื่อสารพื้นฐาน SMCR ของ “เดวิด เค. เบอร์โล” พบว่า สภาพปัญหาการสื่อสารออนไลน์ของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันผ่านเฟซบุ๊กขัดต่อหลักวาจาสุภาษิต ดังนี้

(1) มุสาวาท เจือด้วยเฟกนิวส์ คือสื่อสารไม่ตรงกับข้อเท็จจริงทั้งภาพและถ่อยคำวลีไม่เหมาะสมขาดการอ้างอิงที่มาของข้อมูล ขณะเดียวกันคณะสงฆ์ไม่มีการจัดข้อมูลที่เป็นระบบที่เป็นฐานข้อมูลเพื่อสะดวกในนำมาใช้ได้ทันกาล

(2) ปิสุณาวาจา ใช้คำที่ไร้ค่า โพสต์เสียดสีปลุกระดมทางการเมือง สร้างความเกลียดชัง (hate-speech) กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง รุนแรงระหว่างบุคคล การเมืองศาสนาวัฒนธรรม และชาติพันธุ์

(3) ผรุสวาจา เชือดเฉือนด้วยคำหยาบ โพสต์คำหยาบด่าโยมอย่างเช่นกรณีพระระดับพระอุปัชฌาย์ได้โพสต์ตำหนิโยมใส่ซองน้อยเพียงซองละ 200 บาท แม้โพสต์สื่อธรรมแต่ยังมีลักษณะสั้นห้วนพร่ำเพรื่อเกินไปไม่มีประเด็นใหม่

(4) สัมผัปปลาปะ เพ้อเจ้อไร้ประโยชน์ การโพสต์เลียนแบบฆราวาสวิสัยไม่เหมาะสมกับสมณสารูปสื่อไม่เป็นกุศลทำลายสันติภาวะคือความสงบภายใน อาทิเนื้อหาไม่เหมาะสมใบ้หวยเรี่ยไร สื่อไปในทางเสพสุขสำราญ รวมถึงใช้สมาร์ทโฟนเกินความจำเป็นและสื่อไปในทางกุศลส่งเสริมสันติภาพมีน้อย

พร้อมกันนี้ยังพบสาเหตุการสื่อสารออนไลน์ของพระสงฆ์ที่ทำให้มีปัญหาดังกล่าวคือ

(1) ทัศนคติขาดสติเป็นฐาน ไร้เมตตา ขาดปัญญาโยนิโสมนสิการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้รับสารแล้วประกอบสารแล้วสื่อออกไปให้เหมาะสมกับกาลเวลา พร้อมกันนี้ยังเป็นนักอนุรักษ์นิยมยึดติดรูปแบบเดิมปรับตัวเข้ารับกับสังคมเรียนรู้รับสื่อใหม่

(2) รู้หลักการวิธีการสื่อสารน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทั่วไปทั้ง SMCR และ 5W1H โดยเฉพาะการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก ทั้งหลักการ และวิธีการเพื่อประกอบสารให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละวัย อีกทั้งไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีระดับสูงรวมถึงระบบฐานข้อมูล

(3) ขาดทักษะประกอบสาร พระสงฆ์ยังขาดทักษะการประกอบสารที่มีเนื้อหาตามหลักธรรมวาจาสุภาษิต ทฤษฎีการสื่อสาร 5W1H การสื่อสารเพื่อสันติภาพและการสื่อสารเพื่อสันติ ทั้งการคิดประเด็น การเขียนเรียบเรียงเนื้อหาทั้งการพาดหัวเรื่องหรือข่าวให้จูงใจ เนื้อเรื่องครบตามทฤษฎี 5W1H ให้จริงไม่ด่วนตัดสินไพเราะเหมาะกาลสะท้อนความรู้สึกความต้องการของผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ พร้อมสรุปหรือโปรยข่าวให้จับใจ

(4) เครือข่ายหรือทีมมีน้อย เฟซบุ๊กของพระสงที่มีเพื่อนหรือกลุ่มเฟซบุ๊กเพจก็มีสมาชิกน้อย จึงไม่สามารถเกิดกระแสเป็นไวรอลที่มีคนชมมากๆได้ อีกทั้งไม่มีทีมงานที่มีลักษณะมรรคมีองค์แปดหรือเอกภาพเข้าลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีผู้บัญชาการบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤติ และการนำเทคโนโลยีระดับสูงอย่างเช่นปัญญาประดิษฐ์มาเป็นตัวช่วยทีมอย่างประเทศจีนและญี่ปุ่นก็มีน้อยเช่นกัน

ผู้วิจัยยังได้ศึกษากระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านทฤษฎีการสื่อสารพื้นฐาน SMCR ของเดวิด เค. เบอร์โล เป็นเครื่องมือพร้อมบูรณาการกับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติภาพของโยฮัน กัลป์ตุง ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติของ มาร์แชล โรเซ็นเบิร์ก พบว่า มีหลักธรรมว่าด้วยเมตตา กรุณา ขันติธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารผ่านเฟซบุ๊ก ใช้หลักการวิเคราะห์สังเกตก่อนตัดสินข้อมูลตามข้อเท็จจริง ตามความรู้สึกกิดประโยชน์ตรงตามความต้องการหรือไม่ แล้วประกอบสารมีเนื้อหาที่จริง ประสานประโยชน์ ตามลักษณณะ “4N” การสื่อสารเพื่อสันติภาพ และ “NVC”คือ การสื่อสารเพื่อสันติ สามารถสร้างสติสุขให้กับผู้รับสาร หลังจากนั้นส่งสารในช่องทางคือเฟซบุ๊กในเวลาที่เหมาะสม และทุกขั้นตอนไร้อคติ ถึงจะเกิดสติสุขสากลต่อสังคม

พร้อมกันนี้ผู้วิจัยยังได้สำรวจพระสงฆ์ในสังคมไทยที่ใช้สื่อออนไลน์ พบว่าพระสงฆ์ต้นแบบหรือไอดอลการสื่อสารออนไลน์ของพระสงฆ์เพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านเฟซบุ๊ก 4 ด้านดังนี้

(1) พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธัมมจิตโต) พระผู้เป็นต้นแบบพระผู้นำสงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล โดยเป็นพระสงฆ์ที่มีสติเป็นฐานแห่งเมตตาและปัญญาในการทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมสื่อสันติภาพ เป็นนักบริหารที่สนับสนุนและวางรากฐานของการการสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพ โดยมีความรู้ความใจเกี่ยวกับทฤษฎี

การสื่อสารดี มีทักษะในการจับประเด็นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาประกอบในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหา สั้น กระชับ ง่ายต่อความเข้าใจของผู้รับสาร และมีทีมงานดี

(2) พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส พระผู้เป็นต้นแบบพระสงฆ์สร้างกระบวนการสงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล โดยเป็นพระสงฆ์ที่มีสติเป็นฐานแห่งเมตตาและปัญญาในการทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมสื่อสันติภาพ มีความรู้หลักการและวิธีการของการสื่อสารโดยเฉพาะทฤษฎีการสื่อสารพื้นฐาน SMCR มีแนวคิดเพิ่มตัว M คือวิธีการสร้างความเข้าใจในการสื่อสารมากขึ้น รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีระดับที่มีอิทธิพลในยุคดิจิทัลรวมถึงปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอ แล้วนำมาประยุกต์เชื่อมตน องค์กร ชุมชนและโลกได้ดี รู้จับประเด็น มีทักษะเขียนข่าวกระชับพร้อมมีทีมงานที่ดี

(3) พระปราโมทย์ วาทโกวิโท พระผู้เป็นต้นแบบสร้างทักษะพระสงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล โดยเป็นพระสงฆ์ที่มีสติเป็นฐานแห่งเมตตาและปัญญาในการทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมสื่อสันติภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสารโดยเฉพาะทฤษฎี SMCR แล้วนำมาสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมด้วยการศึกษาต่อยอดด้านสันติศึกษามีทักษะในการจับประเด็น เรียบเรียงเนื้อหานำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊กส่วนตัวและประสานสื่อมวลชนเพื่อนำเสนอในสื่อออนไลน์ต่างๆนับว่ามีเครือข่ายที่ดี

(4) พระเมธีวชิโรดม (วุฒิชัย วชิรเมธี) พระผู้เป็นต้นแบบพระสงฆ์สร้างเครือข่ายสงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล โดยเป็นพระสงฆ์ที่มีสติเป็นฐานแห่งเมตตาและปัญญาในการทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมสื่อสันติภาพเป็นที่ประจักษ์ มีผู้เลื่อมใสศรัทธาติมตามผลงานในฐานที่เป็นนักเขียน นักเผยแพร่ นักสันติภาพผ่านทางเฟซบุ๊กเพจมากถึง 6 ล้านราย นับได้ว่าเป็นพระที่มีความรู้ ทักษะในการสื่อสารออนไลน์ทำให้ธรรมะติดปีกเพราะรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีระดับสูงและเข้าใจเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอ มีทีมงานและเครือข่ายดี

ประการที่สอง ผู้ วิจัยถึงได้ศึกษาพุทธสันติวิธีที่ส่งเสริมกระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ไทย คือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทคือวาจาสุภาษิต พบว่า หลักธรรมเมตตา กรุณา ขันติธรรม โดยมีสติเป็นฐานที่เป็นอุดมการณ์และหลักของผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ไทย ใช้หลักโยนิโสมนสิการวิเคราะห์ผู้รับสารมีความต้องการอะไร แล้วประกอบสารมีเนื้อหาที่จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานประโยชน์ หลังจากนั้นส่งสารในช่องทางคือเฟซบุ๊กในเวลาที่เหมาะสม และทุกขั้นตอนกระบวนการการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กนั้นต้องมีการตรวจสอบกันเองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ต้องประกอบด้วยสติ เมตตา ไร้อคติ แบบเป็นวงจร จึงทำให้กระบวนการการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กเกิดสติสุขสากล

ประการที่สาม ผู้วิจัยได้นำเสนอ “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี” ภายใต้กรอบทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ตามขั้นตอนดังนี้

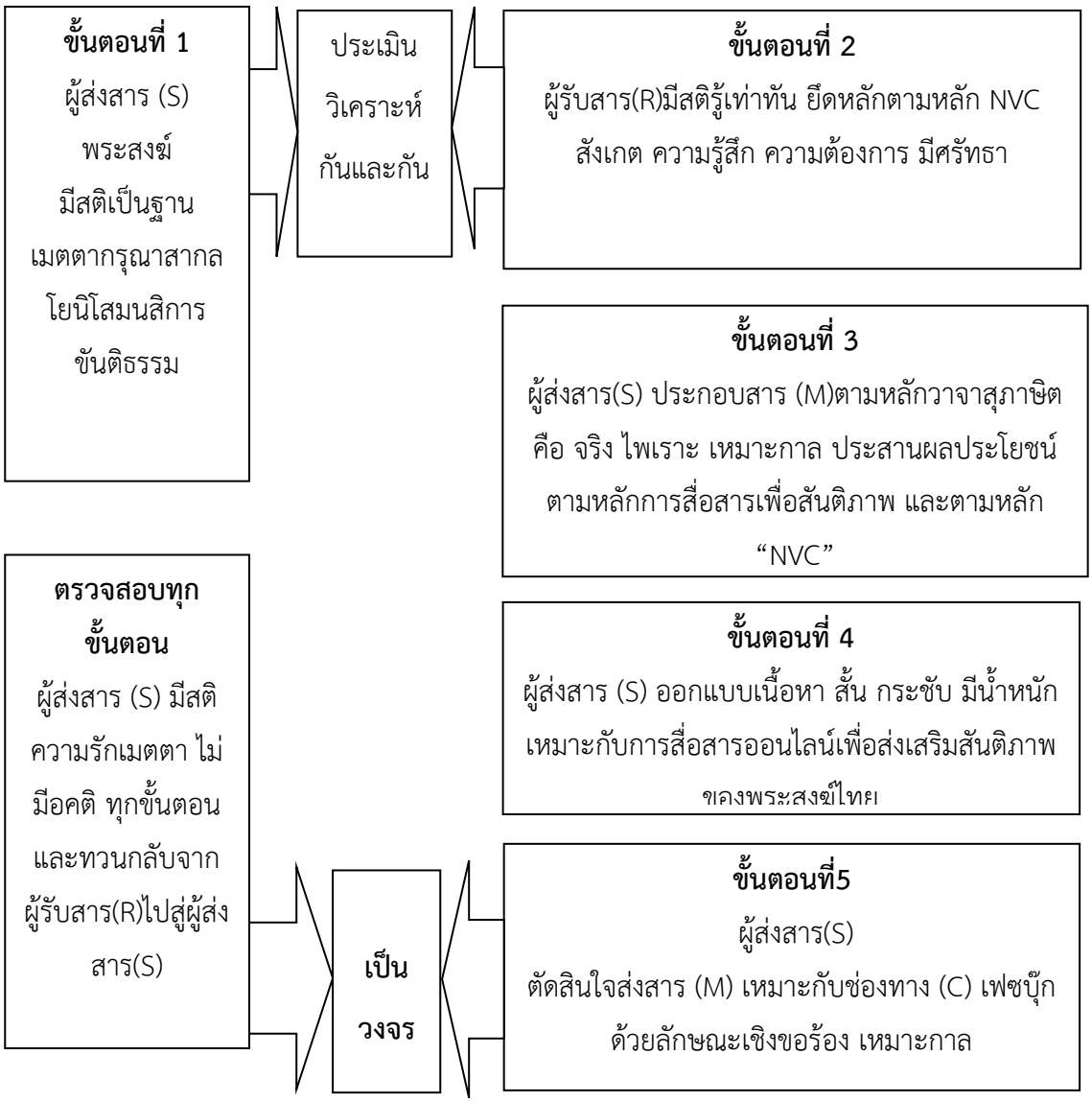

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ส่งสาร (S) คือพระสงฆ์ ต้องมีคุณสมบัติคือ สติ เมตตากรุณาต่อคนอื่น โยนิโสมนสิการ มีขันติเคารพความเห็นต่าง

ขั้นตอนที่ 2ผู้ส่งสาร (S) ประเมินวิเคราะห์ผู้รับสาร (R) ว่ามีความต้องการอะไร ขาดอะไร ต้องการเติมเต็มสิ่งใด

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ส่งสาร(S) ประกอบสาร (M) ดูเนื้อสารให้มีองค์ประกอบตามหลักวาจาสุภาษิตคือ จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานผลประโยชน์หรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ส่งสาร (S) ออกแบบเนื้อหา เรียบเรียงให้สั้น กระชับ มีน้ำหนักเหมาะกับการเป็นสื่อสารสันติภาพ

ขั้นตอนที่5 ผู้ส่งสาร (S) ตัดสินใจส่งสาร (M) โดยดูว่าควรจะผ่านช่องทางใด (C) สารเช่นนี้ควรผ่านเฟซบุ๊ก สารแบบนี้ควรผ่านยูทูป หรืออื่นๆ

ทั้งนี้ต้องตรวจสอบกับตัวเองตลอดเวลาว่าขั้นต่างๆนั้นมีสติอยู่หรือไม่ มีอคติหรือไม่ มีความรักเมตตาหรือไม่ จะเป็นวงจรอยู่เช่นนี้ และมีการทวนกลับจากผู้รับสารไปสู่ผู้ส่งสารเป็นการสื่อสารสองทาง โดยพบองค์ความรู้ใหม่ คือ 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล)

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กโดยพุทธสันติวิธี
กระบวนการ 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล) มีรายละเอียดดังนี้

(1) สงฆ์ คือ พระสงฆ์ในประเทศไทย

(2) สติ คือ มีสติมั่นคงครบกระบวนการ อันประกอบด้วยเมตตา กรุณา โยนิโสมนสิการวิเคราะห์ ทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร

(3) สาร คือ ประกอบสารรเปรียบดังมธุรสล้นด้วยปิยวาจา

(4) ส่ง คือ ส่งเนื้อหาแห่งสารอย่างรอบครอบ รับผิดชอบ

(5) สื่อ เครือข่ายเฟซบุ๊กในเวลาที่เหมาะสม

(6) สุข คือ เกิดสันติสุขทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร

(7) สากล คือ คุณสมบัติของความสุข เมตตา และปัญญา

หากพระสงฆ์ในสังคมไทยใช้กระบวนการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กตาม 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล)โมเดล ย่อมสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นกับสังคมในระดับสากลได้อย่างแน่นอน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่าน เฟซบุ๊กโดยพุทธสันติวิธี” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัย มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการสื่อสารออนไลน์ของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันผ่านเฟซบุ๊กยังขัดต่อหลักวาจาสุภาษิต ทั้ง (1) มุสาวาท เจือด้วยเฟกนิวส์คือสื่อสารไม่ตรงกับข้อเท็จจริง (2) ปิสุณาวาจา ใช้คำที่ไร้ค่าโพสต์เสียดสีปลุกระดมสร้างความเกลียดชัง (hate- speech) (3) ผรุสวาจา เชือด

เฉือนด้วยคำหยาบ (4) สัมผัปปลาปะ เพ้อเจ้อไร้ประโยชน์ การโพสต์เลียนแบบฆราวาสวิสัยไม่เหมาะสมกับสมณสารูป ซึ่งสอดคล้องกับ “ทัศนีย์ เจนวิถีสุข” (Jenwithisuk, 2011) ที่กล่าวว่า “การสื่อสารที่มีผลมากในการส่งผลกระทบกระเทือนถึงสังคมหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง” เนื่องจาก (1) ทัศนคติขาดสติเป็นฐานไร้เมตตาขาดปัญญาโยนิโสมนสิการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้รับสาร (2) รู้หลักการวิธีการสื่อสารน้อยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทั่วไปทั้ง SMCR และ 5W1H ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ตามลักษณะ “4N” ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติหรือ “NVC” และหลักวาจาสุภาษิต (3) ขาดทักษะประกอบสารตามทฤษฎีการสื่อสารดังกล่าว และ (4) เครือข่ายหรือทีมมีน้อยเฟซบุ๊กของพระสงที่มีเพื่อนหรือกลุ่มเฟซบุ๊กเพจก็มีสมาชิกน้อย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทคือวาจาสุภาษิต พบว่า หลักธรรมเมตตา กรุณาตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติของ มาร์แชล โรเซ็นเบิร์ก ที่ได้ศึกษาศาสนาหลัก ๆ ของโลก 7 ศาสนา พบว่าทุกศาสนาสอนว่ามนุษย์มีความกรุณาเป็นพื้นฐาน และขันติธรรม โดยมีสติเป็นฐานที่เป็นอุดมการณ์และหลักของผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ไทย สอดคล้องกับ “สำราญ สมพงษ์” (Sompong, 2015) ที่กล่าวว่า “หลักการใช้ วาจาสุภาษิต มีองค์ประกอบ 5 ประการคือ เหมาะกาล จริง ไพเราะ ประสานประโยชน์ และประกอบด้วยเมตตา เป็นองค์ธรรมพื้นฐานช่วยให้มนุษย์อยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข” และ “พระปราโมทย์ วาทโกวิโท (พันธพัฒน์)” (PhraPramote Vadakovido (Pantapat), 2015) ที่กล่าวว่า “ฝึกสติ รู้เท่าทันปัญหา สามารถแก้ปัญหาอยู่กับปัจจุบัน” และใช้หลักโยนิโสมนสิการวิเคราะห์ผู้รับสารมีความต้องการอะไรแล้วประกอบสารมีเนื้อหาที่จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานประโยชน์ หลังจากนั้นส่งสารในช่องทางคือเฟซบุ๊กในเวลาที่เหมาะสม และทุกขั้นตอนกระบวนการการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพาะสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กนั้นต้องมีการตรวจสอบกันเองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ต้องประกอบด้วยสติ เมตตา ไร้อคติแบบเป็นวงจร จึงทำให้กระบวนการการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพาะสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กเกิดสันติสุขสากล สอดคล้องกับ Ratanangam (2013) ที่กล่าวว่า “การรู้จักคิดเป็นคิดถูกคิดมีเหตุผลตามหลักโยนิโสมนสิการ และรู้จักวิธีวิเคราะห์และตรวจสื่อตามหลักกาลามสูตร สามารถนำหลักการไปประยุกต์ใช้พัฒนาชีวิตได้ดี”

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า “กระบวนการการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี” ภายใต้กรอบทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ผู้ส่งสาร (S) คือพระสงฆ์ ต้องมีคุณสมบัติคือ สติ เมตตา กรุณาต่อคนอื่น โยนิโสมนสิการ มีขันติเคารพความเห็นต่าง ขั้นตอนที่ 2ผู้ส่งสาร (S) ประเมินวิเคราะห์ผู้รับสาร (R) ว่ามีความต้องการอะไร ขาดอะไร ต้องการเติมเต็มสิ่งใด ขั้นตอนที่ 3 ผู้ส่งสาร (S) ประกอบสาร (M) ดูเนื้อสารให้มีองค์ประกอบตามหลักวาจาสุภาษิตคือ จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานผลประโยชน์หรือไม่ ขั้นตอนที่ 4 ผู้ส่งสาร (S) ออกแบบเนื้อหาเรียบเรียงให้สั้น กระชับ มีน้ำหนักเหมาะกับการเป็นสื่อสารสันติภาพ ขั้นตอนที่ 5 ผู้ส่งสาร (S) ตัดสินใจส่งสาร (M) โดยดูว่าควรจะผ่านช่องทางใด (C) สารเช่นนี้ควรผ่านเฟซบุ๊ก สารแบบนี้ควรผ่านยูทูป หรืออื่นๆ สอดคล้องกับ Leelayouth (2018) ที่กล่าวว่า “การปรับกระบวนทัศน์ผ่านกระบวนการการสื่อสารทางการเมืองอย่าง

ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อหาทางออกในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความรู้ ตื่นและเบิกบานเพื่อเสริมสร้างปัญญา ปรับความเข้าใจด้วยการพิจารณาใครครวญในการแก้ไขปัญหา”และสอดคล้องกับ Uthayaratana (2018) ที่กล่าวว่า “หลักพุทธสันติวิธีที่นำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการรายงานข่าวนั้นมีหลักการ วิธีการ และกระบวนการที่สำคัญคือ WP-3F with M คือการมีสติ (Mindfulness) เป็นฐานประกอบด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริง (Fact) ทันเหตุการณ์ (Fast) และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา (Faith)ในตัวสื่อเอง ซึ่งจะนำพาสังคมให้ก่อเกิดปัญญา(Wisdom) ด้วยคุณลักษณะ MIM ของนักข่าวยุคหลอมรวมสื่อ ได้แก่ Mindset ,Inner Peace และ Multil-Skill เพื่อการพัฒนาสันติสุขอย่างยั่งยืน” แต่ทั้งนี้ต้องตรวจสอบกับตัวเองตลอดเวลาว่าขั้นต่างๆนั้นมีสติอยู่หรือไม่ มีอคติหรือไม่ มีความรักเมตตาหรือไม่ จะเป็นวงจรอยู่เช่นนี้และมีการทวนกลับจากผู้รับสารไปสู่ผู้ส่งสารเป็นการสื่อสารสองทาง ตามหลัก 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล)

สรุป

ยามวิกฤติอย่างการระบาดของไวรัสโควิด-19 การสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ในสังคมไทยมีความสำคัญยิ่ง ที่คอยทำหน้าที่เตือนสติ แต่จากการศึกษาวิจัยพบว่าวพระสงฆ์ในสังคมไทยมีการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กยังเจือด้วยวิจีทุจริต เพราะเกิดจากขาดทัศนคติ องค์ความรู้ ทักษะ และมีเครือข่ายน้อยในการสื่อสาร ดังนั้น หากพระสงฆ์มีทัศนคติที่ดีโดยมีสติเป็นฐานะ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสงเสริมสันติภาพต่างๆ โดยมีพระสงฆ์ 4 รูปเป็นต้นแบบ พร้อมนำหลักพุทธสันติวิธีคือ “วาจาสุภาษิต” มาบูรณาการ มีทักษะและเครือข่ายที่ดี ตาม "กระบวนการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กโดยพุทธสันติวิธี" คือ "กระบวนการ 7ส.(สงฆ์ส่งสารสื่อสติสุขสากล)" ย่อมจะทำให้มีสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยและสังคมโลกระดับสากลได้อย่างทันกาล ซึ่งสมดังคติธรรมของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่ประทานเมื่อตอนที่เกิดการระบาดของไวรัสโควิด-19 ใหม่ๆ ที่ให้สั่งสมสติและปัญญา ซึ่งสตินั้นเป็นกระบานการแรกของการสื่อสารออนไลน์นตามงานวิจัยนี้ หลังจากนั้นใช้ปัญญาวิเคราะห์ผู้รับสารมีความรู้สึก ความต้องการอย่างไร ประกอบสารให้มีข้อเท็จจริงครบถ้วนตรงตามความการข้องผู้รับสารและสื่อ และเมื่อจะส่งสารออกไปก็ต้องให้เหมาะสมกับกาลเวลา และที่สำคัญยิ่งคือจะต้องมีสติตรวจสอบความถูกต้องทุกกระบวนการ สมควรที่ทุกภาคส่วนจะนำไปประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

พระสงฆ์ คณะสงฆ์ สื่อมวลชน ประชาชน และอื่นๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการสื่อสารออนไลน์ควรร่วมกันนำไปดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 การนำกระบวนการทั้งหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการของพุทธสันติวิธีคือวาจาสุภาษิตบูรณาการกับแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารพื้นฐานคือ SMCR ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสันติภาพ และทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสันติ ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ความขัดแย้งและรุนแรงในสังคมปัจจุบัน จะช่วยลดข้อขัดแย้งไม่ให้ขยายความรุนแรงออกไปได้

1.2 หลักพุทธสันติวิธีที่มีสติเป็นฐาน หากสังคมพหุวัฒนธรรมไม่ว่าใครจะนับถือศาสนาใดในสังคมใดนำไปประยุกต์ใช้จะสามารถทำให้เกิดสันติสุขได้ทุกระดับ คณะสงฆ์ควรพัฒนาบริหารจัดการสื่อมวลชนของสงฆ์เป็นเอกภาพ รวมถึงสร้างเครือข่ายสื่อสันติภาพ

1.3 การนำกระบวนการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ผ่านเฟซบุ๊กโดยพุทธสันติวิธีจากงานวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้พระสงฆ์ทราบกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอนแล้วนำไปปฏิบัติการแก้ปัญหาสังคมได้ทุกมิติโดยเฉพาะภาวะที่เกิดวิกฤติอย่างเช่นการระบาดของไวรัสโควิด-19

2.ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 รูปแบบการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี

2.2 รูปแบบการฝึกอบรมการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี

2.3 ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการสื่อสารออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์โดยพุทธสันติวิธี

References

ETDA, (2017). *ETDA Reveals Survey of Internet Use Behavior and E-Commerce Value Show the readiness of Thailand to become an ASEAN e-commerce owne.* Retrieved January 9, 2017, from https://www.etda.or.th/content/thailand-internet-user-profile-2017-and-value-of-e-commerce-survey-in-thailand-2017l-press-conference.html>.

Panatchaya, L. (2018). *Political Communication for Peace: Buddhist Integration*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Phra Akkarapisuth Loonlavan. (2017) .*The process of communicating Buddhism through social media of the monks in Thai society.* Retrieved October 7, 2017, from https://info.rdi.ku.ac.th/ThailandResearch/?itemID=819903>.

Phra Brahmapundit (PrayoonDhammacitto). (2017). *ms.suggestsDhammajidit to produce the mass media of the Sangha.* Retrieved October 7, 2017, from http://www.banmuang.co.th/news/education/89815>.

Phra Brahmapundit (PrayoonDhammacitto). (2017). *Opened the "Brahma Bundit Life Wheel" asking for words at the United Nations.* Retrieved October 7, 2017, from http://www.banmuang.co.th/news/education/91049>.

Phra Pramote Vadakovido (Pantapat). (2015). *The Model of "Dhamma OD" for Strengthening Peaceful Organizations.* (Master's Thesis). Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University. Ayutthaya.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas.* Bangkok: MCU Press.

Tatsanee, J. (2011). *The Buddhist Communication and the Social Change.* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Thaenphan, S. (2017). *Facebook usage behavior of Thai monks.* Retrieved October 7, 2017, from https://www.tci- thaijo.org/index.php/journal-la/article/view /93422>.

Sainumpung, R. (2012). *Buddhist way of television media literacy in Thai society.* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Samran, S. (2015). *A Critical Analysis of Communication Pattern for Peace in the Online Media by Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Komchadluek.Net*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Veerachoti, S. (2009). *Media literacy and media exposure of Ramkhamhaeng University professors during the political crisis* (Research report). Ramkhamhaeng University.

Sriladda, U. (2018). *Media Crisis in Thai Society: A Study and Development of Peace Journalism Model by Buddhist Peaceful Means*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*

The Development of Leaning Activity Package to Improve Reading and Writing Skills of Elementary School Grade 1-4 at Wat Pa Thampootei School Thong Pha Phum District Kanchanaburi

ปรเมศร์ กลิ่นหอม

Poramet Klinhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: avihingsar@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2) เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 3) เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และ4) เพื่อประเมินชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย รูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายจำนวน 136 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ โรงเรียนในโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง ปีงบประมาณ 2561 โรงเรียนมีลักษณะพหุวัฒนธรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดกาญจนบุรี และผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครูต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด คือ 1)แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2)แบบบันทึกการสัมภาษณ์ 3)ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 4)แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความสุขของนักเรียนในชั้นเรียน 5)แบบประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมก่อนนำไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรม และค่า t-test

* Received January 5, 2021; Revised February 10, 2021; Accepted February 15, 2021

ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย ต้องการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนมีลักษณะพหุวัฒนธรรม 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิชาดนตรี ศิลปะ ภาษาไทย สังคมศึกษา และพลศึกษา เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน 3) ผลทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทั้ง 4 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 4) การประเมินผลพบว่าความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ประเมินจากทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน หลังเข้าร่วมการวิจัยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนทุกระดับชั้นมีพฤติกรรมแสดงถึงความสุขในการเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมที่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.93)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม; การเรียนการสอนแบบบูรณาการ; ทักษะการอ่านออกเขียนได้; นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the problems and needs of an integrated learning activity package; 2) to create an integrated learning activity; 3) to experiment an integrated learning activity; and 4) to assess an integrated learning activity to promote reaching and writing skills of the 1st – 4th secondary school students at Wat Pa Thampootei school. The study applied a Research and Development (R&D) process. The target group consisted of 136 persons by means of purposive sampling with the selection criteria which was the schools under the Education Quality Development Program and Local Development Project with higher education institutions as mentors for the network of higher education in lower central region per fiscal year 2018. The said schools had a multicultural characteristic with students who had learning achievement on reading and pronunciation overall lower than the criteria. There were 5 types of research instrument: 1) a record form for focus group discussion; 2) a record form for interview; 3) an integrated learning activity package; 4) a record form for observing the happiness behavior of students in the class; and 5) an assessment form of reading and writing ability of the 1st – 4th elementary school students. All of the instruments passed the quality testing by experts and the activity package was tested for efficiency before being applied. The acquired data were analyzed by mean, standard deviation (S.D.), percentage, the efficiency of activity package, and t-test.

The results of the research are found as follows: 1) Wat Pa Thampootei School, with a multicultural characteristic, wants to enhance the quality of students; 2) The arrangement of an integrated learning activity i.e., music, arts, Thai language, social studies, and physical education is appropriate to the school context; 3) The results after the use of an integrated

learning activity in all 4 packages are found to have efficiency above 80/80 set criterion; and 4) The results of the assessment found that the reading and writing ability of the 1st – 4th elementary school students after attending the research are higher than before attending with a statistical significance at 0.05 level. After attending the activity, students at all levels are found to have the happiness behavior at a high level ($\bar{x}$ = 3.93)

Keywords: Activity Package; Integrated Learning; Reading Skills; Writing Skills; 1st-4th Elementary School Students

บทนำ

การจัดการศึกษาที่เป็นแบบบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพในทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้อย่างกลมกลืน การจัดการศึกษาแบบบูรณาการนั้นมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมทางการศึกษาทุกระดับโดยสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เสนอแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น (Ministry of Education Thailand, 2009) จากแนวทางดังกล่าวจึงมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษา (Chalermsri, 2012) ในขณะเดียวกันสถานการณ์ของการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นปรากฏว่าพบอุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมที่ต้องการการพัฒนา (Choorak, 2019) ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Aphattananon, 2018)

โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนพหุวัฒนธรรม กล่าวคือผู้เรียนมาจากวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ได้แก่ ชาติพันธุ์ม้ง เมียนมาร์ กะเหรี่ยง มอญและไทย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้มาจากครูผู้สอนที่มาจากวัฒนธรรมกลางหรือวัฒนธรรมที่ต่างจากชาติพันธุ์กับผู้เรียนจึงเกิดอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน (Aphattananon, 2018) จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่การบริการของโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตยดังกล่าวส่งผลให้การสะท้อนภาพความต้องการพัฒนานักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียนมีความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูงขึ้น เนื่องจากข้อมูลในการประเมินผลทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตยปีการศึกษา 2558 ถึงปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมาพบว่าภาพรวมของนักเรียนที่มีทักษะการอ่านและทักษะการเขียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ตามมาตรฐานนั้นมีเพียงเฉลี่ยร้อยละ 40 ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น (Wat Pa Tham Poo Tei School, 2018)

คณะครูประจำชั้นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จึงต้องการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดของด้านคุณภาพผู้เรียนสาระภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education Thailand, 2008) รวมทั้งแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนแบบผสมผสานที่แทรกสื่อการเรียนการสอน กิจกรรม เกม และศาสตร์ต่างๆผ่านชุดกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน บริบทครูผู้สอน บริบทโรงเรียน บริบทชุมชนและพหุวัฒนธรรมของพื้นที่แวดล้อมโรงเรียน ตามแนวทางที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
2. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
3. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
4. เพื่อประเมินชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการผสานวิธี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก เอกสาร หนังสือ และงานวิชาการ เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงชุดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และการอ่านออกเขียนได้ ดังนี้

(1) ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ สื่อประกอบการเรียนการสอนหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในชุดกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรม โดยครูเป็นผู้เอื้ออำนวย

(2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2009) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดเน้นสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (1999) เสนอแนวทางการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน ไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่ บูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) บูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) บูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) และบูรณาการแบบ

โครงการ (Disciplinary Instruction) โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

(3) การอ่านออกเขียนได้ ตามแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความสามารถในการอ่าน การฟัง ดู การพูด เพื่อรู้เข้าใจ วิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญ ประเมินสิ่งที่อ่าน ฟัง ดู จากสื่อประเภทต่าง ๆ และสื่อสารด้วยการพูด การเขียนได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม และการศึกษาตลอดชีวิต (Office of the Basic Education Commission, 2015) ทั้งนี้มีรายละเอียดตัวชี้วัดแตกต่างไปในแต่ละระดับชั้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการในพื้นที่กรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกสถาบันการศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การเลือก ได้แก่ เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาครูกับนักเรียนในโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง ปีงบประมาณ 2561 เป็นโรงเรียนที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมมีนักเรียนหลากหลายชาติพันธุ์ในโรงเรียน และมีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดกาญจนบุรี และผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครูต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ผลการคัดเลือกตามเกณฑ์จึงได้โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย ตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูกลุ่มตัวอย่าง รวม 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ครู เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์รายบุคคลแล้วนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยร่วมกับครูกลุ่มตัวอย่างประเมินทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ก่อนพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ของเครื่องมือแต่ละชุดนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ทำการประเมินความเที่ยงตรงในลักษณะ IOC (Index of Item of Objective Congruence แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญมาสรุปสังเคราะห์ และปรับแก้ไขตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งมีค่าการประเมินความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

(3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้คณะกรรมการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่างและนำเสนอในภาพรวมกับโรงเรียน หน่วยงานด้านการศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างเพื่อสรุปผลการศึกษา

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย สรุปองค์ความรู้และข้อเสนอแนะ ให้กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) คือ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย โดยเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้า คือ ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ กลุ่มวิชาชีพครู ที่มีประสบการณ์พัฒนาครูอย่างน้อย 3 ปี ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหารโรงเรียนตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย ปีการศึกษา 2561 ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัย ครูโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตยเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย ในปีการศึกษา 2561 ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมกลุ่มย่อยรวมทั้งหมด 8 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้จากผลการดำเนินการ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ (Interviews) สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการและแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้วิจัย ครูโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตยที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อพัฒนาแนวคิดและวิธีการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกัน

ดังนั้น การวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือ

2) กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยยึดกรอบของการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ ตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ

3) นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข

4) นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง

5) ดำเนินการปรับประเด็นของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ภายหลังจากการนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) การลงพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูล

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการคัดเลือก และเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย เก็บข้อมูลวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูกลุ่มเป้าหมาย

(3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ (Interviews) สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูกลุ่มตัวอย่างและผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

(4) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและการใช้องค์ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการและเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ กระบวนการสร้างและทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย แบบสอบถามแบบสังเกตพฤติกรรมความสุขของนักเรียน และคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้จากแบบประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการดำเนินการที่เกิดขึ้นกับครูกลุ่มตัวอย่าง และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ให้เห็นกระบวนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตยเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสและเปิดทำการเรียนการสอนในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการในการพัฒนาด้านทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียน บริบทของครอบครัวของนักเรียนผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน นักเรียนมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ โรงเรียนต้องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ 1-4 และต้องการเสริมสร้างความสุขในการเรียนเพื่อสอดคล้องกับนโยบายของพื้นที่การศึกษากับลักษณะพหุวัฒนธรรมในชุมชนแวดล้อมโรงเรียน

2. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการโดยคณะครูประจำชั้นแต่ละระดับชั้น ค้นหาจุดเด่น จุดด้อยของตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ค้นหาและสำรวจความถนัด ความสามารถพิเศษ ความชอบ ความสนใจ และสื่ออุปกรณ์ที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาสะท้อนภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคน ครูเลือกจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยแทรกชุดกิจกรรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการพัฒนาสื่อการสอน ครูสร้างและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละระดับชั้น ได้จำนวน 4 ชุด ดำเนินการหาความสอดคล้องและความเหมาะสมของชุดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน นำมาสังเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะแล้วนำมาหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยใช้เกณฑ์ 80/80 ตามสูตรการหาค่าประสิทธิภาพ พบว่า ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 4 แต่ละชุด มีประสิทธิภาพจากการใช้จริงในการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนด 80/80

3. การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีพบว่า ผลที่เกิดกับครู คือ ครูทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในการแทรกชุดกิจกรรมกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูแต่ละระดับชั้นบูรณาการผสมผสานวิชาดนตรี ศิลปะ ภาษาไทย สังคมศึกษา และวิชาพลศึกษา

ร่วมกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละระดับชั้น โดยคำนึงถึงช่วงวัยผู้เรียนและบริบทผู้เรียนแต่ละระดับชั้นทั้งนี้ครูเตรียมสื่อการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นสื่อการเรียนการสอนจากวีดีทัศน์และสื่อทำมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการในแต่ละกิจกรรมนอกจากนี้ยังเพิ่มเติมความสนุกสนานจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยผสมผสานกับเกมและกิจกรรม ผลที่เกิดกับนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านและคะแนนเฉลี่ยทักษะการเขียนของนักเรียนหลังการเรียนการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. การประเมินชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีประสิทธิภาพนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 หลังการเข้าร่วมการเรียนการสอนเรียนของทุกระดับชั้นสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อประเมินความสุขของนักเรียนจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความสุขของนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีพฤติกรรมความสุขอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีพฤติกรรมความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.12)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน และนักเรียนในบริบทพื้นที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ครูผู้สอนจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยมีลักษณะการเล่นเกมและร่วมกิจกรรมของนักเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเขียนได้ตามวัตถุประสงค์ การเสริมแรงทางบวกของผู้อำนวยการโรงเรียนต่อครูผู้สอนและการเอาใจใส่ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูส่งผลลัพธ์ต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน สรุปเป็น M-L-L-S โมเดล ดังแผนภาพ

M-Multicultural Communities: ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชน นักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ทักษะทางภาษาไทยแตกต่างกันไปรวมทั้งการคิดและรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างไปตามวัฒนธรรมของครอบครัวและชาติพันธุ์

L-Learning Activity Package: การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการผสมผสานเกมและกิจกรรมแต่ละรายวิชาตามระดับชั้นร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สร้างขึ้นโดยครูผู้สอนที่เข้าใจชาติพันธุ์ของนักเรียนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชน

L-Language Skills: ทักษะทางภาษา การอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนเกิดจากการฝึกฝนและความสุขความพึงพอใจที่ต้องการฝึกฝนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการและชุดกิจกรรมแบบบูรณาการ

S-Students: นักเรียนมีความสุขในกิจกรรมการเรียนการสอนจากการที่ครูผู้สอนเอาใจใส่การจัดการเรียนการสอนที่เข้าใจบริบทนักเรียนผ่านการเสริมแรงทางบวกจากผู้อำนวยการโรงเรียน

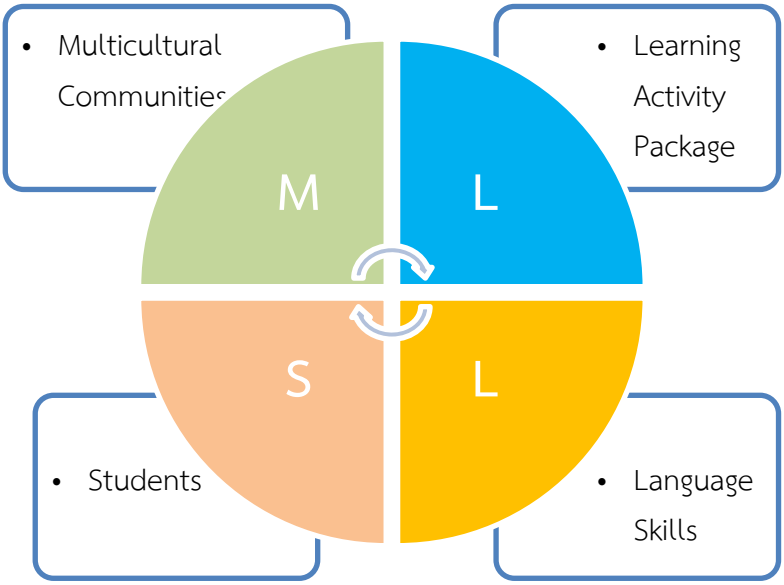

แผนภาพที่ 1 M-L-L-S โมเดล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย เป็นโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษมีความต้องการในการพัฒนาด้านทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามความต้องการของชุมชนซึ่งอยู่ในเขตอุธยานแห่งชาติพื้นที่ล้อมรอบด้วยภูเขาและป่าสงวนอีกทั้งมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในชุมชนรอบโรงเรียน สอดคล้องกับ Sittivised et al. (2017) นักเรียนมีความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเขียนและการอ่านไม่ออก Churak (2019) สาเหตุปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มาจากจากความแตกต่างของเด็ก และปัญหาครอบครัว จึงทำให้โรงเรียนและครูต้องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Ministry of Education Thailand, 1999)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้อาจป็นเพราะ นักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับแหล่งเรียนรู้และ

ชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นจึงเป็นทางเลือกที่เสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับ ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้โดยการสร้างชุดกิจกรรม (Choorak, 2019) พัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Phosri, 2004; Chalermsri, 2012)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ครูทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่บูรณาการรายวิชาดนตรี ศิลปะ ภาษาไทย สังคมศึกษา และพลศึกษา ร่วมกับการเสริมแรงและฝึกทักษะการอ่านเขียน ทั้ง 4 ชุด มีประสิทธิภาพจากการใช้จริงในการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนด 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความสนใจและกระตือรือล้นในการเรียนผ่านการใช้กิจกรรมบูรณาการที่แปลกใหม่จากรูปแบบเดิม สอดคล้องกับ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆผ่านการใช้ชุดกิจกรรมพบว่าผลการทดลองใช้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนด 80/80 (Lansa, 2014; Prempree, 2013; Panngern, 2016; Chalermsri, 2012)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการครบ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนหลังการเรียนการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อประเมินความสุขของนักเรียน พบว่าในภาพรวมพฤติกรรมความสุขของนักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูใช้ชุดกิจกรรมร่วมกับกระบวนการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการรายวิชา และมีความยืดหยุ่นในการดำเนินกิจกรรมจึงทำให้นักเรียนสนใจ มุ่งมั่น ตั้งใจเรียน มีความสุขในการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาที่ใช้ชุดกิจกรรมในการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น (Sitthivised, 2017) การให้แรงเสริมโดยการชมเชยและให้ระยะเวลาในการฝึกทักษะการอ่านส่งผลให้ทักษะการอ่านของนักเรียนสูงขึ้น (Chatngern, 2003) การใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานสูงขึ้น (Srikuta, 2010) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึก (Puengpong, 2010) ผลการประเมินการใช้สื่อพบว่าครูและนักเรียนมีความพอใจในรูปแบบและเนื้อหาของสื่ออยู่ในระดับมาก (Sitthivised, 2017) ปัจจัยสนับสนุนผลมาจากการสอนในชั้นเรียนเต็มเวลาและลดภาระด้านการเดินทางประชุมหรืออบรมของครูผู้สอนให้น้อยลง นอกจากนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีเทคนิคเสริมแรงทางบวกและให้รางวัลครูผู้สอนที่เอาใจใส่การเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพนักเรียนในระยะยาว (Choorak, 2019) นักเรียนมีการพัฒนาทักษะในด้านการอ่านดีขึ้นกว่าเดิมด้วยวิธีการให้แรงเสริมโดยการชมเชยและให้ระยะเวลาในการฝึกทักษะการอ่านมากพอสมควร รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงครูได้ง่ายอย่างอบอุ่นทำให้นักเรียนลดความกลัวครูหันมาทุ่มเทกับการเรียนรู้มากขึ้น (Chatngern, 2003)

สรุป

โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมีนักเรียนมาจากวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียนมีความต้องการที่จะพัฒนา

คุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูงขึ้น โดยเข้าร่วมโครงการเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

2. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

3. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4. เพื่อประเมินชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดป่าถ้ำภูเตย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของโรงเรียนที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรม ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษานำผลการวิจัยไปส่งเสริมเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรม

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับการผลิตเกมและกิจกรรมภาคสนามสำหรับครูผู้สอนเพื่อบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เป็นโรงเรียนต้นแบบและเป็นศูนย์การเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนในพื้นที่ห่างไกล

References

Abhattananon, T. (2018). *Multicultural School, Thai Educational Management Policy in a Multicultural Society.* Bangkok: CU Press.

Chalermsri, A. (2012). *The Development of an Integrated Learning Activity Package Within Prathom Suksa 2 Science Science Strand, Srinakharinwirot University Prasarnmit School (Primary Department)*. Bangkok: Srinakarin Wirot University.

Chatngern, M. (2003). *Development of Reading Skills at the Level of Grade 2/2 Assumption Rayong School.* Rayong: Assumption College Rayong.

Choorak, P. (2019). Policy Proposals for Problem Solving for Illegible Students of Grade 1 Students. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(3), 1095-1108.

Kaweewong, K. (2012). *Participation In Social Surveillance To Prevent Student Escape.Teenagers In Educational Service Area 2, Pak Kred District Nonthaburi Province* (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.

Lansa, S. (2014). *The Development of the Learning Committee by Using the Search Process for Knowledge Enhancement in Analytical and Psychological Ability for Grade 4 Students.* Bangkok: Silpakorn University.

Ministry of Education Thailand. (1999). *National Education Act 1999.* Bangkok: Ministry of Education Thailand.

Ministry of Education Thailand. (2008). *Core Curriculum for Basic Education 2008.* Bangkok: Ministry of Education Thailand.

Ministry of Education Thailand. (2009). *Guidelines for Learning Management According to the Basic Education Curriculum 2008.* Bangkok: Ministry of Education Thailand.

Nieto, S. (2004). *Affirming Diversity: The Sociopolitical Context of Multicultural Education.* (4th ed.) New York: Allyn & Bacon.

Office of the Basic Education Commission. (2015). *Operation Manual Book Read Fluently Write Fluently and Able to Communicate.* Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.

Panngern, K. (2016). *The Development of a Learning Activity Package to Improve the Ability to Live in Sufficiency with Critical Thinking on The Chanthaboon Riverside Community. Social Studies, Religion and Culture Subject Group of Mathayom Suksa Two Students In Satree Maepithak School* (Master's Thesis). Graduate School. Rambhai Barni Rajabhat University. Chanthaburi.

Phosri, R. (2004). *Construction and Analysis of Teaching Quality.* Utaradit: Faculty of Education Utaradit Rajabhat University.

Prempree, P. (2013). *Developing a set of Learning Activities about the Freshwater Ecosystem for Mathayomsuksa 4 students in Prueep Witthayalai School Saraburi Province.* (Master's Thesis). Graduate School, Srinakarin Wirot University. Bangkok.

Puengpong, P. (2010). *The Development of Reading and Writing Achievement with Spelling Vowels of Prathom Suksa I Students by Using Multiple Intelligence Strategies. Mind Mapping and Skill Development Exercises*. (Master's Thesis). Graduate School, Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Sittivised, S, et al., (2017). Illiteracy of Students In Highland Area: The Causes, Problems, and Solutions. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Science),* 12(1), 100-110.

Srikuta, L. (2010). *Report on The Development of Basic Reading and Writing Skills in Thai by Using the Practice Skills for Learning Thai Language of Primary School Grade 2 Students In Academic Year 2010*. Khonkan: Chumchonbanhuakhua School.

Uchupap, P. (2018). *Education and Teacher Profession.* Bangkok: CU Press.

Wat Pa Tham Poo Tei School. (2018). *Basic statistics and Data of Wat Pa Tham Phu Toei School, Chalae Subdistrict, Thong Pha Phum District Kanchanaburi Province, Academic year 2018.* Kanchanaburi: Wat Pa Tham Poo Tei School.

กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์*

The Process of Youth Development for Creating Peaceful Media in Online Society

[1]บุณณดา สุปิยพันธุ์, ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระเทพปวรเมธี

[1]Boonnada Supiyaphun, Khantong Wattanapradithan and Phra Theppavaramethi

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]Corresponding Author. Email: aey090415@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวน การพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน การทำสนทนากลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน และการลงพื้นที่ปฏิบัติการพัฒนาเยาวชนต้นแบบกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 18 คน สรุปผลการศึกษาโดยวิธีอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ที่เรียกว่า MAP-P&R for Gen Peace ประกอบด้วย M-Mindset for peace คือ กระบวนการ “ตื่นรู้” โดยการให้ความรู้เชิงบวกในการสื่อสารในสังคมออนไลน์ที่สร้างความสุขสงบและไม่ขัดแย้ง การเป็นผู้รับสื่อในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และการเป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม A-Attitude to live together คือ กระบวนการ “ตื่นตัว” ในการเรียนรู้และมีทัศนคติในการยอมรับความแตกต่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีความหลากหลายในทุกมิติอย่างสันติสุข P-Practical Media for peace คือ กระบวนการ “ตื่นพลัง” โดยการให้ความรู้และสร้างทักษะการสร้างสื่อสันติสุข ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง รวมพลังคิด รวมพลังสร้าง ด้วยการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว P-Post คือ การฝึกฝนปฏิบัติในการใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและสันติ R-Reflection for peace คือ การมีกัลยาณมิตรที่ช่วยสะท้อนการใช้สื่อสร้างสรรค์ให้กับเยาวชน คอยกระตุ้นเตือนเมื่อพลั้งเผลอและชื่นชมเมื่อสื่อสารดี เพื่อให้เยาวชนทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขที่เป็นกัลยาณมิตรต่อสังคม เรียกว่า GEN PEACE

คำสำคัญ: การพัฒนาเยาวชน; สื่อสันติสุข; สังคมออนไลน์

---

* Received March 19, 2020; Revised February 1, 2021; Accepted February 15, 2021

Abstract

The research article applied an action research method with the objective to propose the process of youth development for creating peaceful media in online society. The study was conducted by means of in-depth interviews with 12 key informants, focus group discussion with 7 experts, and the area survey for implementing the role model youth development project with 18 secondary school students. The research conclusion was conducted by the inductive method.

The results of the research found that the process of youth development for creating peaceful media in online society which is called “MAP=P&R for Gen Peace” has the following components: “M – Mindset for Peace” refers to the awakening process by providing positive knowledge in online communication that will bring about happiness and peace, receiving the information in the online society with mindfulness, and creating peaceful media in the online society like a good friend for the society; “A – Attitude to Live Together” refers to the awakening process in learning and having the attitude that accepts the difference for coexisting peacefully in the online society that is diverse and composed of many dimensions; “P – Practical Media for Peace” refers to the process of awakening power by providing knowledge and creating skills for creating peaceful media in various forms whether image or animation; “P – Post” refers to the training in choosing words to post on online society mindfully and peacefully; “R – Reflection for Peace” refers to having a good friend to reflect the creative use of social media with youth, to remind when making mistakes, and to praise when communicating well in order for youth to create a peaceful media that is good for the society called “Gen Peace”

Keywords: Youth Development; Peaceful Media; Online Society

บทนำ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งหันมาให้ความสนใจใช้สื่อประเภทนี้ ทั้งในแง่ของผู้รับสารและผู้ส่งสาร แต่ในโลกของสื่อชนิดนี้ก็มีทั้งข้อมูลข่าวสารที่ดีและไม่ดี เปรียบเสมือนดาบสองคม ซึ่งบางครั้งถูกนำเสนอออกไปโดยไม่ผ่านการคัดกรอง ก็อาจสร้างผลร้าย แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งของสื่อสังคมในปัจจุบัน เยาวชนก็สามารถเป็นผู้ส่งสาร ผู้สร้างสื่อ หรือนักข่าวได้เอง ซึ่งหากไม่มีความรู้หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์แล้ว อาจสร้างผลเสียหายและสร้างความรุนแรงทั้งต่อสังคมและต่อตัวของเยาวชนเอง ดังปรากฏในข่าวกรณี ไลฟ์สดฆ่าตัวตาย การทะเลาะวิวาทผ่านการโพสต์ตอบโต้กันไปมาจนนำไปสู่ความรุนแรง การล่วงละเมิดทางเพศผ่านเฟสบุ๊ก

การบูลลี่ที่ใช้ถ้อยคำรังแกกลั่นแกล้งผู้อื่นผ่านการโพสต์เนื้อหาและการพิมพ์คอมเมนต์แง่ลบในสังคมออนไลน์ การใส่ร้ายป้ายสีให้ข้อมูลอันเป็นเท็จและแชร์ข้อความทำร้ายบุคคลที่สามอย่างไร้จิตสำนึก ทำให้ส่งผลต่อการถูกดำเนินคดีตาม พรบ.คอมพิวเตอร์ เป็นการเสียเวลา เสียประวัติ เสียอนาคต เป็นต้น แต่หากสังคมหันมาให้ความสนใจปลูกฝังการใช้สื่อและสร้างสื่อสังคมให้กับเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นอนาคตของชาติ จะสามารถลดปัญหาความรุนแรงและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ในยุคที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างรวดเร็ว และสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สังคมยุคปัจจุบันเรียกว่า “ยุคดิจิทัล” ที่เทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมีโปรแกรมและแอพพลิเคชั่นยอดนิยม อาทิ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ไลน์ ติ๊กต๊อก ยูทูป อีเมล และเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วหลายช่องทางเพียงมีมือถือสมาร์ทโฟนเท่านั้น เรียกได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ทรงอิทธิพลมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มจากการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นทั้ง “คนเก่ง” และ “คนดี” มีทัศนคติเชิงบวกเพื่อสร้างอนาคตที่เจริญงอกงามให้สังคมไทย ซึ่งต้องมุ่งพัฒนาเยาวชน ทั้งการให้ความรู้ ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวก และส่งเสริมทักษะกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทันสมัย เป็นธรรม และสันติทั้งในด้านสติปัญญาและจิตใจ อีกทั้งมุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักจิตอาสา นักคิด นักสร้างสรรค์ และนักผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การพัฒนาเยาวชนนั้นต้องคำนึงถึงทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต พร้อมกับน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นฐาน กล่าวได้ว่า ยุคปัจจุบันนี้ทุกคนสามารถสร้างสื่อได้ด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตกับสถานการณ์แวดล้อมวิถีเทคโนโลยีสื่อออนไลน์ตั้งแต่ลืมตาตื่นจนกระทั่งหลับตานอนพร้อมโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นกระแสสื่อออนไลน์จึงเป็นประเด็นด้านสังคมที่ทรงอิทธิพลกับเยาวชนไทย หากเยาวชนใช้สื่อสร้างสรรค์ก็จะนำพาตนให้พัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกันทางตรงข้ามหากนำมาใช้ผิดทางก็อาจทำร้ายผู้อื่นและทำร้ายตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม สื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยตั้งคำถามว่าสื่อสันติสุขควรเป็นอย่างไรและการนำพาเยาวชนร่วมสร้างสื่อสันติสุขควรใช้กระบวนการหรือรูปแบบใดในการพัฒนา

จากการทบทวนเอกสารพบว่า สื่อสันติสุข ต้องมีหลักใหญ่ใจความสำคัญของการสื่อสารที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม ผู้ส่งสารต้องมีองค์ประกอบ 4 ด้านตามหลักพระพุทธศาสนา คือ 1) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา โดยผู้สื่อสารต้องนำเสนอด้วยเมตตาจิต 2) สัมมาทิฐิ คือ มีเข้าใจที่ถูกต้องไม่มีอคติปรุงแต่ง 3) สัมมาสังกัปปะ คือดำริชอบคิดชอบ 4) โยนิโสมนสิการ คือ มีความคิดพิจารณาอย่างละเอียดมี

ระเบียบ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้สังคมเกิดสันติสุข เพราะการที่บุคคลต้องอยู่ร่วมกันบนความเห็นต่างทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม หรืออื่นๆ นั้นสามารถหลอมรวมกันสร้างแนวคิดใหม่ที่ใช้ชีวิตบนความแตกต่างร่วมกันได้อย่างไม่แตกแยก ดั่งคำพูดที่ว่า "สันติสุขเกิดได้ภายใต้ความแตกต่าง ดังนั้นสื่อสร้างสรรค์จะช่วยปลุกกระแสสังคมสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ถ้าทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพร้อมเปิดใจรับฟังความเห็นต่าง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความสันติสุขให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังเมล็ดพันธุ์ทางความคิดและสร้างทัศนคติที่ดีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน

ดั้งนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และยอมรับในความแตกต่างตามวิถีการดำเนินชีวิตและความคิด ให้สามารถอยู่ร่วมกัน เข้าใจซึ่งกันและกันในวิถีที่แตกต่างโดยผ่านการใช้สื่อสมัยใหม่ที่เข้าถึงเยาวชนในยุคดิจิทัล และสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจเรียนรู้ในความแตกต่างของกันและกัน เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งทางความคิด และสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาถ่ายทอดโดยผ่านการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมการใช้สังคมออนไลน์ให้เกิดสันติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยงานวิจัยกำหนดรูปแบบการปฏิบัติการผ่านชุดฝึกอบรมพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์จำนวน 2 วัน และติดตามประเมินผลงานการสร้างสื่อของเยาวชนในพื้นที่สาธารณะ Page Gen Peace ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการสื่อสารของเยาวชนในสื่อออนไลน์ การสื่อสาร พุทธสันติวิธีการสื่อสาร การพัฒนาชุดฝึกอบรม การพัฒนาจิตและปัญญาสำหรับเยาวชน เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 นำเครื่องมือไปตรวจหาความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of item objective congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรงของ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก อยู่ในระดับที่ 0.8 ขึ้นไปซึ่งเป็นระดับที่มีความเที่ยงตรงที่สามารถนำไปใช้ได้ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ 6 กลุ่ม ได้แก่ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสื่อสมัยใหม่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวิธี ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิ เสรีภาพ และด้านกฎหมาย พรบ.คอมพิวเตอร์ รวมทั้งหมด 12 ท่าน ทำการสังเคราะห์เนื้อหา ด้วยด้วยเทคนิค 6’C Technique Analysis

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยนำผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่สอง ร่างเครื่องมือ กระบวนการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญสาขา

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ท่าน ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) เพื่อประเมินเครื่องมือและกรอบแนวคิดในชุดฝึกปฏิบัติการสร้างสื่อสันติสุขของเยาวชนในสังคมออนไลน์ และเครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรม การสังเกตการณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการวิพากย์และพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญให้คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงราชวิทยาลัยได้รับรองจริยธรรมในคน

ขั้นตอนที่ 4 การลงพื้นที่คัดเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มทดลอง โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ คือ 1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในเมือง 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 3) เป็นโรงเรียนสหศึกษา 4) เป็นโรงเรียนคุณธรรม 5) ผู้บริหารและครูยินดีให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัยเนื่องจากมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อได้พื้นที่ศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การคัดเลือกเยาวชนในการเข้าร่วมทดลองชุดปฏิบัติกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครู ซึ่งมีความใกล้ชิดและเห็นพฤติกรรมของนักเรียนมาโดยตลอด เข้าร่วมพิจารณากลุ่มนักเรียน ได้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน ตามเกณฑ์การคัดเลือกเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่ม A เยาวชนกลุ่มสื่อสารดี การเรียนดี มีความประพฤติดี เป็นแกนนำนักเรียน 2) กลุ่ม B เยาวชนกลุ่มสื่อสารดีบ้าง ไม่ดีบ้าง การเรียนปานกลาง มีความประพฤติดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเป็นครั้งคราว 3) เยาวชนกลุ่มสื่อสารไม่ดี การเรียนปานกลาง มีความประพฤติก้าวร้าวรุนแรง ไม่ค่อยร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน ซึ่งนักเรียนของโรงเรียนแห่งนี้มีความหลากหลายตรงตามคุณลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นผู้ที่มีความสนใจในการเป็นผู้ใช้สื่อในสังคมออนไลน์อย่างเป็นประจำ

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองชุดฝึกปฏิบัติการสร้างสื่อสันติสุขของเยาวชนในสังคมออนไลน์ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วัน และติดตามการสร้างสื่อผ่าน Page Gen Peace กระบวนการในการปฏิบัติการโดยเริ่มจากการประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู และนักเรียน และทำจดหมายชี้แจงขออนุญาติผู้ปกครองเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจและศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนเบื้องต้นถึงพฤติกรรมที่แสดงออกในสื่อออนไลน์ Facebook ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในชุดปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) การสังเกตการณ์พฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊คของเยาวชนก่อนเข้าร่วม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 2) แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อของเยาวชน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมการสื่อสารในสื่อออนไลน์ 3) แบบประเมินการเรียนรู้ท้ายชุดฝึก 4) สื่อที่เยาวชนร่วมสร้างในการทำกิจกรรม 5) แบบสังเกตการณ์พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในระหว่างฝึกปฏิบัติการ และ 6) การใช้ไลน์กลุ่ม การสะท้อนคิดด้วยการสัมภาษณ์เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามการสร้างสื่อของเยาวชน ข้อความที่โพสต์ในเฟสบุ๊ค และไลน์กลุ่ม สังเกตพฤติกรรมที่เยาวชนตอบโต้ หรือสื่อความกับผู้อื่น และดูจำนวนสื่อที่ถูกแชร์ การคอมเมนต์ของผู้ติดตามสื่อของเยาวชนกลุ่ม Gen Peace ระยะเวลาในการติดตาม 1 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นสรุปผลการศึกษา โดนผู้วิจัยนำผลการศึกษามารวมรวมสรุปผล โดยใช้การรายงานผลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติ เป็นค่าเฉลี่ยแบบประเมินการเรียนรู้ของเยาวชนก่อนและหลังการทดลอง และการ

รายงานผลเชิงคุณภาพจากบันทึกท้ายกิจกรรม เสียงสะท้อนจากเยาวชน และข้อความที่เยาวชนใช้สื่อสารกับสังคม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์” โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ต้องใช้แนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการณ์อย่างสร้างสรรค์ โดยพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีสติและสันติภายใน จากนั้นพัฒนาความรู้และทักษะด้านการสื่อสารและการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์ ออกมาในแนวทางของชุดฝึกอบรมกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ซึ่งในการสร้างชุดฝึกอบรมนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยเริ่มจากการนำปัญหาการสื่อสารและการใช้สื่อในสังคมออนไลน์ของเยาวชนเป็นตัวตั้ง ซึ่งพบว่าปัญหาในการสื่อสารและการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์ของเยาวชน จะต้องอาศัยการแก้ไขด้วยการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม ดังนั้นการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ จึงมีแนวทางและหลักการสำคัญคือ การพัฒนาเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่สมบูรณ์ ทั้งในเชิงกายภาพและจิตภาพ รวมถึงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันกับสังคม การเข้าใจว่าคนในสังคมมีความแตกต่างกันในหลายมิติ การยอมรับความแตกต่างทางความคิดของคนในสังคม ตลอดจนการสร้างสันติสุขให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

จากการศึกษา พบว่า หลักไตรสิกขา สอดรับกับการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกรอบกระบวนการพัฒนาโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา มีตัวคุม 3 ตัว คือ ศีล มีอธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา เป็นเครื่องมือสำคัญ เป็น input process โดยเหตุผลที่นำหลักไตรสิกขาเป็นกรอบในการพัฒนานั้น เพราะการเป็นเยาวชนที่มีการสื่อสารที่ดีและสามารถสร้างสื่อสันติสุขได้นั้น ก่อนอื่นต้องพัฒนาตนเองให้มีสันติภายใน (inner peace) และมีพฤติกรรมที่สามารถถ่ายทอดวิถีแห่งสันติออกสู่ภายนอก (outer peace) และในขณะเดียวกันต้องให้ความรู้ด้านสันติวิธี การละเมิด กฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารสันติสุข การใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อสันติสุขให้เกิดขึ้น สำหรับหลักไตรสิกขาเป็นเครื่องมือสำคัญในทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนามนุษย์ สอดคล้องกับเสียงสะท้อนจากผู้เชี่ยวชาญในการทำสนทนากลุ่ม (Focus group, 2020) ได้แสดงความเห็นการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ คือ “การพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา” แนวทางการพัฒนาเยาวชนต้องพัฒนากระบวนการทางความคิด สร้างเจตคติหรือทัศนคติในการสื่อสารที่เป็นมิตรกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม รวมถึงการสร้างสันติภายในให้เกิดขึ้นในหัวใจ จากนั้นจึงพัฒนาทักษะด้านการสร้างสื่อสันติภาพ ออกแบบกิจกรรมที่เป็นตัวฝึกเยาวชนให้สร้างสื่อที่มุ่งเน้นให้เกิดสันติภาพ กล่าวได้ว่า ไตรสิกขานับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนให้มีสันติภายใน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลจากการฝึกด้วยพฤติกรรมภายนอกที่เหมาะสมมี กาย วาจา ใจ ที่สะอาดสามารถเป็นต้นแบบให้กับผู้อื่นได้

ทั้งนี้นอกจากจะนำหลักไตรสิกขาเป็นกรอบในการพัฒนาแล้ว สิ่งหนึ่งที่ต้องเสริมให้เกิดการพัฒนาคือเรื่องความรู้และทักษะในการปฏิบัติ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยแบ่งเป็นหมวดดังนี้ 1) หมวดความรู้ คือความรู้ในการทำความรู้จักตัวเองและผู้อื่น เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ในความแตกต่าง เรียนรู้กติกาการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองความรู้เรื่องสันติและการจัดการความขัดแย้งของเยาวชน ความรู้เรื่องกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ การละเมิด การกลั่นแกล้งรังแกกันในสังคมออนไลน์ความรู้และทักษะของการสร้างสื่อสันติสุข 2) หมวดทัศนคติ คือการเปิดใจยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์คุณค่าของชีวิตและการเกิดมาเป็นมนุษย์เป้าหมายของชีวิต ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณความสำคัญของการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มนักเรียนด้วยสันติวิธี การฝึกสติ ฝึกกระบวนการคิดการมีจิตสาธารณะและแรงบันดาลใจที่จะสร้างสื่อสันติสุข 3) หมวดทักษะและพฤติกรรม คือทักษะและพฤติกรรมในการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ทักษะและพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งทักษะและพฤติกรรมในการฝึกปฏิบัติเรื่องกระบวนการสานเสวนา ทักษะการใช้เทคโนโลยีการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์พฤติกรรมการเป็นผู้เสพและผู้สร้างสื่อในสังคมออนไลน์

ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ประกอบด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน และการฝึกภาคสนามโดยใช้เฟสบุ๊ค Page Gen Peace โดยการอบรมประกอบด้วย 13 กิจกรรม ได้แก่ 1) รู้จักฉัน รู้จักเธอ 2) มองต่างมุม 3) ฉันคือใคร..ในสังคมออนไลน์? 4) นอนสติ บริหารจิตเจริญปัญญา 5) ดูคลิปแล้วคิดตาม 6) สื่อสารสันติสุข 7) แชร์เรื่องที่โพสต์ 8) คดีเด็ก (เรียนรู้กฎหมายกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์) 9) WE ARE GEN-PEACE 10) ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน 1 11) ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน 2 (สร้างสื่อ) 12) นำเสนอผลงานผ่านช่องทาง Facebook Fan Page “GEN PEACE” 13) สัญญาใจ

ประเมินผลการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ก่อนเข้าร่วมอบรม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ($\overline{X}$) ผลการการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการทดลอง

รหัสผู้อบรม	**ก่อนทดลอง** $\overline{X}$	**หลังทดลอง** $\overline{X}$
S1	**4.35**	**4.80**
S2	**4.20**	**4.80**
S3	**4.05**	**4.80**
S4	**3.65**	**4.80**
S5	**3.70**	**4.80**
S6	**4.40**	**4.80**
S7	**3.70**	**4.40**
S8	**3.80**	**4.70**
S9	**4.15**	**4.40**

S10	**3.90**	**4.50**
S11	**4.05**	**4.70**
S12	**4.10**	**4.65**
S13	**4.45**	**4.45**
S14	**3.95**	**4.25**
S15	**4.00**	**4.65**
S16	**3.85**	**3.85**
S17	**3.85**	**4.15**

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการณ์ และแบบสะท้อนคิดท้ายกิจกรรม โดยตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนผ่านการเรียนรู้กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 รู้จักฉัน รู้จักเธอ พบว่า กลุ่ม A (S1-S6) มีความสนใจ ให้การมีส่วนร่วม กล้าสื่อสาร ไม่กลัวไมโครโฟนมักจะยกมือตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเป็นคนแรกๆ มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี มีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่ มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กลุ่ม B (S7-S11) มีความสนใจ ให้การมีส่วนร่วม กล้าสื่อสารบ้างเป็นบางคนบางคนยังกลัวไมโครโฟน บางคนยกมือตอบคำถาม บางคนยังนิ่งเฉยได้แต่ยิ้ม แต่ทุกคนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี มีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่ มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กลุ่ม C (S12-S17) มีความสนใจและให้การมีส่วนร่วมน้อย ไม่กล้าสื่อสาร กลัวไมโครโฟน มักจะนิ่ง เงียบ หลบตา มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย พูดคุยกับเพื่อนใหม่น้อย มักจะคุยกับกลุ่มเพื่อนของตัวเองเพียงไม่กี่คน

กิจกรรมที่ 2 มองต่างมุม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์และเปิดใจยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นของกันและกัน หลังจากที่นักเรียนชมคลิปวิดีทัศน์ที่แสดงการมองมุมเดียวของคน แล้วตัดสินคนจากสิ่งที่เห็นเพียงมุมเดียว แต่สิ่งที่ได้มากกว่าการมองหลายมุมและยอมรับในความแตกต่างของกันและกันแล้ว นักเรียนยังสามารถที่จะวิเคราะห์ในมุมมองอื่นได้อย่างลึกซึ้ง เช่นบางคนตีความลึกไปถึงความมีเมตตาต่อกัน บางคนมองเรื่องการตอบแทนบุญคุณ ความกตัญญู ที่ควรมีต่อผู้มีพระคุณ ผู้วิจัยฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ตีความ และสื่อสารออกมาเป็นคำพูดให้เพื่อนเข้าใจ โดยให้ไมโครโฟนได้ลองฝึกพูด ฝึกสื่อสารทุกคน

กิจกรรมที่ 3 ฉันคือใคร..ในสังคมออนไลน์ ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และการร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่พบในกลุ่มที่ตนสนใจ ได้เรียนรู้วิธีคิดการสืบสาวหาเหตุ วิธีการแก้ปัญหา และการนำสิ่งที่ตนชอบมาใช้สร้างประโยชน์กับสังคม ได้เรียนรู้ความแตกต่าง

กิจกรรมที่ 4 นอนสติ บริหารจิตเจริญปัญญา ผลจากการสังเกตพฤติกรรม สรุปได้ดังนี้นักเรียนสามารถอยู่นิ่งในความสงบได้ และได้แสดงความคิดเห็นเรื่องสติเป็นภาพรวมว่า สติอยู่กับตัวเรา เพียงแค่เราไม่เคยนึกถึง เพราะไม่มีใครบอกให้เรานึกถึง หลังจากนี้จะนึกถึงสติให้มากขึ้นไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากจบกิจกรรมนี้ว่า นักเรียนมีสติมากขึ้น ทำอะไรเป็นระเบียบร้อย และพูดจาแบบมีสติมากขึ้น

กิจกรรมที่ 5 ดูคลิปแล้วคิดตาม กิจกรรมนี้เน้นการสะท้อนถึงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ หรือ บูลลี่ ซึ่งกิจกรรมนี้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีข้อสรุปวิธีการจัดการการบูลลี่ทั้งในออนไลน์และออฟไลน์คือการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยสติ เมื่อถูกบูลลี่ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ อย่าลุอำนาจของอารมณ์ เพราะเมื่อเราเหวี่ยงสิ่งใดไป เราจะได้สิ่งนั้นกลับมา ต้องทำความเข้าใจว่าคนที่เขาล้อเลียนคนอื่นเพราะข้างในเขาอาจจะขาดบางสิ่ง ต้องเห็นอกเห็นใจ และถ้าหากเราจะตอบโต้ นักเรียนเรียนรู้ว่าควรตอบโต้ด้วยไมตรีจิต ตอบโต้ความโกรธด้วยความเมตตา และเปิดใจยอมรับในความแตกต่างทั้งทางกายภาพและความคิด เพราะไม่มีใครเหนือกว่าใคร ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนมีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน

กิจกรรมที่ 6 สื่อสารสันติสุข และ กิจกรรมที่ 7 แชร์เรื่องที่โพสต์ (กิจกรรมต่อเนื่อง) ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถถ่ายทอดการสื่อสารสร้างสันติสุขได้ ด้วยสองวิธีการคือการแสดงความคิดของตนเองจากการถูกสร้างสันติภายในออกมาเป็นถ้อยคำเพื่อสร้างสรรค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวัดผลอย่างหนึ่งว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและมีสันติภายในหรือไม่ จากถ้อยคำที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนมานั้นต่างมีมุมมองในเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น โดยถ่ายทอดความคิดของตัวเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้คนในสังคม ซึ่งผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ถ่ายทอดผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กิจกรรมที่ 8 คดีเด็ก (เรียนรู้กฎหมายกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจและตระหนักรู้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ไม่ใช่เราจะพิมพ์หรือโพสต์สิ่งใดก็ได้ บางกรณีอาจเป็นการละเมิดผู้อื่นหรือทำผิดกฎหมายโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นต้องพึงระวัง และเมื่อเกิดสันติภายในจะทำให้คำนึงถึงผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 9-11 WE ARE GEN-PEACE/ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน(ต่อเนื่องภาคปฏิบัติ) เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีความรู้และทักษะของการเป็นผู้ส่งสารและสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบของการใช้สื่อด้วยถ้อยคำ สื่อภาพนิ่ง และสื่อภาพเคลื่อนไหวจากนั้นรวมกลุ่มใหญ่เป็นหนึ่งเพื่อทำงานกลุ่มร่วมกันกิจกรรมนี้สร้างขึ้นตามแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project based learning) คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอน ด้วยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มของนักเรียน โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยกตัวอย่างสถานการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งอภิปรายหาทางแก้ไขและสร้างสรรค์สื่อร่วมกันโดยใช้กระบวนการคิดแบบอริยสัจ ๔และโครงงาน (สื่อสันติสุข) ภายใต้กรอบการหาแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และได้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมคือสื่อสันติสุขสำหรับโรงเรียนของเรา ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมและการสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ โดยขั้นแรกได้รวมกลุ่มระดมความคิดเห็นหาปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน โดยสรุปได้ว่า ในโรงเรียนมีการแบ่งกลุ่มเป็นสองข้างเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกลุ่ม A และนักเรียนกลุ่ม B เป็นกลุ่มเด็กเก่งที่มีศักยภาพทั้งคู่ แต่มีทัศนคติที่ไม่ตรงกันและแข่งขันกันมาตลอดกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงมีความคิดว่า หากสองกลุ่มนี้ลดทิฐิและหันหน้ามาสื่อสารพูดคุยกันด้วยดี แล้วหันหน้ามารวมกันทำประโยชน์โดยรวมศักยภาพของทั้งสองกลุ่มเป็นหนึ่งเดียว ก็จะทำให้เกิดการสร้างคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน

ของเราได้เป็นอย่างดี หลังจากที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปเนื้อหาและโครงเรื่องได้แล้ว จึงแบ่งหน้าที่กันดังนี้ 1) ผู้กำกับการแสดง 2) ผู้กำกับภาพ 3) ช่างภาพเคลื่อนไหว 4) ช่างภาพนิ่ง 5) ฝ่ายแสง 6) นักแสดง 7) ฝ่ายฉาก/อุปกรณ์ประกอบฉาก 8) ฝ่ายเสียง 9) ลำดับภาพ 10) สวัสดิการ โดยทุกคนมีหน้าที่และร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวม ในช่วงลงภาคปฏิบัตินั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน แม้จะมีความเห็นไม่ตรงกันบ้างเหนื่อยบ้าง แต่เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการสื่อสารที่เป็นมิตร ประนีประนอม และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยสิ่งที่ได้รับอย่างแท้จริงคือมิตรภาพและการลดความขัดแย้งของคู่ขัดแย้งตัวจริงในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 12 นำเสนอผลงานผ่านช่องทางFacebook Fan Page “GEN PEACE”ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการสื่อสารในสังคมออนไลน์ได้อย่างสันติ ผู้สังเกตการณ์ได้เข้าไปดูในแฟนเพจ GEN PEACE และเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและใช้ภาษาสื่อสารกันอย่างสันติ และเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนในโรงเรียนในการสื่อสารอย่างสันติสุข

กิจกรรมที่ 13 สัญญาใจ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้วิเคราะห์และตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของตัวเอง โดยระบุถึงพฤติกรรมที่เกิดผลเสีย ความตั้งใจที่จะลด/ เลิก /เปลี่ยน และ สร้างสื่อสันติสุขเพื่อเผยแพร่ให้สังคมรับรู้รับทราบต่อไป ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมและการสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีความรู้ในเรื่องของหลักการสื่อสารเพื่อให้เกิดสันติสุข ได้มีความรู้เรื่องของกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ได้มีกระบวนการคิด มีความรู้และทักษะเรื่องการสร้างสื่อสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม(สังคมออนไลน์) ได้มีการ

ปรับเปลี่ยนจากภายในคือการมีสันติภายใน มีความรัก ความเมตตา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเข้าใจเรื่องความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเปิดใจยอมรับความแตกต่างนั้นได้ และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีพฤติกรรมที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคมมากขึ้น

ตัวอย่าง เสียงสะท้อนจากเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

S02: เป็นค่ายที่สนุกเพราะได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้เรื่องกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และได้มีทักษะด้านการถ่ายภาพและการสร้างสื่อ อีกทั้งได้เรียนรู้ว่าคนเรามีความแตกต่างกันและต้องยอมรับในความแตกนั้นนั้นเพื่อให้เกิดสันติสุข

S04: ทำให้มีความกล้าแสดงออก กล้าพูดมากขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อสันติสุขด้วยฝีมือของเราเอง

S05: ทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ไม่กลัวไมโครโฟนแล้ว เพราะทุกคนต้องจับไมโครโฟนเพื่อพูดกันทั้งหมด ได้มีความรู้เรื่องกฎหมาย ได้เข้าใจเรื่องโทษของการบูลลี่ และวิธีการรับมือกับไซเบอร์บูลลี่ด้วยสติ โดยรวมชอบทุกกิจกรรมเพราะสนุกได้เป็นตัวของตัวเอง จะเป็นผู้ที่สร้างสื่อให้เกิดสันติสุขกับคนที่เข้ามาชมตลอดไป

S09: ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดี ได้เข้าใจว่าเราควรมีสติในการใช้สื่อออนไลน์ และเวลาที่จะโพสต์หรือเผยแพร่สิ่งใดต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งต่อตัวเองและสังคม

S11: ดีใจมากที่ได้มาค่ายนี้ ได้เรียนรู้นิสัยของเพื่อนทุกคน ได้รู้วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้รู้ว่าการสร้างสื่อ ทำคลิปทำอย่างไร ต่อไปจะโพสต์และแชร์เรื่องราวที่มีประโยชน์ และสื่อสารโดยใช้คำพูดสุภาพบนออนไลน์ และจะสร้างสื่อที่ดีต่อไป

S16: ดีใจที่ได้มาร่วมโครงการนี้ ถึงแม้จะเป็นคนขี้อายมากและไม่กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น แต่โครงการนี้ทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง และได้เรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างของคนอื่น และหากเราโดนแกล้งบนโลกออนไลน์จะจัดการอย่างไรเพื่อไม่ให้ตัวเองมีความทุกข์และต้องไม่เกิดความขัดแย้งด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยจึงได้องค์ความรู้ใหม่ “กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์” ภายใต้กรอบแนวคิดกระบวนการที่เรียกว่า **MAP-PR for Gen Peace** เป็นการให้เยาวชนเรียนรู้การเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสารที่มีสติคิดชอบ และเป็นผู้สร้างการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่คำนึงถึงความสุขสงบสันติของสังคม ด้วยกระบวนการดังนี้

Mindset for peace คือ กระบวนการ “ตื่นรู้” โดยการให้ความรู้เชิงบวกในการสื่อสาร ในสังคมออนไลน์ที่สร้างความสุขสงบและไม่ขัดแย้ง การเป็นผู้รับสื่อในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และการเป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม โดยการรับรู้และเข้าใจว่าการใช้สื่อออนไลน์นั้นสามารถสร้างประโยชน์และสร้างโทษต่อตนเองและสังคมได้ ดังนั้นจึงต้องตื่นรู้ มีสติและสันติภายในเมื่อสื่อสารในสังคมออนไลน์อยู่เสมอ

Attitude to live together คือ กระบวนการ “ตื่นตัว” ในการเรียนรู้และมีทัศนคติในการยอมรับความแตกต่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีความหลากหลายในทุกมิติอย่างสันติสุข ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำกลั่นแกล้งรังแกกัน การใช้ถ้อยคำดูถูกเหยียมหยาม การใช้ถ้อยคำแสดงความขัดแย้งทางความคิดในสังคมออนไลน์ลดน้อยลง โดยการเริ่มที่ตัวเราเอง และ

Practical Media for peace คือ กระบวนการ “ตื่นพลัง” โดยการให้ความรู้และสร้างทักษะการสร้างสื่อสันติสุข ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง รวมพลังคิด รวมพลังสร้าง ด้วยการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติจริงที่ได้ผลอันเกิดประโยชน์

เมื่อพัฒนาเยาวชนจนสามารถเป็นผู้สร้างสื่อที่สร้างสันติสุขให้กับตนเองและสังคม โดยผ่านกระบวนการ MAP “ตื่นรู้-ตื่นตัว-ตื่นพลัง” โดยใช้เวลาในการอบรม 2 วัน 1 คืน ได้แล้วนั้น จากนั้นจึงนำเข้าสู่สนามจริงในชีวิตบนสังคมออนไลน์ คือ Facebook Fan Page ในชื่อ Gen Peace ด้วยการเป็นผู้มีสติและสันติในการสื่อสาร พร้อมกับผู้วิจัยที่เป็นพี่เลี้ยงสื่อสร้างสรรค์ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรในการสื่อสารสังคมออนไลน์ ดังนี้ **“Post”** คือการใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและสันติ ไม่ใช้ถ้อยคำที่สร้างความขัดแย้งและรุนแรงในทุกกรณี ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะของผู้เสพสื่อหรือผู้สร้างสื่อ ทุกถ้อยคำที่ผ่านปลายนิ้วต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา **“Reflection for peace”** คือการสะท้อนของพี่เลี้ยงสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้กับเยาวชน คอยกระตุ้นเตือนเมื่อพลั้งเผลอและชื่นชมเมื่อสื่อสารดี เพื่อให้เยาวชนทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขที่เป็นกัลยาณมิตรต่อสังคมผลผลิตสุดท้ายของการดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้เพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ให้เป็น Gen Peace คนรุ่นใหม่สื่อสารดี บนวิถีสันติสุข กระบวนนี้เรียกว่า MAP-PR for Gen Peace คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

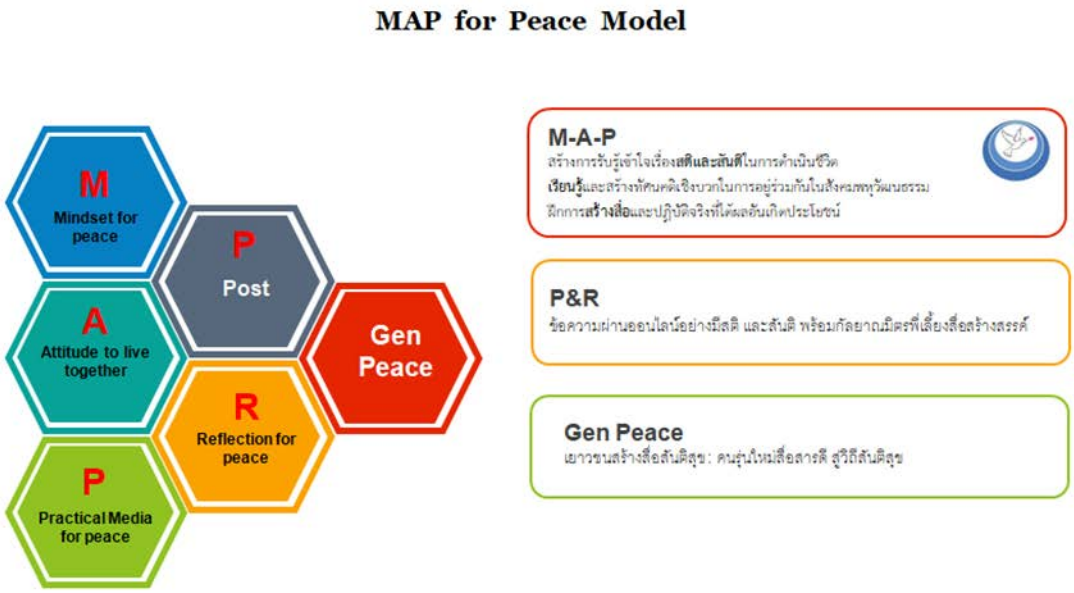

รูปที่ 1 : รูปแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ เรียกว่า MAP-PR for Gen Peace

อภิปรายผลการวิจัย

MAP-PR for Gen Peace คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ผ่านการฝึกอบรม 2 วัน โดยใช้กรอบไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ก่อเกิดให้เยาวชนได้เรียนรู้จากโลกภายในเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกต่อโลกภายนอก ด้วยความเข้าใจ และใส่ใจต่อความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น การหันมาทำเพื่อส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่หลังที่สองของเยาวชนที่ได้เรียนรู้และเติบโต การทำเรื่องที่ใกล้ตัวทำให้เยาวชนสามารถนำมาพัฒนาและเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่น ปัจจัยที่ทำให้การอบรมเชิงปฏิบัติการได้รับผลสำเร็จผู้วิจัยมองว่า การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างการเรียนรู้ด้วยการฝึกตั้งคำถามให้ตอบ การฝึกเยาวชนให้สังเกตและตั้งคำถาม การรับฟังอย่างลึกซึ้ง โดยมีวิทยากรกระบวนการเชิงพุทธหรือ Buddhist Facilitator ทำให้เยาวชนกล้าที่จะแสดงออกและเปิดเผยความรู้สึก การแสดงความเห็น การทำตนเป็นแบบอย่างช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2017) ได้สังเคราะห์งานวิจัยการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม และได้เสนอหลักการออกแบบกิจกรรมที่เรียกว่า ITC-PSS 1) สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Inspiration) 2) ปรับเปลี่ยนมุมมองเพื่อชีวิตที่ดี (Transform view to be good life) 3) สร้างแรงสั่นสะเทือนทางความคิด (Create vibrations of thought) 4) การปฏิบัติเพื่อสร้างการตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง (Practice to Create self-esteem) 5) การสะท้อนตนเองและการพัฒนาก้าวต่อไป (Self-reflection and develop even further) 6) ขยายพื้นที่แห่งความสุข (Spread the area of Happiness) ซึ่งจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนมุมมองชีวิต และการเรียนรู้ที่เกิดจากทักษะและประสบการณ์ การอยู่ร่วมกันสังคม การเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ และสอดคล้องกับแบบจำลอง List Model ซึ่งเป็นแบบจำลองของแนวคิดหลักการสำคัญ คือ แนวคิด ความรู้ และกระบวนการที่บุคคลและสังคมได้ดำเนินการนั้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ และการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเรียนรู้ของบุคคลและสังคม โดยตระหนักถึงความยั่งยืน การปรับเปลี่ยนตนเองและการสร้างประโยชน์สุขร่วมกัน (Phra Sutheerattanabundit, 2018) การพัฒนามนุษย์อย่างมีดุลยภาพ ภายใต้พื้นฐานว่า เมื่อใจเป็นสุขจะมีพลังสร้างสรรค์และนำไปสู่วิถีการดูแลกายและใจให้มีความเข้มแข็งเป็นกลไกดูแลสุขภาพอย่างองค์รวมที่แท้จริงและมีความยั่งยืน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ กล่าวโดยสรุปคือ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สมดุลกาย สมดุลใจ สร้างพื้นทีกัลยาณมิตรและให้เยาวชนเป็นกัลยาณมิตรชักชวนกันทำความดี จิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนร่วม และการสำนึกรักการสื่อสารแสดงออกอย่างสันติ โดยการคำนึงถึงผู้อื่น การสร้างสรรค์ประโยชน์จากพลังคนรุ่นใหม่ที่จะช่วยให้สังคมมีพื้นที่สื่อสารออนไลน์ที่ให้กำลังใจและร่วมพัฒนาสังคมให้เกิดสันติสุข

สรุป

เยาวชนในยุคดิจิทัล มีพฤติกรรมการสื่อสารในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีผู้คนมากมายหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ความคิด ทัศนคติ ความสนใจ ฯลฯ มาอยู่รวมกัน จึงเป็นสังคมไร้พรมแดนในยุคปัจจุบันที่ทุกคนสามารถเข้ามาอยู่รวมกันและสื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย การสื่อสารที่มีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง

กันจนนำไปสู่ความขัดแย้งทางด้านความคิดและทัศนคติจึงมีให้เห็นบ่อยครั้งซึ่งปัญหาของการสื่อสารของเยาวชนในยุคดิจิทัลมักจะเป็นถ้อยคำสั้น ห้วน เป็นภาษาพูดที่ไม่สุภาพ มีการเถียงกันด้วยถ้อยคำที่รุนแรง การกลั่นแกล้งและรังแกกันผ่านถ้อยคำในสื่อออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Cyber bulling ดังนั้นการจัดการปัญหาดังกล่าวต้องเริ่มจากการพัฒนาที่เยาวชน ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร ต้องพัฒนาจากภายในคือการสร้างสติและสันติให้เกิดจากภายในจิตใจ การให้ความรู้ ทัศนคติ เพื่อนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมการสื่อสารและการสร้างสื่อที่ดีที่ทำให้เกิดสันติสุขต่อตนเองและเป็นกัลยาณมิตรกับสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรส่งเสริมให้มีวิชาการสื่อสารสันติสุข เป็นวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา

1.2 ควรมีการส่งเสริมพัฒนาครูให้เรียนรู้วิธีการสอนที่นำกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการสื่อสารของเยาวชนผ่านการใช้สื่อออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ให้เป็นหลักสูตรระยะสั้นภายใต้หลักสูตรสาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 ควรนำผลวิจัยไปขยายผลต่อยอดสู่สถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้นกว่ามัธยมปลายเช่นอาชีวศึกษาอุดมศึกษา เพราะเป็นกลุ่มพลังที่เป็นฐานในการพัฒนาประเทศชาติสู่ความสุขสงบ

2.3 ควรต่อยอดขยายผลการพัฒนามนุษย์ในทุกช่วงวัยในการสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ในวงกว้างยิ่งขึ้น เพราะทุกคนในยุคดิจิทัลได้กลายเป็นสื่อบุคคลไปโดยปริยาย ดังนั้นต้องมีการพัฒนาให้เข้าใจเข้าถึงการสร้างสื่อที่เป็นสันติสุขและมีจริยธรรมสื่อ

References

Srimod, V. (2018). *Social media, wireless media, teen disaster*. Post today. Retrieved June 3, 2020, form https://www. posttoday.com/politic/report/430928.

Electronic Transactions Development Agency (ETCA). (2018). *ETDA Reveals Survey of Internet Use Behavior and E-Commerce Value Show the readiness of Thailand to become an ASEAN e-commerce owner*. Electronic Transactions Development Agency (ETCA). Retrieved June 3, 2020, from https://www.etda.or.th/content/thailand-internet-user-profile-2017-and-value-of-e-commerce-survey-in-thailand-2017l-press-conference.html

Wattanapradith, K., Seethong, K., Rojjanauthai, S., & Areekul, C. (2018). *The Holistic Development of Mind and Wisdom: Documentary and Research Synthesis*.

Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Phra Sutheerattanabundit. (2018). *List Model for Research and Social Development*. Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล*

Models of Participatory Cultural Tourism Management of Thai Christian Villages in the Khong Chi Moon Cluster Provinces

[1]ภคิน ศรีวงศ์, นิศานาจ โสภาพล และ กุลวดี ละม้ายจีน

[1]Pakin Srivong, Nisanart Sopapol and Kulvadee Lamaijeen

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[1]Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: pakin.sG60@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล 2) พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ฯ และ 3) ประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ฯ ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นแต่ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ประชาชนหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล จำนวน 335 คน ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาร่างรูปแบบ จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินรูปแบบ จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกสนทนากลุ่มและแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ อยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ประกอบด้วย 2.1) กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์และเรียนรู้วิถีของศาสนาคริสต์ การจัดให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกิจกรรมสู่วิถีชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวอื่น 2.2) สถานที่ท่องเที่ยว โดยการจัดการเตรียมความพร้อม การจัดการการเข้าถึงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการสถานที่ให้มีความดึงดูดใจ และการจัดการความสามารถในการรองรับของสถานที่ 2.3) การมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมในลักษณะภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2.4) การประชาสัมพันธ์ โดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย 3) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; หมู่บ้านไทยคริสต์

---

* Received November 25, 2020; Revised January 18, 2021; Accepted February 15, 2021

Abstract

This research article is mixed methods research aimed 1) to study the state of cultural tourism management of Thai Christian villages. 2) to develop the model and 3) **to** evaluate the model. The sample of the study consisted of 335 people of Thai Christian villages In the Khong Chi Moon cluster provinces, 15 experts to consider draft of model and 18 professionals to evaluate model. The research instruments were questionnaires, focus groups and model evaluation. Collected data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows; 1) The state of cultural tourism management of Thai Christian villages was found to be at a moderate level. 2) The development model consisted of: 2.1) activities managed by arranging activities that are unique, diverse and learning the ways of Christianity, allowing tourists to participate, linking activities to local communities and other tourist attractions; 2.2) tourist attraction managed by preparation, management of ease of access to places and facilities, arranging a place that is attractive and management of site capacity; 2.3) participation managed by participation in network partnerships, participation in tourism management and community participation; 2.4) public relations managed by public relations for tourist attractions, tourist attractions and tourism activities and various public relations. 3) The model assessed by experts resulted in a highest level of suitability and a higher level of possibility.

Keywords: Tourism Management; Cultural Tourism; Thai Christian villages

บทนำ

ประเทศไทยมีภาคการท่องเที่ยวที่ถือเป็นภาคบริการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้ประเทศในแต่ละปีจำนวนมาก จากศักยภาพในด้านต่างๆ ทั้งความสวยงามของภูมิประเทศที่สวยงาม ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว การบริการที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะความอ่อนน้อมและมีความเป็นมิตร ที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว (International Institute for Trade and Development, 2015) จากข้อมูลปี พ.ศ. 2562 รายงานว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวถึง 3.01 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2561 แม้จะได้รับผลกระทบทางด้านต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ (Isranews Agency, 2020) รูปแบบการท่องเที่ยวของประเทไทยนั้นมีอย่างหลากหลาย รวมทั้งการท่องเที่ยวเฉพาะด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่เกิดจากรสนิยมของนักท่องเที่ยวที่หันมาสนใจการท่องเที่ยวเฉพาะด้านมากขึ้น (Choibamroong, 2007) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะประเทืองปัญญาจากการได้เรียนรู้ชีวิตของคนกลุ่มอื่นที่แตกต่างออกไป ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้กิจกรรมท้องถิ่นนั้น หรืออาจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประกอบกับการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีจากประวัติศาสตร์ (Pinkaew, 2013) โดยการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีลักษณะสำคัญคือ สามารถกระจายเข้าสู่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ โดยการใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (Richards, 2007) กลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ ตั้งอยู่ฝั่งทางตะวันออกสุดของประเทศทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบของท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจ และในกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล นั้นมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหลายแห่งแต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นศาสนาพุทธที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่นในกลุ่มจังหวัด โขง ชี มูล ที่น่าสนใจแต่ยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ หรือที่เรียกกันว่า “หมู่บ้านไทยคริสต์” ที่มีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่งดงามโดดเด่นตามแบบตะวันตก สามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงดังได้ โบสถ์คริสต์บ้านซ่งแย้ จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นโบสถ์ไม้คริสต์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีอายุถึง 100 ปี นอกจากนี้ก็ยังมีสถานที่น่าสนใจอีกหลายแห่งที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้ (Sangchoei, 2007) ซึ่งหมู่บ้านไทยคริสต์ในกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล โดยเฉพาะที่เป็นพื้นที่ศึกษานั้นมีประวิติความเป็นมาในอดีตนั้นส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเรื่องผีและได้รับความเดือดร้อนที่เชื่อกันว่าเกิดจากการกระทำของผีมาก่อน ต่อมาก็ได้มีบาทหลวงมาเผยแพร่ศาสนาในหมู่บ้านและทำให้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เลวร้ายสงบลงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ชาวบ้านจึงพากันนับถือศาสนาคริสต์นับแต่นั้นมา และนับวันก็ยิ่งมีความเคารพศรัทธามากยิ่งขึ้นจึงได้ร่วมแรงกันสร้างสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาเพื่อการประกอบพิธีกรรมอย่างยิ่งใหญ่ดังเช่นโบสถ์ไม้ขนาดใหญ่ของบ้านซ่งแย้ จังหวัดยโสธร ที่ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งโบสถ์อื่นๆ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ซึ่งก่อสร้างได้อย่างยิ่งใหญ่ตระการตา และนอกจากนี้ศาสนาคริสต์ก็ได้มีการเทศกาลเฉลิมฉลองต่างๆ ที่มีความยิ่งใหญ่และเป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีแห่ดาว การประกอบพิธีมิสซาสมโภชพระคริสต์ พิธีสมรสหมู่ตามแบบคาทอลิก เป็นต้น ที่สามารถพัฒนาจนเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้

ในสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ได้ประสบกับปัญหาทั้งในด้านคมนาคมของสถานที่ท่องเที่ยวที่การคมนาคมยังไม่ทั่วถึง ในหลายสถานที่พึ่งจะเริ่มดำเนินการจัดทำเส้นทางคมนาคม การจัดการด้านคมนาคมยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ด้านการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยว ก็มีเพียงผู้นำทางศาสนาและชุมชนดูแลกันเอง ร้านจำหน่ายอาหารยังไม่เพียงพอ และขาดการดูแลในด้านความสะอาด และด้านการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ก็มีเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมในระดับท้องถิ่นหรือจังหวัด (Prachuapdee, 2020) นอกจากนี้ก็ยังได้ประสบกับปัญหาการไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมและยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่แพร่หลายและน่าสนใจ อาจเนื่องจากคนในชุมชนขาดความรู้ในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว หรือมุ่งเน้นเพียงแค่ให้ศาสนสถานเหล่านั้นเป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทาง

ศาสนา จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและไม่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร (Kasemsuk, 2018)

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพและสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเริ่มจากระดับท้องถิ่น หมู่บ้านและชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่จะส่งผลให้เกิดกระบวนการสื่อสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในสังคมหรือชุมชนให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ซึ่งชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) จะเกิดขึ้นได้เมื่อสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนี้จะเป็นพลังชุมชนที่ผลักดันให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยว และเพื่อให้การพัฒนาชุมชนในแต่ละขั้นตอนให้บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวของประเทศ จึงต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นกระบวนการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้นำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainable Community Development) โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ชนบทที่ต่างก็มีบริบทเฉพาะตนแตกต่างกัน (Kasemsuk, 2018)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวและจากการสำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่ปรากฏงานที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล และยังไม่ปรากฏว่ามีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูลอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ชุมชนไทยคริสต์ที่มีการจัดการการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนไทยคริสต์ในเขตกลุ่มจังหวัดอื่นที่มีบริบทด้านการท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงาน กระจายรายได้ให้กับชุมชนจากการบริการแก่นักท่องเที่ยว และส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนในชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มีการดำเนินการวิธีวิจัย 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 สภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ประชากรคือประชาชนของหมู่บ้านไทยคริสต์ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล จำนวน 2,041 คน จากนั้นหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีทำการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถาม จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปแปลผลด้วยการนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ซึ่งประกอบด้วย หมู่บ้านบัวท่า จังหวัดอุบลราชธานี หมู่บ้านซ่งแย้ จังหวัดยโสธร หมู่บ้านหนองทามน้อย จังหวัดศรีษะเกษ และหมู่บ้านหนองคู จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจนของหมู่บ้านเหล่านี้เป็นเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา และการวิจัยในระยะที่ 2 นี้เป็นระยะของการพัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ผู้บริหารหน่วยงานพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์ ตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านไทยคริสต์ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้แบบบันทึกสนทนากลุ่มการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล เก็บรวมรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล และบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล กลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เชิงวิชาการและการปฏิบัติในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามในเรื่องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำเนื้อหาของรูปแบบและแบบประเมินรูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปแปลผลด้วยการนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล

องค์ประกอบ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การจัดการด้านคมนาคมของสถานที่ท่องเที่ยว	3.55	.75	มาก
2. การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจของสถานที่ท่องเที่ยว	3.52	.78	มาก
3. การจัดการด้านการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยว	3.46	.82	ปานกลาง
4. การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยว	3.43	.85	ปานกลาง
โดยรวม	**3.49**	**.83**	**ปานกลาง**

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูลโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การจัดการด้านคมนาคมของสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือการจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจของสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ สำหรับการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับต่ำสุด จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้บูรณาการร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปร่างเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 2

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล แสดงในแผนภาพดังนี้

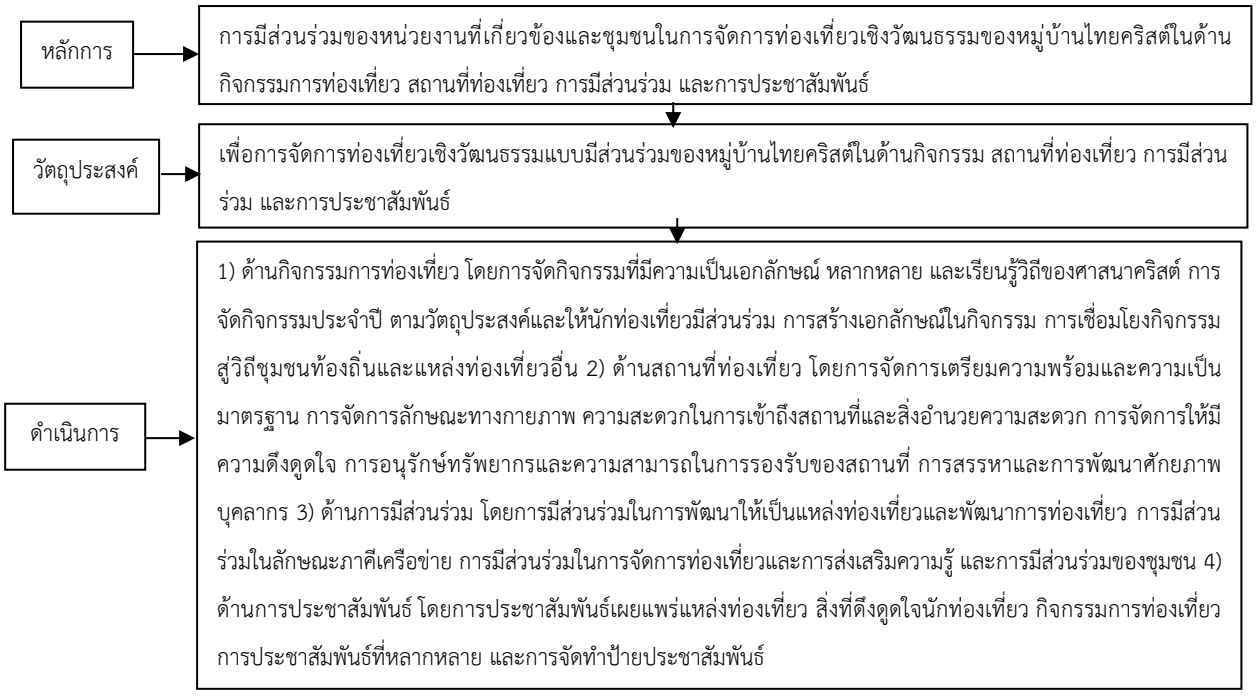

เงื่อนไขความสำเร็จ	หมู่บ้านไทยคริสต์ต้องเห็นความสำคัญและให้ร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวของหมู่บ้านไทยคริสต์ต้องได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต้องมีนโยบายส่งเสริม ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ หมายถึง การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูลในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย 3.1) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยคริสต์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีของศาสนาคริสต์ การสร้างเอกลักษณ์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนคริสต์ การจัดกิจกรรมประจำปีส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม การสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวสู่วิถีชุมชนท้องถิ่น และการสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น 3.2) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การจัดการความเตรียมพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการความเป็นมาตรฐานของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจ การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรในสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการความสามารถในการรองรับของสถานที่ การสรรหาบุคลากรของสถานที่ท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสถานที่ท่องเที่ยว 3.3) ด้านการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์ การมีส่วนร่วมในลักษณะของของภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์อย่างเป็นกระบวนการ 3.4) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์สิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย และการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ หมู่บ้านไทยคริสต์ต้องเห็นความสำคัญและให้ร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวของหมู่บ้านไทยคริสต์ต้องได้รับการบรรจุในแผนพัฒนา

จังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต้องมีนโยบายส่งเสริม ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และนำร่างรูปแบบฯ ที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินในระยะที่ 3

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. หลักการ	4.47	มาก	3.71	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.50	มาก	3.77	มาก
3. การดำเนินการ	4.67	มากที่สุด	3.89	มาก
4. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.72	มากที่สุด	3.98	มาก
โดยรวม	**4.59**	**มากที่สุด**	**3.84**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล มีระดับความเหมาะสมคือมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) และมีระดับความเป็นไปได้คือมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) และในส่วนองค์ประกอบของรูปแบบพบว่าหลักการ มีระดับความเหมาะสมคือมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47) และมีระดับความเป็นไปได้คือมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) สำหรับวัตถุประสงค์ พบว่า มีระดับความเหมาะสมคือมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) และมีระดับความเป็นไปได้คือมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) สำหรับการดำเนินการของรูปแบบ พบว่า โดยรวมมีระดับความเหมาะสมคือมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67) และมีระดับความเป็นไปได้คือมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) และเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า โดยรวมมีระดับความเหมาะสมคือมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) และมีระดับความเป็นไปได้คือมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98)

ผลการวิจัยโดยรวมสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

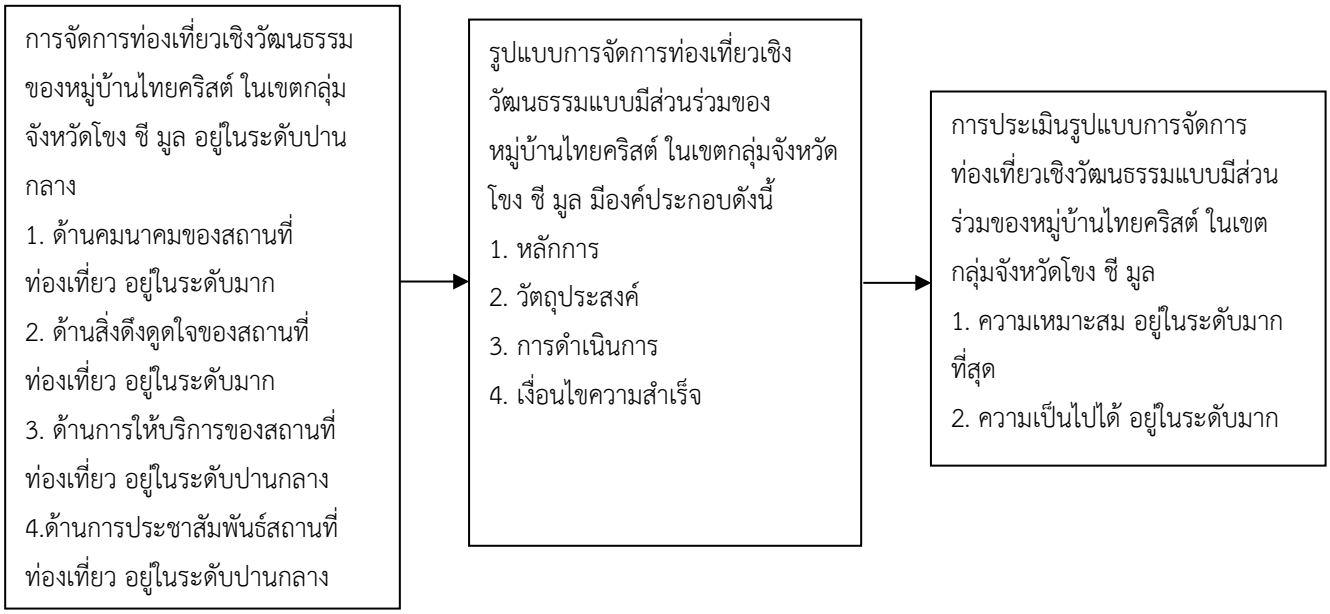

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ประกอบด้วย หลักการ พบว่าหมายถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์จะมีความเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีองค์ประกอบในการจัดการที่เป็นไปอย่างครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเสริมสร้างจุดแข็งของสภาพการจัดการในปัจจุบัน สำหรับการดำเนินการ พบว่าประกอบด้วย 1) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีปริมาณมากขึ้น รวมทั้งอาจทำให้เกิดการขยายฐานไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นให้มาสนใจการท่องเที่ยวประเภทนี้ ซึ่งจากสภาพที่ผ่านมาการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ค่อนข้างจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนน้อย อันจะส่งผลทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่ความก้าวหน้าและยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ต่อไป และการดำเนินการจัดการในด้านกิจกรรมดังกล่าวนี้ก็มีทั้งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยคริสต์ เพื่อเป็นการนำเสนอจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านไทยคริสต์ที่มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจและการสร้างเอกลักษณ์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนคริสต์ เพื่อสร้างจุดขายด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาคริสต์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกไม่จำเจและได้ใช้เวลากับการท่องเที่ยวยาวนานขึ้น การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีของศาสนาคริสต์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหรือนับถือศาสนาอื่นที่มีความสนใจมาเยือนได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อทำความรู้จักวิถีของศาสนาคริสต์ซึ่งนับเป็นการ

เผยแพร่ศาสนาได้อีกวิธีหนึ่ง การจัดกิจกรรมประจำปีส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อนำพิธีกรรมหรือกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ต่างๆของศาสนาคริสต์ที่ถูกจัดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของรอบปีมาจัดเป็นกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านคริสต์ การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความประทับใจ ความซาบซึ้งใจ และความทรงจำที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวสู่วิถีชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาคริสต์ของประชาชนในชุมชน และการสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อความคุ้มค่าของนักท่องเที่ยวในการมาเยือนที่นอกจะได้มาสถานที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านคริสต์แล้วก็ยังมีโอกาสได้ไปสถานที่ท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Ninsa-nguandecha (2018) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ เป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของศาลเจ้ากิวอ่องเอี่ย จังหวัดตรัง และการศึกษาของ Whangnok (2019) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคอีสาน

2) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านคริสต์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในการมาเยือนจากความประทับใจทั้งในแง่ของความสะดวกสบาย และการมีสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการจะได้ประสบเจอหรือได้รับเมื่อมาเยือน ดังนั้นหมู่บ้านคริสต์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีการจัดการในเรื่องนี้เป็นอย่างดีทั้งการจัดการความเตรียมพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อยสร้างความสะดวกและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การจัดการความเป็นมาตรฐานของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวว่าจะได้รับทั้งข้อมูลความรู้ ความสะดวก และความปลอดภัยเมื่อมาเยือน อีกทั้งยังเป็นการยกระดับความมีมาตรฐานของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความเป็นระเบียบและการอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดการความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวประเภทนี้หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่ต้องการจะลองสัมผัสกับการท่องเที่ยวประเภทนี้ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวหลักในบริเวณใกล้เคียงให้เข้ามาเยือนจากความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและนำไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้รับทราบ การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจ เพื่อการเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวจากการได้มาสัมผัสสิ่งที่อาจหาได้ยากจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรในสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดการความสามารถในการรองรับของสถานที่ เพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน การสรรหาบุคลากรของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในด้านการให้ข้อมูลความรู้ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเป็นมืออาชีพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านคริสต์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sintabsan (2017) ที่พบว่าการพัฒนาเส้นทาง

คมนาคมให้มีมาตรฐานความปลอดภัยและเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการเดินทางและขนส่งสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น การปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และการศึกษาของ Sa-ngaumrum (2018) ที่พบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม สะอาด ร่มรื่น มีการจัดการขยะ และการจัดการอาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้างภายในวัด การพัฒนาศาสนสถานและสภาพแวดล้อมภายในวัดให้มีความสะอาดร่มรื่น มีภูมิทัศน์ที่น่าชื่นชม พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวทางศาสนาของวัดพระพุทธบาท วัดศาลาแดง และวัดพระพุทธฉาย

3) ด้านการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์มีความเป็นรูปธรรมและสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จึงมีทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาศาสนสถานของหมู่บ้านไทยคริสต์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมจากการร่วมมือกันของจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และคนในชุมชน การมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์ เพื่อผลประโยชน์ที่ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับจากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในลักษณะของของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและสามารถพึ่งตนเองได้ในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านไทยคริสต์อย่างเป็นกระบวนการ เพื่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับการศึกษาของ Ninsa-nguandecha (2018) ที่พบว่าการที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของศาลเจ้ากิวอ่องเอี่ยจังหวัดตรัง และการศึกษาของ Suetrong et al. (2018) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมขนต้องในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4) ด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ยังเป็นที่รู้จักในวงแคบหรือไม่ก็รู้จักแค่นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สามารถรับรู้และสามารถเข้าถึงข้อมูลของการท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงมีการดำเนินการทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงกว้าง การประชาสัมพันธ์สิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเผยแพร่ข้อมูลจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่จะช่วยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีความต้องการมาเยือน การจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูล หรือเป็นจุดสำหรับการสอบถามของ

นักท่องเที่ยว การจัดการประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย เพื่อการเข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง และการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเห็นในขณะที่เดินทางหรือในขณะที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Sa-ngaumrum (2018) ที่พบว่าการประชาสัมพันธ์จุดเด่นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวทางศาสนาของวัดพระพุทธบาท วัดศาลาแดง และวัดพระพุทธฉาย และการศึกษาของ Whangnok (2019) ที่พบว่าการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของทางวัดผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคอีสาน

สรุป

จากปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นแต่ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูลโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การจัดการด้านคมนาคมของสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือการจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจของสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ ที่หมายถึงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล การดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการดำเนินการจะประสบผลสำเร็จได้จากการที่ประชาชนหมู่บ้านไทยคริสต์ต้องเห็นความสำคัญและให้ร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวของหมู่บ้านไทยคริสต์ต้องได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต้องมีนโยบายส่งเสริม ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของหมู่บ้านไทยคริสต์ ในเขตกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

รวมทั้งการที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยคริสต์ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในระดับชุมชนจะมีความเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนได้นั้นที่สำคัญต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีองค์ประกอบในการจัดการที่เป็นไปอย่างครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเสริมสร้างจุดแข็งของสภาพการจัดการในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1. ภาครัฐโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรออกนโยบายและแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่หมู่บ้านไทยคริสต์ที่มีแหล่งท่องเที่ยว

1.2. ท่องเที่ยวและกีฬาในกลุ่มจังหวัดโขง ชี มูล ควรมีแผนดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านไทยคริสต์ที่มีอยู่แล้ว และแสวงหาหมู่บ้านไทยคริสต์ที่สามารถยกระดับให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

2.ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการสร้างตัวชี้วัดถึงผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ ที่หมู่บ้านไทยคริสต์ได้รับจากการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบของหมู่บ้านไทยคริสต์

References

Choibamroong, T. (2007). *The explosive growth of ASEAN-based tourism: an implication on the future of Thai tourism.* Bangkok: The Thailand Research Fund.

International Institute for Trade and Development. (2015). *Accelerate the development of Thai tourism potential to AEC.* Retrieved April 4, 2020, from http://www.itd.or.th/

Isranews Agency. (2020). *Foreign tourists, year 62.* Retrieved March 12, 2020, from https://www.isranews.org/isranews-short-news/84811-tourism.html

Kasemsuk, C. (2018). Public Participation Approach for Sustainable Community Development. *Journal of Humanities and Social Sciences,* 26(50), 169-185.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok.* (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

Ministry of Interior. (2018). *Lower Northeastern Province Development Group Plan 2 (Ubon Ratchathani, Sisaket, Yasothon, Amnat Charoen) 2018 - 2021.* Bangkok: Ministry of Interior.

Ninsa-nguandecha, J. (2018). *Guidelines for Cultural Tourism Management with a Cooperation of Trang Tourism Partnership: A case study of Vegetarian Tradition in Kew Ong Yeah Shrine, Trang Province.* Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.

Pinkaew, K. (2013). *Cultural Tourism.* Retrieved January 20, 2020,

from http://www.tourism-dan1.blogspot.com

Prachuapdee D. (2020). Headman Bua Tha Ubon Ratchathani Province. *Interview.* January, 15.

Richards, G. (2007). *Cultural Tourism: Global and local perspectives.* New York: Haworth Press.

Sa-ngaumrum, N. (2018). *Buddhist Tourism Management of Wat Phrabuddhabat, Wat Saladaeng and Wat Phraphutthachai.* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Sangchoei, T. (2007). *Tourism and hospitality industry.* Phetchaburi: Silpakorn University.

Sintabsan, P. (2017). *The Model of Cultural Tourism Management in Sukhothai Historical Park.* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

Suetrong, N. et al. (2018). Cultural and traditional tourism management according to the local identity and participation in Tumbon Ban Pho, Muang, Nakhonratchasima. Nakhonratchasima: Rajamangala University of Technology Isan.

Whangnok, P. (2019). *Religious tourism management style by the participation of the Community of East.* (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Mahasarakham.

การอนุรักษ์สืบสานการดีดซึงในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*

Sung Playing Conservation and Inheritance in the Upper Northern Region of Thailand

[1]ขรรค์เพชร คำสัตย์ และ คมกริช การินทร์

[1]Khanpetch Khumsat and Khomkrich Karin

[1]วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1]College of Music, Mahasarakham University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: sax-piano@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์สืบสานการดีดซึงในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการเรียนการสอนการดีดซึง ในภาคเหนือของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอด การดีดซึงล้านนา บุคลากรผู้ให้ข้อมูล คือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดละ 2 คน รวม 16 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือก

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงที่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึงมี 46 เพลง เพลงที่มีค่าความถี่มากที่สุดใน 10 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ปุ๊มเป้ง 2) ล่องแม่ปิง 3) ฤๅษีหลงถ้ำ 4) ปราสาทไหว 5) ซอพม่า 6) สร้อยเวียงพิงค์ 7) ซออื่อ 8) กุหลาบเชียงใหม่ 9) หมู่เฮาจาวเหนือ และ 10) ปั่นฝ้าย ครูใช้ซึงลูกสามและลูกสี่ในการถ่ายทอด โดยเทคนิคการเตรียมการสอนผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด ควรมีพิธีไหว้ครูหรือพิธีฝากตัวเป็นศิษย์ การสอนควรปรับพื้นฐานในการอ่านโน้ตไทย การฝึกดีดซึงเพลงแรกมีความสำคัญมากต้องทำให้ผู้เรียนดีดเป็นอย่างถูกต้อง ครูจะทำหน้าที่ประเมินผลตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มทำการสอน โดยใช้วิธีการสังเกตและการฟัง ใน 2 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของบทเพลงทั้งด้านทำนองและจังหวะ และความไพเราะอารมณ์ของบทเพลง

คำสำคัญ: การอนุรักษ์สืบสาน; การดีดซึง; ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

Abstract

The research article entitled "Sung playing conservation and inheritance in the upper Northern region of Thailand" is a part of the research on The Development of Sung Playing Instruction Handbook in the Northern Thailand. The study applied qualitative research with

* Received April 5, 2020; Revised May 12, 2020; Accepted May 16, 2020

the objectives to study performance craft transmission of the Lanna Sung with 16 local wisdom teachers from the upper Northern part of Thailand as the respondents to this research. Two respondents apiece were from 8 provinces of Chiang Mai, Lamphun, Lampang, Chiang Rai, Phayao, Phrae, Nan, and Mae Hong Son through selection.

The results of the research showed 46 most played songs in the performance craft transmission by the local wisdom teachers. Of these songs, the top 10 highest frequencies were: 1) Pum Peng Song, 2) Long Mae Ping Song, 3) Ruesi Long Tham Song, 4) Prasat Wai Song, 5) So Phma Song, 6) Soi Wiang Phing Song, 7) So-Ue Song, 8) Kularb Chiang Mai Song, 9) Moo Hao Chao Nuea Song, and 10) Pan Fai Song. A Sung Look Saam and a Sung Look See are preferred by the local wisdom teachers in teaching. The pedagogical preparation is the most important one with the traditional teacher worship ceremony or the disciple ceremony. Teaching practice should start from the basic principles of correct Thai note reading. The first song practice for Sung playing is of great importance focusing on the learner's correct performance. Teachers are responsible for lesson assessment from the start throughout the learning process using observing and hearing the accuracy of both the melody and the rhythm, and the melodious mood of the song.

Keyword: Conservation and Inheritance; Sung playing; Upper Northern region of Thailand

บทนำ

ล้านนาหมายถึงดินแดน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน (Ongsakul, 2014) ภาคเหนือของประเทศไทยหรือล้านนาเป็นดินแดนที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่มาแต่อดีต ทั้งในยุคก่อนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ (Valipodom, 2002) โดยเฉพาะวัฒนธรรม ดนตรีพื้นเมืองล้านนา เป็นดนตรีที่แสดงออกเด่นชัด มีรูปแบบการเล่นการประสมวงตลอดจนสุนทรียในความไพเราะของท่วงทำนองและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของดนตรีพื้นเมืองล้านนา (Theerasilapa, and Pinthong, 1992) ที่ได้มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในวัฒนธรรมความก้าวหน้าทางศิลปะด้านดนตรี อันเป็นมรดกของภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า ที่บรรพบุรุษได้สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สื่อสะท้อนวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ เพื่อบรรยายอารมณ์ความรู้สึก และสภาพของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ออกมาเป็นเสียงดนตรีโดยใช้ความสั้นยาวของจังหวะและการร้อยเรียงเสียงสูงต่ำเพื่อแสดงให้เห็นภาพพจน์ตามจินตนาการ ของผู้ประพันธ์ เมื่อผลงานดนตรีได้รับการตอบรับจากสังคม จึงเกิดการถ่ายทอดบทเพลงต่อๆ กันไป และเกิดเป็นวัฒนธรรมว่าด้วยการสืบทอดความรู้ในเรื่องดนตรีนี้อย่างเป็นระบบ (Sumrongthong, 2009)

การถ่ายทอดดนตรีพื้นเมืองล้านนา มีการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้เกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้ คือ เกิดจากกลุ่มครูศิลปินผู้เรียนอาจเรียนเป็นเครือญาติหรือลูกศิษย์ที่มีความสนใจ ศึกษาเรียนรู้โดยการเข้าร่วมคณะออกแสดงงานต่างๆ ในชุมชนอาศัยความคุ้นเคยฝึกหัด เล่น เรียน จนเกิดความเคยชิน เมื่อมีความชำนาญก็เป็นนักดนตรีสืบต่อกันมา (Songned, 2002) มีรูปแบบเฉพาะที่เรียกกันว่า “มุขปาฐะ” (oral tradition) เป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ศิษย์จะมีหน้าที่จดจำและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง โดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ศิษย์เป็นคนดี ซึ่งครูแต่ละคนจะมีรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมือนกัน

การดีดซึง จัดเป็นความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาที่มีรูปแบบการถ่ายทอดเป็นแบบดั้งเดิม ในปัจจุบันการถ่ายทอดดนตรีเมืองล้านนา เป็นเพียงดนตรีพื้นเมืองล้านนาของไทย ผู้ที่ยังอนุรักษ์และสืบสานไว้เป็นเพียงบุคคลที่เป็นไม้ใกล้ฝั่ง ตราบใดที่คนรุ่นใหม่ยังหันไปนิยมดนตรีนอกวัฒนธรรมหรือดนตรีตะวันตก ดนตรีล้านนาก็คงสูญสิ้นในอนาคต (Leosiripong, 2001) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonanont (2011) การศึกษาสภาพปัญหาดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน พบว่า ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน ใกล้สูญหายโดยเฉพาะแก่นแท้ของสาระภูมิปัญญา ปัจจุบันผู้ที่ยังอนุรักษ์และรักษาไว้เป็นเพียงกลุ่มศิลปิน ที่อยู่ในวัยสูงอายุ เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจในดนตรีของตนเองความนิยมในการฟังเพลงของคนรุ่นใหม่ ไม่เหมือนสมัยก่อน คือ คนรุ่นใหม่ไม่นิยมฟังบทเพลงที่มีความยืดยาว ทำให้ดนตรีตะวันตกเข้ามามีอิทธิพล เผยแพร่เข้ามาในกลุ่มประเทศตะวันออก โดยไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อให้เยาวชนไทยได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีพื้นเมืองล้านนาในการดีดซึง เพื่อให้มีความรัก ความซาบซึ้ง หวงแหน และช่วยกันอนุรักษ์สืบสานดนตรีพื้นเมืองล้านนาการดีดซึงให้คงอยู่ต่อไป

การศึกษาของไทยได้มองเห็นความสำคัญของดนตรีพื้นเมืองล้านนา ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา 7 ได้กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดโครงการเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดนตรีจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้กำหนดการเรียนรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากลร้องเพลงและเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรีแสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรียะ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม (Ministry of Education, 2008)

นอกจากนี้รัฐบาลยังให้การสนับสนุนและมีการส่งเสริมให้เรียนดนตรีไทยทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา พล.อ. ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร รองนายกรัฐมนตรี เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กวช.) ว่า กวช. เห็นชอบให้กระทรวงวัฒนธรรมเริ่มดำเนินการนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปี โดยกระทรวงวัฒนธรรมเตรียมหารือกระทรวงศึกษาธิการในเร็วๆ นี้ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับ เนื่องจาก วธ. ตั้งเป้าว่าจะเริ่มออกตัวนโยบายนี้ในปีการศึกษา 2560 (Na Mahachai, 2016)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในระดับที่สูงมาก มุ่งส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน สามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ซึ่งล้านนาจึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กไทยในล้านนา โดยนำความรู้การดีดซึงจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นนำเข้าสู่ระบบการศึกษาในล้านนา

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาการถ่ายทอด การดีดซึงล้านนา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เป็นความรู้ภูมิปัญญา โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนไทย บุคคลทั่วไป และสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ที่มีความต้องการนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานศิลปะวัฒนธรรมดนตรีพื้นเมืองล้านนาการดีดซึง ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการถ่ายทอด การดีดซึงล้านนา
    1.1 เพื่อศึกษาการลำดับบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึง
    1.2 เพื่อศึกษาซึงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง
    1.3 เพื่อศึกษาเทคนิคการเตรียมการสอนและเทคนิคการปฏิบัติการสอน
    1.4 เพื่อศึกษาการวัดและประเมินผลการดีดซึงล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 บุคลากรผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นข้อมูลจากภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์ เสนอผลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ บุคลากรผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรนอกระบบการศึกษา ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนาในการดีดซึง มากกว่า 10 ปีขึ้นไป 2) มีภูมิลำเนาที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน 10 ปีขึ้นไป 3) มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ซึ่ง บุคลากรผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขต

ภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดละ 2 คน รวม 16 คน ดังนี้

1. จังหวัดเชียงใหม่

   1) นายภานุทัต อภิชนาธง 2) นายวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม

2. จังหวัดลำพูน

   1) นายอุทิศ มูลย่อง 2) นายวิรัตน์ พรหมนวล

3. จังหวัดลำปาง

   1) นายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ 2) นายบุญปั๋น ยอดดี

4. จังหวัดเชียงราย

   1) นายโสพิน เพียรศิลป์ 2) นายนครินทร์ ใจธรรม

5. จังหวัดพะเยา

   1) นายจรัญ ใจยืน 2) นายพัฒนา สุขเกษม

6. จังหวัดแพร่

   1) นายอรุณ ทิพยวงศ์ 2) นายจีรศักดิ์ ธนูมาศ

7. จังหวัดน่าน

   1) นายอรุณศิลป์ ดวงมูล 2) นายอินส่วย มูลทา

8. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

   1) นายประเสริฐ เกิดมงคล 2) นายบุญเรือง ปวงคำคง

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 การถ่ายทอด การดีดซึงล้านนา แบบสังเกต และแบบสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยออกแบบการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ โดยการการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง

1) อาจารย์ ดร.กิจชัย ส่องเนตร ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) โรงเรียนราชานุบาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน (สำเร็จการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต(ดนตรี) ได้รับเชิญเป็นวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนาของสถาบันทางการศึกษาในระดับต่างๆ)

2) อาจารย์เกษม ดวงงาม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าบงท้าวแก่นจันทน์ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตสาขาดนตรีศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา ในขณะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษายังคงทำหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีพื้นเมืองล้านนา และได้รับเชิญเป็นวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนาของสถาบันทางการศึกษาในระดับต่างๆ)

3) ครูโกวิท สุขประเสริฐ ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม ดนตรีพื้นเมืองล้านนา จังหวัดลำพูน (ปัจจุบันครูยังคงประกอบอาชีพในการสร้างเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนา สอนดนตรีพื้นเมืองล้านนา ครูยังได้รับ

เชิญเป็นวิทยากรทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนาของสถาบันทางการศึกษาในระดับต่างๆ และยังมีผู้ที่ศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท เรื่อง ลักษณะและระบบเสียงสะล้อ ซึง กรณีศึกษา ครูโกวิท สุขประเสริฐ)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อประสานงานขอความร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย 8 จังหวัด เพื่อทำการคัดเลือกบุคลากรผู้ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม ในหัวข้อ การถ่ายทอดการดีดซึงล้านนา ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย 8 จังหวัด

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ เรียงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาลำดับบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึง

จากการสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดละ 2 คน รวม 16 คน ด้านการเลือกลำดับเพลงในการถ่ายทอด การดีดซึง โดยให้เรียงลำดับจากง่ายไปหายากจำนวน 10 บทเพลง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละคนมีลำดับบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง มีความแตกต่างกันไป สามารถสรุปหลักการเลือกของครู ได้ดังนี้

1.1 บทเพลงที่มีความเหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นฝึกดีดซึงล้านนาในเพลงแรกควรจะเป็นเพลงที่ทุกคนมีความคุ้นเคยกับทำนอง เนื้อร้องของบทเพลง และเป็นบทเพลงที่คนทั่วไปรู้จักเป็นอย่างดี

1.2 บทเพลงที่มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการเริ่มต้นฝึกดีดซึงล้านนาในกลุ่มแรกควรจะเป็น บทเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิก (ด ร ม ซ ล)

1.3 บทเพลงที่จะนำมาให้เริ่มฝึกดีดซึงล้านนาอาจจะไม่ใช่เพลงพื้นเมืองล้านนาก็ได้ เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเองเพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับการฝึกดีดซึงก็ได้

1.4 ในการฝึกดีดซึงควรจะมีบทเพลงที่ง่ายๆ มีความสนุกสนาน นำมาแทรกก่อนที่จะให้ฝึกดีดซึงในบทเพลงที่มีความยากขึ้น

1.5 บทเพลงที่มีระดับเสียงของตัวโน้ตที่ครบทั้ง 7 เสียง ควรจัดให้อยู่ในลำดับที่ต่อจากบทเพลงในระบบ 5 เสียง

1.6 บทเพลงที่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนเลือกใช้ในการถ่ายทอดฝึกดีดซึงล้านนาจากครู 16 คน มีค่าการกระจายทั้งหมด 46 เพลง ดังนี้

1) เพลงล่องแม่ปิง 2) เพลงสร้อยเวียงพิงค์ 3) เพลงกุหลาบเชียงใหม่ 4) เพลงปุ้มเป้ง
5) เพลงหมู่เฮาจาวเหนือ 6) เพลงปั่นฝ้าย 7) เพลงฤาษีหลงถ้ำ 8) เพลงกล่อมนางนอน
9) เพลงมังกรร่ายรำ 10) เพลงปราสาทไหว 11) เพลงลอยกระทง 12) เพลงซอจะปุ
13) เพลงพระลอเลื่อน 14) เพลงซอพม่า 15) เพลงผีมดกินน้ำมะพร้าว 16) เพลงซออื่อ

17) เพลงละม้าย 18) เพลงพม่ารำขวาน 19) เพลงฝ้ายคำ 20) เพลงลาวลำปางใหญ่
21) เพลงหริภุญชัย 22) เพลงน้อยใจยา 23) เพลงช้าง (พม่าเขว) 24) เพลงเต้ยโขง
25) เพลงล่องน่านใหญ่ 26) เพลงปาก 27) เพลงไก่ดูนก 28) เพลงสร้อยลำปาง
29) เพลงลำปางเล็ก 30) เพลงเสเลเมา 31) เพลงสาวไหม 32) เพลงมนต์รักกาสะลอง
33) เพลงแม่สะเรียง 34) เพลงลาวเลื่อน 35) เพลงแห่หน้อยครับ 36) เพลงมวย
37) เพลงแม่ฟ้าหลวง (หอคำ) 38) เพลงไทลื้อ 39) เพลงลาวเสด็จ 40) เพลงแม่หม้ายก้อม
41) เพลงแม่หม้ายเครือ 42) เพลงดาดน่าน 43) เพลงลับแลง 44) เพลงซอพระลอ
45) เพลงสร้อยสนตัด 46) เพลงล่องน่าน

ตารางที่ 1 บทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่มีค่าความถี่มากที่สุด 10 บทเพลง

ลำดับที่	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	
บทเพลง											**รวม**
1. ปุ่มเป้ง	3	3	3	2		1	2				**14**
2. ล่องแม่ปิง	7	1	3		1		1				**13**
3. ฤๅษีหลงถ้ำ			2	4	1	1	2	1	1	1	**13**
4. ปราสาทไหว					2		1	2		6	**11**
5. ซอพม่า		1	1	1	1	3	2	1	1		**11**
6. สร้อยเวียงพิงค์	1	5	1					1	2		**10**
7. ซออื่อ	1		2	1	1		1	3		1	**10**
8. กุหลาบเชียงใหม่	1		2		1	1		1			**6**
9. หมู่เฮาจาวเหนือ			1		2	1	2				**6**
10. ปั่นฝ้าย	1	1		1		2				1	**6**

2. การศึกษาซึงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง

ซึงล้านนาแบ่งตามการตั้งระดับเสียงมีอยู่ 2 ประเภท คือ ซึงลูกสามและซึงลูกสี่ ซึงทั้ง 2 ประเภทจะมีความแตกต่างกันในด้านการตั้งเสียงสายเปล่าของสายซึง ในด้านการเลือกซึงที่ใช้สำหรับการถ่ายทอดการดีดซึง จากการสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งหมด 16 คน มีครู 2 คน (จังหวัดน่าน) เลือกใช้ซึงลูกสี่เป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก เพราะรูปแบบของการตั้งสายของซึงที่สืบทอดต่อกันมาเป็นรูปแบบของซึงลูกสี่ และมีครู 14 คน เลือกใช้ซึงลูกสามเป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก สรุปได้ว่าครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหลักในการเลือกซึงที่ใช้ในการถ่ายทอด ดังนี้

2.1 การตั้งสายของซึง ซึงลูกสามนั้นสายคู่บนจะเป็นเสียง โดต่ำ และสายคู่ล่างจะเป็นเสียง ซอล (คู่ 5) ทำให้การฝึกไล่ระดับเสียงซึงจากเสียงโดต่ำถึงโดสูงเป็นธรรมชาติมากกว่า มีผลทำให้เวลาฝึกดีดซึงจะไม่ฝืนกับความรู้สึกของผู้เรียนมากเกินไป เวลาฝึกดีดซึงล้านนาจะทำให้ผู้ฝึกสามารถฝึกดีดซึงเป็นได้เร็วขึ้น

2.2 เพลงแรกที่ใช้สำหรับการฝึกดีดซึง ในการฝึกดีดซึงครั้งแรกบทเพลงมีความเหมาะสมกับซึงลูกสามมากกว่า ระดับเสียงของบทเพลงจะไม่มีการกระโดดมากเกินไป ทำนองของบทเพลงในตอนเริ่มต้นมีความเหมาะสมกับซึงลูกสามมากกว่า เช่น เพลงล่องแม่ปิง เพลงปุ่มเป้ง เป็นต้น ดังนั้น การฝึกดีดซึงครั้งแรกด้วยซึงลูกสาม จะทำให้ผู้ฝึกดีดซึงเล่นเป็นเร็วขึ้นและมีกำลังใจที่จะฝึกดีดซึงต่อไปให้ถึงระดับสูงได้ดีกว่า

2.3 เมื่อผู้เรียนฝึกดีดซึงลูกสามให้มีความชำนาญแล้วก็จะสามารถดีดซึงลูกสี่ได้เช่นกัน

3. การศึกษาเทคนิคการเตรียมการสอนและเทคนิคการปฏิบัติการสอน

3.1 การศึกษาเทคนิคการเตรียมการสอน

1) ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด จะต้องมีความต้องการที่จะเรียนดีดซึงล้านนาที่เกิดจากความรู้สึกจริงๆ ควรที่จะเข้ามาคลุกคลีกับวงดนตรีของครูก่อนเวลาไปแสดงควรไปด้วย เพื่อจะทำให้เห็นถึงการประกอบอาชีพทางด้านศิลปินดนตรีพื้นเมืองล้านนา และมีประสบการณ์ในการเล่นดนตรีในสถานการณ์จริง

2) ควรมีพิธีไหว้ครูหรือพิธีฝากตัวเป็นศิษย์ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลและทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ มีความพร้อมทั้งกายและใจที่จะเรียนดีดซึงล้านนา เช่น พิธีกินอ้อน้ำผึ้ง พิธีสักการะครูด้วยกรวยดอกไม้ และการกล่าวคำปฏิญาณตน เป็นต้น

3) ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทุกด้านทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจต้องมีความสัมพันธ์กัน สำหรับทางด้านร่างกายผู้ที่จะสามารถเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาในประเภทต่างๆ ได้ เช่น ผู้ที่ต้องการฝึกดีดซึง กำลังของนิ้วสำหรับกดสายจะต้องมากพอจึงจะสามารถฝึกดีดได้ อายุควรจะอยู่ประมาณ 7- 8 ปีขึ้นไป

4) ผู้สอนควรทำให้นักเรียนมีความรักและศรัทธาในตัวครู เพราะถ้านักเรียนมีความรักและความศรัทธาในตัวครูจะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนขยันหมั่นเพียรและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู

5) ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนาอย่างลึกซึ้ง มีความเป็นครูสามารถจัดลำดับการเรียนการสอนตามการรับรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และโน้ตเพลงที่จะใช้ประกอบการสอนต้องมีความถูกต้องชัดเจน

6) การเรียนดีดซึงผู้เรียนควรจะมีซึงเป็นของตัวเองเพื่อจะได้ทำการฝึกซ้อมได้เองที่บ้านจะทำให้เกิดทักษะในการดีดซึงเป็นได้เร็วขึ้น

7) สถานที่ในการจัดการสอน ครูจะทำการถ่ายทอดทั้งในสถานศึกษาระดับต่างๆ และมีบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการดีดซึงล้านนามาทำการศึกษารับการถ่ายทอดที่บ้านของครู ซึ่งครูบางท่านได้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ดนตรีพื้นเมืองล้านนา

3.2 การศึกษาเทคนิคการปฏิบัติการสอน

1) ในการฝึกดีดซึงล้านนาเพลงแรกจะมีความสำคัญมาก ครูจะต้องทำให้ผู้เรียนดีดซึงให้เป็นอย่างถูกต้องโดยเร็วที่สุด เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและหมดกำลังใจในการเรียนดีดซึง

2) ควรให้ผู้เรียนทุกคนปรับพื้นฐานในการอ่านโน้ตไทยให้ถูกต้องตามหลักการของดนตรีไทยโดยเฉพาะในอัตราจังหวะ 2 ชั้น และฝึกดีดซึงตามโน้ตไทยในระดับพื้นฐานก่อนที่จะเริ่มฝึกดีดซึงในเพลงแรก

3) การเริ่มต้นฝึกดีดซึงในขั้นแรก ผู้เรียนจะต้องทำความรู้จักกับซึงโดยการสัมผัสซึง ฝึกจับซึง จับไม้ดีด และท่านั่งให้ถูกต้อง โดยเปรียบเสมือนว่าซึงคือส่วนหนึ่งของร่างกายของเรา

4) ควรแยกกลุ่มผู้เรียนดีดซึงตามความสามารถในการรับรู้ทางด้านดนตรีเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5) ควรมีการแนะนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดและสาธิตวิธีการเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน อยากทดลอง ทำให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นที่จะฝึกดีดซึงให้เป็น

6) ในการปฏิบัติดีดซึงครูควรปฏิบัติให้ผู้เรียนดูทีละวรรคอย่างช้าๆ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เพราะในการเริ่มต้นฝึกดีดซึงล้านนาการเรียนรู้จะเกิดจากการเลียนแบบจากครูผู้สอนก่อน

7) ควรสร้างความความคุ้นเคยกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีพื้นเมืองล้านนา

8) เมื่อผู้เรียนสามารถดีดซึงมีความแม่นยำในจังหวะและตัวโน้ตทำนองเพลงแล้ว ควรเริ่มให้ฝึกเล่นเข้ากับเครื่องจังหวะด้วย กลอง ฉิ่ง ฉาบ โดยการตีกลองและฉาบแบบจังหวะพื้นเมือง

9) ควรมีการนั่งสมาธิก่อนที่จะมีการเรียนการสอนดนตรีพื้นเมืองล้านนา เป็นการทำจิตใจให้มีความสงบนิ่งก่อนที่จะเริ่มการฝึก เพราะถ้ามีสมาธิจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการรับรู้ที่ดี

4. การศึกษาการวัดและประเมินผลการดีดซึงล้านนา

ครูจะทำหน้าที่ประเมินผลตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มทำการถ่ายทอดการดีดซึง โดยครูจะใช้วิธีการสังเกตและการฟัง ถ้ามีข้อผิดพลาดผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติดีดซึงได้ในระหว่างการถ่ายทอด ครูจะทำการปรับปรุงแก้ไขให้ทันทีเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งครูจะประเมินผลใน 2 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านความถูกต้องของบทเพลงทั้งด้านทำนองและจังหวะ

4.2 ด้านความไพเราะและอารมณ์ของบทเพลง เมื่อบรรเลงแล้วเสียงซึงที่ออกมาจะต้องเป็นเสียงของซึงล้านนา

องค์ความรู้ใหม่

ลำดับบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึง เป็นบทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่มีค่าความถี่ในการเลือกใช้ถ่ายทอดมากที่สุดใน 10 บทเพลง ได้แก่ 1) ปุ๋มเป้ง 2) ล่องแม่ปิง 3) ฤๅษีหลงถ้ำ 4) ปราสาทไหว 5) ซอพม่า 6) สร้อยเวียงพิงค์ 7) ซออื่อ 8) กุหลาบเชียงใหม่ 9) หมู่เฮาจาวเหนือ 10) ปั่นฝ้าย ซึงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งหมด 16 คน มีครู 2 คน เลือกใช้ซึงลูกสี่เป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก และมีครู 14 คน เลือกใช้ซึงลูกสามเป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก จากลำดับบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึงและซึงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง และเทคนิคต่างๆ ในการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไป

ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างบทเรียนทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนา และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สืบสานการดีดซึงในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาลำดับบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึง

จากการสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดละ 2 คน รวม 16 คน ด้านการเลือกลำดับของบทเพลงในการถ่ายทอดการดีดซึง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละคนจะมีลำดับเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง ลำดับที่ 1-10 มีความแตกต่างกันไปตามแนวความคิดของครูแต่ละคน ซึ่งบทเพลงที่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนเลือกใช้ในการถ่ายทอดในการฝึกดีดซึงล้านนา มีค่าการกระจายของบทเพลง 46 เพลง

บทเพลงที่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เลือกใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึงล้านนา จะให้ความสำคัญกับเพลงแรกมากที่สุด โดยครูจะมุ่งเน้นที่ความคุ้นเคยกับทำนองเพลงเป็นเพลงที่คนส่วนมากรู้จักและมีความชอบในบทเพลงนั้นเพื่อนำมาใช้ในการฝึกดีดเป็นเพลงแรก ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ Sukkasem (2015) กล่าวว่า “ถ้ามีความคุ้นเคยกับทำนองและเป็นเพลงที่ผู้ฝึกดีดมีความชอบ จะทำให้มีแรงกระตุ้นในการฝึกดีดทำให้มีความต้องการที่จะดีดซึงให้เป็นโดยเร็วเพราะมีความชอบในทำนองของบทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่ตัวเองรู้จัก” ถ้าผู้ฝึกดีดซึงสามารถดีดเพลงแรกเป็นได้โดยเร็วจะทำให้มีกำลังใจมีแรงกระตุ้นเพื่อที่จะทำการฝึกดีดในบทเพลงลำดับต่อไปและจะทำให้ผู้ฝึกดีดเกิดความรักในการฝึกดีดซึงและเกิดความซาบซึ้งในดนตรีพื้นเมืองล้านนา

บทเพลงที่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือกใช้ในการถ่ายทอดฝึกดีดซึงมีทั้งเพลงที่เป็นเพลงพื้นเมืองล้านนา เพลงไทยเดิมของภาคกลาง เพลงไทยพื้นเมืองของภาคอีสาน และเพลงที่ครูแต่งขึ้นเอง (ไก่ดูนก, ปาก) บทเพลงที่มีค่าความถี่ในการเลือกใช้มากที่สุดคือ เพลงปุ่มเป้ง มีครูเลือกใช้มากถึง 14 คน เพลงล่องแม่ปิง และเพลงฤาษีหลงถ้ำ มีครูเลือกใช้ 13 คน เพลงปราสาทไหว เพลงซอพม่า มีครูเลือกใช้ 11 คน เพลงสร้อยเวียงพิงค์ เพลงซออื่อ มีครูเลือกใช้ 10 คน เพลงกุหลาบเชียงใหม่ เพลงหมู่เฮาจาวเหนือ เพลงปั่นฝ้าย มีครูเลือกใช้ 6 คน ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีค่าความถี่ในการเลือกใช้ในการถ่ายทอดของครูมากที่สุดใน 10 ลำดับเพลงแรก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klinfung (2005) เพลงพื้นเมืองล้านนาที่ครูผู้สอนนิยมนำมาสอนและให้นักเรียนบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพื้นเมือง วงสะล้อ ซอ ซึง ในโรงเรียนเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ เพลงล่องแม่ปิง เพลงปราสาทไหว เพลงฤาษีหลงถ้ำ เพลงปุ่มเป้ง เพลงเพลงอื่อ เพลงกุหลาบเชียงใหม่ เพลงเตียวดง เพลงซอพม่า เพลงหมู่เฮาจาวเหนือ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่มีค่าความถี่ในการเลือกใช้มากที่สุดในลำดับ 10 เพลงแรก เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการนำมาถ่ายทอดและใช้ในการบรรเลงทั่วไปของดนตรีพื้นเมืองล้านนา

2. การศึกษาซึงที่ใช้ในการถ่ายทอดการดีดซึง

การเลือกซึงที่ใช้สำหรับการถ่ายทอดการดีดซึง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งหมด 16 คน มีครู 2 คน (จังหวัดน่าน) เลือกใช้ซึงลูกสี่เป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก เนื่องด้วยระบบการตั้งสายของซึงที่สืบทอดกันมาเป็นรูปแบบของซึงลูกสี่ และมีครู 14 คน เลือกซึงลูกสามเป็นซึงสำหรับฝึกดีดซึงในครั้งแรก

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือกซึงลูกสามเป็นซึงที่ควรจะฝึกดีดในครั้งแรกเป็นส่วนมาก ด้วยเหตุผลที่สำคัญ คือ ระบบการตั้งสายของซึงลูกสาม สายคู่บนจะเป็นเสียง โดต่ำ และสายคู่ล่างจะเป็นเสียง ซอล (คู่ 5) ทำให้การฝึกดีดซึงไล่ระดับเสียงจากเสียงโดต่ำถึงโดสูงมีความเป็นธรรมชาติมากกว่า มีผลทำให้เวลาฝึกดีดซึงในเพลงที่เริ่มต้นทำนองของเพลงจะไม่ฝืนกับความรู้สึกของผู้เรียนมากเกินไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ Aphichanathong (2015) กล่าวว่า “บทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่ให้ฝึกดีดซึงเป็นเพลงแรกคือเพลงล่องแม่ปิง ทำนองของบทเพลงมีความเหมาะสมที่จะฝึกดีดด้วยซึงลูกสามมากกว่าซึงลูกสี่ และซึงลูกสามและซึงลูกสี่มีวิธีการดีดที่คล้ายคลึงกันมีความแตกต่างกันเฉพาะเรื่องของการตั้งระดับเสียงของสายเท่านั้น ดังนั้น เมื่อฝึกดีดซึงลูกสามจนเกิดความชำนาญแล้ว จะสามารถดีดซึงลูกสี่ได้เช่นกัน”

3. การศึกษาเทคนิคการเตรียมการสอนและเทคนิคการปฏิบัติการสอน

3.1 การศึกษาเทคนิคการเตรียมการสอน

ในด้านการเตรียมการสอนครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จะให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากกว่าทุกๆ ด้าน ทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการถ่ายทอดการดีดซึงล้านนาเกิดจากความต้องการของผู้เรียนเป็นลำดับที่หนึ่ง ครูจะทำหน้าที่ในการเสริมแรงให้กับผู้ฝึกดีดซึงเพื่อให้มีกำลังใจที่จะฝึกดีดซึงล้านนาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแรงเสริมให้กระบวนการถ่ายทอดการดีดซึงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนที่วางไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ Duangmun (2015) กล่าวว่า “สำหรับผู้ที่ต้องการจะฝึกดีดซึงล้านนาครูจะให้ทำพิธีกินอ้อน้ำผึ้ง เพื่อให้ผู้ที่จะเรียนมีความจำดีขึ้นจะทำให้ฝึกดีดซึงเป็นได้เร็วขึ้น เพราะมีความจำที่ดีขึ้น” ซึ่งจัดเป็นพิธีที่เพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้ที่ต้องการฝึกดีดซึงให้มีกำลังใจที่จะดีดซึง

3.2 การศึกษาเทคนิคการปฏิบัติการสอน

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีวิธีการในการปฏิบัติการสอนการดีดซึง เพื่อให้ผู้ฝึกดีดซึงสามารถดีดซึงได้ตามวัตถุประสงค์ ควรมีการนั่งสมาธิก่อนที่จะมีการเริ่มฝึกดีดซึง เพื่อทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนที่จะเริ่มการฝึก เพราะถ้ามีสมาธิจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการรับรู้ที่ดี ควรให้ผู้เรียนทุกคนปรับพื้นฐานในการอ่านโน้ตไทยให้ถูกต้องตามหลักการของดนตรีไทย โดยเฉพาะในอัตราจังหวะ 2 ชั้น และฝึกดีดซึงตามโน้ตไทยในระดับพื้นฐานก่อนที่จะมีการเริ่มฝึกดีดซึงในเพลงแรก เพราะโน้ตไทยเปรียบเสมือนภาษาทางดนตรีที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อบอกจังหวะและทำนองของบทเพลงพื้นเมืองล้านนาต่างๆ ผู้ฝึกดีดซึงจึงจำเป็นที่จะต้องฝึกอ่านโน้ตไทยให้มีความชำนาญเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการฝึกดีดซึงล้านนา

การแยกกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถในการรับรู้ทางด้านดนตรีเพื่อความสะดวกสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด การฝึกดีดซึงถ้าหากมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำการแยกกลุ่มตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (1963) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

การเริ่มต้นฝึกดีดซึงในขั้นแรก จะต้องทำความรู้จักกับซึงโดยการสัมผัสซึง ฝึกจับซึง จับไม้ดีด และท่านั่งให้ถูกต้อง เปรียบเสมือนว่าซึงคือส่วนหนึ่งของร่างกายของเรา จึงจะทำให้การฝึกดีดซึงล้านนามีประสิทธิภาพสูงสุด ในการปฏิบัติดีดซึงครูควรปฏิบัติให้ผู้เรียนดูทีละวรรคอย่างช้าๆ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เพราะในการเริ่มต้นฝึกดีดซึงการเรียนรู้จะเกิดจากการเลียนแบบจากครูผู้สอนก่อน ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (1956) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) การพัฒนาทักษะในทางปฏิบัติในการใช้อวัยวะต่างๆ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 5 ระดับ ได้แก่ 1) การรับรู้ เป็นการรับรู้วิธีการปฏิบัติดีดซึงจากครูในบทฝึกรูปแบบต่างๆ เช่น การดีดขึ้น การดีดลง การดีดรัว เป็นต้น 2) กระทำตามแบบ ผู้ฝึกดีดซึงจะต้องทำตามที่ครูแนะนำไว้ ถ้าสามารถทำให้ซึงเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของร่างกายเราก็จะสามารถปฏิบัติได้โดยเร็วและถูกต้อง 3) การหาความถูกต้อง ในการฝึกดีดซึงผู้ฝึกดีดจะไม่สามารถปฏิบัติตามครูแนะนำไว้ภายในครั้งเดียวในบางเทคนิคการดีดและลีลาที่มีความยากอาจจะใช้เวลาลองผิดลองถูกเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่ครูแนะนำไว้ 4) การกระทำอย่างต่อเนื่อง ในการฝึกดีดซึงผู้ฝึกจะต้องมีการฝึกซ้อมที่สม่ำเสมอ จนกระทั่งสามารถปฏิบัติดีดซึงได้อย่างชำนาญ 5) การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ความชำนาญที่เกิดขึ้นจากการฝึกซ้อมปฏิบัติดีดซึงอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติดีดซึงในแต่ละบทเพลงสื่อออกมาถึงอารมณ์ความรู้สึกความถูกต้องของบทเพลงอย่างชัดเจน

ควรมีการแนะนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดและสาธิตวิธีการเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้มีความอยากรู้ อยากเรียน อยากทดลอง ทำให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นที่จะฝึกดีดซึงให้เป็น ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (1963) การสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้ฝึกดีดซึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ฝึกดีดซึงประสบผลสำเร็จในการดีดซึง รวมทั้งการสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีพื้นบ้านล้านนาซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne (1985) เป็นขั้นตอนในการเริ่มต้นของการฝึกดีดซึงโดยการ สร้างความสนใจ (Gaining Attention) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเป็นการสร้างความสนใจให้กับผู้ที่ต้องการฝึกดีดซึง จะทำให้เกิดแรงจูงใจทั้งภายในของตัวผู้เรียน และแรงจูงใจภายนอกจากความคุ้นเคยกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

4. การศึกษาการวัดและประเมินผลการดีดซึงล้านนา

ครูจะทำหน้าที่ประเมินผลตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มทำการถ่ายทอดการดีดซึง โดยใช้วิธีการสังเกตและการฟัง ถ้ามีข้อผิดพลาดผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ในระหว่างการถ่ายทอดครูจะปรับปรุงแก้ไขให้ทันทีเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งครูจะประเมินผลใน 2 ด้าน ได้แก่

4.1 ความถูกต้องของบทเพลงทั้งด้านทำนองและจังหวะ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสำคัญมากที่สุดในการฝึกดีดซึง ผู้ฝึกจะต้องมีความชัดเจนในการดีดทำนอง และมีความถูกต้องของจังหวะจึงจะสามารถมีการพัฒนาการดีดซึงต่อไปในระดับสูงขึ้นได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Suttachitt (1997) ได้กล่าวถึงเนื้อหาสาระทางดนตรีว่า องค์ประกอบดนตรี ประกอบด้วย จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ สีสัน ลักษณะของเสียง ในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้มีเนื้อหาและแนวคิดพื้นฐานซึ่งจำเป็นที่ผู้เรียนด้านดนตรีควรทราบและเข้าใจ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ดนตรีในขั้นลึกซึ้งได้ต่อไป

4.2 ความไพเราะและอารมณ์ของบทเพลง เมื่อบรรเลงแล้วเสียงซึงที่ออกมาจะต้องเป็นเสียงของซึงล้านนา ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากผู้ฝึกดีดซึงจะต้องฝึกให้เกิดความชำนาญมากที่สุด จนสามารถดีดได้อย่างเป็นธรรมชาติและสื่อออกมาทางเสียงของซึง อารมณ์ของบทเพลงตรงกับความหมายของเพลงพื้นเมืองล้านนาแต่ละเพลง ซึ่งเป็นการดีดซึงที่มีความซาบซึ้งทางด้านดนตรี ครูภูมิปัญญามักใช้คำว่า “ดีดซึงล้านนาให้เป็นเสียงของซึงล้านนา”

ดังนั้น การถ่ายทอดการดีดซึงล้านนา ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนบน มีการพัฒนาให้ผู้ฝึกดีดซึงล้านนา มีการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ด้าน ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (1956) ได้จำแนกการเรียนรู้ไว้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ผู้ฝึกดีดซึงมีความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีหลักการอ่านโน้ตไทย การดีดซึงในระดับขั้นพื้นฐาน และความรู้ด้านการปฏิบัติฝึกดีดซึงในเทคนิคลีลาของบทเพลงพื้นเมืองล้านนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการดีดซึงไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ผู้ฝึกดีดซึงมีทักษะสามารถดีดซึงล้านนาให้เป็นเสียง ซึงล้านนา ซึ่งแสดงว่าสามารถเข้าถึงความซาบซึ้งทางดนตรีพื้นเมืองล้านนา สามารถถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงพื้นเมืองล้านนาได้ตรงตามความรู้สึกของบทเพลงพื้นเมืองล้านนาในแต่ละเพลง

3. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ผู้ฝึกดีดซึงที่สามารถดีดเพลงพื้นเมืองล้านนาได้ตรงตามอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลง จะทำให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนในวัฒนธรรมการดีดซึงล้านนา ซึ่งความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นหลังจากที่มีความสามารถดีดซึงล้านนาได้แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เราทราบถึงบทเพลงพื้นเมืองล้านนาที่ได้รับความนิยมในการนำมาถ่ายทอดในด้านการดีดซึง และซึงที่มีความเหมาะสมในการฝึกดีดในครั้งแรกคือซึงลูกสาม

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนา และพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างเป็นเอกสารตำราสำหรับประกอบการเรียนการสอนในการปฏิบัติดนตรีล้านนา ในระดับขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับที่สูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการถ่ายทอดเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาเครื่องอื่นๆ เช่น สะล้อ การขับซอ และกลองประเภทต่างๆ ของล้านนาด้วย เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานศิลปะวัฒนธรรมดนตรีพื้นเมืองล้านนา ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

References

Aphichanathong, P. (2015). *Interview*. October, 9.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of education objectives, handbook I: Cognitive domain*.

New York: David Macay Company Inc.

Boonanont, A. (2011). *Development of Lanna Traditional Music Curriculum of Nan Cultural Zone*. (Doctoral Dissertation). Rajabhat Rajanagarindra University. Chachoengsao.

Bruner, J. S. (1963). *The process of education.* New York: Vintage Books.

Duangmun, A. (2015). *Interview*. October, 15.

Gagne, R.M. (1985). *The conditions of learning.* New York: Holt, Rinehart & Winston.

Klinfung, T. (2005). *The Management of Learning and Teaching the Northern Folk Music Band "Salor Sor Seung" in Primary Schools in Chaehom, Lampang Province*. (Master's Thesis). Lampang Rajabhat University. Lampang.

Leosiripong, P. (2001). *Music Appreciation*. Bangkok: Chong Charoen Printing.

Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited.

Na Mahachai, S. (2016). *Thai Child Playing One Thai Musical Instrument Policy*. Retrieved October, 9, 2016 from http://www.nationtv.tv/main/content/378514874/.

Ongsakul, S. (2014). *Lanna History.* (10th ed.). Bangkok: Amarin.

Songned, K. (2002). *Learning Process in Musical Performance of Traditional Music Masters in Amphur Mueang, Nan Province, Thailand*. (Master's Thesis). Graduate School: Mahidol University. Nakhon Pathom.

Sukkasem, P. (2015). *Interview*. December, 7.

Sumrongthong, B. (2009). *"The Rites and Beliefs Associated with the Transmission of Musical Culture in Thailand's Lanna Region" Project*. Bangkok: Faculty of Fine Arts and Applied Arts, Chulalongkorn University.

Suttachitt, N. (1997). *Music activities for teachers.* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Theerasilapa, Y., & Pinthong, T. (1992). *Lanna Folk Music.* (2nd ed.). Chiang Mai: Klang Wiang Printing.

Valipodom, S. (2002). *Archeology History of Lanna Nation*. Bangkok: Matichon.

บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย*

Antecedents Affecting the Success of Trade in Nong Khai Special Economic Zone

[1]นพวรรณ กาญจนปรัชญากุล, ศิรวิทย์ กุลโรจนภัทร และ วรเดช จันทรศร

[1]Noppawan Kanchanaprudyakul, Siravit Koolrojanapat and Voradej Chandarasorn

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1]Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

[1] Corresponding Author's Email: noppawan.jdar@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การค้าชายแดนไทย-ลาว การบริหารจัดการ ต้นทุนสินค้า การมีส่วนร่วม และความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย 2) อิทธิพลของปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การค้าชายแดนไทย-ลาว การบริหารจัดการ ต้นทุนสินค้า และการมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย และ 3) รูปแบบหรือแนวทางในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้ค้าในเขตการค้าชายแดนไทย-ลาว บริเวณด่านพรมแดนหนองคาย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยวิธีของ Taro Yamane (1973) จำนวน 300 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สำหรับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 15 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การค้าชายแดนไทย-ลาว การบริหารจัดการ ต้นทุนสินค้า การมีส่วนร่วม และความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย อยู่ในระดับดีมาก 2) อิทธิพลของปัจจัยการมีส่วนร่วม เพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ไม่ได้ส่งผล ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และ 3) แนวทางในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จ จะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนและทั่วถึง มีการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชน และประชาชนสามารถสอบถามหรือร้องเรียนปัญหากับรัฐได้

คำสำคัญ: บุพปัจจัย; ความสำเร็จของการค้า; เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย

* Received April 5, 2020; Revised December 13, 2020; Accepted January 23, 2021

Abstract

The research article aimed to study the following: 1) the factors on public policy, Thai-Laos border trade, the management, product cost, participation, success in Nong Khai special economic zone; 2) the influences of factors on public policy, Thai-Laos border trade, the management, product cost, participation towards the success in Nong Khai special economic zone; and 3) a model or the guidelines for successful trading in Nong Khai special economic zone. The study applied both quantitative and qualitative research methods. A sample group for quantitative research included traders in Nongkhai Customs Boundary Post, Thai-Laos border. The sample size was determined by Taro Yamane's method in a total of 300 persons by means of stratified sampling. The quantitative data were analyzed by percentage, mean, standard deviation (S.D.), and multiple linear regression method. While a sample group for qualitative research included 15 persons who were related in the area. The data was collected by the structured interview and analyzed by content analysis.

The results of the research are found as follows: 1) The factors on public policy, Thai-Laos border trade, the management, product cost, participation, success in Nong Khai special economic zone are at a high level; 2) Only the influence of participation affects the success in Nong Khai special economic zone. Other factors do not have any effect, which is similar to the result of the qualitative research acquired from interviewing with the related persons; and 3) The guidelines for successful trading in Nong Khai special economic zone must emphasize the following: the public relation must be carried out clearly and thoroughly, the cooperation between government agencies and private organizations, and people are able to inquire or make a complaint on problems with the government agencies.

Keywords: Antecedents; Success of Trade; Nong Khai Special Economic Zone

บทนำ

การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว กล่าวได้ว่ามีความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างมาก จากข้อมูลสำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ พบว่าปริมาณสินค้าและมูลค่าการค้าระหว่างทั้งสองประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยมูลค่าการค้าชายแดนมีสัดส่วนร้อยละ 85 สำหรับหนองคายเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ การค้าขายชายแดนระหว่างไทยกับลาว มีมูลค่าสูงสุดเป็นอันดับ 1 เป็นประตูสู่เวียงจันทน์ เมืองหลวงของ สปป. ลาว เป็นโอกาสในการค้าระหว่างประเทศซึ่ง

สามารเชื่อมโยงไปถึงสาธารณรัฐสังคมเวียดนามและสาธารณะรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้) โดยมีสะพานมิตรภาพไทย – ลาว เชื่อมระหว่างสองประเทศ ทำให้ปริมาณการค้าชายแดนของทั้ง 2 ประเทศเพิ่มสูงขึ้นและจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากหลังจากเปิด AEC ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ถึงแม้จะส่งผลดีแต่ยังมีปัญหาในหลายประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย บริเวณด่านพรมแดนจังหวัดหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การค้าชายแดนไทย-ลาว การบริหารจัดการ ต้นทุนสินค้า การมีส่วนร่วม และความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การค้าชายแดนไทย-ลาว การบริหารจัดการ ต้นทุนสินค้า และการมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย

3. เพื่อศึกษารูปแบบหรือแนวทางในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยทำการศึกษาระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ควบคู่กันแบบอิสระจากกันในแต่ละระเบียบวิธีวิจัย จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้แต่ละแบบวิธีมาผสม มีรายละเอียดประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) ใช้วิธีการสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในเขตการค้าชายแดนไทย-ลาว บริเวณด่านพรมแดนหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย บริเวณด่านพรมแดนจังหวัดหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน จำนวน 15 คน โดยวิธีอาสาสมัครผู้เชี่ยวชาญ (Volunteer) ประกอบด้วย 1) ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดหนองคาย จำนวน 3 คน 2) ชิปปิ้ง จำนวน 3 คน 3) ศุลกากร จำนวน 3 คน 4) เจ้าหน้าที่บริษัทจำนวน 3 คน และ 5) ผู้ค้าชายแดนจำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้ค้าในเขตการค้าชายแดนไทย-ลาว บริเวณด่านพรมแดนหนองคาย ในจังหวัดหนองคาย จำนวน 300 คน โดยวิธี Random (สุ่มตัวอย่าง)

การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ จะวิเคราะห์เชิงสถิติได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้

จากการสัมภาษณ์ จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) การบูรณาการผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสู่แนวทางการค้าในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จ และการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงหรือความน่าเชื่อถือของผลการบูรณาการแนวทางการค้าในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จในด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางปฏิบัติ ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนตัดสิน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ชิปปิ้ง ศุลกากร เจ้าหน้าที่บริษัท และผู้ค้าชายแดน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. สภาพปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ ด้านการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้านการบริหารจัดการ ด้านต้นทุนสินค้า ด้านการมีส่วนร่วม และความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อยู่ในระดับดีมากทั้งหมด

2. อิทธิพลของปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ ด้านการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้านการบริหารจัดการ ด้านต้นทุนสินค้า และด้านการมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในทางสถิติพบว่า มีเพียงปัจจัยการมีส่วนร่วม เพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความสำเร็จในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า สำหรับผู้ประกอบการในพื้นที่แล้ว ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เพื่อใช้ในการวางแผนธุรกิจ และปัจจัยทางด้านต้นทุน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ และสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการในพื้นที่แล้ว ปัจจัยด้านนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และปัจจัยการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จแตกต่างกันไปตามแต่บทบาททางเศรษฐกิจของแต่ละคน

3. จากการสังเคราะห์และบูรณาการกำหนดแนวทางแล้ว ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับได้ แสดงว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางปฏิบัติ ต่อการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายประสบความสำเร็จ มีความสอดคล้องกัน เหมาะสมกับยุคสมัยตามความต้องการของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางปฏิบัติตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย บริเวณด่านพรมแดนจังหวัดหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ภายใต้ วิสัยทัศน์ “การค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายประสบความสำเร็จ” นโยบาย “ทุกภาคส่วนร่วมผลักดันการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ” ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม “ประชาชนมีร่วมร่วมในการพัฒนาการค้าชายแดน” และแนวทางปฏิบัติ “ประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนและทั่วถึง มีการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชน ประชาชนสามารถสอบถามหรือร้องเรียนปัญหากับรัฐได้”

อภิปรายผลการวิจัย

จากสภาพปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า มีความสอดคล้องในประเด็นย่อยต่างๆ ในการกำหนดนโยบายรัฐ โดยในแต่ละประเด็นสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson James E. (1979) ที่ได้อธิบายกระบวนการในการกำหนดนโยบายไว้เป็นขั้นตอน อย่างไรก็ดี ระดับความคิดเห็นจากการสำรวจมีแนวโน้มลดลงเมื่อกระบวนการด้านนโยบายได้ดำเนินไปจนถึงการประเมินผลนโยบาย กล่าวคือ แม้ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจะอยู่ในระดับดีมากก็ตาม แต่ระดับความคิดเห็นมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ

ปัจจัยสภาพการค้าชายแดนไทย-ลาว ถือว่าอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Wu (2006) ที่การค้าชายแดนจะช่วยสร้างผลประโยชน์ต่อผู้คนที่อยู่อาศัยในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความแตกต่างทางด้านภาษีที่ทำให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้ในราคาที่ถูกลง ทำให้ปริมาณการค้ามีเพิ่มขึ้น สำหรับพ่อค้าแม่ค้าก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขาย อีกทั้งยังส่งผลให้สินค้าและบริการที่ค้าขายในบริเวณชายแดนเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่

ปัจจัยการบริหารจัดการ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านคนและเงินอยู่ในระดับดีมากใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Peter F. Drucker (อ้างถึงใน สมพงศ์ เกษมสิน,1980) ที่ว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านงบประมาณ เพื่อจัดหาสิ่งต่างๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ รวมทั้งข้อมูลสนเทศ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

ปัจจัยด้านต้นทุนสินค้า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงมาก อย่างไรก็ดี ในเรื่องสินค้ามีให้เลือกหลากหลายมากขึ้น กลับอยู่ในระดับต่ำกว่าปัจจัยย่อยอื่นในปัจจัยกลุ่มนี้ เป็นไปได้ว่าภายหลังจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแล้ว ความหลากหลายของสินค้าที่มาจากประเทศลาวไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นสินค้าเดิมที่มีการซื้อขายกันตามชายแดนอยู่แล้ว เพียงแต่มีราคาที่ถูกลง ในเรื่องการคมนาคมได้รับความคิดเห็นในระดับสูงมาก เนื่องจากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ ช่วยคลายกฎระเบียบ ทำให้การคมนาคมขนส่งระหว่างชายแดนสามารถดำเนินการได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ขณะที่ในด้านแรงงาน ได้รับความคิดเห็นในระดับสูงมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ อาคม เติมพิทยาไพสิฐ (2557) ที่เห็นว่า การพัฒนาเมืองไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจะช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดเดิมในพื้นที่และการป้องกันผลกระทบเชิงลบต่างๆ เช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่า มีความคิดเห็นในระดับดีมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งกำหนดกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะคือ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทางสถิติ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ถึงอิทธิพลจากปัจจัยทั้ง 5 ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ ปัจจัยด้านการค้าชายแดนไทย-ลาว ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านต้นทุนสินค้า และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม กลับพบว่า มีเพียงปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีผลต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย บริเวณด่านพรมแดนจังหวัดหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Puangngam (2002) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาขึ้น ซึ่งในการสำรวจความคิดเห็นได้สอบถามทั้งประเด็นการกำหนดทิศทาง/แผนงาน การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแตกต่างไปจากแนวคิดในด้านอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ แนวคิดของ Banomyong (2012) ซึ่งเป็นแนวคิดในภาพรวมระดับประเทศ ที่กล่าวว่า บทบาทของโลจิสติกส์ต่อการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากจะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอาเซียน และความสามารถในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศแล้ว ยังมีส่วนช่วยเร่งผลักดันการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคอีกด้วย

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว พบว่าปัจจัยต่างๆ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในความคิดเห็นของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามบทบาททางเศรษฐกิจ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เพื่อใช้ในการวางแผนธุรกิจ และปัจจัยทางด้านต้นทุน เนื่องจากหากรัฐไม่มีการประชาสัมพันธ์นโยบายออกมาให้ทราบโดยทั่วกัน จะทำให้ผู้ประกอบการไม่เห็นแนวทางนโยบายของรัฐที่ชัดเจน ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถวางแผนการประกอบธุรกิจของตนเองที่เหมาะสมได้ ขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ส่วนราชการในพื้นที่นั้น คือปัจจัยด้านนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และปัจจัยการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากหากนโยบายจากรัฐมีความล่าช้าและไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนแล้ว จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณของรัฐและบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ การลงทุนจากภาครัฐไม่ต่อเนื่องและไม่มีการนำมาใช้งานอย่างต่อเนื่อง ไปจนถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานไม่มีความพร้อม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขณะเดียวกัน หากรัฐขาดการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมที่ดี จะส่งผลให้ผู้ประกอบการเอง ไม่ทราบถึงสิทธิประโยชน์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษว่าคืออะไร ผู้ประกอบการจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการมาลงทุนที่นี่ และจะเข้าถึงสิทธิประโยชน์ดังกล่าวได้อย่างไร ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการประกอบกิจการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยการค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การศึกษาผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่างๆ ไม่สามารถมองภาพรวมทั้งหมดเพียงอย่างเดียวได้ หากแต่ต้องศึกษาจำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อคนแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไป

ในส่วนการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของผลการบูรณาการแนวทางการค้าในการดำเนินงานการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายให้ประสบความสำเร็จในด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์

และแนวทางปฏิบัติ ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนจำนวน 5 ท่านตัดสิน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ยอมรับได้มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางปฏิบัติ ต่อการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายประสบความสำเร็จ มีความสอดคล้องกัน เหมาะสมกับยุคสมัยตามความต้องการของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดย วิสัยทัศน์ “การค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายประสบความสำเร็จ” นโยบาย “ทุกภาคส่วนร่วมผลักดันการค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ” โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม “ประชาชนมีร่วมร่วมในการพัฒนาการค้าชายแดน” โดยมีแนวทางปฏิบัติคือ “ประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนและทั่วถึง มีการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชน ประชาชนสามารถสอบถามหรือร้องเรียนปัญหากับรัฐได้” ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2545) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาขึ้น ซึ่งในการสำรวจความคิดเห็นได้สอบถามทั้งประเด็นการกำหนดทิศทาง/แผนงาน การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย บริเวณด่านพรมแดนจังหวัดหนองคาย หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า มีปัจจัยการมีส่วนร่วม เพียงปัจจัยเดียว ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความสำเร็จในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2545) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เพื่อช่วยให้เขตเศรษฐกิจพิเศษของการค้าชายแดนประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ในการผลักดันให้เกิดความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำเป็นต้องให้รัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนในประเด็นการกำหนดทิศทาง/แผนงาน ได้แก่ ภาครัฐมีโครงการให้เลือกมากขึ้น ภาครัฐมีโครงการที่ชัดเจนมากขึ้น ภาครัฐมีโครงการตลอดทั้งปี และภาครัฐมีการจัดตั้งโครงการตามศูนย์กลางต่างๆ ประเด็นการประสานงาน ได้แก่ ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงการต่างๆ ของภาครัฐ ตัวแทนภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี และตัวแทนภาครัฐเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาในการทำธุรกิจต่างๆ และประเด็นการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์แผนงาน โครงการต่างๆ สู่ประชาชน ประชาชนสามารถรับรู้แผนงาน โครงการต่างๆ จากรัฐบาลได้หลายช่องทาง และประชาชนสามารถสอบถาม หรือร้องเรียนปัญหา จากแผนงานโครงการต่างๆของรัฐบาล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้: จากการวิจัย พบว่า ต้องดำเนินการปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นลำดับแรก (First Priority) เพื่อให้ทุกภาคส่วน ได้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น และเข้าใจแนวทางในการดำเนินการต่างๆ อันจะช่วยให้ทุกภาคส่วนได้ดำเนินแนวทางไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน สำหรับลำดับถัดมาปัจจัยที่เป็นประเด็นอื่น ๆ จำเป็นต้องผลักดันไปยังผู้เกี่ยวข้องในประเด็นที่แตกต่างกัน เช่น ผลักดันประเด็นด้านนโยบายรัฐที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแก่เจ้าหน้าที่ส่วนราชการในพื้นที่ และผลักดันประเด็นด้านต้นทุนแก่

ผู้ประกอบการในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งการผลักดันประเด็นปัจจัยที่เหมาะสมลงไปยังจุดที่เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีและรวดเร็วต่อเศรษฐกิจและสังคมได้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป: ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดสำหรับผู้สนใจ เพื่อนำไปสู่การศึกษาครั้งต่อไป คือ การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ ด้านการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้านการบริหารจัดการ ด้านต้นทุนสินค้า และด้านการมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสำเร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยศึกษาลงลึกถึงบทบาททางเศรษฐกิจของประชากรในเขตเศรษฐกิจพิเศษฯ ที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ

References

Anderson, J.E. (1979). *J.D. Public Policy-Marking.* New York: Holt, Winston & Rinehart.

Banomyong, R. (2011). The role of logistics in the establishment of the ASEAN Economic Community. Retrieved December 28, 2018, from http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/39/60.pdf

Bureau of ASEAN Affairs, Department of Trade Negotiations. (2016). *Thai border trade - Laos PDR: Development of Thai border trade potential to Laos PDR and third countries*. Retrieved December 28, 2018, from https://www.ryt9.com/s/beco/2641170

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity Through specificity*. New York: World Developments.

Drucker, F. P. (1980). *Administration.* (7th ed). Bangkok: Thai Wattana Panit.

Puang-ngam, K. (2002). *Community Strengthening Enhance*. (n.p., n.d.).

Termpitayapaisit, A. (2014). *Document for the Seminar on Border Economy City Development: A Case Study management of Chong Sa Ngam new town, Phu Sing District, Si Sa Ket Province.*

กระบวนทัศน์นิเวศวิทยา: ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย*

Ecological Paradigm: Cooperation in Sustainable Forest Resource Management of Thai Community

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนฺทูปโม (ภู่โคกหวาย)

Phrakhrubaideeka Teerayut Cantupamo (Phukhokwai)

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: mcuraiking@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาในเรื่องความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยสะพานสามัคคี ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะสำคัญ 4 ด้านคือ 1. ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ต้องได้รับความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่า ของ ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน เยาวชน และชาวบ้าน 2. ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนใช้ชีวิตตามวิถีชุมชนมีการพึ่งพาธรรมชาติ โดยรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จำหน่ายแกประชาชนทั่วไปทำให้ไม่ไปตัดไม้ทำลายป่า เพื่อสร้างป่าสมบูรณ์ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้ยั่งยืนแก่ชุมชน 3. ด้านสังคม การจัดการป่าชุมชนเป็นมิติที่มีการดำเนินงานที่ต้องปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาไม่มีสูตรสำเร็จหรือรูปแบบในการจัดการที่ตายตัว แต่สิ่งหนึ่งที่สามารถชี้วัดความสำเร็จของการจัดการ คือการส่งมอบภารกิจในการจัดการป่าจากคนรุ่นบุกเบิกสู่คนรุ่นใหม่ 4. ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ประโยชน์โดยนำภูมิปัญญาและองค์ความรู้มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี การใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์นิเวศวิทยา; การจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน; ชุมชนไทย

* Received February 10, 2021; Revised February 16, 2021; Accepted February 20, 2021

Abstract

The research article aimed at proposing a model of ecological paradigm on the cooperation in sustainable forest resource management of Ban Huay Saphan Samakkhi Community, Nong Rong Subdistrict, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province. The study applied mix-methods research method by which the researcher collected and analyzed the acquire date. The quantitative data were analyzed by using the following percentage, frequency, mean, and standard deviation (S.D.). While the qualitative data were analyzed by means of content analysis and summarized the results according to the interview and focus group discussion.

The results of the research are found that there are 4 aspects to a model of ecological paradigm on the cooperation in sustainable forest resource management of Ban Huay Saphan Samakkhi Community, Nong Rong Subdistrict, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province: 1) The sustainable forest management of Ban Huay Saphan Samakkhi Community must receive cooperation on forest resource management from community leaders, temples, schools, youth, and villagers; 2) On economic in which people live their lives according to the community way by relying on nature. A gathering of villagers to produce products distributing to the general public leading to the prevention of deforestation, resulting in a healthy forest and the sustainable conservation of community forest; 3) On society in which the operation of community forest management must be changed constantly as there is no fixed formula or management model, but one indicator to measure the success of management is the transmission of the mission on forest management from pioneer to the new generation; and 4) On environment in which the community has knowledge and understanding on the use to wisdom folk and body of knowledge to conserve the forest resource and forest of Ban Huay Saphan Samakkhi community which can be utilized in terms of food resources.

Keywords: Ecological Paradigm; Sustainable Forest Resource Management; Thai Community

บทนำ

ตั้งแต่มนุษย์เริ่มเกิดมาในโลก มนุษย์ได้พยายามปรับตัวและต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด ในสมัยแรกเริ่มเชื่อกันว่ามนุษย์อาศัยอยู่ตามถ้ำในป่าเขาลำเนาไพร ได้ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติอย่างแท้จริง มีการล่าสัตว์และเก็บผลหมากรากไม้เป็นอาหาร ต่อมามนุษย์เริ่มรู้จักการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูกที่ที่สมัยนี้เรียกว่าการเกษตรเมื่อมนุษย์มีจำนวนทวีมากขึ้นและมีการอพยพถิ่นฐานจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง (Ministry of Environment and Forest, Government of India, 2011) ทำให้เกิดการพัฒนาวิธีการและรูปแบบของ

การเกษตรแตกต่างกันไปในแต่ละชนเผ่า สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติถึงถูกเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสังคมมนุษย์ (Ruangpanich, 1990) ได้ส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาขึ้นในสังคมมนุษย์ที่แตกต่างกัน ในทางหนึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้สึกว่ามนุษย์นั้นมีพละกำลังเหนือสัตว์อื่นและสามารถที่จะเอาชนะธรรมชาติได้ด้วยเทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้น (Pyo, 2020) แต่ในอีกทางหนึ่งได้ก่อให้เกิดความกลัวขยายเป็นวงกว้างว่ามนุษย์ได้ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Snongtaweeporn, Siribensanont, Kongsong, and Channuwong, 2020) โดยเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งเป็นแหล่งเกิดปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งผลิตไม้ที่มีมูลค่ามหาศาลในทางเศรษฐกิจ (Chaiphan, 1999) เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติสำหรับผู้ที่ต้องการความสงบสุขกับการอยู่กับธรรมชาติ (Peuchthonglang, Kanjina, and Peuchthonglang, 2020)

ในขณะที่ประเทศได้พัฒนาจนมีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุไปเป็นอันมาก ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักของประเทศก็หมดไปอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อทรัพยากรน้ำและคุณภาพของดินมีผลที่สำคัญต่อการผลิตการเกษตรของประเทศ รวมทั้งผลที่จะเกิดแก่การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจาการขาดแคลนแหล่งพลังงานที่มีปัญหามลภาวะน้อยที่สุด และปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันคุณภาพของอากาศในเมืองใหญ่ ดังเช่นในกรณีของกรุงเทพมหานคร ก็เลวลงอย่างเห็นได้ชัดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่สำคัญ คือ ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อม ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งก็คือรัฐบาลที่ผ่านมารวบอำนาจการตัดสินใจและการปฏิบัติงานทุกชนิดไว้ที่ส่วนกลาง (Dabjan, 2020) อันมีผลทำให้ขีดความสามารถในการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสภาวะแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศทำได้อย่างมีขอบเขตจำกัด (Panthasen, 1996)

ป่าไม้ของประเทศไทย ในแต่ละปีที่มีอัตราส่วนลดลงอย่างมากในช่วงปีพ.ศ. 2525 – 2541 จากข้อมูล ปี พ.ศ. 2516 ที่มีพื้นที่ป่าไม้ 221,707 ตร.กม. ปี พ.ศ. 2525 มี พื้นที่ป่าไม้ 156,600 ตร.กม. ปีพ.ศ. 2541 มีพื้นที่ลดลง เหลือเพียง 129,722 ตร.กม. ปี2551 มีพื้นที่ป่าไม้171, 585.65 ตร.กม. ปี2556 มีพื้นที่ป่าไม้ 163,391.26 ตร. กม. ปี 2557 มีพื้นที่ป่าไม้163,656.64 ตร.กม. และปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้163,479.63 ตร. กม.จากปัญหาดังกล่าว แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างชัดเจน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้เริ่มแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ที่12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีด้วยเหตุนี้แนว ทางการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนจึงเกิดขึ้น ป่า ชุมชนเป็นการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยที่นำเอาความ ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าของประชาชน การจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนและให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากป่า เป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน เป็นการจัดการเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย (Worrakawin,

Wongmontha, Na Thalang, and Rattanapongtara, 2020) การทำลายพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่เกิดจากน้ำมือมนุษย์และอาจจะเกิดจากธรรมชาติบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย ฉะนั้นวิธีแก้ไขที่ถูกต้องก็คือ พยายามรักษาของเดิมไว้ และเสริมสร้างป่าใหม่ขึ้นมาให้ได้เนื้อที่ครบถ้วนตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยการแบ่งเป็นส่วนสัดให้ชัดเจนว่าส่วนใดจะให้ทำหน้าที่เป็นป่าอนุรักษ์หรือป่าป้องกัน ส่วนใดจะให้ทำหน้าที่เป็นป่าอนุรักษ์หรือป่าป้องกัน ส่วนใดจะให้ทำเป็นป่าเพื่อผลผลิตหรือป่าเศรษฐกิจเพราะแต่ละส่วนของป่าแต่ละประเภทจะให้ประโยชน์แก่ประเทศชาติไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน เช่น ป่าอนุรักษ์จะเน้นเฉพาะประโยชน์ในด้านอนุรักษ์แต่ก็จะด้วยประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจบ้างหรือในป่าเศรษฐกิจอาจจะได้ผลทางเศรษฐกิจมากกว่าประโยชน์ทางด้านอนุรักษ์ เป็นต้น ซึ่งป่าแต่ละประเภทต่างก็ให้ประโยชน์ด้วยกัน ดังนั้นในการแก้ปัญหาป่าไม้จึงจำเป็นต้องกำหนดอัตราส่วนของป่าทั้งสองประเภทให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศว่าต้องการส่วนใดเท่าใด

จากการทบทวนวรรณกรรมว่า การจัดการป่าชุมชนโดยชุมชนมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชน จากตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเพื่อตัดสินใจวางแผน บริหาร หาแหล่งสนับสนุนงบประมาณสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน เกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจนได้รับการยอมรับเป็นชุมชนต้นแบบของการจัดการป่าชุมชน โดยเฉพาะการเป็นนวัตกรรมด้านการดูแลแหล่งอาหารที่ยั่งยืน (Saengchan, Pengpae, and Mirasing, 2014) การจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะและจารีตประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม และอาศัยปราชญ์ชาวบ้านหรือพ่อหลวงรวมทั้งพระสงฆ์ เป็นรากฐานการขับเคลื่อนชุมชนผ่านการปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด/ถิ่นเกิด/หรือท้องถิ่น (Mangkornkaewwikul, and Siriwatthanakul, 2020) และนำเอาวัฒนธรรมจารีตประเพณีท้องถิ่นมาเป็นวิถีปฏิบัติในการจัดการดูแลรักษาป่าของชุมชนท้องถิ่น เช่น การนำความเชื่อเรื่องผีที่ดูแลป่า การรักษาป่าต้นน้ำ การใช้ทรัพยากรจากป่าอย่างรู้คุณค่าและกุศโลบายในการรักษาป่าผ่านพิธีกรรมต่างๆของชุมชนท้องถิ่น (Puthong, 2018)

ดังนั้นการนำเสนอกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย เพื่อถอดบทเรียนการจัดการทรัพยากรป่าที่เหมาะสม บนพื้นฐานของกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาอันเกิดจาการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ทางกายภายและทางสังคมแต่ละท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรป่า นำมาเป็นบทเรียนที่ได้ส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการทรัพยากร โดยอาศัยการสนับสนุนให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการจัดการทรัพยากรในการค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยพลังต่างๆ ที่ชุมชนมีอยู่ นอกจากนี้ยังนำการสร้างความตระหนักและปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับป่าให้มีมากขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในการดำเนินงานโครงการป่าชุมชน โดยที่ผ่านมาสำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้ ได้มีการวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการดำเนินโครงการป่าชุมชน ซึ่งมี 3 กลุ่มหลัก ดังนี้กลุ่มที่ 1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง และ กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง

ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการป่าชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชน แกนนำในการใช้ภูมิปัญญา ความเชื่อ พิธีกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชน มีทั้งแบบสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

2. แบบสัมภาษณ์ ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนและแกนนำกิจกรรม ในการใช้ภูมิปัญญา ความเชื่อ พิธีกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชน และการสร้างจิตสำนึกร่วมในการจัดการป่าชุมชน มีทั้งแบบสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

3. แบบสังเกต มีทั้งแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับกระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมในการจัดการป่าชุมชน การประกอบพิธีกรรมและพฤติกรรมชุมชนหรือกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประเด็นของการวิจัยครั้งนี้เป็นสำคัญ นั่นคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมศึกษามานั้น มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจนสมบูรณ์และสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยโดยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกที่ทำการศึกษาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้มีการพัฒนาคำถามในการสังเกต/สัมภาษณ์จากข้อเท็จจริง เป็นคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามที่เฉพาะเจาะจง (ชูเกียรติ ลีสุวรรณ์) ซึ่งได้บันทึกที่รวบรวมได้อย่างเป็นระบบ โดยจัดทำบันทึกข้อมูลขึ้นมาเฉพาะจึงทำให้มีความสะดวกในการแยกหมวดหมู่และประเภทข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มาซึ่งประกอบด้วยแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล แล้วดูว่าหากข้อมลที่ได้มานั้นต่างเวลา ต่างสถานที่และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูล เป็นที่เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือซ้ำ ๆ กัน ข้อมูลที่ได้มานั้นเชื่อถือได้ และเป็นข้อมูลจริงแล้วได้จดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นไว้

โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ได้ใช้การสังเกตทั้งที่ได้มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคู่กับการซักถาม สัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว หากป็นข้อมูลที่เหมือนกัน หรือซ้ำ ๆ กัน ถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และนำข้อมูลเหล่านั้นมาบันทึก และแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเภท

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์สภาพชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้และการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้านการจัดการป่าชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ใช้แนวคิดของสุภางค์ จันทวานิช ดังนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย เป็นวิธีสร้างข้อสรุป จากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น กิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของชุมชนที่เป็นเหตุการณ์ปกติ และการประกอบพิธีกรรมของชุมชน อันเป็นผลมาจากความเชื่อดั้งเดิมที่ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรม การปฏิบัติในแนวใช้ภูมิปัญญาในการบริหารจัดการป่าชุมชนตามขั้นตอนการวิเคราะห์ว่าใครเป็นผู้ทำ พิธีกรรม มีการเลือกเวลาในการประกอบพิธีกรรมอย่างไร พิธีกรรมนี้มีลักษณะอย่างไร ประกอบพิธีกรรมเพื่อใคร เพราะอะไรจึงมีการประกอบพิธีกรรมพิธีกรรมนั้นมีความหมายอย่างไรกับประชาชน

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิด โดยใช้วัฒนธรรมเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ใช้ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ป่าไม้ แนวคิดของเอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะวิเคราะห์บทบาทของผู้นำชุมชน ในการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดขบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอด พฤติกรรมของชุมชน ต่อการใช้ภูมิปัญญาในการจัดการป่าชุมชน โดยมีกรอบ ดังนี้

2.1 การกระทำ คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

2.2 กิจกรรม คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือขนบธรรมเนียม ประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความผูกพันกับบุคคลบางคน
หรือบางกลุ่ม

2.3 ความหมาย คือการที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ คำนิยาม บรรทัดฐาน

2.4 ความสัมพันธ์ คือความเกี่ยวโยงระหว่างบุคคลหลาย ๆ คนในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอาจเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

2.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือการที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรมหรือการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.6 สภาพสังคม คือ สถานการณ์หรือสภาพที่การกระทำหรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาเกิดอยู่

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ใช้แนวคิของชูเกียรติ ลีสุวรรณ์ ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในขณะปฏิบัติงานสนาม เป็นการวิเคราะห์อย่างไม่เป็นทางการแต่เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลในช่วงต่อไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บจากการศึกษาภาคสนาม เป็นการวิเคราะห์อย่างเป็นแบบแผนมากขึ้น และต้องทำเป็นระยะๆ เพื่อจะได้ประเมินผลงานวิจัยก้าวหน้าไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากน้อยเพียงใดโดย

1) จัดหมวดหมู่จากข้อมูลที่รวบรวมมาได้

2) การวิเคราะห์คุณลักษณะของแต่ละหน่วยย่อยที่มีการจัดหมวดหมู่ไว้

3) การจัดลำดับประเภทของข้อมูล

4) การค้นหาแบบแผนหรือโครงสร้างหรือรูปแบบของข้อสรุปผลการศึกษา

5) การโยงความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขปัจจัยหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์โดยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือกลไกที่ทำให้เงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างแท้จริง

4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 เขียนบันทึกให้ละเอียดที่สุด เพื่อให้เห็นภาพของข้อมูล/บรรยากาศ/กิจกรรม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมา

4.2 อ่านบันทึกนั้นหลายๆ ครั้ง จนเข้าใจสาระสำคัญที่ชัดเจน ผู้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดีต้องสัมผัสกับข้อมูลอย่างใกล้ชิด

4.3 ลงรหัสข้อมูล เป็นการบันทึกช่วยจำว่าช่วงที่เก็บข้อมูลนั้น มีสาระสำคัญอะไรบ้าง เป็นการช่วยแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นระบบ และสรุปสาระสำคัญในแต่ละหน้าว่ามีประเด็นสำคัญอะไรบ้างและแต่ละกรณี

ผลการวิจัย

รูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การนำเสนอรูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการโดยสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ เพื่อเสนอรูปแบบกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 15 รูป/คน จึงสรุปเป็นกระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชน ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการรักษาป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อดูแล รักษาและป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชุมชน เรียกว่า คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี กระบวนการสร้างกฎระเบียบป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี เกิดขึ้นจากชาวบ้านในชุมชนร่วมกันวางกฎระเบียบป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีในปี พ.ศ. 2540 โดยผ่านการประชาคมในหมู่บ้าน มีเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ซึ่ง

กฎระเบียบที่ได้กำหนดใช้กันปัจจุบัน เป็นการมุ่งเน้นเรื่องป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า ห้ามการตัดไม้ทำลายป่า แต่ก็มีการผ่อนปรนให้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์เก็บของป่าตามฤดูกาล เพื่อสำหรับการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งกฎระเบียบที่ได้กำหนดขึ้นมามีอยู่ทั้งหมด 10 ข้อ เป็นกฎกติกาใช้ร่วมกัน

1) ประชุมติดตามการดำเนินกิจกรรมป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญของชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี โดยมีวัตถุประสงค์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความรักสามัคคีแก่ประชาชนในพื้นที่ ได้เสนอให้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีได้รับการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึงปัจจุบัน โดยมีสำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) อนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนและเป็นพี่เลี้ยงมาโดยตลอด การจัดตั้งป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี และคณะกรรมการป่าชุมชนดำเนินการต่ออายุมาโดยตลอด เพื่อการอนุรักษ์และประชาชนได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืน ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี

2) การดำเนินกิจกรรมประจำปี ได้ประชุมคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีเพื่อดำเนินการประชุมโดยเชิญคณะกรรมการเพื่อติดต่อประสานงานได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งในชุดคณะกรรมการยังมีความสนิทสนมกัน มีความสัมพันธ์กันในทางเครือญาติ ที่อาศัยอยู่ในชุมขนโดยกำหนดประชุมประจำเดือนป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ปีละ 6 ครั้ง ทุกสองเดือน ในทุกวันพฤหัสบดีแรกของเดือน

3) ทำบุญป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี มีวิถีชีวิตเป็นชุมชนเกษตรกรรมและมีการเคราพาต่อบรรพบุรุษตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและเป็นสมาชิกของป่าชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัดและเป็นไปเพื่อความอยู่รอดของชุมชน การเคารพและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านเศรษฐกิจชุมชนได้รับประโยชน์ในด้านนี้จากป่าชุมชนไม่สูงเท่าที่ควร เนื่องจากข้อจำกัดของสถานภาพทางกฎหมายป่าไม้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รับในรูปแบบจากการเก็บหาของป่าและสมุนไพรตามที่กฎหมายเอื้ออำนวยให้เพื่อการบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการลดค่าใช้จ่ายได้ในระดับหนึ่ง ในกรณีที่มีจำนวนมากอาจมีการรวบรวมจำหน่ายซึ่งอาจมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

2.1 ข้อมูลการหาเห็ดโคน การหาผักหวานประเภทของการเก็บหาของป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ได้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางชีวภาพจากป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสำหรับเก็บหาของป่าและมักใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ของป่าที่ชุมชนเก็บหามานั้น สามารถจำแนกออกเป็นประเภทได้ ได้แก่ พืชอาหารป่า สมุนไพร การใช้ประโยชน์ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน มีความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถใช้ผลผลิตตอบสนองความต้องการได้ตลอดทั้งปี

2.2 การปลูกป่าเศรษฐกิจ รายได้ชุมชนชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยสะพานส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ประโยชน์โดยนำภูมิปัญญาและองค์ความรู้มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี เช่น การใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ชาวบ้านมีวิธีเก็บเห็ดโดยใช้วิธีการอนุรักษ์คือ การไม่ใช้การขุดเห็ด แต่จะใช้การแซะเห็ด เพื่อไม่ให้เชื้อเห็ดถูกทำลาย และสามารถทำให้มีเห็ดกินทุกปี

3. ด้านสังคมมีการให้ชาวบ้านหลายชุมชนได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนทางด้านสังคมในรูปแบบต่างๆกันไป ที่สำคัญที่สุดก็คือการสร้างความร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมจัดการป่าไม้อันเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม อันส่งผลต่อความรักสามัคคีที่สามารถส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมอื่นๆร่วมกันในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาหรือความเชื่อ การประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ตามความเหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายโดยป่าชุมชนที่เชื่อมโยงความร่วมมือหน่วยงานของรัฐ

1) อบรมเยาวชนชาวห้วยสะพานมีความผูกพันกับวัดและโรงเรียนอย่างใกล้ชิดประเพณีส่วนใหญ่ของชุมชนประกอบขึ้นในเขตวัด ทำให้วัดมีบทบาทอย่างมากในการขัดเกลาด้านศีลธรรมและ จริยธรรม ชาวบ้านมีจิตใจโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ดังนั้นกลวิธีในการจัดการป่าจึงขยายจากเขตพื้นที่ ป่าชุมชนมาสู่การสร้างป่าในวัด ด้วยโครงการ “ปลูกป่าสัญญาใจ”เพื่อให้ชุมชนร่วมกันปลูกต้นไม้ ประจำตัวหรือประจำครอบครัวขึ้น ซึ่งปลูกฝังให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกรักป่าและร่วมกันดูแล รักษาเสมือนหนึ่งเป็นชีวิตของผู้ปลูกเอง อันเป็นกุศโลบายที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัด ขณะเดียวกันก็ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียน เยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2) การปลูกป่าเศรษฐกิจ เพิ่มความหลากหลาย รายได้ชุมชนต้นแจงที่เคยพบโดยทั่วไป เนื่องจากคนในปัจจุบันไม่รู้จัก ไม่เห็นคุณค่า และประโยชน์จึงทำการขุดล้อมเพื่อการจำหน่าย และตัดฟันทำลายเพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ต้นแจงมีความสำคัญและประโยชน์อย่างมากมาย จึงควรช่วยกันอนุรักษ์ และปลูกต้นแจงทดแทนเพื่อให้มีการแพร่กระจายพันธุ์ทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทยก่อนที่จะสูญพันธุ์ไปจากป่าธรรมชาติต่อไป

4. ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประโยชน์ที่พบว่าชุมชนประสงค์ได้รับจากการดำเนินงานป่าชุมชนในระยะแรกๆต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น ที่สำคัญได้แก่ การเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอันส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร การอุปโภค และการบริโภคในครัวเรือน การเป็นแหล่งป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านไฟป่าที่คุกคามสุขภาพและทรัพยากรของชุมชน

1) การปลูกป่าการใช้บริเวณพื้นที่ป่าเพื่อปลูกเป็นไม้เศรษฐกิจ โดยใช้พื้นที่ค่อนข้างราบ ลักษณะดินควรเป็นดินร่วนปนทรายมีชั้นดินลึกมีความอุดม สมบูรณ์ปานกลาง ที่สำคัญพื้นที่ที่จะปลูกไม่ควรอยู่ในบริเวณที่มีฝนตกชุกมีปริมาณน้ำฝนมาก หรือมี ความชุ่มชื้นสูงและเป็นที่ชื้นแฉะอยู่เสมอ ถ้าเป็นพื้นที่เชิงเขาหรือบนเขาควรเลือก เนินเขาที่มีความลาดชันน้อย และไม่ควรเลือกพื้นที่ที่เป็นเขาหินปูน

2) การกำจัดพืชรุกรานการกำจัดวัชพืชในป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีมี พืชที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ซึ่งไม่ต้องการให้พืชชนิดนั้นขึ้น วัชพืชจะแย่งอาหารและน้ำทำให้ต้นไม้ที่ปลูกมีความเจริญเติบโตช้าลง เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดไฟไหม้ในหน้าแล้งได้ง่าย เป็นแหล่งสะสมและที่อยู่อาศัยของโรคและแมลงต่างๆ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืชสิ้นเปลืองงบประมาณในการดำเนินการ

3) การทำแนวกันไฟการทำแนวกันไฟป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี แนวคิดในการทำแนวกันไฟก็เพื่อตัดช่วงความต่อเนื่องของเชื้อเพลิง เป็นการป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามเข้าไปในพื้นที่ที่จะคุ้มครอง หรือป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามออกมาจากพื้นที่ที่กำหนด

4) เก็บข้อมูลพรรณไม้และสารบัญพันธ์ไม้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา สำรวจพรรณไม้ ทำและติดป้ายรหัสประจำต้น บันทึกภาพพรรณไม้หรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ ตั้งชื่อหรือสอบถามข้อมูลพรรณไม้ ทำป้ายชื่อพรรณไม้ชั่วคราว ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้ ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ทำตัวอย่างพรรณไม้ เปรียบเทียบข้อมูลกับเอกสาร เรียนรู้ชื่อที่เป็นสากล ทำทะเบียนพรรณไม้ ตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนพรรณไม้ และจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์ เพื่อให้รู้จัก รู้ประโยชน์ของพรรณไม้

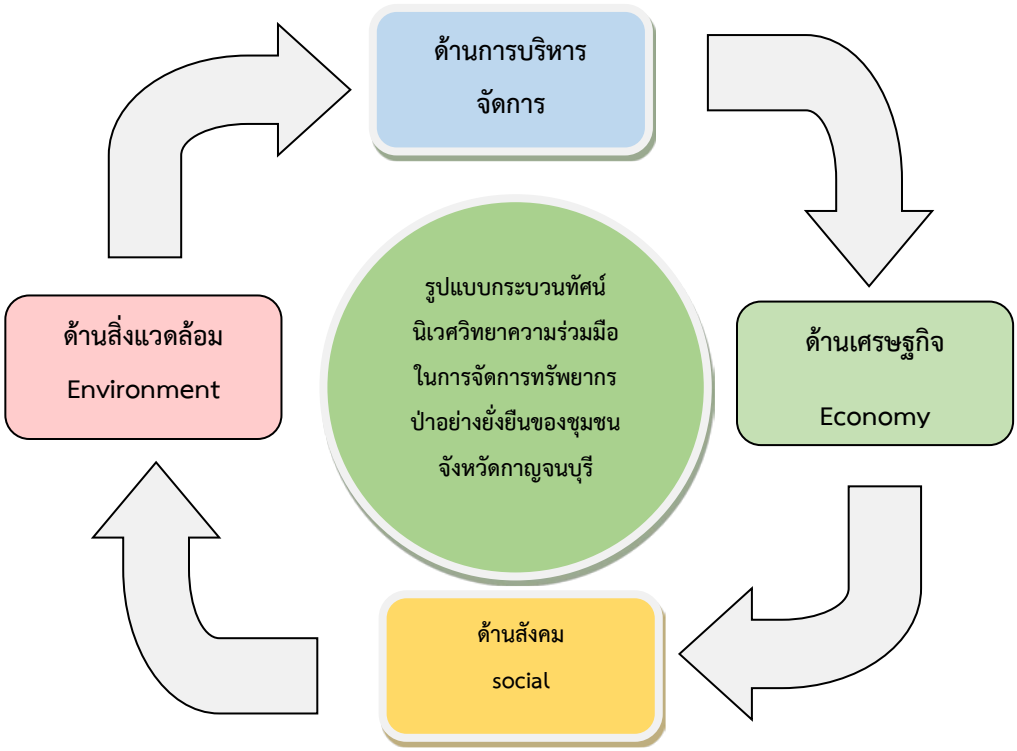

แผนภาพที่ 1 กระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการศึกษากระบวนทัศน์นิเวศวิทยา: ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย ประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

กระบวนทัศน์นิเวศวิทยาความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ สร้างความรู้และเจตคติเพื่อการตัดสินใจ เป็นการทำให้ผู้เรียน สามารถนำเอาความรู้ใช้ในการตัดสินใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง หรือกลุ่มได้ซึ่งการให้การศึกษาสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทัศนคติประสบการณ์ ทักษะ และความเข้าใจ ทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง สิ่งแวดล้อมศึกษาจะเป็นกระบวนการที่ให้การศึกษาอย่างมีระบบแบบแผน สามารถให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ อย่างดีด้วย สร้างแนวคิดในการใช้ทรัพยากรและป้องกันปัญหามลพิษทาง สิ่งแวดล้อม โดย

มุ่งให้ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงสถานการณ์และแนวทาง ในการใช้ทรัพยากรโดยมิก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา และ สร้างแนวคิดในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนเกิดความรู้ ความคิดเจตคติประสบการณ์ทักษะและความเข้าใจต่อการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นกว่าที่เคยเป็นอยู่ ซึ่งหมายความว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาจะสามารถเปลี่ยนเจตคติผู้ไม่รู้เกิดความรู้มีเจตคติที่ดีต่อ สิ่งแวดล้อมสามารถนำไปใช้ประยุกต์ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น (Worrakawin, Wongmontha, Na Thalang, and Rattanapongtara, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phuangngamchuen, Trirat and Rungkawat (2013) พบว่า ชาวบ้านมีประวัติการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าในระดับหนึ่งผ่านมิติของวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ก่อให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นหลังจากการพัฒนาการมีส่วนร่วม ดังนั้นการสืบทอดบทเรียนความสำเร็จจากการกระบวนการการจัดการป่าชุมชนของบ้านสามขานั้นเป็นการเสนอตัวอย่างการจัดการ เพื่อชุมชนที่มีลักษณะทางกายภาพ ประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ ที่คล้ายคลึงกันสามารถนำไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองได้ในโอกาสต่อไป (Tan, Damnoen, and Toprayoon, 2020) ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างจริงจัง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา คุ้มทรัพย์ (Kumsup, 2015) พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมที่บูรณาการเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้ความสำคัญกับเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของทุกคนในชุมชนเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องร่วมกันดูแล สร้างความ ตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันของสมาชิก ในชุมชน และระบบของการจัดการป่าชุมชนที่เป็นองค์รวมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Sukwong, 2007)

ดังนั้นำเครือข่ายความร่วมมือที่ดีกับหน่วยงานภายนอกชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้การประสานงานระหว่างชุมชน กับหน่วยงานภายนอกอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมความเอื้ออาทร กฎหมาย สถาบันทางสังคม กฎกติกาในการดูแลรักษาป่า การให้การยอมรับ การยกย่องให้เกียรติกับชุมชนด้วยการประกาศให้รางวัล การส่งคนเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ สร้างความภาคภูมิใจ เป็นพลังหนุนเสริมให้ชุมชนเกิดกำลังใจ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเงินเสมอไป ความต่อเนื่องของกิจกรรมการให้กำลังใจ ยกย่อง เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับชุมชนเพื่อให้คนในสังคมตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการที่ชุมชนได้ทำหน้าที่ดูแลรักษาป่า เพราะผลของการดูแลรักษาป่ามีประโยชน์กับทุกคนในสังคมส่วนรวมไม่ใช่เฉพาะในชุมชน

สรุป

เครือข่ายความร่วมมือที่ดีกับหน่วยงานภายนอกชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้การประสานงานระหว่างชุมชน กับหน่วยงานภายนอกอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมความเอื้ออาทร กฎหมาย สถาบันทางสังคม กฎกติกาในการดูแลรักษาป่า การให้การยอมรับ การยกย่องให้เกียรติกับชุมชนด้วยการประกาศให้รางวัล การส่งคนเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ สร้างความภาคภูมิใจ เป็นพลังหนุนเสริมให้ชุมชนเกิดกำลังใจ โดยไม่

จำเป็นต้องเป็นตัวเงินเสมอไป ความต่อเนื่องของกิจกรรมการให้กำลังใจ ยกย่อง เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับชุมชน เพื่อให้คนในสังคมตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการที่ชุมชนได้ทำหน้าที่ดูแลรักษาป่า เพราะผลของการดูแลรักษาป่ามีประโยชน์กับทุกคนในสังคมส่วนรวมไม่ใช่เฉพาะในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์นิเวศวิทยา : ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนไทย ผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น ส่งเสริมการทำความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน ควรเข้าไปให้ความรู้กับประชาชนอย่างน้อย เดือนละ 2 ครั้ง ในเรื่องป่าไม้ที่ควรไม่ควรปฏิบัติ ไม่แสดงอาการหงุดหงิด

1.2 งานแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการจัดการมากขึ้น ส่งเสริมความรู้อย่างแท้จริง บูรณาการการให้บริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล โปร่งใส การบริหารจัดการภายใต้ธรรมาภิบาล

1.3 การสร้างแนวทางการปฏิบัติและทรัพยากรธรรมชาติ เชิงกลยุทธ์จำต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่ยั่งยืน และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่วิจัยให้แคบลงกว่านี้ ควรกำหนดเป็นเฉพาะเขตพื้นป่าเท่านั้น

2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สังคหวัตถุ 4 ไตรสิกขา เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบกับความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่า

References

Chaiphan, C. (1999). *Agriculture, Natural Resources and Tourism Management*. Bangkok: Chulalongkornrajavidyalaya Printing House.

Dabjan, N. (2020). Enriching the Hostel Customer Behavioral Study. *International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism,* 4(1), 69-87.

Kumsup, K. (2015). *Community natural resource management: case study of community forest, Ubon Ratchathani*. (Master's Thesis). Ubon Ratchathani University. Ubon Ratchathani.

Mangkornkaewwikul, S., & Siriwatthanakul, S. (2020). Problems in Implementation of Public Policy of Local Government Organization: A Case Study of Sao-cha-ngok Sub-district Administration Organization. *Journal of Arts Management,* 4(2), 205-222.

Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to apply. To solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand.* (Master's Thesis). Graduate School: Mahachulalongkorn University. Ayutthaya.

Ministry of Environment and Forest, Government of India. (2011). *Report to the people on environment and forests 2009-2010*. New Deli: Ministry of Environment and Forest.

Panthasen, A. (1996). *Thai Rural Development: Somuthai and Mak of Hope New Solutions and Alternatives*. Bangkok: Amarin Company Printing and Publishing.

Peuchthonglang, Y., Kanjina, M., & Peuchthonglang, P. (2020). The Tourist Recreation Area Management for Mobility Impaired Persons in Chiangmai Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences,* 3(2), 183-194.

Phathong, P. K., Phrarajrattanarongkorn, Kenaphoom, S., & Damnoen, P.S. (2020). The Water and Environmental Resource Management in the Suay River Basin Area by the Integration of Local Knowledge to Support Sustainable Agriculture in Nong Khai Province, Thailand. *Solid State Technology*, 63(2s), 1909-1915.

Phuangngamchuen, J., Trirat, S., & Rungkawat, N. (2013). Development of a model of public participation in community forest management: a case study at Ban Thapa Pao, Tha Pladuk Sub-district, Mae Tha District, Lamphun Province. Chiang Mai: Mae Jo University. *KMUTT Research and Development Journal,* 36(2), 215-234.

Puthong, D. (2018). The Community Forest Management for Sustainability Using Process of Public Participation and Loval Tradition in Northern Thainland Region. *Journal of Administrative and Management*, 6(2), 80- 94.

Pyo, N. H. L. (2020). The Application of Stimulus-Organism-Response (SOR) Theory for Studying Workforce Contributions in the Pineapple Factories in Chiang Rai. *International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism,* 4(2), 88-102.

Ruangpanich, N. (1990). *Conservation of Resources and Environment, a Manual for Teaching and Training*. Bangkok: Siam Alphabet Typography.

Saengchan, P., Pengpae, S. & Mirasing, V. (2014). *Chandrakasem Rajabhat University Journal*, 20(39), 19-28.

Snongtaweeporn, T., Siribensanont, C., Kongsong, W., & Channuwong, S. (2020). Total Quality Management in Modern Organizations by Using Participation and Teamwork. *Journal of Arts Management, 4*(3), 818-829.

Sukwong, S. (2007). *Community Forest Management: For People and For Forests*. Bangkok: Thaweewat Printing Company.

Tan. C.C, Damnoen, P.S., Toprayoon, Y. (2020). An Exploratory Study of the Spirituality – Oriented Experiences of Tourists. *International Journal of Advanced Science and Technology, 29*(7), 2478- 2484.

Worrakawin, K., Wongmontha, S., Na Thalang, C., & Rattanapongtara, T. (2020). Creativity for Perceptual Tourism in Sandstone Geomophology of Pa-Tam and Sam-Pan-Bok Geologic Park, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, 3*(2), 156-169.

ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง*

The Operational Potential According to the Role and Duty of the Village Health Volunteers in Rayong Province

[1]ฉลาด ภู่ระหงษ์, มาลี ไชยเสนา และ กุลชญา ลอยหา

[1]Chalad Poorahong, Malee Chaisena and Kulchaya Loyha

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[1]Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: chalad.pg57@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.5) อายุระหว่าง 36 - 45 ปี (ร้อยละ 67.5) ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1-5 ปี (ร้อยละ 65.0) ประกอบอาชีพเกษตร (ร้อยละ 80.0) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 77.5) และได้รับคัดเลือกเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการเสนอตัวเอง (ร้อยละ 77.5) และพบว่าศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.55) รองลงมาคือด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.52) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.50) และด้านการรักษาสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.46) ตามลำดับ สำหรับด้านการฟื้นฟูสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.44) อยู่ในระดับต่ำสุด และพบว่าการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ การพัฒนาการปฏิบัติงาน การพัฒนาความรู้ การพัฒนาการมีส่วนร่วม และการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

คำสำคัญ: ศักยภาพการปฏิบัติงาน; อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน; จังหวัดระยอง

Abstract

The article aimed at studying the operational potential according to the role and duty of the village health volunteers in Rayong province. This was a quantitative research with a

* Received January 23, 2021; Revised February 15, 2021; Accepted February 20, 2021

group sample of 200 village health volunteers of Rayong province. The research instrument for collecting data was a questionnaire. The statistics used for analyzing the data were frequency, percentage, mean, and standard deviation (S.D.).

From the study, it was found that most of the village health volunteers of Rayong province were female (77.5%) with an age between 36 – 45 years old (67.5%). The duration of being a village health volunteer was between 1 – 5 years (65.0%). Most of them had occupations of a farmer (80%), graduated from secondary school (77.5%) and were chosen to be the village health volunteer by proposing themselves (77.5%). The research study also found that the operational potential according to the role and duty of the village health volunteers in Rayong province was found to be overall at a moderate level ($\overline{X}$ = 3.49), and when considering each aspect, the aspect of disease prevention was at the highest level ($\overline{X}$ = 3.55), followed by providing knowledge and information ($\overline{X}$ = 3.52), health promotion ($\overline{X}$ = 3.50), and health care ($\overline{X}$ = 3.46), respectively. While health rehabilitation was at the lowest level ($\overline{X}$ = 3.44). It was found that the development of operational potential of the village health volunteers was operational development, knowledge development, develop ment of participation and the development of community health work.

Keywords: Potential Operational; Village Health Volunteers; Rayong Province

บทนำ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “อสม.” นั้น เป็นลักษณะหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ที่ผ่านกระบวนฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสาธารณสุข ซึ่งมีการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละต่อชุมชน มีที่มาจากกระทรวงสาธารณสุขที่ได้ริเริ่มโครงการนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 นับจากนั้นมาจำนวนของผู้ที่ได้มาเข้าร่วมเป็น อสม. เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จนครอบคลุมหมู่บ้านทั้งในชุมชนชนบทและชุมชนเมืองกว่า 8 แสนคน แม้จะดูเหมือนว่าพลังของ อสม. อาจจะดูเล็กน้อย แต่เมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนเป็นชมรมฯ พลังเหล่านี้ก็มีความมั่นคงเป็นอย่างมาก และพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน (Chuengsatiansup, and Suksut, 2007) อสม. นั้นจึงนับได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่พัฒนาสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของผู้คนในชุมชน และมีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นผู้ที่แก้ไขข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี

โดยอสม. จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักๆ ดังนี้คือ 1) เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน นัดหมายเพื่อนบ้านมารับบริการสาธารณสุข แจ้งข่าวสารสาธารณสุข เช่น การเกิดโรคติดต่อที่สำคัญ หรือโรคระบาดในท้องถิ่น ตลอดจนข่าวความเคลื่อนไหวในกิจกรรมสาธารณสุข รับข่าวสาร

สาธารณสุขแล้ว แจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่นทราบอย่างรีบด่วนในเรื่องสำคัญ เช่น เรื่องโรคระบาดหรือโรคติดต่อต่าง ๆ รับข่าวสารแล้ว จดบันทึกไว้ในสมุดบันทึกผลการปฏิบัติงานของ อสม. 2) เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การใช้สถานบริการสาธารณสุขและการใช้ยา การรักษาอนามัยของร่างกาย การให้ภูมิคุ้มกันโรค การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด โภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อประจำถิ่น การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว การดูแลและส่งเสริมสุขภาพจิต การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ อุบัติภัยและโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ การป้องกันและแก้ไขมลภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษเป็นภัย การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข การจัดหายาจำเป็นไว้ใช้ในชุมชน และการส่งเสริมการใช้สมุนไพรและแพทย์แผนไทย ฯลฯ 3) เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ได้แก่ การส่งต่อผู้ป่วยและการติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อมาจากสถานบริการ การจ่ายยาเม็ดคุมกำเนิดในรายที่เจ้าหน้าที่สาธารณาสุขได้ตรวจแล้ว และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เช่น เกี่ยวกับบาดแผลสด กระดูกหัก ข้อเคลื่อน ฯลฯ การรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามอาการ 4) หมุนเวียนกันปฏิบัติงานที่ ศสมช. โดยมีกิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ จัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหมู่บ้าน ถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมตามปัญหาของชุมชน ให้บริการที่จำเป็นใน 14 กิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน 5) เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน เช่น เฝ้าระวังปัญหาโภชนาการโดยการชั่งน้ำหนักเด็กและร่วมแก้ไขปัญหาเด็กขาดสารอาหารและขาดธาตุไอโอดีน เฝ้าระวังด้านอนามัยแม่และเด็ก โดยการติดตามหญิงมีครรภ์ให้มาฝากท้องและตรวจครรภ์ตามกำหนด เฝ้าระวังด้านสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยการติดตามให้มารดานำเด็กไปรับวัคซีนตามกำหนด และเฝ้าระวังเรื่องโรคติดต่อประจำถิ่น โดยการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เป็นต้น 6) เป็นผู้นำในการบริหารจัดการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยใช้งบประมาณหมวดอุดหนุนทั่วไปที่ได้รับจากกระทรวงสาธารณสุข หรือจากแหล่งอื่น ๆ 7) เป็นแกนนำในการชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้กระบวนการจปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน) และรวมกลุ่มในการพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ (Phochai, 2007) ด้วยบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้เอง อสม. จึงนับได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำให้ประชาชนในชุมชนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขรวมทั้งจังหวัดระยอง

จังหวัดระยองได้ตระหนักถึงความสำคัญทางด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น จึงได้มีการเตรียมความ พร้อมด้านการแพทย์ การสาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อรับมือกับปัญหาสุขภาพซึ่งนับวันจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัด บุคลากรสาธารณสุขจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจไปสู่เป้าหมาย คือ การมีสุขภาวะที่ดีของ ประชาชน คุณภาพของบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ได้ สัมฤทธิ์ผล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพของจังหวัดระยองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่หลายประการ ได้แก่ 1) บทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ และ 2) บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง ยังเป็นการตั้งรับมากกว่าบทบาทเชิงรุก (Development

of civil servants according to the main competencies, 2010) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยองให้ประสบ ผลสำเร็จตามรายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือน โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเชิงรุก ปี พ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบันซึ่งเน้นอุดมการณ์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และบทบาทในการสื่อสารสุขภาพ รวมทั้งการบริหาร จัดการสุขภาพ (Development of civil servants according to the main competencies, 2010) ปัญหาสุขภาพของประชาชน จังหวัดระยองต้องได้รับการแก้ไขดูแลตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน เป็นภาระหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวและจากการสำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยอง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวระยองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) งานวิจัยนี้ศึกษาจากแนวคิดที่เกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แนวคิดศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และแนวคิดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดระยอง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดระยอง จำนวน 200 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และเซ็นใบยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามศักยภาพการปฏิบัติงาน

ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยด้านการป้องกันโรค ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการรักษา และด้านการฟื้นฟู ที่แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือทำโดยการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จนได้เป็นศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้ง 5 ด้านดังกล่าว จากนั้นนำสิ่งที่ได้จากการสังเคราะห์มากำหนดมาสร้างเป็นแบบสอบถามตามเนื้อหาและตัวบ่งชี้และตรวจสอบเครื่องมือทำโดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เลือกมาเฉพาะข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 – 1.0

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นหนังสือรับรองไปให้กับผู้ใหญ่บ้านที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายสังกัดอยู่ แล้วจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และสุดท้ายตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และในส่วนของศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปรผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย สรุปได้ว่าการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดระยอง จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และในส่วนของศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปรผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยอง ผลการวิจัยในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.5 อายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 67.5 ส่วนใหญ่ระยะเวลาการเป็น อสม. 1-5 ปี ร้อยละ 65.0 สถานภาพสมรส ร้อยละ 64.0 ประกอบอาชีพเกษตร ร้อยละ 80.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 77.5 และได้รับคัดเลือกเป็น อสม. โดยการเสนอตัวเอง ร้อยละ 77.5

และผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.55) รองลงมาคือด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\overline{X}$ = 3.52) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\overline{X}$ = 3.50) และด้านการรักษา ($\overline{X}$ = 3.46) ตามลำดับ สำหรับด้านการฟื้นฟู ($\overline{X}$ = 3.44) อยู่ในระดับต่ำสุด แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยอง

องค์ประกอบ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการป้องกันโรค	3.55	.80	มาก
2. ด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.52	.83	มาก
3. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	3.50	.82	ปานกลาง

4. ด้านการรักษาสุขภาพ	3.46	.80	ปานกลาง
5. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ	3.44	.85	ปานกลาง
โดยรวม	**3.49**	**.82**	**ปานกลาง**

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ในเรื่องศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมี 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการป้องกันโรค เป็นการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการให้ความร่วมมือด้วยการเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อแก้ไขปัญหาโรคติดต่อในชุมชน แจ้งข่าวการเกิดโรคให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบโดยเร็ว ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่ประชาชนในเรื่องการติดต่อการป้องกันโดยจัดกลุ่มคุยกัน จัดหาและจ่ายถุงยางอนามัย แนะนำการดูแลสุขภาพภายในช่องปาก ชักชวนให้เพื่อนบ้านทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ตรวจวัดความดันโลหิตและตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะแก่ประชาชนเพื่อดูโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน ติดตามเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ให้ไปรับวัคซีนกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตรวจแนะนำการตรวจเต้านมด้วยตนเองให้แก่สตรีในชุมชน และจัดหาสื่อเอกสารโปสเตอร์จัดนิทรรศการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ในสัปดาห์ป้องกันโรคต่างๆ ในชุมชน

2. ด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการแจ้งข้อมูลการนัดหมายประชาชนในหมู่บ้านมารับบริการสาธารณสุข แจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในหมู่บ้านเมื่อเกิดโรคติดต่อที่สำคัญ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและประชาชนในหมู่บ้าน แจ้งข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในกิจกรรมสาธารณสุขให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบ แจ้งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นได้รับทราบอย่างรีบด่วนการเมื่อเกิดโรคระบาดหรือโรคติดต่อ นำความรู้ด้านสาธารณสุขออกเผยแพร่ทางเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว จัดมุมให้ความรู้เผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมุมใดมุมหนึ่งในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และพูดคุยให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

3. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ เป็นการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านสาธารณสุข ชั่งน้ำหนักเด็ก 0-5 ปี บันทึกเปรียบเทียบภาวะการขาดสารอาหาร ติดตามหญิงมีครรภ์ให้ไปฝากท้องและมารับบริการตรวจครรภ์ตามกำหนด จัดกิจกรรมการออกกำลังกายแก่ประชาชนในหมู่บ้าน แนะนำให้ประชาชนทำบัตรประกันสุขภาพ ชักชวนประชาชนให้ช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้านจัดทำกิจกรรมเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในหมู่บ้านบ้านปลอดลูกน้ำยุงลาย และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตแก่ผู้สูงอายุในโอกาสที่เหมาะสม

4. ด้านการรักษาสุขภาพ เป็นการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการจัดหายาสามัญประจำบ้านเพื่อการรักษาเบื้องต้นแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ช่วยเหลือพยาบาลตามอาการในเรื่องการเช็ดตัวลดไข้ การทำน้ำเกลือแร่ให้ดื่มในโรคอุจจาระร่วงให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ปฐมพยาบาลเกี่ยวกับแผล เป็นลม สุนัขกัด

ไฟไหม้ น้ำร้อนลวกให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ส่งต่อประชาชนผู้เจ็บป่วยในหมู่บ้านไปรักษาต่อไปรักษาที่โรงพยาบาล และจ่ายยาหรือแนะนำการใช้ยาแก่ประชาชนผู้เจ็บป่วยในหมู่บ้าน

5. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการแนะนำประชาชนในหมู่บ้านให้ยอมรับสงสาร เห็นใจ ช่วยเหลือและดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ในชุมชน ติดตามดูแลผู้ป่วยในหมู่บ้านที่ได้รับการส่งต่อจากสถานบริการด้านสาธารณสุข ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยอัมพาตในหมู่บ้าน ช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรังในหมู่บ้าน เช่น วัณโรค โรคเรื้อน หอบหืดและลมชัก และช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้สูงอายุ

โดยสามารถแสดงเป็นแผนภาพดังนี้

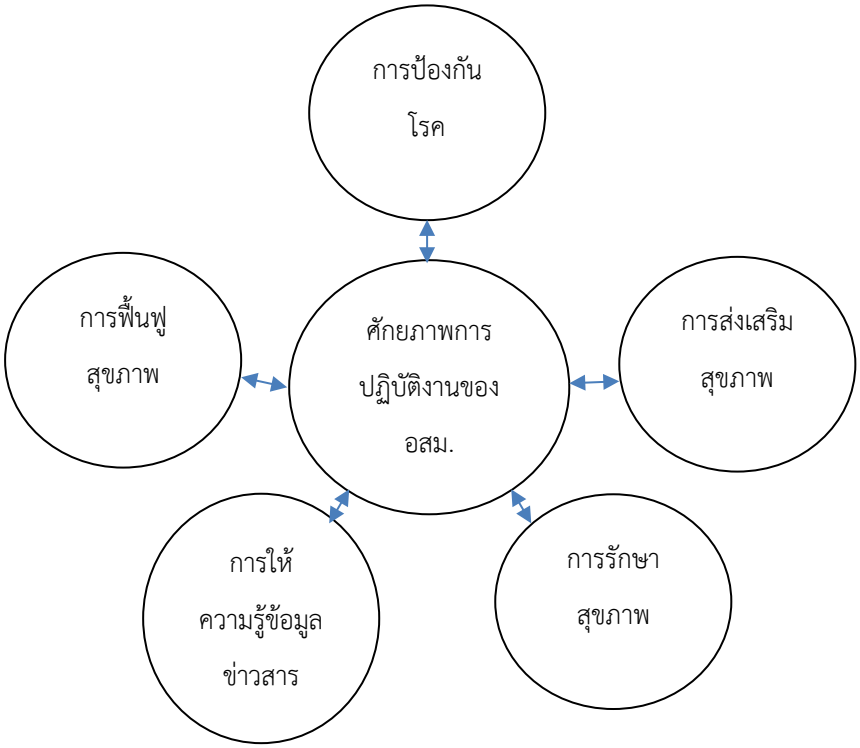

ภาพที่ 1 ศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้ จากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะเพศชายส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีภารกิจหลักในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัคร สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonyasit (2016) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเชี่ยวชาญ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.53) และการศึกษาของ Kulwimol (2016) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.90) และการศึกษาของ Sudprasert (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ของเทศบาลตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.77) ส่วนใหญ่มีอายุ 36

- 45 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะอยู่ในวัยที่ยังแข็งแรงและมีวุฒิภาวะ และส่วนใหญ่มีบุตร ธิดา อยู่ในวัยที่เจริญเติบโตพอจะพึ่งตนเองได้แล้วภาระภายในครอบครัวก็ลดลงจึงทำให้มีเวลาที่จะเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวมด้วยการอุทิศตนเป็นอาสาสมัคร และการศึกษาของ Kulwimol (2016) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 38 - 47 ปี (ร้อยละ 48.50) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะโดยส่วนใหญ่แล้วชุมชนในชนบทของประเทศไทยประชาชนจะทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonyasit (2016) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเชี่ยวชาญ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร (ร้อยละ 43.77) และการศึกษาของ Sudprasert (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชองเทศบาลตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 35.48) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะด้วยบริบทของสังคมไทยในชนบทที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่ต้องการแรงงานในวัยหนุ่มสาว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับสูง รวมทั้งข้อจำกัดทางเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่นิยมส่งเสียบุตรหลานได้เล่าเรียนในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonyasit (2016) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเชี่ยวชาญ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 45.53) และการศึกษาของ Sudprasert (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชองเทศบาลตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 60.0) และการศึกษาของ Wikol (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 65.0) และส่วนใหญ่ได้รับคัดเลือกเป็น อสม. โดยการเสนอตัวเอง ทั้งนี้เป็นเพราะการมีจิตอาสาเป็นทุนเดิมต้องการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม และสร้างประโยชน์กับชุมชนที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองจึงได้อาสาตนเองเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สำหรับศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองยังขาดความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะในเรื่องของการฟื้นฟูสุขภาพและการรักษาสุขภาพที่ต้องอาศัยทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sudprasert (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชองเทศบาลตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของ Sangjane (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขของอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคมากกว่าการรักษาหรือแก้ไข เพราะจะทำให้การควบคุมโรคเป็นไปอย่างสะดวกกว่า อีกทั้งยังสิ้นเปลืองงบประมาณและบุคลากรทางการแพทย์น้อยกว่า โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ในปัจจุบันที่ถ้าปล่อยให้มีการแพร่ระบาดแล้วการควบคุมจะเป็นไปได้อย่างยากลำบากมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Srichum (2017) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติในการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงสุด และรองลงมาคือการให้ความรู้

ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองที่ต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและประชาชนในชุมชนที่จะต้องถ่ายทอดความรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าถึงองค์ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพตนเองและการเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุข สำหรับด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยองส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในด้านการฟื้นฟูสุขภาพ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชุมชน

สรุป

สรุปได้ว่าศักยภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และด้านการรักษา ตามลำดับ สำหรับด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 ควรปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์ระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวกับ อสม. ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน

1.2 ควรใช้โอกาสที่ อสม. ส่วนใหญ่ได้มีประสบการณ์ตรงในการทำงานดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุร่วมกับทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือทีมหมอครอบครัว และจัดทำโครงการต่างๆ ด้วยการนำประสบการณ์เหล่านี้มาใช้สร้างโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่มด้วย กระบวนการที่มีรู้แบบในการพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ทักษะการทำงานเพื่อเพิ่มสมรรถนะมากขึ้น

1.3 ควรมีนโยบายส่งเสริมการสื่อสารและสร้างเสริมการเรียนรู้ในการทำงานระหว่างกลุ่ม อสม. ด้วยเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น และควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชั่นขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับการอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อการสื่อสาร

1.4 ควรมีการจัดอบรมประจำปีและการอบรมต่อเนื่องในกับ อสม. อย่างทั่วถึง โดยการจัดอบรมในพื้นที่ระดับตำบลปีละครั้ง เพื่อเพิ่มความรู้ใหม่และทักษะที่จำเป็นให้มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน

1.5 ควรสนับสนุนสื่อความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้กับ อสม. โดยมีเนื้อหาที่เน้นความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพการทำงานในพื้นที่ปฏิบัติงาน

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นความพึงพอใจต่อบทบาทของ อสม. จากมุมมองของประชาชนเพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่องการประเมินศักยภาพตามสมรรถนะของ อสม. ตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3 ควรมีการศึกษาในเรื่องการสังเคราะห์ผลงานและภูมิปัญญาของ อสม. ในแต่ละพื้นที่ ผลกระทบจากการสนับสนุนค่าป่วยการให้กับ อสม. รวมทั้งศึกษาข้อดีและข้อเสียของการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะที่เกิดขึ้น

References

Boonyasit, P. (2016). *Factors Related to Performance Effectiveness of Special Village Health Volunteers in Mueang District, Suphan Buri Province*. (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi.

Chuengsatiansup, K., & SuksutHealth, P. (2007). Volunteers in the Context of Change: Potential and Developmental Strategies. *Journal of Health System Research*, 1(3-4), 268-279.

Development of civil servants according to the main competencies. (2010). *Civil Service Development Institute Office of the Development of Position and Compensation System.* Nonthaburi: Office of the Provincial Custody.

Kulwimol, P. (2016). *Assessment of Village Health Volunteers' Performance in Health Management Villages in Ta Phraya District, Sa Kaeo Province.* (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi.

Phochai, B. (2007). *Performance of Public Health Volunteers In the public health work Khao Suan Kwang District Khon Kaen Province.* Khon Kaen: Khon Kaen University.

Sangjane, S. (2017). *Factors Affecting the Performance of Primary Health Care among Migrant Health Volunteers in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province.* (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi.

Srichum, S. (2017). *Roles and Duties of Village Health Care Volunteers base on Public Perceptions and Expectations in Samed Sub-district, Chon Buri Province.* (Master's Thesis). Burapha University. Chon Buri.

Sudprasert, C. (2017). *The Relationship between Motivation and Role on Working As The Village Health Volunteers: District Municipality H.P.R. Kraburi, Ranong*. (Master's Thesis). Suratthani Rajabhat University. Suratthani.

Wikol, R. (2017). *Factors Related to Health Promotion Behaviors of Village Health Volunteers in Selaphum District, Roi-Et Province.* (Master's Thesis). Ramkhamhaeng University. Bangkok.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี*

Development of a Model Constructivism Virtual Learning Environment for Abilities of Nursing Student's Analytical Thinking Boromarajonani College of Nursing

[1]อาคม โพธิ์สุวรรณ, สาโรช โศภีรักข์ และ ณัฐพล รำไพ

[1]Akom Phosuwan, Saroch Sopeerak and Nattaphon Rampai

[1]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1]Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: akomph@snc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงต่อความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี และ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนสภาพแวดล้อมเสมือนจริงในรายวิชากายวิภาคและสรีรวิทยา ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในเครือข่ายภาคกลาง 2 ใช้การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะ โดยเก็บข้อมูล ระยะที่ 1) นักศึกษาพยาบาลศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน และ ระยะที่ 2) นักศึกษาพยาบาล จำนวน 120 คน โดยแต่ละระยะหลังการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการประเมินผลโดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 15 คน อีกครั้ง เพื่อนำผลการประเมินจากผู้ใช้จริงมาปรับปรุงรูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่พัฒนาขึ้น แบบประเมินความรู้และการคิดวิเคราะห์ และแนวคำถามเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

* Received July 7, 2020; Revised January 5, 2021; Accepted February 25, 2021

ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ (CARE) คือ 1. องค์ประกอบด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ (Conducive to learning support) 2. องค์ประกอบด้านการนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริง (A= Application of Idea) 3. องค์ประกอบด้านการสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รับ (R = Reconstruction) และ 4. องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ที่ได้ (E = Evaluation) 2) รูปแบบที่พัฒนามีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.62) และมีประสิทธิภาพของรูปแบบอยู่ที่ระดับ 85.33/88.88 และ 3) นักศึกษามีคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นรูปแบบ CARE ที่พัฒนาตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมสามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลและนำมาใช้เป็นรูปแบบการสอนในหลักสูตรพยาบาลได้

คำสำคัญ: คอนสตรัคติวิสซึม; การคิดวิเคราะห์; โมเดล CARE

Abstract

This research objectives were: 1) to examine a virtual learning environment based on the constructivist learning theory, 2) to design and develop a learning model based on the constructivist learning theory in virtual learning environment, and 3) to evaluate learning achievement and analytical thinking on an anatomy and physiology course in virtual learning environment (VLE). The sample for apilot study were 15 first year nursing students in Central network 2 Nursing colleges, and the random sampling of 120 nursing students from Boromarajonani college of nursing suphanburi were used to collect data . The instruments for evaluate hypotheiss was a CARE learning model which was developted by researcher, Knowledge evaluation questions, and an analytical thinking evaluation and qualitative questions. After complete evaluating in each period, a qualitative research evaluation was used from a sample group of 15 people again to improve the model. Analysis data by descriptive statistic and T-test statistical analysis and content analysis was conducted for a qualitative data.

Research results found that;1) the CARE model based on constructivismtheory that was developed in this research has 4 main elements; 1.Conductive to learning support, 2. Application of idea, 3. Reconstruction and 4. Evaluation. 2) The model has an appropriate level was highest ($\bar{x}$ = 4.62) and the effectiveness criteria of model was at 85.33/88.88, and 3) there were significantly difference between learning score and analytical thinking of nursing students after learning with the model with statistical significance level 0.05.

Inconclusion, The CARE model can enhance knowledge and analytical skills in nursing students and it can be used as learning model for nursing curiculum.

Keywords: Constructivist Virtual learning; Analytical thinking; CARE model

บทนำ

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีความจำเป็นต่อระบบการจัดการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์จำเป็นต้องมีระบบบริหารการจัดการเรียนการสอน (Learning management system) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการสอนแบบออนไลน์มาใช้ระหว่างครูและนักเรียน ให้มีการโต้ตอบในระบบหรือสิ่งแวดล้อมที่ผู้สอนได้จัดไว้ให้สำหรับผู้เรียน ซึ่งการสอนออนไลน์ในปัจจุบันนั้น ได้แก่ มูดเดิ้ล (Moodle) สามารถติดตั้งใช้งานได้ฟรีไม่มีค่าลิขสิทธิ์ ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนยังเป็นแบบสองมิติ อาจารย์สามารถสร้างห้องเรียนให้นักศึกษาได้เข้าไปเรียนโดยผ่านโลกความจริงเสมือนผ่านคอมพิวเตอร์ซิมมูเลชัน (simulation) หรือการจำลองสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ดูเสมือนจริง โดยระบบบริหารการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบัน ยังมีการแพร่หลายน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนแบบเสมือนจริงเพื่อนำมาใช้สำหรับการสอนในปัจจุบัน

ดังนั้นวิธีการจำลองสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้สอดคล้องกับปัจจุบันโดยเฉพาะการสอนที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะทางสามารถทำให้เหมือนกับสิ่งแวดล้อมจริง ๆ และผ่านระบบออนไลน์ จึงมีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการ ด้านการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 2019 (World Health organization, 2019) ส่งผลกระทบกับการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องหยุดชะงัก ด้วยเหตุนี้การนำเครื่องมือทางการเรียนการสอนออนไลน์จึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง เป็นการจัดการสอนอีกทางเลือกหนึ่งของโลกยุคดิจิตอลที่สามารถนำมาใช้ได้ต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมเสมือนจริงหมายถึงสภาพการจำลองการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนการสอนผ่านการใช้เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์มาช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบการทำงานที่ขับเคลื่อนโดยใช้ 3 กระบวนการ (Seewungkum, Ketmaneechairat, and Caspar, 2012; Charoenwong, Keskomon, and Tamsat, 2018) คือ 1) กระบวนการทำงานตามหน้าที่และจัดแบ่ง ประเภทตามข้อกำหนด หรือเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้ เช่น การจัดแบ่งเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการโดยการนำเสนอข้อมูล ภาพ เสียง ผ่านระบบอินเตอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการใช้งานและสามารถเข้าถึงได้ ทุกที่ทุกแห่ง 2) กระบวนการทำงานโดยผู้ใช้หรือการจัดการเป็นระบบ และ 3) กระบวนการทำงาน เป็นการดำเนินร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยการทำงานทั้ง 3 กระบวนการนี้ในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญก็คือ ตัวผู้สอน ตัวผู้เรียน และระบบโดยใช้เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตมาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีได้ผ่านวิชาเรียนพื้นฐานวิชาชีพ ในชั้นปีที่ 1 คือรายวิชากายวิภาคและสรีรสิทยา 1, 2 โดยเป็นวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพทางการพยาบาล อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นวิชาที่จำเป็นต่อนักศึกษาที่จะต้องนำความรู้ไปสู่การต่อยอด ในรายวิชาอื่น ๆ ลักษณะวิชาจึงเน้นในด้านการคิดวิเคราะห์สู่การนำไปใช้ในรายวิชาในระดับชั้นปีที่ 2, 3, 4 เน้นกระบวนการวิเคราะเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปใช้ในทางคลินิก (Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi, 2018) ที่ผ่านมารายวิชาดังกล่าว ใช้สื่อแผ่นพับต่าง ๆ ภาพ วีดีโอ หุ่นจำลอง และอาจารย์ใหญ่ที่เป็นร่างจริง เพื่อใช้สำหรับสอนนักศึกษา เพื่อให้เห็นภาพจริงมากที่สุด แต่ก็ยังมีข้อจำกัด ในจำนวนของสื่อ ความชัดเจน ราคาค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อนั้นอยู่ในระดับสูงมาก จึงมีผลต่อการนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อกับจำนวนนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้การพัฒนาสื่อและรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการแก้ไขปัญหาในด้านสื่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นเสมือนจริงมากสุด ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้จากเดิมเนื่องจากเป็นการจำลองภาพเสมือนจริงจากคอมพิวเตอร์และผู้ใช้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพการทำงานของสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่จำลองขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้และ จะเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สู่การบูรณาการความรู้ไปใช้ต่อยอดในรายวิชาอื่นต่อไป โดยเฉพาะวิชาทางการพยาบาลที่จำเป็นต้องใช้กระบวนการทางปัญญาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

แนวคิดการเรียนรู้โดยการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking concept) ของ Bloom (1956) ได้อธิบาย ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นเรื่องของความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหา ต่าง ๆ การพิจารณาองค์ประกอบพิจารณาหาสาเหตุและการจัดลำดับความสำคัญตามพื้นฐานความเป็นเหตุเป็นผลในการสนับสนุน Bloom (1956) ได้มีการพัฒนาแนวคิดทฤษฎี Bloom's taxonomy เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดประเภทพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางปัญญาและทางความคิด กำหนดออก เป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) และด้านทักษะทางกาย (Psychomotor domain) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัยได้ถูกนำไปใช้มากที่สุดโดยได้เสนอกรอบการคิดออกเป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาความคิดระดับต่ำ (Lower order thinking skills) และ การพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher order thinking skills) ซึ่ง Anderson และ Krathwohl (2001) ได้ปรับปรุงแนวคิด Bloom’s Taxonomy โดยการจำแนกพฤติกรรมย่อย ซับซ้อนจากน้อยไปหามาก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. การจำ (Remembering) 2. การเข้าใจ (Understanding) 3. การประยุกต์ใช้ (Applying) 4. การวิเคราะห์ (Analyzing) 5.การสังเคราะห์ (synthesis) 6.การประเมินผล (evaluation) ซึ่งในด้านการวิเคราะห์ (analysis) สามารถจำแนกเป็น 1) การจำแนกแยกแยะหรือแยกย่อยได้ (Differentiating) 2) การจัดระบบได้ (Organizing)และ และ 3) การให้เหตุผลได้ (Attributing) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Wongyai, Phatphol and Intalapaporn (2015) ได้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) ชนิดเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ (Analytical rubrics) มี 5 องค์ประกอบ คือ 1.การจำแนก 2.การจัดหมวดหมู่ 3.การสรุปอย่างสมเหตุผล

4. การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ และ 5. การคาดการณ์พื้นฐานของข้อมูล โดยแบ่งระดับการวัดผลการประเมิน ออกเป็น 3 ระดับ ได้แค่ มาก (3คะแนน) ปานกลาง (2 คะแนน) และน้อย (1 คะแนน)

แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้เป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้ของมนุษย์โดย Piaget (1972) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นกระบวนการส่วนบุคคลมีความเป็นอัตนัย และ Vygotsky ได้อธิบายถึงการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลโดยเชื่อว่าการสื่อสารทางภาษากับบุคคลอื่นย่อมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับด้านสังคมวิทยา Durkheim (1975) เชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ใหม่ ทั้งนี้ Duffy , Lowyck, Jonassen and Welsh (1992) เชื่อว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองแนวคิดการเรียนรู้ในแบบคอนสตรัคติวิซึม (Constructivist) จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการใช้หลักการด้านวิทยาศาสตร์นำมาใช้ โดย Yager (1991) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1.ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน 2.ขั้นการดำเนินการในการเรียนการสอน 3.ขั้นการเสนอคำอธิบายและวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นการดำเนินการ นอกจากนี้ Duch (1995) and Saettler (1990) ได้ระบุว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivist) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1. ขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ 2.ขั้นเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ 3.ขั้นถ่ายโยงความรู้วิเคราะห์สถานการณ์ 4.ขั้นสรุปและเสนอผลการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และขั้นสุดท้ายคือ 5.ขั้นวัดและประเมินผล ทั้งนี้แนวคิดคอนสตรัคติวิส (Constructivism) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าการจัดการการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดย Emile Durkheim (1975) เชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคม ย่อมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ใหม่ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี รายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลได้เกิดความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ภายใต้สภาพแวดล้อมเสมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ด้วยตอนเองผ่านเครื่องมือทางการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โดยการนำแนวคิดหลักการของคอนสตรัคติวิสซึมมาเป็นแนวทางในการออกแบบการสอนและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยที่ได้รับศึกษาพัฒนาและทดลองใช้จะเป็นผลดีที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดสำหรับการพัฒนาไปสู่รายวิชาอื่น ๆ ตามบริบทของวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อ ความรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เครือข่ายภาคกลาง 2 จำนวน 6 วิทยาลัย ภายใต้สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวนทั้งหมด 749 คน

กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างหลักร้อย อยู่ที่เกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 15-30 (Boonchom, 2002) ผู้วิจัยใช้ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 15 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 113 คน เก็บเพิ่มขึ้น 5 % เพิ่มจำนวนคน อีก 7 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนทั้งหมด 120 คน ทั้งนี้ได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก วิทยาลัยพยาบาลที่มีจำนวนนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่จำนวน 120 คนขึ้นไป จำนวน 1 แห่ง และผู้วิจัยได้จับฉลากเลือกได้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ที่มีขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 120 คน จึงตรงกับจำนวนเป้าหมายที่ต้องการเก็บกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

กลุ่มเป้าหมาย คือ การศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การคัดสรรรายวิชาที่จะนำมาทำการศึกษานำร่อง (Pilot) หัวข้อในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันทีมผู้สอน และผู้วิจัย พิจารณาความเหมาะสมของรายวิชา ที่สามารถวัดลักษณะการเรียนรู้ของรายวิชา (Learning Outcome) ถึงขึ้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน โดยใช้สภาพแวดล้อมเสมือนจริง (VLE)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในระยะที่ 1 คือ รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี โดยใช้ชื่อว่า “CARE Model”

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Construcuivism) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1

ดำเนินการศึกษาองค์ประกอบการออกแบบ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สู่การสร้างรูปแบบการเรียนการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ทำการวิพากย์รูปแบบฯ โดยมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนและหรือการวิจัยใน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในด้าน 1) ด้านเทคโนโลยี 2) ด้านการศึกษา/การวัดและประเมินผล 3) ด้านการวิจัย 4) ด้านการจัดการศึกษาทางการพยาบาล และ 5) ด้านการสอนในรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา จากนั้นนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ 2 กลุ่มนักศึกษาพยาบาล โดยเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 จำนวน 15 คนที่มีบริบทคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นการศึกษานำร่องเพื่อทดลองใช้รูปแบบก่อนนำไปใช้จริง กลุ่มเป้าหมายที่ 3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-interviews) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากประเมินรูปแบบ และนำสู่วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content analysis) เพื่อนำผลไปปรับปรุงรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ และสร้างแนวคำถามเชิงคุณภาพ จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี โดยมีลักษณะเครื่องมือดังนี้

ก. แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) ของนักศึกษาพยาบาล ประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยใช้ประเมินรูปแบบฯ ก่อนนำไปใช้จริงกับนักศึกษากลุ่มนำร่อง

ข. แบบประเมินรับรองรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) ของนักศึกษาพยาบาล โดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยนำมาใช้ประเมินรูปแบบ ฯ หลังจากมีการปรับแก้ไข หลังจากรูปแบบ ฯ ถูกมาปรับแก้ไขหลังจากนักศึกษาพยาบาลกลุ่มนำร่องประเมินผลการใช้รูปแบบในเชิงคุณภาพ ผลการประเมินจะนำมาใช้ปรับปรุงรูปแบบและให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ทำการรับรองรูปแบบ ก่อนที่จะนำรูปแบบดังกล่าวนี้ไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

ค. การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ (Developmental Testing) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ E1/E2 คือ 85/85 (Brahmawong, 2013) ผู้วิจัยศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคอนสตรัคติวิสซึม ในนักศึกษาพยาบาล โดยจากการทดลอง (Try-out) กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน

ง. ข้อสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ลักษณะเป็นข้อสอบเป็นแบบปรนัย (multiple choices) ตามเนื้อหารายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 หัวข้อระบบโครงร่างร่างกายมนุษย์และระบบกล้ามเนื้อ จำนวน 40 ข้อ การทดสอบคุณภาพของข้อสอบ โดยการทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (try-out) จำนวน 15 คน (Pilot group) หลังทำผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอน จะนำข้อสอบมาพิจารณาปรับแก้ไขก่อนไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

จ. ข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนและก่อนเรียน และกรณีศึกษาเพื่อวัดระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ลักษณะเป็นข้อสอบเป็นแบบปรนัย (multiple choices) ตามเนื้อหารายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 หัวข้อระบบโครงร่างร่างกายมนุษย์และระบบกล้ามเนื้อ จำนวน 10 ข้อและกรณีศึกษา (Case study) ใช้คำถามเพื่อเชื่อมโยงการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ช. การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ (Developmental Testing) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ E1/E2 คือ 85/85 (Brahmawong, 2013)

ซ. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) เป็นการสัมภาษณ์ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน เพื่อประเมินรูปแบบเชิงคุณภาพโดยผู้เรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. นำแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมิน จำนวน 13 คน

ข. นำแบบประเมินรับรองรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมินและรับรองรูปแบบ จำนวน 5 คน

ค. วัดความรู้กลุ่มนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 โดยเป็นกลุ่มนักศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน

ง. นำข้อสอบวัดการคิดวิเคราะห์ก่อนหลังจัดการเรียนการสอนและโจทย์สถานการณ์โดยใช้กรณีศึกษา วัดการคิดวิเคราะห์ก่อน -หลังจัดการเรียนการสอนและโจทย์สถานการณ์โดยใช้กรณีศึกษา กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 โดยเป็นกลุ่มนักศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน

จ.นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) เพื่อประเมินรูปแบบเชิงคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (Pilot group)

ช.นำแนวคำถามเชิงปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ทำการเก็บข้อมูล (Focus group discussion) ในกลุ่มนักศึกษานำร่อง จำนวน 15 คน (Pilot group)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติการพรรณนาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธี Dependent sample T-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (α = 0.05)

ข.ข้อมูลเชิงคุณภาพ: ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) (Elo, and Kynga, 2008) โดยการแจกแจงเนื้อหาตามหลักการสังเคราะห์ วิเคราะห์ คิดและตีความ

การวิจัยระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ 1) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จำนวน 120 คน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะ (purposive sampling) เพื่อคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ แต่ละด้านด้านละ 1 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

เครื่องมือ

ก. ข้อสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ลักษณะเป็นข้อสอบเป็นแบบปรนัย (multiple choices) ตามเนื้อหารายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 หัวข้อระบบโครงร่างร่างกายมนุษย์และระบบกล้ามเนื้อ จำนวน 40 ข้อ

ข. ข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนและก่อนเรียน และกรณีศึกษาเพื่อวัดระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ลักษณะเป็นข้อสอบเป็นแบบปรนัย (multiple choices) ตามเนื้อหารายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 หัวข้อระบบโครงร่างร่างกายมนุษย์และระบบกล้ามเนื้อ จำนวน 10 ข้อและกรณีศึกษา (Case study) ใช้คำถามเพื่อเชื่อมโยงการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ค. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) เป็นการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. นำข้อสอบวัดความรู้ก่อนหลัง และแบบการคิดวิเคราะห์ก่อนหลังจัดการเรียนการสอนและโจทย์สถานการณ์โดยใช้กรณีศึกษา วัดการคิดวิเคราะห์ก่อน -หลังจัดการเรียนการสอนและโจทย์สถานการณ์โดยใช้กรณีศึกษา กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 โดยเป็นกลุ่มนักศึกษาพยาบาล จำนวน 120 คน

ข. นำแนวคำถามเชิงปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ทำการเก็บข้อมูล (Focus group discussion) ในกลุ่มพยาบาล จำนวน จำนวน 15 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติการพรรณนาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธี Dependent sample T-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (α = 0.05)

ข.ข้อมูลเชิงคุณภาพ: ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) (Elo, and Kynga, 2008) โดยการแจกแจงเนื้อหาตามหลักการสังเคราะห์ วิเคราะห์ คิดและตีความ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

ทั้งนี้กระบวนการทั้ง 3 ตอน ได้ดำเนินการตามกรอบของขั้นตอนการวิจัย เป็นไปตามกรอบการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล พบว่าผลการดำเนินการศึกษาองค์ประกอบการออกแบบ เกิดจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สู่การสร้างรูปแบบการเรียนการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล โดยคัดสรรรายวิชาได้คัดสรรรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 ที่เป็นรายวิชาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนแบบ CARE Model ในภาพที่ 2

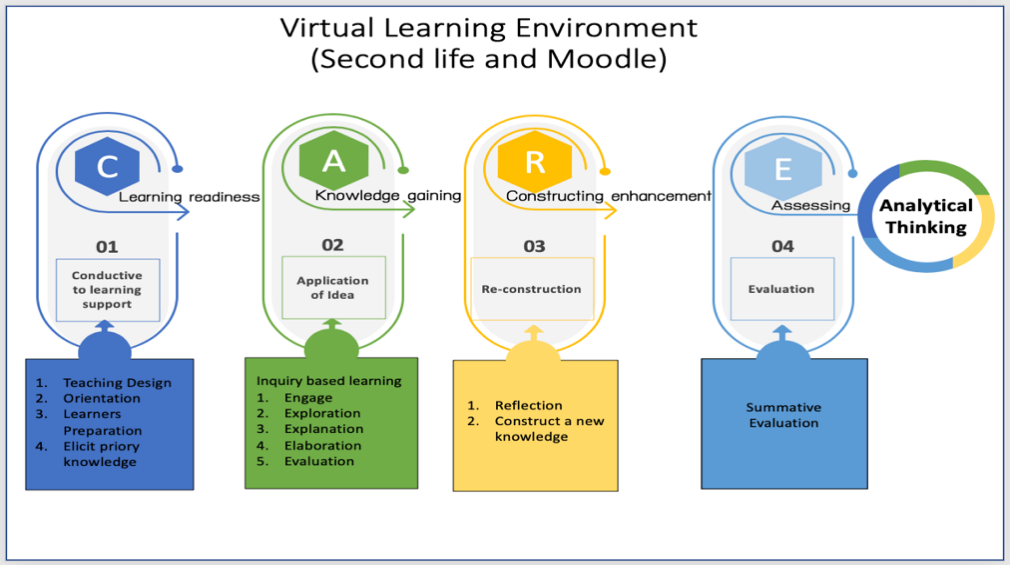

ภาพที่ 2 The CARE MODEL

รูปแบบการเรียนการสอน CARE Model เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาผสมผสาน โดยรากฐานแนวคิดที่สำคัญมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) (Duffy et al. 1992; Yager, 1991; Duch, 1995; Saettler, 1990) และการวัดระดับความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ (Bloom, *et al.,* 1956) การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ จะเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แก่นักศึกษาพยาบาล ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ (C = Conducive to learning support) ขั้นตอนนี้จะเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ช่วยสนับสนุน เอื้อต่อให้ผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย a. การวางแผนการสอน b. การปฐมนิเทศ c. การเตรียมความสามารถให้ผู้เรียนสำหรับการสอนและการเรียนรู้ออนไลน์ d.การทบทวนความรู้เดิม e.การสนับสนุนการใช้สภาพแวดล้อมเสมือนจริง (Virtual Learning Environment: VLE) ในระบบการเรียนการสอนออนไลน์

2) ขั้นประยุกต์แนวคิดมาใช้ปฏิบัติจริง (A = Application of Idea) ขั้นตอนนี้เป็นการประยุกต์แนวคิดมาใช้ปฏิบัติจริง เป็นขั้นการสร้างความรู้ (construction) โดยผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสืบเสาะ (Inquiry Based Learning) โดยใช้กรณีศึกษา (Case study) ทั้งนี้การเรียนการสอนดังกล่าว จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์ เกิดข้อโต้แย้งจากสถานการณ์กรณีศึกษา มีการอนุมานโดยใช้เหตุและผล และการตัดสินใจผู้เรียนจะกล้าคิด และกล้าแสดงออก สามารถสร้างผลงานสร้างสรรค์ของตนเองในการช่วยจดจดและให้เกิดความเข้าใจ โดยการวิเคราะห์ จัดทำตารางจำแนกหมวดหมู่

3) ขั้นทบทวน และสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รับ (R = Reconstruction) ขั้นตอนนี้เป็นการการปรับปรุง ทบทวนพัฒนา เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ผ่านกระบวนการนำเสนอและร่วมสะท้อนคิดผู้สอนต้องมีการเปิดโอกาสแก่ผู้เรียน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิด นำผลงานของตน ในรูปแบบตาราง

จัดกลุ่ม เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมา (Reflections; Sharing with group) และเข้าร่วมทบทวนเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันอีกครั้ง (Construction for new knowledge) โดยผู้เรียนมีอิสระในการสะท้อนความคิด และ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปราย ผ่านการนำเสนอได้อย่างอิสระ

4) ขั้นประเมินผลลัพธ์ (E = Evaluation) ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลในความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล (Evaluate of Learning Knowledge and Analytics Thinking Skills) ขั้นตอนดังกล่าวนี้ ผู้สอนต้องมีการวัดประเมินผลความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวัดก่อนเรียน และการติดตามระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยการวัดดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามรายวิชาและหลักสูตรที่กำหนด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละกระบวนการเรียนการสอน เพื่อนำผลมาใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนอีกครั้ง

จากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ทดสอบอีกครั้ง กับกลุ่มผู้เรียนที่มีความใกล้เคียงซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลที่เรียนในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี สังกัดในสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อทำการยืนยันรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CARE อีกครั้ง

การพัฒนาสภาพแวดล้อมเสมือนจริง

เมื่อออกแบบสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่จำเป็นในเกาะเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ออกแบบห้องเรียนและสภาพแวดล้อมที่ต้องการใช้งานเช่น ห้องเรียนประกอบด้วยห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น ห้องห้องประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียนมุมสถานที่พักผ่อน และห้องแลบเพื่อการเรียนรู้ โดยพัฒนาอาคารต่าง ๆ ที่ต้องใช้เพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนในการเรียน

การเข้าใช้งาน

การเข้าถึงเพื่อใช้งานระบบสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาผู้ใช้งานต้องเตรียมพร้อมสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ติดตั้งโปรแกรม Second Life Viewer ในเครื่องคอมพิวเตอร์
2) ลงทะเบียนเข้าใช้งานที่ http://www.secondlife.com
3) มีระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถใช้งานได้
4) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่มีสมรรถนะปานกลางถึงสูง

วิธีการล็อคอินเข้าใช้งานให้เปิดโปรแกรม Second Life Viewer แล้วใช้ล็อคอินและรหัสผ่านที่ได้ลงทะเบียนจากเว็บไซต์ของเซคั่นไลฟ์

ดังแสดงสภาพแวดล้อมเสมือนจริงและรูปแบบขั้นตอนของ CARE ตามภาพที่ 3 และ 4 ตามลำดับ

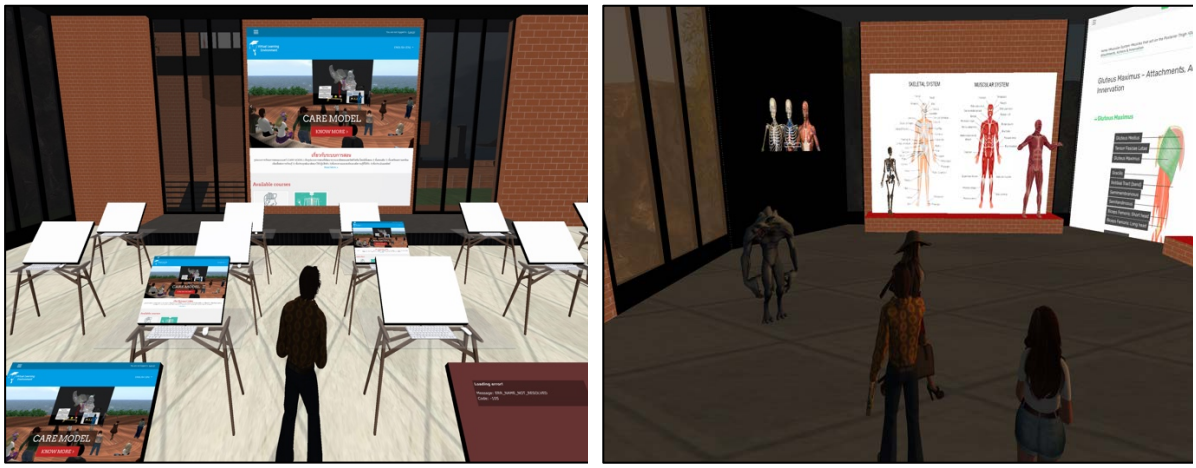

ภาพที่ 3, 4 สภาพแวดล้อมเสมือนจริงในการเรียนการสอน

ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม(Constructivism) ที่มีผลต่อความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 ท่าน พบว่า จากการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. 0.51)

ผลการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 5 คน พบว่า ผลการประเมินห้องเรียนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.72, S.D=0.27)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเก็บจากกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นกลุ่มศึกษานำร่อง ประเด็นที่ถูกนำมาพัฒนาต่อ คือ ประเด็นการเข้าถึงระบบการเรียนในห้องเรียนเสมือน ที่จำเป็นต้องรองรับด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องมีสมรรถนะสูง โดยประเด็นดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 คน ให้ข้อเสนอแนะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำประเด็นนี้ เข้ามาทำการปรับปรุงพัฒนา ในด้านการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน และห้องเรียน ก่อนที่จะทำการจัดการเรียนการสอนที่จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ คะแนนประสิทธิภาพของรูปแบบอยู่ที่ 85.33/88.88 พิจารณาพบว่าค่าคะแนน หลังเรียน มีคะแนน มากเกิน 2.5 (3.55%) และอธิบายความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์ ให้มีความคลาดเคลื่อนหรือความแปรปรวนของผลลัพธ์ ได้ไม่เกิน .05 จากช่วงต่ำไปสูง ทั้งนี้เกณฑ์การกำหนดประสิทธิภาพของสื่ออนุโลมให้มีความคลาดเคลื่อนต่ำหรือสูงกว่าค่าประสิทธิภาพที่ตั้งไว้เกิน 2.5 ก็ให้ปรับเกณฑ์ขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น แต่หากได้ค่าต่ำกว่าค่าประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ ต้องปรับปรุงและนำไปทดสอบประสิทธิภาพใช้หลายครั้งในภาคสนามจนได้ค่าถึง ในกรณีนี้ ค่าคะแนน E2 เกินกว่าเกณฑ์ อยู่ที่ 1% ผู้วิจัยจึงได้ทำการทบทวน และพบว่าข้อสอบหลังการทำกิจกรรม (E2) เมื่อจำแนกระดับความยากง่าย พบว่าผู้เรียน ที่ผ่านกระบวนการเรียนการ

สอน และทำกิจกรรม เมื่อได้รับความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ สามารถทำข้อสอบได้มากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการประเมินรูปแบบครั้งนี้ ไปทบทวนความสมดุลกับงานที่มอบหมาย กิจกรรมใบงาน และข้อสอบให้มากหรือยากขึ้น เพื่อที่จะได้การทดสอบประสิทธิภาพที่ใกล้เคียงกัน

ผลการประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรีโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.96, S.D.=0.06) ซึ่งค่าเฉลี่ยที่บ่งชี้ว่าสามารถนำไปใช้ได้ คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ 3.51 ขึ้นไป สรุปผลการรับรองรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้รับรองรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (CARE Model) ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม โดยดำเนินการวัดความรู้ก่อนเรียน และหลังเรียนในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ที่เป็นกลุ่มศึกษานำร่อง (n=15) และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย (n=120) โดยนำเสนอในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลคะแนนความรู้ ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มศึกษานำร่อง (n=15) และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี (n=120)

Group	Knowledge						
Pilot Group (n=15)	**Mean**	**S.D.**	**D**	**SD_d**	**T**	**df**	**p**
Pre-test	13.00	1.14	0.53	1.06	1.95	14	.05
Post-test	13.53	1.30					
Participants (N=120)							
Pre-test	11.73	2.59	0.81	3.37	2.63	119	.05
Post-test	13.54	2.67					

กลุ่มศึกษานำร่อง มีความแตกต่างของคะแนนความรู้หลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t_{14}=1.95, $p < .05$) ทั้งนี้ผลการประเมิน พบว่าคะแนนสอบวัดความรู้หลังจากทำการเรียนการสอนในรูปแบบ CARE มีผลทำให้ความรู้ในรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 เพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม โดยดำเนินวัดระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียนในกลุ่มนักศึกษา

พยาบาล ที่เป็นกลุ่มศึกษานำร่อง (n = 15) และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย(n = 120) โดยนำเสนอในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียนกลุ่มศึกษานำร่อง (n=15) และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี (n=120)

Group	Analytical Thinking						
Pilot Group (n=15)	**Mean**	***S.D.***	***D***	SD_d	***T***	***df***	***p***
Pre-test	5.62	2.39	1.07	1.16	3.55	14	.01
Post-test	7.22	1.20					
Participants (N=120)							
Pre-test	4.47	1.55	1.60	1.29	13.56	119	.001
Post-test	5.53	1.46					

ผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ในภาพรวมพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มศึกษานำร่อง และค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี จำนวน 15 คน พบว่าผู้ให้ข้อมูล ได้เข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม หัวข้อระบบโครงร่างร่างกาย และระบบกล้ามเนื้อ พบว่า ประเด็นหลักที่ได้ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการค้นหาความรู้ เป็นวิธีที่ผู้เรียนต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก โดยเนื้อหาวิชาในการเรียนนั้นพบว่ามีความเหมาะสมกับการเรียนด้วยวิธีนี้ เนื่องด้วยมีข้อจำกัดในด้านวัสดุ สื่ออุปกรณ์ที่นำมาใช้เรียน เพราะต้องเรียนกับหุ่น และอาจารย์ใหญ่ ที่มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการนำมาศึกษา ส่วนบทบาทครูผู้สอนนั้นสำหรับห้องเรียนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุประเด็นว่า ผู้สอนมีการกระตุ้น ให้โจทย์สถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ แต่การที่ไม่พบผู้สอนแบบเผชิญหน้า (Face to face) ทำให้บรรยากาศการเรียน ผ่อนคลายมากขึ้น ผู้เรียนจึงรู้สึกมีความสุข กับการเรียนในห้องเรียนสภาพแวดล้อมเสมือนจริง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาและพัฒนารูปแบบที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ คือ 4องค์ประกอบ ของ CARE อันได้แก่ 1. ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ 2. การประยุกต์แนวคิดมาใช้ในการปฏิบัติจริง 3. การทบทวนและสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รับ 4.การประเมินผลลัพธ์ เป็นองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็นระบบ และองค์ประกอบนี้สามารถเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยการสืบเสาะด้วยตนเอง และการศึกษาภายใต้การใช้สภาพแวดล้อมเสมือนจริง ซึ่งเป็นตัวสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่เกิดตามกระบวนการมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษาด้วยตนเองของผู้เรียน

นอกจากนี้ในแต่ละองค์ประกอบหลักจะมีปัจจัยนำเข้าที่เป็นองค์ประกอบย่อยเพื่อช่วยส่งเสริมด้านกระบวนการให้เกิดผลลัพธ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นปัจจัยนำเข้าขององค์ประกอบอีกระดับหนึ่ง ดังนั้นการเรียนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงผ่านเครื่องมือทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและเกิดความอยากรู้อยากเห็นและเกิดการเสาะแสวงหาความรู้ตามกระบวนการที่ได้ออกแบบไว้ เป็นผลให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้ามาเรียนรู้ในแหล่งทรัพยากรที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบช่วยทำให้การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงจากสถานการณ์และประสบการณ์เดิม รวมทั้งส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัยอภิปราย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการศึกษาและสร้างรูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี การศึกษาพัฒนาดังกล่าว ดังนั้น การออกแบบ CARE Model จึงเป็นการออกแบบ รูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบเชิงตรรกะวิชาการ (Logic) ซึ่งมีองค์ประกอบ (Elements) ลำดับขั้นตอน เป็นไปตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในด้านระบบนำเข้า (Input)ระบบการขับเคลื่อนหรือการจัดการเรียนการสอน (Process) และผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้ (Output) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pimjaisai (2010) ที่ได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบ แนวคิดทฤษฎีการจัด การเรียนการสอนตามแนวคิดของคอนสตรัคติวิสซึม

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาลผู้วิจัย พิจารณาองค์ประกอบที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล ตามบริบทของวิทยาลัยพยาบาลที่การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ “CARE model”สำหรับเป็นรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ โดยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบนห้องเรียนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงในเซคั่นไลฟ์ และใช้ระบบบริหารจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านมูเดิล สำหรับเส้นทางการพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนา โดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยทุกขั้นตอนใช้กระบวนการวิจัย และพัฒนา เป็นเกรียวการศึกษาที่ต่อเนื่อง และทุกเกรียวจะมีการวัดผล ออกเป็นระยะ ๆ รวมทั้งการผสมผสามการศึกษาเก็บข้อมูล ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบสอดคล้องกับการศึกษาของ Onsri (2018) ได้ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยกลุ่มตัวอย่างนักเรียนพยาบาลกองทัพบกจำนวน 82 คนพบว่ารูปแบบการสอนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมอบหมายงาน 2) การตั้งคำถามในชั้นเรียน 3) การถ่ายโยงการเรียนรู้ 4) การเสนอ ความคิดเห็น

5)การนำเสนอหน้าชั้นเรียน และ 6) การสะท้อนคิดผลการนำรูปแบบไปใช้พบว่าทักษะการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบประเด็น ที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น (Themes) คือ 1. ประเด็นคุณภาพของรูปแบบ 2. ประเด็นการวางแผนรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น

ตอนที่ 3 การศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

การศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาพยาบาล คือวัตถุประสงค์หลักเพื่อการวัด ความรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ทั้งนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มศึกษานำร่อง มีความแตกต่างของคะแนนความรู้หลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t14 = 1.95$, $p < .05$) และกลุ่มนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี มีความแตกต่างของคะแนนความรู้หลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t119 = 10.56$, $p < .001$) สรุปผลการศึกษาได้ว่า รูปแบบ CARE มีผลทำให้ความรู้ในรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา 1 เพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongbuaban, ,Kaewurai, , Wattanathorn and Onthanee (2016) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุขที่โดยมีกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสำรวจ (S: Survey) 2) ขั้นเชื่อมโยง (A: Associate) 3) ขั้นวางแผน (P: Plan) 4) ขั้นนำไปใช้ (A: Apply) 5) ขั้นประเมินผล (A: Assessment) ผลการใช้รูปแบบพบว่าสมรรถนะของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียน

2. คะแนนเฉลี่ยของระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ในภาพรวมพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มศึกษานำร่อง และค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มศึกษานำร่อง มีความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t14 = 3.55$, $p < .01$) และกลุ่มนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี มีความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน มากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t119 = 13.56$, $p < .001$) สรุปผลการศึกษารูปแบบ CARE มีผลทำให้ระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล เพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่ม

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chidnayee (2017) ที่ได้ศึกษารูปแบบการสอนโดยการสร้างความรู้ต่อความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์ พบว่านักศึกษามีความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลได้สูงกว่าปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งการศึกษาของ Sripa (2015) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของนักศึกษาพยาบาลตำรวจโดยใช้ทฤษฎีสรรค์ สร้างความรู้ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต

พบว่าขั้นตอนในการสอนมี 4 ขั้นได้แก่ขั้นสร้างข้อตกลงการเรียนรู้ (Engagement) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (E: Elicit of prior knowledge) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (R: Restructuring of ideas) และขั้นการสร้างความคิดใหม่ (Construction of new ideas) ส่วนผลของการใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการคิดแบบเข้าใจ การคิดแบบประยุกต์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Pichianwilai (2018) ได้นำแนวคิดการสอนตามแบบคอนสตัคติวิสต์มาใช้พัฒนาความ สามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งข้อมูล 3) ฐานการช่วยเหลือ 4) การสอนงาน และ 5) การร่วมมือกันแก้ปัญหา ได้

ผลการศึกษากลุ่มนักศึกษาพยาบาล กลุ่มศึกษานำร่อง พบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือหัวข้อวิธีการเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ และหัวข้อการเรียนในห้องเรียนเสมือนจริง เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่มีความสนุก น่าสนใจโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่เท่ากัน ทั้งสองข้อคือ 4.80 ($\bar{x}$ = 4.80) ผลการศึกษากลุ่มนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือหัวข้อ การเรียนในห้องเรียนเสมือนจริง เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่มีความสนุก น่าสนใจ และรองลงมาคือวิธีการเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.72, $\bar{x}$ = 4.70) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Leungratanamart and Sukraput (2016) ที่พบว่าผลการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างโดยนักศึกษาพยาบาลที่เรียนวิชาพยาธิสรีระวิทยามีคะแนนการคิดวิเคราะห์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก และการศึกษาของ Sangboonraung, Simmatun and Samavardhana (2017) ได้ดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนเสมือนจริงบนเว็บโดยรวบรวมวิจัยที่ใช้แนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่ารูปแบบสภาพแวดล้อมเสมือนจริงบนเว็บประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านทฤษฎีและหลักการ 2) องค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน และ 4) องค์ประกอบด้านประเมินผล ส่วนรูปแบบที่สังเคราะห์มาใช้นั้นอยู่ในระดับดีและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนโดยนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มศึกษานำร่อง (Pilot group) และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พบประเด็น ที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น (Themes) คือ 1. ข้อจำกัดการเข้าถึง 2. การเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยประเด็นที่ 1. ข้อจำกัดการเข้าถึง พบว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นย่อย (Sub-Themes) ในด้าน 1) ข้อจำกัดด้านผู้เรียน: ที่ผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการเรียนในห้องเรียนที่เป็นระบบ Second life 2) ข้อจำกัดในด้านการใช้อุปกรณ์ในการเข้าถึงระบบ: ผู้เรียนต้องเตรียมความพร้อมในอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ที่มีศักยภาพสูง สามารถรองรับระบบ Second lifeรวมทั้งระบบสิ่งแวดล้อมสนับสนุน อันได้แก่ ห้องเรียน ความไวของอินเทอร์เน็ต ทุกอย่างมีผลต่อการเข้ามาเรียนในห้องเรียนตามสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ในด้านประเด็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นย่อย (Sub-Themes) ในด้าน 1) การเรียนการสอนที่กระตุ้นผู้เรียนให้สืบค้นข้อมูล 2) การเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลเชิง

ปริมาณและเชิงคุณภาพ มีความสอดคล้องในด้านผลการศึกษา ที่ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ CARE สามารถเพิ่มความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และสนับสนุนผู้เรียนได้มีการใช้ทักษะการเรียนรู้ สืบค้นด้วยตนเอง จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้าน ผู้เรียน ผู้สอน และการเตรียมการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนระบบสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ทั้งนี้ในภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากในการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาล ที่มีอายุ 17-19 ปี เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย ที่สามารถเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตได้ โดยวัยรุ่นกลุ่มนี้ ใช้ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ อยู่กับการท่องโลกทางเทคโนโลยี ดังนั้นการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง จึงทำให้ไม่น่าเบื่อ สนุกสนานกับการค้นคว้าหาสิ่งใหม่ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นอิสระในการเรียน จึงเป็นเสมือนตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน มีประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในชั้น สนุกที่จะค้นคว้าหาความรู้ เมื่อผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ย่อมเป็นข้อดี ที่จะใช้รูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ มาใช้พัฒนาต่อยอด สู่รายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในศาสตร์สาขาทางการพยาบาล

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ได้สนับสนุนผลการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยรูปแบบการสอน CARE เป็นรูปแบบที่จัดการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม ที่มีผลต่อการเพิ่มความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ข้อเสนอแนะด้านผู้เรียนหากมีการนำรูปแบบไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษา ผู้เรียนควรมีสมรรถนะในการใช้คอมพิวเตอร์ได้ มีทักษะการสืบค้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมและกระบวนการตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้กำหนดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมเสมือนควรใช้ระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้การแสดงผลภาพสามมิติมีความรวดเร็วไม่มีอาการค้างของเครื่องคอมพิวเตอร์ ในการใช้รูปแบบเพื่อพัฒนานักศึกษาผู้สอนจะมีบทบาทในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากปัญหาและสมมติฐานจากกรณีตัวอย่างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้เดิมและความรู้ใหม่อันจะนำไปสู่การสืบค้นองค์ความรู้จากรูปแบบการสอนที่กำหนดให้ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องพยายามกระตุ้นนักศึกษาและให้การช่วยเหลือข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นฝ่ายเทคนิคควรเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการประมวลผลได้ค่อนข้างสูงและจัดเตรียมแบนด์วิดเพื่อใช้งานอินเตอร์เน็ตให้เหมาะสมกับการใช้งาน ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาไปดำเนินนโยบายในเรื่องของการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงโดยสามารถสร้างมหาวิทยาลัยเสมือนผสมผสานกับการจัดการเรียนในภาคปกติเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถมีประสิทธิภาพและมีทางเลือกในการจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ

References

Anderson, L., & Krathwohl, D. A. (2001). *Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A*

Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomu of Education Objective, Handbook I.* The cognitive domain. New York: David McKay Co Inc.

Boonchom, S. (2002). *Preliminary Research*. (7th ed.). Bangkok: Suwiviriyasarn.

Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi. (2018). *Bachelor of Nursing Science Curriculum 2561 (Update No.1).* Affiliation of Mahidol university. Praboromarachanok institute workforce development.

Brahmawong, C. (2013). Developmental Testing of Media and Instructional package. *Silpakorn Educational Research Journal,* 5(1), 5-20.

Charoenwong, Z., Keskomon, T., & Tamsat, A. (2018). Virtual Classroom in Teaching and Learning for Nursing Students in Digital Age. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 19(2), 120-128.

Chidnayee, S. (2017). The Effect of Constructivist Teaching Approach and Team based Learning on Abilities in applying nursing process of nursing students. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok,* 33(1).

Durkheim, E. (1975). Textes (Texts). Paris: Les Editions de Minuit.

Duffy, T.M., Lowyck, J., Jonassen, D.H., & Welsh, T.M. (1992). *Designing Environments for Constructive Learning*. Environments: Implications for Instructional Design and the Use of Technology. held at the Catholic University Leuven, Belgium.

Duch, B. J. (1995). What is problem-based learning? *About Teaching*, 47. Newark

Elo, S., & Kynga, S. H. (2008). The Qualitative Content Analysis Process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.

Leungratanamart, L., & Sukrapa, W. (2016). Development of instructional model emphasizing process skill to enhance analytical thinking for nursing students of Boromarajonani College of Nursing Chon Buri. *Journal of health science research*, 10(2), 127-140.

Piaget, J. (1972). Intellectual Evolution from Adolescence to Adulthood. in Human Development, 15(3), 1-12.

Pichianwilai, W. (2018). The Effect of Constructivist Instructional Strategies on Critical Thinking Abilities of Nursing Students. *Suranaree Journal of Social Science*, 12(1), 37-47.

Pimjaisai, J. (2010). *The development of instructional model based on constructivist theory to enhance learning abilities of nursing students*. (Doctoral Dissertation). Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Polit, D. F., & Hungler, B. P. (1999). *Nursing research: Principles and methods.* (6th ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.

Saettler, P. (1990). *The evolution of American educational technology*. Englewood, CO: Libraries Unlimited, Inc.

Seewungkum, D., Ketmaneechairat, H., & Caspar, M. (2012). A framework of virtual Class room model on the Internet. *The First International Conference on Future Generation Communication Technologies*, 156-61.

Sripa, K. (2015). The Development of An Instructional Model Based on Constructivist Theory to Enhance Thinking Abilities of Police Nursing Students in Mental Health and Psychiatric Nursing Practicum. *Journal of The Police Nurses*, 7(1), 15-30.

Thongbuaban, R., Kaewurai, W., Wattanathorn, A., & Onthanee, A. (2018). The Development of an Instructional model based on Constructivism theory and Service Learning to encourage competency in community health promotion for public health students. *Journal of Education Naresuan University,* 18(1), 83-94.

Sangboonraung, W., Simmatun, P., & Samavardhana, K. (2017). Results of Using the LCVLE Learning Model to Enhance Critical Thinking Skills in a Virtual Learning Environment for undergraduate Students. *Nakhon Phanom University Journal,* 7(1), 25-32.

Wongyai, W., Phatphol, M., & Intalapaporn, Ch. (2015). Developing the Analytical Thinking of Teachers Students by Collaborative Coaching Approach. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 12(59), 1-2.

World Health organization (2019). Covid-19-WHO Thailand Situation Reports. Retrieved April 30, 2020, from https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/situation-reports

Yager, R.E. (1991). The Constructivist learning model: Toward real reform in science education. *The Science Teacher*, 56(6), 52-57.

เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลาย ในจังหวัดขอนแก่น*

Reasons for Movements against the Government of High School Student in Khon Kaen Province

[1]มนัญชัย รัตนบุรานนท์ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล

[1]Manachai Ratanaburanon and Siwach Sripokangkul

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[1]College of Local Administration, Khon Kaen University,Thailand.

[1]Corresponding Author. manachai.r@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องเหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเหตุผลที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลาย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายได้แก่ แกนนำนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น 11 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 7 คน และเพศหญิง 4 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การสังเคราะห์จากข้อมูลบุคคล รวมถึงการศึกษาเชิงเอกสาร ที่เป็นแหล่งข้อมูล ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) เหตุผลที่ส่งผลให้เข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ ด้านสิทธิและเสรีภาพ ด้านสถานศึกษา ด้านการเมือง ด้านครอบครัว ซึ่งการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่นเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ด้วยตนเอง เมื่อเกิดข้อสงสัยบางอย่างและเกิดการตั้งคำถาม จึงนำไปสู่การออกมาเรียกร้องเคลื่อนไหวเพื่อหาคำตอบ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาล พบว่าประกอบไปด้วย ด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคล ด้านสังคมโซเชียลมีเดีย และด้านการรับรู้ความเสี่ยง ที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การชุมนุม; การต่อต้านรัฐบาล; นักเรียนมัธยมปลาย

---

* Received November 10, 2020; Revised December 28, 2020; Accepted February 23, 2021

Abstract

This research reasons for movements against the government of high school student in khon kaen province purposes to 1) study the reasoning factors affecting the participation in the movements against the government of high school students; 2) study the factors affecting the decision-making to participate in the movements against the government of high school students. This qualitative research employed the semi-structured and in-depth interview where the targets were 11 student leaders, 7 males and 4 females, of high school students in the 5 high schools situated in Mueang Khon Kaen District where the personal data was synthesized and the research of documents which are data sources, i.e., newspapers, textbooks, concepts and theories, and relevant researches were conducted.

The results illustrated that the 1) reasoning factors affecting the participation in the assembly against the government were: rights and freedoms; educational institutions; politics and; (family. The assemblies and movements against the government of the high school students in Khon Kaen Province originated from the experience of self-perception when certain existing questions and inquiries lead to the claiming movements to seek answers. 2) The factors affecting decision-making to participate in the assembly against the government were: individual ideology social media and risk perception. All three significantly played important roles in decision-making to participate in the assembly.

Keywords: Movements; Anti-the government; High school student

บทนำ

การขับเคลื่อนเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนในประเทศไทย แต่ละยุคตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะแตกต่างกันไป โดยการเรียกร้องในช่วง 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 เป็นการชุมนุมกลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งต่างจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ที่กลุ่มเรียกร้องจะเป็นชนชั้นกลางแต่จุดมุ่งหมายเดียวกันคือประชาธิปไตย และในเดือนพฤษภาคม ปี 2557 เกิดรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อระงับสถานการณ์การเมืองที่เคร่งเครียดในประเทศไทยในขณะนั้น ได้สร้างความยินดีให้กลับฝ่ายอนุรักษ์นิยมและได้สร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายประชาธิปไตย ทว่าเหตุผลการเข้าใช้อำนาจของทหารไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นนำไทยทั้งทหารและพลเรือนเป็นแบบอำนาจนิยม เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เป็นภัยมั่นคงต่อชาติและเกิดความวุ่นวายทั้งเศรษฐกิจสังคมและการเมือง จึงเป็นเหตุผลให้ทหารมักจะใช้อำนาจเข้ามาจัดการในสถานการณ์เช่นนั้น และไม่มีความเชื่อในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองตามกลไกในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือไม่เชื่อมั่นว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดีและมีความเหมาะสมกับสังคมการเมืองของไทย (Thepa, 2016)

ในปี 2562 เป็นต้นมาการชุมนุมเรียกร้องจากเดิมเป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาเป็นหลักในการชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้อง ทว่าปัจจุบันเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นดังเห็นได้จาก การนัดชุมนุมของกลุ่มนักเรียนเลว หน้ากระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร เพื่อเรียกร้องใน 3 ข้อ กับ 1 เงื่อนไข และเกิดการแสดงสัญลักษณ์ของนักเรียนมัธยมปลายที่กระจายไปในโรงเรียนทั่วประเทศ เช่น การผูกโบสีขาว การชูสามนิ้วในขณะร้องเพลงชาติหน้าเสาธง การนัดชุมนุมแสดงพลังในพื้นที่ต่างจังหวัดของนักเรียน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจทางการเมืองมากขึ้น สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ศึกษาถึงปรากฏการณ์ของเด็กรุ่นใหม่โดยเฉพาะเด็กมัธยมปลายว่าการเข้าร่วมชุมนุมต้นทุนที่ใช้ในการเข้าร่วมชุมนุมอยู่ในระดับที่สูง นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ได้บอกผู้ปกครองและมีอีกส่วนที่ผู้ปกครองสนับสนุน แต่การที่เด็กมัธยมปลายจะมาร่วมการชุมนุมนั้นเป็นเรื่องที่ยากเมื่อเทียบกับนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้มีความเข้าใจทางการเมืองและคลุกคลีกับเรื่องนี้ในหนึ่งวันเป็นเวลาหลายชั่วโมงไม่ว่าจะเป็น ทางออนไลน์ หนังสือรวมไปถึงการจัดกลุ่มคุยกันในเรื่องการเมือง ซึ่งผู้นำต้องใส่ใจนักเรียนกลุ่มนี้โดยต้องไม่ปฏิบัติว่าคนกลุ่มนี้เป็นเด็ก (Matichon TV, 2020) หากกล่าวถึงจังหวัดขอนแก่น ในอดีตจังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดคือกลุ่มคนเสื้อแดงเนื่องจากเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคการเมืองหนึ่งในพื้นที่ภาคอีสาน จึงเป็นจังหวัดที่มีการขับเคลื่อนทางด้านการเมืองมาตลอด โดยปัจจุบันนักเรียนและนักศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อรัฐบาล อีกทั้งยังเกิดการจัดตั้งกลุ่มนักเรียนมัธยมที่กระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เช่น กลุ่มภาคีนักเรียนKKC ดังปรากฏในหน้าสื่อ กรณีนักเรียนโรงเรียนชื่อดังขอนแก่นประกาศรวมตัวแสดงพลังต่อต้านเผด็จการโดยการชูกระดาษเปล่า และทางโรงเรียนได้ประกาศฉีดไล่ยุงกะทันหัน สร้างความไม่พอใจให้กับนักเรียนและผู้ร่วมอุดมการณ์ (Matichon Online, 2020) หรือการชุมนุมบริเวณอนุสาวรีย์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จากข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ตื่นตัวทางการเมือง และได้ให้ความสนใจกับการขับเคลื่อนประชาธิปไตยด้วยสันติวิธี แต่สิ่งที่กลุ่มนักเรียนเหล่านี้ได้รับคือการปิดกั้นการแสดงออก จึงส่งผลให้เกิดการแสดงออกและเคลื่อนไหวทางการเมืองมากขึ้นทั่วประเทศ สำหรับพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้รับความสนใจจากประชาชนและสื่อมวลชน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเอื้ออำนวยแก่การรวมกลุ่มโดยใช้ระยะเวลาที่ไม่นาน ประกอบกับสถานศึกษาอยู่ห่างจากสถานที่สำคัญของจังหวัดในการแสดงสัญลักษณ์ และง่ายต่อการเดินทาง เช่น อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยขอนแก่น อนุสาวรีย์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และสวนประตูเมืองธนารักษ์อนุสรณ์ เป็นต้น อีกทั้งสถานศึกษาดังกล่าวมีแกนนำนักเรียนมัธยมที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมทุกครั้งที่มีการชุมนุม เมื่อพิจารณาแล้วสถานศึกษาในเขตนอกอำเภอเมือง จะมีอุปสรรคในการเข้าร่วมและใช้ต้นทุนสูงในการเข้าร่วมชุมนุม ด้วยเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาแล้วสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังและเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงออกทางความคิดได้ แต่ยังพบว่าก็มีบุคลากรทางการศึกษาในหลายโรงเรียนปิดกั้นไม่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือแสดงสัญญาลักษณ์ใด ๆ ภายในพื้นที่โรงเรียน ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงปัญหาและข้อเรียกของอันแท้จริงของนักเรียนได้ อนึ่งการสื่อสารข้อเรียกร้องไปยังผู้บริหารประเทศเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้

และหลักพื้นฐานของประชาธิปไตย 4 ข้อ ของ Austin Ranney (Thanapunth, 2018) สรุปได้ดังนี้ 1) อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) กล่าวคือการตัดสินใจหรือการแสดงออกทางการเมืองรวมถึงการปกครอง ประชาชนมีสิทธิใช้อำนาจนั้นและต้องไม่ยึดโยงที่ตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพราะประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน 2) ความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) ประชาชนทุกคนเสมอภาคกันและร่วมกันตัดสินใจ มีอิสระในเลือกผู้แทนเพื่อมาบริหารประเทศหรือท้องถิ่นของตน 3) ต้องฟังเสียงปวงชน (Popular Consultation) ตอบสนองความต้องการของประชาชนสวนรวมบนพื้นฐานประชาธิปไตยด้วยการทำประชามติ มีการตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นโดยไม่จำกัดสิทธิเพื่อการดำเนินนโยบายสาธารณะให้เข้ากับประชาชน 4) การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) การตัดสินใจจะพิจารณาในส่วนของรัฐเองไม่ได้ต้องทำตามมติเสียงข้างมากของประชาชน โดยทำตามความต้องการ ประชามติ (Referendum) ซึ่งการทำประชามติในเสียงส่วนใหญ่ต้องไม่ละเมิดหรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารแบบสองทางโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีกว่าเดิมและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไป ซึ่งประชาชนจะไม่มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจหากไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอ ฉะนั้นประชาชนต้องได้รับข้อมูลที่เพียงเพื่อประกอบการตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ดีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แสดงออกทางความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกให้ทุกฝ่าย (Vatanasapt, 2013) การส่งเสริมประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน จะเป็นไปตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วจะได้นำเอาองค์ความรู้และความเข้าใจ พร้อมประสบการณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตย อีกทั้งยังได้รับการปลูกฝังให้กับท้องถิ่นและชุมชนต่อไป (Worchampa, 1996) การรับฟังเสียงของประชาชนทุกกลุ่มและทุกวัยจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนสังคมในรูปแบบประชาประชาธิปไตย และช่วยส่งเสริมในด้านหน้าที่สิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่ดี แต่การแสดงออกนั้นควรอยู่ในขอบเขตที่ไม่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติหรือผู้อื่นและต้องไม่ก้าวล่วงสิทธิการแสดงของของบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วย

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำการศึกษาเพื่อหาคำตอบและทำความเข้าใจทางการเมืองว่า “นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีเหตุผลใดที่ทำให้เข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาล” ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศควบคู่กับการให้เยาวชนได้แสดงออกทางความคิดโดยไม่มีการปิดกั้นและเข้าถึงแก่นแท้ของปัญหา พร้อมหาทางออกเพื่อขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเหตุผลที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลาย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยการสังเคราะห์จากข้อมูลบุคคลรวมถึงศึกษาเอกสาร (Document Research) ที่เป็นแหล่งข้อมูล ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทางผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แกนนำนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 แห่งรวมทั้งสิ้น 11 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 7 คน และเพศหญิง 4 คน เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกบุคคลเฉพาะที่มีบทบาทในการเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวและรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านรัฐบาล

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบให้เป็นสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งคำถามเกี่ยวกับเหตุผลและการตัดสินใจในการเข้าร่วมชุมนุมของนักเรียนมัธยมปลาย

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานไปยังเครือข่ายนักเรียนที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ เพื่ออธิบายจุดประสงค์ในการทำบทความวิจัยในครั้งนี้ และได้ระบุวัน เวลา รวมถึงสถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้รับการตอบรับจากกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยได้ อธิบายขั้นตอนตามลำดับโดยเริ่มจากการแนะนำตัว และขออนุญาตในการบันทึกเสียง รวมถึงการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้เริ่มสัมภาษณ์โดยไม่ได้เรียงลำดับหัวข้อเนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงประเด็นอื่น ๆ ได้ สำหรับการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้จดบันทึกประเด็นรวมถึงสาระสำคัญในการวิจัยไปจนสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ตั้งแต่ สิงหาคม – ตุลาคม 2563

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) โดยการรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สรุปข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามปรากฏการณ์ เพื่อที่จะแสวงหาข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยอันเป็นการนำไปสู่การค้นพบเหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยด้านเหตุผลที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปลาย ผลการวิจัยพบว่า การชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่นเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ด้วยตนเอง เมื่อเกิดข้อสงสัยบางอย่างและเกิดการตั้งคำถาม จึงนำไปสู่การออกมาเรียกร้องเคลื่อนไหวเพื่อหาคำตอบ ประกอบกับชุดข้อมูลที่นักเรียนมัธยมได้รับไม่ตรงกับชุดข้อมูลที่รัฐบาลได้นำเสนอ กล่าวคือข้อมูลนั้นสามารถค้นคว้าได้จากช่องทางต่าง ๆ เช่น หนังสือ การสังเกต สื่อสังคม

ออนไลน์ รวมไปถึงการคิดวิเคราะห์จากพยานหลักฐานที่สามารถค้นหาได้จากอื่น ๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ การคิดวิเคราะห์จากพยานหลักฐานที่สามารถค้นหาได้ โดยข้อเรียกร้องได้ยึดตามการชุมนุมส่วนกลางที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจัยเหตุผล ประกอบด้วย (1.1) ด้านสิทธิและเสรีภาพ (1.2) ด้านสถานศึกษา (1.3) ด้านการเมือง (1.4) ด้านครอบครัว

1.1) ด้านสิทธิและเสรีภาพ

เหตุผลทางด้านสิทธิและเสรีภาพ แกนนำส่วนใหญ่มองว่าประชาชนทุกกลุ่ม ควรได้รับเสรีภาพทางความคิดตลอดจนการแสดงออกทางเมืองที่เป็นอิสระ โดยมีหน่วยงานรัฐมาสนับสนุนและไม่ถูกคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการเรียกร้องของกลุ่มนักเรียนมีสาเหตุเกิดขึ้นจากรากเหง้าของปัญหา ที่สืบเนื่องจากการเข้ารัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อปี 2557 เป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นระยะเวลานานและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนกระทั่งปัจจุบัน กลายเป็นฝางเส้นสุดท้ายโดยเป็นความอึดอัดใจของนักเรียนที่ได้เห็นความไม่เป็นธรรมในสังคม เช่นการยุบพรรคการเมือง ที่เขามองว่าเป็นความหวังของคนรุ่นใหม่ การใช้อำนาจของรัฐ การเอื้อผลประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง การทุจริตคอรัปชั่น และการถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อนักกิจกรรมประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ทำให้กลุ่มนักเรียนอยู่นิ่งเฉยไม่ได้ ประกอบกับหลักฐานที่พวกเขาได้รับมีน้ำหนักมากพอในการคิดวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ประเด็นนี้แกนนำนักเรียนได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า

“ความจริงแล้วเราควรมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตของเราค่อนข้างมาก ไม่ใช่แค่เรื่องของการเมือง แต่กับทุก ๆ เรื่องเลย โดยมองว่าการเมืองคือสิทธินึงที่ทำให้เรามีเสรีภาพได้ สามารถให้เราพูดหรือสามารถออกเสียงอะไรสักอย่างได้หากเรามองว่าสิ่งนั้นไม่โอเค”

อย่างไรก็ตามการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนในยุคนี้จะมองปัญหาที่ต้นเหตุมากกว่าปลายเหตุทำให้การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพได้กระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มิใช่เพียงที่จังหวัดขอนแก่นเพียงแห่งเดียว

1.2) ด้านสถานศึกษา

เหตุผลทางด้านสถานศึกษาพบว่า แกนนำนักเรียนส่วนใหญ่มองว่าปัญหาของการศึกษาคือกฎเกณฑ์ที่คอยกดนักเรียนไว้ โดยไม่ได้รับนำขึ้นมาพิจารณาหรือปรับเปลี่ยนให้เท่าทันยุคสมัย ปัญหาการเหยียดเพศ การใช้อำนาจนิยมและความไม่เท่าเทียมในโรงเรียนล้วนเป็นรากฐานของปัญหา และมีนักเรียนบางส่วนที่จะจัดกิจกรรมทางการเมืองในโรงเรียนจะถูกคุกคามและข่มขู่ จากบุคลากรในโรงเรียนหรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การโทรหาผู้ปกครองเพื่อกดดันนักเรียนไม่ให้ข้องเกี่ยวกับการเมือง การส่งข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ การถ่ายรูปนักเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือแม้แต่การข่มขู่นักเรียนว่า จะหักคะแนน หรือให้เกรดศูนย์ และส่วนใหญ่แกนนำนักเรียนมองว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัย และสามารถแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ได้โดยไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน กฎระเบียบในโรงเรียน หรือการทำเกินกว่าเหตุในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมัธยมปลายออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาลเนื่องการพบเจอปัญหาภายในโรงเรียนรวมถึงการแสดงออกของบุคลากรในโรงเรียนที่คุกคามเช่น แสดงออกทางวาจาและกิริยาท่าทางตลอดจนปัญหาภายในสังคมที่พวกเขารับรู้ จากการสัมภาษณ์พบประเด็นน่าสนใจคือนักเรียนทุนที่ร่วมชุมนุม

ต่อต้านรัฐบาล จะถูกขีดที่ชื่อด้วยสีแดง ซึ่งเป็นเรื่องที่คาดไม่ถึงว่าการออกมาชุมนุมหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะทำให้นักเรียนถูกข่มขู่ได้ในสถานศึกษา แต่ในท้ายที่สุดแล้วทางสถานศึกษาเกรงกระแสสังคมโจมตี จึงได้ให้ทุนเช่นเดิม อนึ่งบุคลากรในสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียนมัธยมต้นไม่กล้าออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว เนื่องจากเกรงว่าจะถูกทัณฑ์บน

“ม. อื่นก็ไม่ค่อยกล้าออกมาเพราะครู คือตัวแปรสำคัญ เพราะครูเขาจะทำทัณฑ์บน เลยทำให้นักเรียนกลัว อย่างหนูเป็นสภานักเรียนหนูก็จะรู้ว่าไม่มีหรอกค่ะ”

ทั้งนี้จากการบอกเล่าของแกนนำนักเรียนระบุว่า ยังมีบุคลากรส่วนหนึ่งที่สนับสนุนและให้กำลังในการต่อสู้เรื่องร้องประชาธิปไตย แต่การสนับสนุนของบุคลากรนั้นจะทำให้รูปแบบให้กำลังใจ โดยไม่สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจน เนื่องจากข้าราชการครูจะต้องพึงรับคำสั่งจากรัฐ โดยไม่สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้

1.3) ด้านการเมือง

เหตุผลทางด้านการเมือง แกนนำนักเรียนส่วนใหญ่มองว่าระบบการเมืองในประเทศไทยควรมีเสถียรภาพในการดำเนินการต่าง ๆ โดยรับฟังเสียงของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งระบบโครงสร้างทางการเมืองในประเทศไทยได้ยึดโยงกับสถาบันบางสถาบัน จึงทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถเสนอหรือผลักดันประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศได้ หรือแม้จะตรวจสอบในที่สิ่งประชาชนตั้งคำถามก็ไม่สามารถทำได้ โดยมองว่าการเมืองควรเป็นเอกเทศ ที่ไม่มีอำนาจใดเข้ามาเป็นตัวกำหนดทิศทางหรือแทรกแซงรัฐบาล ตลอดจนการเอื้อประโยชน์ให้แก่นายทุนและระบบชนชั้นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ไม่ควรมี อนึ่งทางแกนนำนักเรียนกล่าวถึงรัฐธรรมนูญที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้สืบทอดอำนาจ เช่น การสรรหา สว. และแต่งตั้งโดยกรรมการที่มาจาก คสช. การให้ สว. สามารถเลือกนายกได้ เป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจำเป็นต้องมีเสียงของประชาชนเข้าไปสนับสนุน หากรัฐบาลรับฟังเสียงประชาชนและเคารพประชาชน ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนโดยทั่วกัน

“การเมืองปัจจุบันของประเทศไทย ณ ปัจจุบันไม่ใช่การเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างที่เขาได้บอกเอาไว้ ดูยังไงก็เห็นว่าตอนนี้เป็นเผด็จการ ที่กำลังควบคุมเราอยู่ พวกหนูเลยต้องออกมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ ภราดรภาพของเรากลับคืนมาค่ะ”

1.4) ด้านครอบครัว

เหตุผลด้านครอบครัว แกนนำนักเรียนส่วนใหญ่ที่ออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาล มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับสมาชิกในครอบครัว โดยพ่อแม่จะนำเสนอชุดความคิดตามประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา ซึ่งแตกต่างจากชุดความคิดที่นักเรียนได้ศึกษาหรือค้นคว้าในชีวิตประจำวัน ประกอบกับการเห็นต่างที่ครอบครัวพยายามนำเสนอ ชุดความคิดอนุรักษ์นิยม จึงทำให้นักเรียนเกิดความอึดอัดขึ้นได้ ซึ่งในบางครั้งครอบครัวก็เกิดการต่อต้านและห้ามเข้าร่วมการชุมนุม จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาล แต่ก็มีแกนนำบางส่วนที่จะออกมาแสดงชุมนุมเช่นเดิม

“พ่อแม่ ช่วงแรก ๆ เขาห้ามเลย แต่สิ่งที่ผมทำคือผมแอบมา แต่พอช่วงหลัง ๆ ครอบครัวก็เข้าใจ เพราะสถานการณ์มันเลวร้าย”

ดังนั้นหากมองถึงความปลอดภัยที่ผู้ปกครองมองว่าการเข้าร่วมชุมนุมเป็นเรื่องที่อันตรายและอาจนำไปสู่การดำเนินคดีและเสียอนาคต จึงไม่ได้วางแผนและทำความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้มีแกนนำนักเรียนบางส่วนที่ครอบครัวทำกิจกรรมทางการเมืองอยู่แล้วจึงไม่เป็นปัญหาที่ออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาลในครั้งนี้ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า การชุมนุมของนักเรียนมัธยมปลายมีประเด็นเหตุผลจากหลายประการที่กล่าวมาข้างต้น สู่การหลอมรวมเป็นอุดมการณ์และตั้งคำถามจากประเด็นที่สงสัย นำสู่การในการเรียกร้องประชาธิปไตยเพื่อตอบคำถามในข้อที่สงสัยและเมื่อไม่ได้รับการตอบรับจากรัฐบาล กลุ่มนักเรียนจึงชุมนุมต่อเนื่องและขยายไปในบริเวณกว้าง โดยความหวังของกลุ่มนักเรียนคือการมีประชาธิปไตยที่แท้จริง สามารถตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นในทุกเรื่องได้เทียบเท่าประเทศเสรี

ทั้งนี้ผู้ศึกษาพบว่าสำหรับจัดแฟลชม็อบหรือการชุมนุมในแต่ละครั้ง จะมีการสนับสนุนจากประชาชนด้วยกันเอง ผ่านช่องทางระดมทุนในสังคมออนไลน์ เช่นการโพสเพื่อเปิดรับบริจาค นอกจากนี้การจัดกิจกรรมใครบางครั้งสามารถขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมได้ โดยสามารถขอรับเงินสนับสนุนได้จากบางพรรคการเมือง โดยมี สส. ในพื้นที่ให้การสนับสนุน ซึ่งการสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวแล้วแต่กรณีไป ประเด็นนี้แกนนำนักเรียนได้ให้ความเห็นว่า

“คำว่าท่อน้ำเลี้ยงมันมีอยู่จริง เช่นถ้าจะจัดกิจกรรมสามารถเบิกกับพรรคนี้ได้ หรือ สส. จุดจุดจุด ได้นะ คือมันมีอยู่จริง แต่หากถามว่าเยอะไหมบอกเลยว่าไม่เยอะ แค่ 2 – 3 พันบาทต่อกิจกรรม ดูเป็นเคส ๆ ไป ไม่มีใครได้เงินเลย มีแต่เท่าทุนและขาดทุน ไม่เคยมีนักเรียนที่ขึ้นปราศรัยแล้วได้ 500 , 1,000 ไม่เคยมี มีแต่ควักกันเองเซฟกันเอง”

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยด้านการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมของนักเรียนมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเข้าร่วม ประกอบด้วย (2.1) ด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคล (2.2) ด้านสังคมโซเชียลมีเดีย (2.3) ด้านการรับรู้ความเสี่ยง

(2.1) ด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคล

เหตุผลทางด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคลพบว่า อุดมการณ์ส่วนบุคคลเป็นส่วนสำคัญที่รับรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากตนเอง และได้รับรู้การพัฒนาของประชาธิปไตยในประเทศไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันที่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรและพบว่านักเรียนบางส่วนได้ศึกษาการเมืองอย่างลึกซึ้งและสามารถวิเคราะห์เหตุการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ จากการสนทนาพบว่าหากออกมาเรียกร้องโดยปราศจากกลุ่มประชาชนที่คอยสนับสนุนหรือไม่รวมกลุ่มกัน จะทำให้ไม่สามารถส่งสัญญาณหรือเรียกร้องในสิ่งที่ต้องการไปยังฝ่ายรัฐได้ ส่งผลให้นักเรียนได้ตัดสินใจรวมกลุ่มเพื่อนำเสนอข้อเรียกร้องให้แก่ฝ่ายรัฐบาล นอกจากเหตุผลที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยได้พบว่า “เพื่อน” เป็นส่วนสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในการตัดใจเข้าร่วมการชุมนุมอีกด้วย โดยเข้าร่วมเพราะการชักชวนของเพื่อน แต่ก่อนการเข้าร่วมนั้นผู้ถูกชวนผ่านการพิจารณาข้อมูลที่ถี่ถ้วนก่อนแล้ว จึงตัดสินใจเข้าร่วมในการชุมนุม ซึ่งการเข้าร่วมในแต่ละครั้งจะพบว่ามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นในประเด็นที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกระแสสังคมในช่วง ๆ นั้นด้วย

(2.2) ด้านสังคมโซเชียลมีเดีย

เหตุผลทางด้านสังคมโซเชียลมีเดียพบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์มีอิทธิพลในการตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมเคลื่อนไหวในแต่ละครั้ง เนื่องจากนักเรียนหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน ใช้สื่อโซเชียลเป็นหลักในการรับข่าวสาร รวมถึงการทำแคมเปญ รณรงค์ในสังคมออนไลน์ จึงทำให้สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เช่นข่าวสารที่ไม่สามารถนำมาวิจารณ์ได้ในสังคมไทย หรือไม่ได้นำเสนอในช่องทางหลัก ตลอดจนหลักฐานงบประมาณต่าง ๆ ที่ไม่ได้เปิดเผย โดยแฟลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ Twitter และ Facebook ซึ่งหลังจากที่มีเหตุการณ์การสลายการชุมนุมของนักเรียนและนักศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 16 ตุลาคม 2563 ทำให้กลุ่มพลังเงียบที่ไม่เคยแสดงออกทางการเมืองกล้าที่แสดงออกมากขึ้นเพื่อต่อต้านการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม จึงทำให้เห็นว่านอกจากอุดมการณ์ของตนเองแล้ว สื่อออนไลน์ที่รับมานั้นก็มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมชุมนุมแต่ละครั้ง และในบางครั้งมีการแชร์ข้อมูลต่าง ๆ หรือหลักฐานทางราชการยิ่งตอกย้ำและทำให้เห็นว่า การชุมนุมของนักเรียน เป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ตามหลักประชาธิปไตย

“การตัดสินใจครั้งแรกคือสังคมออนไลน์มีส่วนในการตัดสินใจ เนื่องจากการรับข่าวสารจากทวิตเตอร์อยู่แล้ว และเราก็ได้อ่านข่าวการเมืองอยู่เรื่อย ๆ ช่วง 1-2 ปีก่อน ซึ่งรับรู้แต่ก่อนหน้านี้เรายังไม่ได้อยากออกมาพูดเพราะคิดว่ามันเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ แต่โซเชียลเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจให้ออกมา”

(2.3) ด้านการรับรู้ความเสี่ยง

เหตุผลทางด้านการรับรู้ความเสี่ยงพบว่า นักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมชุมนุมรับรู้ถึงความเสี่ยงในสิ่งต้องเผชิญ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต กล่าวคือหากปล่อยให้สถานการณ์ดำเนินต่อไปอาจส่งผลกระทบต่อพวกเขาได้ โดยเรื่องที่หยิบยกขึ้นมาผู้เข้าร่วมชุมนุมจะมองไปในทิศทางเดียวกันว่าเป็นปัญหา ที่ไม่ได้ถูกแก้ไขหรือตรวจสอบ ซึ่งการเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลในแต่ละครั้งการรับรู้ความเสี่ยงจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล และในบ้างครั้งอาจมีสถานการณ์ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการกระตุ้นให้ตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุม เช่น การดำเนินคดีกับนักกิจกรรมประชาธิปไตย ล้วนแต่เป็นตัวเร่งให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมมากขึ้น ตลอดจนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการเข้าร่วมชุมนุมจะเป็นความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การโดนจับตามองจากเจ้าหน้าที่รัฐ การข่มขู่โดยบุคลากรภายในโรงเรียน รวมไปถึงอาจถูกดำเนินคดีได้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนในการเข้าร่วมที่นักเรียนมัธยมรับรู้ จึงเป็นเหตุผลให้ตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาล

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1) เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่า มี 4 ปัจจัยที่ให้ออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาล ประกอบด้วย (1) ด้านสิทธิและเสรีภาพ (2) ด้านสถานศึกษา (3) ด้านการเมือง (4) ด้านครอบครัว นักเรียนมัธยมปลายมีเหตุผลที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อประเด็นที่เป็นปัญหาไม่ได้รับการตอบรับหรือความเป็นธรรมในสังคม จึงทำให้กลุ่มนักเรียนมองว่าเป็นหาจนเกิดความเหลื่อมล้ำ ทั้งในระบบสังคม ระบบสถาบันการศึกษา ระบบโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่สมบูรณ์ การใช้กฎหมายโดยเลือกปฏิบัติ รวมถึงการตั้งคำถามตามระบบประชาธิปไตย ส่งผลนักเรียนต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่ไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ข้อเรียกร้องของการออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจะสอดคล้องกับการชุมนุมในเมืองหลวง เนื่องจากยึดรูปแบบข้อเรียกร้องเหมือนกัน หรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น สอดคล้องกับงานวิจัย Pivpong and WongThanasu (2015) ที่มองว่าการชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมาประเด็นและเงื่อนไขทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรก โดยการชุมนุม

จะต้องมีประเด็นและเป้าหมายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน และผู้เข้าร่วมชุมนุมจะต้องเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน และเป้าหมายที่เรียกร้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เช่นการเปลี่ยนข้อเรียกร้องให้รัฐกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อการจัดการชุมนุมให้เป็นระบบมีแบบแผนจะส่งผลให้การชุมนุมมีประสิทธิภาพ โดยแกนนำผู้ชุมนุมจะต้องรับรู้ประสบการณ์ทางด้านการเมืองมาก่อน ทั้งนี้การสื่อสารนั้นเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้ผู้ชุมนุมสามารถสร้างแนวร่วมได้อย่างรวดเร็ว

หากพิจารณาถึงการแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาด้วยหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ศธ. 04277/885 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2563 เรื่อง การชุมนุมของนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการให้โรงเรียนในสังกัด เปิดพื้นที่ให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมในการแสดงความคิดเห็นภายใต้หลักการและเงื่อนไขที่กฎหมาย พบว่าเนื้อหาในหนังสือนั้นเปิดโอกาสนักเรียนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ แต่การแสดงออกนั้นต้องอยู่กรอบของกฎหมาย

เมื่อพิจารณาด้วยเหตุผลแล้ว ไม่ว่าประชาชนหรือนักเรียนมัธยมควรได้รับสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและเรียกร้องในสิ่งที่ตนปรารถนา ตามสิทธิที่พึงได้รับ อย่างไรก็ตามเหตุผลที่แกนนำนักเรียนออกมาชุมนุมนั้นมากจากปัญหาเสรีภาพที่ถูกลดไปอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Siriyod, Pholsuwanchai, Navydale, Siriwacharanon and Jitthavornwisit (2018) พบว่าเนื้อหารูปแบบในการชุมนุมจะแตกต่างกันแต่เป้าหมายและการเรียกร้องให้กับประชาชนเหมือนกัน กล่าวคือสิทธิ เสรีภาพ ที่ประชาชนควรจะได้รับตลอดจนการเรียกร้องทางการศึกษา ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่แท้ ทั้งนี้การเรียกร้องได้ถูกวิจารณ์ในหลายด้านแต่ไม่ทำให้การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเปลี่ยนไป

2) การตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล จากผลการวิจัยพบว่า มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุม ประกอบไปด้วย ด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคล ด้านสังคมโซเชียลมีเดีย และด้านการรับรู้ความเสี่ยง ประการแรกด้านอุดมการณ์ส่วนบุคคล คือปัจจัยที่ทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลมีความเข้มข้น เนื่องจากคลังข้อมูลที่ผู้มีอุดมการณ์ได้ศึกษาจะมีความแม่นยำและลึกซึ้งกว่าบุคคลปกติ กล่าวคือเมื่อใดที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องที่ตนสนใจ จะทำให้บุคคลนั้นค้นคว้าและตอบคำถามที่ตนสงสัยได้ แต่ในกรณีการออกมาเรียนร้องของกลุ่มนักเรียนนั้น ถึงแม้จะรู้ถึงต้นเหตุและปัญหาที่สำคัญ แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ทำได้เพียงเรียกร้องและยกระดับในการแสดงออกซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สอดคล้องกับงานของ Meemana (2017) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ตัดสินใจ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือการปฏิบัติโครงการต่าง ๆ นั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านปัจจัยส่วนตน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถอธิบายได้ว่าเป็นคุณสมบัติภายในของกลุ่มชนหรือบุคคล ส่วนการรับรู้จะเป็นคุณสมบัติภายนอก โดยสรุปได้ว่ากระบวนการตัดสินใจหรือการกระทำใด ๆ เกิดจากความสมัครใจของบุคคลแต่ละคนที่กล่าวถึงการเมือง จึงกล่าวได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในการปฏิบัติเรื่องต่าง ๆ เป็นการตัดสินใจของตนเอง ประการที่สองด้านสังคมโซเชียลมีเดีย พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นอย่างมาก โดยเริ่มมาจากการรณรงค์สังคมออนไลน์ ขยายตัวขึ้นเป็นการจัดกิจกรรมนอกออนไลน์ การระดมพลเพื่อแสดงพลังในการเรียกร้อง จึงส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกร่วมประกอบการรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสังคมโซเชียลมีเดีย ที่สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งข่าวสารที่ได้รับนั้นเป็น

ข้อมูลที่น่าสนใจ สอดคล้องกับงาน Boonkrong (2019) กล่าวว่าการรับข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่มาจากโซเชียลมีเดียซึ่งมีความแตกต่างจากอดีต ซึ่งช่องทางออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง แต่บทความวิจัยดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นอื่น ๆ รวมถึง ข่าวปลอม (Fake News) ที่จะเข้ามาบิดเบือนข่าวสารที่ผู้รับจะได้รับ ประการสุดท้ายด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล โดยการทำกิจกรรมทุกครั้งนักเรียนที่เข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวทุกคนรับรู้ถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น แต่กระนั้นการชุมนุมยังคงมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งข้อเรียกร้องที่นักเรียนเรียกร้องนั้นได้นำสู่การผลักดันประเด็นให้เป็นที่รับรู้ของประชาชนโดยทั่วไป จึงทำให้มีฝ่ายที่เสียผลประโยชน์อาจสร้างสถานการณ์ได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Patterson (1980) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลซึ่งการตัดสินใจเหล่านั้นอาจส่งผลกระทบในเชิงลบ ซึ่งได้เก็บจากประสบการณ์และพิจารณาข้อมูล โดยประกอบไปด้วยปัจจัยหลายด้านรวมถึงมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญอันนำไปสู่การตัดสินใจ

สรุป

เหตุผลของการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่นเกิดจากประสบการณ์รับรู้ของตัวนักเรียน ประกอบกับปัจจัยรอบด้านที่ส่งผลกระทบในการแสดงออกทางการเมืองที่ถูกปิดกั้นและไม่เป็นอิสระ ซึ่งปัจจัยด้านเหตุผลประกอบไปด้วย ด้านสิทธิและเสรีภาพ ด้านสถานศึกษา ด้านการเมือง ด้านครอบครัว จึงนำไปสู่การออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องในประเด็นที่ไม่สามารถหาคำตอบจากรัฐได้และต้องการความชัดเจน อนึ่งการค้นหาข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือการสังเกต และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีการส่งต่อข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มนักเรียนและกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนการคิดวิเคราะห์และถกเถียงจากพยานหลักฐานที่ได้รับมา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนระดับมัธยมปลายขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศไทย นอกจากนี้การตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนั้นมีอิทธิพลมาจากอุดมการณ์ส่วนบุคคล สังคมโซเชียลมีเดีย และการรับรู้ความเสี่ยง เนื่องจากปัจจัยการตัดสินใจดังกล่าวมีส่วนทำให้การชุมนุมเคลื่อนไหวกระจายไปยังทั่วประเทศไทยและเข้าถึงได้มากขึ้น ประกอบกับผู้เข้าชุมนุมมีความหลากหลายของประเด็นปัญหา และมีความเห็นพ้องในแคมเปญต่าง ๆ อย่างเรื่อยมา ซึ่งกิจกรรมที่รวมตัวและแสดงออกในแต่ละครั้งจะเหนือความคาดหมายของฝ่ายรัฐเสมอ นอกจากนี้สังคมโซเชียลมีเดีย เป็นแพลตฟอร์มที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายมีต้นทุนต่ำเอื้ออำนวยแก่การรับและกระจายข่าวสาร อีกทั้งการระดมพลเพื่อแสดงพลังในการเรียกร้องในสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกร่วม เนื่องจากสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

ดังนั้นจากเหตุผลและการตัดสินใจในข้างต้นจึงก่อให้เกิดการเข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยนักเรียนมัธยมปลายที่เข้าร่วมล้วนมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน สู่การหลอมรวมประสบการณ์และประเด็นเกิดการถกเถียงและกล่าวถึงในสังคมอย่างแพร่หลาย เพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้แก่รัฐบาลในสิ่งที่ตนเองหวังไว้ได้ถูกนำขึ้นมาพิจารณา ซึ่งข้อเรียกร้องดังกล่าวจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์แต่ยังคงยึดข้อเรียกร้องตามการชุมนุมใหญ่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้กลุ่มเพื่อน มีส่วนในการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมในแต่ละครั้งอีกด้วย

ฉะนั้นเหนือสิ่งอื่นใดในการชุมนุมคือการให้ฝ่ายรัฐรับฟังความคิดเห็นของคนทุกกลุ่มด้วยสันติวิธี ตลอดจนการบูรณาการแก้ไขปัญหาโดยคนทุกกลุ่ม เพื่อให้ไม่เกิดความรุนแรงและให้ทุกคนสามารถตัดสินใจและกำหนดทิศทางในประเทศได้

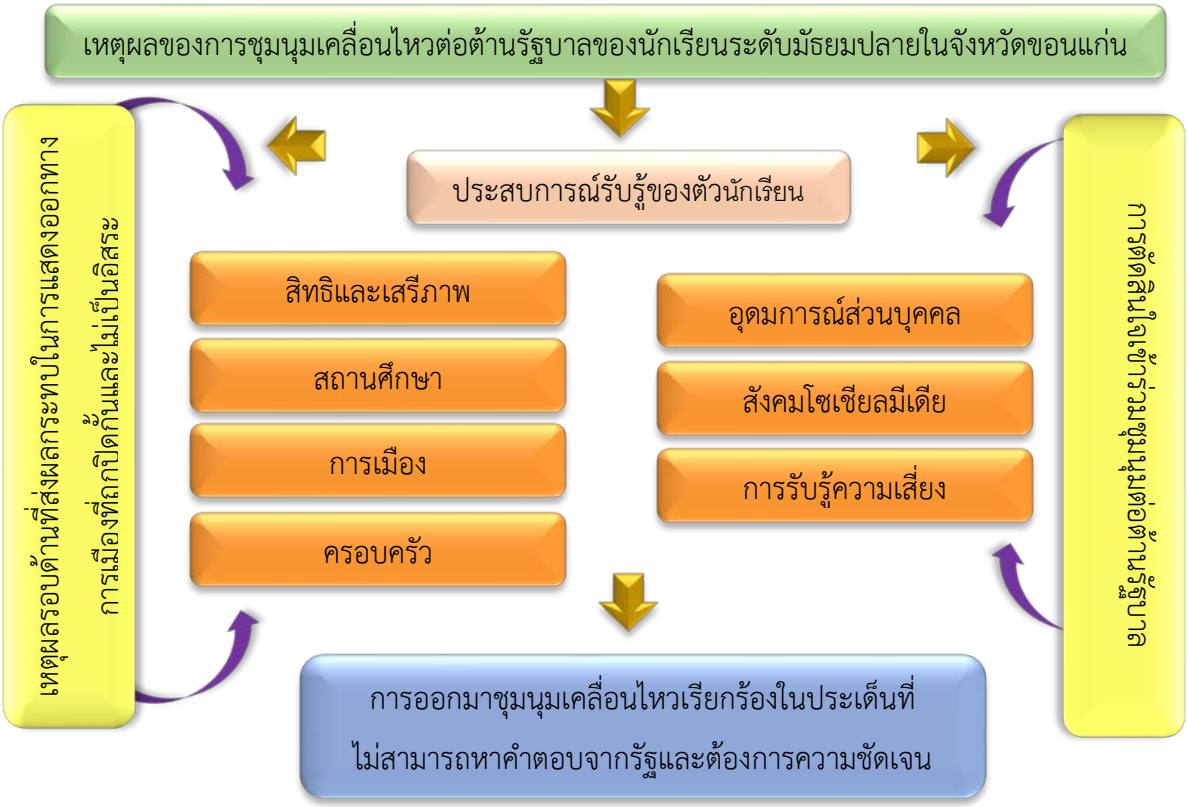

ภาพที่ 2 สรุปเหตุผลการชุมนุมเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของนักเรียนมัธยมปลายในจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับข้อเรียกร้องของประชาชนทุกกลุ่ม และไม่เลือกปฏิบัติในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พร้อมกับจัดให้มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

1.2 สถานศึกษาเป็นสถานที่ปลอดภัยในการแสดงออกทางการเมือง บุคลากรภายในโรงเรียนควรจัดให้มีการถกเถียง ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการข่มขู่

1.3 การรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่รับสื่อข่าวสารผ่านสังคมออนไลน์เป็นหลักและเกิดการถกเถียงในประเด็นที่หลากหลาย ฉะนั้นการกลั่นกรองข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ

1.4 ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการรับฟังกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้นควรส่งเสริมการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นภายในครอบครัว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่มีขนาดเล็กและจังหวัดที่มีใหญ่ ว่ามีเหตุผลเข้าร่วมการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลมากน้อยและแตกต่างกันเพียงใด

2.2 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการสนับสนุนการชุมนุมการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของพรรคการเมืองในพื้นที่

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้อเรียกร้องของกลุ่มคนรุ่นใหม่ไม่ได้รับการตอบรับจากทางรัฐบาล

References

Boonkrong, K., & Sripokangkul, S. (2019). Khon Kaen University Students and Political Awareness. *Journal of Public Administration and Politics,* 8(3), 94-119.

Matichon TV. (2020). *Teacher Chula delves into high school student mob They know the truth more than adults think.*:] Video file]. Retrieved August 15, 2020, From https://www.youtube.com/watch?v=XPF07ytbuEw

Matichon. (2020). *School of Khonkaen Announced to go home to repel mosquitoes, after students make an appointment to raise a blank paper.* Retrieved August 13,2020 , from https://www.matichon.co.th/politics/news_2305967.

Meemana, P., & Singmatr, S. (2017). From of Political Behavioral Expression of Citizen According to Democratic Way of Life. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University,* 4(2), 135-149.

Patterson, John. (1980). *Teaching Personalized Decision Making*. Santa Clara Country K-12 Career Education Consortium Son Jose.

Pivpong, Y., & Wongthanavasu, S. (2015). Political Demonstration Management. *JOURNAL OF Graduate Study in Humanities and Social Sciences*, 4(2), 221.

Siriyod, P., Suwanchai, P., Navidale, F., Siriwataranon, W., & Jitthavornpisit, S. (2018). From Rebellious Students to Activists: Comparative case studies of Parit Chiwarak's and Netiwit Chotiphatphaisal's social movement campaigns. *Journal of Sociology and Anthropology*, 38 (1), 136-152.

Thanapunth, N. (2018). Constitution Reform for Democracy or for Dictatorship Succession in the form of 4.0. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science),* 8(3), 204-205.

Thepa, C. (2016). *The Coup in Thai Politics.* Retrieved September 21, 2020, from http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M8_417.pdf.

Vatanasapt, W. (2013). *A Guide Book for Involving Citizens in Community Decision Making.* Khonkaen: Klangnana.

Worachampa, S. (1996). *The development of democracy in large government secondary schools under the jurisdiction of the general education department in Bangkok Metropolis.* (Master's Thesis) Srinakharinwirot University. Bangkok.

อิทธิบาท: แนวทางการเสริมสร้างสติเพื่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย*

Iddhipāda: The Guidelines for Enhancing Mindfulness for the Way of Life of the Elderly

[1]จินดามาศ ทินกร และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

[1]Jindamard Thinakorn, and Phra Pramote Vadakovido

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: Varisada23@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการนำกรอบแนวคิดอิทธิบาทมาเป็นแนวทางการเสริมสร้างสติเพื่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ผ่านอิริยาบท คือ ยืน เดิน นั่ง นอน กล่าวคือ การฝึกสติให้เกิดขึ้นต้องเกิดฉันทะ ความพอใจที่จะฝึก วิริยะ มีความเพียรต่อเนื่อง จิตตะ ใส่ใจทบทวน และวิมังสา มองเห็นคุณค่าความสำคัญของการฝึกสติ แนวทางการมีสติในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ การใส่ใจในอาหาร การออกกำลังกาย และ อารมณ์

1. อาหาร ควรมีสติพอใจในการรู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ เคี้ยวอาหารอย่างละเอียด มีความพากเพียร มีสติ ไม่รีบร้อน มีจิตตะเอาใจใส่ในการปรุงอาหาร เคี้ยวอาหาร และ วิมังสา พิจารณาไตร่ตรองอาหารที่เลือกมีประโยชน์และโทษระยะยาวหรือไม่

2. การออกกำลังกาย คือ มีสติในขณะการออกกำลังกาย มีความรัก ความพึงพอใจที่จะออกกำลังกาย เลือกวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตัวเอง ไม่หักโหมหรือหนักเกินไป อาจเป็นการเดิน โยคะ ลีลาศ ว่ายน้ำ มีความพากเพียรต่อเนื่อง ออกกำลังกายบ่อยๆ ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ พร้อมทั้งพิจารณาไตร่ตรอง รอบคอบการออกกำลังกายถูกวิธี และ

3. อารมณ์ คือ มีสติควบคุมอารมณ์และการจัดการอารมณ์ เมื่อไม่พอใจ เป็นทุกข์ใช้สติในการคิดพิจารณาเพื่อให้รู้เท่าทัน มีความอดทนอดกลั้นได้ พูดคุยและปฏิสัมพันธ์กับพื่อนสนิทที่ไว้ใจได้ มีการไหว้พระสวดมนต์ การแผ่เมตตา โดยรวมจะส่งผลให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพจิตที่ดี ผ่องใส สงบ วางตัวเหมาะสม จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน ไม่มีความเครียด เกิดการคิดพิจารณาใคร่ครวญถึงปัญหา และทางออก พร้อมทำใจยอมรับสภาพได้ ส่งผลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: อิทธิบาท; การเสริมสร้างสติ; ผู้สูงวัย

---

* Received November 10, 2020; Revised February 20, 2021; Accepted February 22, 2021

Abstract

This academic article aims at presenting the conceptual framework of Iddhipāda or the Four Paths of Accomplishment as the guidelines for enhancing mindfulness for the way of life of the elderly through each bodily movement, namely, standing, walking, sitting, and lying down. The practice of mindfulness must arise from aspiration (chanda), continuous perseverance (viriya), thoughtfulness (citta), and examining the values and importance of the practice (vīmaṃsā). There are three guidelines for practicing mindfulness in the way of life of the elderly: attention in food, exercise, and emotions.

1) Food: the elderly should have mindfulness in choosing healthy food, chew food thoroughly, have perseverance (viriya) without being hasty, be attentive (citta) in cooking and chewing, and examine (vīmaṃsā) the advantages and disadvantages of the chosen food in the long term.

2) Exercise: the elderly should have mindfulness while exercising, have love and satisfaction in exercise, choose an exercise that is appropriate for one by not overdoing (e.g., walking, yoga, ballroom dancing, swimming, etc.), have the perseverance to exercise regularly, examine and consider the right way for exercising.

3) Emotions: the elderly should have the mindfulness to control and manage emotions e.g., when having suffering or dissatisfaction, use mindfulness to be aware and reflect. In addition, they should have patience, be able to talk and interact with friends whom they can trust, chant and send loving-kindness to others. These will make the elderly having good mental health, peacefulness, behave properly, a stable mind, and a lack of stress. They will also be able to consider and reflect on the problems and solutions as well as accepting reality, all of which will result in the elderly having a happy way of life.

Keywords: Iddhipāda; Enhancing Mindfulness; Elderly

บทนำ

ประชากรผู้สูงวัยมีจำนวนมากขึ้นทั่วโลกจนกลายเป็น สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ ผู้สูงวัยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อสังคม องค์การสหประชาชาติจึงมีมติให้มีวันผู้สูงวัยสากล หรือวันผู้สูงอายุโลกขึ้น โดยกำหนดให้ตรงกับวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี สำหรับในประเทศไทย ได้กำหนดให้วันที่ 13 เมษายนของทุกปี เป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ เป็นวันที่ลูกหลานจะได้รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เพื่อขอรับศีลรับพรจากผู้สูงวัย ดังนั้นในวันที่ 23 มีนาคม 2542 จึงประกาศปฏิญญาผู้สูงวัยไทยมี 9 ข้อ ดังนี้ (1) เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี (2) การยอมรับได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข

(3) การมีโอกาสได้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามความต้องการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ (4) มีโอกาสได้ทำงานถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเอง โดยได้รับค่าตอบแทน (5) มีโอกาสได้เรียนรู้การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง และได้รับหลักประกันในการบริการด้านสุขภาพ (6) ได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม (7) รัฐ และองค์กรต่าง ๆ ต้องดำเนินการในการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐและประชาคมโลก (8) ต้องมีกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ และ (9) รัฐและสังคมต้องรณรงค์และปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ (The National Committee of the Elderly, 2010) ซึ่งในประเทศไทยได้มีการสำรวจประชากรผู้สูงวัยครั้งแรกในปี 2537 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทางประชากร สังคมเศรษฐกิจ ภาวะสุขภาพ การเกื้อหนุน ตลอดจนลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงวัย “โครงสร้างด้านประชากรของประเทศไทยเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย” (Aged society) ตั้งแต่ปี 2548 คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 และตามการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด” (Jiraprapa, and Nuampetch, 2018)

ในขณะเดียวกัน เมื่ออายุมากขึ้นร่างกายย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยตามวัย ในผู้สูงวัยยิ่งพบการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ นับเป็นการเสื่อมลงตามอายุขัย รวมทั้งโรคเรื้อรังและโรคอื่น ๆ เช่น กระดูกหักง่าย การหลงลืมบ่อย สายตาไม่ดี หูตึง ฟันไม่ดี หัวใจและหลอดเลือดแข็งตัว ปัญหาด้านอารมณ์ คือ ความโกรธ เกลียด เครียด กังวล หูรูดเสื่อม การมีท่อปัสสาวะเสื่อม การเป็นลมบ่อยเนื่องจากการปรับตัวของความดันเลือดไม่ดี การเรอบ่อยจากท้องอืดท้องเฟ้ออาหารไม่ย่อย การมีท้องผูกที่เกิดจากความเสื่อมของกล้ามเนื้อในลำไส้ และการเป็นเบาหวาน (Kanjana, and Thepphawan, 1991)

ชีวิตของมนุษย์ เป็นปกติธรรมดาที่จะต้องประสบปัญหาไม่มากก็น้อยและเป็นปัญหาที่แตกต่างกันไป จาเป็นต้องหาวิธีการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นมีวิธีปฏิบัติด้วยตนเองได้โดยวิธีการ“การฝึกสติ และการ เจริญสมาธิ” ธรรมชาติของมนุษย์นั้นจิตจะเคลื่อนไหว อยู่ตลอดเวลา และเมื่อมีสิ่งใดมากระทบ ทั้งที่เป็นเรื่องดี หรือเรื่องที่เป็นปัญหา นั้นจิตจะฟุ้งซ่าน สับสน คิดไปมากมาย จนก่อให้เกิดความเครียด จิตใจไม่สงบ หรือตั้งสติไม่ทัน ปัญหานั้นก็จะกลายเป็นสิ่งที่ยากเกินแก้ไขได้ การที่จะแก้ปัญหาได้ต้องอาศัยปัญญา การจะมีปัญญาได้ก็ต้องอาศัยการฝึกสติ เจริญสมาธิ เมื่อฝึกอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นปัญญาก็จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่าการฝึกสติ และการเจริญสมาธินั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตทั้งในเวลาปกติ โดยเฉพาะเวลาที่มีปัญหามากระทบจิตใจ จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ มักจะคิดว่าเรื่องของการฝึกสติ และ สมาธินั้นเป็นเรื่องของพระสงฆ์ สมาเณร เท่านั้น แต่ความจริงแล้ว การทำสมาธิ และการฝึกสตินั้นเป็นวิธีการพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคง ตั้งมั่น และทำให้มีคุณภาพทางจิตใจที่ดีขึ้น ที่มนุษย์ทุกคน สามารถทำ

ได้ และในผู้สูงวัยก็เช่นกัน ซึ่งการฝึกสติ การทำสมาธิสามารถทำได้ในทุกอริยบท คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ตามสภาพหรือความพร้อมของผู้สูงวัยแต่ละคน เมื่อจิตใจสงบ จากการทำสมาธินั้นจะทำให้จิตใจ มีสมาธิ และไม่มีความเครียด ทำให้จิตมีการเข้าถึงการใช้พลังของสติ มาคิดพิจารณา ใคร่ครวญถึงปัญหาต่าง ๆ เพราะในช่วงที่จิตสงบ จะเกิดปัญญาจนมองเห็นวิธีในการแก้ไขปัญหา อานิสงส์ที่ได้จากการฝึกสติ เจริญสมาธิอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพจิตที่ดี ผ่องใส สงบ เยือกเย็น กิริยา สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเหมาะสม จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน มีสมาธิกับการทำงาน มีสติที่มั่นคงคอยตั้งรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ความเจริญ ก้าวหน้าในการทำงาน และประสบความสำเร็จในชีวิต และผู้สูงวัยทุกคนก็ควรมีการฝึกสติ เจริญสมาธิเช่นกัน เพื่อช่วยให้จิตใจสงบ เย็น เกิดปัญญาและสามารถใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นการช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการเสริมสร้างสติเพื่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 การฝึกสติให้เกิดขึ้นต้องเกิดฉันทะ ความพอใจที่จะฝึกใส่ใจในการดูแลตนเอง วิริยะ มีความเพียรต่อเนื่องกระทำบ่อยๆ ซ้ำจนเป็นกิจวัตรประจำวัน จิตตะ ใส่ใจทบทวนสังเกตุพฤติกรรมของตนเอง และวิมังสา มองเห็นคุณค่าความสำคัญของการฝึกสติและผลการมีสติในการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการใส่ใจในอาหาร การออกกำลังกาย และ อารมณ์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงวัยนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ผู้สูงวัย และครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประชากรผู้สูงวัยของไทย

ผู้สูงวัยหมายถึงชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2015) วัยสูงวัยเป็นวัยแห่งความสุขุมรอบคอบและเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อทุกคนในครอบครัว เป็นผู้มีความรู้ ผ่านประสบการณ์ชีวิตมาอย่างมากมองเห็นการณ์ไกล มีการตัดสินใจที่ดี มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะ บางคนเป็นปราชญ์ชาวบ้าน สามารถถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ รวมถึงการอบรมสั่งสอนลูกหลานหรือคนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ตลอดเป็นที่เคารพนับถือของบุตรหลาน เป็นจิตอาสา และทำประโยชน์ต่อชุมชน

การเปลี่ยนแปลงและปัญหาของผู้สูงวัย

เมื่ออายุมากขึ้น ผู้สูงวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลงของระบบอวัยวะต่าง ๆ ทั้งระบบภายนอกที่ปรากฏให้เห็น อย่างชัดเจนเช่น ผิวหนัง สีผม และระบบภายในที่มองไม่เห็น เช่น ระบบเลือด อวัยวะภายใน โดยร่างกายแต่ละคนจะเกิดไม่พร้อมกันและไม่เท่ากัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ยิ่งในปัจจุบันพบว่าการแพทย์และระบบสาธารณสุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ผู้สูงวัยมีชีวิตยืนยาวมากขึ้น ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อร่างกายถดถอยตามธรรมชาติ เซลล์ก็เริ่มเสื่อมและมีปัญหาตามมา เช่น ปัญหาด้านสุขภาพกายคือเริ่มเจ็บป่วยมากขึ้นด้วยโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลระยะยาว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง อัมพฤกษ์ อัมพาต โรค

เกี่ยวกับกระดูกและฟัน (Bureau of Elderly Health, 2015) นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าชีวิตมนุษย์โดยทั่วไปนั้นมักประสบกับปัญหาหลักใน 4 ด้าน ดังนี้ (1) ปัญหาด้านร่างกายคือพบว่าเมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการร่างกายโดยทั่วไปจะมีลักษณะเสื่อมถอย ทั้งที่มองเห็นชัดเจนและมองเห็นไม่ชัดเจน (2) ปัญหาด้านอารมณ์คือผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย เช่น หงุดหงิด น้อยใจ วิตกกังวล เหงา ซึมเศร้า (3) ปัญหาด้านสังคมคือความสัมพันธ์กับพี่น้อง ครอบครัว เครือญาติ คนต่างวัย ตลอดจนคนวัยเดียวกัน ทำให้บางคนอาจแยกตัวออกไปจากสังคม ทำให้โดดเดี่ยว (4) ปัญหาด้านสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นสติปัญญาที่ได้จากการสะสมความรู้ต่าง ๆ และการมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ (Kimsuwannawong, 2011) และรวมถึงสติปัญญาในมุมมองของการดำเนินชีวิต ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงวัยไม่มีความสุข ดังนั้นผู้สูงวัยจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิต มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย นับเป็นอนิจจังสังขารเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ซึ่งผู้สูงวัยจะต้องยอมรับและรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงเสียแต่เนิ่นๆ เพื่อสร้างความพร้อมในการปรับตัว ควรมีสติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้บั้นปลายของชีวิตพบกับความสุขอย่างแท้จริง

ความหมายและความสำคัญของสติ

สติ คือความระลึกได้ นึกได ความไม่เผลอ การคุมใจไว้กับจิต หรือกุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือการปฏิบัติ (Vipassana Insight Meditation Study and Practice, 2018) หรืออธิบายเพิ่มเติมได้ว่า หมายถึงความรู้ตัวในสิ่งที่คิด พูด และทำในชั่วขณะ ปัจจุบัน ไม่หลงลืม ไม่เลินเล่อพลั้งเผลอ ไม่ประมาท สามารถยับยั้งชั่งใจตัวเองได้ ป้องกันไม่ให้คิด พูด และทำอย่างหุนหันพลันแล่นหรือทำตามความเคยชิน

ในทางพระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของสติเป็นอย่างมากในการปกิบัติจริยธรรม การดำเนินชีวิตหรือการประพฤติปฏิบัติโดยมีสติกำกับอยู่เสมอ นับเป็นการมีชีวิตอยู่โดยไม่ขาดสติ คือมีการระมัดระวังตัวอยู่เสมอ ไม่ยอมถลำลงไปในทางที่เสื่อม ใส่ใจในหน้าที่อยู่เสมอ ไม่ปล่อยปละละเลย กระทำการด้วยความจริงจังซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานตามแนวทางพระพุทธศาสนา

สติมีความสำคัญกับทุกคน การฝึกสติและสมาธิเป็นประจำสม่ำเสมอทุกวัน เช่น มีสติอยู่กับงานที่ทำได้ตลอดทั้งวัน การนั่งสมาธิวันละ 10 – 30 นาทีทุกวัน จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล ทำให้สามารถควบคุมการทำงานของร่างกายส่วนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น สมองส่วนต่าง ๆ สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น แสดงออกอย่างระมัดระวังมากขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทั้งในมุมมองต่อโลกและการดำเนินชีวิต มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ตระหนักรู้ตัวเองและสามารถพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น ช่วยให้ควบคุมความกลัวได้ดี ทำให้มีความกล้ามากขึ้น มีสหัสญาณหรือสัมผัสที่ 6 หรือความสามารถในการหยั่งรู้โดยสัญชาติญาณหรือประสบการณ์ความเชี่ยวชาญที่สะสมไว้ จิตใจมีคุณธรรม และสุดท้ายเป็นคนมีความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น

วิธีการพัฒนาสติ

การสร้างความสงบให้กับจิตใจเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อให้สามารถแสดงคุณค่าในตนเองได้ ทางจิตวิทยาเรียกว่า การจัดการกับอารมณ์และความเครียด เพื่อสร้างความสงบของจิตใจด้วยการฝึกสมาธิซึ่งจะลดอารมณ์

และความเครียดที่สะสมอยู่ในจิตใจ การสร้างพื้นฐานของจิตใจที่สงบ ตามด้วยการฝึกสติเพื่อให้จิตใจอยู่กับปัจจุบัน โดยไม่ว้าวุ่นและไม่ถูกแทรกแซงด้วยอารมณ์ เนื่องด้วยจิตอยู่กับปัจจุบัน ซึ่งเรื่องของสตินี้จะเป็นเครื่องมือทางจิตใจที่สำคัญในชีวิตโดยมีวิธีการพัฒนาสติหรือสมาธิ รายละเอียดดังนี้

1. การฝึกสมาธิ

สมาธิเป็นการทำจิตใจให้สงบโดยจดจ่อกับสิ่งๆ เดียว เช่น ลมหายใจในช่วงแรกที่ฝึกจะมีอุปสรรคมากมายเพราะจิตจะไม่ยอมอยู่นิ่งกับลมหายใจจนกว่าจะมีความชำนาญมากขึ้น การตามรู้ลมหายใจก็จะค่อย ๆ นานขึ้น หรือ ถึงแม้จะวอกแวกบ้างก็รู้ตัวและหวนกลับมารู้ลมหายใจได้เร็ว ภาวะที่ทำให้จิตตามรู้ลมหายใจได้นี้จะทำให้ความคิดหยุด จิตว่างจากความคิดจิตก็สงบ กายและจิตผ่อนคลาย ซึ่งสภาวะที่จิตสงบและร่างกายผ่อนคลายหรือสมาธิ ก็คือการคลายความเครียดในระดับลึก เราสามารถฝึกสมาธิได้ง่าย ๆ 3 ขั้น ตอนดังนี้

1. ฝึกหยุดความคิด 2. ฝึกจัดการความคิดที่เข้ามาสอดแทรกเพื่อให้จิตสงบ และ 3. ฝึกจัดการกับความง่วงจนจิตสงบและผ่อนคลาย

2. การฝึกสติ

การฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบัน สติคือการระลึกรู้กับกิจที่ทำ โดยไม่เผลอสติไปไม่ว่าจะด้วยเหตุใดหรือการอยู่กับปัจจุบัน สติจะช่วยควบคุมความคิดของเราไม่ให้ถูกปรุงแต่งด้วยความอยากความโกรธและความวิตกกังวล การฝึกสติ จะอาศัยลมหายใจเป็นที่ตั้งหรือฐานของสติ เพราะลมหายใจมีคุณสมบัติที่สำคัญคือความเป็นปัจจุบัน เราไม่สามารถหายใจไปในอนาคตหรือหายใจกลับไปในอดีตได้ การรู้ลมหายใจจึงเป็นการอยู่กับปัจจุบันและช่วยให้เราอยู่กับกิจที่ทำได้ดีขึ้น การฝึกสติมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ฝึกมีฐานสติอยู่ที่รู้ลมหายใจเล็กน้อย ลมหายใจมีคุณสมบัติในการฝึกจิต 2 ประการ ประการแรก ลมหายใจสังเกตได้ยาก การที่จะรู้ลมหายใจได้ต้องหยุดความคิดทั้งปวง เราใช้คุณสมบัติข้อนี้ในการฝึกสมาธิเพื่อให้ความคิดหยุด จนจิตสงบและผ่อนคลาย และลมหายใจยังมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ ทุกลมหายใจเป็นปัจจุบัน ดังนั้นถ้าเรารู้ลมหายใจที่เป็นปัจจุบันเล็กน้อย ก็จะช่วยให้รู้กิจต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ฝึกแบ่งสติตามการใช้งาน (กิจ) การฝึกสติขั้นตอนแรก คือ การมีฐานสติอยู่กับลมหายใจเข้าออก ในขณะทำกิจต่าง ๆ ด้วยการรู้ลมหายใจและรู้ในกิจที่ทำไปพร้อม ๆ กัน ในชีวิตจริงเราสามารถฝึกสติไปตามกิจกรรมที่แตกต่างกันได้

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกพัฒนาสติสู่ปัญญาภายใน เมื่อฝึกสติในกายจนชำนาญแล้ว จะช่วยให้สามารถยกระดับในการพัฒนาปัญญาภายในที่จะสามารถปล่อยวางเพราะเข้าใจในธรรมชาติที่ต้องเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต้องไปยึดติดหรือตอบโต้ โดยวิธีสังเกตความรู้สึก เช่น เวลาโกรธ ก็ให้รู้ลมหายใจไปพร้อมกับสังเกตความรู้สึกโกรธ ดูการเปลี่ยนแปลงในการเกิดขึ้นและดับไปของความโกรธ ก็จะเกิดประสบการณ์ที่เป็นปัญญาภายในตนเองของการปล่อยวางที่ละน้อย ๆ ทำให้ปัญญาภายในขยายตัวขึ้นตามลำดับ (Wongphirhomsarn, 2014) ดังนั้นการฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบันเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้สูงวัยควรรู้ ควรฝึกอย่างต่อเนื่อง จนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต จะช่วยให้ควบคุมรักษาสภาพจิตได้ตามที่ต้องการ ช่วยให้ร่างกายและจิตใจ เบาสบาย ผ่อนคลาย พร้อมเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ได้ และจัดการกับสิ่งทั้งหลายได้ด้วยดี

องค์ประกอบแห่งอิทธิบาทเพื่อเสริมสร้างการมีสติ

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักในการพึ่งพาตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า อิทธิ นอกจากจะแปลว่า สำเร็จแล้ว ยังแปลว่า ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิตศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยหลักอิทธิบาท 4 บุคคลเมื่อประกอบด้วย คุณธรรม 4 อย่างนี้แล้ว ย่อมประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่ไม่เหลือวิสัยของมนุษย์ ซึ่งโดยตรงทางหมายถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง ซึ่งอิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ฉันทะ (Aspiration) ฉันทะ แห่งอิทธิบาท 4 หมายถึง ความพอใจ ใฝ่รัก ใฝ่หาความรู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ความชอบใจ ความยินดี มีความพอใจในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ หรือให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวว่า รักงานและรักจุดหมายของงานด้วย เป็นความอยาก และความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งความอยากของฉันทะ จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งหรืองานนั้นบรรลุความสำเร็จ ดังนั้นหากการทำงานมีจุดเริ่มต้นของการทำงานเกิดขึ้นที่ใจ เมื่อใจรัก งานก็อยากจะทำ เต็มใจที่จะทำงานนั้น ก็จะมีความต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลที่ดีที่สุดในสิ่งนั้น โดยจะไม่กังวลกับสิ่งล่อใจหรือผลตอบแทนอื่นๆ จิตใจจะแน่วแน่ในการทำงาน ฉันทะ จึงไม่ เป็นเพียงแค่รักในงานที่ทำเท่านั้น แต่ยังคลอบคลุมถึงการอยากทำงานให้ดีด้วย เมื่อจะทำอะไรจะต้องทำให้ดีที่สุด ให้เรียบร้อยสมบูรณ์ ฉันทะ จะเกิดการทำงานอย่างสม่ำเสมอ งานก็จะสำเร็จได้ดีด้วยและมีความสมบูรณ์ในงาน

2. วิริยะ (Exertion) วิริยะ แห่งอิทธิบาท 4 หมายถึง ความเพียรความบากบั่น ความพยายาม ทำหน้าที่อย่างไม่ท้อถอย มีใจสู้โดยไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก ในการทำงานแม้ว่างานจะถูกใจ แต่ถ้าไม่ขยันฝึกฝนจนชำนาญหรือมีความเพียรพยายาม งานย่อมไม่เกิดผลสำเร็จขึ้นได้ ต้องมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ต้องมีจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย ในการสร้างเสริมวิริยะ จะต้องสร้างที่ฐานรากของจิตใจ คือ ต้องจุดจิตสานึกในการฝึกฝน โดยมองเห็นว่างานเป็นสิ่งที่ท้าทาย ใจสู้เมื่อทำแล้วก็จะไม่ท้อถอย วิริยะจึงมีความจำเป็นยิ่งสำหรับงานทุกอย่างรวมทั้งงานบริหาร การศึกษา ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่นก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนักมีอุปสรรคมากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนาน ก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงาน หรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิเกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะ สมาธิ วิริยะ คือ ความเพียร หรือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ท้อถอย

3. จิตตะ (Thoughtfulness) จิตตะ แห่งอิทธิบาท 4 คือ จิตตะ(Thoughtfulness) หมายถึง จิตใจที่จดจ่อ เอาใจใส่ ตั้งใจ แน่วแน่ใน การทำงาน เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ และเป็นความคิดไม่ฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย ในการทำงานจะต้องเอาใจใส่กับงานไม่ปล่อยปละละเลยงานของตน คอยตรวจตรางาน อยู่เสมอ เป็นการอุทิศตนกับงานที่ทำในการสร้างเสริมจิตตะให้เกิดในตัวบุคคลนั้น จะต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของ งานที่ทำว่า งานนั้นมีความสำคัญต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ ต่อโลก จิตตะจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะทำงานนั้นสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยการมุ่งมั่นในงานที่ทำนั้น จิตตะ ความคิดจดจ่อ

หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ เฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่ กับงานนั้น ไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรืองานใดงาน หนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรในเรื่องอื่นๆไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจ เป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้นงานนั้น คลุกคลีอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2000)

4. วิมังสา (investigation) วิมังสา แห่งอิทธิบาท 4 หมายถึง การสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญา พิจารณาตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบหาข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ เป็นต้น รู้จักทดลองคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง คนที่มีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวน ทดลองการคิดหาเหตุผลและชอบทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยรวมจิตให้คอยกำหนดและติดตาม เรื่องที่ พิจารณาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ วิมังสาคือความไตร่ตรองหรือทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้ ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำ มีการวางแผน วัดผล คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุงงาน (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 1999)

นอกจากนั้น อิทธิบาท 4 ยังเป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ให้บรรลุความสำเร็จได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพ (Phra Rajyanvisith (Sermchai Chayamongkol), 2003) รวมถึงอิทธิบาท 4 คือ สูตรสำเร็จของชีวิต (Worra-urai, 2007) และสุดท้ายอิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือ ธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาว (Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto), 1996) จะเห็นว่าอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้ผู้สูงวัยประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน การดำเนินชีวิต ส่งผลให้ชีวิตพบความสุข

ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 ต่อการมีสติของผู้สูงอายุ

1. **ประโยชน์ของฉันทะ** คือ เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่อหน่าย ไม่ท้อแท้ ทำให้มีความพอใจในงาน เต็มใจทำงาน เกิดการทำงานด้วยความสุข มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา ที่ยากก็กลายเป็นง่าย ถ้าขาดฉันทะ ทำให้ขาดกำลังใจ เบื่องาน ทอดทิ้งงาน กลายเป็นคนจับจด ไม่มีความก้าวหน้าในงานที่ทำ

2. **ประโยชน์ของวิริยะ** คือ ทำให้เป็นคนหมั่นเพียร ขยันทำงาน กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ถ้าขาดวิริยะจะเป็นคนอ่อนแอ หนีงานที่ลำบากไปหางานที่สบายกว่า ทำอะไรไม่สำเร็จ ขาดความก้าวหน้า มีแต่งานค้าง กลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพ

3. **ประโยชน์ของจิตตะ** คือทำให้เป็นคนมุ่งมั่น ใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ จิตแน่วแน่กับงาน ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์ได้อย่างทันท่วงที ถ้าขาดจิตตะงานอาจทำให้งานเกิดเสียหายได้

4. **ประโยชน์ของวิมังสา** คือทำให้เป็นคนรู้จักคิด วิเคราะห์ในงาน ช่วยให้ทราบ และเข้าใจกระบวนการในงาน ช่วยทำให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานได้สำเร็จหรือได้ผลดี ถ้าขาด

วิมังสาจะทำงานผิดๆ ถูก ๆ เปลืองทุนเปลืองแรง ทำให้เสียเวลา เสียผลประโยชน์ (Phramaha Amnad Pavaddhano, 2013)

จะเห็นว่าประโยชน์ของอิทธิบาท 4 นั้น ฉันทะกับวิริยะ เป็นหลักการปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี จนเกิดผลสำเร็จในงานที่ทำ โดยมีจิตตะและวิมังสา เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะช่วยเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคมากขึ้น

การเสริมสร้างสติเพื่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย

ผู้สูงวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ ซึ่งแต่ละคนจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสุขภาพและการใช้ชีวิตในวัยที่ผ่านมา จุดประสงค์สำคัญในการดูแลผู้สูงวัยคือ เพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถใช้ชีวิตแต่ละวันได้อย่างมีความสุข มีอิสระที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพตามที่ต้องการ แม้สภาพร่างกายจะเสื่อมถอย และมีโรคเรื้อรังต่าง ๆ อยู่ก็ตาม ต้องเน้นที่การทำให้ร่างกายอยู่ในสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ร่วมกับการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สภาพความของร่างกายและจิตใจ และเน้นการมีสติในการดำเนินชีวิต ถ้าผู้สูงวัยสามารถครองสติอยู่ได้ตลอดเวลา ก็จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตในบั้นปลายได้อย่างมีความสงบสุข โดยแนะนำหลัก 3 อ. ดังนี้ อาหาร ออกกำลังกาย และอามรณ์ (Hongsuwan, and Pengwong, 2017) มีรายละเอียดดังนี้

1. อาหาร (Food) อาหาร คือ สิ่งที่รับประทานเข้าสู่ร่างกายแล้ว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย กล่าวคือ สารอาหารช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต ให้พลังงานและความอบอุ่นแก่ร่างกาย ช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ช่วยให้ร่างกายทำงานได้อย่างปกติ และสุดท้ายอาหารยังช่วยสร้างภูมิต้านทานโรคให้แก่ร่างกาย ในอาหารสารอาหารมีทั้งหมด 5 ชนิด ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน วิตามิน และเกลือแร่ อาหารหลักที่ควรรับประทานมี 5 หมู่ ดังนี้ (1) อาหารประเภท เนื้อสัตว์ นม ไข่ ถั่ว (2) อาหารประเภทแป้ง และน้ำตาล (3) อาหารประเภทผัก (4) อาหารประเภทผลไม้ (5) อาหารประเภทน้ำมันและไขมัน นับว่าสารอาหารมีความสำคัญกับมนุษย์ทุกคน **(**Department of Health Service Support, 2017)

ดังนั้น ผู้สูงวัยจึงควรมีสติเกี่ยวกับอาหาร เริ่มตั้งแต่ การรู้จักเลือกคัดสรรอาหารที่มีประโยชน์ สะอาด ไม่มีสารพิษ การทำความสะอาดอาหารต่าง ๆ ก่อนนำมาปรุง การปรุงอาหารอย่างถูกวิธี การเคี้ยวอาหารอย่างละเอียด การทำความสะอาดภาชนะใส่อาหาร เป็นต้น วิธีการที่จะช่วยให้ผู้สูงวัยเลือกคัดสรรได้แต่อาหารที่ดีมีประโยชน์มีคุณค่าต่อร่างกายนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาเสริมให้ผู้สูงวัยปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวได้ประสบผลสำเร็จ คือเริ่มจากผู้สูงวัยมีฉันทะ (Aspiration) คือความพึงพอใจที่จะรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายเท่านั้น ทำให้เลือกคัดสรรหาเฉพาะอาหารที่ดี มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อร่างกาย (การเต็มใจ) หลังจากนั้น จึงมีวิริยะ (Exertion) คือความพากเพียรอย่างมาก ความอดทน ความพยายาม ในการเลือกอาหาร ตลอดจนการปรุงอาหาร การขบเคี้ยวอาหารให้ละเอียดค่อย ๆ เคี้ยวอย่างมีสติ ไม่รีบร้อน เพราะหากเคี้ยวไม่ละเอียดอาจทำให้อาหารไม่ย่อย ส่งผลให้ร่างกายเจ็บป่วยได้ (การแข็งใจ ความเพียร) อีกทั้งมีจิต

ตะ (Thougtfulness) คือ ความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่ออยู่กับการเลือกอาหาร ปรุงอาหาร เคี้ยวอาหาร ล้างทำความสะอาดภาชนะต่าง ๆ อย่างมีสติ จิตแน่วแน่สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิ (Meditation) ทำให้ชีวิตเป็นสุขเนื่องจากได้ทำในสิ่งที่พึงพอใจ (การเข้าถึง) และสุดท้ายวิมังสา (Investigation) คือการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบว่าอาหารที่เลือก การปรุง การเคี้ยวอาหารเหล่านั้นทำได้ดีหรือยัง มีตรงไหนต้องปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่ คิดด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา (การเข้าใจ)

2. ออกกำลังกาย (Exercise) คือ การทำให้ร่างกายได้ใช้แรงงานหรือกำลังที่มีอยู่ เพื่อให้ร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง เกิดการเคลื่อนไหว เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด การว่ายน้ำ การทำงาน รวมถึงการเล่นกีฬาต่าง ๆ ด้วย การออกกำลังกายมีประโยชน์มากมายดังนี้ ช่วยให้กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น ทำให้การไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ได้ดี ช่วยให้การทรงตัวดี ทำให้ทรวดทรงดีสมส่วน ช่วยให้ปอด หัวใจ หลอดเลือด ทำงานได้ดีขึ้น ทำให้สมรรถภาพทางกายดี ตลอดจนช่วยชะลอความเสื่อมของอวัยวะ ช่วยให้มีอายุยืนยาว (Bureau of Elderly Health, 2015)

ดังนั้น ผู้สูงวัยจึงควรมีสติในขณะการออกกำลังกาย เพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถออกกำลังกายได้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาเสริม กล่าวคือเริ่มจากผู้สูงวัยมีฉันทะ (Aspiration) คือความรัก ความพึงพอใจที่จะออกกำลังกาย เลือกวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตัวเอง ไม่หักโหมหรือหนักเกินไป อาจเป็นการเดิน โยคะ ลีลาศ ว่ายน้ำ ทำด้วยความพึงพอใจ (การเต็มใจ) หลังจากนั้น จึงมีวิริยะ (Exertion) คือความพากเพียรอย่างมาก ความอดทน ความพยายาม ในการออกกำลังกาย ทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ สัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที โดยมีสติอยู่กับการออกกำลังกาย (การแข็งใจ ความเพียร) อีกทั้งมีจิตตะ (Thougtfulness) คือความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่ออยู่กับการออกกำลังกาย อย่างมีสติ จิตแน่วแน่สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิ (Meditation) ทำให้ชีวิตเป็นสุขเนื่องจากได้ทำในสิ่งที่พึงพอใจ (การเข้าถึง) และสุดท้ายวิมังสา (Investigation) คือการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง รอบคอบ ตรวจสอบว่าการออกกำลังกายนั้นทำได้ดี หรือยัง ได้ประโยชน์เพียงพอต่อร่างกายและจิตใจหรือไม่ มีตรงไหนต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่ คิดด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา (การเข้าใจ)

3. อารมณ์ (Emotion) คือการแสดงออกของภาวะจิตใจที่ได้รับการกระทบกระเทือนหรือถูกกระตุ้นให้เกิดมีการแสดงออกต่อสิ่งที่มากระตุ้น มี 2 อย่างคือ อารมณ์สุข กับอารมณ์ทุกข์ ผลของการเกิดอารมณ์คือจะทำให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงจากปกติ และจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมและความรู้สึกตามอารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้น สำหรับผู้สูงวัยมักมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย เช่น หงุดหงิด โมโหง่าย ขี้น้อยใจ (Bureau of Health Promotion, 2012)

ดังนั้น ผู้สูงวัยจึงควรมีสติอยู่กับอารมณ์ของตัวเองตลอดเวลา ต้องรู้จักวิธีการควบคุมอารมณ์และการจัดการอารมณ์ที่ถูกต้อง เนื่องจากในวัน ๆ หนึ่ง ผู้สูงวัยจะพบกับสถานการณ์ต่าง ๆ มากมาย มีทั้งพอใจ และไม่พอใจ ดังนั้นผู้สูงวัยจึงควรหมั่นฝึกให้มีสติคือระลึกรู้ตัวอยู่เสมออย่าประมาทในการดำเนินชีวิต เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเข้ามากระทบทำให้จิตใจเกิดความคิดและอารมณ์ไม่ดี ไม่พอใจ เป็นทุกข์ ก็ควรใช้สติในการคิดพิจารณาเพื่อให้รู้เท่าทัน และไม่ต้องตกเป็นทาสของความทุกข์ และแสดงออกในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

วิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทำได้หลายวิธี ได้แก่ (1) ให้มีสติอยู่เสมอเพื่อควบคุมอารมณ์ที่รุนแรงให้คลายหรือเบาลง (2) ใช้คำพูดแสดงความรู้สึกแทนการกระทำ (3) เมื่อมีความทุกข์หรือเรื่องไม่สบายใจควรปรึกษาพื่อนสนิทที่ไว้ใจได้หรือคนที่ไว้วางใจ (4) การนั่งสมาธิ เป็นอีกวิธีที่ช่วยให้ผู้สูงวัยได้มีสติผ่อนคลายมากที่สุด การฝึกสมาธิยังช่วยลดความเครียด เพราะเมื่อใดก็ตามที่จิตมีสมาธิไม่ยึดมั่นถือมั่นแล้ว ความโกรธ ความเกลียด ความอาฆาต ก็จะลดหายไป (5) การไหว้พระสวดมนต์สวดมนต์ตอนเช้า/ก่อนนอน การแผ่เมตตา (Chaiyo, 2019) ช่วยให้จิตใจดี ใจเย็น เป็นสุข (6) การเดินจงกรม ช่วยให้ผู้สูงวัยมีสติ มีสมาธิ (Netwong, and Thirawan, 2019) จึงแนะนำ 2 วิธี ให้ผู้สูงวัยได้ปฏิบัติ เพื่อให้บั้นปลายของชีวิตพบกับความสงบ สุขอย่างแท้จริง ดังนี้ คือ การนั่งสมาธิและการเดินจงกรม

วิธีการเจริญสติด้วยการนั่งสมาธิและการเดินจงกรม

ก. การนั่งสมาธิ วิธีการทำสมาธิแบบอาณาปานสติ คือ สติที่ระลึกรู้เป็นไปในลมหายใจ ซึ่งก็ต้องเป็นผู้ละเอียด ไม่ใช่มีแต่สติเท่านั้น แต่ต้องมีปัญญาด้วย ซึ่งอานาปานสติ มีทั้งที่เป็นใน สมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ถ้าอบรมถูก ด้วยความเข้าใจถูก หากอบรมโดยนัย สมถภาวนา ก็ถึงฌานขั้นสูงสุด แต่ไม่สามารถดับกิเลสได้ แต่ถ้าอบรมโดยนัย วิปัสสนา ย่อมถึงการดับกิเลส เป็นพระอรหันต์ได้ เข้าใจเบื้องต้น ว่าใครทำ เรา หรือธรรม หากไม่มีความเข้าใจเบื้องต้น แม้แต่คำว่า ธรรมคืออะไรให้ถูกต้อง ไม่ต้องกล่าวถึงอานาปานสติ แม้แต่การเจริญสติปัฏฐานที่เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องที่จะทำ แต่เป็นเรื่องที่จะค่อยๆเข้าใจ ซึ่งในพระไตรปิฎกแสดงถึงเรื่องอานาปานสติ ว่าเป็นอารมณ์ของมหาบุรุษ คือ ผู้ที่ปัญญามาก สะสมบารมีมามาก จึงจะอบรม อานาปานสติได้ เพราะอานาปานสติ เป็นอารมณ์ที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง หากอยากจะทำ ก็ไม่มีทางถึง เพราะด้วยความต้องการ ไม่ใช่ด้วยความเข้าใจ

อานาปานสติ เป็นอารมณ์ที่ละเอียด แต่ก็ต้องไม่ลืมคำนี้เสมอ คำว่า “อนัตตา” บังคับบัญชาไม่ได้ การอบรมโดยนัย สมถและวิปัสสนา ไม่มีตัวตนที่จะเลือกอารมณ์ เช่น จะเลือกเป็นไปในอานาปานสติ เป็นต้น แล้วแต่สติและปัญญาว่าจะเกิดระลึกรู้สภาพธัมมะอะไร ซึ่งอาจรู้สภาพธัมมะที่มีจริงในขณะนี้ เช่น เห็น ได้ยิน เสียง เป็นต้นก็ได้ ขอให้เข้าใจความจริงก่อนว่า การศึกษาพระไตรปิฎกไม่ว่าในส่วนใดหรืออภิธรรมก็เพื่อเข้าใจความจริงของสภาพธัมมะที่มีในขณะนี้ว่าไม่ใช่เรา เป็นแต่เพียงธรรม และอภิธรรมก็มีอยู่ในขณะนี้เอง เพียงแต่ว่า เราจะรู้ชื่อหรือจะเข้าใจความจริงของอภิธรรมที่มีอยู่ในขณะนี้ รู้ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา นี่คือจุดประสงค์ของการอบรมปัญญาดับกิเลส แม้ขณะที่หายใจ ก็มีสภาพธัมมะ แต่เบื้องต้นในการอบรมปัญญาและการศึกษาธัมมะที่ถูกคือ เพื่อเข้าใจความจริงของสภาพธัมมะที่มีในขณะนี้ว่าเป็นธรรม เพราะอภิธรรมอยู่ในชีวิตประจำวัน (Ditsayavanich & Ditsayavanich, 2001) เมื่อผู้สูงวัยได้นั่งสมาธิ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องย่อมทำให้จิตใจสงบ เย็น ส่งผลให้ชีวิตพบกับความสงบสุขอย่างแท้จริง

ข. การเดินจงกรม เป็นอิริยาบถเดินจัดเป็นอิริยาบถไหว แต่การเคลื่อนไหวนั้นต้องอยู่ที่เท้า หมายถึงอาการก้าวไปหรืออาการเหวี่ยงไปของเท้าแต่ละก้าว ๆ ถ้าไหวที่ส่วนอื่นนอกจากเท้าแล้ว ไม่ใช่อิริยาบถเดิน ก่อนเดินให้กำหนดต้นจิตว่า “อยากเดินหนอ อยากเดินหนอ อยากเดินหนอ” แล้วยกเท้าขวาขึ้นช้า ๆ ให้ห่างพื้นประมาณ 1 ฝ่ามือตะแคง แล้วก้าวเท้าไปหรือย้ายเท้าไปข้างหน้าช้า ๆ วางเท้าลงกับพื้นช้า ๆให้เต็มเท้า

พร้อมกับตั้งสติกำหนด ตั้งแต่เริ่มยกเท้าก้าวไปจนวางเท้าลงกับพื้นว่า “ขวาย่างหนอ” และ”ซ้ายย่างหนอ” สลับกันไปอย่างต่อเนื่อง (Vipassana Insight Meditation Study and Practice, 2018) การเดินจงกรมนับว่าเป็นการก้าวเดินอย่างมีสติ กำหนดสติให้อยู่กับการเคลื่อนไหวของกาย ฝึกฝนให้มีสติอยู่กับตัว มีสมาธิอยู่กับการเดิน ไม่คิดฟุ้งซ่าน ใจลอย ทำให้คนอยู่กับสิ่งที่ตนกระทำ รู้เท่าทันอารมณ์ปัจจุบัน วิธีการเดินจงกรมคือการเดินในอิริยาบถปกติ เพียงแต่กำหนดความรู้สึกว่ากำลังเดินอยู่โดยเดินไม่ช้าหรือเร็วเกินไป แล้ววางจิตให้อยู่กับการเดิน ไม่คิดเรื่องอื่น ให้รู้ว่าเท้าเหยียบสัมผัสพื้น การเดินจงกรมจึงเหมือนกับการเดินออกกำลังกาย ซึ่งนอกจากจะทำให้ร่างกายแข็งแรงแล้วยังช่วยให้จิตใจสงบ

การนั่งสมาธิหรือเดินจงกรมเป็นการพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาให้เห็นถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่ต้องเกิดกับทุกคน จึงต้องรับรู้อย่างเข้าใจยอมรับความจริงอย่างไม่ทุกข์ ในขณะเดียวกันเมื่อผู้สูงวัยจะเริ่มนั่งสมาธิหรือเดินจงกรมจะต้องเริ่มจากมีฉันทะ (Aspiration) คือมีความรัก และความพึงพอใจที่จะนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม เริ่มจากใจรัก พอใจในการนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม ทำให้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่เบื่อหน่าย ไม่ง่วงนอน เช่น ครั้งละ 1 ชั่วโมง ก็ปฏิบัติได้โดยไม่ท้อแท้ (การเต็มใจ) หลังจากนั้น จึงมีวิริยะ (Exertion) คือความพากเพียรอย่างมาก ความอดทน ความพยายาม ความขยัน มีมานะอุตสาหะในการนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม โดยไม่สนใจต่อความเหนื่อยยากหรือเวทนาที่มากระทบร่างกายหรือเกิดขึ้นกับร่างกาย (การแข็งใจ ความเพียร) อีกทั้งมีจิตตะ (Thougtfulness) คือความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่ออยู่กับการนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม จิตแน่วแน่สงบไม่ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิ (Meditation) ทำให้ชีวิตเป็นสุขเนื่องจากได้ทำในสิ่งที่พึงพอใจ (การเข้าถึง) และสุดท้ายวิมังสา (Investigation) คือการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบว่าการนั่งสมาธิหรือเดินจงกรมทำได้ดีมีสมาธิหรือยัง มีตรงไหนต้องปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่ คิดด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา (การเข้าใจ) ดังนั้น อิทธิบาท 4 จึงเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้ผู้สูงวัยนั่งสมาธิหรือเดินจงกรมได้อย่างต่อเนื่อง ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้จิตใจสงบ และชีวิตพบความสงบสุขอย่างแท้จริง

สรุป

การฝึกสติ และการเจริญสมาธินั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต การทำสมาธิ และการฝึกสตินั้นเป็นวิธีการพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคง ซึ่งผู้สูงวัยก็สามารถทำได้ในทุกอริยบท ยืน เดิน นั่ง นอน เมื่อจิตใจสงบจากการทำสมาธิจะเกิด จะทำให้เลือดลมหรืออารมณ์ความรู้สึกที่สงบเย็น ผ่อนคลาย ไม่เครียด ทำให้จิตมีการเข้าถึงการใช้พลังของสติ ความเคลื่นไหวที่ช้าลง มาช่วงเวลาของการคิดพิจารณา ใคร่ครวญถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน ในช่วงที่จิตสงบ และมีพลังช่วยให้ผู้สูงวัยค้นพบหนทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้นพบว่าอานิสงส์ที่ได้จากการฝึกสติ เจริญสมาธิอย่างสม่ำเสมอ **จะ**ส่งผลให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพใจที่ดี ผ่องใส มีสมาธิกับการทำงาน มีสติ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีความเจริญ ก้าวหน้าในการทำงาน ประสบความสำเร็จในชีวิต และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

References

Bureau of Elderly Health. (2015). *70-hour Elderly Health Care Training Handbook* (No.6). Bangkok: Kaew Jaow Jom Media and Printing, Suan Sunandha Rajabhat University.

Bureau of Health Promotion. (2012). *Elderly's Health Promotion Handbook for Health Personnel*. Bangkok: Kaew Jaow Jom Media and Printing, Suan Sunandha Rajabhat University.

Chaiyo, W. (2019). "The Research on the Concept of Happiness in the Elderly: A Case of Ban Wai Tong Niwet." *Ratchasuda College Journal*, 15(1), 54-62.

Department of Health Service Support. (2017). *Family Health Volunteer Handbook: Long Term Care Group*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Printing House.

Ditsayavanich P., & Ditsayavanich J., (2001). *Mental health status and development of Vipassana meditation. Clinical Psychology jornal*, 32.

Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2015). *The Report of the Situation of the Elderly in Thailand B.E.2557.* Bangkok: Amrin Printing and Publishing.

Hongsuwan, P., & Pengwong, K. (Eds.) (2017). *Health Care Guideline Book following 3 Principles: Food, Exercise, and Emotion*. Bangkok: Thep Phen Wanit Ltd.

Jiraprapa, K., & Nuampetch, T. (2018). Press Conference 'What Statistic tells us – Elderly Today and Tomorrow'. Retrieved April 30, 2020, from http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2561/N10-04-61-1.aspx

Kanjana, S., & Thepphawan, A. (1991). *Common problems in the elderly (Brochure).* Retrieved January 10, 2021, from https://budhosp.tripod.com/elderly.htm

Kimsuwannawong, P. (2011) " The Hoslistic Health Care for Older Adults following Buddhist Concept" . (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyala University. Ayutthaya.

Netwong, T., & Thirawan, R. (2019). "The Effect of the Promotion Health Program to Enhance Mind Health for Elderly Following the Main Buddhist." *Ratchasuda College Journal*, 15 (1), 50-62.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2008). *Dictionary of Buddhism*. (12th ed.) Bangkok: MCU Press.

Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1999). *Buddhadhamma***.** (9th ed.) Bangkok: Mahachula longkornrajavidayala University.

Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). *Dhamma and Work*. (3rd ed.) Bangkok: Sukhapab Jai.

Phramaha Amnad Pavaddhano. (2013). *Education Administration according to Iddhipada*. Bangkok: MCU Press.

Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto). (1996). *'IddhiPathakatha' Buddhajak*. Bangkok: MCU Press.

Phra Rajyanvisith (Sermchai Chayamongkol). (2003). *The Success of Dharmic Principle to The Success and Peace*. Bangkok: Thammasapa.

The National Committee of the Elderly. (2010). *The 2nd National Plan on The Elderly (2002-2021) The First Edition of 2009.* Bangkok: Theppenwanis.

Vipassana Insight Meditation Study and Practice. (2018). *Chanting Book (Translation) and Vipassana-Kammatthana Development*. (6th ed.) Nonthaburi: Nititham Printing.

Wongphirhomsarn Y., (2014). *Mindfulness in Organization: MIIO.* Bankok: Beyond Publishing Company Limited.

Worra-urai, S. (2007). *Making A Good and Happy Life*. Bangkok: Amarin Printing.

การนำนโยบายเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีแรงงานเด็กข้ามชาติ*

The Implementation of National Policy to Eliminate the Worst Forms of Child Labour: In case of Migrant Child Labour

นางสาวปานชนก ชูหนู

Panchanok Choonoo

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand.

Corresponding Author's Email: Panchanok.c@chula.ac.th

บทคัดย่อ

สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทยมีจำนวนลดลงตามระดับเข้มข้นของการยกปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้เป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องจัดการ อันเนื่องมาจากปัญหานี้มิได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ส่งผลกระทบต่อนโยบายทางเศรษฐกิจภายในประเทศด้วย รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญของแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์คือ ให้ประชาชนปลอดภัยจากการค้ามนุษย์ และแรงงานต่างด้าว/บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายได้สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายกำหนด และมุ่งเน้นปกป้องและคุ้มครองกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็กและสตรีเป็นพิเศษ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความเป็นมาของนโยบายเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในประเทศไทยและทั่วโลกที่นำมาซึ่งการกำหนดนโยบายเพื่อป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายภายในประเทศ และการนำมาซึ่งการปฏิบัติใช้ของตัวนโยบาย รวมไปถึงบทบาท หน้าที่ และลักษณะสำคัญของการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านการวิเคราะห์และอภิปราย 3 ด้านคือ ด้านการป้องกัน ด้านการบังคับใช้กฎหมาย และด้านการช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

คำสำคัญ: แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย; แรงงานเด็กข้ามชาติ; การนำนโยบายไปปฏิบัติ

Abstract

The Worst Forms of Child Labour in Thailand at this actual time are definitely decreasing under the intense of inspect level by Thai government and raising the problem of

* Received September 24, 2020; Revised December 17, 2020; Accepted February 23, 2021

disastrous forms of child labour into an urgent policy to be addressed. Because this problem does not only affect to the image of the country but also affect to domestic economic policy as well. Thai government emphasizes that the importance of guidelines for implementing policies with strategic goals are to keep people safe from human trafficking, and to solve the problem of the workers or persons who are not holding Thailand citizenship to be employee and get benefits under the law. By the main purpose of Thai government is to focus on protecting the target group-child and women, specially.

This article aims to describe the development of policies for the elimination of child labour in the worst forms of child labour in Thailand and around the world. Which led to policy-making to prevent the dire forms of child labor in the country and the implementation of the policy Including roles, duties and important aspects of the operation of the relevant departments through analysis and discussion in 3 part which are, protection, law enforcement, and protection and assistance to tackle the worst forms of child labour.

Keywords: The Worst Forms of Child Labour; Migrant Child Labour; The Policy Implementation

บทนำ

ปัญหาแรงงานเด็กในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากความยากจน เป็นผลทำให้เด็กต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งเมื่อเทียบกับประเทศไทยเพื่อนบ้านหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศที่ไทยมีพรมแดนติดต่อสามารถไปมาหาสู่ได้ง่ายมี 3 ประเทศ คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา ทั้งทางบกและทางน้ำเป็นระยะทางยาว และจากสภาพเศรษฐกิจของไทยที่เติบโตอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ดึงดูดประชากรจำนวนมากจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทยเพื่อโอกาสที่ดีกว่า ประกอบกับสถานการณ์การเมืองภายในของแต่ละประเทศที่ยังคงความรุนแรง รวมไปถึงระบอบการปกครอง เป็นปัจจัยผลักที่สำคัญในการก่อให้แรงงานอพยพย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่แล้วฝั่งชายแดนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านจะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ กล่าวคือ บริเวณชายแดนไทย – เมียนมาร์จะแหล่งอุตสาหกรรมขนาดเบาจำนวนมาก คือ อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าและสิ่งทอ บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา คือ อุตสาหกรรมในกิจการเกษตร การทำสวนผลไม้ ปศุสัตว์และการประมง และบริเวณชายแดนไทย - ลาว คือ ภาคบริการและเกษตร ซึ่งงานเหล่านี้เป็นงานที่มีสภาพการจ้างงานสูงในประเทศไทย เมื่อแรงงานต่างด้าวเริ่มขยายตัวเข้าไปทำงานในพื้นที่เหล่านี้เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม กอปรกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของไทยที่มักจะมุ่งเน้นในเรื่องของการส่งออกเป็นปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจและตลาดแรงงานให้ขยายตัว มีความต้องการใช้แรงงานระดับล่างอย่างเข้มข้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการทำงานหนัก 3D คือ งานสกปรก (dirty job) งานอันตราย (dangerous job) และงานยาก (demanding หรือ difficult job) และเป็นงานที่คนไทยไม่นิยมทำ โดยเฉลี่ย

แล้วประชากรของทั้งสามสัญชาติมักมีอายุต่ำกว่า 18 ปี อย่างเช่น ประชากรชาวพม่าที่แม่สอดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี มีประมาณถึงร้อยละ 42 เป็นต้น (International Labour Organization, 2011) ทำให้พื้นที่ที่มีการจ้างงานสภาพดังกล่าวเป็นแหล่งของการใช้แรงงานเด็ก

คลื่นการย้ายถิ่นฐานนี้มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ข้ามชาติไม่ว่าจะเป็นสัญชาติเมียนมาร์ สัญชาติกัมพูชา หรือสัญชาติลาว เด็กจำนวนหลายคนที่อพยพเข้ามานั้นมักมีลักษณะการข้ามเข้าประเทศมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน บ้างก็ในลักษณะของการติดตามพ่อ/แม่ หรือผู้ปกครองมา บ้างก็เกิดและเติบโตในประเทศไทย และบ้างก็เข้ามาเองด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจจะมาในรูปแบบที่ถูกหรือผิดกฎหมายตามแต่ละกรณี เป็นที่แน่นอนว่าหลายต่อหลายคนย่อมอยากย้ายมาเพื่อแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า หนีร้อนมาพึ่งเย็นในประเทศไทย การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้ที่ข้ามถิ่นฐานมาเพื่อการดำรงชีวิตผู้ข้ามชาติ จากงานวิจัยหลายชิ้นค้นพบว่า ถึงแม้แรงงานต่างชาติจะถูกเอาเปรียบได้ค่าตอบแทนน้อยกว่า ต้องทำงานในประเภทที่หนักกว่าหรืออันตรายกว่า และไม่ได้รับแม้แต่สวัสดิการใดๆ ก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบรายได้ที่แรงงานข้ามชาติได้รับระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านแล้วนั้นพบว่า ค่าตอบแทนที่แรงงานข้ามชาติได้รับยังคงมีค่ามากพอที่จะเก็บออมส่งเงินกลับไปช่วยเหลือครอบครัวที่ประเทศต้นทาง หรือใช้จ่ายเพื่อดำรงชีวิตเอง (Suntorntada, and U-thornvanich, 1996) ปัยจัยทางด้านรายได้จึงเป็นปัจจัยหลักในการดึงดูดเด็กข้ามชาติเข้าร่วมทำงานก่อนวัยที่สมควร และทำให้นายจ้างที่ยึดถึงผลประโยชน์โดยไม่สนใจความถูกต้องและศีลธรรม พยายามหาหนทางในการลดค่าใช้จ่ายของการจ้างงานและเป็นช่องทางในการกระทำความผิดครั้งนี้

ในความเป็นเด็กกอปรกับความอ่อนด้อยประสบการณ์ของแรงงานเด็กข้ามชาติเหล่านี้ย่อมง่ายต่อการถูกแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้น ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตัวแรงงานเด็กข้ามชาติจำนวนหลายต่อหลายคนให้ต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานที่ขัดต่อหลักสิทธิเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย งานที่มีอันตรายต่อสุขภาพ โดยสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ของประเทศและเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ประเทศคู่ค้าและผู้บริโภคสินค้าไทย

ปัจจุบันสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างช้า ๆ จากการจัดเก็บสถิติขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และกระทรวงพาณิชย์และแรงงานสหรัฐ ภาพรวมพบว่า เด็กในช่วงอายุ 5 - 14 ปี ของประเทศไทยมีจำนวน ร้อยละ 13 หรือ 1,302,267 คน ที่เข้าสู่การทำงานก่อนวัยและมีการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายของการใช้แรงงานเด็ก ถึงแม้ว่าในปี 2562 ที่ผ่านมานั้น องค์การแรงงานระหว่างประเทศรายงานว่า ตรวจเจอการใช้แรงงานเด็ก 177,000 คน แต่จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีจำนวนถึง 133,00 คน ที่เข้าข่ายเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย อันเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขของอายุให้ตรงกับเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่กำหนด และเนื่องประเทศไทยเป็นประเทศภาคีขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการตามข้อผูกพันระหว่างประเทศให้ยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบในปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ.2025) และตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (The Sustainable Development Goals ZSDG Alliance 8.7) และเป็นความท้าทายในการขจัดการใช้แรงงานเด็กทั่วโลกจำนวน 152 ล้านคน โดยมีหน่วยงานกลางระหว่างประเทศรับผิดชอบดูแลและควบคุมคือ องค์การ

แรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) หรือ ILO ที่ส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม มาตรฐานสากลในสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางแรงงาน และหน่วยงานภาคีภาครัฐโดยมีแม่งานเป็นหน่วยงานภาครัฐที่นำแผนแม่บทมาปฏิบัติและดำเนินการ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) มีเป้าหมายหลักคือการเสริมสร้างให้คนทุกคนได้ทำงานที่มีคุณค่า โดยทำงานอย่างมีเสรีภาพ ด้วยความเที่ยงธรรม ความมั่นคง และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างงานที่มีคุณค่าให้กับทุกคน มีจุดมุ่งหมายทางกลยุทธ์สี่ประการพื้นฐาน คือ ส่งเสริมมาตรฐาน หลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน เพิ่มโอกาสให้หญิงและชายมีงานทำและมีรายได้ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองทางสังคม และส่งเสริมระบบไตรภาคีระหว่างลูกจ้าง นายจ้างและภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนการเจรจาทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์และมาตรฐานสากลในการ คุ้มครองแรงงานในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบของการประกาศใช้อนุสัญญา ซึ่งมีสถานะเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศภายใต้การให้สัตยาบันของประเทศสมาชิก และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับหลักการในอนุสัญญา เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำแนวทาง หลักเกณฑ์และมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานดังกล่าวไปศึกษา วิเคราะห์และปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังจะกล่าวต่อไปนี้

การให้สัตยาบันที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายภายในประเทศ

ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2462 ซึ่งประเทศไทยนับเป็นหนึ่งใน 45 ประเทศที่ร่วมก่อตั้งสำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2509 ด้วยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประกาศอนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ พ.ศ. 2516 เพื่อกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่เหมาะสมในการทำงานและมาตรการคุ้มครองการทำงานของเด็ก โดยคำนึงถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับของเด็ก ตลอดจนผลกระทบต่อสุขภาพและการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินนโยบายแห่งชาติที่กำหนดขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ยกเลิกการใช้แรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเพิ่มอายุขั้นต่ำในการจ้างงานให้สูงขึ้น

2. กำหนดอายุขั้นต่ำในการจ้างงานไว้ไม่ต่ำกว่าอายุที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และในกรณีใด ๆ ก็ตามต้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี และอาจกำหนดอายุขั้นต่ำเป็น 14 ปีได้ แต่ต้องแจ้งถึง (ก) เหตุผลในการยังคงอายุขั้นต่ำ 14 ปี หรือ (ข) วันที่จะยกเลิกอายุขั้นต่ำนั้น

3. อายุขั้นต่ำในการจ้างงานอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมอันดีของผู้เยาว์ ต้องไม่ต่ำกว่า 18 ปี หรืออาจอนุญาตให้มีการจ้างงานตั้งแต่อายุ 16 ปีก็ได้โดยมีเงื่อนไขว่า สุขภาพความปลอดภัยและศีลธรรมของผู้เยาว์ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่และผู้เยาว์ได้รับการสอนหรือได้รับการฝึกอาชีพเฉพาะด้าน ในสาขางานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ

4. อนุสัญญาฉบับนี้ไม่ใช้บังคับกับงานที่เด็กและผู้เยาว์กระทำในโรงเรียนเพื่อการศึกษาทั่ว ๆ ไป การศึกษาทางอาชีวะหรือทางเทคนิค หรือในสถาบันการฝึกอบรมอื่น ๆ

5. กฎหมายหรือกฎระเบียบภายในประเทศอาจอนุญาตให้มีการจ้างงานหรือการทำงานของบุคคลอายุ 13 ปีถึง 15 ปี ในงานเบาได้ ซึ่งเป็นงานที่ (ก) ไม่น่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือการพัฒนา (ข) ไม่ส่งผลเสียหายต่อการศึกษา

6. อาจยอมให้มีข้อยกเว้นเพื่อการเข้าร่วมในการแสดงทางศิลปะ โดยได้รับใบอนุญาตเป็นรายไป ใบอนุญาตที่ออกให้ต้องจำกัดจำนวนชั่วโมงทำงาน และกำหนดเงื่อนไขซึ่งการจ้างงานหรือการทำงานนั้นได้รับอนุญาต (Ministry of Labour, Department of Labour Protection and Welfare, 2004)

หลังจากนั้นก็ได้มีการประกาศอนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (The Worst Forms of Child Labour) ปี พ.ศ. 2542 เพื่อคุ้มครองแรงงานเด็กโดยการขจัดการใช้แรงงานในรูปแบบการทารุณกรรม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ มาตรการที่ต้องดำเนินการอย่างทันทีเมื่อคำนึงถึงความสำคัญด้านการศึกษาพื้นฐาน การฟื้นฟูสภาพ ร่างกายและจิตใจ การพัฒนาในการอยู่ร่วมในสังคม ตลอดจนการอยู่กับครอบครัวของเด็ก โดยอนุสัญญาฯ ฉบับดังกล่าวได้ให้นิยามไว้ดังนี้

1. ให้คำนิยาม“เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี

2. ให้ความหมายคำว่า “รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ได้แก่ (ก) รูปแบบทั้งปวงของระบบทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับระบบทาส แรงงานเกณฑ์หรือบังคับ รวมทั้งการเกณฑ์หรือบังคับเด็กเพื่อใช้ในการต่อสู้ด้วยอาวุธ (ข) กากใช้ การจัดหา หรือการเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามกอนาจารหรือเพื่อการแสดงลามกอนาจาร (ค) การใช้การจัดหา หรือการเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (ง) งานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก ซึ่งในความหมายของความปลอดภัยและศีลธรรมของเด็กนั้น หมายรวมถึงทั้งความปลอดภัยทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ปราศจากการถูกล่วงละเมิดและการทารุณกรรมทุกรูปแบบ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการใช้แรงงานเด็กเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และไม่ขัดต่อหลักของศาสนาที่เด็กนั้น ๆ นับถือ ซึ่งเป็นไปตามหลักของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ทุกคนควรจะได้รับในข้อที่ 3 คือ สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง

3. ประเทศสมาชิกต้องดำเนินมาตรการที่มีกำหนดเวลาและมีประสิทธิภาพโดยคำนึง ความสำคัญของการศึกษาในการขจัดแรงงานเด็ก เพื่อ (ข้อ 7) (ก) ป้องกันการจ้างงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก (ข) จัดให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นโดยตรงและเหมาะสม เพื่อทำให้เด็กพ้นออกจาก รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็กและเพื่อการฟื้นฟูและบูรณาการทาง สังคมของเด็ก (ค) ให้มั่นใจว่าเด็กทั้งปวงที่ออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก สามารถได้รับการศึกษาพื้นฐานและการฝึกอบรมอาชีพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หากเป็นไปได้และเหมาะสม (ง) ระบุและให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษได้ (จ) คำนึงถึงสถานการณ์พิเศษของเด็กหญิง (Worst Forms of Child Labour Convention No.182, 1999)

ตามระเบียบปฏิบัติของสนธิสัญญาระหว่างประเทศภายใต้การให้สัตยาบันของประเทศสมาชิกและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับหลักการในอนุสัญญา เมื่อประเทศไทยได้ให้

สัตยาบันต่ออนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (The Worst Forms of Child Labour) ในปีพ.ศ. 2544 เป็นผลให้มีพันธะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ดังกล่าว โดยมีเป้าหมายให้การดำเนินการเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทั่วโลกเสร็จสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ.2559 ประเทศไทยจึงได้ริเริ่มจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ฉบับแรกประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2552–2557 และนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558–2563 ฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นฉบับที่สอง โดยฉบับร่าง นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับการดำเนินการและเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการขององค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเพื่อเป็นไปตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ตั้งเป้าประสงค์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายหมดสิ้น ภายในปีงบประมาณ 2563 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยงานภาคีใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการติดตามผล (Ministry of Labour, 2015)

ลักษณะสำคัญของแผนปฏิบัติการตามนโยบายและแผนระดับชาติฯ

กล่าวได้ว่าการดำเนินการเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องผลักดันและเร่งรัดให้รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องดำเนินการอย่างทันทีและเด็ดขาด เนื่องจากมีผลกระทบทั้งต่อภาพลักษณ์ของประเทศ และนโยบายการส่งออกภายในประเทศที่เสียเปรียบ รัฐบาลไทย ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้ตัดสินใจปรับเปลี่ยนนโยบายแรงงานข้ามชาติเป็นวาระเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายด้านแรงงานตาม IUU Fishing เนื่องจากยังคงมีแรงงานเด็กในกิจการเหล่านี้ ซึ่งถือเป็นกิจการประเภทอันตราย โดยให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนการปฏิบัติการ (Action plan) และให้สามารถทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ รวมไปถึงการรับฟังข้อเสนอจากนายจ้างและลูกจ้าง พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดสำคัญและองค์ความรู้ที่สำคัญเพื่อรองรับนโยบายและให้สอดคล้องตามงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน โดยในแต่ละยุทธศาสตร์นั้นจะมีตัวชี้วัดเป็นแนวทางและลักษณะที่สำคัญต่อการนำไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายคือการดำเนินงานด้านการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กแก่นายจ้าง / ผู้ประกอบกิจการ ทั้งในกรณีการจ้างแรงงานเด็กไทยและแรงงานเด็กข้ามชาติ ผ่านการเข้าตรวจเยี่ยมสถานประกอบกิจการ กำกับ ดูแลโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย โดยเน้นในด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ประกอบการที่มีการจ้างงานเด็กโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเด็กข้ามชาติ ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกรูปแบบ และ การเพิ่มจำนวนอาสาสมัครเฝ้าระวังแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย คือ การดำเนินงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการช่วยเหลือ คุ้มครอง เยียวยา และฟื้นฟูเชิงบูรณาการ และด้านเสริมสร้างการเข้าถึงบริการทางสังคมขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กรูปแบบที่เลวร้าย เช่น การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม OSCC เพื่อช่วยเหลือการกระทำรุนแรงต่อ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ การค้ามนุษย์ และแรงงานเด็ก รวมถึงการจัดตั้งศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล และศูนย์รับเลี้ยงเด็กในศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล พร้อมทั้งจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนร้อยละของเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองร้อยละของเด็กที่เคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจร้อยละของเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายที่เคยอยู่ในสถานพักพิงถูกส่งกลับคืนสู่สังคม และร้อยละของเด็กที่เคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบไม่ตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ดำเนินงานในด้านการกำหนดมาตรการทางการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตลอดจนดำเนินการทางวินัยและอาญาแก่เจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ เน้นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการพัฒนา ร้อยละเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และจำนวนผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการลงโทษ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และการดำเนินงานด้านการสร้างระบบและกลไกการดำเนินงาน และการตรวจสอบการดำเนินงานของทุกภาคส่วนโดยหน่วยงานรัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและการสร้างเครือข่ายในต่างประเทศ นอกเหนือจากนี้ยังได้ดำเนินงานด้านการสร้างแรงจูงใจกับองค์กรหรือบุคคลที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้หมดสิ้นไปอย่างรวดเร็วที่สุด ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อนี้มีวัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างให้หน่วยงาน/องค์กรที่เป็นภาคีเครือข่ายดำเนินการร่วมกันอย่างเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการติดตามผล คือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของกลไกและระบบการบริหารจัดการในการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือมาตรการเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มาตรการ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มาตรการ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจำนวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดตามแผน และระดับความสำเร็จของการจัดการองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ (Ministray of Labour, 2015)

โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 5 และตัวชี้วัดนี้จะนำไปปฏิบัติตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติกับเด็กที่ได้รับผลกระทบทั้งสัญชาติไทยและแรงงานเด็กข้ามชาติ อิงตามกฎหมายที่ใช้บังคับต่อบุคคลที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย หรือตามหลักดินแดน

การดำเนินการนำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามอย่างหนักในการป้องกัน ปราบปรามและช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานเด็กทั้งสัญชาติไทยและแรงงานเด็กข้ามชาติ จนได้รับการจัดอันดับผลการประเมินสถานการณ์แรงงานเด็กโดยประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ในระดับที่มีความสำเร็จมากในความพยายามขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในปี พ.ศ. 2560 การตระหนักถึงสภาพของปัญหา และพันธะผูกพันของประเทศที่ต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับที่ 182 รวมถึงข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 190 ส่งผลให้ความพยายามในการลดระดับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศประสบความสำเร็จ เป็นผลให้ประเทศไทยจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 - 2557 ซึ่งมีกระทรวงแรงงานเป็นแม่งานหลักร่วมกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง และฉบับที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563 ซึ่งเป็นแผนแม่บทต่อเนื่องสำหรับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้หมดสิ้นไปตามที่เป้าหมายกำหนด โดยฉบับปีงบประมาณ 2558 - 2563 นั้นได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาคี

จากข้อเสนอแนะจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มเติมในส่วนของ การเพิ่มจำนวนทรัพยากรทางบุคคลและให้จัดทำโครงการพัฒนาสมรรถนะของบุคคลกร คือ “พนักงานตรวจแรงงาน” เนื่องจากพนักงานตรวจแรงงานเป็นบุคคลสำคัญที่นำกฎหมายและนโยบายไปปฏิบัติโดยตรง ตามมาตราที่ 139 – 142 พระราชบัญญัติ

คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนด “พนักงานตรวจแรงงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมพร้อม โดยมีวัตถุประสงค์ของการตรวจแรงงานเพื่อคุ้มครองให้ลูกจ้างได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน โดยให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง สม่ำเสมอ และด้วยความสมัครใจส่งเสริมให้นายจ้างปรับปรุงสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และสวัสดิการที่ดีขึ้นให้คำแนะนำและให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมาย แนวปฏิบัติและข่าวสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าใจวัตถุประสงค์และเห็นประโยชน์ที่ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง จะได้รับจากการปฏิบัติตามกฎหมาย (UN-ACT, 2015) พร้อมทั้งศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการทำงาน สภาพการจ้าง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานแรงงานเพื่อประกอบการวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และพัฒนาการคุ้มครองแรงงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมไปถึงการจัดจ้างและจัดฝึกอบรมล่ามเพื่อช่วยพนักงานตรวจแรงงานในการสื่อสารกับเด็กต่างด้าวที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้และชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ เพื่อขจัดอุปสรรคทางภาษาในการตรวจแรงงาน และการดำเนินงานหลักของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ในส่วนของการปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการป้องกัน ปราบปราม ช่วยเหลือผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจะยึดถือ **“แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน”** เป็นหลักในการปฏิบัติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 3 ประเภท คือ

1. แรงงานและเด็กไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานทั้งใน และนอกราชอาณาจักร
2. แรงงานและเด็กต่างด้าวที่ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และภายหลังตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในราชอาณาจักร
3. แรงงานและเด็กที่มิได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรหรือเคยมีภูมิลำเนา หรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักร และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานทั้งในและนอกราชอาณาจักร

การนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัตินั้น ผู้เขียนขอวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ **ด้านการป้องกัน ด้านการบังคับใช้กฎหมาย และด้านการช่วยเหลือคุ้มครอง** ดังต่อไปนี้

ด้านการป้องกัน

จากการทบทวนนโยบายและแผนระดับชาติทั้งสองฉบับและวรรณกรรมที่ได้กล่าวถึงการป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติอื่น ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย และดำเนินโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กทำงาน ตรวจสอบถึงความชุกและการกระจายการใช้แรงงานเด็กในภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งเปรียบเทียบสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดีอายุตั้งแต่ 0 – 18 ปี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2562 พบเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่ในข้อหาเสพยาเสพติด รองลงมาคือข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งการจำหน่ายยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของการค้าแรงงานเด็ก เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดที่เข้าข่าย การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะ

เพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องโดยการบังคับเด็กให้กระทำงานที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดแนวทางการตรวจแรงงานลูกจ้างที่ทำงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย ซึ่งแรงงานเด็กต่างด้าวมักเลือกอาชีพทำงานบ้านเป็นจำนวนมาก เนื่องจากง่ายต่อการหลบสายตาผู้คน และอาจส่งผลให้นายจ้างในบ้านใช้แรงงานเกินกว่าที่กำหนดจนอาจนำไปสู่การระบบแรงงานทาสได้ ทั้งนี้มีการจัดตั้งโครงการกำหนดสถานะและให้สัญชาติไทยตามกฎหมายแก่เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทยพร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และบุตรของผู้ย้ายถิ่น รวมทั้งสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิด้านการศึกษาของเด็กต่างด้าว โดยอาศัยความร่วมมือผ่านเครือข่ายชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชนภายในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้ตัวเด็กรู้ถึงสิทธิของตนเอง อีกทั้งแก้ไขอุปสรรคด้านภาษาสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถสื่อสารพูดภาษาไทยได้

ทั้งนี้มีการจัดตั้งโครงการกำหนดสถานะและให้สัญชาติไทยตามกฎหมายแก่เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทยพร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และบุตรของผู้ย้ายถิ่น รวมทั้งสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิด้านการศึกษาของเด็กต่างด้าว โดยอาศัยความร่วมมือผ่านเครือข่ายชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนภายในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้ตัวเด็กรู้ถึงสิทธิของตนเอง อีกทั้งแก้ไขอุปสรรคด้านภาษาสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้พูดภาษาไทย และมีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติเพื่อดำเนินการป้องกันเด็กในภาวะกลุ่มเสี่ยง และมีการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ จัดทำโครงการเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน ในสถานศึกษา ชุมชนและสถานประกอบกิจการ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการปราบปราม

รัฐบาลได้ทำการแก้ไขกฎหมายอาญา การเพิ่มอัตราโทษแก่บุคคลที่ใช้แรงงานเด็กในการก่ออาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะในการสืบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพานิชย์จากเด็กโดยใช้อินเตอร์เน็ตและการใช้แรงงานเด็กในกิจการประมงต่อเนื่องกิจการแปรรูปอาหารทะเล โดยมีการยกร่างกรอบข้อกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและยับยั้งการเกิดแรงงานเด็กและแรงงานผิดกฎหมาย คือ พระราชกำหนดการนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศปี พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ ปี พ.ศ.2559 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อกำหนดนิยามในคำว่า “แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ”และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ และกำหนดฐานความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปีให้ทำงานหรือให้บริการอันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจการเจริญเติบโต หรือส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กหรือบุคคล

ส่วนของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายนั้น คือ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ พร้อมทั้งดำเนินการในเชิงรุก โดยมีชุดเฉพาะกิจคุ้มครองแรงงาน การตรวจแรงงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างกลยุทธ์ในการตรวจแรงงานโดยการตรวจกิจการกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ เช่น กิจการประมงทะเลต่อเนื่อง หรือสถานประกอบกิจการแปรรูปอาหารทะเลต่าง ๆ โดยมีการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อหาเบาะแสและส่งชุดเฉพาะกิจเพื่อเข้าตรวจแรงงานในพื้นที่ โดยในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาแผนกคดีการค้ามนุษย์ และเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจของพนักงานตรวจแรงงาน โดยคดีการใช้แรงงานเด็กเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ (Ministry of Labour, Department of Labour Protection and Welfare, 2015)

ส่วนของการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติฯของรัฐบาลเกี่ยวกับรูปแบบที่เลวร้ายของการใช้แรงงานเด็ก โดยประเทศไทยได้รับรองอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์และลงนามในแผนปฏิบัติอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ พร้อมทั้งกำหนดทิศทางในการพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนการดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือ การป้องกัน และพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยมีทิศทางที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) รัฐธรรมนูญปี 2560 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมไปถึงแผนการต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับประเทศและระดับสากลทั้งนี้ยังจัดตั้งโครงการศึกษา สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทย มีกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ประสบปัญหาหรือตกอยู่ในภาวะยากลำบากหรืออยู่ในสถานการณ์ที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไปและแรงงานเด็กมักเป็น 1 ใน 9 กลุ่มเด็กด้อยโอกาส ในส่วนของกรมกิจการเด็กและเยาวชนก็ได้บรรจุยุทธศาสตร์การป้องกันและขจัดการใช้แรงงานเด็กให้เข้าไปอยู่ในแผนเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พร้อมทั้งออกแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย

ด้านการช่วยเหลือและคุ้มครอง

ในด้านของการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองนั้นมีทั้งทางด้านการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ทางการฟื้นฟูเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจ และการให้ความช่วยเหลือทางด้านการชดใช้ค่าเสียหาย โดยในรัฐธรรมนูญราชอาณาจักไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรรค 5 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน และวรรคที่ 6 กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับผลประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี โดยมีมติเห็นชอบร่าง พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยมีสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (Equitable Education Fund, Equitable Education Fund Act, 2018)

ทั้งนี้ยังมีการสร้างระบบการรับรู้ตำแหน่งหรือสถานที่ที่มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือและระบบในการคุ้มครองเด็กที่ทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย โดยการเพิ่มศูนย์รับแจ้งเหตุและระบบรับเรื่องราว ร้องทุกข์เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก และพัฒนาระบบการติดตามคุ้มครองเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมทั้งประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือเด็กให้ออกมาจากสภาพการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายทันที

การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐของไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทยพม่า ในการประสานงานและการขยายผลต่อการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็ก แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยและผู้แทนภาครัฐสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา องค์กรภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

ในส่วนของการให้การช่วยเหลือ ฟื้นฟูเด็กที่ถูกนำออกมาจากสภาพการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย คือ การให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจตามความเหมาะสมเพื่อคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว โดยในกรณีที่นำเด็กออกมาจากสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 มาตรา 3 ข้อ (ง) หากเด็กยังมีความประสงค์ทำงานต่อ ต้องเปลี่ยนให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับเด็ก ทั้งนี้ต้องให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองทางด้านกฎหมายและการช่วยดำเนินคดีโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ รวมถึงเตรียมความพร้อมให้สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการมีอาชีพที่เหมาะสม พร้อมทั้งติดตามผลการฟื้นฟูและดูแลไม่ให้เด็กกลับไปสู่สภาพการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายซ้ำ

กระบวนการสุดท้ายคือการส่งกลับและคืนสู่สังคม คือการเตรียมพร้อมครอบครัวและชุมชนให้มีความพร้อมที่จะรับเด็กคืน และส่งเด็กกลับภูมิลำเนาโดยคำนึงถึงความต้องการและความปลอดภัยของเด็ก ติดตามกำกับดูแลและประเมินผลหลังการฟื้นฟูและส่งกลับอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนให้ดูแลและคุ้มครองเด็กที่พบเจอสภาพการทำงานที่เลวร้ายอย่างมีประสิทธิผล และกำหนดมาตรฐานในการดูแลและให้บริการคุ้มครองเด็กให้เทียบเท่าตามมาตรฐานสากล ในทางปฏิบัตินั้นทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะลงปฏิบัติในพื้นที่ร่วมกัน โดยมีหลักปฏิบัติดำเนินการทั่วไป การพิจารณาว่าผู้ใดตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานหรือไม่ ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ โดยอาศัยความช่วยเหลือและความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบันทึกข้อตกลงฯ ระดับพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

ซึ่งในกรณีได้รับแจ้งเหตุว่า อาจมีการค้ามนุษย์ด้านแรงงานกระทำลงในสถานบริการ สถานประกอบกิจการ หรือสถานที่อื่นใด ที่มีขนาดใหญ่ หรืออาจมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเป็นจำนวนมาก การดำเนินการเพื่อให้ความช่วยเหลือให้คำนึงถึงความปลอดภัย กระบวนการ และวิธีการในการคัดแยกผู้เสียหาย และสถานที่ที่จะนำตัวผู้เสียหายไปไว้ในความดูแล ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกระทรวงแรงงานอาจประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อดำเนินการดังกล่าวก็ได้

ส่วนของการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานนั้น หากไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ก็ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ในความผิด ฐานเข้ามา - ออกไป หรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรบเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณี และการเข้าไปมั่วสุม ในสถานการค้าประเวณี เพื่อค้าประเวณี ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 41 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ หรือเพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ได้รับการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู และการเรียกร้องสิทธิในฐานะผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้ เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก โดยตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ได้ระบุไว้ในมาตรา 37 เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรักษาความลับ และห้ามมิให้อนุญาตหรือจัดให้ผู้หนึ่งผู้ใดดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(ก) บันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียง หรือสิ่งอื่นที่สามารถแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ไม่ว่าขั้นตอนใด ๆ

(ข) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จักชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือบุคคลในครอบครัวผู้เสียหายนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด

(ค) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ภาพหรือเสียง ไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด เปิดเผยประวัติ สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการกระทำที่ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการคุ้มครองหรือช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน หรือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานยินยอมโดย บริสุทธิ์ใจ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 56) ในกรณีที่เป็นแรงงานเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยในประเทศ เด็กไทยในต่างประเทศ เด็กต่างด้าว หรือเด็กที่ไม่ได้มีสัญชาติไทยแต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรหรือเคยมีภูมิลำเนา หรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักร หากตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานดูแลเด็กเป็นกรณีพิเศษ และจัดให้อยู่ในสถานที่เหมาะสมไม่ปะปนกับกลุ่มแรงงานที่กระทำผิดทั่วไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และประสานส่งต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยเร็ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อดำเนินการ ตามหลักการว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากที่กล่าวไปข้างต้นพบว่าหน่วยงานที่ดำเนินการนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัติ นั้น ต้องมีความร่วมมือกันในการทำงาน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งเกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

สรุป

จากภาพรวมของการศึกษาการนำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ ซึ่งปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายนั้นมีความเบาบางลงอย่างเห็นได้ชัด อันเนื่องจากเจตนารมณ์อันแน่วแน่ของรัฐบาลไทยในการขจัดปัญหา การตระหนักถึงสภาพของปัญหา และพันธะผูกพันของประเทศที่ต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับที่ 182 โดยสามารถวิเคราะห์ผ่านสถิติจำนวนเด็กที่ได้เข้ารับการศึกษา เด็กที่ทำงานไปด้วยศึกษาไปด้วย และเด็กที่ทำงานเพียงอย่างเดียวนั้น องค์การแรงงานระหว่างประเทศชี้ว่า ในช่วงปี 2558 - 2563 ที่ผ่านมานั้น มีเด็กในช่วงอายุ 5 - 14 ปี ของประเทศไทยจำนวนร้อยละ 13 หรือ 1,302,267 คน ที่เข้าสู่การทำงานก่อนวัยและมีการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายของการใช้แรงงานเด็ก ถึงแม้ว่าในปี 2562 ที่ผ่านมานั้น องค์การแรงงานระหว่างประเทศรายงานว่า ตรวจเจอการใช้แรงงานเด็ก 177,000 คน แต่จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีจำนวนถึง 133,00 คน ที่เข้าข่ายเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย อันเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขของอายุให้ตรงกับเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่กำหนด

ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้รับการประเมิน เรื่อง สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทยจากประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องความพยายามและผลการดำเนินการเพื่อการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายโดยประเมินจาก 132 ประเทศทั่วโลก โดยอยู่ในระดับความสำเร็จมาก (Significant Advancement) ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุด และเป็นข้อบ่งชี้ถึงการประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาของประเทศไทย ส่งผลดีอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์และเศรษฐกิจการส่งออกของประเทศให้กลับมาดีเช่นเดิม นับได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาถือปฏิบัติโดยทั่วกันโดยมิได้คำนึงว่าแรงงานเด็กผู้นั้นจะเป็นเด็กสัญชาติใด ปฏิบัติงานผ่านการคำนึงถึงหลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักสิทธิมนุษยชน หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และเป็นไปตามหลักปฏิบัติตามพันธะกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศ แต่การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคในการนำไปปฏิบัติ ทั้งในส่วนของความชัดเจนในรายละเอียดของนโยบายและแผนระดับชาติ ความชัดเจนในรายละเอียดของแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ ระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล มาตรฐานในการตรวจและดำเนินคดี เช่น อาจจะยังมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผลการดำเนินโครงการในบางโครงการอาจจะยังไม่มีผลการนำไปปฏิบัติในรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและทบทวนการดำเนินการนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ดังกล่าวนั้น ผู้เขียนขอเสนอขอเสนอแนวคิด/แนวทางเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไปคือ จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น การนำนโยบายฯไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้เกิดข้อสังเกตอีกหนึ่งประการที่อาจซ่อนเร้นอยู่ คือ การเร่งนำนโยบายมาปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วนั้นอาจมีผลกระทบบางอย่างที่ติดตามมาอย่างซ่อนเร้นคือ การเร่งลงมือปฏิบัตินโยบายเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ในบางครั้งมิได้คำนึงถึงปัญหาระหว่างการปฏิบัติ หรือที่เรียกกันว่าการเกิดช่องว่างของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในบางส่วนของกระบวนการดำเนินการ และดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นคือความชัดเจนในรายละเอียดของนโยบายและแผนระดับชาตินั้นส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติกำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการนั้นส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่นั่งทำงานอยู่ส่วนกลางของการบริหารตามหลักการของบริหารราชการส่วนกลางที่เป็นการรวมอำนาจ (centralization of power) แล้วจึงค่อย ๆ จำแนกหน่วยการกำหนดนโยบายและหน่วยการจัดบริการออกจากกัน (separation of policy operation units) ซึ่งการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในรูปแบบนี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดรายละเอียดในนโยบายแบบภาพกว้าง ไม่ได้จำเพาะเจาะจงเฉพาะปัญหาใดปัญหาหนึ่ง แต่หมายรวมถึงความต้องการในการแก้ปัญหาในภาพรวม

อีกทั้งในส่วนของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการร่วมกัน สามารถกล่าวได้คือหน่วยงานแต่ละหน่วยงานมักมีขอบเขต และขอบข่ายงานประจำของตนเองไว้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การนำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมาปฏิบัติจึงเป็นเสมือนนโยบายที่ต้องปฏิบัติเพิ่มจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว คือการขจัดการใช้แรงงานเด็กที่ผิดกฎหมาย รวมไปถึงการทำความเข้าใจในเป้าประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ของการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของขอบข่ายหน้าที่ของหน่วยงานตนเอง กอปรกับการเกิดสภาวะทางการเมืองแทรกแซงภายในองค์กรและระหว่างองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนแผนงาน การดำเนินนโยบายให้เป็นไปตามเป้าหมายในบางเป้าหมาย จึงเป็นการดำเนินการที่เกิดปัญหาระหว่างภายในและภายนอกองค์กร พร้อมทั้งปัญหาของระบบการติดตามและประเมินผลยังไม่มีเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากพอ ที่อาจส่งผลกระทบต่อฐานข้อมูลที่ต้องการนำมาใช้เพื่อพัฒนากฎหมาย หรือตัวนโยบาย หรือแผนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

References

Inumnuay, W. (2017). *Child Labor and Child Labor Protection Laws*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

International Labour Organization. (2017*). General principles and guidelines for recruiting fair employment [A.D.2016]*. Geneva: Main Office.

International Labour Organization. (2017). *Global Child Labour Development: Measuring trends from 2012 – 2016*. Geneva: Internation Labour Organization.

International Labour Organization. (1999). *Worst Forms of Child Labour Convention (No. 182)*. Geneva: Internation Labour Organization.

Ministry of Labour. (2015*.). Yearly Report of the worst forms of child labor 2013 - 2015.* Bangkok: Department of Laboour Protection and Welfare.

Ministry of Labour, *National Policy and Plan to Eliminate the Worst Forms of Child Labour.* Bangkok: Department of Women.

Office of the Council of State. (2017). *Anti-Human Trafficking Act, B.E. 2551 [A.D.2018]*. Bangkok: Office of the Council of State.

Suntorntada, K., & Phattharavanich, U. (1996). *Child Labour Situation*. in Seminar of Migration Child, Situation, Problem and Solutions

Thaipublica. (2019). *Sustainable Development Goals-SDGs*. Retrieved June 15, 2020, from https://thaipublica.org/2019/07/thailand-sdg-index-progress-ranking

The Secretariat of the Cabinet. (2015). *Ministry of Labour. (n.d.). Yearly Report of the worst forms of child labor 2013 - 2015. Bangkok*. Department Laboour Protection and Welfare.

The Secretariat of the house of Representatives, (2019*). Transnational crime to the stability of the country*. Retrieved June 20, 2020, from https://library2.parliament.go.th/ebook /content-issue/2562/hi2562-012.pdf.

UN-ACT. (2015). *Final Thai Version-guidelines on labour Trafficking*. Retrieved June 15, 2020, from https://www.un-act.org//final-thai-version-guidelines-on-labour-trafficking-241-4-08

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องยินยอมและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ รูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอ **บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทรรศน์ และบทความพิเศษ** เพื่อตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงในเนื้อหาและอ้างอิงในท้ายบทความ(References) ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร**ในรูปแบบของ** APA 6th edition

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำซ้อนของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCatch ในระบบเว็บไซต์ของ ThaiJO ไม่เกิน 25% โดยคำแนะนำสำหรับผู้เขียนนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม และให้มีผลตั้งแต่ เดือน มกราคม 2564 เป็นต้นไป

ผู้ประสงค์จะตีพิมพ์บทความต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ผู้เขียนจะต้องศึกษารูปแบบและตรวจสอบการเขียนบทความให้ตรงตาม**รูปแบบของวารสาร**
2. แนบไฟล์บทความ (Microsoft word) และ**ใบสมัครสมาชิก เข้าสู่ระบบ**ออนไลน์ที่ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/login พร้อมแจ้งและติดต่อประสานงานไปที่ ผู้ช่วยบรรณาธิการ โทร. 061-296-1654 และ 084-320-3962 ทั้งนี้ผู้เขียนต้องระบุต้นสังกัด และเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้โดยตรง ไว้ในกล่องโต้ตอบ หรือ Discussion Box
3. บทความต้องผ่านการตรวจรูปแบบจากกองบรรณาธิการ และผู้เขียนต้องปรับแก้ไขให้สมบูรณ์และถูกต้องตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการ
4. เนื้อหาบทความและองค์ประกอบของบทความ**ต้องผ่านการตรวจพิจารณา**และ**อนุมัติ**จากกองบรรณาธิการ เพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความ
5. เมื่อบทความผ่านการอนุมัติจากกองบรรณาธิการแล้ว ผู้เขียนต้องทำการโอนเงินค่าธรรมเนียมบทความ 5,600 บาท (ห้าพันหกร้อยบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ **ตามหมายเลขบัญชี "633-2-50230-8" ชื่อบัญชี "มจร หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา" พร้อมแนบสลิปหลักฐานไปที่กล่องโต้ตอบ หรือ Discussion Box**

ทั้งนี้วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ไม่มีนโยบายในการเก็บเงินค่าธรรมเนียมเกินที่กำหนดไว้ โปรดระวังมีบุคคลแอบอ้างเรียกเก็บเงินเพิ่ม ซึ่งทางวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ขอรับผิดชอบโดยประการทั้งปวง

6. บทความต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และการพิจารณาของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สิ้นสุด ***ในกรณีที่บทความของท่านไม่ผ่านการประเมินและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ วารสารขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับตีพิมพ์บทความและไม่คืนเงินโดยประการทั้งปวง***

7. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร เมื่อได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มใดๆ ก็ตาม **ผู้เขียนยินยอมที่จะรับผลการประเมินนั้นโดยไม่มีข้อโต้แย้ง**

8. เนื้อหาบทความที่แก้ไขตามผู้ประเมิน**ต้องไฮไลท์ตัวอักษรสีแดง เพื่อให้กองบรรณาธิการได้เช็คตรวจสอบว่าท่านได้แก้ไขจริง** และ**หากท่านไม่ไฮไลท์ตัวอักษรสีแดง ทางวารสารจะถือว่าท่านไม่ได้แก้ไขบทความตามผู้ประเมิน** และส่งไฟล์ (Microsoft word) บทความที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วแนบเข้ามาในระบบ โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน หลังจากวารสารได้ส่งผลประเมินให้ผู้เขียนทราบ ในกรณีกองบรรณาธิการตรวจพบว่าบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ไม่สมบูรณ์ ทางวารสารจะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาปรับแก้ไข ซึ่งผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจแก้ Abstract จำนวน 500 บาท

9. ทั้งนี้แม้บทความที่ผ่านการอนุมัติแล้ว ภายหลังพบว่า หากไม่สามารถติดต่อผู้เขียนบทความได้ และผู้เขียนไม่ยอมแก้ไขบทความให้สมบูรณ์หรือแก้ไขบทความล่าช้าไม่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด **ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับตีพิมพ์บทความ** และ**ขอยกเลิกใบตอบรับตีพิมพ์บทความ โดยวารสารจะแจ้งผ่านทางอีเมล์จากระบบที่ผู้เขียนได้ลงทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น**

10. การจัดเลื่อนลำดับเพื่อเผยแพร่บทความในแต่ละฉบับ เป็นอำนาจและสิทธิ์ในการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของบทความ ถ้าหากพบว่า**บทความและกระบวนการการส่งบทความในระบบไม่สมบูรณ์**

11. ความก้าวหน้าเกี่ยวกับบทความ เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความที่ต้องติดตามสอบถามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กองบรรณาธิการ จะแจ้งให้ทราบในระบบของวารสาร

การส่งบทความเข้าระบบ ThaiJO เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้ที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลให้กองบรรณาธิการทราบที่ LINE ID: piyanat1996 และ tom77725 หรือโทร. 061-296-1654, 084-320-3962 เข้าสู่ระบบ หรือ สมัครสมาชิก

การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

1) ต้นฉบับบทความต้องเป็นไฟล์เวิร์ด (Microsoft word) เท่านั้น

2) กระดาษ A4 มีความยาวระหว่าง 10-15 หน้า (รวมหน้า References) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว 1 คอลัมน์ ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK (ขนาดอักษร 16 pt.)

3) ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบกระดาษ ขอบบน - ล่าง ขอบขวา - ซ้าย เท่ากันทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และย่อหน้า 7 เคาะ

4) การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขและชื่อกำกับใต้รูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น **ตารางที่ 1** หรือ **Table 1** และ **รูปภาพที่ 1** หรือ **Figure 1 โมเดลที่ 1** หรือ **Model 1** รูปภาพที่นำเสนอต้องมีคำอธิบายรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

5) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทย (20 pt.) และภาษาอังกฤษ (18 pt.) ตรงกลางหน้ากระดาษ

6) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (16 pt.) ไม่ต้องระบุตำแหน่งทางวิชาการ คำนำหน้า นาย/นาง/นางสาว/คุณ/ยศตำแหน่ง (ยกเว้นกรณีเป็นพระภิกษุ) พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยชิดขอบขวา และใช้ตัวเลขยกกำกับหน้าชื่อผู้เขียนแสดงชื่อหน่วยงาน กรณีมีผู้ร่วมเขียน 2 คนขึ้นไป สังกัดสถาบันเดียวกัน ให้แสดงเพียง 1 หมายเลขเท่านั้น แต่หากผู้ร่วมเขียนมาจากหลายสถาบัน ให้ระบุหมายเลขยกกำกับหน้าชื่อ 1 2 3 ตามลำดับ

7) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

8) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) จากชื่อบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 - 5 คำ)

9) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด (18 pt. ตัวหนา) ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อย (16 pt. ตัวหนา) เว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 7 เคาะ พิมพ์ตัวอักษรที่ 8 ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน

10) การใช้ตัวเลขตลอดทั้งบทความ ต้องใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ไม่ใช้ตัวเลขไทย

11) การอ้างอิงแหล่งข้อมูลในเนื้อหา จะต้องแปลเป็นนามสกุลภาษาอังกฤษทุกรายการ พร้อมระบุเป็น ค.ศ. สำหรับในบรรณานุกรมท้ายบทความ (References) ต้องแปลเป็นนามสกุล, ชื่อย่อ, ค.ศ. เป็นภาษาอังกฤษ (เฉพาะบทความวิจัยควรมีการอ้างอิง 8 อ้างอิงขึ้นไป)

12) สามารถส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/in

รูปแบบบทความวิจัย

บทความวิจัยมีองค์ประกอบหัวข้อ ดังนี้

1) **ชื่อเรื่องภาษาไทย** (20 pt.) **ภาษาอังกฤษ** (18 pt.)

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ** (ภาษาไทย 16 pt.)

- ผู้เขียนระบุเลขยกหน้าชื่อผู้เขียนแต่ละท่าน
- กรณีคณะและสถาบันเดียวกันให้ใช้เลขยก 1 เพียงเลขเดียว
- ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมเขียนไม่เกิน 4 ท่าน (ถ้ามากกว่านี้ ต้องแสดงหลักฐานว่าเป็นผู้วิจัยหรือผู้ร่วมวิจัย, ทั้งนี้ให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

4) คณะ, สถาบัน (ภาษาไทย 14 pt.) ไม่ต้องหนา

- (คณะหรือสถาบันที่ต่างกันระบุเลขยกตามลำดับ)

5) Faculty, Institute, Thailand. (อังกฤษ 14 pt.) ไม่ต้องหนา

6) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ 14 pt.)

7) **บทคัดย่อ** (หัวเรื่อง 18 pt., เนื้อความ 16 pt., 500 คำ, ระบุวัตถุประสงค์วิจัย ประเภทของงานวิจัย กลุ่มประชากร พื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูล (สถิติ, เชิงพรรณนา) และผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์)

8) **คำสำคัญ** (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

9) **Abstract** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) (แปลรักษารูปคำและประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็น ไม่แปบขยายความ ใส่ตัวเลขข้อย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลักหัวข้อรอง ให้ตรงกับภาษาไทย)

10) **keywords** (16 pt.)

11) **บทนำ** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) แบ่งเป็นสี่ย่อหน้า ดังนี้

- ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็น (อ้างอิง)
- กรณีที่ศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง)
- หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา (อ้างอิง)
- แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา (ต้องสะท้อนเชื่อมโยงกับประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น และระบุเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์) เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา

12) **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

1. เพื่อ.....
2. เพื่อ.....
3. เพื่อ.....

13) **วิธีดำเนินการวิจัย** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การสัมภาษณ์ (In–depth Interviews)

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติ/ทดลอง/ฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

14) **ผลการวิจัย** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

15) **องค์ความรู้ใหม่** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

องค์ความรู้ใหม่ (องค์ความรู้จากผู้วิจัย) คือ การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมทั้งการอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

16) **อภิปรายผลการวิจัย**

(18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ..... (อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ..... (อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ..... (อ้างอิง)

17) **สรุป** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)

18) **ข้อเสนอแนะ** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. .....

2.2. .....

2.3. .....

19) **บรรณานุกรม** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) **ดูตัวอย่าง**

เฉพาะบทความวิจัยควรมีการอ้างอิง 8 อ้างอิงขึ้นไป แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

บทความวิชาการ

มีองค์ประกอบหัวข้อ ดังนี้

1) **ชื่อเรื่องภาษาไทย** (20 pt.) **ภาษาอังกฤษ** (18 pt.)

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ** (ภาษาไทย 16 pt.)

- *ผู้เขียนระบุเลขยกหน้าชื่อผู้เขียนแต่ละท่าน*
- *กรณีคณะและสถาบันเดียวกันให้ใช้เลขยก 1 เพียงเลขเดียว*
- *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมเขียนไม่เกิน 3 ท่าน*

3) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

4) คณะ, สถาบัน (ภาษาไทย 14 pt.) ไม่ต้องหนา

- (คณะหรือสถาบันที่ต่างกันระบุเลขยกตามลำดับ)

5) Faculty, Institute, Thailand. (อังกฤษ 14 pt.) ไม่ต้องหนา

6) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ 14 pt.)

7) **บทคัดย่อ** (หัวเรื่อง 18 pt., เนื้อความ 16 pt., 500 คำ)

(นำเสนอประเด็นปัญหา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี แนวทาง วิถีปฏิบัติในเชิงวิชาการ ข้อค้นพบ มุมมอง ทัศนะ ที่สะท้อนทางออก ทางเลือก องค์ความรู้ใหม่ โดยเขียนให้กระชับ จัดลำดับหมวดหมู่ แยกข้อ แยกประเด็น ให้เห็นชัดเจน)

8) **คำสำคัญ** (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

9) **Abstract** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็น ไม่แปรขยายความ) (ใส่ตัวเลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก, หัวข้อรอง ให้ตรงกับภาษาไทย)

10) **keywords** (16 pt.)

11) **บทนำ** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) สามหรือสี่ย่อหน้า ดังนี้

- ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา/กรณีที่ศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง)
- หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา (อ้างอิง)
- แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา

12) **เนื้อเรื่อง** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

- บริบทความเป็นมา ประเด็นปัญหา แสดงสาระสำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในเชิงวิชาการ นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับเลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน (อ้างอิง)
- นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี แนวทางปฏิบัติ ที่สะท้อนมุมมอง องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็นเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อเป็นทางเลือกหรือทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา โดยสอดคล้องกับหลักวิชาการ (อ้างอิง)

13) **สรุป** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)

14) **ข้อเสนอแนะ** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรตลอดถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดถึงการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้ที่สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1.1.....

1.2.....

1.3.....

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. .....

2.2. .....

2.3. .....

15) **References** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) **ดูตัวอย่างอ้างอิง**

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ) (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏในเนื้อหาบทความ)

<u>บทความปริทรรศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ</u>

1) **ชื่อเรื่องภาษาไทย** (20 pt.) **ภาษาอังกฤษ** (18 pt.)

2) **ชื่อผู้เขียน** (ภาษาไทย 16 pt.)

3) **ชื่อผู้เขียน** (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

4) คณะ, สถาบัน (ภาษาไทย 14 pt.) ไม่ต้องหนา

5) Faculty, Institute, Thailand. (อังกฤษ 14 pt.) ไม่ต้องหนา

6) Corresponding. Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ 14 pt.)

ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้ (ฟอนต์ 16 pt. ไม่หนา)

1. ภาพปกหนังสือ
2. แปลจากหนังสือ: .....
3. ผู้เขียน: .....
4. ผู้แปล: .....
5. สำนักพิมพ์: .....
6. ปีที่พิมพ์: .....
7. จำนวนหน้า: .....

7) **บทนำ** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

- บริบท ความเป็นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา

- องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ คุณค่า ประโยชน์ สาระสำคัญ ฯลฯ

8) **เนื้อหา** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

รายละเอียดเนื้อหา องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง

9) **บทวิจารณ์** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

- นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ ที่สะท้อนมุมมอง เหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงถ้ามี)

- จุดเด่น, จุดด้อย

10) **สรุป** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

11) **References** (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) **ดูตัวอย่างอ้างอิง**

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆ อ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ) (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏในเนื้อหาบทความ)

สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์บทความ ในกรณีที่ผลการประเมินบทความไม่ผ่านจากผู้ทรงคุณวุฒิ และในกรณีที่บทความวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่แก้ไขให้เป็นไปตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ตั้งแต่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร จะยกเลิกการตีพิมพ์รูปเล่มวารสาร และจะเผยแพร่วารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

ทั้งนี้ หากมีการตรวจพบหรือมีการร้องเรียนว่า บทความมีความซ้ำซ้อน **(CopyCatch) เกิน 25 %** หรือซ้ำซ้อนในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ หรือได้เคยตีพิมพ์เผยแพร่บทความมาก่อนแล้ว ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะใช้ดุลยพินิจ ปฏิเสธและระงับการเผยแพร่บทความนั้น

ตัวอย่างการอ้างอิง APA (6th Edition) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

หนังสือ

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
ผู้แต่ง 1 คน	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin (2005)	(Robbin, 2005)	Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 2-4 คน	นามสกุล 1, นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4 (ค.ศ.)	(นามสกุล 1 ,นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 3, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 4, ชื่อย่อ., (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, (2005)	(Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, 2005)	Robbin, N., Stephen, P., Coulter, O., & Mary, R. (2005). Management. (8th ed.) New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป	นามสกุล 1 และคณะ. (ค.ศ.)	(นามสกุล 1 และคณะ. ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin et al. (2005)	(Robbin et al. 2005)	Robbin, N. et al. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่งนามแฝง	ชื่อนามแฝง (ค.ศ.)	(ชื่อนามแฝง, ค.ศ.)	ชื่อนามแฝง. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tmanti (2002)	(Tmanti, 2002)	Tmanti. (2002). *Kaew Kalaya of the Land.* (2nd ed.). Bangkok: Na Ban Wannagum Publishing.
หนังสือแปล	นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.ที่แปล). *ชื่อเรื่องที่แปล* [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ค.ศ. ต้นฉบับที่พิมพ์).

	Parker, and Smith (2020)	(Parker, and Smith, 2020)	Parker, K., & Smith, S. (2020). *Money Knowledge* [Financial Management]. (Phothiwong, Translator). (2nd ed.). Bangkok: MCU Press. (2015).
กรณีไม่มีชื่อผู้แต่งให้ลงชื่อเรื่องแทนผู้แต่ง	“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ค.ศ.)	(“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ค.ศ.)	*ชื่อเรื่อง.* (ครั้งที่พิมพ์). (ค.ศ.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	“Transient viscoelastic flow of polymer solution” (1975)	(“Transient viscoelastic flow of polymer solution”, 1975)	*Art of display: Cultural shows.* (2nd ed.). (2010). Hong Kong, China: Links International.
การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงใน)	นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ (ค.ศ. ต้นฉบับ) (อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ.ของเอกสารทุติยภูมิ)	(นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ, ค.ศ. ต้นฉบับ อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ. ของเอกสารทุติยภูมิ)	ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหาต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในบรรณานุกรมหลักการอ้างอิงเหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป
			นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่องต้นฉบับ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Seidenberg and McClelland (1993) (as cited in Coltheart, 1995)	(Seidenberg and McClelland, 1993 as cited in Coltheart, 1995)	Coltheart, A. H. (1995). *Development of Selection model to support higher education*. (2nd ed.). Bangkok: Thammasat University.
สารานุกรม (Encyclopedia)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ใน ชื่อของบรรณาธิการ (บก.), *ชื่อเรื่อง* (ฉบับที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์; สำนักพิมพ์.

	Glaucoma. (2002)	(Glaucoma, 2002)	Glaucoma. (2002). In K. Krapp (Ed.), *The Gale encyclopedia of nursing & allied health* (Vol. 2, pp.1079-1083). Farmington Hills, MI: Gale Group.
พจนานุกรม (Dictionary)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อพจนานุกรม.* สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tiangburanadham (2002)	(Tiangburanadham, 2002)	Tiangburanadham, V. (2002). *Dictionary of diseased and therapies.* Bangkok: Ruansarn.

วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
เอกสารรายงานการวิจัย	นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้วิจัย 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง* (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Wathnapradith, and Soma (2016)	(Wathanapradith, and Soma, 2016)	Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province* (Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
ดุษฎีนิพนธ์ ป.เอก	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. (ปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
	Kittichayathorn (2012)	(Kittichayathorn, 2012)	Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok.* (Doctoral

			Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
วิทยานิพนธ์ ป.โท	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
			Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand*. (Master's Thesis). Mahachulalongkorn University. Ayutthaya.

วารสาร/เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)/หนังสือพิมพ์

รูปแบบ	**การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา**		**บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)**
	หน้าข้อความ	**ท้ายข้อความ**	
บทความวารสาร	นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, and นามสกุลผู้เขียน 3 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, นามสกุลผู้เขียน 3, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร,* เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.
	Puchthonglang, Horsangchai, and Soma (2016)	(Puchthonglang, Horsangchai, and Soma, 2016)	Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 17-37.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), *ชื่อการประชุม* (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Edge (1996)	(Edge, 1996)	Edge, M. (1996). Lifetime prediction: Fact or fancy. In M. S. Koch, T. Padfield, J. S. Johnsen, & U. B. Kejser (Eds.), *Proceedings of the Conference on Research Techniques in Photographic Conservation* (pp. 97-100). Copenhagen, Denmark: Royal Danish Academy of Fine Arts.
เอกสารประกอบการสอน/การอบรม (Power Point Lecture Note)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง.* ชื่อเอกสารประกอบการอบรม, สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์
	Chuychuwong (2009)	(Chuychuwong, 2009)	Chuychuwong, S. (2009). *The Use of UpToDate Database. Training Material on the Techniques of Searching for Information from Electronic Medical Database.* Songkla: Prince of Songkla University.
หนังสือพิมพ์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. *ชื่อหนังสือพิมพ์.* pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.
	Boonnoon (2011)	(Boonnoon, 2011)	Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, pp. 7-8.

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงเว็บไซต์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหัวข้อ*. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx
	Chalamvong (2017)	(Chalamvong, 2017)	Chalamvong, Y. (2017). *Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research*. Retrieved May 3, 2017, from http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)	นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. เมือง. สถาบันหรือสำนักพิมพ์. สืบค้น เดือน วันที่, ค.ศ. จาก http://xxxxxxxxxxxxxxxxx
	Littleton and Engebretson (2002)	(Littleton and Engebretson, 2002)	Littleton, L. Y., & Engebretson, J. C. (2002). *Maternal, neonatal, and women's health nursing*. New York: Delmar/Thompson Learning. Retrieved November 30, 2009, from http://www.netlibrary. com/reader/

หน่วยงานรัฐบาล/สถาบัน/องค์กร/สมาคม/ชมรม

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงจากหน่วยงานสถาบัน หรือองค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้งต่อไปใช้อักษรย่อ	ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ค.ศ.)	(ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ), ค.ศ.)	ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง.* (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development (2001)	(Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development, 2001)	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development. (2001). *Basic education curriculum B.E. 2544* [A.D. 2001]. (2nd ed.). Bangkok: Department of Curriculum and Instruction Development.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงจาก พระไตรปิฎก/ คัมภีร์	อ้างชื่อคัมภีร์ หน้าข้อความ	หลังข้อความ (ชื่อคัมภีร์: เล่ม/เลข/ข้อหน้า)	ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). *ชื่อคัมภีร์*. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ดังในพระสูตรที่กล่าวไว้ว่า	(Thai Tripitakas: 1/50/443)	Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas.* Bangkok: MCU Press.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
สัมภาษณ์/ Interview	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. *สัมภาษณ์*. เดือน, วัน.
	Marntong (2018)	(Marntong, 2018)	Marntong, A. (2018). Chief of Production. *Interview*. February, 2.
การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย Focus Group	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. *การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย*. เดือน, วัน.
	Sutthiprapa (2019)	(Sutthiprapa, 2019)	Sutthiprapa, S. (2019). Lecturer of Environmental Health Faculty of Public Health and Environment Pathum Thani University. *Focus Group*. January, 13.

สมณศักดิ์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
พระสงฆ์มีสมณศักดิ์	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม) (ค.ศ.)	(ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม), ค.ศ.)	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม). (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) (2013)	(Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2013)	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2013). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Pali Dhamma Publishing Company.
	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho) (2010)	(Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho), 2010)	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho). (2010). *Vision of Buddhism Propagation in The Buddhist Land, Reinforce the Quality of life, Increase the Work Efficiency.* India-Nepal: Office of Dhammadhuta India-Nepal.
	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto) (2018)	(Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2018)	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2018). *Benefaction of Buddhism and The Perfect Human Development*. A Special Discourse delivered in The Convocation Ceremony of Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 10 May 2018.
พระภิกษุทั่วไป	Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi) (2012)	(Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi), 2012)	Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi). (2012). *Ahimsa Magga to Peace*. Bangkok: Buddhist Economics University.

แบบฟอร์มลงทะเบียนเพื่อเสนอตีพิมพ์บทความ วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร TCI 1
หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อ..... นามสกุล..... ฉายา.....

Name..... Surname..... Buddhist name.....

สาขาวิชา..... คณะ.....

สังกัด: องค์กร/สถาบัน/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่..... บ้าน..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... เบอร์โทร.....

E-mail: ..... Line: .....

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ บทวิจารณ์หนังสือ
☐ บทความปริทรรศน์ ☐ บทความพิเศษ

ชื่อบทความภาษาไทย.....

.....

ชื่ออบทความภาษาอังกฤษ.....

.....

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเซ็นต์รับรองบทความ

.....

(.....)

โทร.....

E-mail.....

line.....

ลงชื่อผู้เขียนบทความ

.....

(.....)

...../...../.....

ค่าใช้จ่ายเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

- ค่าธรรมเนียมการเสนอผลงานเพื่อการตีพิมพ์ จำนวน 5,600 บาท เท่านั้น โปรดระวังบุคคลแอบอ้างเรียกเก็บเพิ่ม ทั้งนี้ ผลที่เกิดจากการดำเนินการใดๆ ของวารสารฯ ผู้เขียนยินยอมน้อมรับและจะไม่เรียกร้องคืนเงินค่าธรรมเนียม
- ตั้งแต่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562) เป็นต้นไป ได้ยกเลิกการตีพิมพ์รูปเล่มวารสารโดยจะเผยแพร่แบบออนไลน์เพียงช่องทางเดียว ท่านสามารถดาวน์โหลดฟรีได้ที่ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/index

กรุณาแนบไฟล์เอกสารหลักฐานส่งเข้าในระบบดังนี้

1. แบบฟอร์มลงทะเบียนเพื่อเสนอตีพิมพ์บทความ วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
2. หลักฐานสลิปการโอนเงินเข้าระบบ ผ่านเว็บไซต์ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/index
3. กรุณาแจ้งให้ทราบผ่านกล่อง discussion box (หรือกล่องโต้ตอบ) เกี่ยวกับบทความและความประสงค์ของท่าน

TMB
บัญชีธนาคารทหารไทย
ชื่อบัญชี “มจร หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา”
เลขที่บัญชี: 633-2-50230-8

ผู้ประสานงาน
พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร. โทร. 092-556-4635
พระมหาปิยะนัฐ ปิยรตโน โทร. 061-296-1654
พระสมพร ปสนฺโน โทร. 084-320-3962

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิจัย”

A4 1 นิ้ว

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน,[2]ผู้ร่วมเขียน และ[3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน,[2]ผู้ร่วมเขียน และ[3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

[1]Corresponding Author’s Email: (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) เนื้อความ ระบุวัตถุประสงค์วิจัย ประเภทของงานวิจัย กลุ่มประชากรพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูล (สถิติ, เชิงพรรณนา).....

.....

.....

.....

ผลการวิจัยพบว่า (ตามลำดับของวัตถุประสงค์).....

1. .....

2. .....

3. .....

A4 1 นิ้ว

A4 1 นิ้ว

คำสำคัญ: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) (แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็น ไม่แปรขยายความ) (ใส่ตัวเลข ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก,หัวข้อรอง ให้ตรงกับภาษาไทย).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

A4 1 นิ้ว

ทั้งบทความใช้เลขอารบิคทั้งหมด

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา (อ้างอิง) .....

.....

.....

.....

กรณีที่ศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง).....

.....

.....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา (อ้างอิง).....

.....

.....

.....

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา (ต้องสะท้อนเชื่อมโยงกับประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น และระบุเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์) เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

1. เพื่อ.....
2. เพื่อ.....
3. เพื่อ.....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) (ทั้งนี้อาจปรับเปลี่ยนตามลักษณะบทความ)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)
ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา
- 1) การสัมภาษณ์ (In–depth Interviews)
- 2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
- 3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติ/ทดลอง/ฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation)

ผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อ..... ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อ..... ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อ..... ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

องค์ความรู้ใหม่ คือ การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมทั้งคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบ แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา /การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย).....
.....
.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....(อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....(อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ..... สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....(อ้างอิง)

สรุป (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง).....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 .....

2.2 .....

2.3 .....

References (18 pt., เนื้อความ 16 pt.) (ให้ดูจาก ตัวอย่างอ้างอิง)

เฉพาะบทความวิจัยควรมีการอ้างอิง 8 อ้างอิงขึ้นไป แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆ อ้างอิงตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างเบื้องต้น

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. (ปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok*. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). *ชื่อคัมภีร์*. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหัวข้อ*. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx

Chalamvong, Y. (2017). *Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research*. Retrieved May 3, 2017, from http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิชาการ”

A4 1 นิ้ว

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, [2]ผู้ร่วมเขียน และ [3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, [2]ผู้ร่วมเขียน และ [3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

[1]Corresponding Author’s Email: (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) (นำเสนอข้อค้นพบ มุมมอง ทัศนะ ที่สะท้อนทางออก ทางเลือก องค์ความรู้ใหม่ หลักการ แนวทาง วิถีปฏิบัติในเชิงวิชาการ โดยเขียนให้กระชับ จัดลำดับหมวดหมู่ แยกข้อ แยกประเด็น ให้เห็นชัดเจน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A4 1 นิ้ว

A4 1 นิ้ว

คำสำคัญ: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18. pt ไม่เกิน 500 คำ)

(16. pt) (แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็น ไม่แปรขยายความ) (ใส่ตัวเลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก,รอง ให้ตรงกับภาษาไทย).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

A4 1 นิ้ว

ทั้งบทความใช้เลขอารบิคทั้งหมด

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา/กรณีที่ศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง)

.....

.....

.....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา (อ้างอิง).....

.....

.....

.....

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt., เนื้อหา 16 pt.)

บริบทความเป็นมา ประเด็นปัญหา แสดงสาระสำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในเชิงวิชาการ นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับ เลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน (อ้างอิง).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี แนวทางปฏิบัติ ที่สะท้อนมุมมอง องค์ความรู้ใหม่ อย่างเป็นเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนาโดยสอดคล้องกับหลักวิชาการ (อ้างอิง).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt, เนื้อหา 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง) .....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt., เนื้อหา 16 pt.)

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดถึงการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้ที่สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1.1.....

1.2.....

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 .....

2.2 .....

2.3 .....

References (18 pt., เนื้อหา 16 pt.) ดูเอกสารประกอบ

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆ อ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ) (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างเบื้องต้น

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. (ปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok*. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). *ชื่อคัมภีร์*. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหัวข้อ*. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx

Chalamvong, Y. (2017). *Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research*. Retrieved May 3, 2017, from http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความปริทรรศน์” และ “บทวิจารณ์หนังสือ”

A4 1 นิ้ว

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย 20 pt.)
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ 18 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน,[2]ผู้ร่วมเขียน และ[3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

[1]ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน,[2]ผู้ร่วมเขียน และ[3]ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

[1]หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

[1]Corresponding. Author. Email (14 pt.)

A4 1 นิ้ว

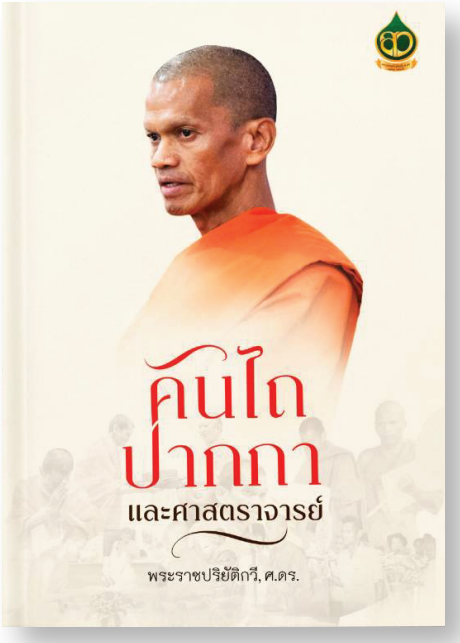

A4 1 นิ้ว

(ฟอนต์ 16 pt. ไม่หนา)

แปลจากหนังสือ: .....

ผู้เขียน: .....

ผู้แปล: .....

สำนักพิมพ์: .....

ปีที่พิมพ์: .....

จำนวนหน้า: .....

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) บริบท ความเป็นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ.....

.....

.....

.....

(นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับ เลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน)

A4 1 นิ้ว

ทั้งบทความใช้เลขอารบิคทั้งหมด

บทวิจารณ์ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ ที่สะท้อนมุมมองเหตุผล ความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงถ้ามี).....

.....

.....

.....

.....

จุดเด่น.....

.....

.....

จุดด้อย.....

.....

.....

บทสรุป (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

.....

.....

.....

.....

References (18 pt., เนื้อหา 16 pt.) ดูเอกสารประกอบ

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบ อ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ) (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างเบื้องต้น

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

(นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับ เลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน)